

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KANCELLIETS BREVBØGER

VEDRØRENDE DANMARKS INDRE FORHOLD

I UDDRAG

UDGIVET VED

OLE DEGN

AF

RIGSARKIVET

1654

KØBENHAVN

2001

Udgivet med støtte fra
CARLSBERGFONDET

© 2001 Rigsarkivet
Trykt hos Special-Trykkeriet Viborg a-s
ISBN 87-7497-198-0

Indholdsfortegnelse

Indledning	7
Forkortelser	11
Kancelliets Brevbøger 1654	15
Ordliste	311
Personregister	329
Stedregister	355
Sagregister	368
Tidligere udgivne bind	388

Indledning

Udgaven af brevbøgerne 1654 følger i det væsentlige principperne i de nærmest foregående bind. Som i de tre foregående bind er antallet af anvendte forkortelser nedskåret noget og af hensyn til tekstbehandlingssystemets registerfunktion undgået i stednavne, bortset fra navnene Kbh., Sjæll., Loll. og Jyll.

Om udgivelsesprincipperne henvises generelt til indledningerne i bindene for 1646, 1647 og 1648.

I personregisteret er ligesom i bindene 1651-1653 medtaget alle personer, også bønderne nævnt i breve om lettelser i skatter og landgildeafgifter m.m., i mageskifter m.m., jf. indledningen til bindet 1651. Alle personer anføres så vidt muligt med stillingsbetegnelse og hjemsted, det sidste en købstad el. et landsogn, evt. også landsbyen el. gården, og hertil herredet, idet dog landsdelen el. lenet anføres, når en nærmere bestemmelse ikke har været mulig. Med angivelsen af hjemstederne er heller ikke bønderne trods deres noget ensformige navne blot anonyme.

Medtagelsen af bønderne har betydet en væsentlig forøgelse af personernes antal, idet bindets personregister rummer ca. 2.100 personnavne mod de ca. 1.200 i bindet 1650, der dog i tekstomfang var ca. 30% større.

Ordlisten fra bindet 1652 med ordene fra bindene 1646-52 er suppleret med nye ord fra dette bind og gengivet s. 311-28.

Ligesom tidligere er det brevbøgernes tekster, der refereres, og de kan som tidligere være sammenholdt med bevarede koncepter og indlæg. I flere tilfælde er det bemærket, at større indlæg især til breve vedrørende mageskifter og afslag i landgilde m.m. kan være mere fuldstændige med hensyn til angivne personer end brevbøgerne, men det er ikke fundet overkommeligt systematisk at supplere de gengivne tekster på grundlag heraf.

Ved arbejdet med kopibogen har jeg draget nytte af diskussioner med den tidligere udgiver, fhv. landsarkivar, dr. phil. Jens Holmgaard, og med fhv. arkivar Hans Kargaard Thomsen, og sidstnævnte har sammen med Yvonne Kargaard Thomsen læst korrektur på kopibogen.

Forleningsbrevene er næsten alle udformet over samme skabelon, og denne var på mange punkter ved begyndelsen af 1650'erne den samme som i slutningen af 1500-årene, gengivet i Kancelliets Brevbøger 1596-1602, indledningen s. III-VI, i 1648, gengivet i Kancelliets Brevbøger 1648, s. 10-11, og i 1651, gengivet i Kancelliets Brevbøger, 1651, s. 10-12. Lensbrevene kan derfor i det væsentlige gengives med henvisning til en skabelon med faste rubrikker, hvis indhold nedenfor er gengivet i referatform. Ændringerne ml. de nævnte tidspunkter var få. Mellem de to første gik tre rubrikker ud og to nye kom til, den gengivne skabelons nr. 17 og 18. Mellem de to sidste tidspunkter blev i 1650 truffet en beslutning af kongen og rigsrådet om, at kongen skulle have et års indtægt af len og gejstlige beneficier fordelt over 3 år. Dette gav nævnte år anledning til en ny rubrik, nr. 20; provenuet skulle anvendes til betaling af den holstenske gæld, jf. C. Rise Hansen: Aktstykker og Oplysninger til Rigsrådets og Stændermødernes Historie i Frederik III's Tid, 1, 350, 404-05.

Skabelon for forleningsbrev i 1651

0. Indledningsformular (udelades helt).

1. Genant/afgift (refereres i hvert enkelt tilfælde).

2. NN må, sig selv til bedste, nyde avlen, affødningen og anden fordel af slottets ladegård, men må til gengæld ikke tilskrive kongen nogen omkostning derpå.

3. NN skal, når kongens rejser dér fremfalder, holde hans heste frit med høg og rugfoder 1 til 3 nætter.

4. Hvad angår den uvisse rente og indkomst: stedsmål, sagefald, husbondhold, drift, førlov, rømningsgods og vindfælder, har kongen bevilget NN den ... del, men den øvrige samt al told, zise, vrag, oldengæld og hvad der oppebæres for rodhugget skov, forbeholder kongen sig selv efter regnskab.

5. Kongen har dog bevilget NN, når der er olden, fri olden på kronens skove til hans genantsvin og hjemmefødte svin, som skal indskrives i oldenregistret (i forleningsbreve til rigsråder: dog må NN få den ... del af oldengælden).

6. Hvad oldengælden angår, skal der forholdes således i regnskabet, at ved hver mands navn, som indslår svin til olden på kronens skove, skal antegnes deres antal, og ved de svin, der modtages som oldengæld, skal skriveren antegne, hvilke der er gamle og hvilke unge, og have indseende med, at der sker kongen skel og ret, || han skal også, når der bliver olden i skovene, straks give det til kende og med-

dele, hvor mange svin – unge og gamle – der bliver indbrændt, og sende en fortegnelse derover til Rtk. med oplysning om, hvor mange deraf der kan tilkomme kongen i oldengæld, for at det kan forordnes, hvor de skal drives hen til slagtning. I nogle breve fortsættes fra tegnet ll: såvel som også tage bevis på flæsket, særskilt af de gamle og særskilt af de unge, når det til kongens behov fremsendes til slottet [i Kbh].

7. NN skal selv lønne, klæde og besolde fogeden, skriveren og andre slottets, ladegårdens og hans egne folk og ikke tilskrive kongen noget, og ej heller tillade dem at have nogen genant i lenet, undtagen fogeden sine tiendepenge og skriveren sin skriverskæppe.

8. NN skal heller ikke tilskrive kongen nogen fortæring på sine folk og tjenere, hvorhen han i riget sender dem på kongens vegne, og han skal befordre kongens brevdragere og andre, som har kongens fri pas, gennem lenet med god befordring og forsørge dem med frit nødtørftigt underhold til mad og øl og en nats husly og ikke henvise dem til borgerne i købstæderne om befordring.

9. NN skal have godt tilsyn med kongens og kronens ejendom i lenet, at den ikke med urette hævdes el. fravendes derfra, og hvis han formærker, at jord el. ejendom, lidt el. meget, med urette er kommet derfra, skal han tale det ind igen med lov, dom og ret.

10. NN skal tjene kongen med ... geruste heste, inden riget på egen, uden riget på kongens bekostning, og ikke tilskrive kongen nogen fortæring el. omkostning, hvor han el. hans folk her i riget rejser i kongens ærinde.

11. NN må ikke tilskrive kongen el. anmode om noget flikkeri med tag, døre, låse, vinduer el. andet til vedligeholdelse af slottet, og ingen bygning foretage på huset el. på ladegården uden kongens bevilling og befaling.

12. NN skal have den gejstlige jurisdiktion og lenets præster i befaling og forsvar. Han skal, når det behøves, foredige og forsvare præsterne til al rette. Hvad angår den gejstlige rente og stiftets indkomst af lenet, skal NN gøre regnskab for stedsmål og tienderne, sagesfald af præster og degne og for anden vis og uvis indkomst, kongen alene til bedste.

13. NN skal have indseende med, at kirkernes rente og indkomst bliver gavnligt anlagt og anvendt til kirkernes bedste og ved hver kirkes kirkeværger lade kirkernes korn sælge til formuende købstadborgere og ingen anden. Han skal årligt gøre regnskab i Rentekammeret, så det kan erfares, hvad hver kirkes årlige indkomst og forråd er.

14. NN skal frede skovene og intet lade hugge til upligt el. skovskade.

15. NN skal have opsyn med kongens vildtbane og intet deri jage el. lade jage, skyde el. lade skyde, undtagen hvor han på kongens og kronens har lod og del og fællend med adelen og er adelens eget arvegods.

16. NN skal holde lenets bønder ved lov, skel og ret og ikke forurette dem mod loven og jordebogen el. besvære dem med nye pålæg.

17. NN skal have indseende med, at veje og broer holdes vedbørligt ved lige.

18. NN skal i sit regnskab under særskilt titel lade indføre alle de bøder, som oppebæres for overtrædelse af kongens forordninger.

19. Kongen vil have forholdt således med udgiften i regnskaberne, at skriveren skal tage nøjagtige kvittanser og beviser af dem, udgiften lyder på, og NN skal til ydermere bevis med egen hånd undertegne, at udgiften og købet er ham vitterligt og af ham på kongens vegne samtykket.

20. Kongen har med rigsrådet besluttet, at enhver, der har len, på 3 år skal forstrække kronen med 1 års indkomst af genanten samt tien-der og save efter jordebogen og renteritaksten, hvorimod kongen har bevilget, at deres hustru og arvinger, om hustruen ej lever, må nyde et nådsensår foruden det, som er sædv., med samme kondition, som er bevilget ved nådsensår, at hvis den fulde årsindkomst efter 3 års forløb ikke er blevet erlagt pga. dødsfald, så skal efterlevende hustru el. arvinger gives så meget igen, som er udlagt. Efter denne anordning skal NN give sin formand $\frac{1}{3}$ af sin genant el. indkomst, når de 3 el. 2 år, som endnu resterer, er gået.

Forkortelser

Foruden de i almindeligt skriftsprog gængse forkortelser er nedenstående anvendt. En del af dem er dog kun brugt i tilføjelser, noter og registre. Brugen af forkortelser kan bero på et skøn i hvert enkelt tilfælde. Generelt gøres opmærksom på, at personnavne, der forekommer flere gange i samme indførsel, skrives ud første gang, men derefter kun nævnes ved forbogstaver, når forveksling er udelukket.

afd.	afdøde (afgangne)
al.	alen
alm.	almindelig
bestall.	bestalling
bevill.	bevilling
CCD	Corpus Constitutionum Daniæ. Forordninger, Recesser og andre kongelige Breve, Danmarks Lovgivning vedkommende, 1558-1660. Ed. V. A. Secher, 1887-1918.
da.	dansk(e)
Da. Mag.	Danske Magazin
dat.	dateret
DKL	Danske Kirkelove. Ed. H. F. Rørdam
dl.	daler
dr.	doktor
el.	eller
FR	Fynske Registre
fjdg.	fjerding
fjdgk.	fjerdingkar
frd.	forordning
FT	Fynske Tegnelser
fuldm.	fuldmægtig(e)
gd., gde	gård, gårde
g.m.	gift med
h.	herred
hgd., hgde	hovedgård, hovedgårde

holl.	hollandsk(e)
hr.	betegner ridder el. præst
htk.	hartkorn (også hvor kopibogen har korn = hartkorn)
indl.	indlæg (Koncepter og indlæg til Registre og Tegnelser) i Danske Kancelli B 53, 59, 66, 69 og 80.
jf.	jævnfør
JR	Jyske Registre
J. R. Hübertz	J. R. Hübertz: Aktstykker vedk. Staden og Stiftet Aarhus, 2, 1845.
JT	Jyske Tegnelser
K.	koncept, se indl.
kanc.	kancelli(et)
kaptajnl.	kaptajnløjtnant
KB	Kancelliets Brevbøger, 1885 ff. (udgaven)
Kbh.	København
KD	Kjøbenhavns Diplomatarium. Ed. O. Nielsen, 1872-87
K.M.	Kongelig Majestæt
kgl.	kongelig
konf.	konfirmation, konfirmeret
Kr. Sk.	Kronens Skøder paa afhændet og erhvervet Jordegods i Danmark, 2. Ed. F. J. West, 1908
kur.	kurant (kurantdaler, daler kurant)
LAK	Landsarkivet for Sjælland m.m.
LAO	Landsarkivet for Fyn
LAV	Landsarkivet for Nørrejylland
mag.	magister
magesk.	mageskifte(t)
mk.	mark (møntenhed)
ml.	mellem
ms.	missive(r)
N	ukendt person el. sted
ndf.	nedenfor
no.	norsk(e)
oberstlt.	oberstløjtnant
orig.	original(t kongebrev)

ott.	otting
pen.	penning = 1/12 skilling
pd.	pund
prof.	professor
RA	Rigsarkivet (i Kbh.)
rd.	rigsdaler
rgsk.	regnskab(er)
Rtk.	Rentekammeret, Renteriet
s.	sogn
SjR	Sjællandske Registre
SjT	Sjællandske Tegnelser
sk.	skilling
skbl.	skabelon, se Indledning
skp.	skæppe(r)
SkR	Skånske Registre
skt.	sankt
SkT	Skånske Tegnelser
sldl.	slet(te)daler
smst.	sammesteds, samme sted
SmR	Smålandske Registre
SmT	Smålandske Tegnelser
spdl.	speciedaler, rd. in specie
sv.	svensk(e)
sædv.	sædvanlig(e, t)
td.	tønde(r)
teol.	teologisk(e)
tidl.	tüdigere
tilf.	tilføjelse
till.	tilladelse
T.K.U.A.	Tyske Kancelli, Udenrigske Afdeling
tr.	trykt
ty.	tysk(e)
u.d.	uden dag
udat.	udateret
udt.	udtog
u.st.	uden sted
vedr.	vedrørende
å.b.	åbent brev

1. jan. (Kbh.)¹ Bestalling for Peter Kalthoff som arkelimester på Tøjhuset. PK har lovet at være arkelimester i Tøjhuset ved Kbh.s Slot og har gjort sin forpligtelse at være kongen og hans riger tro, ramme deres gavn og bedste, hindre skade af yderste forstand, i lige måde at have godt opsyn med gewehret og dets tilbehør, så og skyts, krudt, lader, lunter, salpeter, svovl, fyrværk og ellers alt andet, som han enten nu annammer el. herefter får leveret, så at intet deraf forkommes til unytte el. mod kongens vilje. På det, der bliver indleveret, skal han holde rigtige bøger og rgsk., og de beviser, der skal gives, skal han forestå og underskrive med regnskabet, og ellers i alt være kongens øverste arkelimester. Han skal have godt tilsyn med krudt, fyrværk, ild o.a., at der næst Guds hjælp ikke sker nogen skade, og ellers årligen hjælpe at overse alt og i tide sige, hvad mangel der findes. Han skal tilholde underarkelimesteren o.a. at efterkomme deres bestillinger med al flid og underofficerer og andre ikke at bruge bøsseskytter el. andre, som arbejder i Tøjhuset. Han skal tilhjelpe at holde streng justits over kongens bøsseskytter og de folk og arbejdere, der bliver ham undergivet, og have tilsyn med, at enhver er til stede i rette tid og forretter det, der bliver dem forelagt, og ellers agte på, at ingen går på dobbelt navn og ellers har nogen hemmelig fordel el. gives mere besoldning, end han kan tilkomme. Han skal have opseende med vagten, at den forrettes, som det sig bør. I alt skal han lade sig bruge troligen til lands el. vands, hvor kongen kommanderer ham, og ellers forrette det, han bliver befalet af kongen, hans tilfornede statholder el. andre på hans vegne, hvilket han troligt skal efterkomme som en ærlig arkelimester anstår. For hans tjeneste er han bevilget årligt 300 rd. foruden det, han nyder for bøssebestilling, hvilket skal gives ham af Rtk. Hans besoldning begynder fra brevets dato. Rentemestrene skal erlægge ham dette. Sjr, 23, 473. Indl. 21. dec. 1653.

1) I margenen står: Otte Kruses skrift, begyndt den 26. febr. 1656.

1. jan. (Kbh.) Hr. Anders Bille fik brev anlangende hr. Knud Vognsens forseelse i Alling. Af overskikket tingsvidne erfarer kongen om KV's forseelse med den forbandelse, som han ubesindigt har udråbt på

prædikestolen. Kongen er tilfreds, hvis han vil bekende sin forseelse og afbede den i menigheden i provstens nærværelse, og de bøder, han må give, skal anvendes til fæstningen Frederiksodde. JT, 13, 241. Incl. 8. og 29. okt. 1653.

2. jan. (Kbh.) Bestalling for Hans Adersen Holst som kaptajn på Møn. Kongen antager HAH som kaptajn over de nyudskrevne soldater på Møn. Desuden skal han eksercere bønderne der i deres gewehr og have god agt med vagt. Kongen befaler nævnte bønder og soldater at være HAH lydige i det, han har at kommandere dem som en kaptajn. SJR, 23, 475. K. Incl. 27. juli og 27. dec. 1653.

2. jan. (Kbh.) Henrik Villumsen Rosenvinge fik arrest på Christian Sinter og hans frue. HVR har andraget, hvorledes han efter Rigens Råds dom i sidst forledne herredage i Bergen hos CS hustru, fru Birgitte Clausdatter, prætenderer den halve part af det, der er bekostet på Tose hovedgårds fælles bo. Dernæst også efter fogedens rgsk. for det frøcorn, som er sået til gården det år, hans bror døde, og endelig for den halve part af de 600 rd., som afd. Fru Regitze Grubbe skal have foræret hans brors frue. Kongen har siden angående Tosens bygning anset for godt, at den på ny bliver takseret af 2 gode mænd, nemlig hr. Iver Krabbe til Jordberg og hr. Sivert Urne, med det, der forstås under bygningen og ikke tilforn af de 2 tilforordnede mænd er blevet vurderet. Dog at CS og hans frue ikke skal begive sig fra byen, førend de stiller HVR nøjagtig kautions for hans og broderens tilkrav, hvis anpart han skal have tilforhandlet sig. HVR har begæret, at de skulle kontentere ham for de to sidste, ham ved herredagsdommen tilkendte poster. Han har dog intet andet kunnet erholde end en del unyttige og både landslov og dom modstridende breve og begæringer, i mening, at frøcornet allerede på skiftet skulle være betalt, og posten på 300 rd. ligesom den første med bygningernes taksering være remitteret til nævnte gode mænds påkendelse, hvorefter de bedst i Norge og i deres nærværelse kunne likvideres, og imidlertid kunne her alt komprehenderes under en kautions m.m., som CSs skrivelse indbragte. Dette har CS og hans fuldm. på herredagene i Norge dog aldrig bevist at være betalt. Ej heller findes noget sådant at være ført til indtægt i Jens Bielkes til HVR overgivne rgsk., ej heller har de med et ord protesteret i deres indlæg før nu, da de ikke ved at betjene sig af anden udflugt. Derfor har HVR hos kongen anholdt om, at CS og hans frue må tilholdes at forblive her i arrest og ikke begive sig

herfra, førend HVR bliver betalt for nævnte frøkorn og de 300 rd. med rente fra den tid, det ene og det andet skulle have været erlagt. Dette af årsag, at avlingen af nævnte korn efter kommissariernes dom er blevet tilkendt BC alene, men for de 300 rd. har hun taget udlæg i det bedste jordegods og i 7 år haft årlig genant af en andens penge. Thi bevilger kongen efter HVRs begæring, at CS og hans frue må anholdes her i byen og ej begive sig herfra, førend de betaler HVR for ovennævnte 2 poster, frøkornt og de 300 rd. med renter, og stiller nøjagtig kaution for den 3. post, bygningernes taksation. Sjr, 23, 475. Indl. udat. (2).

2. jan.¹ (Kbh.) Poul Klingenberg fik brev om at antage en obligation af K.M. til Gabriel Marselis, kongens faktor i Amsterdam, på 16.000 rd. som betaling i den obligation, H.M. udgiver til Albret Baltser Berns' og Leonhard Marselis. Der er betalt 60.000 rd. fra det engelske gods på den af kongen udgivne obligation, som ABBs arvinger og LM har i hænde, lydende på 100.000 rd., og der resterer endnu 40.000 rd. derpå. Kongen begærer, at den kgl. obligation på 16.000 rd., som GM har hidskikket, kan antages i betaling på nævnte 40.000 rd. og på de resterende 24.000 rd. kan udgives en ny kgl. obligation, på det hovedbrevet på 16.000 rd. ganske kan blive indløst.² Sjt, 33, 1. Indl. udat.

1) Ud for overskriften Anno 1654 står: Hartvig Kaas' skrift 4. febr. anno 1656.

2) Kopibogen lyder således, men et el. flere tal må være forkerte.

2. jan. (Kbh.) Bevilling for Karen Marcusdatter af Løsning s. i Stjernholm len til at have Søren Nielsen. KM begærer, at hun må inddrage sig i ægteskab med SN, som skal have været hendes afd. husbond Rasmus Therkelsens nær søskendebarn. Kongen bevilger dette, dog skal de bevisliggøre, at SN ikke er RT nærmere pårørende end meldt, og for bevillingen efter lensmandens tilsigelse give noget efter deres formue til de fattige i hospitalet i Horsens. JR, 12, 265.

2. jan. (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev om afslag for Rugsted mænd i Jerlev h. under Koldinghus len. Gamle Peder Jensen, Søren Thomsen, Niels Madsen og Jørgen Jensen i Rugsted har klageligen andraget, hvorledes deres hus og gde med alt husgeråd og bohav forleden sommer er brændt, og begærer nogen forskånsel for landgilde til hjælp, på det gårdene kan opbygges igen. Af SBs erklæring erfarer kongen, at deres angivende er sandfærdigt, og at de behøver 1 års afslag i land-

gilden, såfremt de skal blive ved gårdene. Kongen er tilfreds, at de forsånes således, og det skal blive SB godtgjort. JT, 13, 241. Indl. 20. juli og 4. okt. 1653 og udat.

3. jan. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at tilbagegive kaptajn Laurids Bertelsen, Cornelius Kruse og Christoffer Høyer, kongens bestalter skibskaptajner, det, de formedelst modbør har bekostet på rejsen til Norge med bådsmanshvervning. De andrager, hvorledes de sidst forleden forår var med et galiotskib i Norge og skikkede skibsfolk til flåden. Formedelst kontrær vind var de forårsaget at lande ved Halmsted og derfra siden over land rejse til fæstningen Bohus, og hver af dem anvendte på rejsen til vognleje o.a. 14 rd. De begærer, at de må tilbagegives disse penge, eftersom de i kongens tjeneste har udlagt deres egne midler. Kongen beder adressaterne tilbagegive dem penge. Sjt, 33, 1. K. Orig. i DKanc. B 179i. Indl. 16. dec. 1653.

3. jan. (Kbh.) Hr. Flemming Ulfeldt fik brev anlangende den gård, han har købt af Hans Poulsen i Nakskov til forvaring af muniton. Af FUs erklæring erfarer kongen, at denne efter befaling har erkyndiget sig og siden handlet med HP om hans gård i Nakskov, hvor stykker, muniton o.a. gewehr bekvemmeligen kan forvares. Da der til gården skal være andet tillæg både inden for og uden for byen, skal han gøre sit bedste for at sælge det, være sig ager el. mark, inden- el. udenbys, højest muligt til den, som begærer at købe det, eftersom ej videre end gården behøves til muniton. De penge, han bekommer, skal han give HP i betaling og siden forstændige kongen, hvor meget det andrager, hvorefter kan skal få kongens ordre om, ved hvad middel det øvrige kan blive betalt af de 1.600 sldl., som er lovet ham. SmT, 8, 78. K. Indl. 25. dec. 1653 (2).

4. jan. (Kbh.) Bestalling for Christen Andersen som mønsterskriver på Holmen. Kongen antager CA som mønsterskriver på Bremerholm. Han skal altid være tilstede og efterkomme efterskrevne artikler. 1. Han skal holde et rigtigt og klart mandtal på alle Holmens og flådens års- og månedstjenere, være sig kaptajner, løjtnanter, skippere, styrmænd, underofficerer, forskellige håndværkere, daglønnere og geme- ne bådsmænd, ingen undtaget, hvori ved dag og datum skal indskrives, når nogen antages el. forløves el. afgår ved døden el. mønstring el. arbejde forsømmes, eftersom det bliver ham befalet af admiralen el. viceadmiralen. 2. Ved ham skal holdes en særdeles mønsterbog over alle

tømmermændene, års- og månedstjenere el. udskrevne, hvor ved hver mønstring ved hver sit navn skal antegnes den forsømmelse, som sker, at det kan afregnes både i kost og løn, så de intet videre bliver tilregnet end for de ordinære tider, de arbejder. 3. Angående sygdom blandt dem, som dagligt svarer mønstring og spises på Holmen, må de hver dag, de er syge, til deres ophold af køkkenet og kælderen bevilges 2 måltider, hvilket skal agtes af skriveren, at der hver dag kortes kokken og kældersvenden 1 måltid, så længe de er syge. 4. Ved mønsterskriveren skal holdes en registerbog over alle materialerne, som annammes af admiralskriveren¹ el. udgives ved dag og datum og mest muligt specificeret, til hvad udgift det er udleveret og forbrugt. 5. I lige måde skal holdes en bog over alle boderne, hvilke personer der bor deri, enten de er af Holmen el. Tøjhuset, at der kan have underretning, når nogen dør el. forløves. 6. Ved mønsterskriveren skal også holdes en protokol over det, som passerer for Admiralitetsretten, og de domme el. admiralitetsvinder, som udstedes. Deslige skal holdes en registerbog på alle skifter, som sker efter de afdøde skibstjenere, at ingen bliver forurettet el. sker for kort. 7. Mønsterskriveren skal holde rgsk. på tømmersvendene, hvorledes de arbejder og særdeles på ethvert skib, så alle regnskaberne akkorderer og kommer overens med ugedagsmønstersedlerne, og derhos skal specificeret indføres dagløn og kostpenge. 8. Han skal i lige måde holde ekstra rgsk. med rebslageren og antegne, hvad hamp han bekommer, og hvad tovværk han derimod leverer i drøgstuen. Item hvad tovværket derefter vejer, når det igen overleveres tjæret. I lige måde opskrive, hvor tit rebslageren tjærer, og hvor meget tjære der tilgår hver gang. Han skal i sin forvaring beholde det stempel, som nyt tovværk skal stemples med, og have tilsyn med, at det stemples, førend det udleveres. 9. Mønsterskriveren skal holde bøger og inventarium på alle skibene med deres redskab. Deri skal antegnes, når noget af nævnte redskab enten kommer ud i skibene el. tages deraf. 10. Med overskipperen skal af mønsterskriveren forfærdiges et rigtigt inventarium på alt redskab, som findes på Holmen til at kølhale skibe, og herefter skal gøres rgsk. 11. Med skibsbygmesteren skal mønsterskriveren i lige måde forfærdige inventarium på hans redskab og beholde det hos sig. Med det, som bliver befalet ham af admiralen el. viceadmiralen, skal han være hørig og lydlig og til løn og underholdning til sig selv have 200 kur.dl. og en skippers kost og til 2 drenge at tage vare på mønstring og daglig opvartning hver årligt til løn 16 kur.dl. Deslige til hver til underholdning en slet mands kost. Hvilken løn, underholdning og kost skal gives ham af Rtk. og Provianthuset og

begynde fra 1. jan. næst forleden. SjR, 23, 477. (Nævnt i CCD, VI, 155, med bemærkningen: Det er anset for unødvendigt at indtage instruksen her). Incl. 25. jan. 1634 (Chr. 4., orig.), 30. dec. 1653, 5. jan. og udat.

1) Sandsynligvis fejl for *materialskrivere*n.

4. jan. (Kbh.) Hr. Hans Lindenov fik brev på K.M.s tiende af Uby og Svallerup sogne. Efter ansøgning bevilger kongen HL sin og kronens anpart af korntiende af Uby s., som afd. Lisbet, Baltser Jensens havde i fæste, så og af Svallerup s., som afd. Niels Pedersen skytte havde i fæste. Han må nyde nævnte tiender sin livstid til sin ladegård Lindgården ved Kalundborg. Dog skal han årligt inden fastelavn på Kalundborg Slot levere den sædvanlige afgift i godt, ustraffeligt korn, nemlig af Svallerup s. 2¹/₂ pd. rug, 2¹/₂ pd. byg, 4 td. havre, foruden det, som skal leveres til kapellanen i Kalundborg, som er lige så meget, 2¹/₂ pd. rug, 2¹/₂ pd. byg, 4 td. havre. Af Uby s. 4. pd. rug, 6 pd. byg, 4 td. havre, 2 skp. gryn. SjR, 23, 480. Incl. 2. dec. 1644 og 16. okt. 1653.

4. jan. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at betale [Margrete,] Henrik Bishops enke af hans fordring efterhånden. HBs enke og børn har andraget, hvorledes de endnu resterer ubetalt 5.647 rd. 6 sk. efter den afregning, som er gjort med adressaterne for forstrækning af hør, pommersk uld og Rostockerøl. De sidder derfor i betryk og begærer efterhånden at måtte bekomme noget, så de kan blive befriet for stor renteudgift. Adressaterne skal gøre dette, efterhånden som midlerne kan strække til, og afskrive det på deres afregning, indtil de er betalt. SjT, 33, 2. K. Orig. i DKanc. B 179i. Incl. 3. jan.

5. jan. (Kbh.) Gabriel Gomez, generalfaktor og hofprovisor i Hamborg, fik konfirm. på en afregning el. akkord, som rentemestrene har gjort med ham, og som kongen er anholdt om konfirm. af, lyder: Anno 1654 den 5. jan. har GG i Rtk. indleveret et register anlangende det, han har at fordre hos K.M. 1. efter 2 af K.M. udgivne obligationer, dat. 4. dec. 1651 og 30. aug. 1652. 2. for den ammunition, som han til kronen har forstrakt, efter kontrakt konfirmeret af K.M. 3. så og hr. Christian Friis' 2 udgivne og nu indleverede beviser, dat. 16. og 31. dec. 1653. Beløber tilsammen efter overleveret rgsk., dat. 1. jan. 1654, i rede penge, når fratages det, der er betalt på forskrevne obligation, 22.670 rd. 8 sk., hver rd. til 96 sk., beregnet med rente, 6 rd. af hver 100. Kongen har bevilget ham denne sum af 2. termins subsidiepenge,

som falder i juli dette år, at betales før nogen anden. Men dersom subsidiepengene imod forhåbning ikke udgives, skal han gives K.M.s indvisning på et andet vist sted. Dog skal han her søge kongens konfirm. Kbh. ut supra. Dette bevis er konfereret imod indlagte registerfortegnelse. Peder Vibe. Peder Reedtz. Peder Pedersen. Anders Sørensen. Indskrevet af Jens Christensen. Kongen konfirmerer dette. Sjr, 23, 481. Indl. 5. jan.

5. jan. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev om på foråret at hidføre 200 læs hø af det, der ligger ved stalden ved slottet, og lade det levere i stalden ved Kbh.s Slot. Kongen har også befalet Arent von der Kuhla ved Kronborgs bønder at lade hidføre 100 læs af dette hø. Kongen lader ham det vide, på det han kan lade AvdK være det følgagtigt. Sjt, 33, 3. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

5. jan. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om at lade Kronborg lens bønder straks på foråret hidføre 100 læs hø fra Frederiksborg af det, som ligger på stalden der, og levere det i stalden ved Kbh.s Slot. Kongen har befalet Otte Pogwisch at lade ham det være følgagtigt. Sjt, 33, 3. K.

5. jan. (Kbh.) Jørgen Bjørnsen fik brev om ved dem, der har forstand derpå, at lade vurdere et af de engelske skibe, som ligger i havnen, Bona Eventyr, som kongens skibskaptajner Peter [Jensen] Bredal og Gillis Leonartsen (Lennertsen) begærer. Han skal tilstille kongen takseringen. Sjt, 33, 3. Indl. 28. dec. 1653.

5. jan. (Kbh.) Grev Christian Rantzau fik brev anlangende Tranekærs reparation. Kongen erfarer, at Tranekærs reparation skal beløbe sig nogle hundrede dl. højere end kongens tidl. bevill. Han er tilfreds, at det, som det kan andrage, må godtgøres i regnskaberne, når CR agter det at være fornødent og selv underskriver dem. FT, 7, 162. K. Indl. 29. dec. 1653 (kopi af kongebrev) og udat. (4).

5. jan. (Kbh.) Erik Juel m. fl. rigsråder i Jylland fik brev om at ligne borgerskabet i hvert stift angående det, de har udlovet til flådens og militiens underholdning. Af EJs erklæring erfarer kongen, at borgerskabet i Nørrejyll. godvilligen bevilger af deres egne midler og dermed kommer fædrelandet til hjælp til flådens og militiens underholdning, og at de, for at det kan gå ligeligere til, begærer, at det må lignedes ml.

dem. Adressaten skal med lensmændene i Ålborg stift ligne ml. borgerskabet i stiftet, på det den rige kan hjælpe den fattige. Det skal have i agt, at ingen forskånes, sognepræster og kapellaner undtaget, og at de, der hidindtil har været forskånet for borgerlig tyngde, nu des bedre kan komme til hjælp. JT, 13, 242.

5. jan. (Kbh.) Rigsrådet i Jylland fik brev anlangende de privilegier, som K.M. vil forunde de kompagnier, som skal holdes i beredskab til rigets tjeneste. Af adressaternes foregivende erfarer kongen, at borgerskabet i Nørrejyll. på kongens proposition erbyder at oprette adskillige kompagnier, hvorved skibe kunne tilvejebringes og holdes i beredskab i fredstid på koffardi til trafikens fortsættelse og i ufredstid på orlog til rigets tjeneste, med så skel, at de må forundes nogle privilegier til kompagniers oprettelse. Det er kongens resolution, at en del af de begærede privilegier ikke kan bevilges for traktater oprettet med fremmede nationer, en del for underslæb og stor skade for kronen af toldfriheden. Men kongen er tilfreds at privilegere, at når nogen af kompagniernes skibe skal bruges til kronens tjeneste, vil han lade dem udmontere og forsyne med folk og proviant. Skulle det tildrage sig, at nogen af kompagniernes skibe i kongens tjeneste bliver erobret el. skadet, oprettes redernes skade af kongen. Når noget forbud mod indel. udførsel udstedes, skal de ej være kompagnierne hinderligt. Endvidere må malt til skibenes fornødenhed være accisefri, desuden må skibsfolk, som sejler på disse skibe, være fri for udskrivning, uden så er, at skibene er i kongens tjeneste. Alle kompagniskibes skipper, styrmænd og konstabler må være fri for al borgerlig skat, så længe de ej bruger anden borgerlig næring. Adressaterne skal forstændige borgerskabet i Nørrejyll. denne kongens resolution, på det at værket kan fortsættes. JT, 13, 242. K. Incl. 5. nov. 1653 (2).

7. jan. (Kbh.) Ditlev Reventlow til Zestendorf og Futterkamp fik brev (under kongens segl alene) anlangende Michael Smidt. DR beretter klageligen, hvorledes en MS, som han skal være geråden i proces med for Den kejserlige Kammergericht til Speier, har angivet, at han har anklaget DR for kongen og Rigens Råd in puncto criminis læsæ majestatis, og at samme sag hængte her i proces og udeciderede litis pendentia, og efterdi for ham intet var bevist el. nogen citation i så måde initieret, begærede han nogen kundskab og dokument derpå, retten og sandhed til bestyrkelse. Kongen har ikke villet benægte ham sådant, men forklarer hermed, at MS aldrig har begyndt nogen proces

imod DR for kongen og Rigens Råd el. bekommet nogen citation derom. Sjr, 23, 482. K. (Efter hr. kanslers befaling og koncept). Incl. 19. dec. 1653.

7. jan. (Kbh.) Niels Holst, kongens destillerer, fik ordre om at lade Otte Krag til Voldbjerg være 12 potter mave aqua vitæ følgagtig af den slags, som kongen selv bruger. Sjt, 33, 4. (Tr.: KD, V, 367-68). K.

7. jan. (Kbh.) Hans Dibolt (von Denen) fik brev om uden betaling at lade Otte Krag til Voldbjerg være følgagtig 2 store dyr, som han skal lade skyde i Nørrejyll. i Hald len på de steder, hvor det er vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 4. K.

7. jan. (Kbh.) Hr. Henrik Lindenov fik forlov. Kongen er tilfreds, at han forløves fra fæstningen for at rejse til Sorø for at indsætte sine børn i skolen, og har befalet Jørgen Urup at ligge i slotsloven i hans fraværelse. SkT, 8, 372.

7. jan. (Kbh.) Jørgen Urup fik brev om at ligge i slotsloven på Kristianstad i hr. Henrik Lindenovs fraværelse, idet kongen har forløvet denne til Sorø, for at han kan indsætte sine børn i skolen. SkT, 8, 372.

8. jan. (Kbh.) Herredagsbreve. Kongen hilser sine undersåtter, riddermænds mænd, fruere og jomfruere, prælater og kanniker, provster og præster, købstadmænd, bønder og menige almue. Det er af kongen og Danmarks Rigens Råd forordnet af holde herredage. For at alle undersåtter, som har nogen sag, kan komme til ret, har kongen besluttet, at de holdes i Kbh. 22. maj førstkommende. Han vil da med rådet sidde retterting og hjælpe hver til ret i de sager, som allerede er indstævnet el. indstævnes. Alle, som har en sag, og ikke har taget stævning, skal komme i Kanc. og få meddelt stævning. Dog skal ingen sager indstævnes, uden de tilforn har været til herreds- og landsting, og der er gangen dom. Ladendes det ingenlunde etc. Sjt, 33, 4. K.

8. jan. (Kbh.) Til Rigens Råd. Kongen agter at lade holde herredage i Kbh. 22. maj og selv med dem sidde retterting, hvorom han har ladet udgå å.b. over alt riget. De skal være til stede og rådslå om rigets anliggender. Sjt, 33, 5. K.

Rigens Råds navne: Hr. Joakim Gersdorff. Hr. Christen Thomesen (Sehested). Hr. Anders Bille. Hr. Ove Giedde. Hr. Christoffer Urne.

Hr. Gregers Krabbe. Hr. Mogens Kaas. Hr. Hans Lindenov. Hr. Iver Vind. Hr. Jørgen Brahe. Hr. Frederik Reedtz. Hr. Niels Trolle. Mogens Høg. Hr. Henrik Rantzau. Christen Skeel. Hr. Tage Thott. Hr. Oluf Parsberg. Jørgen Seefeld. Erik Juel. Gunde Rosenkrantz. Otte Krag.

8. jan. (Kbh.) Til stiftslensmændene. Kongen er til sinds med Danmarks Riges Råd at holde herredage i Kbh. 22. maj og selv med dem sidde retterting, hvorom han har ladet udgå å.b. over alt riget, således som de kan erfare af hosliggende å.b. De skal lade de å.b. læse og forkynde på herredstingene og i købstæderne. Sjt, 33, 6. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

Stiftslensmændenes navne: Otte Thott. Hr. Niels Trolle. Hr. Henning Valkendorf. Hr. Mogens Sehested. Erik Juel. Erik Rosenkrantz. Fru Hilleborg Krafse, enke efter hr. Frands Pogwisch.

8. jan. (Kbh.) Til landsdommerne. De tilskikkes å.b. om herredagene, som de skal lade læse og forkynde på landstingene og holde til stede der. Sjt, 33, 6. K.

Landsdommernes navne. Jyll.: Peder Lange. Laurids Below. Fyn: Henning Pogwisch. Blekinge: Villum Thomsen. Sjæll.: Jørgen Seefeld. Langeland: Vincents Steensen. Møn: Hans Clausen. Skåne: Kjeld Krag. Loll. og Falster: Lave Beck. Bornholm: Hans Pedersen.

8. jan. (Kbh.) Nogle lensmænd i Danmark fik breve anlangende udskrevne og bortrømte bådsfolk. Sidste år blev efter kongens befaling i adressatens len udskrevet bådsfolk til kongens tjeneste, og af herreder og købstaden Ålborg kom 49, hvoraf de 9 igen er bortrømt, nemlig Anders Christensen fra Åsted, Berent Berentsen og Mikkel Pedersen af Nibe birk og Søren Lauridsen, Hans Christensen og Niels Bertelsen af Hals, Christen Lauridsen, Anders Prammand og Jens Sørensen Nørholm af Ålborg by. Da nævnte personer har været udskrevet i kongens tjeneste, har taget penge og dog er bortrømt uden forlov, skal adressaten lade hænde dom over dem, så de kan blive straffet i jern på Bremerholm og med forderligste blive overskikket dertil. Sjt, 33, 7. K. Indl. udat.

Lige sådant brev fik hr. Steen Bille om 17 udskrevne personer af Koldinghus len, hvoraf 4 er bortrømt, Peder Jørgensen Hedensted, Jørgen Rebslager og Niels Byrgesen af Kolding og Niels Jensen fra Vejle. Gunde Rosenkrantz om 25 fremkomne, hvoraf 5 er bortrømt, Anders Mikkelsen og Laurids Stephansen af Anholt, Berent Mikkelsen Bøcher

af Ebeltoft, Mikkel Thruksen og Jens Sørensen fra Esby. Erik Rosenkrantz om 18 fremkomne af Århus len, hvoraf 2 igen er borttrømt, Rasmus Nielsen og Hans Jensen Grindø. Hr. Hans Lindenov om 24 af Kalundborg len, deraf er en borttrømt, Hans Rasmussen Kalundborg. Hr. Mogens Kaas om 32 af Nyborg len, hvoraf 3 er borttrømt, Mads Sørensen og Christen Jensen Kertemind og Laurids Hansen fra Strynø. Tyge Below om 5 af Middelfart, deraf en borttrømt, Jens Poulsen. Jørgen Brahe om 6 fra Assens, deraf 2 borttrømt, Svend Jensen og Oluf Hansen. Grev Rantzau om 19 fra Langeland, deraf 4 borttrømt, Peder Jensen, Rasmus Poulsen, Peder Madsen og Hans Knudsen Væver. Fru Margrete Skeel om 14 fra Møn, deraf 5 borttrømt, Jens Rasmussen Stenge, Hans Pedersen, Evert Hansen, Hans Hansen og Hans Olesen. Jørgen Seefeld om 5 fra Holbæk, hvoraf en er borttrømt, Jørgen Sørensen Brasch. Arent von der Kuhla om 10 fra Helsingør, hvoraf 1 er borttrømt, Broder Jensen. Hr. Ove Giedde om 20 fra Helsingborg len, deraf 5 borttrømt, Poul Sørensen, Gunder Bentsen, Peder Pedersen, Laurids Pedersen og Peder Thruksen. Ove Skade om 43 af Nykøbing len, hvoraf er borttrømt 4, Peder Lauridsen Kiep og Rasmus Lauridsen, Hans Olesen og Hans Eriksen af Maribo. Hr. Joachim Gersdorff 26 af Bornholm, deraf borttrømt 5, Albret Mortensen og Morten Jacobsen fra Rønne, Niels Jørgensen Hasleff, Jens Hansen Allinge og Hans Bertelsen Listed. Otte Thott om 28 fra Malmøhus len og by, deraf borttrømt 8, Oluf Hansen, Morten Lund, Anders Andersen og Mikkel Ibsen af Malmø, Anders Svendsen af Skanør, Tyge Pedersen, Laurids Jensen og Mogens Engelbredt af Ysted. Hr. Niels Krabbe om 29 af Sølvborg len og by, deraf borttrømt 5, Niels Bundsen og Niels Thorildsen af Sølvborg by, Jon Nielsen Stiby, Oluf Pedersen Duurtorp og Oluf Jensen Vegermue af Bregne h. Sjt, 33, 7.

8. jan. (Kbh.) Laurids Ulfeldt fik brev om bådsfolk. Forleden år blev efter kongens befaling udskrevet bådsfolk af hans len. Derfra skulle 5 fremskikkes, hvoraf kun én er fremkommet, de 4 er udeblevet og borttrømt, nemlig Jørgen Jensen, Gunner Knudsen, David Jensen og Morten Sørensen. Da disse har været udskrevet i kronens tjeneste og dog er borttrømt, skal LU lade hænde dom over dem, så de kan blive straffet i jern på Bremerholm og med forderligste overskikket. Sjt, 33, 9.

8. jan. (Kbh.) Hr. Mogens Sehested fik brev om at købe fisk til hofholdningen. Han skal i lenet for bedst muligt køb indkøbe 12.000 tørre hvillinger, 16.000 laget flynder, 16.000 tørre flyndere, 6.000 laget

fisketunger, 2.000 store laget skuller, 150 vorder rokkel og skikke dem til vands med forderligste og tilstille hofmarskallen, tagende hans bevis. Det skal blive ham godtgjort på Rtk. i lensregnskabet fra Philippi Jacobi 1653 til årsdagen JT, 13, 243. K. Indl. 3. jan.

9. jan. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev anlangende Frederiksborgs bønder at forskånes for at age ved. Han har tidl. fået kongens befaling¹ til at gøre den anordning, at hver 5 bønder lægges i lægd til at forskaffe 1 favn ved, 4 al. lange, til Provianthuset ved Kbh.s Slot. Af OPs erklæring erfarer kongen, at de ikke kan gøre det uden deres største skade. Kongen er tilfreds, at de forskånes. Sjt, 33, 9. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK. Indl. 5. jan.

1) Se KB 1653, 432.

9. jan. (Kbh.) Hr. Christian Friis fik brev om at lade Henrik Müller mod nøjagtigt bevis være nogle stykker og munitio fra Tøjhuset følgagtigt til låns, nemlig 12 jernstykker med deres raperter o.a., hvoraf de 10 skal være på 6 pd. og de 2 på 4 pd. Item 2 stykker, hver på 2 el. 1^{1/2} pd., deslige 450 kugler og 15 centner krudt. Hvilket han alt sammen efter 3 måneders advarsel skal levere lige så godt igen el. andet i stedet. Sjt, 33, 9. K. Indl. udat.

9. jan. (Kbh.) Jørgen Bjørnsen fik brev om at lade sejl og redskaber taksere tillige med det engelske skib, som kongens skibskaptajner Peter Jensen Bredal og Gillis Leonartsen begærer. JB har tilforn fået kongens befaling til at lade vurdere et af de eng. skibe, Bona Eventyr, som PHB og GL begærer. Han skal lade det taksere. Sjt, 33, 9.

9. jan. (Kbh.) Philip Joakim¹ Barstorff fik brev om at have Ålholm len. Kongen har forlenet ham med lenet fra Philippi Jacobi dag førstkomende, hvilket han lader ham vide til efterretning. SmT, 8, 79. K.

1) Kopibogen har fejlagtigt *Johan Philipp*.

10. jan. (Kbh.) K.M.s obligation til Albret Baltser Berns' arvinger og Leonhard Marselis, residerende kommissarier i Hamborg. Kongen skylder adressaterne 24.000 rd., som er blevet anvendt til kongens og hans rigers tjeneste, som med deres bevill. skal blive stående næstfølgende 2 år til Octavis trium regum 1656, da skal de ufejlbarligt med rente blive betalt på Kieleromslag, og imidlertid årligt hvert omslag smst. blive forrentet med 6 pct., beregnet fra omslag 1654 til 1655, da

1. års rente skal erlægges. Skulle de forårsages at overlade obligationen i betaling til andre, skal det være dem tilladt, og kongen er pligtig at betale dem så vel som adressaterne. Men sker det (det formoder kongen ikke), at de 24.000 rd. kapital og rente ikke bliver betalt som forskrevet, skal adressaterne el. hvem, der er obligationen mægtig, komme indvisning i kronens kobberbjergværker i Norge, hvor de så længe skal annamme så meget kobber for sådan pris, som det i højeste måde kan gælde og bliver akkorderet med dem, indtil de er fornøjet for kapital og rente, dog så, at de assignationer, som allerede fra brevets dato er gjort i bemeldte kobberværker, først bliver fuldgjort. Sjr, 23, 482.

10. jan. (Kbh.) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at tilholde Gerdrupgård gods' forpagter Anders Mogensen i Skælskør at levere ham det og at gøre rgsk. WR har efter kongens befaling efter Hans Kønighams død bortforpagtet Gerdrupgård og gods til AM til den tid, HK selv havde forpagtet den. WR skal tilholde SM at gøre David Wellwood rgsk. efter forpagtningsbrevet, fra den tid, han har haft den i forpagtning, til denne dag. Så og at levere ham bygningen og skov og mark ved uvildige synsmænd, eftersom DW ved sidste herredagsdom er tilkendt at være HKs arving. Sjt, 33, 10. Incl. 9. jan.

10. jan. (Kbh.) Peder Vibe fik brev om nådsensår af Herrisvad Kloster len imod forstrækning til omslagsgælden. PV har efter kongens anordning udgivet et års indkomst af lenet, medregnet det, han har erlagt for 2 åringer for 2 3.parter af Apostels gods i Norge, så vidt det kunne beløbe pro kvota, så et helt år er gjort af lenet. Kongen er tilfreds, at hans hustru el. arvinger efter hans død må godtgøres et fuldt nådsensår over det, som er sædvanligt. SkT, 8, 372. Orig. i DKanc. B 179i.

10. jan. (Kbh.) Laurids Ulfeldt fik brev anlangende mageskifte med mag. Laurids Eriksen, sognepræst til Stouby og Hornum. Han begærer, at kongen vil bevilge, at han af nogle af adelens tjenere må tilskifte sig noget af deres jord næst ved præstegården imod 3 agre, som ligger langt fra ham, så og en ager liggende til degnebolet mod lige vederlag af præstegårdens jord. Af LUs erklæring erfarer kongen, at sådant kan ske præstegården og degnebolet uden skade, og er tilfreds dermed. JT, 13, 243. K.

11. jan. (Kbh.) Peder Ibsen slotsfoged på Frederiksborg fik konfirm. på 2 moser. Der er begæret konfirm. på 2 bevillinger udgivet af Otte Pogwisch, lyder: OP har på K.M.s vegne bevilget PI at dræne og opstævne 2 moser i Grib Skov, den ene i den lange mose, som går med den ene ende til vejen lige ud for Toggerups Vang, og den anden mosen ml. Toggerup og Toggerups enghave. PI må gøre sig moserne så nyttige, som han bedst kan, eftersom de ligger i overdrevet og er ingen til skade. Frederiksborg 24. april 1650. OP. Den anden: Afd. Hans Ulrik Gyldenløve, fhv. slotsherre på Frederiksborg, har bevilget Jacob Thomsen i Toggerup at opstævne en mose i Grib Skov. JT er død, så underskriveren har på K.M.s vegne bevilget PI at beholde mosen samt mosen, der ligger ovenfor, sønden for vejen. Frederiksborg 25. april 1653. OP. Kongen konfirmerer disse. Sjr, 23, 484. Indl. 24. april 1650, 25. april 1653.

11. jan. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at inkvirere om, hvad der resterer af de i Spanien udlovede 100.000 cahices salt efter tidl. overslag og hos hvem. Henrik Villumsen Rosenvinge har gjort forklaring for det salt, der er blevet afhændet, samt hvad der er blevet overdraget kongen af Spanien i betaling af de 7 styck van achten for hver læst, samt hvad HV efter befaling har solgt deraf efter hans i Rtk. indleverede rgsk. Heraf skal befindes efter hovedbogen og skippersnes derimod konfererede beviser og overslag, som forleden år er gjort på Rtk. på det ganske parti salt, at kongen er sket for kort og mere salt er annammet end betalt, uberegnet de skibsladninger, som afd. Albret Baltser Berns og konsorter har ladet afhente. Således ifølge videre specification på Rtk. med HVRs forklaring i margenen og ifølge Thomas Thomsen, renteskriver, for det, der endnu er uklareret. For at det kan komme til ende, beder kongen adressaterne om med flid at inkvirere, hvad salt der endnu kan restere ubetalt, og hos hvem, i Kbh., Århus, Bergen el. andetsteds i Norge, og med hvilken vare der er betalt. Adressaterne skal tilstille kongen relation. Sjt, 33, 11. Orig. i DKanc. B 179i. Indl. 18. april 1653 og 2. jan.

11. jan. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at godtgøre mangel i Ursula, Christoffer Harboes husbondsregnskab. Hun beretter, hvorledes hun i hendes afd. mands rgsk. for Svinesund er gjort til antegnelse en vis løn, som han har ført til udgift for et helt år, så og det, han har ført sig til rgsk. for at nedføre og forklare toldregnskaber, hvilket tilhobe

skal andrage 268 rd. 12 sk. Hun begærer, at pengene må efterlades hende. Kongen er tilfreds hermed. Sjt, 33, 12. K. Orig. i DKanc. B 179i.

11. jan. (Kbh.) Konfirmation for Poul Cornelissen på Øsie kirketien-
de. Kongen er anholdt om konfirm. af fæstebrev udgivet af hr. Ove
Giedde til Tommerup, lyder: OG gør vitterligt, at han på kongens veg-
ne har fæstet til PC, boende i Nørre Ebberup i Nørre [Asbo] h. i
Skåne, Øsie kirketien-
de, som velb. Jørgen Suab tilforn havde i fæste,
og nu er død fra. I afgift gives årligt til kirken 2 pd. el. 40 skp. rug og 2
pd. el. 48 skp. byg. Han skal beholde tienden sin livstid, dog give straks
af hvert pd. i fæste 2 rd. og siden årligt yde den angivne afgift og leve-
re den til kirkeværgerne inden fastelavn. OG befaler sognemændene i
Øsie s. at tiende til ham. Til vidnesbyrd har han trykt sit signet og un-
derskrevet. Actum Kbh. 10. jan. 1654. OG. Kongen konfirmerer dette.
SkR, 6, 313. K. Indl. 10. jan.

11. jan. (Kbh.) Hr. Joakim Gersdorff fik brev om underholdning af en
konstabel på Bornholm, så og, at samme skal undervise andre. JG skal
gøre den anordning, at den konstabel, der er overskikket fra Tøjhuset
til Hammershus, skal underholdes af købstæderne på Bornholm. Her-
til skal hver by give som følger: Rønne 25 rd., Neksø 25 rd., Svaneke 15
rd., Åkirkeby 10 rd., hvilket han skal ligne ml. borgerskabet hvert sted.
Konstabelen skal derimod uden videre løn undervise andre, som han
befales det, i at omgås stykkerne o.a. SkT, 8, 373.

11. jan. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev anlangende en ejendomsgård,
kaldet Stubberup. Så og en lejegård i Gjershøj. Af OGs angivende er-
farer kongen, at denne har været forårsaget til tinge lovligen for slæg-
ten og kreditorerne at opbyde en halv skattegård i sit len, Stubberup,
som langsommelig tid har stået øde, så at kongen hverken har bekom-
met landgilde, skat el. andet. Da ingen har villet antage den, har han
ladet den dømmes til kronen som en lejegård og ladet sætte landgilde.
Deslige har han ved 12 mænd ladet besigtige en lejegård, Gjershøj,
som Oluf N. sidst påboede, og skylder så højt, at ingen bonde ville be-
sidde den. Derfor har de 12 mænd påsat den sådan landgilde, som kan
eragtes billigt. For at kongen af de 2 gde kan bekomme stedsmål, skat
o.a., er han tilfreds, at det må forblive ved OGs forretning. Det skal bli-
ve ham godtgjort i regnskabet. SkT, 8, 373. Indl. 21. dec. 1653.

11. jan. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev om at tilholde Inger, afd. Jacob Hansens at lade reparere Tvis Mølle. Af et forelagt tingsvinde erfarer kongen, hvad materialerne vil koste til den øde Tvis Mølle ved Helsingborg, som I, JHs i lang tid har brugt. Kongen har tilforn gjort hende den benådning og ladet al proces mod hende på grund af møllen efter tidl. befaling til OG falde. Han skal tilholde hende på egen bekostning at lade møllen reparere med fornødne materialer efter tingsvidnet, eftersom hun i lang tid har nydt indkomsten deraf, såfremt hun agter at nyde kongens tidl. benådning. Han skal lade hende få fornødent bygningstømmer af kronens skove i lenet. SkT, 8, 374. Inkl. udat.

12. jan. (Kbh.) Jørgen Bjørnsen fik brev om at lade Jens Lassen være nogle stykker af de engelske o.a. skibsredskab følgagtig til låns, nemlig 12 stykker, 6 på 8 pd., de andre på 6 pd., med raperter, et helt pligtankertov, et springtov, et kabeltov og sejldug til nye sejl. Han skal tage JLs bevis, at han leverer det lige så godt el. andet i stedet, når han anmodes derom. SjT, 33, 12. K. Inkl. 12. jan. og udat.

12. jan. (Kbh.) Hr. Christian Friis fik brev om at lade Jens Lassen mod nøjagtigt bevis bekomme noget gewehr og munition af Tøjhuset, nemlig 550 8- og 6-pd.s kugler, 30 musketter, 20 pistoler, 20 haver?, 200 bundter lunter, 30 centner krudt. Hvilket han alt sammen skal forsikre lige så godt igen el. forskaffe andet i stedet, når han anmodes derom. SjT, 33, 12.

12. jan. (Kbh.) Jørgen Bjørnsen fik brev om ved dem, der har forstand derpå, at lade vurdere 2 af de engelske skibe, som ligger i havnen, Maria og Richard, med stykker, sejl og redskab, så at hr. Christian Friis kan bekomme et af dem, hvilket han begærer, hvorfor han skal tilstille kongen takseringen. SjT, 33, 13. Inkl. 12. jan.

12 jan. (Kbh.) Fru Ide Grubbe fik brev anlangende afslag for Niels Pedersen m.fl. i Herritslev under Ålholm len. NP, Jørgen Jensen, Rasmus Jensen, Peder Nielsen, Rasmus Smed og Niels Hansen i Herritslev anholder klageligen, at deres huse og gde for 2 år siden er brændt med al deres formue. De begærer, at de må nyde nogen forskånsel på landgilde, ægt og arbejde igen, på det de des bedre kan komme på fode. Af IGs erklæring erfarer kongen, at de behøver hjælp, og er tilfreds, at de må være forskånet for 1 års landgilde og ægt og arbejde fra Philippi Ja-

cobi 1652 til årsdagen. Det skal blive ham godtgjort i regnskaberne. SmT, 8, 79. K. Indl. 12. dec. 1653 og udat.

13. jan. (Kbh.) Henrik Müller fik K.M.s obligation på 8.052 rd. med 1 års rente. Han har gjort kongen forstrækning til rigets fornødenhed på 8.052 rd. Kongen vil betale ham nævnte kapital til Martini førstkommande af de første skatter, som bliver påbudt med 1 fuldt års rente, nemlig 6 pct. Sjr, 23, 485.

13. jan. (Kbh.) Hr. Niels Trolle fik brev om at betale Sidsel, Niels Rasmussens, som holder værtshus i Roskilde, af lenet det, forskellige personer fortærer hos hende. Hun begærer, at hun så snart muligt må betales for den fortæring, som sker hos hende, når fyrstelige personer el. andre logerer hos hende og friholdes af kongen, eftersom hun ikke er af de midler, at hun kan lade det henstå længe ubetalt. Han skal betale hende efter de rgsk., som leveres ham underskrevet af dem, der har befaling dertil, el. er revideret af rentemestrene. Det skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 13. Indl. 28. dec. 1653.

13. jan. (Kbh.) Otte Thott fik brev om, at Hans Marss, kongens glarmester i Kbh., så snart mest muligt skal have indvisning i Malmøhus lens indkomst for 716 rd. på vegne af sin formand, Peder Stanniche, efter rentemestrenes med ham gjorde afregning. Det skal blive ham godtgjort. SkT, 8, 375.

13. jan. (Kbh.) Gunde Rosenkrantz fik brev om at hjælpe skipper Ubbe Lauridsen af Nykøbing i Sverige til sit skib for billig bjergeløn. Hvad der andrages af UL, som har lidt skibbrud ved Anholt, kan GR se af hans hosføjede supplikation. GR skal så vidt billigt hjælpe ham til rette, så han for en retmæssig bjergeløn kan blive mægtig det gods, som er drevet til land. JT, 13, 244.

14. jan. (Kbh.) Jørgen Bjørnsen fik brev om at lade Gødert Braem efter ansøgning bekomme det engelske skib Satisfaction med dets rette redskab efter den taksering, som er gjort, hvorpå han skal lade forfærdige et rigtigt inventarium. Sjt, 33, 14. (Tr.: KD, V, 368).

14. jan. (Kbh.) Malte Sehested og Christen Lange fik brev om at besigtige gods til mageskifte ml. K.M. og Søren Munk. SM begærer til mægler af kronens gods i Ålborghus len, Hobro s. og by: 1 gd., Niels

Jensen påbor, så og 1 lidet bol smst., Mikkel Simonsen påbor. Hvorimod han til fyldest vederlag tilbyder igen at udlægge af sit gods 1 gd. i Hobro s., Christen Olesen påbor. Bjerre h. 1 gd., Jens Christensen påbor og i Hornum by 1 hus, Peder Sørensen påbor. Kongen giver dem fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, SM begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen og SM særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. De skal indskikke besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet hr. Erik Juel at være til stede, så han kan forsegle og underskrive med dem. JT, 13, 244. K.

14. jan. (Kbh.) Erik Juel fik brev om at overvære Søren Munks mageskifte. Kongen har befalet Malte Sehested og Christen Lange at ligne og lægge gods ml. sig og SM. EJ skal møde til stede og foregive det, han kan have at sige på kongens vegne, og have indsende med, at kongen sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. JT, 13, 245.

14. jan. (Kbh.) Hr. Anders Bille fik brev om, at hver af de 4 løjtnanter over almuen i Jyll. årligt skal have 60 rd. I kongens ms. af 5. dec. 1653¹ til AB er indført, at der skal forordnes 30 rd. årligt til besoldning af hver af de 4 løjtnanter, som skal eksercere almuen i de 4 stifter i Nørrejylland. De skal bekomme 60 rd. JT, 13, 245. K.

1) Se KB 1653, 409.

15. jan. (Kbh.) Raimund, greve af Montecuculi, kejserens hofkrigsråd, kammerer, general over kavaleriet og bestalter oberst, fik pas gennem landet. R agter at begive sig gennem Danmark. Kongen byder lensmænd, officerer til hest og fods, såvel som skibskaptajner og udliggere i søen, deslige borgmestre og råd i købstæderne og alle andre, som har befaling på kongens vegne, og som han kommer for, at de lader ham passere fri og ubehindret, så og, at de er ham beforderlig med alt, som han kan behøve til rejsen frem og tilbage. Sjr, 23, 485. K.

15. jan. (Kbh.) Erik Banner og Holger Vind m.fl. fik brev om at takser afd. Corfitz Rosenkrantz til Demmestrup og Christian Rosenkrantz' gde. Der skal holdes skifte og deling efter CR ml. hans efterladte brødre og svogre. De skal forføje sig til CRs 2 gde Demmestrup og Sko-

trup og taksere deres bygninger, som de nu forefindes, som det kan være forsvarligt. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. SkT, 8, 375. Indl. 14. jan.

Lige sådanne breve fik Valdemar Lykke og Frands Rantzau om at taksere CRs gård Langtings bygning.

16. jan. (Kbh.) Lucas Bechmand af Hamborg fik arrest på Christian Skov. LB har andraget, hvorledes CS efter forudgående dom på bytinget her og derpå følgende afsigt af borgmestre og råd smst. er tilkendt efter udgivet bevis til LB straks at betale 406 rd. 26 sk. lybsk med processens samt anden omkostning 10 rd. el. stille borgen el. borge for sig selv. Eftersom CS søgt ved rettens middel i sit logement til fuld betaling af forskrevne sum ej er blevet forefundet, begærer LB, at han må lade ham anholde, hvor han kan betrædes i kongens lande, indtil LB bliver kontenteret efter den erhvervede dom. Kongen bevilger dette og befaler embedsmænd, borgmestre og råd, fogeder og alle andre, som befaler på kongens vegne, at være LB beforderlig heri. Sjr, 23, 486. Indl. 14. jan.

16. jan. (Kbh.) Jørgen Holst, boghandler i Kbh., fik privilegium på at oplægge den nye reces og Arent Berntsens bog. JH erbyder at ville oplægge og prente den nye reces såvel som og på egen bekostning at lade trykke en bog med adskillige ejendoms- og landgildetakster og jordegods' køb og salg samt andet dertil hørende, som er sammenskrevet af AB, dersom det måtte ske med kongens vilje. Kongen bevilger dette, dog skal han anvende sin største flid, at den kan blive korrekt prentet, og siden sælge den for en billig pris. På det han kan komme til nogen opretning på det, han anvender derpå, har kongen med dette å.b. til ladt, at ingen i 10 næstfølgende år må lade den nye reces eftertrykke el. andetsteds trykt indføre til købs i riget, beregnet fra dette brev dato. Understår nogen sig at gøre dette, har de forbrudt alle de eksemplarer, de farer med, $\frac{1}{2}$ til kongen og $\frac{1}{2}$ til JH. Sjr, 23, 487. K. (2). Indl. 3. jan.

16. jan. (Kbh.) Jørgen Holst, boghandler i Kbh., fik brev om at lade oplægge den jyske lovbog. JH erbyder på ny at oplægge og prente den jyske lovbog, dersom det måtte ske med kongens vilje. Kongen bevilger dette, dog skal han anvende sin største flid, at den kan blive korrekt prentet og siden sælge den for billigt køb. På det han kan komme

til nogen opretning på det, han anvender derpå, har kongen med dette å.b. tilladt, at ingen i 12 næstfølgende år må lade bogen eftertrykke el. andetsteds trykt indføre til købs i riget, beregnet fra dette brevs dato. Understår nogen sig at gøre dette, har de forbrudt alle de eksemplarer, de farer med, $\frac{1}{2}$ til kongen og $\frac{1}{2}$ til JH. SjtR, 23, 487.

16. jan. (Kbh.) Hr. Christian Friis fik brev om at lade Henrik Müller være nogle stykker følgagtig af Tøjhuset, nemlig 10 jernstykker på 6 pd., som skal have været på skibet Victorie, mod hans revers, at han vil forskaffe dem lige så gode igen el. andre i stedet, når de behøves. Sjt, 33, 14. K. Indl. 16. jan.

17. jan. (Kbh.) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev anlangende at flytte pottemagerens ovne uden for byen. Kongen har betragtet den store ulykke, som i Kbh. nogle gange er forårsaget af pottemagerens ovne. Kongen har eragtet for rådsomt, at pottemagerne forflytter deres ovne fra byen. Adressaterne skal tilholde dem at gøre dette til en plads, som skal udvises dem af hr. Axel Urup. Sjt, 33, 14. K.

17. jan. (Kbh.) Lensmændene i Danmark fik brev om at erklære sig om, hvor meget landgildekorn, flæsk og kornskat der i dette år kan leveres på Provianthuset. Item om, hvor meget adelen har leveret af deres udlovede efter de her næstfølgende 2 kopier og registre.

Lensmændene i Sjæll., Jyll., Fyn og Smålandene. De skal erklære, hvor meget landgildekorn, flæsk og kornskat der dette år kan leveres af deres len på Provianthuset, så og hvor meget korn adelen har leveret. Sjt, 33, 15. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO.

I brevene til dem, der har len på afgift, skal landgildekorn udelades.

17. jan. (Kbh.) Lensmændene i Skåne. De skal erklære, hvor meget / landgildekorn og flæsk, så vel af oldengælden som skatten /, der dette år kan leveres af deres len på Provianthuset, så og hvor meget korn adelen har leveret. Sjt, 33, 15. K (2, til lensmændene hhv. i Skåne, og i Sjæll., Jyll., Fyn og Smålandene). Indl. 17. jan. (3), 15. (3), 17., 26. og 27. febr., 1., 11., 13., 16. og 20. marts og udat.

Mellem tegnene // skal i brevene til lensmændene, som har deres len på afgift, indføres: flæsk af skatten.

Fortegnelse på lensmændene, som fik forskrevne breve: Disse har deres len på rgsk.: Hr. Axel Urup, Kbh. Otte Pogwisch, Frederiksborg.

Arent von der Kuhla, Kronborg. Hr. Christoffer Urne, Dragsholm. Hr. Hans Lindenov, Kalundborg. Hr. Wentzel Rothkirck, Antvorskov og Korsør. Jørgen Seefeld, Ringsted Kloster. Hr. Frederik Reedtz, Vordingborg. Fru Margrete Skeel, Møn. Hr. Henning Valkendorf, Odensegård. Hr. Mogens Sehested, Riberhus og Møgeltønder. Hr. Steen Bille, Koldinghus. Laurids Ulfeldt, Stjernholm. Erik Rosenkrantz, Århus. Henrik Thott, Dronningborg. Erik Juel, Ålborghus. Otte Thott, Malmøhus. Hr. Ove Giedde, Helsingborg. Hr. Henrik Lindenov, Kristianstad. Hr. Niels Krabbe, Sølvborg. Hr. Henrik Rantzau, Åkær. Jacob Grubbe, Kristianopol. Mogens Høg, Silkeborg. Hr. Oluf Parsberg, Vestervig. Ove Skade, Nykøbing. Disse har deres len på afgift: Hr. Niels Trolle, Roskildegård. Jørgen Seefeld, Holbæk. Christen Skeel, Tryggevælde. Hr. Iver Vind, Dalum Kloster. Hr. Jørgen Brahe, Hagenskov. Tyge Below, Hindsgavl. Jørgen Kaas, Rugård. Gunde Rosenkrantz, Kalø. Hr. Christian Friis, Mariager Kloster. Malte Sehested, Åstrup. Otte Krag, Bøvling. Peder Reedtz, Lundenæs. Manderup Due, Ørum. Hr. Ebbe Ulfeld, Skivehus. Hr. Anders Bille, Skanderborg. Fru Hilleborg Krafse, Hald. Hr. Knud Ulfeldt, Landskrone. Hr. Tage Thott, Børringe Kloster og Lindholm. Hr. Joakim Gersdorff, Bornholm. Peder Vibe, Herrisvad Kloster. Kjeld Krag, Froste h. og Helne Kirke. Hans Juel, Dueholm. Grev Rantzau, Tranekær.

17. jan. (Kbh.) Hr. Niels Trolle og Otte Krag fik brev om at forhøre hr. Ove Giedde til Tommerups materialregnskaber anlangende Helsingborg Slots reparation og kvittere ham derfor efter deres beskaffenhed. SkT, 376.

17. jan. (Kbh.) Holger Vind fik brev om at betale de 500 rd., han har udlovet til flådens udredning, til Niels Aagesen i Kbh. og tage hans kvittering. Det skal blive ham godtgjort. SkT, 8, 376.

18. jan. (Kbh.) Bevilling for Johan Buschmand postejbager i Kbh. til at bruge sit postejbager- og kogehåndværk i Kbh. JB må fri og ubehindret bruge sit håndværk for alle, der begærer det til bryllupper i kompagniet, i bryggernes lavshus el. andetsteds. Forbydende etc. SJR, 23, 488. (Tr.: KD, III, 427). K. Incl. 24. okt. 1653.

18. jan. (Kbh.) Hr. Axel Urup fik brev om i lenets skove at lade hugge 8 bøge til blokke til flådens skibe. Han skal siden ved bønderne lade dem levere på Bremerholm. Sjt, 33, 17.

18. jan. (Kbh.) Peder Charisius fik brev om at levere et ms. til Generalstaterne. Kongen tilskikker ham et ms. til De Herrer Generalstater af De forenede Nederlande, hvis indhold han kan erfare af hoslagte kopi. Han skal overlevere det og anholde om resolution derpå, med så skel, at krigen ml. dem og England kontinuerer. Men dersom freden allerede, som her spargeres, er gjort, el. han fornemmer, den snart skal slutes, skal han beholde brevet og skikke det tilbage. Sjt, 33, 17. K.

18. jan. (Kbh.) Bevilling for Christen Nielsen i Balle til at have Kirsten Sørensdatte, som er beslægtet med ham i 3. led, hvorfor han til Elsborg Kirkes brøstfældighed skal give 10 rd. Udt. i JR, 12, 266.

21. jan. (Kbh.) Oluf Pedersen i Vindekilde i Dragsholm len fik oprejsning i en drabssag. OP anholder om til at indstævne til landstinget og herredagen et 16 mænds tov udstedt af Dragsholm birketing 6. april 1649, hvori hans søn Christen Olufsen er svoret fra sin fred, fordi han forud, da han var et umyndigt barn, med et ris havde givet et andet barn et slag, så det kort tid derefter var død. Kongen rejser og fornyr sagen, dog skal OP straks gøre sagen anhängig i retten. Sjr, 23, 489. Indl. 24. febr. 1653.

21. jan. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev om at lade hidføre nogle elletræer til dronningens stald. Han skal anordne, at kronens bønder i lenet hidfører de elletræer, som er forordnet til dronningens stald her ved slottet. Sjt, 33, 18. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

21. jan. (Kbh.) Hr. Niels Trolle fik brev om at lade artillerifolket i Helsingør betale deres kostpenge af det udlovede magasin. Han har tidl. fået befaling til at gøre den anordning, at artillerifolket, som fra Tøjhuset er forskikket til adskillige steder her i landet, bekommer underholdning. Kongen erfarer, at de endnu intet har fået. NT skal gøre den anordning, at artillerifolket i Helsingør bliver kontenteret af det udlovede magasin Korn fra den tid, de er ankommet, nemlig stykhauptmand Johan Eberhard Speckhahn og fyrværkeren Christian Bismack fra den 16. nov. og de andre konstabler fra den 16. aug., indtil denne tid, da de er befalet at begive sig til Tøjhuset. Så vidt deres kostpenge imidlertid månedligt kan andrage, nemlig stykhauptmanden 16 rd., fyrværkeren 6 og de andre 6 konstabler hver månedligt 5 rd., sidstnævnte er Hans Nielsen Stenderup, Jacob Mikkelsen Randers, Peder

Jensen Remsnider, Niels Jonsen Ulff, Peder Jensen Nørvraa og Villem Henriksen Hollænder. Deres arbejds løn vil kongen lade betale på Tøjhuset. SJT, 33, 18. K.

22. jan. (Kbh.) Bestalling for Joris Jansen Adler som skibskaptajn til at lade sig bruge til lands og vands. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Kongen bevilger ham til årlig besoldning 400 kur.dl., som skal begynde fra brevets dato. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 489. K.

22. jan. (Kbh.) Hr. Wentzel Rothkirck og hr. Frederik Reedtz fik breve om Adam Henrik Pentz' og Caspar Gersdorffs indvisninger i deres len. WR skal lade AHP bekomme 1.200 td. byg med landgildemål af Antvorskov og Korsør lens landgilde- el. skatte Korn og tage hans bevis. Det skal blive ham godtgjort. SJT, 33, 19.

Lige sådant brev fik hr. FR om at lade CG bekomme 550 td. byg med landgildemål.

22. jan. (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev om at fæste borgmester Morten Panck i Kolding efter dennes begæring K.M.s part af Ødsted tiende for fæste og sædv. afgift. JT, 13, 245. Incl. 28. april og 13. juli 1653 og 14. jan.

22. jan. (Kbh.) Hr. Steen Bille og hr. Mogens Sehested fik breve om at anordne gde til posten ml. Middelfartsund og Ribe. Kongen har eragtet for godt til købmandskabs bedre fortsættelse at lade forordne et bud fra Middelfartsund til Ribe. Det skal rejse hver uge derfra igennem Kolding til Ribe, hvilket generalpostmester Poul Klingenberg har påtaget sig at iværkstille efter den samme anordning som i Nørrejyll., med så skel, at han må bevilges fornødne bøndergde ved landevejen, som kan fremme budet ved nat og dag. Adressaten skal på så mange steder som fornødent i sit len udlægge bøndergde ved landevejen, hvorimod disse udlagte bønder skal være forskånet for al anden ægt og arbejde, og alene vare på, at budet kommer vel befordret af sted. JT, 13, 246. K.

Lige sådant brev fik MS om det samme i hans len. K.

23. jan. (Kbh.) Peder Vibe fik forsikring på 400 rd. 3 ort 2 sk., som er 1 års afgift efter jordebogen af hans gejstlige gods i Roskilde Kapitel, som han i 3 næstfølgende år, hvert år den 3. part efter jordebogen og

anslået efter renteritakst, har erlagt til aflæggelse af omslagsgæld. Kongen kvitterer og bevilger, at han, hans hustru og arvinger årligt skal nyde lige så meget af hans efterkommere igen, om der sker forandring i hans levende live, og efter hans død skal hans hustru og arvinger nyde 1 nådsensår af nævnte gods foruden det, som plejer at ske. SjrR, 23, 490. K.

23. jan. (Kbh.) Jacob Jensen Normand drabant fik forbedring på sin løn, således at han af Kongens Kammer skal gives 150 rd. foruden det, han hidindtil har nydt. SjrR, 23, 491.

23. jan. (Kbh.) Bestalling for Christoffer Hermansen som løjtnant til at lade sig bruge til lands og vands. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Kongen bevilger ham til årlig besoldning 200 kur.dl., som skal begynde fra brevetts dato. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. SjrR, 23, 491. K. Indl. udat.

23. jan. (Kbh.) Hr. Christoffer Lindenov fik brev om forbud mod at udsejle med de engelske skibe, som hver af dem har bekommet. Han skal advisere alle, som har fået nogen af de eng. skibe, at de intetsteds bortsejler, men bliver stille liggende i havnen. SjtT, 33, 19. K.

23. jan. (Kbh.) Lensmændene i begge rigerne fik breve om at forkynde en trykt frd. om postbude. SjtT, 33, 19. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO.

23. jan. (Kbh.) Peder Vibe fik forsikring for 1.105 rd. 47 sk., 1 års indkomst af Herrisvad Kloster len, han er forlenet med, til aflæggelse af omslagsgælden. Kongen kvitterer og bevilger, at han, hans hustru og arvinger årligt skal nyde lige så meget af hans efterkommere igen, om der sker forandring i hans levende live, og efter hans død skal hans hustru og arvinger nyde 1 nådsensår af nævnte gods foruden det, som plejer at ske. SkR, 6, 314. K.

23. jan. (Kbh.) Hr. Axel Urup fik brev om ved en ingeniør o.a., der har forstand derpå, at lade besigtige det begyndte værk på Helsingborg Slot og gøre et rigtigt overslag over, hvad han eragter det kan komme til at koste. Han skal med det forderligste tilstille kongen sin erklæring derom. SkT, 8, 376. Indl. 22. jan.

23. jan. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev om at hjemforløve 8 soldater fra Helsingborg og igen at uddele deres kommis til konduktørerne m.fl. Efter OGs forslag til bedre befordring af arbejdet ved Helsingborg Slot er kongen tilfreds, at 8 af soldaterne, som er beliggende i garnisonen, må forløves derfra indtil foråret for at tærskle på landet og imidlertid ingen kommis bekomme, men disse uddeles til dem, der arbejder på slottet, for at spare anden dagløn, nemlig konduktørerne 2 mands kommis, til værkbassen 1 mands, til tømmermanden 2 mands, til 2 af hans svende 2 mands og til hans redskab 1 mands. SkT, 8, 376. Indl. 12. jan. og udat. (se under 11. jan., SkT, 374).

23. jan. (Kbh.) Hr. Tage Thott fik brev om at lade hugge nogle træer til pæle og planker til Malmøs bro. Kongen erfarer, at der til de to nye broer, som skal anlægges ved Malmø, behøves 120 pæle, hver 12 al. lange og $\frac{1}{2}$ al. tykke, så vel som 120 egeplanker. 17 al. lange og 4 tommer tykke. Kongen er tilfreds, at den halve part deraf hugges i kronens skove i Børringe Kloster len, hvor det kan være til mindst skovskade, den anden halve part i kronens skove i Malmøhus len. Otte Thott har i lige måde fået befaling herom. SkT, 8, 377.

23. jan. (Kbh.) Otte Thott fik brev om at lade hugge nogle træer til pæle og planker til Malmøs bro. OT har for kongen andraget, at der til de 2 nye broer, som skal anlægges ved Malmø, behøves 120 pæle, hver 12 al. lange og $\frac{1}{2}$ al. tykke, så vel som 120 egeplanker 17 al. lange og 4 tommer tykke. Kongen er tilfreds, at den halve part deraf hugges i kronens skove i Malmøhus len, hvor det kan være til mindst skovskade, den anden halve part i kronens skove i Børringe Kloster len, hvor hr. Tage Thott har bekommet kongens befaling i lige måde. SkT, 8, 377. Indl. 14. jan. (2) og 24. febr. 1653.

23. jan. (Kbh.) Bevilling for Hans Jensen, fhv. ridefoged på Nykøbing Slot, på en gård i Klods Skov på Falster, som Rasmus Olufsen foged fordum boede på, med al tilliggelse, kvit og fri for landgilde, ægt og arbejde og al afgift. SmR, 7, 73. Orig. i DKanc. B 165a. Indl. 28. sept. 1650, 17. nov. 1653 og 16. jan.

23. jan. (Kbh.) Jægermesteren fik brev om at lade Frands Rantzau til Estvadgård årligt bekomme 2 td. vildtbrad, mens denne derimod ej skal skyde i vildtbanen i Ålholm len for den fællig, han nyder af lenet

for det bøndergods, han har der. Han skal hvert år tage hans bevis, når det er leveret. SmT, 8, 80. K.

23. jan. (Kbh.) Hr. Anders Bille fik brev om at lade reparere plankeværket omkring den liden dyrehave ved Skanderborg, hvortil han af lenets indkomst må forbruge 200 rd. Det skal blive ham godtgjort. JT, 13, 246. K.

23. jan. (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev om at lade Christian Fischer efter indvisning i Kolding told bekomme 1.649 rd., når toldkisten i marts førstkommende bliver åbnet, for rhinskvin, som CF har leveret til hofholdningen. Dersom tolden ikke kan andrage så højt for andre indvisninger, som kan være sket, skal han lade ham bekomme så meget, som det strækker til, og meddele en fortegnelse på, hvor meget af summen der bliver resterende, på det CF derpå kan bekomme en anden nøjagtig indvisning til betaling med rente, så vidt det kan andrage, fra den tid, toldkisten blev åbnet i marts, beregnet 6 pct. årligen. SB skal tage CFs bevis på det, han bekommer, og det skal blive ham godtgjort. JT, 13, 246.

24. jan. (Kbh.) Konfirmation af en akkord med mester Hans Switzer, smed i den store smedje på Holmen, angående hans betaling for arbejde på Holmen til skibsflåden o.a. Den består i følgende punkter: 1. Han skal betales 20 rd. pr. skippd. af alle skibsankre, store el. små. Ligeledes betales alle hånde skibsarbejde, så og spigre indtil 4 tom. lange, i lige måde alt grovsmedearbejde, hvortil også kan regnes landbygning. 2. For stykarbejde skal admiralen el. viceadmiralen på Holmen kvittere tillige med skibsbygmesteren og altid betinge regnskabet og specificere prisen. Men for det arbejde, der kommer til landbygning, len el. slotte, skal slotsfogeden på hvert sted kvittere med bygmesteren, og dette skal også underskrives af slotsherren el. hofmarskallen og prisen også specificeres. For staldarbejde skal fodermarskallen kvittere og staldmesteren skal underskrive. 3. På gammelt arbejde kan ingen vis takst sættes, da undertiden kun noget skal forandres, men dertil skal forordnes visse ildsteder i smedjen og være alene til kongens tjeneste, hvor HS skal have inspektion og dertil lade forordne 2-3 svende, som undertiden kan arbejde der for ugeløn som hans andre svende. Ved dette ildsted skal alt gammelt grovsmedearbejde smedes på kongens omkostning og med hans kul efter bygmesterens anordning. 4. HS skal hver måned kvitteres for såvel det arbejde, som vejes, som

for stykarbejde og siden betales hvert kvartal. 5. Vil kongen give ham jern el. kul i betaling, skal det ikke tages højere, end det har kostet kongen, og det skal være ham frit for selv at forskrive det, om han mener at kunne have det for ringere køb. 6. Smedjen skal første gang overleveres HS med alt redskab, men siden skal han selv på egen bekostning vedligeholde det, indtil det i sin tid igen bliver leveret med rigtigt inventarium. 7. For at smedjen des bedre kan vedligeholdes, skal alt jernarbejde til kongens fornødenhed forfærdiges i denne. Kongen konfirmerer dette. Sjr, 23, 492. Incl. 5. og 24. jan. (= brevet).

24. jan. (Kbh.) Gunde Rosenkrantz til Vindinges mageskifte med Lund Kapitel. GR har til magelæg til kongen på Lund Kapitels vegne udlagt af sit jordegods i Skåne Alnerup hgd. med skoven derved. Nok gde og bygger under gårdens takst: Skovgård, Oluf Jacobsen, skylder årligen 2 rd., 1 ott. smør. Vejr møllen er øde, skylder 5 pd. mel. Lumme [1653: Kværn]¹ pram, Jens Nielsen, skylder 30 rd. Gammel Amager, Laurids Mikkelsen [1653: Christensen], skylder 6¹/₂ dl. 10 sk. 2 alb., 1¹/₂ fjdg. smør. Ny Amager, Christen Poulsen, skylder ¹/₂ td. smør; smedjen ved Lumme [1653: Kværn] pram, Jep Smed, skylder 6¹/₂ rd. 10 sk. 2 alb. Nok underliggende gde og gods, Bare h.: Kastrup, Thorsten Jensen, skylder 1¹/₂ pd. 5 skp. byg, 1 teje, 1 sk. grot, 2 mk. landgilde, 6 sk. gæsteri; Jørgen Nielsen, skylder 1¹/₂ pd. 5 skp. byg, 1 teje, 2 sk. grot, 2 mk. landgilde, 6 sk. gæsteri; Jens Prammand, skylder 1¹/₂ pd. 5 skp. byg, 1 teje, 1 sk. grot, 2 mk. landgilde, 6 sk. gæsteri; Morten Rasmussen, skylder 1¹/₂ pd. 5 skp. byg, 1 teje, 1 sk. grot, 2 mk. landgilde, 6 sk. gæsteri; Hans Olsen, skylder 1¹/₂ pd. 5 skp. byg, 1 teje, 1 sk. grot, 2 mk. landgilde, 6 sk. gæsteri; Laurids Nielsen, skylder 1¹/₂ pd. 5 skp. byg, 1 teje, 1 sk. grot, 2 mk. landgilde, 6 sk. gæsteri. Af al byen bolgæld. Niels Lauridsen, skylder 9¹/₂ sk., 9¹/₂ sk. dagsværk. Vingenstrup: Jens Hansen, skylder 1¹/₂ pd. 6 skp. byg, 1 teje, 1 mk. landgilde, 3 læs ved, 1 læs ris, 26 sk. 2 alb. gæsteri; Morten Christensen, 1¹/₂ pd. 6 skp. byg, 1 teje, 1 mk. landgilde, 3 læs ved, 1 læs ris, 26 sk. 2 alb. gæsteri; Oluf Andersen, 1¹/₂ pd. 6 skp. byg, 1 teje, 1 mk. landgilde, 3 læs ved, 1 læs ris, 26 sk. 2 alb. gæsteri; Andreas Jansen, 1¹/₂ pd. 6 skp. byg, 1 teje, 1 mk. landgilde, 3 læs ved, 1 læs ris, 26 sk. 2 alb. gæsteri; Oluf Volkær, 1¹/₂ pd. 6 skp. byg, 1 teje, 1 mk. landgilde, 3 læs ved, 1 læs ris, 26 sk. 2 alb. gæsteri; Mogens Rasmussen, 1¹/₂ pd. 6 skp. byg, 1 teje, 1 mk. landgilde, 3 læs ved, 1 læs ris, 26 sk. 2 alb. gæsteri; Peder Jensen, af fæste, skylder årligen 12 sk. landgilde, 1 læs ved. Alle Vingenstrup mænd af Lumme egen 2¹/₂ mk. 2 sk. Ågerup [1653: Agerup]: Anders Nielsen,

skylder 2 pd. 6 skp. byg, 1 teje, 1 sk. grot, 2 mk. landgilde, 2 td. havre; Jørgen Holst, 2 pd. 6 skp. byg, 1 teje, 1 sk. grot, 2 mk. landgilde, 2 td. havre; Bertel Rasmussen, 2 pd. 6 skp. byg, 1 teje, 1 sk. grot, 2 mk. landgilde, 2 td. havre; Anders Svendsen, 2 pd. 6 skp. byg, 1 teje, 1 sk. grot, 2 mk. landgilde, 2 td. havre; Laurids Nielsen, 2 pd. 6 skp. byg, 1 teje, 1 sk. grot, 2 mk. landgilde, 2 td. havre; Rasmus Tømmermand. 2 pd. 6 skp. byg, 1 teje, 1 sk. grot, 2 mk. landgilde, 2 td. havre; Søren Ladefoged, 2 pd. 6 skp. byg, 1 teje, 1 sk. grot, 2 mk. landgilde, 2 td. havre; Jon Nielsen, 2 pd. 6 skp. byg, 1 teje, 1 sk. grot, 2 mk. landgilde, 2 td. havre; en øde gd., som Niels Ibsen påbor, skylder årligt 2 pd. 6 skp. byg, 2 td. havre, 2 sk. grot, fodernødspenge 1 dl., 1 teje. Thogerup: Jens Andersen, skylder årligt 5 mk. landgilde; Laurids Hansen, 3 mk. landgilde, 4 td. havre, 1 teje; Peder Eskildsen, 1 lødemk., $\frac{1}{2}$ fodernød, 3 mk. gæsteri; Oluf Lauridsen, 1 lødemk., $\frac{1}{2}$ fodernød, 3 mk. gæsteri; Niels Jyde, 2 mk. 5 sk. landgilde, 1 td. byg; Jens Olsen, skylder 1 td. byg, 2 mk. 2 alb. Lumme: Svend Pedersen, af kroen, skylder 1 mk. landgilde, 2 høns, af fæste 13 sk. 1 alb.; Hans Svendsen, 5 mk. 6 sk. landgilde, 2 mk. smør, 1 gås, 2 høns; Aage Pedersen Brand, 3 pd. byg, 1 td. havre, 1 dl. gæsteri, 1 dl. fodernød, 1 teje, med al gårdes og gods' ejendom, landgilde etc. Til fyldest vederlag har kongen udlagt til GR af Lund Kapitels gods i Skåne, decanatus Torne h., Stangby: Peder Poulsen, skylder 4 pd. byg, 1 skattegalt, 1 teje, 1 dl. gæsteripenge, 2 læs ved, tiende i neget; Laurids Nielsen, skylder 14 sk. 1 alb. landgildepenge, tiende i neget. Fledie: Knud Eriksen, skylder 1 mk. landgildepenge, 1 teje, 1 mk. gæsteripenge, 2 læs ved, tiende i neget. Bjellerup: Bertel Lauridsen [1653: Nielsen], 14 sk. landgildepenge, 1 teje, 2 td. havre, $\frac{1}{2}$ dl. 10 sk. 2 alb. gæsteripenge, 2 læs ved, tiende i neget; Laurids Nielsen, 1 mk. landgildepenge, 2 td. havre, 1 teje, $\frac{1}{2}$ dl. 10 sk. 2 alb. gæsteripenge, 2 læs ved, tiende i neget. Valby [1653: Kaldby]: Rasmus Mortensen, 10 sk. landgildepenge, 1 teje, $\frac{1}{2}$ dl. 10 sk., 2 alb. gæsteripenge, 2 læs ved, tiende i neget. Bare h., Totterup: Peder Jensen, 2 pd. landgildebyg, 1 dl. gæsteripenge, 1 mk. $7\frac{1}{2}$ sk. herregæsteri, 1 teje, 2 læs ved, tiende i neget; Peder Hansen [1653: Jensen], 2 pd. landgildebyg, 1 td. havre, 1 dl. gæsteripenge, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 1 teje, 2 læs ved, tiende i neget; Peder Olesen, $1\frac{1}{2}$ pd. 6 skp. landgildebyg, 1 td. havre, 1 teje, $\frac{1}{2}$ dl. 10 sk. 2 alb. gæsteripenge, 1 mk. 6 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, tiende i neget; Oluf Jensen, 9 sk. landgildepenge, 1 td. havre, 1 teje, 10 sk. 2 alb. herregæsteri, 1 mk. 5 sk. 2 alb. gæsteripenge, 2 læs ved, tiende i neget; nok af et fæste 15 sk. landgildepenge, 1 teje, 1 td. havre, 1 mk. herregæsteri, $\frac{1}{2}$ dl. gæsteripenge, 2 læs ved,

tiende i neget. Lumme s., Vragrup [1653: Bragerup]: Jens Nielsen, af en øde jord, 12 sk. landgildepeng, 1 td. tiendehavre, og af en øde jord, 12 sk. landgildepeng, 1 td. tiendehavre. Hierup: Mads Olufsen, 10 sk. 2 alb. landgildepeng, 1 td. havre, 1 teje, 1 dl. gæsteripeng, 2 læs ved, tiende i neget. Oksie h., Kåtterup [1653: Kautrup]: Jens Poulsen, 2 pd. landgildebyg, 2 sk. grot landgildepeng, 1 td. havre, $\frac{1}{2}$ fodernød, 1 dl. gæsteripeng. Skyds h., Hvellinge: Peder Bentsen, $1\frac{1}{2}$ mk. landgildepeng, 2 mk. herregæsteri, 1 dl. gæsteripeng, 1 pd. tienderug, 1 td. havre; Niels Gønge, $1\frac{1}{2}$ mk. landgildepeng, 1 mk. herregæsteri, 1 dl. gæsteripeng, 4 skp. tienderug, 1 td. havre; Peder Svendsen, $1\frac{1}{2}$ mk. landgildepeng, 2 mk. herregæsteri, 1 dl. gæsteri, 8 skp. tienderug, 1 td. havre; Jens Pedersen, $1\frac{1}{2}$ mk. landgildepeng, $\frac{1}{2}$ dl. 10 sk. 2 alb. herregæsteri, 1 dl. gæsteri, 8 skp. tienderug, 1 td. havre; Mogens Pedersen af et gadehus, 14 sk. 1 alb. Espe: Peder Lauridsen, 2 pd. landgildebyg, 2 td. havre, 1 sk. grot, 1 teje, 1 fodernød, 1 dl. gæsteripeng. Lille Hammer: Peder Pedersen, 10 sk. 2 alb. landgildepeng, $\frac{1}{2}$ dl. gæsteripeng, 3 skp. sand?! el. 1 mk., 1 td. tiendehavre. Harjagers h., Høje: Niels Asmindsen, 2 pd. byg, 1 teje, 1 dl. gæsteripeng, 2 læs ved, 8 skp. tiendebyg, 1 td. havre; nok af et fæste 20 skp. landgildebyg, 4 skp. byg; Anders Ibsen, 20 skp. landgildebyg, 1 teje, $\frac{1}{2}$ dl. gæsteripeng, 2 læs ved, 4 skp. tiendebyg, 1 td. havre. Karleby: Ib Hansen, 2 pd. landgildebyg, 1 teje, 1 dl. fodernød, 1 dl. gæsteripeng. Tyge Mogensen, 1 td. landgildebyg, $1\frac{1}{2}$ mk. gæsteripeng, $1\frac{1}{2}$ mk. 14 sk. arbejdspeng. Dagstrup: Knud Ingelsen (Ingmansen), 2 pd. 8 skp. landgildebyg, 1 teje, 1 dl. gæsteripeng, 2 læs ved, 2 td. tiendehavre. Ålstrup: Børge Hansen, 1 pd. landgildebyg, 1 teje, 1 dl. gæsteripeng, 1 mk. 6. sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 2 td. tiendehavre. Sakstrup: Ebbe Nielsen, 1 lødemk. landgildepeng, 1 teje, 1 dl. gæsteri, 1 mk. 6 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 1 td. tiendebyg; Peder Erlandsen, 1 mk. 10 sk. 2 alb. landgildepeng, 1 teje, 1 dl. gæsteripeng, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 1 td. tiendebyg, 1 td. havre; Erland Pedersen, 1 mk. 10 sk. 2 alb. landgildepeng, 1 teje, 1 dl. gæsteripeng, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 1 td. tiendebyg, 1 td. havre; Rasmus Ibsen, 1 mk. 10 sk. 2 alb. landgildepeng, 1 teje, 1 dl. gæsteripeng, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 1 td. tiendebyg, 1 td. havre; Rasmus Jensen [1653: Ibsen], 1 mk. 10 sk. 2 alb. landgildepeng, 1 teje, 1 dl. gæsteripeng, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 1 td. tiendebyg, 1 td. havre; Henrik Hansen, 1 mk. 10 sk. 2 alb. landgildepeng, 1 teje, 1 dl. gæsteripeng, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 1 td. tiendebyg, 1 td. havre; Asmund Pedersen, 1 mk. 10 sk.

2 alb. landgildepeng, 1 teje, 1 dl. gæsteripeng, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 1 td. tiendebyg, 1 td. havre; Niels Klemmensen, 1¹/₂ pd. landgildebyg, 1 teje, 1 dl. gæsteripeng, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 1¹/₂ pd. tiendebyg, 1 td. havre; Niels Pedersen, 1¹/₂ pd. landgildebyg, 1 teje, 1 dl. gæsteripeng, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 1¹/₂ pd. tienderug, 1 td. havre; Oluf Pedersen. 1 mk. landgildepeng, 1 dl. gæsteripeng, 2 læs ved, 3 skp. tiendebyg. Froste h., Slostrup: Peder Bendsen, 1¹/₂ lødemk. landgildepeng, 1 teje, 2 skp. tienderug. Hør: Niels Bendsen, 1¹/₂ dl. landgildepeng, 1 td. tiendehavre. Bostofte [1653: Bøstoft]: Oluf Troelsen, 12 sk. 2 alb. landgildepeng, 1 bolgalt, 1 teje, 14 sk. 2 alb. herregæsteri, 1 dl. gæsteripeng, 2 læs ved, 2 td. tiendehavre. Rolsbjerg: Aage Ibsen, 1¹/₂ mk. 2 sk. 2 alb. landgildepeng, 1 skattegalt, 1 teje, 1 dl. gæsteripeng, 1 mk. 5 sk. 2 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 2 td. tiendehavre; Peder Olufsen, 1¹/₂ mk. 2 sk. 2 alb. landgildepeng, 1 skattegalt, 1 teje, 1 dl. gæsteripeng, 1 mk. 5 sk. 2 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 2 td. tiendehavre; Niels Nielsen, 1 mk. 4 sk. landgildepeng, 1 skattegalt, 1 teje, 1 dl. gæsteripeng, 1 mk. 5 sk. 2 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 2 td. tiendehavre; Jens Torbensen, af et hus, 1 mk. 6 sk. 1 alb. Lynids h., Verneløse: Niels Svendsen, 2 pd. landgildebyg, af et fæste 5¹/₂ mk. landgildepeng, 1¹/₂ teje. Sønder Villie: Thue Bendsen, 1¹/₂ pd. landgildebyg, 1 mk. skat, 1 mk. gæsteri, 5¹/₂ mk. dagsværk. Fers h., Sviberup: Aage Hagensen [1653: Pedersen] og Jep [1654: Niels] Pedersen, 9 pd. landgildesmør, 1 bolgalt, 1 lam, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 1¹/₂ dl. 10 sk. 2 alb. gæsteri, 2 td. tiendehavre; Mathis Pedersen og Peder Pedersen, 9 pd. landgildesmør, 1 bolgalt, 1 lam, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 1¹/₂ dl. 10 sk. 2 alb. gæsteri, 2 td. tiendehavre; Peder Lauridsen og Simen N., 9 pd. landgildesmør, 1 bolgalt, 1 lam, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 1¹/₂ dl. 10 sk. 2 alb. gæsteri, 2 td. tiendehavre; Bent Jensen og Mogens Svendsen og Niels Pedersen, 9 pd. landgildesmør, 1 bolgalt, 1 lam, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 1¹/₂ dl. 10 sk. 2 alb. gæsteri, 2 td. tiendehavre; Niels Nielsen, 3 pd. landgildesmør, 1 bolgalt, 1 lam, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 1¹/₂ dl. 10 sk. 2 alb. gæsteri, 2 td. tiendehavre. Bues: Ib Olsen, 6 pd. landgildesmør, 1 dl. gæsteripeng, 3 skp. tiendebyg. Agerskov: Anders Bendsen, 3 pd. landgildesmør, 1 sk. grot, 2 td. havre, 1 teje, 1 dl. gæsteri, 1 dl. dagsværk. Gers h., Øster Vram: Erik Boesen [1653: Pedersen], 1¹/₂ dl. 6 sk. landgildepeng, 1¹/₂ fodernød, 1 dl. gæsteripeng, 1 skp. tiendebyg. Herrested h., Forerup [1653: Forup]: Niels Erlandsen, 2 pd. 14 skp. landgildebyg, 1¹/₂ dl. gæsteripeng, 1 mk. herregæsteri, 4 td. tiendehavre; Peder Trudsen, 2¹/₂ pd. 4 skp. landgildebyg, 1¹/₂ dl. gæste-

ripenge, 2 mk. herregæsteri, 4 td. tiendehavre. Lillekøbinge: Peder Nielsen, 2 sk. grot landgildepeng, 1 td. fodernødshavre, $\frac{1}{2}$ dl. gæsteri, 1 td. tiendehavre. Ingelsted h., Bennestad: Hagen Andersen, 1 pd. landgildebyg, 2 td. havre, 2 rd. ekkepenge, 2 mk. gæsteri, 12 sk. landgildepeng. Onsø h., Billing: Niels Aagesen, 1 mk. landgildepeng, 1 lam, 1 gås, 1 dl. gæsteri, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 2 td. tiendehavre; Svend Bendsen, 1 mk. landgildepeng, 1 lam, 1 gås, 1 dl. gæsteri, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 2 td. tiendehavre; Jens Nielsen, 1 mk. landgildepeng, 1 lam, 1 gås, 1 dl. gæsteri, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 2 td. tiendehavre; Hans Hansen, 1 mk. landgildepeng, 1 lam, 1 gås, 1 dl. gæsteri, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 2 td. tiendehavre; Peder Hansen, 1 mk. landgildepeng, 1 lam, 1 gås, 1 dl. gæsteri, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 2 td. tiendehavre; Aage Andersen [1653: Jensen], 1 mk. landgildepeng, 1 lam, 1 gås, 1 dl. gæsteri, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 2 td. tiendehavre; Peder Melkuorsen [1653: Mikkelsen], 1 mk. landgildepeng, 1 lam, 1 gås, 1 dl. gæsteri, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 læs ved, 2 td. tiendehavre. Luggude h., Ørnekær: Kjeld Nielsen, $\frac{1}{2}$ dl. 10 sk. 2 alb. landgildepeng, 1 dl. gæsteri, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 td. tiendehavre. Nørre [Asbo] h., Birkerød: Anders Jensen, 1 mk. 5 sk. 1 alb. landgildepeng, 2 td. tiendehavre. [Jersted h.,] Borreby: Sadser og Thruned N. {1653: Thugesen}; 2 pd. landgildebyg, $\frac{1}{2}$ mk. landgildepeng, 1 fodernød, 1 dl. gæsteri, 1 dl. dagsværk, 2 td. tiendehavre. [Gønge h.,] Strø: Hans Bendtsen [1653: Thugesen og Svend Mogensen], 1 dl. 13 sk. 1 alb. landgildepeng, 1 dl. gæsteri, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 svin, når olden er. Hørrød [1653: Hjøred]: Thuge Bendsen og Mogens Jonsen, 5 pd. landgildesmør, 1 dl. gæsteri, 1 mk. 5 sk. 1 alb. herregæsteri, 2 svin, når olden er; Jon Mogensen, 3 pd. landgildesmør, 1 dl. gæsteri, 1 mk. herregæsteri, 2 svin, når olden er. Archidiaconatus Torne h., Valby: Peder Laursen Baad [1653: Boeg], 1 mk. landgildepeng, 1 bolgalt, 1 teje, 1 mk. gæsteri, 1 td. landgildehavre, 2 læs ved, tiende i neget; Jep Nielsen, 1 mk. landgildepeng, 1 bolgalt, 1 teje, 1 mk. gæsteri, 1 td. landgildehavre, 2 læs ved, tiende i neget; Niels Ibsen og Anders Pedersen, 10 sk. 2 alb. landgildepeng, 1 teje, 1 td. landgildehavre, 1 side flæsk, 1 mk. gæsteri, 2 læs ved, tiende i neget. En jord i Lille Råby, 6 skp. byg. Skyds h., Gislev: Mads Pedersen, 2 pd. landgildebyg, 1 teje, 2 td. havre, 1 mk. dagsværk, 5 skp. tiendebyg, 5 skp. rug; Peder Lauridsen, 2 pd. landgildebyg, 1 teje, 2 td. havre, 1 mk. dagsværk, 5 skp. tienderug, 5 skp. byg; Mads Nielsen, 1 pd. landgildebyg, 1 teje, 1 td. havre, 1 mk. dagsværk, 3

skp. tienderug, 3 skp. byg; Jens Lauridsen, 1 td. [landgildebyg, 1 teje, 1 td. havre, 1 mk.]² dagsværk, 3 skp. tienderug, 3 skp. byg. Peder Reff, 3 mk. landgildebyg, 1 teje, 1 td. havre, 1 mk. dagsværk, 3 skp. tienderug, 3 skp. byg; Niels Jensen, 3 mk. landgildebyg, 1 teje, 1 td. havre, 1 mk. dagsværk, 3 skp. tienderug, 3 skp. byg. Bare h., Store [ej 1653] Opager: Peder Jensen Baad [1653: Bagh], 2 pd. landgildebyg, 1 teje, 1 mk. gæsteripenge, 2 td. havre, 2 læs ved, tiende i neget; Aage Olsen, 1^{1/2} pd. landgildebyg, 1 teje, 1 mk. gæsteri, 1 td. havre, 2 læs ved. Belangende tredingstiende, for hvilken kapitlet tilkommer vederlag, da har GR til kapitlet udlagt de anførte gde fra Lund Kapitel, nemlig 1 gd. i Espe, som Peder Lauridsen påbor. Nok de 2 gde i Valby, som Peder Laursen, Jacob Nielsen, Niels Ibsen og Anders Pedersen påbor, beløber sig i htk. 10 td. ^{1/2} skp. GR og hans arvinger skal beholde godset. SkR, 6, 315. (Udt.: Kr. Sk., 42-43). Indl. 24. jan.

1) Alle navneformerne i [] med årstallet 1653 stammer fra SkR, 8, 352 og 362, se KB 1653, 365-66, 406-07. 2) Tilføjelsen i [] er efter Indl. 24. jan.

24. jan. (Kbh.) Gunde Rosenkrantz til Vindinges genbrev. (Ligelydende med foregående, mutatis mutandis). Til vitterlighed Erik Krag og Jacob Rodsteen. SkR, 6, 325. K. (Efter hr. kanslers ordre). Indl. 24. jan.

24. jan. (Kbh.) Bestalling for Morten Reall som digegraver ved Nykøbing Slot. Han skal have flittig indseende med kongens fiskedamme og grave i Loll. og Falster og uden særdeles betaling forfærdige de mangler, der kan komme på poster og dæmninger. Til det, han ikke selv kan forrette alene, skal efter ansøgning forskaffes ham fornødne folk og tilbehør af lensmanden. Det nye arbejde ved skanser o.a., som bliver ham befalet, skal han også forrette og ej begære nogen særdeles betaling. For hans tjeneste bevilges han til årlig løn af Nykøbing Slots indkomst 25 rd. og til kostpenge hver uge 1 kur.dl. Det skal begynde Philippi Jacobi dag 1653. SmR, 7, 73. Indl. 24. jan. 1649 og 17. jan, 12. og 20 febr. (2) og udat.

24. jan. (Kbh.) Ove Skade fik brev om at lade digegraveren Morten Reall ved Nykøbing Slot bekomme det, han til Philippi Jacobi sidst forleden resterer af 1 pd. rug og 1 pd. byg i løn, som er bevilget ham for hans bestilling af kongens kære søster, enkeprinsessen. Han skal tage hans bevis derpå, og det vil blive ham godtgjort på Rtk. SmT, 8, 80. K.

25. jan. (Kbh.) Hr. Christoffer Urne fik brev om Hans Dibolt jægermesters indvisning i Dragsholm len. Han skal på hans resterende besoldning lade ham bekomme 1.000 td. byg med landgildemål, tage hans bevis, og det skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 19.

25. jan. (Kbh.) Forbud mod at fiske i Kbh.s, Kronborgs og Frederiksborgs fiskedamme. Kongen har forpagtet kronens søer og fiskeri i de 3 len til sin fiskemester Jørgen Jendtzmehr. Alle befales, hvem de end tilhører, ej at fordriste sig til at fiske der med nogen slags redskab, undtagen alene omkring Arresøen, så vidt ud der kan vades, og det har været brugeligt af arilds tid, såfremt de ikke vil straffes. Sjt, 33, 20. (Tr.: CCD, VI, 155). K. Incl. udat.

25. jan. (Kbh.) Hr. Niels Trolle og Jørgen Seefeld fik brev om at give Jørgen Jendtzmehr fiskemester hjælp med fiskeriet i deres len. NT skal gøre JJ den hjælp og fordringskab med fiskeriet i sit len, som hidtil har været brugeligt, når han fisker på søerne. Sjt, 33, 20. K.

Lige sådant brev fik JS om fiskeriet i Ringsted len.

25. jan. (Kbh.) Erik Rosenkrantz fik brev om at lade Bertel Ditleff, kongens fhv. trommeter, for hans resterende besoldning få 70 td. rug med landgildemål. Han skal tage hans bevis, og det skal blive godtgjort. JT, 13, 247. K. Incl. 25. okt. 1653.

26. jan. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre afregning med Gert van Ossede, fhv. post- og børsmester, om hans resterende besoldning, hvori de skal korte det, han har opkrævet i husleje, siden han flyttede af Børsen, så og det han efter 3 års overslag har haft ringere i indtægt af Børsens bodeleje end hans formand. Sjt, 33, 21. K. Orig. i DKanc. B 179i. Incl. udat.

26. jan. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at godtgøre nogle antegnelser i Oluf Brockenhuus' rgsk. OB har berettet, hvorledes han 1649 og 1650, da han var forlenet med Kbh.s Slot, var forårsaget at bruge af lenets skatter til de udgifter, der faldt, og hvortil lenets indkomst ikke strakte til. Da skatterne tillige skulle have været leveret til kommissarierne og militien, er det på Rtk. gjort til antegnelse i hans rgsk. Han begærer derfor, at det må godtgøres ham. Kongen er tilfreds, at det må godtgøres, så at han må bekomme sin kvittans. Sjt, 33, 21. K. Orig. i DKanc. B 179i. Incl. 12. jan.

26. jan. (Kbh.) Christoffer Lindenov fik brev om at lade Jørgen Bremer være det engelske skib Employment følgagtig efter den taksering, der er gjort, hvorpå han skal lade gøre et rigtigt inventarium. Sjt, 33, 21.

26. jan. (Kbh.) Hr. Niels Trolle og Otte Krag fik brev om at godtgøre noget i hr. Ove Giedde til Tommerups material- og bygningsregnskaber for Helsingborgs bygning. Det gælder det, han selv med egen hånd har underskrevet og indkøbt, så og 50 rd. til materialskriverens løn. SkT, 8, 378. Incl. 19. jan. og udat. (2, det ene, se under 11. jan., SkT, 374).

27. jan. (Kbh.) Laurids Pedersen, rådmænd i Holbæk fik konfirm. af fæstebrev på Svinninge kirketiende, udstedt af Oluf Brockenhuus til Hjuleberg, lyder: OB har på K.M.s vegne til LP fæstet kirkens anpart af korntiende af Svinninge s., som Laurids Lauridsen og Laurids Olufsen i sognet har haft i fæste før ham og nu godvilligt har opladt. LP skal beholde det i sin livstid og oppebære det i neget, dog på kondition, at han årligt i rette tid, som er fastelavn, til kirkeværgerne skal levere den sædv. afgift, 5 pd. rug, 5 pd. byg, 8 td. havre, 1 skp. boghvede, hvor lensmanden befaler det. På kongens vegne befaler OB sognemændene at tiende i neget til LP efter ordinansen, recessen o.a. kgl. forordninger. Til vidnesbyrd har OB underskrevet. Holbæk Slot 12. febr. 1652. OB. Kongen konfirmerer brevet. Sjr, 23, 493. Incl. 12. febr. 1652.

27. jan. (Kbh.) Tyge Below fik brev om Albret Baltser Berns' arvingers indvisning i Middelfarts toldkiste. Han skal med kvittering lade dem være følgagtig 2.000 rd. af toldkisten, hvilket skal blive ham godtgjort. FT, 7, 162.

28. jan. (Kbh.) Bestalling for Hans Georg Metzner som salpetersyderbetjent på følgende konditioner: han skal igen lade oprette alle tidl. salpeterværker i Danmark og anlægge flere på de steder, hvor de rimelig kan anrettes og opsøge salpeter i lader og stalde. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Kongen bevilger ham til årlig besoldning 250 rd. og af hver centner lutret salpeter, som han tilvejebringer, 1 rd., centneren beregnet til 7 lispd, det andet år 200 rd. og pr. centner 1 rd., det tredje år 150 rd. og pr. centner 1 rd., men om hans besoldning siden i det 4. år

osv. vil kongen da resolve, om han må erholde det 3. års besoldning og 1 rd. el. 2 rd. pr. centner uden anden besoldning. Omkostningerne til ved, arbejds løn og vognleje vil kongen bekoste, og når HGM befales at rejse fra et sted til et andet, får han frit fordringskab. Hans bestall. skal begynde fra brevets dato. Herforuden skal han efter egen erbydelse være villig til krigstjeneste for artilleriet, el. hvor han befindes dygtig. SjR, 23, 494.K. Indl. 26. jan.

28. jan. (Kbh.) Hr. Niels Trolle og bispemesteren fik brev om at dømme ml. Achim von Breda til Agersvold og fru Sofie Kaas, enke efter Frederik Parsberg til Vognserup, om et kaldsbrev. AvB har berettet, hvorledes han besværer sig over et kaldsbrev på Kundby s., som imod såvel hans som den syvende kaldsmænds samtykke er underskrevet af SK med 4 kaldsmænd og givet til en ung person. Han formener sig herved som en af de bedste sognemænd at være sket for kort, eftersom han har 26 gde der i sognet, og Kundby Kirke af arilds tid har været hans og hans formænds sognekirke, og han derfor ej aldeles burde udelukkes fra kaldet. Adressaterne skal indstævne personen med kaldsbrevet for sig og dømme, om kaldet er sket så lovligt efter ordinansen, at det bør stå ved magt, el. om de bør træde sammen til at kalde en ny sognepræst. SjT, 33, 22. K. Indl. 27. jan.

28. jan. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at godtgøre nogle penge, som var frataget Laurids Jostsen. Kongen erfarer, at ml. 24. og 26. febr. er et kontor på Rtk. opbrudt, og der er stjålet 184 rd. 1 ort 21 $\frac{1}{2}$ sk. af pengene til flådens udrustning. Kongen er tilfreds, at pengene må godtgøres LJ, som kontoret tilhørte. SjT, 33, 22. Indl. 26. jan.

28. jan. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev om at forskaffe Stephan Jørgensen i Faurholm Ladegårds mølle det, han behøver til møllens opbygning. Kongen erfarer, at møllen er brændt, og at mølleren ikke selv er ved middel, så han kan opbygge den igen. Kongen er tilfreds, at han på begæring får fornødent tømmer af lenets skove, hvor det kan ske til mindst skovskade, nemlig til stolper, fodstykker, løsholter og bånd, item til vand- og kogehjul, aksler og skærværk, og det, der mangler, skal han efter hofølgende overslag forskaffe ham af lenets indkomst, nemlig bjælker, spær, lægter, dæler til loftet og gavlen mod vandet samt andet, så og ved kværnene såvel som de 4 møllesten. Det skal blive ham godtgjort. Arbejds lønnen skal SJ efter eget tilbud selv udstå. SjT, 33, 23. K. Indl. 18. og 19. juli 1653.

28. jan. (Kbh.) Mogens Rosenkrantz fik å.b. om, at der skal gøres ham assistance til at pågribe den person, som har ombragt hans tjener. MR har berettet, hvorledes ca. 3 uger efter fastelavn en af hans staldknægte, som var udskikket i hans ærinde, af en bonde på morderisk vis blev slået med en kniv, så han straks døde. Kongen befaler lensmænd, fogeder o.a., som MR besøger, at bevise ham al mulig assistance, så personen kan pågribes og efter lovlig proces udstå sin straf. SkR, 6, 337. K. Indl. 25. jan.

28. jan. (Kbh.) Hr. Jørgen Brahe fik brev om, at hr. Hans Christensen skal være præst til Tanderup. Kongen erfarer, at der inden 6 ugers forløb intet lovligt kald til Tanderup s. er sket, og at det derfor tilkommer ham at forordne en præst. JB skal skrive til dr. Laurids Jacobsen, superintendent over Fyns stift, at han skal forordne HC til nævnte kald. FT, 7, 163. K. Indl. 27. okt. 1653 og 16. jan.

28. jan. (Kbh.) Fru Ide Grubbe fik brev om at lade kronens bønder i Gedesby, Skelby og Veggerløse på Gedser for betaling bekomme nødtørfvig ildebrændsel af kronens skove Roden og Strundsvig i Ålholm len, havende indseende med, at skovene dermed sker mindst mulig skade. SmT, 8, 81. K. Indl. 9. og 25. jan.

28. jan. (Kbh.) Bevilling for Jørgen Rostrup til at have jomfru Sidsel Friis, som er beslægtet med ham i 3. led. Udt. i JR, 12, 266.

28. jan. (Kbh.) Århus Kapitel fik brev om at erklære sig om Christen Jørgensen Skeels mageskifte. CJS begærer til magesk. af kongen 3 af Århus Kapitels gde og gods i Sønderhald h., Fløjstrup by, hvorimod han til fyldest vederlag igen tilbyder gde og gods af hans jordegods i Nim h., Vrønding: 1 gd., Anders Pedersen påbor. Øster Lisbjerg h., Todbjerg s., Krannestrupgård. Dersom samme gods ikke strækker til, tilbyder han andet jordegods i Balle i samme sogn. Adressaterne skal erklære, om det gods, som han begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden kapitlets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 247.

29. jan. (Kbh.) Hr. Ove Giedde fik brev anlangende Laurids Rasmussen Bysvends grove forseelse i Helsingborg. Ligeledes borgmestre og råd om at erklære sig derom. Kongen erfarer, at LR, der har en ægte-

hustru i Rønneby i Blekinge, i 14 år, hvor han har været fra hende, har ført et forargeligt levned og haft en konkubine, med hvem han har avlet 4 børn. OG skal lade ham tiltale efter Chr. 3.s reces og forordningerne og hænde dom over ham og tilholde borgmestre og råd der i byen at erklære sig om, hvorfor de i så lang tid har ladet slig forseelse upåtalte. SkT, 8, 378. Incl. 2. jan.

31. jan. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at akkordere med hr. Niels Trolle om nogle øksne til hofholdningen. En del øksne er fornødne hertil, og hofkøgemesteren har været på Roskildegård og beset 110, som han befinder gode dertil. Adressaterne skal kontrahere med NT om disse og godtgøre ham betalingen i hans lensafgift. Sjt, 33, 24. K. Orig. i DKanc. B 179i.

1. febr. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev om at lade hidføre 200 læs høg af det, som ligger på stalden ved slottet, og levere det i kuskstalden ved Kbh.s Slot. Sjt, 33, 24. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

2. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev at afskrive nogen fordring på de obligationer, som K.M. har udgivet til Peter Thrappe i Amsterdam og Albret Baltser Berns arvinger og Leonhard Marselis. Adressaterne skal lade afskrive 15.000 rd. på kongens obligation på de 30.000 rd., som PT har i hænde, desligeste skal de annamme kongens obligation på 100.000 rd., som ABBs arvinger og LM har, el. og derpå afskrive 76.000 rd., så de kan annamme en ny obligation på resten, 24.000 rd., hvilke nævnte 15.000 og 76.000 rd. Selio Marselis og Poul Klingenberg skal godtgøres som betaling i det, de har bekommet af det engelske gods. Sjt, 33, 1. Incl. udat.

3. febr. (Kbh.) Bestalling for mag. Bertel Caspersen Bartholin som K.M.s antikvarius. Han skal være villig til det, kongen vil bruge ham til. Sjr, 23, 496.

3. febr. (Kbh.) Gert Paaske i Dagstrup fik confirmation på en tiende. Knud Ulfeldt har på kongens ratifikation fæstet Karleby Kirkes anpart af korntienden til GP efter fæstebrev, lyder: KU har på K.M.s vegne til GP fæstet Karleby Kirkes anpart af korntienden, som han skal beholde sin livstid. Han skal til kirken give stedsmål, af hvert pund rug og byg 2 rd., og årligt inden jul yde til kirken, som nu efter K.M.s kommissariers afslag er 5 pd. rug, 5 pd. byg, 6 td. havre el. penge derfor. Sogne-

mændene befales til GP at yde kirkens korntiende i neget. Til vitterlighed KUs signet og hånd. Actum Landskrone Slot 27. juli 1652. KU. Kongen konfirmerer dette, forbydendes etc. SkR, 6, 337. K. Indl. 27. juli 1652.

3. febr. (Kbh.) Sidsel, Christen Sørensens i Hvorup i Ålborghus len fik fred til sin datter Anna Christensdatter formedelst lejermaal i forbudne led. SCS andrager, hvorledes hendes datter, AC, har forset sig i lejermaal med Las Christensen, som er beslægtet med hende i 2. led. Hun begærer, at forseelsen må efterlades hende, så hun ej efter recessen skal rømme landet. Kongen bevilger, at hendes datters forseelse denne gang må være efterladt, så hun må forblive i landet, dog skal moderen på hendes vegne give 100 rd. til Vartov Hospital ved Kbh. JR, 12, 266. Indl. 1. (2) og 31. (2) aug. og 1. nov. 1653.

3. febr. (Kbh.) Laurids Below fik brev om at måtte anvende den 3. part af de 2 sidste års indkomst af Gudum Kloster len til omslagsgælden til klosterets reparation. LB har andraget, hvorledes Gudum Kloster, som han pro officio er forlenet med, for rum tid siden er brændt og derefter ikke blevet således repareret, at nogen kan have ringeste kommoditet dér at holde hus. Kongen er tilfreds, at han på bygningen anvender den 3. part af de 2 sidste års indkomst efter jordebogen, 481 rd. 3 ort, som han efter anordningen skulle have udgivet og ej har kunnet afstedkomme. Disse penge skal igen betales ham af hans efterkommere med 3. parten af det første års indkomst, som Erik Juel allerede på LBs vegne har erlagt, og som LB skal restituere ham. Hvorimod LB efter tilbud inden 3 år skal lade opsætte et nyt hus, hvori hans efterkommere bekvemmeligen kan bo. JT, 13, 248. K. Indl. 14. juni 1653.

5. febr. (Kbh.) Henrik Müller i Kbh. fik indvisning i Assens toldkiste for 7.500 rd., og om det ej strækker til, da for resten i Øresunds told. HM har gjort kongen forstrækning til hans rejse og hofholdning for 6.000 rd. og sidst forleden juni lånt 1.500 rd. til adskillige udgifter i Rtk. efter bevis af rentemestrene, tilsammen 7.500 rd. à 96 sk. Kongen har givet ham indvisning i Assens toldkiste, når den første gang åbnes efter dette brevs dato. Kan tolden ikke strække til, vil kongen straks derefter have ham betalt af toldkisten i Øresund. Kongen befaler tolderne at erlægge ham pengene mod hans bevis. FR, 6, 230.

5. febr. (Kbh.) Hr. Jørgen Brahe fik brev om indvisning i Assens toldkiste for 7.500 rd. til Henrik Müller. Kongen har gjort HM indvisning i Assens toldkiste for 6.000 rd., som han har forstrakt til kongens rejse og hofholdning, så og for 1.500 rd., som han tilforn har udlånt på Rtk. JB skal lade ham bekomme summen af nævnte told, når toldkisten der efter dette brev dato først bliver åbnet. Dersom tolden ej strækker til, skal JB lade ham give så meget, som der findes, og afskrive det på HMs brev og derforuden tage hans bevis. Det skal blive JB godtgjort. FT, 7, 163.

5. febr. (Kbh.) Fru Ide Grubbe på Ålholm fik brev om, at der skal forholdes med sogneryttere i hendes len ligesom i Sjæll. og Falster. Af hendes erklæring erfarer kongen, at den anordning, som er gjort i hendes len, er imod kongens befaling om det påbudne rytteri af hvert sogn, idet gårdene er sat til at udgive visse penge til at indkøbe heste og til rytternes udstaffering, hvilket kongen mener falder almuen besværligt, når der pålægges videre skat end den ordinære. Thi kongens seneste befaling meldte alene om penge at udgives af sognene til at købe sadel, pistoler og degener, mens hestene skal holdes i beredskab og først betales, når de skal bruges. Hun skal lade forordne rytteriet ligesom i andre len el. på Falster. Når hun har stillet i værk efter kongens forrige befaling, skal hun erklære, hvor mange sogneryttere der kan udgives af lenet. SmT, 8, 81. K.

5. febr. (Kbh.) Mogens Høg og hr. Henrik Rantzau fik brev om at fremskikke 20 gode øksne til Koldinghus til hofholdningen, så de kan fremkomme i god tid før kongens ankomst. Betalingen skal blive godtgjort i hans lensregnskaber. JT, 13, 248. K. Orig. i Åkær lensrgsk.

Lige sådant brev fik HR om at lade fremkomme 10 øksne fra Åkær.

6. febr. (Kbh.) Anne Baltersdatter fik brev om, at hendes 2 lejermaålsforseelser må være efterladt. Af erklæring fra hr. Niels Trolle til Trolholm erfarer kongen, at den mand, som AB nu er i ægteskab med, uanset hun 2 gange er blevet lokket, og straks efter, de er kommet sammen, har fået det sidste barn, ikke vil forskyde hende, men har lovet at beholde hende til ægte. Derfor og af synderlig gunst har kongen efterladt hende den straf, som hun efter recessen skulle have udstået. SjR, 23, 496. Indl. 26. og 28. jan. og 3. febr.

6. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at godtgøre Berent Orning 100 rd. i Ove Bielkes rgsk. BO er på sidste herredage i Bergen for sin forseelse blevet tilfundet at bøde 100 rd., som af adressaterne er gjort til anegnelse i OBs overleverede lensregnskaber. BO begærer, at de 100 rd. må godtgøres ham i hans resterende besoldning. Kongen er tilfreds hermed, og de skal godtgøre det i OBs rgsk. I lige måde må godtgøres de 10 rd., som OB på kongens behag har bevilget til afslag i indkomsten af det gods i Nordlandene, som tilforn har ligget under Giske len og nu oppebæres på Bergenhus. Sjt, 33, 24. Orig. i DKanc. B 179i. Indl. 3. febr.

6. febr. (Kbh.) Befaling (el. pas) til lensmændene om at holde heste i beredskab til K.M.s kammer- og postvogn på hans rejse. Kongen hilser så mange af sine lensmænd, som besøges af nærværende enspænder. Kongen er tilsinds med det forderligste at begive sig til Nørrejyll. til Koldinghus. De skal anordne, at der på hver 2 mil herimellem kan holdes 8 gode og stærke heste i beredskab til at fremføre 4 postvogne og 6 til kongens kammervogne, så de kan stå færdige på hver 2 mil. De vil blive forstændiget herom ved kongens fourer el. en anden enspænder, som rejser i forvejen. Sjt, 33, 25. K.

6. febr. (Kbh.) Bestalling for Niels Nielsen som landsdommer på Bornholm i Hans Pedersens sted. Kongen hilser sine tro undersætter, riddermænds mænd, købstadmænd, bønder og menige almue på Bornholm. Han har forordnet NN til at være landsdommer, sidde og holde landsting på Bornholm. NN har lovet, at han af yderste forstand vil ramme landets gavn og bedste og forhjælpe menige indbyggere, der i dom og ret hænder for ham at komme, den fattige som den rige, udlændisk som indlændisk, efter sin ed. De skal alle rette sig efter at agte ham som deres landsdommer. SkR, 6, 337.

6. febr. (Kbh.) Hr. Henrik Lindenov fik brev om at hjælpe David Villiger af Helsingør til rette med nogle soldater. Af hosføjede supplikation fra DV kan HL se, hvad denne andrager imod de soldater under kaptajn Nikolaus Strauss' kompagni, som er blevet kommanderet fra Helsingør til fæstningen Kristianstad. HL skal hjælpe DV til rette hos soldaterne med hans retmæssige fordring for det, han har forstrakt dem med. SkT, 8, 379. K.

8. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, at Ove Bielke må være forskånet for rostjenestepenge. OB har begæret, at han må være fri for

rostjenestepenge af Bergenhus len. Kongen erfarer, at han i andre måder har udstået bekostninger til kongens tjeneste, som endnu herefter vil hænge på ham, og er tilfreds, at de skal godtgøres ham i hans lensregnskaber. Sjt, 33, 26.

8. febr. (Kbh.) Christoffer Lindenov fik brev om at lade tilrede et skib, tidl. kaldt Gakmed, nu Nældebladet, til Jens Lassen og hans medparticipanter til at gøre en rejse i Nordsøen, på De karibiske Ejlande el. andetsteds, eftersom kongen er tilsinds at bortfragte skibet til JL. Sjt, 33, 26. K.

8. febr. (Kbh.) Bevilling for Mogens Rosenkrantz til Glimminge til at lade bygge et hospital på en øde kirkeplads ved Valby Kirke i Skåne. Af Køn Joakim Grabow til Sørups erklæring erfarer kongen, at Valby kirkelade er øde, bortset fra nogle ringe mure. Han er tilfreds, at MR på pladsen opbygger et hospital til gavn for de fattige og lader det vedligeholde på egen bekostning. SkR, 6, 339. K. (Efter Erik Krags ordre). Incl. 5. febr. (2).

8. febr. (Kbh.) Jacob Christensen på Lavind fik brev om at være gild og gæv. JC har berettet, at han for nogen tid siden er dømt nederfældig i en sag med en guldsmeds kvinde, Ellen Lauridsdatter, boende i Rudkøbing på Lavind. Han har begæret kongens oprejsning, eftersom han i venlighed har forliget sig med hende. Da kongen af forliget erfarer, at JC har tilfredsstillet hende, så vidt hun selv gør forbøn for ham, bevilger han, at JC igen må være gild og gæv, stå i lov og tov, så og søge lav og gildehus og ej være mindremand. Forbydendes etc. FR, 6, 231. Incl. 8. febr.

8. febr. (Kbh.) Henning Pogwisch og Erik Quitzow fik breve om at være kommissarier på skifte efter fru Margrete Norby. MNs arvinger agter at holde skifte efter deres afd. faster. Adressaterne får fuldmagt til som kommissarier at overvære skiftet og på belejlig tid og sted indstævne parterne for sig. Dersom nogen tvistighed kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. FT, 7, 163. K. Incl. 4. febr.

9. febr. (Kbh.) Bestalling for Ove Skade til Kærbygård som prins Christians hofmester. Han er forpligtet til at forestå sin betroede stilling med allerstørste flid efter den ed, han har aflagt. Kongen giver ham årligt til besoldning 600 rd. og månedspenge til 4 heste, hvilket skal begynde fra Skt. Mikkelsdag 1653. Rentemestrene skal lade ham give dette. SJR, 23, 496.

9. febr. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om noget ved, som Kronborgs bønder er forskånet for at fremføre. AvdK har tidl. fået kongens befaling¹ til at gøre den anordning, at hver 5 bønder lægges i lægd til at forskafe 1 favn ved, 4 al. lange, til Provianthuset ved Kbh.s Slot. Af hans erklæring erfarer kongen, at de ikke kan gøre det uden deres største skade, og er tilfreds, at de forskånes. SJT, 33, 26. K. Incl. 14. jan. 1) Se KB 1653, 432.

10. febr. (Kbh.) Instruktion og anordning på Tøjhuset i hr. Christian Friis til Lyngbygårds fraværelse. Kongen har tilladt CF somme tider at være på hans len og gods, så han ikke idelig bliver ved Tøjhuset i daglig opvartning, og har ladet gøre efterskrevne instruks: Hver dag morgen og middag skal mønstres af en af officererne, hvor profossen og underprofossen skal være tilstede og have indseende med, at ingen forsømmer at være tilstede, med mindre de er syge el. har døde at begrave. – Når kosten skal uddeles, skal folkene kun have 2 dages frihed at annamme den, så at den halve part tager kosten den ene dag, halvparten den anden. Imidlertid skal den halvpart, som ikke tager kost, søge huset og forrette deres arbejde. – Profossen skal på hver mønstring ved navn antegne alle dem, der udebliver og tøjmesteren og undertøjmesteren have indseende med dem, og de, der forsømmer, skal straffes med hullet, træhesten, jernet el. svømmen?, efter hvor ofte og hvor længe de har forsømt. Hver gang kosten uddeles, skal overleveres fortegnelse til proviantskriveren over dem, der har forsømt, at den kan afkortes. – Folket skal fordeles blandt arkelimestrene efter deres skibsstørrelse, undtagen dem, der udtages til fyrværkkammerset og feltartilleriet, med hvilke der skal forholdes på samme måde. Hver arkelimester skal undervise sine mater og underhavende gemene således, at de kan blive dygtige konstabler, så de kan møde deres fjender, og der skal ekserceres dagligen på huset. Enhver arkelimester skal underrette sine underhavende i at skære ladeskovle til stykkerne, at lade stykkerne, item at kaste og føre et stykke frem og tilbage. Med andet, som en konstabel og bøsseskytte bør vide. – Folkene skal ekserceres 4 gange

om ugen med skyden, på denne maner: hver af de 4 dage skal fjerdeparten komme ud og være 10 og 10 om at rette et stykke og afskyde det. Arkelimesteren skal lade hver mand se, hvorledes stykket er rettet, og hvorledes skuddet falder. For at spare krudt skal der ikke skydes mere end 1 gang om måneden. Da det giver stor forskel at skyde med store og små stykker, skal udføres 3, nemlig et 5-pundigt, et 12-pundigt og et 24-pundigt, og der skydes et skud af hvert stykke. Der kan også tages 15-16 mand til hvert skud for at spare krudt. – Foruden arkelimestrene skal en af officererne være tilstede hver dag, mens folkene eksamineres. Når folk antages, skal de først angive sig på Tøjhuset, hvor tøjmesteren skal antegne dem ved Mikkel Andersen og have indseende med, at ingen antages uden de er dygtige, unge, stærke og friske folk, som mest muligt tilforn har betjent Tøjhuset. De, som befindes dygtige, skal føres til skriverstuen at indskrives i rulle, gives penge på hånden og underholdes, til de skal på skibene. Der skal handles det nøjeste med enhver, og de, der vil tjene som årstjenere, antages dertil, de andre skal gives noget hver uge. De skal straks skrives hver til sit skib og flittigt undervises. – Arkelimestrene skal en gang om ugen samles i tøjmestrenes og undertøjmestrenes nærværelse og konferere. – Arkelimesteren skal, når han mangler noget, tilkendegive det for tøjmesteren og med ham drive på tilbørlige steder, at de i rette tid bekommer det, de behøver til deres skibsudrustning, såfremt de ikke selv vil svare dertil, om noget mangler formedelst deres forsømmelse. – Hvert skibsstykke skal sættes i sin lade, kobberstykkerne inde i huset, jernstykkerne på pladserne på de rede hænder, til de store skibe næst ved hånden, og siden de andre på rad efter størrelsen. Siden skal af malerne stryges på hver lade, hvad skib den tilhører, og jernstykkerne anstryges med god bestandig kobberfarve. – Hvert skibs tavlrædskab skal i lige måde lægges for sig selv, så at hvert skibs kugler udsorteres efter størrelse og kaliber, og hver sort for sig selv især på rede hænder, og af maleren skrives på stedet, hvor de lægges, hvad skib de tilhører. – Hvert skibs gewehr, som skal være i arkeliet, skal hænges for sig selv, når det bliver færdigt, men imidlertid på løngangen, og det, der ikke er plads til der, skal hænges så længe på Provianthuset, som det andet gewehr er oppe. Hvert skibs ladskovle, forsætter og viskere skal i lige måde sættes for sig selv. – Hvert skibs håndspiger, stiltholter, bossebomme, jagerbomme, fisker og terser skal og især aftælles og henlægges på rede hånd. – Til hvert skib skal gøres karduser og skrotsække, og i lige måde henlægges for sig en god andel til hvert sortiment af stykker, som er på hvert skib, hvortil skal gøres en skrotsækkiste til

hvert skib med rum i til så mange sorter, som skibet fører. – Til skibene skal der altid være håndgranater færdige på nær at fylde. Hos admiralerne skal erfares, om der skal andet fyrværk på skibene. Begæres noget, skal det gøres et par måneder førend flåden skal sejle el. begyndes derpå, når man begynder at takle på skibene. – Håndgranater med andet fyrværk, som skal til hvert skib, skal lægges for sig selv i god forvaring på de steder, hvor ingen ild kommer. I fyrværkkammeret skal altid være 12 gode mand foruden overfyrværkeren og unge folk, som lærer, af hvilke 12 ingen må komme ud el. befordres til andet, være sig arkelimester el. anden stilling, uden der findes en dygtig karl igen. For at de ikke skal stunde til forfremmelse ved skibene, har kongen bevilget dem løn som arkelimestre. – Overfyrmesteren skal undervise enhver, som han vil svare til og have sådan omsorg for materialer, at intet forkommes til unytte. – Tøjmasteren skal give ordre på det, han skal have, og siden kvittere. – Hos feltartilleriet skal være 40 gode karle, som skal gøre tjeneste lige ved de andre og dagligt undervises og ekserceres af en stykhauptmand el. stykløjtnant og undertiden eksamineres af oberstløjtnanten. Af disse 30-40 skal foruden deres konstabelsvidenskab lige så mange informeres til petarderer som til minører, 1-2 til batterimester, ved sådant mere feltartilleriet vedkommende, hvormed oberstløjtnanten skal have flittig indseende. – Oberstløjtnanten skal i lige måde med tøjmasteren drive på, at feltartilleriet indrettes. Oberstløjtnanten skal tilse, at alt bliver gjort efter den maner, som nu mest er brugelig, hvortil også stykkaptajnerne og løjtnanten kan bruges uden kongens særlige befaling. – Tøjmasteren skal have indseende med alt det, der skal gøres ved huset, og til større sikkerhed skal han tillige med skriveren have nøglerne til alt i huset, mens krudttårn-nøglerne skal ligge i skrivestuen forseget af dem begge. Når de skal bruges, skal de begge være til stede, uden dog så, at ildebrand el. andet forårsagede den, som først kom tilstede, at bruge dem. – Eftersom mønsterrullen forandres af sygdom o.a., skal tøjmasteren holde en tjener, som kan tage vare på mønstringen, så den når påkræves altid kan konfereres med hovedrullen, og han dagligt kan vide, hvor folkene er. Kongen bevilger samme person 2 mands kost i rullen og 100 kur.dl. til årlig løn, og han skal tillige med skriveren på alt, som indkommer og udgår af Tøjhuset, holde bog, som kan leveres på Rtk., når den affordres. – Tøjmasteren skal have videnskab om alt, der indkommer og udgår af Tøjhuset. Skriveren må intet annamme el. udlevere, uden denne er advaret. – Det, der skal indleveres og udgives, skal der gives ordre på til tøjmasteren og af ham til skriveren, dog skal begge kvitte-

re for det, der indkommer. Dog skal skriveren alene stå for regnskaberne, mens tøjmasteren prøber det, der leveres. – Tøjmasteren skal tillige med skriveren underskrive alle ruller og rgsk. Han skal have indseende med vagterne, at de visiteres på tilbørlige steder, hvortil han dagligt skal hente ordet [løsenet] hos hr. Joakim Gersdorff. – Til at forse justitien skal officererne forsamles 2 gange hver uge, nemlig mandag og torsdag morgen, for at enhver kan forhjælpes til rette uden forsømmelse. Med håndværksfolket skal forholdes således, at der over hvert slags håndværksfolk skal være 1-2 mestre efter størrelsen af arbejdet. De skal have indseende med de andre, at de fortjener deres kost og dagløn, nemlig på rustkammeret en bøsse-mager, sværdfejer og plattenslår, som skal holde alt gewehret rent, nok i drøgstuen, i snedkerstuen, i smedjen, i ladhuset og hvor skibslader og deres arbejde gøres, Hans Christoffersen i hjulhuset, hvor feltartilleriet med rustkrudtkugler og ammunitionsvogne gøres. Tøjmasteren skal have i agt, at det mindste fornødne folk holdes på dagløn, og at der arbejdes således, at kost og daglønnen kan fortjenes. – I alt nævnte o.a., som angår kongens tjeneste, skal tøjmasteren¹ herefter i felttøjmaster, hr. Christian Friis' fravær have indseende, at alting går til, som han kan forsvare. Sjr, 23, 497. (Nævnt i CCD, VI, 155, med bemærkningen: Det er anset for unødvendigt at indtage instruksen her). Incl. udat. (3).

1) I marginen ud herfor står: Peter Kalthoff.

11. febr. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om at måtte bruge sit udlovede magasinkorn til soldaterne i Helsingør. AvdK har lovet at give 100 td. byg og 100 td. rug til magasinet. Kongen er tilfreds, at han bruger det til soldaterne efter den takst, der allerede er gjort. Sjt, 33, 27. K.

11. febr. (Kbh.) Bispem, dr. Laurids Mortensen fik brev om, at der på ny skal kaldes en anden person til Tersløse kald, idet kongen erfarer, at den person,¹ der er kaldet, ved eksamen ikke er befundet dygtig nok. LM skal forstændige provsten der i herredet, at han skal tilholde sognemændene, at de på ny træder sammen og udvælger kaldsmænd, som kan give kald på en anden person, der kan eragtes dygtig dertil. Sjt, 33, 27. K. (Efter Erik Krags ordre). Incl. 6. (2) og 7. febr.

1) Af Incl. 6. febr. fremgår navnet: Jens Madsen (Lomborg).

11. febr. (Kbh.) Peder Ibsen på Frederiksborg fik brev om at erklære sig på supplikation fra Karlebo mænd under Hørsholm birk. Item at

lade dem bekomme deres svin. Hvad de andrager, kan PI se af deres medfølgende supplikation. Han skal erklære sig om sagen og lade dem være deres svin følgagtig, søgende dom ved lov og ret, om han mener, at der er handlet imod dem. Han skal indskikke erklæringen i Kanc. Sjt, 33, 27. K. Incl. 17. jan. 1649.

11. febr. (Kbh.) Landkommissarierne i hver provins fik brev om at skaffe rigtighed anlangende det, der er ydet el. resterer af adelens udlovede kontributioner. De skal til førstkommende herredage medtage fortegnelser på alt, som adelen i hver provins har udgivet el. resterer med af de lovede kontributioner. Eftersom adelen har gods i adskillige provinser, og det i den ene provins ej vides, hvad der er udgivet i den anden, skal de forsamles med de andre kommissarier i herredagene og indlevere i Kanc. rigtighed på, hvor meget enhver befindes at have udgivet, på det der kan findes midler til, at de, som resterer, kan tilbringes at efterkomme deres skyldighed. Sjt, 33, 27. K.

11. febr. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev anlangende hos David Melvin i Helsingør at lade arrestere penge, som tilkommer Niels Olesen, fhv. ridefoged på Møn. Kongen erfarer, at DM skylder NO en sum penge. AvdK skal lade pengene arrestere og tage dom, om de ikke bør betales til kongen el. den, som kongen anviser, eftersom NO skylder en anselig sum af indkomsten af Møn og undskylder sig, at han ikke har midler at betale af. Når der er gået dom, skal AvdK forståelige kongen derom. Sjt, 33, 28. K.

11. febr. (Kbh.) Adam Henrik Pentz og Erik Krag fik brev om at forhøre fogeden i Rosenborg have og urtegårdsmanden, som der er tvist imellem. Adressaterne skal fordre parterne for sig og forhøre dem i hverandres nærværelse, hvad beskyldninger de kan have mod hverandre, og tilstille kongen relation derom. Sjt, 33, 29. K.

11. febr. (Kbh.) Fru Margrete Skeel fik brev om at lade Steges borgere bekomme tømmer til lader. Borgmestre og råd i Stege andrager, at der ej er at bekomme fornøden tømmer til at forfærdige lader o.a. til de stykker, som findes hos dem. Hun skal lade dem udvise tømmer i kronens skove på de steder, hvor det kan være mindst til skovskade. Sjt, 33, 29. K. Incl. 17. jan.

11. febr. (Kbh.) Otte Thott fik brev om Margrete Rosenmeyers indvisning i Ysted toldkiste for 1.400 rd., når toldkisten bliver åbnet. Han skal tage hendes el. hendes fuldmægtigs bevis, hvorefter det skal blive ham godtgjort i toldregnskabet. SkT, 8, 379.

11. febr. (Kbh.) Hr. Mogens Kaas fik brev om underholdning til K.M.s kusk- og rideheste. Kongen har befalet, at en del af hans ride- og kuskheste skal forflyttes fra Koldinghus til Nyborg. MK skal forskaffe folkene og tjenerne, som fremfører dem, al fornødenhed til fri underholdning, så og foder og mål til hestene. Det skal blive ham godtgjort. FT, 7, 164. K.

12. febr. (Kbh.) Kvittansiarum. Fru Margrete Skeel, enke efter Henrik Ramel til Bækkeskov, og hans arvinger har gjort endeligt rgsk. for den årl. visse og uvisse rente og indkomst, som er oppebåret af den kgl. skole og akademi i Sorø og Mariager Kloster i 9 år, fra Philippi Jacobi 1640, da han blev stedets hofmester, og til årsdagen 1649, da han blev entlediget, og afd. Falk Gøye forordnet. Deslige for eksercitie- og kostpenge, som fyrstelige og adelige o.a. personer har udgivet. Sammeledes for de penge, som har været forordnet af kirker til stedets bygning. I lige måde alle pengeskatter, kobber- og tinskatte o.a. kontributioner efter derpå leverede mandtalsregistre, beviser og kvitteringer, som HRs arvinger har leveret fra sig i Rtk. til Peder Vibe og Peder Reedtz. Ligeledes forklaret el. betalt alle antegnelser i rgsk. og skattemandtal, som ikke kunne passere. Adressaterne er intet blevet skyldig, og kongen lader dem kvit, fri og kravsløse. Sjr, 23, 504. Indl. 12. febr.

12. febr. (Kbh.) Hr. Hans Lindenov fik brev om indvisning for hr. Christen Thomesen (Sehested) til Stougård, K.M.s kansler, i Kalundborg len på 2.000 td.¹ ustraffeligt byg med landgildemål for hans resterende besoldning. Han skal levere det i skibet til hvem CTS begærer, tagende hans bevis. Det skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 29.

1) Overskriften har 2.000 rd.

12. febr. (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev om dr. Jacob Janus' indvisning i Kolding toldkiste for 600 rd. SB skal lade ham bekomme dem, men såfremt så mange ikke findes over de tidligere assignationer i toldkisten, skal han dog lade ham være følgagtig så mange af nævnte sum, som der bliver til overs. SB skal tage hans bevis, og det vil blive godtgjort. JT, 13, 248.

13. febr. (Kbh.) Å.b. om kongens rejse til Kolding. Kongen hilser alle, riddere og riddermænd og så mange af sine lensmænd, som hans nærværende hoffourer besøger. Kongen agter med forderligste at begive sig til Koldinghus. Han tvivler ikke om, at adskillige vil indsnige sig i følget for at fremkomme med fri fordringskab, til ikke ringe besværing for borgerskabet og kronens bønder. Adressaterne skal derfor ikke lade nogen bekomme fri fordringskab på kongens rejse uden de, som er antegnet på den medgivne rulle el. fremviser kongens hofmarskal Adam Henrik Pentz' pas. Sjr, 23, 505. K.

13. febr. (Kbh.) Bevilling for Peder Svenske på olden i hans egne indelukkede marker. Efter begæring bevilger kongen PS og hans hustru begge i deres livstid at nyde den olden, som kan falde i hans egen under lås og lukkelse indelukkede gårdsmark ved gården Krapperup, som han nu påbor. Sjr, 23, 505. Incl. 22. okt. 1653 og 1. febr.

13. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at afkorte Otte Lorck 281¹/₂ rd. 20 sk. i afgiften af Rejns Kloster for forleden år, hvilket tilkommer ham i den med ham gjorte afregning. Sjt, 33, 30.

13. febr. (Kbh.) Rønnov Bille og Oluf Rosenkrantz fik befaling til at gøre hr. Christian Friis på dennes egne og brødrers vegne udlæg i Jørgen Friis' gods og formue, idet de har erhvervet landstingsdom til udlæg i JFs gods og formue. Til at fuldgøre dette har af landsdommeren i Sjæll. været æsket Vincents Bille til Valbygård og Achim von Breda til Agersvold. Pga. forfald har kommissionen ikke kunnet sættes i værk, hvorfor CF har begæret denne befaling til adressaterne. De skal gøre dette udlæg efter dommen. Hvad de forretter, skal de under deres hånd og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. Ladende det ingenlunde etc. Sjt, 33, 30. K. Incl. 13. febr.

13. febr. (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev anlangende landgilde af Børre Børresen i Strids Mølle under Bavelsegård og møllens reparation. BB har andraget, hvorledes han søges for en del resterende landgilde, som han dog ikke kan afstedkomme, formedelst møllens redskab er så brøstfældigt, at han et års tid ej har kunnet male noget på melkværnen og ganske lidet på maltkværnen. Han begærer at måtte forskånes for landgilden. Af FRs erklæring erfarer kongen, at hans an-

givende er sandfærdigt, og er tilfreds, at han forskånes. FR skal tilholde fogeden på Bavelsegård, at han af gårdens indkomst lader manglede reparere, så møllen kan bruges og mølleren herefter give landgilde. Sjt, 33, 31. K. Incl. 1. og 6. febr.

13. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om at gøre afregning med Hans Ulrich Swidtzter, smed i den store smedje på Holmen, for adskiligt smedearbejde til flåden samt landbygning o.a., indtil den sidste med ham gjorde akkord, og betale ham, efterhånden som midlerne kan strække til. Sjt, 33, 31. Orig. i DKanc. B 179i. Incl. 10. febr.

13. febr. (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev om afslag for Rasmus Christoffersen i Ørslev i Vordingborg len. RC har klageligen andraget, at hans gård med korn, boskab og kvæg for nogen tid siden er brændt. Han begærer, at hans resterende landgilde må efterlades, nemlig 2 pd. byg, beregnet fra Philippi Jacobi 1652 til årsdagen, på det han bedre kan komme på fode. Af FRs erklæring erfarer kongen, at hans angivende er sandfærdigt, og er tilfreds, at RC er fri for byglandgilden. Det skal blive FR godtgjort i regnskabet på Rtk. Sjt, 33, 31. K. Incl. 6. og 8. febr.

13. febr. (Kbh.) Palle Urne fik brev om i Iver Krabbe til Vegholms sted sammen med Lave Bille at være kommissarius på udlæg efter recessen af gods og løsøre, som fru Anne Beck, enke efter Christian Bülow, har opbudt til sine kreditorer. To gode mænd, Lave Bille til Havreløkke og IK, er tilnævnt af Kjeld Krag, landsdommer i Skåne, til som kommissarier at gøre udlæg af nævnte opbudtbo. Eftersom IK formedelst sit store huskors det ej selv kan forrette, hvorved er overskredet de 6 uger, hvor der efter recessen bør ske udlæg til kreditorer, beder kongen PU uden undskyldning at være tilstede og sammen med LB forrette kommissionen. De skal for sig indstævne samtlige kreditorer efter den fortegnelse, som er leveret af AB, og gøre udlæg efter recessen som de kan forsvare. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befallingen. SkT, 8, 380. K. Incl. 11. febr.

13. febr. (Kbh.) Nogle borgere i Nysted fik 3 års forskånsel for deres årlige skat. Mikkell Pedersen, Ejler Jensen, Peder Myller, Peder Christensen, Christen Handrup, Jens Nielsen, Peder Skrædder, Hans Badskær, Bertel Badskær, Peder Skotte, Melchior Sax og Eskild Peder-

sen har anholdt om afslag på deres årlige skatter, eftersom de er tilføjet stor skade på gde og formue ved ildebrand. Da kongen erfarer, at deres angivende er sandfærdigt, bevilges de forskånsel for 3 årlige skatter, beregnet fra året, branden er sket. SmR, 7, 74. Indl. 9. juni 1653 og 22. jan.

14. febr. (Kbh.) Hr. Christian Friis fik brev om at måtte rejse til sit len og gods. CF har anholdt om til bedre nytte af sit len somme tider at måtte opholde sig der, så vel som på sit gods. Kongen er tilfreds med, at CF må være på len og gods, som han lyster, dog om noget fjendtligt påkommer, skal han ufortøvet begive sig hid, og ellers 1-2 gange om året indstille sig her og fornemme, om kongen har noget at befale. Sjt, 33, 32. K. (2).

14. febr. (Kbh.) Hr. Niels Trolle fik brev angående Anne Pedersdatter, som 5 gange har forset sig med lejermål. AP er fængslet på Roskildegård og er gangen til bekendelse at have forset sig 5 gange med lejermål og avlet børn. På hendes ydmyge anmodning har kongen forskånet hende på livet, dog skal hun for slig grov og forargelig forseelse straffes til kagen og miste et øre dermed. Sjt, 33, 32. K. Indl. 6. og 12. (2) febr. og udat.

14. febr. (Kbh.) Hr. Christoffer Urne fik brev om Fårevejle kirketien-
de, som han skal have indseende med ikke oplades til nogen anden af dem, som nu har den, el. fæstes til andre, når den bliver ledig, førend CU forstændiger kongen det og fornemmer hans vilje. Sjt, 33, 33.

14. febr. (Kbh.) Mageskifte ml. K.M. og hr. Knud Ulfeldt om jus til Gudmanstrup Kirke. Til magelæg har KU til kongen udlagt af hans gde og gods i Skåne i Torne h., Lågelinge s.: 1 gd., NN påbor, skylder årligen 3 $\frac{1}{2}$ pd. 2 skp. byg, 1 teje. Dagstrup: 1 gd., Knud Ingelsen, skylder 2 pd. 8 skp. byg, 1 dl. gæsteri, 1 teje, 2 læs ved, 2 td. tiendehavre, med al ejendom, herlighed etc. Derimod har kongen til fyldest vederlag udlagt kronens jus patronatus til Gudmanstrup Kirke i Froste h. så vel som kirkens anpart tiende og herligheden til præstegården og det, som hidindtil er givet til kronen og kronens anpart af tienden, som er 1 $\frac{1}{2}$ pd. rug, 1 $\frac{1}{2}$ pd. byg; angående degnens indkomst skal forholdes dermed efter ordinansen og frd. Item kronens og kirkens rettinghed i kirkejorder, som hører til Gudmanstrup Kirke, som er en jord i Rosberg, som Jens Olsen har i brug, skylder 6 sk. 2 alb. Orup: en jord,

skylder 4 sk.; nok en jord, som Jens Christensen i Langerød bruger, skylder landgilde 4 alb.; nok en liden engskov, Kirkeskoven, som står på præstegårdens grund, dog skal præsten have frit fornøden bygningstømmer, som han altid har haft. Hvilken jus patronatus med tiender, præstegården, degnebol og kirkejorder med skov, mark etc. KU skal beholde. Dog er han og hans arvinger ikke berettiget at korte præsten el. degnen i deres rente el. tilliggelse, og skal yde studieskat, katedraticum og det, der plejer at afgå. Kirken skal også beholde sin tiende o.a. indkomst, så og præsten sin rettighed. Dog skal KU som ret patron beholde herligheden af alt, og når nogen præst kaldes, er det kun den, som er overhørt af bispen og fundet duelig. KU og hans arvinger må selv sætte kirkeværger, forhøre kirkernes rgsk. og selv disponere indkomsten og vedligeholde kirken. Han må også selv forundes kirkens tiende for billigt fæste. Dersom nogen nød rammer riget, skal kirken og dens tjenere komme fæderneriget til hjælp lige ved andre gejstlige og kirker efter deres formue. SkR, 6, 340. (Udt.: Kr. Sk., 43). Inkl. 14. okt. 1653.

14. febr. (Kbh.) Hr. Knud Ulfeldts genbrev [ligelydende med foregående, mutatis mutandis]. Til vidnesbyrd har KU trykt sit signet og underskrevet og ombedt Erik Krag og Jacob Rodsteen, K.M.s sekretærer, at underskrive med sig. SkR, 6, 343. Inkl. 14. okt. 1653 (se foreg.).

14. febr. (Kbh.) Erik Juel og Otte Krag fik efter Oluf Rosenkrantz' begæring brev om at sætte og taksere jomfru Kirsten Vinds gård Grundet til, hvad der til årlig forpagtning bør udgives deraf, på det OR i fremtiden des rigtigere kan svare til hendes værgemål. De skal begive sig dertil, sætte og taksere gården til årlig forpagtning og under deres hænder og signeter give det beskrevet til OR. JT, 13, 249. K. Inkl. 13. febr.

15. febr. (Kbh.) Konfirmation for Hans Hermansen hofslagter på en kontrakt med K.M., lydende, at Peder Vibe til Gerdrup og Peder Reedt til Tygestrup, K.M.s rentemestre, og Adam Henrik Pentz til Varlitz, K.M.s hofmarskal, på K.M.s vegne og på hans svar underskrevet af sekretæren på HHs supplikation har akkorderet med denne om en årlig genant for at betjene K.M.s røgekammer, såvel som for de 5 næstforegående år, hvor han allerede har forvaltet det, som følger: 1. HH skal betjene røgekammeret med flid ved nat og dag, så at det, der leveres ham at røge, flæsk, kød el. andet, bliver vel forvaret, og gøre rig-

tighed derfor, når det leveres fra ham. Hvorimod han årligt tilsiges til genant 2 pd. rug, 3 pd. byg, 1 fjdg. gryn, 1 fjdg. smør, $\frac{1}{2}$ td. sild, 1 okse, 4 svin, 4 lam, 4 gæs og 12 al. hofklæde, som skal gå fra dags dato. Her foruden er tilsagt ham for de 5 år, han allerede har gjort tjeneste, 4 pd. rug, 6 pd. byg, 2 fjdg. gryn, 2 fjdg. smør, 1 td. sild, 24 al. hofklæde, som skal gives ham af proviantskriveren og skriveren på K.M.s klædekammer og den årlige genant af K.M.s skriver. Herpå skal han søge K.M.s konfirm. Kbh. 1. febr. 1654. Kongen konfirmerer dette. Sjr, 23, 505. Indl. 1. febr.

15. febr. (Kbh.) Jægermesteren fik brev om at lade Ove Skade, prinsens hofmester, årligt bekomme noget vildt, beregnet fra brevetts dato, nemlig 4 rådyr, 4 dådyr og 24 harer, som han skal levere på Nykøbing Slot og skyde på de steder, som kan være vildtbanen mindst til skade. Dog forbeholdt, at der af denne benådning ikke skal gøres nogen konsekvens for hans efterkommere. Sjt, 33, 33. K.

15. febr. (Kbh.) Peder Charisius fik brev anlangende et skib, tilhørende Karen, enke efter Jacob Madsen af Christianshavn. Af hendes hosføjede supplikation kan han videre erfare om skibet, der for nogle år siden er taget i søen af en zevische[?] kaptajn og deklareret til prise. Han skal mest muligt forhjælpe hendes fuldm. hos admiralitetet i Middeburg og gøre sit bedste til, at hun som kongens undersåt kan få sin skadeserstatning efter den fortrolighed, der er ml. ham og De Herrer Generalstater af De forenede Nederlande. Sjt, 33, 33. K.

15. febr. (Kbh.) Arent von der Kuhla fik brev om efter Otte Rantzaus ansøgning at erkyndige sig om, hvem der er afd. Peder Brochmands datters værge i Helsingør. Af hosføjede dokumenter kan han se, hvad OR andrager anlangende en arv, som er faldet efter PB, og skal tilhøre en af hans døtre, og hvoraf nu fordres 10.- og 6.penge. AvdK skal erkyndige sig om sagen, og om nogen der i byen er tilfunden af være PBs datters formynder. Han skal indskikke erklæring tilligemed dokumenterne i Kanc. Sjt 33, 34. Indl. 7. jan. 1642 (2), 28. jan., 4. (2), 11. og 18. (2) febr. og udat.

16. febr.(Kbh.) Bestalling for Christian Herbach som gardejn. Han skal derhos på kongens bekostning og alene til bedste for ham indkøbe og tilforhandle sig alt det bruchsolv så vel som guld, som falder til købs ved mønten, hvoraf siden skal møntes, af guldet guldkroner,

af sølvet sletdaler, efter det skrot og korn, som hidindtil er møntet af begge slags. Han skal på Rtk. gøre særdeles rgsk. for købet af guldet og sølvet ved dag og datum på møntens og smeltningens gehalt, så det kan vides, hvad fortjeneste kongen har på indkøbet. Ellers skal han forholde sig tro og flittig efter den ed, han skal gøre. For bestillingen bevilges han årligt 300 rd. af den fortjeneste, som føres kongen til rgsk. af købet, hvilket skal begynde fra brevets dato. Sjr, 23, 507.

16. febr. (Kbh.) Peder Vibe fik brev anlangende udskrivning blandt Herrisvad Kloster lens bønder. Bønderne i Hersnæs, Kulema, Nakkerup og Ullerød har klageligen andraget, hvorledes de højlig besværes med udskrivning, så de ikke kan bekomme nogen drenge at leje til arbejde i deres gde. Af PVs erklæring erfarer kongen, at bønderne ligger under Herrisvad birk. For at bønderne ikke skal besvære sig herefter, er kongen tilfreds, at de af PV og hans efterkommere som lensmænd må udskrives i Herrisvad Kloster len tillige med lenets andre bønder i birket. SkT, 8, 381. K. Incl. 8. aug. 1653 og 15. febr.

17. febr. (Kbh.) Mag. Hans Enevoldsen Brochmand, sognepræst til Skt. Nikolaj Kirke i Kbh., fik brev anlangende 6.- og 10.-penge af hans hustrus moders gods. HEB har andraget, at hans hustrus mor, boende i England, er til sinds til datteren at hidskikke de midler, som hun har under sin forvaltning, med så skel, at hans hustru siden må bevilges, om hun overlever ham, frit at udføre dem af riget med sig uden at udgive 6.-el. 10.-penge. Kongen bevilger dette. Sjr, 23, 508. Incl. 16. febr. og udat.

17. febr. (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev om at tilholde borgmestre og råd, byfogeder og toldere i sit lens købstæder inden Philippi Jacobi førstkommende at klarere adskillige rgsk. for resterende skatter, told, accise og byens rgsk., såfremt de ikke vil straffes. Sjt, 33, 34. Incl. 14. febr.

17. febr. (Kbh.) Adam Henrik Pentz fik brev om af Frederiksborg Ladegårds forpagtning at gøre sig betalt for sin resterende besoldning. Af hans angivende erfarer kongen, at han af sin besoldning til 1. maj førstkommende resterer 1.800 rd. Kongen er tilfreds, at han gør sig betalt af ladegården ved Frederiksborg, nemlig hos Hans Jostsen, som

har den i forpagtning, så meget, som endnu resterer ubetalt af hans forpagtning, og siden i 2 næstfølgende åringer fra Philippi Jacobi hos dem, der bekommer ladegården, det 1. år 700 rd., det andet så meget, som resterer ubetalt. Han skal kvittere, så det kan blive godtgjort. Sjt, 33, 34. K. Indl. 12. og 20. febr.

18. febr. (Kbh.) Hr. Axel Urup fik brev om nogle resterende borgelejepege af Køge. Kongen erfarer, at nærværende års borgelejepege af Køge ikke er fremkommet. Han skal tilholde borgerskabet der, at de med det forderligste lader dem fremkomme. Sjt, 33, 35.

18. febr. (Kbh.) Peder Vibe fik brev anlangende en gård, som hr. Laurids Nielsen Rode, sognepræst til Riseberg og Ferringtoft i Skåne, har fået bevilget. LNR begærer for sit kalds ringheds skyld at måtte forundes den bondegård i Riseberg, som han beretter at have tilforhandlet sig, kvit og fri for ægt og arbejde, så og at bo på samme gård, eftersom den ligger belejliger for ham end den rette præstegård. Af PVs erklæring erfarer kongen, at dette kan ske uden lenets skade, og er tilfreds, at det bevilges, dog skal LNR efter egen erbydelse holde den rette præstegård ved god hævd og bygning, så den ikke forfalder, hvilket PV skal svare ham. SkT, 8, 381. K. Indl. 6. og 16. febr.

18. febr. (Kbh.) Hr. Steen Bille fik brev om at måtte sælge jomfru Edel Brockenhuus' gård. SB har tilkendegivet, hvorledes EB efter hendes stedfars og moders råd er til sinds at sælge sin gård ved Århus i Morsogn.¹ SB må derfor som hendes rette lavværge befales at sælge gården og købe hende en anden, bedre tjenlig. Kongen er tilfreds, at han sælger den og køber en anden el. sætter pengene på rente, hende til gavn og bedste. JT, 13, 249. Indl. 2. febr.

1) Navnet er misforstået og kan ikke identificeres, nærmest ligner det *Mårsløt*.

18. febr. (Kbh.) Hans Juel fik brev om at gengive fru Jytte Høg, enke efter Niels Krag, hendes husbonds genant, som af Havreballegård er lagt til omslagsgælden. Erik Rosenkrantz har for nogen tid siden bekommet kongens befaling til at betale JH den sum, som hun efter hendes husbonds død i hendes nådsensår til aflæggelse af kronens gæld efter kongens befaling har udgivet i den 3. del af hendes husbonds genant af Havreballegård len, som Mogens Høg ved kvittering viser beløber sig højere end 3.delen af ERs genant kunne andrage, af årsag, at hendes

husbonds genant, da han var rigsråd, var godt 100 dl. højere end ERs var. ER har erklæret, at han, førend kongens befaling var tilstillet ham, efter tidl. anordninger har ladet gøre i malt og gryn det, som af hans lens korn inden jul ikke var blevet oversendt til Proviaanhuset, så at ikke så meget er tilovers, at hun i år kan blive betalt. HJ skal af sit lens afgift betale hende den øvrige rest, som hun har erlagt af 3. parten af hendes husbonds genant, efter MHs derpå udgivne kvittering. Han skal tage hendes bevis, og det skal blive ham godtgjort. JT, 13, 250. Incl. 24. jan.

18. febr. (Kbh.) Rigsrådet i Jyll. fik samtlige et brev anlangende den plads, Hans Madsen byfoged og Thomas Thygesen i Frederiksodde er bevilget til et teglværk. Efter adressaternes erklæring har kongen befaleet hr. Steen Bille at udvise HM og TT, borgere i fæstningen Frederiksodde, en bekvem plads uden for byen til at oprette et teglværk på deres egen bekostning. De skal have indseende med, at der udvises en plads, som kan være fæstningen o.a. uden skade. JT, 13, 250. K.

18. febr. (Kbh.) Erik Juel m.fl. fik befaling anlangende Verner Parsbergs arvinger og Christian Sparre om værgemåls udlæg. Kongen hilser EJ, Jacob Grubbe, Erik Grubbe, Valdemar Lykke, Jørgen Høg og Laurids Skinkel på dennes og hans svoger Niels Parsbergs vegne. NP har andraget, hvorledes de er til sinds at gøre CS betaling for det, de kan blive skyldig for det værgemål, deres afd. far VP i nogle år har forestået, efter det, der er afsagt af kommissarier og påfølgende herredagsdom til konfirm. De har begæret kongens brev til adressaterne som kommissarier. Kongen giver adressaterne fuldmagt til at indstævne parterne for sig på vist tid og sted, som de skal beramme, hvor de skal gøre overslag på det, de pro qvoto kan blive CS skyldig efter kommissariernes afsigt, så og deres tilbud og betaling derimod taksere, likvidere og overlevere til ham el. hans fuldm. Andre tvistemål skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 251. Incl. 5. og 22. sept. 1653, 3., 4. og 8. febr.

19. febr. (Kbh.) Jægermesteren fik brev om uden betaling at lade borgmester Hans Nansen bekomme 3 dådyr, som han skal lade skyde i Abrahamstrup vildtbane, hvor det kan være mindst til skade. SJT, 33, 34. K.

19. febr. (Kbh.) Jørgen Urup og Mathias Budde fik brev om at registrere nogle breve og mobilia på Møllerød efter anmodning fra hr. Christoffer Ulfeldts arvinger. De skal med forderligste begive sig til Møllerød og dér registrere breve og mobilia i nærværelse af arvingerne, hr. Knud Ulfeldt til Svenstrup, hr. Henrik Lindenov til Øvids Kloster, Bjørn Ulfeldt til Møllerød og hr. Henrik Bielke til Ellingegård, befalingsmænd på hhv. Landskrone, over Kristianstad len, på Lyse Kloster og på Island, og nedsætte breve og mobilia under deres forsegling, indtil nævntes bror hr. Ebbe Ulfeldt, som er i udlandet, kan fremskikke sin fuldm. til at overvære, når det skal deles. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. SkT, 8, 382. K. Incl. 12. febr.

20. febr. (Kbh.) Hr. Christian Friis fik brev anlangende 8 6-punds stykker, der er bevilget ham til låns af Tøjhuset, og om selv at lade nogle stykker støbe, eftersom han har erlagt 12 skippd. kobber, hvoraf på hans egen bekostning skal støbes lige så mange stykker på lige størrelse. Sjt, 33, 35. K. Incl. 14. febr. og udat.

20. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, at Adam Henrik Pentz i betaling af sin resterende besoldning er forundt 3 års afgift af Frederiksborg Ladegård, nemlig i år hos Hans Jostsen så meget, som endnu resterer, og siden i 2 næstfølgende åringer, fra Philippi Jacobi førstkommande, hos den, som har ladegården i forpagtning, 1. år 700 rd., 2. år resten. De skal godtgøre det i ladegårdens forpagtning. Sjt, 33, 36. K. (Efter hr. kanslers ordre). Orig. i DKanc. B 179i.

20. febr. (Kbh.) Lensmændene over alt Danmark fik brev om at lade militien til hest mønstre. Kongen er tilsinds i tilkommende sommer selv at mønstre rytteriet i hver provins. De skal lade den nyindrettede militie til hest i lenet flittigt eksercere, på det den kan vides at skikke sig således, at landet kan have tjeneste deraf. Sjt, 33, 36. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO.

20. febr. (Kbh.) Nogle af lensmændene fik breve om bådsmandsudskrivning, hvoriblandt hr. Mogens Sehested¹ fik brev om at hverve 300. Adressaten [Erik Juel] skal i lenet [Ålborghus] og i Ålborg by til kongens tjeneste lade udskrive 50 bådsfolk, i Sæby 3, Hjørring 3, Skagen 3, af de dygtigste, som kan haves, så de på foråret, nemlig midt i april,

ufejlbar kan overskikkes til Kbh. og overleveres til Christoffer Lindenov, tagende hans bevis derpå. Sjt, 33, 37. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

Lige sådant brev fik Henrik Thott at udskrive i Randers by 10 bådsfolk etc. Hr. Steen Bille af Koldinghus 15, af Vejle 4. Gunde Rosenkrantz i Kalø len 40. Erik Rosenkrantz i Århus len og by 20. Laurids Ulfeldt i Horsens 5. Hr. Mogens Sehested i Varde 5. Fru Hilleborg Krafse 8. Hr. Frands Pogwisch i Nykøbing Mors 3, i Hobro 2. Manderup Due i Thisted 5. Otte Krag i Lemvig 5, i Ringkøbing 5. Hr. Ebbe Ulfeldt i Skive 2. Kapitlet i Viborg af Læsø 12 bådsfolk, og der på landet at lade underholde. Hr. Hans Lindenov af Samsø 20, af Kalundborg by 6. Hr. Mogens Kaas i Nyborg len og by 20, i Kerteminde 5, i Fåborg 4, i Svendborg 5. Hr. Henning Valkendorf i Bogense 4. Tyge Below i Middelfart 5. Hr. Jørgen Brahe i Assens 6. Hr. Christian Rantzau i Lavindskøbing 20. Hr. Frederik Reedtz af Næstved 6, af Vordingborg 4. Hr. Wentzel Rothkirck af Skælskør 5, af Korsør 4. Fru Margrete Skeel, enke efter Henrik Ramel, af Møn 15. Jørgen Seefeld af Holbæk 5. Hr. Axel Urup af Køge 4. Arent von der Kuhla af Helsingør 10. Hr. Ove Giedde af Helsingborg len og by 20. Otte Thott af Malmøhus len og by 20, af Ysted 10. Hr. Niels Krabbe af Blekinge 40. Ove Skade af Nykøbing len og by 10, af Stubbekøbing 10. Ide Grubbe af Nysted 10, af Saksøbing 5, af Rødby 5. Hr. Flemming Ulfeldt af Nakskov 20. Jørgen Rosenkrantz af Maribo 5. Rigens hofmester af Bornholm 24 bådsfolk.

1) K. har korrekt Erik Juel.

20. febr. (Kbh.) Hr. Mogens Sehested fik brev. Han skal til kongens tjeneste i sit len hverve 300 af de dygtigste bådsfolk, der haves i lenet, som kan blive liggende i Ribe indtil foråret og blive underholdt af borgerskabet der, eftersom de har lovet det i slige tilfælde mod den benådning, som for nogen tid siden er forundt dem. Bådsfolkene skal han i midten af april fremskikke til Kbh., med så skel, at han inden den tid ingen anden ordre bekommer. Pengene til werbegeld skal han tage af toldkisten i Ribe, hvilket skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 38.

20. febr. (Kbh.) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at registrere nogle varer på Gerdrupgård efter Peder Vibes anfordring. Han skal ved uvildige mænd lade gennemse, vurdere og registrere de gamle fade o.a., som findes under forsegling på gården og ingen hidindtil har villet befatte sig med, på det at stedet kan blive ryddeligt. Sjt, 33, 38. K.

20. febr. (Kbh.) Dr. Thomas Fincke fik brev om forlov fra sin bestilling på kommunitetet m.v. Kongen er tilfreds, at TF for sin høje alderdoms skyld må forskånes til Philippi Jacobi for bestillingen og inspektionen med kommunitetet. For den lange og gode tjeneste må han sin livstid el. så længe, han begærer, forblive i studiegården og beholde nødtørftig underholdning af stedets indkomst. SJT, 33, 39.

20. febr. (Kbh.) Henrik Villumsen fik brev om at gratulere den engelske protektor, ligesom den franske minister. Kongen erfarer, at kongen af Frankrig så vel som andre har ladet Protektoren over Den engelske Republik solenniter gratulere til hans regeringsindtrædelse. Da det har behaget Gud, at han skulle bruges til sådan mægtig regering, vil kongen, at HV i sin første audiens skal gratulere ham med samme komplimenter, som han erfarer er sket af kongen af Frankrigs minister, foruden det, som hans instruktion ellers formelder anlangende freden. SJT, 33, 39.

20. febr. (Kbh.) Jørgen Reedtz og Steen Hohendorff fik brev om at ligne nogen gæld ml. hr. Christoffer Ulfeldts arvinger, der er gæld skyldig til en del godtfolk i Kbh. De skal forføje sig til et sted og ligne gælden ml. dem, hvad enhver kan tilkomme at betale på sin kvota., og give deres likvidation fra sig under deres hænder til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. SkT, 8, 383. K. (Efter Erik Krag's ordre). Orig. i DKanc. B 179i. Indl. 12. febr.

20. febr. (Kbh.) Jørgen Hane, fhv. tolder i Odense, fik brev om eftergivelse af forseelse. Han må igen begive sig ind i riget og nedsætte sig sikkert, hvor han ønsker. Dog skal han i 6 næst påfølgende år fra brevens dato betale det, han er blevet skyldig på tolden, ungefærlig 603 sldl., nemlig årligt 100 sldl., og levere dem til befalingsmanden på Odensegård. Forbyndes etc. FR, 6, 232. Indl. udat. og 25. okt., 7. og 17. nov. og 27. og 30 dec. 1653.

20. febr. (Kbh.) Fru Ide Grubbe fik brev om pligtsfogedernes indvisning i Rødbys toldkiste. Kongen har givet sine pligtsfogeder Laurids Pedersen og Christen Sørensen ved Kbh.s Slot indvisning i toldkisten i Rødby for 2.000 af deres resterende besoldning. Hun skal lade dem bekomme dette og tage deres bevis, hvorefter det skal blive godtgjort. SmT, 8, 82. Indl. 14. og 18. febr.

20. febr. (Kbh.) Jørgen Kruse og Preben Gyldenstjerne fik brev om at besigtige gods ml. K.M. og Mogens Friis. MF begærer til magelæg af kronens gde og gods under Århusgård: Mårslet s. og by: 1 gd., Søren Nielsen påbor; 1 gd., Rasmus Mikkelsen og Søren Christensen påbor; Mads Pedersen smst.; Jens Rasmussen og Svend Godsens bygge. Hørret: 1 gd., Peder Jensen; 1 gd., Peder Poulsen; 1 gd., Rasmus Rasmussen; 1 gd., Jens Nielsen; 1 gd., Rasmus Jensen; 1 bol, Peder Tygesen; 1 øde gd., som Peder Pedersen sidst har påboet. Malling s. og by: 1 bol, Peder Andersen. Edslev: 1 officersgård, Mikkel Farsø påbor. Hvorimod MF tilbyder at udlægge gde og gods i Malling s, Sønderup: 1 gd., Rasmus Sørensen. Ajstrup: Niels Madsen. Fløjstrup: 1 gd., Jens Eskildsen. Lille Fulden: 1 gd., Søren Nielsen; 1 gd., Rasmus Mikkelsen. Ingerslev Mølle. Tranbjerg s., Østerby: Søren Nielsen. Efterskrevne gods, som MF har i pant af kronen, nemlig Mårslet s. og by: Jens Jensen, Niels Bomholt og Peder Nielsen. Langballe: 1 gd., Mikkel Nielsen; 1 gd., Rasmus Jensen og Eske Olufsen; Søren Nielsen, Mikkel Jensen, Rasmus Jensen. Niels Sørensen og Jens Nielsen i Dalsgård. Nebsby: [1 gd.], Jens Nielsen i Hørret bruger. Seldrup: 1 gd., Ove Jensen. Drammelstrup: [1 gd.] Mikkel Jensen og Rasmus Jensen; bolet og Nebs Bygge, som Mikkel Iversen i Edslev bruger. Nok disse gadehuse i Malling: 1 hus, Rasmus Jensen, Peder Øvli har i fæste. Skåde: Jesper Christensen. Ingerslev: Bjørnhus. Skåbling: Jep Hansen, Søren Nielsen Frandsen. Kolt: Rasmus Mikkelsen og Mikkel Rasmussen. Ormslev: Mikkel Nielsen, Jens Jørgensen, Jens Hellesen, Esben Sværtmand, Rasmus Andersen, Mikkel Bødker. Hvorimod han erbyder at udlægge gde og gods: Tiset¹ s., Tander: 1. gd., Jens Jørgensen. Astrup s., Løjenkær: 1 gd., Søren Rasmussen. Sølm² s.: 1 gd., Niels Jensen. Staurup: 1 gd., Jens Sørensen. Beder s., Lille Fulden: 1 gd., Søren Olesen; 1 gd., Søren Jensen. Malling s., Sønderup: 1 gd., Søren Nielsen påbor. Adressaterne får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, MF begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen og MF særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet Erik Rosenkrantz at være til stede, så han kan forsegle og underskrive med dem. JT, 13, 251. K.

1) Kopibogen har *Tising*. 2) Sognavnet er fejlskrevet, måske skulle der have stået *Holme*.

20. febr. (Kbh.) Erik Rosenkrantz fik brev om at overvære Mogens Friis' mageskifte. Kongen har befalet Jørgen Kruse og Preben Gyldenstjerne at ligne og lægge gods ml. sig og MF. ER skal være til stede og foregive det, han kan have at sige på kongens vegne, og have indseende med, at kongen sker skel og fyldest, og siden med nævnte mænd forsegle og underskrive. JT, 13, 253.

21. febr. (Kbh.) Ordinans ml. Hans Rostgaard, foged på kongens lysthus Rosenborg, og Casper Ubelacher urtegårdsmand smst. Der er misforstand ml. HR og CU, hvortil deres bestall., som de begge har i hænde, nogenledes har givet årsag. Kongen vil herefter have deres bestallinger forstået således: fogeden skal have indseende med lysthuset og dets gemakker samt den liden øverste lysthave omkring huset med tiliggende grave, damme og søer, så vidt hans formand og han hidindtil har haft inspektion derover, så og have opsyn med, at stakitværkerne og plankerne omkring den store lysthave vedligeholdes. Men at plante, pode og optage urterne og træerne deri, såvel som at sælge el. købe urtefrø, skal urtegårdsmanden alene være rådig, efter hans bestall., som han agter at svare og kan være lysthaven tjenlig. De penge, som kan fås ved at sælge blomster, træer o.a., skal urtegårdsmanden indsamle og siden en vis tid om året aflevere til fogeden, som skal kvittere og føre til rgsk. I det øvrige skal foged og urtegårdsmand rette sig efter de tilforn givne bestallinger og leve fredeligt sammen. SjR, 23, 509.

XX. febr. (Kbh.) Henrik Villumsen, deputeret i England, fik brev om at proponere for Hans Højhed Protektoren, at H.M. i Danmark ikke vil gøre nogen assistens mod England, dersom hans højhed ej vil slutte nogen traktat med nogen Danmark præjudicerlig. I hans instruktion er befalet, at dersom han kan mærke, at den engelske protektor inklinerer til nogen nærmere traktat med Danmark, skal han lade kongen mærke dette. Så vil denne, at når HV i den første audiens har proponeret det, der kan tjene til at fundere inklusion i freden, skal han begære privat audiens. Der skal han lade sig mærke, at eftersom nu ved fredelig forhandling er ryddet af vejen det, der har forstyrret den gamle fortrolighed ml. den danske og engelske nation, som så længe havde været gode venner, så har han fuldmagt til at forbinde denne akt med en sådan artikel, at dersom Hans Højhed ville forsikre ikke at oprette nogen traktat med nogen til præjudice for H.M. el. gøre dem nogen assistens, hemmeligt el. åbenbart, så vil H.M. også forbinde sig derhen, m.m., som kan tjene til at forsikre Hans Højhed

om kongens affektion. Skulle der blive tale om en fuldkommen traktat om kommerciem og alt andet, skal HV forklare kongens inclination dertil. Når venskab først var besluttet og sådanne artikler afhandlet, kan det andet latteligen efterfølge. Dersom videre traktater ikke kan undgås, skal han forføre bedst muligt. Sjt, 33, 40.

22. febr. (Kbh.) Bevilling for Jacob Jensen Normand drabant på en bod. Kongen befaler, at JN skal bekomme den bod på Slotsholmen, hvor nu Anders Kudsk bor. Sjr, 23, 510. (Tr.: KD, III, 428). K.

22. febr. (Kbh.) Lave Beck til Førslev og Steen Hohendorff til Rønneholm fik brev om at levere Jørgen Reedtz til Vedø Jungshoved. De får fuldmagt til, når Niels Banner leverer slot og len fra sig, at være overværende tilstede og til JR overantvorte inventarium, breve, registre, jordebøger o.a., som findes ved lenet, deslige at besigtige bygningerne på slottet, så og ladegården, hvorledes det nu forefindes, så og at begive sig til skovene, granske, hvorledes de er holdt ved magt og give det beskrevet fra sig under deres hænder og signeter og siden overantvorte JR det. Sjr, 23, 510. K. (Efter Erik Krags ordre).

22. febr. (Kbh.) Jørgen Reedtz til Vedø fik følgebrev til bønderne under Jungshoved. Kongen hilser bønderne under slottet og befaler dem at svare JR og give ham deres årlige landgilde o.a. rente. Han skal igen holde dem ved skel og ret. Sjr, 23, 511. K. (Efter Erik Krags ordre).

22. febr. (Kbh.) Otte Pogwisch fik brev om med ringest mulige bekostning ved enden af Sparepenge ved Frederiksborg Slot at bygge et hus til en berider, dog uden nogen skorstene. Sjt, 33, 41. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

22. febr. (Kbh.) Morten Mikkelsen, proviantskriver, fik ordre om proviant til Villum Leyel. Han skal årligt, beregnet fra Philippi Jacobi sidst forleden, lade ham være følgagtig 3 pd. rug, 4 pd. byg, 1 td. smør, 2 td. kød, 1 skippd. flæsk, 1 td. sild, 1 td. torsk, 1 td. gryn, 1 td. ærter, 1/2 skippd. bergesk. Sjt, 33, 41. K.

22. febr. (Kbh.) Hr. Ebbe Ulfeldt fik brev om af sit lens afgift i nærværende år, fra Philippi Jacobi næst forleden til årsdagen, at betale Frands Brockenhuus 1.000 rd. af hans besoldning. EU skal tage hans bevis, og det skal blive ham godtgjort. JT, 13, 253. Incl. 21. febr.

23. febr. (Kbh.) Skøde til Niels Andersen og hans arvinger på et stykke af kronens jord til en byggeplads, liggende i den nyafstukne Prinsegade, befindes for til gaden 24 al. bred, bagtil lige så bred, og i længden på hver side 42 al. NA er forpligtet for sin part at brolægge gaderne på egen bekostning. Han må ikke bygge nogen bygning ud på gaden til rendestenen. Vil han have skurudbygninger el. svibuer for sit hus, skal han vige ind på sin egen grund, så at gaden beholder sin bredde. Han er forpligtet til på grunden at lade bygge god købstadbygning og vedligeholde den efter den anordning, byen har gjort. Hvilken plads osv. Sjr, 23, 511. (Tr.: KD, III, 428). K.

23. febr. (Kbh.) Konfirmation for Jens Brun i Søllemarkgård, ridefoged over Samsø, på en tiende på Samsø. Hr. Hans Lindenov har udgivet et fæstebrev, som lyder: HL gør vitterligt på K.M.s vegne med å.b. at have fæstet til JB Tranebjerg¹ sognekirkes part af kirketienden på vilkår, at han årligt til Philippi Jacobi efter at kapitelskøb er sat i god gangbar mønt til kirkeværgerne betaler så vidt tienden beløber, som er 30 td. rug, 75 td. byg og 30 td. havre. Sker noget herimod, er fæstebrevet forbrudt. JB må ikke afstå tienden til andre uden med samtykke af lensmanden på Kalundborg. På K.M.s vegne befaler HL sognemændene at tiende i kærven og fremføre tiende i rette tid. Kalundborg Slot 6. juli 1647. Kongen konfirmerer dette. Sjr, 23, 512. Inkl. 6. juli 1647.

1) Kopibogen har *Trandbjerg*.

23. febr. (Kbh.) Peder Vibe fik brev om i det, han har udlovet til forleden jul, at korte 500 rd., som han har forstrakt til bådsfolk. Kongen erfarer, at PV til Baltzer Seckmand, skriver på Klædekammeret ved Kbh.s Slot, den 19. sept. har forstrakt 500 rd. til betaling af bådsfolkene. Han er tilfreds, at de må godtgøres i de 500 rd., som PV til jul sidst forleden godvilligen udlovede. Sjt, 33, 42.

23. febr. (Kbh.) Jørgen Reedtz fik brev om at forhøre kirkernes rgsk. på Møn, som kongen erfarer har henstået uforhørt i nogle år. JR skal forføje sig dertil og i provstens, præsternes og kirkeværgernes, såvel som fhv. ridefoged Niels Olesens nærværelse forhøre regnskaberne fra den tid, nemlig fra da de sidst blev forhørt og til Philippi Jacobi sidst forleden. Han skal for kongen erklære, hvad hver kirke har i beholdning, og hvor den står. Sjt, 33, 42. Inkl. 9. juni 1635, 4. jan. 1638, 15. april og 15. maj 1646, 30. april og 7. maj 1648, 17. og 29 nov. og 22. dec. 1653 og 6. jan. (2), 18. marts, 5., 17. (2) og 28. april, 5. maj og udat.

23 febr. (Kbh.) Kjeld Krag fik brev om under lenet at annamme hr. Knud Ulfeldt til Svendstrups udlagte mageskiftegods. KU har udlagt af sit jordegods i Skåne, Torne h., Lågelinge s. og by: 1 gd., N.N. påbor, skylder årligen 3 $\frac{1}{2}$ pd. 2 skp. byg, 1 teje. Dagstrup: 1 gd., Knud Ingelsen, skylder 2 pd. 8 skp. byg, 1 dl. gæsteri, 1 teje, 2 læs ved, 2 td. tien-dehavre. KK skal annamme det under lenet, indskrive det i jordebogen og årligt gøre rgsk. SkT, 8, 384.

23. febr. (Kbh.) Henrik Thott fik brev om på pligtsfogedernes vegne at tilfredsstille Randers Hospital for 700 rd. HT har tilforn fået kongens brev om af lenets indkomst at betale Laurids Pedersen og Christoffer Sørensen, kongens pligtsfogeder ved Kbh.s Slot, 700 rd. på rgsk. på det, de har at fordre for at holde post- og arbejdsvoagne. Kongen erfarer, at dette ikke er efterkommet, af årsag, at det ej kunne vides, om der bliver noget i beholdning. HT skal gøre sit bedste for, at hospitalsforstanderen i Randers tilfredsstilles for de 700 rd., som pligtsfogederne er blevet ham skyldige for havre, de har fået hos ham. Hospitalsforstanderen skal kvittere dem for denne sum, indtil han af HT kan være betalt, efterhånden som midlerne af lenets indkomst strækker til. HT skal tage hans kvittering, og det skal blive ham godtgjort. JT, 13, 254.

23. febr. (Kbh.) Henrik Thott fik brev om at lade 700 td. korn være Hugo Lützow følgagtig af lenets indkomst, både rug og byg, til hans resterende besoldning. Det skal være med landgildemål og leveres i skibet ved næste ladested. Han skal tage hans el. hans fuldmægtigs bevis, og det skal blive ham godtgjort. JT, 13, 254.

24. febr. (Kbh.) Jens Brun, ridefoged over Samsø, fik efter begæring brev på Søllemarkgård på Samsø, som han nu påbor. Han må besidde den med samme konditioner, som han hidtil har haft. Deslige kirkens anpart af Besser s. og kronens anpart af Tranebjerg s. og tiende af Besser Kirke, sammeledes nogle holme, nemlig Vejrø o.a., for billig fæste. Han skal holde bønderne ved skel og ret. SJR, 23, 513.

24. febr. (Kbh.)¹ Bevilling for borgmestre og råd på Christianshavn på byens vegne til at indlade noget vand. De må til bedste for det menige borgerskab indlade vand ved en rende fra kongens sø uden for byen, Vestergraven, foruden den, som allerede er lagt. Dog skal de lade det gøre og vedligeholde på egen bekostning. De må af enhver, der begærer vand i sin gård, oppebære den rettighed, som kongen kan præten-

dere af vandet, og det, som står ubetalt hos dem, som allerede bekommer vand. Sjr, 23, 514. K.

1) I margenen står, at der findes et miss. af 11. juli 1634 om at annamme penge af enhver, som har render, jf. KB 1634, 690, og KD, I, 649 og V, 153.

24. febr. (Kbh.) Bevilling for hr. Christian greve af Rantzau til toldfrit at udføre 8 hopper. Dog skal han tilstille tolderne bevillingen på stedet, hvor de udføres, og denne ej gælde mere end denne ene gang. Sjr, 23, 514.

24. febr. (Kbh.) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev om at tilholde smedene at flytte deres smedje fra byen. Kongen agter det for rådsomt, for at forekomme ulykke o.a., at smedene i Kbh. forflyttes fra byen til en belejlig plads. Adressaterne skal tilholde dem at flytte til en plads, som skal udvises dem af Axel Urup. Sjt, 33, 42. K.

24. febr. (Kbh.) Hr. Axel Urup fik brev om at udvise en plads til smedene og pottemagerne. Kongen har befalet borgmestre og råd i Kbh. at tilholde samtlige smede og pottemagere af hensyn til faren at flytte deres smedje og ovne ud af byen til en belejlig plads, som bliver udvist dem af AU. Han skal udvise dem en sådan plads, hvor deres smedje og ovne kan hensættes uden fare. Sjt, 33, 43. (Tr.: KD, V, 368). K.

24. febr. (Kbh.) Mogens Høg fik brev anlangende en studiosus, Johan Brunsen.¹ Kongen erfarer, at JB har tjent mag. Niels i Them som hans børns skolemester. Mag. N har haft mistanke til ham for et skrin, som er blevet frastjålet ham, og har derfor forvist JB fra sin tjeneste og ført vidner mod ham. Han beskylder ham også for, at han har undsaagt ham, og har derfor taget ham i arrest. AfMHs erklæring erfarer kongen, at sagen opholdes unødigt. MH skal tilholde mag. N, at han personligt komparerer for retten, når han stævnes med sine vidner og det, der vedkommer sagen efter lovlige 6 ugers varsel, at det siden kan blive påkendt ved lov og ret, så JB kan komme til ende uden videre bekostning. JT, 13, 254. Indl. udat. og 9. febr.

1) Indl. har Johan Bruesen, født i Holstebro.

24. febr. (Kbh.) Hans Bille og Laurids Below fik brev om at besigtige jus patronatus og gods til mageskifte ml. K.M. og Mogens Krag. MK begærer til magelæg kronens jus patronatus til Lime Kirke, så og herligheden til dens præstegård under Viborg Kapitel. Herimod erbyder

MK at udlægge af sit jordegods på Venø land, og hvis det ikke strækker til, erbyder han at udlægge mere. Adressaterne får fuldmagt til at begive sig til nævnte gods, som MK vil udlægge mod nævnte jus, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen på kapitlets vegne og MK sker skel og fyldest. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet kapitularerne at være til stede, og på Viborg Kapitels vegne foregive det, de kan have at sige, på det de kan forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. JT, 13, 255. K. (Efter Erik Krag's ordre).

24. febr. (Kbh.) Viborg Kapitel fik brev om at overvære besigtigelse ml. K.M. og Mogens Krag om jus. Kongen har befalet Hans Bille og Laurids Below at ligne og lægge gods ml. sig på kapitlets vegne og MK. Kapitlet skal lade sine fuldm. være til stede og foregive det, de kan have at sige, og have indseende med, at kapitlet sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. JT, 13, 256. K.

25. febr. (Kbh.) Henrik Villumsen, deputeret i England, fik brev om, at K.M.s svar tilskikkes på de punkter, som tilforn blev foreslået de danske gesandter af republikkens kommissarier. Kongen erfarer, at der af de eng. kommissarier i sidste traktat blev foreslået kongens da forordnede gesandter i England nogle punkter, hvorpå de ikke fuldkomment kunne resolve, eftersom de ikke var instrueret derom. Kongen sender ham hermed disse traktater, hvor der i margenen på dansk findes antegnet kongens vilje. HV ved da at rette sig derefter, om det igen kommer til beslutning. Sjt, 33, 43.

25. febr. (Kbh.) Hr. Frederik Reedtz fik brev om en måler og vejer i Næstved. Af FRs erklæring erfarer kongen, at borgmestre og råd i Næstved altid har haft frihed til at forordne vejer og måler i byen. Da bestillingen nu er ledig, er kongen tilfreds, at de selv må forordne en dygtig person dertil, men han skal denne gang tages i ed af FR. Sjt, 33, 43. K. Incl. 14. febr.

25. febr. (Kbh.) Hr. Axel Urup fik brev om, at et af hans kompagnier skal arbejde på Kbh.s fæstning. Han skal gøre den anordning, at et af hans kompagnier aflaget bliver hidkommanderet til at arbejde på voldene ved Kbh. indtil kongen tilsiger andet. Sjt, 33, 44. (Tr.: KD, V, 368). K.

25. febr. (Kbh.) Jægermesteren fik brev om at lade Jonas Tolder i Helsingør uden betaling bekomme 2 store dyr. Han skal lade dem skyde i Sjæll., hvor det kan være vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 44. K.

25 febr. (Kbh.) Otte Thott fik brev om at hjælpe Kort Kellinghusen af Flensborg til rette om nogle rgsk. i Lund. KK er dømt til at svare til nogle rgsk. og har begæret, at måtte hjælpes til rette, så han uden ophold kan komme til endelighed. OT skal forhjælpe ham, så vidt ret er, på det, han kan komme til ende, og kongen være forskånet for videre overløb. SkT, 8, 384. K. Incl. udat.

25 febr. (Kbh.) Jacob Grubbe fik førlov fra fæstningen i Kristianopol. Kongen er tilfreds, at han må være forløvet endnu en 14 dages tid over den tidl. forlov. SkT, 8, 384. K.

25. febr. (Kbh.) Peder Reedtz og Herman Kaas fik brev om Christoffer Lindenovs levering af værgemål for nogle af Frederik Markdanners børn. CL andrager, at han i nogle år efter kongens befaling har forestået værgemålet for FMs børn, jomfru Berte Markdanner og jomfru Anne Marie Markdanner. Han har nu overleveret det til dem selv, eftersom de har bekommet kongens till. til selv at forestå det. Adressaterne får fuldmagt til at møde tilstede, når værgemålet overleveres, og gennemse CLs rgsk. og efter befunden rigtighed til vitterlighed forsegle og underskrive den kvittans, som BM og AMM skal give CL og kvittere ham på deres vegne. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. (Efter Erik Krags ordre). FT, 7, 164. K. Incl. 25. febr.

25. febr. (Kbh.) Bevilling for Oluf Arvesen af Vesterland Føhr og Karen Jørgensdatter at komme i ægteskab sammen. De er beslægtet i 3. led og skal derfor give noget til Ribe Hospital. Udt. i JR, 12, 267.

25. febr. (Kbh.) Bevilling for Peder Nissen i Møgeltønder at have Margrete Jensdatter. De skal derfor give noget af deres formue til Ribe Hospital. Udt. i JR, 12, 267.

26. febr. (Kbh.) Fru Regitze Grubbe, enke efter Hans Ulrik [Gyldenløve] fik brev på årlig genant i stedet for Hven. RG har begæret en årlig pension at leve af, hvorimod hun igen vil afstå Hven, hvormed hun er forlenet. Kongen bevilger hende 1.000 rd. årligt, som skal erlægges hende, beregnet fra førstkommende Philippi Jacobi, på efterskrevne steder: 400 rd. af Dragsholm lens visse og uvisse, 400 rd. af Kalundborg lens visse og uvisse, som ufejlbarligen for alle andre assignationer skal erlægges hende årligt; derforuden proviant af Provianthuset for 200 rd. af slags, som hun begærer, anslagen efter renteritakst. Hvorimod hun til førstkommende Philippi Jacobi skal afstå Hven. Lensmændene og rentemestrene befales at lade hende bekomme dette. Sjr, 23, 508. K.

26. febr. (Kbh.) Bestalling for Henrik Tancke som kaptajn. til at lade sig bruge til lands og vands. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Kongen bevilger ham til årlig besoldning 200 kur.dl. og sædvanlige hofklædninger på ham selvanden, hvilket skal begynde fra brevetts dato. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 515. K. Incl. 19. febr.

26. febr. (Kbh.) Daniel Pillierier (Pillau) dansemester fik arrest på Maturin Esovart. DP har andraget, hvordan han er kommet i lang proces med ME, og en del af sagen er i Kbh. endnu rethængig, og en del bliver indstævnet til førstkommende herredage i Kbh. Han er derved ført i stor vidtløftighed og omkostning, og han ved ikke, hvad forsikring han kan bekomme for opretning af skaden, da ME er en løs karl, der ingen fast bopæl har el. bruger nogen vis håndtering. Han begærer derfor arrest på en del af deres fælles kompagnivarer, som endnu findes i DPs hus, dog under MEs lukkelse, hvorpå findes inventarium. Kongen bevilger dette til sagens uddrag, og dersom DP formener ikke at kunne holdes skadesløs ved disse varer, må han lade MEs tilstående gæld her i riget arrestere og enten lade det forblive hos debitorerne el. deponere in seqvestro hos øvrigheden. Sjr, 23, 515.

26. febr. (Kbh.) Bevilling efter ansøgning til Peder Christensen, byskriver i Kbh., på et lille stykke eng liggende ved Køge ml. Solrød og stranden, kaldet Kongseng, som tilforn har været høstet til Kbh.s Slot, gældende fra Philippi Jacobi førstkommende. Dog skal han på Rtk. årligt erlægge 15 rd., såfremt han agter at nyde benådningen. Sjr, 23, 516. (Tr.: KD, III, 428). K.

26. febr. (Kbh.)¹ K.M.s mageskifte med Kbh.s Universitet på Vor Frue Kirkes vegne. Rektor og menige professorer har til magelæg udlagt Vor Frue Kirkes gd. og gods i Bjæverskov h., Vollerslev s. og by, som Peder Olufsen påbor, skylder årligt 2 pd. byg, med al rente og tilliggelse efter det brev, de har givet kongen. Derimod har denne til kirken udlagt kronens gd. i Merløse h., Snevre, som Hans Madsen påbor, skylder 2 pd. byg 2 td. havre, med al ejendom og rente. Sjr, 23, 517.

1) I margenen står: Rejstes af hr. Niels Trolles mageskifte herefter.

26. febr. (Kbh.) Rektors og menige professorers genbrev. [Ligelydende med foregående, mutatis mutandis]. Sjr, 23, 518.

26. febr. (Kbh.) K.M.s mageskifte med Kbh.s slotspræst. Kongen har i magelæg forundt hr. Niels Trolle i Bjæverskov h., Vollerslev s., Fløjtrup, 1 gd., som Niels Madsen påbor, og som har været lagt til slotspræstens bestilling i Kbh. Til nøjagtigt vederlag har kongen igen til slotspræsten udlagt i Merløse h., Mølle Borup, 1 gd., som Laurids Jensen påbor, skylder årligt $\frac{1}{2}$ td. smør, 2 td. havre. Forbydende alle etc. Sjr, 23, 520. (Tr.: KD, III, 428-29).

26. febr. (Kbh.) Hans Jørgensen Mule fik brev om dr. Thomas Finckes bestilling i kommunitetet. Kongen agter til førstkommende Philippi Jacobi formedelst TFs høje alderdom at forskåne ham for bestilling og inspektion med kommunitetet i Kbh. Kongen betror bestillingen til HJM, hvilket hermed forståendes ham, så han kan rette sig derefter. Sjt, 33, 39.

26. febr. (Kbh.) Rentemestrene fik brev om, når de har midler dertil, at erlægge 100 rd. til Oluf Rasmussen Nordmand. Sjt, 33, 44. Orig. i DKanc. B 179i. Incl. udat.

26. febr. (Kbh.) Hr. Axel Urup og hr. Henrik Bielke fik brev om at gennemse fhv. berghauptmand Christian Lepinæ Dountts sag fra Rtk. De skal tage for sig det, der er udgivet af Rtk. i hans sag, og eksaminere og konferere det og give beskrevet fra sig, hvorledes de befinder sagen. Sjt, 33, 44. K. Incl. udat.

26. febr. (Kbh.) Adam Henrik Pentz fik brev om at annamme Hven i inspektion. Fru Regitze Grubbe har afstået Hven, som igen skal annammes til Philippi Jacobi førstkommende. AHP skal annamme lan-

det under sin inspektion, ligesom han har det over Hørsholm og underliggende gods, og have indseende med, at avlingen o.a. går rigtigt til. Sjt, 33, 44. K.

26. febr. (Kbh.) Privilegium for hr. Joakim Gersdorff, hr. Axel Urup m.fl. på stenkulsværker i Bornholm og Skåne. JG, Otte Krag, AU og Iver Krabbe har andraget, at de er til sinds på egen omkostning at optage og fortsætte stenkulsværker på kronens jord i Skåne og Bornholm, på det man her i riget kan have det, som nu må hentes med besværing andre steder. Hertil behøves temmelig omkostning. De begærer derfor, at de må forundes lige sådanne friheder, som er brugeligt i fyrstendømmet Sachsen, hvor sådanne værker findes og dog ej agtes for noget metal el. mineral, hvorfor der ikke gives tiende deraf. Kongen bevilger dette til erstatning for den bekostning, som de anvender på nævnte stenkulsværker. De og deres arvinger må frit på kronens grund i nævnte lande lade søge og grave efter stenkul uden nogen tiende, dog på steder, hvor det kan ske uden skade på ager og eng. De skal med det forderligste lade indrette nævnte værker. SkR, 6, 345. (Tr.: CCD, VI, 156 (hvor Axel Urup står som Axel Urne)). K. Incl. 10. jan.

26 febr. (Kbh.) Mogens Høg og Gunde Rosenkrantz fik brev om tvistighed ml. Knud Ulfeldt til Svenstrup og hr. Henrik Lindenov anlangende 400 rd., som HL kræver hos hans broderbørn. Adressaterne skal på belejlig tid og sted indstævne parterne for sig og adskille dem enten i mindelighed el. ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. SkT, 8, 385. K. Incl. 14. og 16. febr.

12. marts (Glyksborg) Rigens Råd i Sjæll. og Skåne fik brev om at votere om 2 rigsråder. Der fattes en rigsråd i Sjæll. i afd. Henrik Ramels sted. Adressaterne skal i forestående herredage forskrive adelen i Sjæll. og med dem votere efter den derom gjorte bevill., og foreslå 6-8 af adelstanden til den vakerende plads. Sjt, 33, 45.

Lige sådant brev fik Rigens Råd i Skåne om en rigsråd der i afd. hr. Christoffer Ulfeldts sted.

12. marts (Glyksborg) Miss. til lensmændene i Danmark og Norge om løsgivelse af forbudet¹ mod at sejle på Danzig og Königsberg. Kongen

har været forårsaget at forbyde alle i Danmark og Norge at sejle el. trafikere på nævnte byer på grund af den grasserende smitsomme syge. Han erfarer, at sygdommen nu skal opholde, og da det er undersåtterne højliggen angelegen at fortsætte deres trafik på disse steder, er han tilfreds, at forbudet løsgives fra 19. marts. Adressaten skal lade dette forkynde / i sit len /. Sjt, 33, 45. (Nævnt: CCD, VI, 156-57). K. Incl. 7. og 13. febr.

NB. Det, som står ml. tegnene //, blev udeladt i rigshofmesterens brev, formedelst det og skulle forkyndes i Kbh.

Lensmændene, som bekom forskrevne breve, nemlig dem, som tilforn fik brevene om forbudet [opstillingen er dog anderledes]: Jyll.: Hr. Steen Bille. Hr. Mogens Sehested. Otte Krag. Manderup Due. Erik Juel. Hr. Christian Friis. Hr. Ebbe Ulfeldt. Henrik Thott. Erik Rosenkrantz. Laurids Ulfeldt. Gunde Rosenkrantz. Fyn: Tyge Below. Hr. Jørgen Brahe. Hr. Henning Valkendorf. Hr. Mogens Kaas. Grev Rantzau. Sjælland: Hr. Axel Urup. Hr. Wentzel Rothkirck. Jørgen Seefeld. Hr. Frederik Reedtz. Hr. Hans Lindenov. Otte Pogwisch. Fru Margrete Skeel. Hr. Christoffer Urne. Hr. Flemming Ulfeldt. Ove Skade. Ide Grubbe. Skåne: Hr. Niels Krabbe. Hr. Henrik Lindenov. Hr. Knud Ulfeldt. Jacob Grubbe. Norge: Hr. Iver Krabbe. Hr. Sivert Urne. Frederik Urne. Henrik Below. Mogens Arenfeldt. Vincents Bille. Island: Gregers Friis. Disse er her hos rgsk.: Hr. Gregers Krabbe. Ove Bielke. Hr. Joakim Gersdorff. Hr. Ove Giedde. Arent von der Kuhla. Otte Thott.

1) Se brev 20. sept. 1653, KB 1653, 335.

17. marts (Glyksborg) Hr. Joakim Gersdorff, hr. Christen Thomesen (Sehested), hr. Niels Trolle og Christen Skeel fik brev om at forhøre rigens rgsk. Kongen erfarer, at rigens rgsk. i nogle år ikke har været forhørt, endda de dog årligt burde forhøres og klareres. Adressaterne skal med forderligste tage rigens uforhørte rgsk. fra 1648 til 1653 for sig, forhøre dem og kvittere. Sjt, 33, 46. K.

17. marts (Glyksborg) Peder Vibe fik brev om at erklære sig om gods, som hr. Joakim Gersdorff til Tundbyholm begærer til magesk. af kronens gde og gods i Skåne, Herrisvad Kloster len, Broby: Erland Bendsen og Ole Bendsen. Bjernekulle: Rasmus Pedersen og Asmund Bendsen. Hvorimod han erbyder til fyldest vederlag at udlægge af sine gde og gods i Gønge h., Mammerup: Therkel Jonsen og Niels Jonsen, Niels Pedersen. [Sønder Asbo h.] Sønderlev s. og by: Mikkel Poulsen. [Nørre Asbo h., Pederstrup s.] Vinderup: Sive Bentsen. PV skal med

det forderligste erklære, om det gods, som JG begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. SkT, 8, 385.

17. marts (Glyksborg) Henning Pogwisch til Hollufgård og Tyge Below til Frøstrup fik befaling til at være kommissarier på skifte efter fru Margrete Norby. Arvingerne agter med forderligste af holde skifte efter deres afd. faster, deslige at levere fra sig til afd. Tønne Billes arvinger Billeskov hgd. med tilliggende gods, så vidt som MN var medforlenet dermed, så og at skifte med TBs arvinger, så vidt de er interesserede med MNs arvinger. De får fuldmagt til som kommissarier at overvære skiftet og på belejlig tid og sted indstævne alle interesserede for sig. Dersom nogen tvistighed kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. FT, 7, 165. K. Indl. 28. febr. (2) og udatt.

18. marts (Glyksborg) Rentemestrene fik brev om at annamme noget gods, som Peder Vibe igen har afstået til kronen i Malmøhus len, Frøste h., som er blevet overdraget ham af afd. Samuel von Surck, til hvem det var blevet udlagt til pant i gældsbetaling, nemlig: Kvisserum: Oluf Nielsen, skylder årligen 12 sk. landgildepeng, 8 alb. fodernødspeng, 4 sk. dagsværk, 21 sk. 1 alb. for vedægter, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri; Niels Bendsen, 8 sk. peng, 4 sk. dagsværk, 21 sk. 1 alb. for vedægter, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri; Mogens Bendsen, 8 sk. peng, 4 sk. dagsværk, 21 sk. 1 alb. for vedægter, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri; Peder Skomager, 8 sk. peng, 4 sk. dagsværk, 21 sk. 2 alb. for vedægter, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri; Anders Troelsen, 8 sk. peng, 4 sk. dagsværk, 21 sk. 1 alb. for vedægter, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri; Peder Skomager, 8 sk. peng, 4 sk. dagsværk, 21 sk. 1 alb. for vedægter, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri; Poul Olsen, 8 sk. peng, 4 sk. dagsværk, 21 sk. 1 alb. for vedægter, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri; af Kvisserum mænd 1 td. smør, 300 svins oldenskov. Mandrup: Anders Andersen 8 sk. peng, 4 sk. vedægter, 21 sk. 1 alb. for dagsværk, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri. Østertorp: Fadder Skomager, 8 sk. peng, 4 sk. dagsværk, 21 sk. 1 alb. for vedægter, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri, 50 svins oldenskov. Sønder Rørum: Morten Niel-

sen, 8 sk. penge, 4 sk. dagsværk, 21 sk. 1 alb. for vedægter, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri; Svend Nielsen, 8 sk. penge, 4 sk. dagsværk, 21 sk. 1 alb. for vedægter, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri; Peder Nielsen, 8 sk. penge, 4 sk. dagsværk, 21 sk. 1 alb. for vedægter, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri; Troels Andersen, 8 sk. penge, 4 sk. dagsværk, 21 sk. 1 alb. for vedægter, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri; Jens Strikersen, 8 sk. penge, 4 sk. dagsværk, 21 sk. 1 alb. for vedægter, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri; Peder Bjørnsen, 8 sk. penge, 4 sk. dagsværk, 21 sk. 1 alb. for vedægter, 10 sk. 2 alb. fogedgæsteri; af Kvisserum 1 td. smør, 2¹/₂ fjerdepart køer, 2¹/₂ trekvart galt, 5¹/₂ lam, 5¹/₂ gås, 5¹/₂ par høns, oldenskov til Rørum 100 svins olden. De skal igen lade godset indskrive i Malmøhus lens jordebog og have indseende med, at der årligt gøres rgsk. på Rtk. for den visse og uvisse indkomst. Sjt, 33, 46. Orig. i DKanc. B 179i.

18. marts (Glyksborg) Dr. Thomas Fincke fik brev om et raritetshus. Adskillige professorer o.a. har tilbudt til universitetet at forære nogle rariteter. Der findes ingen plads dertil uden et sted øverst i anatomihuset, som dog først skal gøres færdigt. Hos universitetet findes ingen midler dertil. Derfor beder kongen TF af det forråd, som han har fra kommunitetets indkomst, til rektor at levere 1.000 rd., som universitetet skal anvende dertil. (Efter hr. kanslers befaling). Sjt, 33, 47. K.

18. marts (Glyksborg) Otte Thott fik brev om under lenet at annamme noget gods, som Peder Vibe igen har afstået til kronen, liggende i Malmøhus len, Froste h., Kvisserum, som er blevet overdraget ham af afd. Samuel von Surck, til hvem det var blevet udlagt til pant i gældsbetaling, nemlig [godsspecifikationen er identisk med den i Sjt, 33, 46-47, se ovf., s. 85-86]. OT skal igen lade nævnte gods annamme under lenet, indskrive det i jordebogen og gøre rgsk. SKT, 8, 386.

18. marts (Glyksborg) Hr. Steen Bille fik brev om at lade kongens kammer skriver Christoffer Gabel el. hans fuldm. være 3.000 rd. af Kolding toldkiste følgagtig. SB skal tage hans bevis, og det skal blive ham godtgjort. JT, 13, 256.

22. marts (Glyksborg) Jørgen Kruse fik brev om at sidde i stiftslensmandens sted i Viborg stift til provstemoderne, så længe fru Hilleborg Krafse, enke efter Frands Pogwisch, beholder Hald Slot i forlening. JT, 13, 256. Inndl. 13. marts.

23. marts (Glyksborg) Jægermesteren fik brev om at lade hr. Niels Trolle uden betaling bekomme 4 store dyr og 2 rådyr til hans datters bryllup. Han skal lade dem skyde på Sjæll., hvor det kan være ham belejligt og vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 48. Indl. 15. marts.

23.¹ marts (Glyksborg) Otte Pogwisch fik brev om at anvende 300 rd. på Abrahamstrups brøstfældighed. Han kan lade forfærdige husenes brøstfældighed o.a., som mest er fornødent, så vidt pengene kan strække til, og stykvis føre det til rgsk., hvilket skal blive ham godtgjort i hans rgsk. Sjt, 33, 48. K. Indl. 4. jan.

1) K., mens kopibogen har 27. marts.

23. marts (Glyksborg) Jørgen Rosenkrantz fik brev om 200 rd. til Timring Kirkes reparation. Kongen erfarer, at Timring Kirke i Hardssysels provst er så meget brøstfældig, at den ikke kan repareres af sine egne midler. Kongen er tilfreds, at der af indkomsten af én el. flere kirker i provstiet, nemlig af dem, der har god indkomst og formue, må lånes 200 rd., som kan anvendes hertil. JR skal lade dem levere til kirkeværgen og have indseende med, at pengene anvendes. JT, 13, 256.

24. marts (Glyksborg) Jørgen Seefeld til Visborggård fik brev om at betale Ebbe Gyldenstjerne 693¹/₂ rd. 1 ort. Kongen erfarer, at JS endnu ikke efter den gjorte anordning til EG har erlagt den 3. part af 1 års genant, som han har nydt på Koldinghus Slot. Det andrager 693¹/₂ rd. 1 ort, som EG, da han var forlenet dermed, har erlagt til kongen, hvorfor han til 11. dec. sidst forleden burde have været kontenteret af JS. Han skal med forderligste afbetale EB denne sum, hvilket han igen af sin eftermand, hr. Steen Bille, har at fordre tillige med det, han selv har erlagt af lenets genant. Sjt, 33, 48. Orig. i DKanc. B 167c. Indl. 2. nov. 1655.

24. marts (Glyksborg) Bestalling for Valdemar Lykke som oberst. Kongen antager VL til at være oberst over Jyske Regiment til fods, og skal han være forpligtet til at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade og lade sig bruge til lands og vands, hvorimod kongen bevilger ham til årligt traktement 1.000 rd., foruden den krongård, der ligger i Silkeborg len til oberstens bestilling, som skal aftrædes til ham til Philippi Jacobi, mens hans pension skal begynde fra brevets dato og erlægges ham af landekisten i Nørrejyll. Kongen

befaler alle officerer så vel som gemene knægte, at de holder VL for deres oberst, gørende alt hvad han på kongens vegne befaler, såfremt de ikke vil straffes. JR, 12, 267.

24. marts (Glyksborg) Rigens marsk fik brev om at forestille Valdemar Lykke som oberst for Jyske Regiment, hvor kongen har antaget ham i afd. hr. Ebbe Ulfeldts sted. Adressaten skal med forderligste, og når lejlighed gives, forestille ham som oberst. JT, 13, 257. K.

24. marts (Glyksborg) Erik Krag fik tilsagn på Skivehus len, som kongen til Philippi Jacobi dag vil forlene ham med. JT, 13, 257. K.

25. marts (Glyksborg Slot¹) Hr. Niels Trolle til Troldholm fik skøde og mageskifte anlangende Rye Kirkes jus. NT har for nogen tid siden fået kongens fars skøde² på jus patronatus til Rye Kirke i Voldborg h., med kirkens og kronens tiende, som ligger til Duebrødre Kloster i Roskilde. Det kan ikke forundes ham på den maner, eftersom klosterets fundats strider derimod, hvilket dengang ikke blev så rettelig forstanden af dets forstandere, som tiden siden har oplyst sagen. NT har nu igen afstanden kronens anpart af tienden og efter likvidation af kommissarier til kronen til magelæg udlagt det, han er blevet skyldig af det gods, han ved dette å.b. til vederlag har bekommet af kronen for afståelsen til Duebrødre Kloster af kongens tiende af Rye Kirke, hvoraf årligt går 3 pd. rug, 3 pd. byg, 4 td. havre, 1 td. boghvedegryn. Nok efterfølgende gde og gods i Voldborg h.: Vinderupgård³, Peder Eriksen påbor, skylder årligt til Roskildegård 1 td. havre, til Gershøj Kirke 1/2 pd. rug, 1/2 pd. byg. Nok 1 gd. i Merløse h., Verup, Niels Jensen påbor, skylder årligen 1 lødemk., 1 mk. gæsteri. Så og i Flakkebjerg h., Hyllested s. og by, 1 gd., som Hans Henriksen påbor, skylder 2 pd. byg, 18 sk., med al tiendes afgift, gde og gods, landgilde og herlighed, efter det brev, som NT har givet kongen. Til fyldest vederlag for afståelse af kronens tiende af Rye Kirke til Duebrødre Kloster har kongen til NT udlagt kronens jus patronatus til Rye Kirke samt gde og gods i Voldborg h., kirkens anpart af tiende af Rye s., hvoraf årligt går 3 pd. rug, 3 pd. byg, 4 td. havre, 1 skp. boghvedegryn. Nok [Kirke] Hyllinge s., Store Karleby, 1 gd., Laurids Nielsen påbor, skylder årligt 1 1/2 pd. rug, 1 1/2 pd. byg, 3 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 9 sk. Nok i Store Karleby 1 bol, Niels Pedersen påbor, skylder årligen 1/2 pd. rug, 1/2 pd. byg, 1 td. havre, 15 grot. Nok Bjæverskov h., Vollerslev s., Fløjtrup: 1 gd., som Jens Madsen påbor, og som har været perpetueret til slotspræsten i Kbh., skylder 1/2

td. smør, 3 rigsort fodernødspenge, $\frac{1}{2}$ rigsort gårdspenge. Vollerslev s. og by: 1 gd., Peder Olufsen påbor, har ligget til Vor Frue Kirke i Kbh., skylder årligen 2 pd. byg. Forskrevne jus patronatus, kirkens tiende, for hvilken kongen har oppebåret fuldkommen betaling, og gde og gods skal NT beholde. SJR, 23, 520. (Udt.: Kr. Sk., 43-44).

- 1) Således kopibogen, mens genbrevet af samme dato fejlagtigt er dateret Kbh.
2) Se KB 1645, 250. 3) Må være misforstået.

25. marts (Kbh.¹) Hr. Niels Trolles genbrev. [Ligelydende med foregående, mutatis mutandis]. Kronens anpart af tiende samt gde og gods beløber sig $4\frac{1}{2}$ td. mere i landgilde end kongens tiende af Rye Kirke og gods. Til vidnesbyrd på mageskiftebrevet har NT trykt sit signet og underskrevet og bedt Erik Krag og Jørgen Reedtz forsegle og underskrive med sig. SJR, 23, 523.

- 1) Fejl for *Glyksborg*.

25. marts (Glyksborg) Rentemestrene fik brev om at gøre afregning med hr. Niels Trolle om Rye Kirkes jus. Kongen har for betaling, nemlig 1 td. hartkorn, beregnet for 25 rd., forundt NT jus patronatus til Rye Kirke, så vel som kirkens anpart af korntiende. De skal gøre afregning med ham for det, han kan tilkomme at betale for tienden. SJT, 33, 48. K. (Efter kanslerens ordre). Orig. i DKanc. B 179i.

25. marts (Glyksborg) Hr. Niels Trolle fik brev om under sit len at annamme noget gods, som han selv har udlagt til magelæg, liggende i Sjæll. i Voldborg h., Vinderup: 1 gd., Laurids Pedersen påbor, giver årligen til Roskildegård 1 td. havre, til Gershøj Kirke $\frac{1}{2}$ pd. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg. Nok i Merløse h., Verup: 1 gd., Niels Jensen påbor, skylder årligen 1 lødemk., 1 mk. gæsteri. Så og Flakkebjerg¹ h., Hyllested s. og by: 1 gd., Hans Henriksen påbor, skylder 2 pd. byg, 18 mk. penge. Han skal lade godset annamme under lenet, indskrive det i jordebogen og gøre rgsk. for den visse og uvisse indkomst. SJT, 33, 49.

- 1) Kopibogen har *Falchebjerg*.

25. marts (Glyksborg)¹ Erik Kaas til Lindskov fik brev om at komme til Kbh. for at aflægge sin ed som landkommissarius, idet kongen erfarer, at der er voteret på ham af adelen i Fyn i Henrik Gyldenstjernes sted. Han skal begive sig til Kbh. til førstkommende herredage og der aflægge sin ed. SmT, 8, 82. K.

- 1) Således K., mens kopibogen fejlagtigt har Flensborg.

26. marts (Glyksborg) Otte Krag fik brev om at lade det bero med tiltale til hr. Laurids Christensen Bording. OK har tilforn haft befaling til at tiltale LCB, som i Ulfborg Kirke har trolovet Iver Jonsen af Vium med Maren Christensdatter, som var beslægtet med hverandre i 3. led. Af OKs erklæring såvel som af det for kongen fremviste sognevinde og præstens undskyldning erfarer kongen, at det er sket både ham og dem uafvidende, og præsten er derforuden skikkelig og i godt rygte. Kongen er tilfreds, at det denne gang forbliver derved, dog skal de 2 sammen trolovede personer udgive noget efter deres formue til næste hospital. JT, 13, 257.

27. marts (Glyksborg) Bevilling for Maren Mogensdatter af Roskilde len til at gifte sig igen. MM andrager, hvorledes hun for nogle år siden for forseelse i sit ægteskab ved Roskilde Kapitels dom er blevet dømt og skilt fra sin ægtemand, Tyge Rasmussen, som hun beretter nu er død. Hun begærer at måtte bevilges at indlade sig i ægteskab med en anden person, som begærer hende til ægte. Kongen bevilger, at hun må indlade sig i ægteskab, dog ikke med den el. de personer, som hun i sit ægteskab har syndet med. Sjr, 23, 525. Incl. 21., 25. og 27 febr., 2. marts og udat.

27. marts (Glyksborg) Hr. Joakim Gersdorff fik brev om at lade tage dom på noget engelsk prisegods og siden indsætte det i god forvaring, idet kongen erfarer, at det er ankommet til Kbh. Sjt, 33, 49.

27. marts (Glyksborg) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om, at det gamle gods på Gerdrupgård er foræret til Korsør Skole. Kongen erfarer, at det gamle gods, som WR efter kongens befaling har ladet registrere og vurdere, beløb sig til i alt 68 sldl. 2 mk. 4 sk. Da ingen af arvingerne i lang tid har villet befatte sig med det, formener kongen, det tilkommer kronen, hvorfor han vil have det givet til den latinske skole i Korsør. WR skal efter takseringen lade det sælge til bedste for skolen, så stedet, hvor det nu findes, kan blive ryddeliggjort. Sjt, 33, 49. K. Incl. 3. marts og udat.

28 marts (Glyksborg) Bevilling for Caspar von Ørtzen til Gerdeshagen til todfrit at udføre 4 hopper, dog skal han tilstille tolderne bevillingen på stedet, hvor de udføres, eftersom den ikke skal gælde mere end denne ene gang. Sjr, 23, 526.

28. marts (Glyksborg) Peder Charisius fik brev anlangende mag. Johannes Bremer, hofprædikant, på broderen Jørgen Bremers vegne. Mag. JB har på broderen JB's vegne sagt god for et af de eng. skibe, der er anholdt i Kbh., Employment. Kongen erfarer, at skibet er ankommet til Amsterdam, og JB formener, at det kan fås tilkøbs af dem, det tilhører i England. Dersom han ikke kan, beder kongen PC på sine vegne aftale med kongens kommissarius i Amsterdam Gabriel Marsellis, at han annammer skibet til sig med dets tilbehør efter det forfattede inventarium og efter udgivet revers ligesom JB bekommer det til låns. Dersom mag. JB behøver hans hjælp i Amsterdam, skal han hjælpe ham til rette. Sjt, 33, 50. K.

2. april (Flensborghus)¹ Hr. Axel Urup fik brev om indtil anden anordning at kommandere infanteriet og kavaleriet i Sjæll., eftersom han selv erfarer, det er tjenligt. Sjt, 33, 50. K.

1) I de følgende breve og/el. i K er dateringen nu og da blot *Flensborg*, ikke *Flensborghus*, men sidstnævnte, men da variationerne synes helt tilfældige, er hér overalt benyttet sidstnævnte.

2. april (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev anlangende at tage dom på noget gods, som de Daaer har i pant. Kongen erfarer, at de 500 rd., som Spjellerup gods i Sjæll. i forrige tider af kronen er blevet pantsat for, på tinge er tilbudt dem og deponeret hos herredsfogeden, eftersom de ikke er blevet annammet. WR skal lade hænde dom på godset, så det bliver afstået mod erlæggelse af pengene, og det derpå udgivne skøde kan blive indleveret i Kanc. Sjt, 33, 50. K. Indl. 15. sept. og 6. okt. 1653.

2. april (Flensborghus) Jørgen Seefeld til Næs fik brev om at erklære sig om gods, som fru Sofie Kaas, enke efter Frederik Parsberg til Vognserup, begærer, nemlig i Sjæll. i Merløse h., Sønder Jernløse s., Bunderup: 2 gde. Væggerløse s., Brandholt: 1 gd. Tuse h., Kundby s., Sandby: 1 bol. Skamstrup s. og by: 1 gd. Skellingsted: 1 gd. Hvorimod hun til fyldest vederlag vil udlægge gde og gods i Merløse h., Kvanløse s. og by: 1 gd. Nørre Jernløse s. og by: 1 gd. Soderup s., Tingerup: 1 gd. JS skal erklære, om det gods, som hun begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. Sjt, 33, 51.

2. april (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om, at Oluf Pedersen må begraves i kristen jord. Maren Pedersdatter, enke efter OP, andrager, hvorledes hendes mand for $\frac{1}{2}$ år siden var faldet i melankolsk vildelse og raseri, i hvilken han sidst forleden langfredag med en pistol dræbte sig selv. Hun begærer, at hans krop må begraves på kirkegården. Af erklæringer fra WR og sognepræsten, Peder Villadsen, erfarer kongen, at hendes angivende er sandfærdigt, så den ulykkelige gerning synes at være begået af den store sygdom, smerte og angst, som tiltog mere og mere hos ham. Kongen er tilfreds, at han begraves ved en side i kirkegården, dog skal så meget af hans boslod, som i slige tilfælde plejer at ske, være forbrudt til kongen. SJT, 33, 52. K. Incl. 25. og 26. (3) marts.

2. april (Flensborghus) Å.b. til alle krigsofficerer i Sjæll. om at parere hr. Axel Urups kommando. Kongen hilser alle kronens officerer og betjente til hest og fods og den ganske militie i Sjæll. Kongen har i disse foranderlige tider anset for rådsomt at forordne AU til at kommandere både infanteriet og kavaleriet i Sjæll. Alle skal rette sig efter den ordre, han giver på kongens vegne, og begive sig til de steder, hvorhen han kommanderer. SJT, 33, 52. K. Orig. i DKanc. B 174.

2. april (Flensborghus) Erik Rosenkrantz fik brev om at forskaffe fornøden skiberum til krigsfolk til Sjæll., når påæskes. ER skal efter ansøgning fra hr. Anders Bille i Århus forskaffe fornødent skiberum, så en del af rostjenesten så vel som fodfolket ufortøvet kan ankomme til Sjæll. JT, 13, 258. K.

2. april (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om at overskikke en del af rostjenesten og noget fodfolk til Sjæll., når han i disse vanskelige tider anmodes derom, til at forsikre landet, om noget fjendtligt påkommer. JT, 13, 258. K.

3. april (Flensborghus) Bevilling for Henrik Beyersdorff, slotsfoged på Antvorskov, til at bo i Slagelse uden borgerlig besværing. HB andrager, at hans formand, afd. Peter Grimbeck, hvis enke han har ægtet, har haft bevill. til at bo i Slagelse og være fri for al borgerlig tyngde, hvorimod han efter hr. Wentzel Rothkircks mellemhandling med borgmestre og råd dér i stedet skulle udgive 8 rd. og derimod have fri græsgang til 4 køer i slottets vænge. HB begærer, at han må bevilges det samme. Af WRs erklæring erfarer kongen, at HB lige så vel som for-

manden ingen borgerlig håndtering bruger, og at han endnu betjener slotsfogedens bestilling. Derfor bevilger kongen dette. Sjr, 23, 526. K. Indl. 20. og 24. febr.

3. april (Flensborghus) Philip Joakim¹ Barstorffs bryllupsbreve. Kongen har anset for godt, 11. juni førstkommende i Kbh. at gøre dronningens kammerjunktens bryllup med jomfru Else Bülow, dronningens hofjomfru. Han beder adressaten at møde tilstede, tagende med sig sin hustru og hendes jomfruer og forhjælpe deres ægteskabs begyndelse med bøn til Gud og bepryde med sin nærværelse. Sjt, 33, 53. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

Antegnelse på de herremænds navne, som fik bryllupsbreve: Jørgen Kruse og hustru [i det flg. blot *h.*], fru Beate Bülow. Mogens Arenfeldt. Valdemar Daa og h., fru Else Kruse. Hr. Christoffer Urne. Christian Urne og h., fru Anne Sophie Krabbe. Lisbet Sofie Urne. Hr. Ove Giedde og h., fru Dorete Urne. Ove Bielke og h., fru Regitze Giedde. Brostrup Giedde. Lene Rud, enke efter Jørgen Grubbe. Margrete Grubbe, enke efter Knud Urne. Regitze Grubbe, enke efter Papenheim. Mette Grubbe. Jørgen Kaas og h., fru Karen Grubbe. Lave Beck og h., fru Margrete Grubbe. Regitze Grubbe, enke efter Hans Ulrik (Gyldenløve). Ide Grubbe, enke efter Barnewitz. Peder Grubbe og h. Malene Friis. Else Kaas, enke efter Christian Grubbe. Vincents Bille og Karen Grubbe. Knud Urne og h., fru Anne Ulfstand. Christen Barnekow og Else Ramel. Anna Ulfstand. Anna Urup. Hr. Axel Urup og h., fru Sidsel Grubbe. Jacob Grubbe og Hilleborg Daa. Iver Krabbe og Edel Grubbe. Achim von Breda og Margrete Laxmand. Joakim Beck og h., fru Else Friis. Hr. Christian Friis og Øllegaard Gyldenstjerne. Hans Friis og h., fru Helvig Marsvin. Axel Juel og h., fru Lisbet Friis. Jørgen Seefeld og Karen Sehested. Tønne Juel og Anna Cathrine Friis. Hr. Oluf Parsberg og h., fru Karen Kruse. Enevold Parsberg. Christoffer Parsberg. Otte Pogwisch og h., fru Anne Cathrine Parsberg. Laurids Pogwisch og Anne Lange. Hr. Iver Krabbe og Karen Marsvin. Kjeld Krag og h., fru Sofie Krabbe. Fru Karen Krabbe, enke efter Holger Rosenkrantz. Frederik Urne og Karen Arenfeldt. Fru Ingeborg Arenfeldt. Christian Urne og Ide Daa. Fru Elisabet Bille, enke efter Sivert Beck. Ide Lindenov, enke efter Steen Beck. Anne Urup, enke efter Frederik Budde. Peder Vibe og Anne Cathrine Budde. Mathias Budde. Hr. Henrik Lindenov og Beate Ulfeldt. Hr. Henrik Bielke og Edel Ulfstand. Hr. Holger Rosenkrantz. Vibeke Thott. Bjørn Rosenkrantz. Steen Holck og Margrete Rosenkrantz. Hr. Tage Ottesen

Thott. Hr. Niels Krabbe. Mette Bille. Hr. Niels Trolle og Helle Rosenkrantz. Hr. Joakim Gersdorff og Øllegaard Huitfeldt. Otte Krag og Anne Rosenkrantz. Otte Thott og Dorete Rosenkrantz. Jørgen Rosenkrantz. Christence Juel. Ove Thott og h., fru Margrete Rantzau. Palle Urne og h., fru Thale Ulfstand. Erik Kruse og Beate Lykke. Mogens Rosenkrantz. Sofie Bille. Riborg Bille, enke efter Ejler Holck. Margrete Skeel, enke efter Henrik Ramel. Ide Skeel, enke efter Frederik Rantzau. Anne Ramel, enke efter Malte Juel. Sofie Rantzau, enke efter Mogens Gyldenstjerne. Laxmand Gyldenstjerne. Margrete Friis. Elisabet Lange, enke efter Palle Rosenkrantz. Kirsten Rantzau, enke efter Falk Lykke. Sivert Urne. Fru Marie Ulfeldt, enke efter hr. Axel Arenfeldt. Kaj Lykke. Christian Daa. Fru Elisabet Daa. Knud Jørgensen Urne. Fru Abel Sandberg. Oberst Kratz og h., fru Sofie Ramel. Steen Brahe og h., fru Sofie Rosenkrantz. Fru Anne Beck. Ulrik Christian Gyldenløve. Axel Sehested og h. Gabriel Rennsberg. Henrik Gyldenstjerne og h. Erik Gyldenstjerne og h., fru Birgitte Reedtz. Oluf Rosenkrantz. Birgitte Krabbe. Bjørn Ulfeldt. Steen Reedtz og h. Erik Banner og h. Holger Vind. Peder Reedtz. Hr. Anders Bille. Mogens Høg. Henrik Thott. Erik Juel. Malte Sehested. Hans Juel. Hr. Mogens Sehested. Gunde Rosenkrantz. Tyge Below. Henning Valkendorf. Hr. Iver Vind. Hr. Jørgen Brahe. Hr. Christen Thomesen (Sehested). Hr. Mogens Kaas. Ove Skade. Hr. Flemming Ulfeldt. Hr. Wentzel Rothkirck. Hr. Frederik Reedtz. Christen Skeel. Hr. Hans Lindenov. Jørgen Seefeld. Niels Banner. Arent von der Kuhla. Hr. Knud Ulfeldt. Jørgen Reedtz.

1) Kopibogen har fejlagtigt *Jochum Phillip*.

3. april (Flensborghus) Joakim Frederik Pentz [t. Bolenbeck]s bryllupsbreve. Kongen anser for godt, 11. juni i Kbh. at gøre JFPs bryllup med dronningens hofjomfru, jomfru Kirsten Normand. Han beder adressaten at møde tilstede, /tagende med sig sin hustru og hendes jomfruer/ og forhjælpe deres ægteskabs begyndelse med bøn til Gud og bepryde med sin nærværelse. Sjt, 33, 55. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK. Indl. udat.

Herremændenes navne, som blev indbudne: Ingeborg Arenfeldt, enke efter Ernst Normand. Frederik Urne og Karen Arenfeldt. Manderup Abildgaard og Helvig Arenfeldt. Niels Arenfeldt. Jørgen Juel og fru Eline Arenfeldt. Claus Pors og Anne Arenfeldt. Laurids Ulfeldt og Else Parsberg. Otte Pogwisch og Anne Cathrine Parsberg. Ebbe Gyldenstjerne og Eline Parsberg. Jacob Grubbe. Jørgen Seefeld og Anne Sehested. Jørgen Kruse og Birgitte Bülow. Valdemar

Daa og Else Kruse. Sofie Staverskov. Verner Parsberg og Anne Galde. Knud Skinkel og Kirsten. Ellen Galde. Hans Friis og Helvig Marsvin. Jørgen Marsvin, Anne. Helvig Gyldenstjerne. Lave Bille. Henning Pogwisch og Karen Marsvin. Anne Beck, enke efter Christian Bülow. Peder Vibe og N.N. Mathias Budde. Jens Høg og Anne Urup. Ebbe Ulfeldt. Otte Brockenhuus. Hans Juell og Elisabeth Krag. Lene Beck, enke efter Tønne Friis. Hr. Henrik Valkendorf. Margrete Blome. Henrik Podebusk. Henrik Gyldenstjerne. Lisbet Podebusk. Steen Holck og Margrete Rosenkrantz. Christen Skeel. Erik Høg og Dorete Juell. Erik Bille og Mette Rosenkrantz. Otte Rosenkrantz og Beate Brahe. Tøger Sandberg og Karen Juell. Christen Skeel til Hammelmoose. Wentzel Rothkirck og Dorte Abildgaard. Niels Lykke og Malene Gyldenstjerne. Peder Seefeld og frue. Frands Lykke. Kaj Lykke. Tønne Reedtz. Hans Bille. Margrete von der Lühe, enke efter Jørgen Brockenhuus. Johan Brockenhuus. Sivert Brockenhuus. Frands Brockenhuus. Otte Brockenhuus. Achim von Breda. Hans Christoffer von Korbitz. Ulrik Christian Gyldenløve. Holger Vind. Steen Brahe. Erik Banner.

3.april (Flensborghus) Hr. Flemming Ulfeldt fik brev anlangende Gabriel Jacobsen i Naskov, som hertug Ernst Günther har med at bestille. Kongen erfarer, at GJ skylder EG en sum penge, hvorover denne søger adskillige udflugter og ej vil betale dem. FU skal hjælpe EGs fuldm. til rette hos borgmestre og råd, så fuldmægtigen kan komme til ende. SmT, 8, 82. K.

3. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at forordne 2 skovridere i Koldinghus len over de forrige. Kongen er efter SBs forslag tilfreds, at han forordner en karl i Høje Stubberup og en i Vesterby, desligeste den 3. i Trelde, som skal tage vare på kongens vildtbane der i lenet, foruden de 3, som der nu allerede er. Hver af de 3 personer, som han tilforordner, må nyde en gård fri for ægt og arbejde, så længe de forretter deres bestilling. JT, 13, 258. K. Incl. 10. aug. 1653, 13. marts og 7. april.

3. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at tilholde Almind sognemænd selv at hente deres præst fra Kolding, når han skal prædike hos dem. Kongen erfarer, at det er kronens bønder til Koldinghus Slot til besværing at age og føre kapellanen i Kolding til Almind s., når han skal prædike der i sognet. SB skal tilholde dem, at de li-

gesom det er brugeligt i andre sogne, hvor præsten ikke bor, skal hente og føre deres præst frem og tilbage, når han skal prædike. JT, 13, 258. K. Indl. 10. aug. 1653 og 13. marts og 7. april, se under 3. april, JT, 258.

4. april (Flensborghus) Jørgen Rosenkrantz fik brev om, når han besøges derom og plads bliver ledig, at annamme Niels Jensen, søn af hr. Jens Pedersen, sognepræst til Farstrup, og forholde sig mod ham med disciplin o.a. lige ved andre skolebørn der. Sjt, 33, 56. K.

4. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre en veksel på 200 rd. ud til Simon Petkum, enten han er i Paris el. hvor. Sjt, 33, 56. Orig. i DKanc. B 179i,

4. april (Flensborghus) Jørgen Rosenkrantz fik brev om, når han besøges derom og plads bliver ledig [i Sorø Skole], at annamme Jens Jensen, søn af hr. Jens [Thomsen], sognepræst til Vildbjerg og Timring, og forholde sig mod ham med disciplin o.a. lige ved andre skolebørn der. Sjt, 33, 56. K.

4. april (Flensborghus) Bevilling for Ib Jensen, kromand på Ballum Kro. IJ har begæret, at han, hans hustru og børn må bevilges en efter anden Ballum Kro, som er blevet bevilget ham af Chr. 4., så længe han forestår den, som det sig bør, og ingen klagemål kommer. Af Mogens Sehesteds erklæring erfarer kongen, at IJ er tilsinds, når behøves, at begive sig i kongens tjeneste, og bevilger derfor dette, dog skal de, når kroen falder fæsteløs, fæste den og i rette tid udgive den sædvanlige årlige landgilde o.a. JR, 12, 268. Indl. udat. (2) og 12. og 15. febr.

4. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om af lenets indkomst med ringeste bekostning at lade forfærdige et vaskehus ved Koldinghus. Det skal blive ham godtgjort. JT, 13, 259. K. Indl. 10. aug. 1653 og 13. marts og 7. april, se under 3. april, JT, 258.

4. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at tilholde de frie gde i Koldinghus len at hjælpe at age ved som sædvanligt. SB skal her-efter, når behov gøres, tilholde de frie gde i lenet, som sandemænds, of-ficerers, præsters medhjælperes og kirkeværgers, at hjælpe at age ved til kongens hofholdning. JT, 13, 259.

4. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om, at Peder Jørgensen, som var udskrevet til bådsmænd, skal være fri for tiltale. Af Jørgen Madsen Halmsteds supplikation og SBs erklæring derpå erfarer kongen, at hans søn PJ, som forleden år med andre af Kolding var blevet udskrevet til bådsmænd til skibsflåden, formedelst hans gamle forældres næring er blevet bevilget at leje en anden dygtig bådskarl, Niels Hansen, som og med de andre fra byen er blevet overskikket til Kbh. og siden derfra bortrømt el. og måske ej rigtigt har angivet sit navn for admiralen. Derfor søges og tiltales nu PJ efter kongens befaling. Han begærer at være fri for denne tiltale. Kongen er tilfreds, at PJ forskånes for den mod ham begyndte proces. JT, 13, 259. Indl. 2. marts og 1. april.

4. april (Flensborghus) Erik Lunov, Ove Blik, Christen Harbo og Knud Skinkel fik brev om at åbne boet efter afd. fru Anne Rodsteen, enke efter Axel Urne til Kjellerup. AR er død, og alting blev i en hast forsejlet, både korn o.a., hvilket måske kan være hendes arvinger til skade. Kongen beder dem og giver dem fuldmagt til at indstævne samtlige arvinger på belejligt tid og sted, som de selv berammer, og opbryde og vurdere boet, så det kan blive skiftet ml. dem efter ret og billighed. Den tvistighed, som kan falde ml. dem, skal de enten i mindelighed el. ved endelig dom adskille, eftersom formenes, at en del af AUs arvinger kunne prætere nogen arv i boet. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom nogen af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal de, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage andre gode mænd til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 259. Indl. 8., 14. og 17. (2) marts.

6. april (Flensborghus) Konfirmation af en forening, som Jørgen Seefeld til Næs, landsdommer i Sjæll., og hr. Niels Trolle til Troldholm har gjort ml. en del af Ringsted Klosters og Roskildegårds bønder. Kongen er anholdt om konfirm. af en forening ml. Haraldsted¹ og Valsømagle mænd, tjenere til Ringsted Kloster på den ene og Egtved og Åstrup mænd, tjenere til Roskildegård på den anden side, så og Allindelille og Ske mænd, lyder: JS og NT gør vitterligt, at der begiver sig nogle klagemål af Peder Christensen i Egtved, kronens bonde til Roskildegård på den ene og [tekst mangler] hvorledes han årligt skal lukke mange favne gærder om al hans gårds tilliggende, eftersom det er beliggende i det overdrev, som tilhører Havnsø, Valsømagle, Kastrup

og Allindelille byer, som alle på kronens og universitetet i Kbh.s vegne tager lod i, undtagen PC. End Anders Mortensen, som da boede i Egtved, fik 3. sept. 1606 af gode mænd, som da var lensmænd på disse 2 len, og af bønderne, som da boede i nævnte byer, bevilget at have hug i overdrevet til hjælp til sine gærder, så og græs og vand til 24 store høveder årligt, og det fordi han var rigere på fæmon end nogen anden af hans formænd. Og på den anden side beklages af Haraldsted og Valsømagle bymænd, at de har ringe engbjergning til deres byer, og derfor hellere ville miste deres part i overdrevet at bruge til såland og engbjergning 2 år og 3. år tilfælles med nævnte byer, om det bevilges dem til fæste. Derved kunne de lige så vel som dem i Egtved årligt spare mange gærder til skånsel for underskoven på stævne og tjørne. Og på den 3. side tvistes herimod af Steen Madsen i Kastrup, eftersom hans gårds tilliggende i nævnte overdrev ikke er takseret højere end for 7 store høveders græsgang årligen, men det kvæg, han videre havde, har han haft i overdrevet til græs og vand med Haraldsted bymænds minde, som han kunne nyde hvert 2. år. Om overdrevet kommer i vang, da fattes han hvert 3. års græs og vand til det andet kvæg, som han kan have ud over de 7 høveder. Med mere, som nævnte 2 byers mænd, så og Egtved og Kastrup mænd har angivet vidtløftigere. Derhos beretter nævnte bymænd, at Allindelille og Ske mænd kan få bevill. af de højlerde i Kbh.s Universitet til at lade deres part af nævnte overdrev lægges til vang og fælled med nævnte byer, såfremt det også kunne bevilges på denne side. Formedelst dette klagemål ml. Haraldsted og Valsømagle mænd, tjenere til Ringsted Kloster, på den ene side og Egtved og Kastrup mænd, tjenere til Roskildegård, på den anden, alle K.M.s tjenere, samt Allindelille og Ske mænd, der også kunne hjælpes derved, såfremt de alle ville holde hegnet og fælled med de andre bymænd – har JS og NT efter PCs og Valsømagle mænds begæring uden videre trætte og vidtløftighed begivet sig til åstederne og der hørt og set og selv fornemmet, hvor vidt det kunne være nogle af de 2 byer og de 2 enestegde til fordel el. skade, og da befundet: 1. Haraldsted, Valsømagle og Egtved kan forskånes for årligt at lukke nogle 1.000 favne gærder, som kan komme underskoven til forskånsel og byerne til bedste. Derfor synes de, at det kunne tilstedes Valsø og Haraldsted mænd at bruge deres overdrev i vang således, at de kan holde hegnet og fælled med de andre byer og dermed skifte overdrevet ml. sig eftersom hver bys rette ejendom kan tåle efter loven og recessen, så ingen forures imod de gamle skel og mærker, som hidindtil har været holdt for ret mærke og skovskel ml. byerne og 2 torper. 2. De har forliget SM

med Haraldsted og Valsømagle mænd, at de har lovet at græsse ham og hans efterkommere i Kastrup 7 store fæhøveder uden betaling hvert 3. år på Haraldsted fælle og 7 på Valsømagle fælle, foruden de 7, som han har selv ejendom til, som er 21 store høveder tilsammen af hans eget, foruden hans eget småkvæg, såfremt Haraldsted og Valsø mænd ellers således bekommer overdrevet til vang i år og de andre 2 år har græs og vang. Dersom han el. hans efterkommere i Kastrup selv ejer mere kvæg, skal han nyde dem og have græs og vang for betaling, nemlig 10 sk. for hvert stort fæhoved og 5 for hvert halvoksent. 3. Dette forhandles og bevilges, så de formoder, at det skulle kunne blive til gavn for alle bymænd og lodsejere og skoven til skånsel, da skal Haraldsted og Valsømagle mænd så vel som de andre i de 2 gde Egtved og Kastrup være forpligtet til at frede skoven og ikke foretage nogen rydning til pløjning og engskyld, ej heller i andre måder skade unge el. gamle træer, videre end de kan blive udvist. De må heller ikke tilstede nogen at tilhævede sig noget over de rette gamle markskel, med mindre de vil stå til rette. Haraldsted bymænd med deres sognepræst og Søren Iversen skal give samtlige til fæstning 100 spdl. og årligt til landgilde 3 pd. 3 td. 1½ skp. godt ydefærdigt byg, det første års landgilde at yde til førstkommende Martini. Valsømagle bymænd skal sammen give til fæstning 120 spdl. og årligt til landgilde 3 pd. godt ydefærdigt byg og til Martini yde det første års landgilde. Fæstningen skal betales inden førstkommende 1. maj, eftersom det skal føres K.M. til rgsk. Kirkeskoven er særligt bortfæstet og kommer alene kirken til bedste. Til vitterlighed, at der er forhandlet således, bekræftes med deres signeter og hænder, og der er forfattet 4 enslydende genparter, til Haraldsted og til Valsømagle mænd, til Roskildegård og til Ringsted Kloster. Ringsted Kloster 4. marts 1654. Kongen konfirmerer dette. Sjr, 23, 527. Indl. 4. og 25. marts.

1) Kopibogen har *Harrested*.

6. april (Flensborghus) Knud Gabrielsen fik befaling til at sidde i landsdommers sted i Skåne i en sag ml. hr. Henrik Lindenov og Christen Lund, fhv. skriver på Kristianstad. HL andrager, at han har været forårsaget at tage et landstingsvinde beskrevet af Kjeld Krag om, hvilke ord der er faldet på landstinget ml. ham og CL. Derover er KK så vidt selv blevet interesseret i sagen, så han ej kan dømme deri. Kongen beder KG sidde i landsdommers sted og dømme, så vidt ret er. SkT, 8, 388. Indl. 18. marts.

6. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at skikke 2 td. salpeter til Tøjhuset. Kongen erfarer, at en td. salpeter er i beredskab der og en anden kan bekommes imod pinsedag. SB skal ved given lejlighed sende begge tønder til Tøjhuset ved Kbh.s Slot. JT, 13, 260. K.

7. april (Flensborghus) Hans Wellwood fik arrest på en gård i Helsingør tilhørende Hans Jensen, fhv. foged i Vardøhus len. HW har klageligen andraget, at HJ, afd. Hans Kønninghams fuldm. og fhv. foged over Vardøhus len, har befattet sig med hans tilstående gæld og afregninger efter hans død uden arvingernes samtykke. Han begærer kongens arrest på den gård i Helsingør med tilliggende våninger og husleje, som er foræret ham af HK og skal tilhøre ham, indtil han gør arvingerne rigtighed for sin forvaltning, eftersom han uden deres skade kan søges i Nordlandene. Kongen bevilger dette. Sjr, 23, 531. Indl. 27. febr. og 4. marts og 16. sept. 1653.

7. april (Flensborghus) Hr. Christoffer Urne fik brev om at udgive 400 rd. årligt af Dragsholm len til fru Regitze Grubbe, enke efter Hans Ulrik [Gyldenløve] til Vindinge. Item hr. Hans Lindenov 400 rd. af Kalundborg len. Kongen har forundt RG årlig assignation for 400 rd. i CUs lens visse og uvisse indkomst fra Philippi Jacobi førstkommende. Han skal erlægge dem, så hun ufejlbarligen får dem før alle andre assignationer. Han skal tage hendes bevis, og det bliver ham godtgjort. Sjt, 33, 57.

Lige sådant brev fik HL om 400 rd.

7. april (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om, at nogle jordegne bønder i Nyborg len må give penge for ved og kul, item hø og halm. En del bønder i Ore og Albjerg andrager, at de ikke uden deres største skade kan afstedkomme det ydeded og kul, som de årligt skal yde. I lige måde har de besværet sig over hø og halm, hvor de har givet mere end sædvanligt. Af MKs erklæring erfarer kongen, at de ingen skove har på deres grund, hvor de kan hugge deres ydeded, og dog står de derfor i jordebogen. Kongen er tilfreds, at de for veddet bliver anslaget årligt i penge, så og for hø og halm, som det er brugeligt i andre len. Med deres hovning og tærskning til slottet skal han gøre den anordning, at de gør 120 kvota lige ved slottets andre tilliggende bønder, såfremt de ikke vil straffes. FT, 7, 166. K. Indl. 5. marts (2) og udat. (2).

8. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at forhjælpe Mikkel Thygesen og Anders Nielsen af Ballum til rette hos Anders Thomsen smst. Hvad MT så vel som AN på hans egne og hans søster Else Nielsdatters vegne andrager mod kongens foged AT, kan SB se af deres hoføjede supplikation. ST skal så vidt muligt hjælpe dem til rette, så at de vederfares ret, og kongen kan blive forskånet for videre klagemål. JT, 13, 260.

9. april (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff fik brev om at akkordere med Hugo Lanten af Lybæk om en andel gewehr, våben og stykker, han vil levere. Han skal efter deres befundne dygtighed slutte med ham det bedste og ringeste køb, på det han med forderligste lader det levere på Tøjhuset. Sjt, 33, 57. K.

9. april (Flensborghus) Fru Mette Grubbe fik brev om at levere til Frands Brockenhuus af Skivehus lens afgift og uvisse indkomst fra 1653 til 1654 så meget, som det kan andrage til hobe, tagende hans bevis. Det skal blive godtgjort i lensregnskaberne. JT, 13, 261.

10. april (Flensborghus) En del rigsråder fik brev om at møde i Kolding 24. april. Højt anliggende sager er kongen og riget forfalden, hvorover kongen behøver deres betænkende. De skal begive sig til Kolding, så at de kan være der 24. april, hvor de vil blive forstændiget om kongens vilje. Sjt, 33, 57. K. Orig. i Iver Vinds privatark., RA.

Rigens råds navne, som fik breve: Hr. Christen Thomesen (Sehested). Hr. Niels Trolle. Hr. Frederik Reedtz. Hr. Iver Vind. Hr. Jørgen Brahe. Hr. Anders Bille. Hr. Oluf Parsberg. Otte Krag. Mogens Høg. Hr. Henrik Rantzau. Christen Skeel.

10. april (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om at begive sig til Kolding, så og om den russiske envoye og den holl. resident. Højt anliggende sager er kongen og riget forfalden, hvorover kongen behøver hans betænkende. Han skal begive sig til Kolding, så at han kan være der 24. april, hvor han vil blive forstændiget om kongens vilje. Dog skal han tilforn gøre sådan anordning, at intet i hans charge under hans fraværelse forsømmes. Kongen agter til sommer at give den russ. envoye audiens på Koldinghus. Med så skel, at adressaten agter det fornødent for vigtigheden af de sager, som den holl. resident i Sundet forebringer, at Rigens Råd kaldes sammen, skal han lade ham det forstændige, og derhos gøre den anordning, at han bliver ledsaget

gennem Sjæll. og Fyn, og bliver defrayeret af lensmændene på kongens omkostning. Dersom de sager, den holl. resident vil forebringe, ikke eragtes af den konsideration, at det kan opsættes indtil kongens tilbagekomst i riget, skal adressaten lade den russ. envoye underholde, indtil kongen kommer til Kbh. igen. SjR, 33, 58.

10. april (Flensborghus) Rigens hofmester og hr. Christen Thomesen (Sehested) fik brev om Rigens Råds forskrivelse efter den holl. residents anbringender. Kongen tilskikker nogle breve, som er skrevet til en del af Rigens Råd. De skal ufejlbarligen ved dag og nat tilstille dem til enhver af dem, så de kan møde tilstede i Kolding til den tid, de melder om, nemlig 24. april, såfremt de eragter, at de sager, den holl. resident i Sundet vil forebringe, er af den konsideration, at det er fornødent at lade Rigens Råd forsamle før kongens ankomst til Kbh. De skal forståelige kongen herom med første post efter at de af den holl. resident har fornummet, hvad han på vegne af sine principaler De Herrer Generalstater af De forenede nederlandske Provinser agter at forebringe. Men eragter de ikke sagen af den vigtighed, at Rigens Råds sammenkomst behøves, skal de beholde brevene hos sig. Sjt, 33, 59. K.

10. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om af småtolden at betale en del vin, han har ladet indkøbe til hofholdningen. Kongen er tilfreds, at det rhinskvin, han har ladet indkøbe i Kolding, betales af småtolden, som indkommer fra købstæderne i Nørrejyll. og oppebæres af Morten Panck, borgmester og tolder i Kolding. Det skal blive godtgjort. JT, 13, 261. Incl. 31. marts.

11. april (Flensborghus) Bevilling for Peder Vibe til at skikke sin søn Christian Vibe ud af landet endog han ikke er kommet til den alder, som den derom udgangne frd. formelder. SjR, 23, 532. Incl. 8. april.

11. april (Flensborghus) Albrecht Schulte af Hamborg fik pas til med 2 bojerter at passere igennem kongens strømme til Pommern. Hertug Philip af Glyksborgs faktor AS agter at lade føre en del fransk og spansk vin igennem Øresund til Stralsund og Kolberg i Pommern i 2 stettinske bojerter, den ene Gabriel Engel, den anden Falken, hvorpå Jørgen Koutt og Poul Mikkelsen er skipperne. Kongens skibskaptajner, udliggere, toldere o.a., som de 2 bojerter hænder for at komme, skal lade dem passere og repassere frit. Dog skal AS el. hans fuldm. være forpligtet at betale told af vin o.a. varer, som er i bojerterne på frem-

og tilbagerejsen, enten i Øresund el. andre steder på kongens strømme, tagende toldernes bevis, hvor tolden er lagt. Sjr, 23, 532. Indl. 28. marts.

11. april (Flensborghus) Hr. Axel Urup, Otte Pogwisch og Arent von der Kuhla fik hver sit brev anlangende Jørgen Jentzmehr fiskemester. JJ har andraget, at adskillige imod hans kontrakt og kongens forbud fordrister sig til at fiske på Arresøen o.a. af kronens søer med både, kaner og fiskeredskaber, som ikke har været brugt af arilds tid, hvorved fiskeriet bliver fordærvet til hans største skade. Han bevises heller ikke i kongens fraværelse den ham bevilgede hjælp og fordringskab af kronens bønder til fiskeriets fortsættelse. AU skal ved sin ridefoged være ham behjælpelig, at sligt underslæb og modvillighed bliver straffet, og de fiskeredskaber, både o.a., som antræffes med ulovligt fiskeri, skal optages, og de, som redskaberne tilhører, tiltales. Han skal også tilholde bønderne i lenet, at de i rette tid beviser ham tilbørlig hjælp, i kongens fraværelse lige så vel som i hans nærværelse. Sjt, 33, 59. K. Indl. udat.

Lige sådanne breve fik OP og AvdK om det samme i deres len.

11. april (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at lade hr. Steen Bille være følgagtig 2 gamle heste til fogedsvendene på Koldinghus. Dersom der findes to gamle postheste el. andre der på slottet, som ikke er synderlig dygtige, skal han lade SB være dem følgagtig. Sjt, 33, 60. K.

11. april (Flensborghus) Poul Støffken af Hamborg fik brev på østersfang. PS har begæret, at østersfang i Riberhus len ved Lister Fjord og Amrum med der tilgrænsende pladser må forundes ham og hans arvinger i forpagtning i efterfølgende 20 år, beregnet fra 1655, til hvilken tid østersfang er forpagtet til ham af Chr. 4. og af Fr. 3. selv efter forpagtningsbrev sub dato 10. okt. 1648. Kongen bevilger dette, dog med slig kondition, at han skal holde fiskeriet ved lige og ej fordærve det med utilbørlig fiskende og deraf årligen til lensmanden på Riberhus i rette tid erlægge 100 rd. JR, 12, 269. Indl. udat. (3).

11. april (Flensborghus) Jørgen Juel, Laurids Ulfeldt, Erik Rosenkrantz og Tyge Below fik befaling til at granske og forfare, hvor skellet er ml. Vejle og Tørrild h. De skal begive sig på åstederne til en vis tid, som de selv berammer, og der granske og forfare, hvor herredsskellet

ml. Vejle og Tørrild h. befindes. De skal give deres mening beskrevet fra sig om, hvem de eragter det tilkommer at vedligeholde broen uden for Vejle, ved navn Gedebro, dersom de det ej i mindelighed kan aftale. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 261. Indl. 8. okt. 1652, april og udat.

11. april (Flensborghus) Oluf Parsberg fik brev om afslag, som Niels Jensen Møller i Terp Mølle bekom for år 1647 og 1648. NJM andrager, at han fra 1647 og 1648 resterer med 16¹/₂ td. mel, så og 3 fjdg. ål, af årsag, at han imidlertid intet har kunnet tjene med møllen, eftersom den var ganske brøstfældig og ved sidst forleden fejde ganske ruineret. Han begærer, at den resterende landgilde må efterlades ham. Af OPs erklæring erfarer kongen, at hans angivende er sandfærdigt. Kongen er tilfreds, at han forskånes for halvdelen af denne. Det skal blive OP godtgjort. JT, 13, 262. Indl. 31. aug. 1648, 2. nov. 1649 og 2. april (2).

11. april (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om under lenet igen at annamme 2 bøndergde, som er udlagt til Christen Thygesen¹ i Tønder for et skib. Thomas Thygesen, borger i fæstningen Frederiksdodde, andrager, at CT i Tønder har bekommet 2 af kronens bønder i MSs len, Christen Andersen og Niels Nielsen i Åbelle, til udlæg i betaling for en bojert, Samson, som brændte i sidst forledne fejde på Rønmø, Herved formener TT, at CT har bekommet mere end han kunne tilkomme for bojerten, og kronen er sket for kort. MS skal på kongens vegne lade ham de 2 bønder ansige og forbyde, at de intet skal svare ham, men forblive under lenet, indtil CT har bevisliggjort, at han med rette tilkommer den sum, de var pantsat for, så at kronen intet underslæb er sket. JT, 13, 262. Indl. 8. april.

1) Brevteksten og Indl. har Thygesen, overskriften Tomesen.

12. april (Flensborghus) Maurits Brun fik pas fra Ribe til Kbh. med båds mænd. MB er på rejse med en del bådsfolk, nemlig noget over 200, som er hvervet til kongens tjeneste. Kongen befaler fogeder, lensmænd, borgmestre og rådmænd o.a., som har befaling på kongens vegne og som MB hænder at komme for på rejsen, at være ham behjælpelig i det, han behøver, så de kan få ligesådan fordring, fri kvarter o.a., som de fik i sidst forleden år, så han kan komme frem i rette tid. Sjr, 23, 533.

12. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at lade hr. Steen Bille bekomme 200 stykker render til posten på Koldinghus. Sjt, 33, 60. K. Orig. i DKanc. B 179i.

12. april (Flensborghus) Hans Nielsen i Haris i Lø h. fik oprejsning i en sag. HN har klaget over Hans Pedersen i Randerup, herredsfoged i Lø h., angående en arvepart ml. ham og Laurids Hansen i Haris. Han vil udføre sagen ved lands lov og ret og brugelig proces og kan ikke uden kongens oprejsning stævne HN's dom for sin overdommer, eftersom det ikke er sket inden den tid, recessen melder om. Kongen oprejser sagen, dog skal han med forderligste påtale sagen i retten. JR, 12, 270.

13. april (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om at have indseende med, at Sivert Lauridsen af Højer ingen indpas sker i at holde kro af adskillige af kronens tjenere. SL andrager, hvorledes han af Ribe Kapitels tjenere o.a. sker indpas i alene at holde kro i Højer imod den bevill., som lensmanden på Riberhus på hertugen af Gottorps vegne har givet. MS skal have indseende med, at ingen gør SL indpas i at holde kro efter den bevill., der er forundt ham af fyrstelig gottorpske betjente, eftersom det at give krofrihed i Højer formenes med billighed at tilkomme Gottorp. JT, 13, 263. K.

14. april (Flensborghus) Selio Marselis og Poul Klingenberg fik brev om imod kgl. obligation at kontentere de eng. købmænd for deres varer efter deres til kongen udgivne revers, for så vidt som de har bekommet varer af det engelske gods. Derimod vil kongen til forsikring tilfredsstille dem med sin kgl. obligation, så at de ingen skade skal lide. Kongen ser til, at de efterkommer det så snart som muligt, efter at de anmodes derom af Joakim Gersdorff. Sjt, 33, 60.

14. april (Flensborghus) Mester Marcus Schmeden, kongens livbart-skær, og hans hustru Cathrine Schmeden fik livsbrev på Horne sogns korntiende i Øster Horne h., som Christen Mikkelsen, Chr. 4.s fhv. hofbager, sidst var forlenet med. De må beholde den frit med lige kondition som CM havde før dem. Fogeder, embedsmænd o.a. forbydes at lade oppebære på tienden. Kongen byder menige sogne-mænd i Horne s. at yde tienden i kærven el. skæppen, som de kan forenes med adressaterne om, såfremt de ikke vil straffes. JR, 12, 270.

14. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at hidskikke de to Koldinghus postvogne. SB skal anordne, at de to postkuske med heste og vogne på Koldinghus kommer hid til at forrette det, der kan forefalde, så længe kongen forbliver på Flensborghus. JT, 13, 261. K.

15. april (Flensborghus) Peder Pedersen, øverste renteskriver, fik brev på et kannikedømme i Lund efter afd. Jens Christensen, renteskriver. Der vakerer et kannikedømme i Lund Kapitel efter JC. Kongen bevilger det til PP for tro og villig tjeneste efter kapitlets statutter, med bønder og al rente, ad gratiam, dog så, at når han ikke er forhindret ved kongens daglige tjeneste, skal han bo og residere ved domkirken og gøre slig tjeneste inden kirken og uden som andre residerende kanniker dér og være den gejstlige ordinans og kapitlets statutter undergivet. Han skal og holde gård og residens ved god bygning og bønderne ved lov og ret og ikke besvære dem med usædvanligt pålæg, ej heller forhugge nogen skove dertil. SkR, 6, 346. K.

15. april (Flensborghus) Jørgen Ernst Ridtzer, kongens tyske kansler, fik brev på Jelling syssels provsti under Ribe Kapitel, som vakerer efter afd. Jens Christensen, kongens renteriskriver. JER forlenes for tro tjeneste med provstiet frit og uden afgift, dog at han årligt skal lade høre regnskaberne i alle dets underliggende kirker og have indseende med, at kirkerne sker skel og fyldest og bliver vedligeholdt, så og at kirkenes rente alene anvendes til dem. JR, 12, 271.

15. april (Flensborghus) Mogens Høg fik brev om at lade Otte Krag bekomme 10 ferske og til bygningstømmer dygtige ege af Silkeborg lens skove. Han skal lade dem udvise på de steder, hvor det er mindst til skovskade. JT, 13, 263. Incl. 27. marts.

15. april (Flensborghus) Erik Juel fik brev om at annamme en del korn af Otte Krag. OK har andraget, at han har en del korn leveret af adelen i hans len. Han har ingen loftsrum hertil og kan ej heller i lenet bekomme fornødent skiberum. EJ skal annamme så meget, som OK ej har loftsrum til, når han leverer det på Ålborghus Slot. JT, 13, 263. K.

15. april (Flensborghus) Otte Krag fik brev om til Erik Juel at levere en del korn, som han ikke selv har loftsrum til. Af OKs angivende erfarer kongen, at han har annammet en del korn leveret af adelen der i lenet, til hvilket han ej har fornødent loftsrum og ej heller kan få fornø-

dent skiberum. Kongen har befalet EJ at annamme så meget korn, som OK ikke har loftsrum til, når det leveres ham på Ålborghus Slot. OK skal med forderligste levere ham det. JT, 13, 264. K.

17. april (Flensborghus) Gabriel Marselis fik brev om at betale Peder Pedersen, øverste renteskriver, og Johan Steenkuhl, handelsmand i Kbh., af 1. termins subsidiepenge i nærværende år for en andel krudt. PP og JS har til kongens fornødenhed leveret 286 centner krudt, hvorfor de er lovet for hver centner à 100 pd. 29 rd., som skal betales dem af 1. termins subsidiepenge efter kongens forsikringsbevis sub dato Kbh. 29. nov. 1653. Han skal erlægge dem pengene og tage deres el. deres fuldmægtiges bevis, derefter skal det blive ham godtgjort af subsidiepengene. Sjt, 33, 61. Indl. 13. april (2).

17. april (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff fik brev anlangende skibet Nældebladet, som Jens Lassen, renteriskriver, begærer til fragt. JG skal forstændige kongens admiralitet på Bremerholm hans vilje, at de til JL og hans medparticipanter fragter orlogsskibet Nældebladet, såsom de begærer det udmonteret, og handler med dem, hvorefter participanterne efter fuldendt rejse betaler fragten på Rtk. Når kontrakten om fragten er sluttet, kan skibet med tilbehør forfærdiges og være dem følgagtig. Sjt, 33, 61. K. Indl. 12. marts.

17. april (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om at kontramandere en del af rostjenesten og fodfolkene, som tilforn var befalet at kommanderes til Sjæll. For nogen tid siden har adressaten fået kongens befaling til at overskikke en del af rostjenesten i Nørrejylland og noget fodfolk til Sjæll. Kongen formoder, at det denne gang ikke behøves, og er tilfreds, at befalingen ikke efterkommes, med så skel, det ikke allerede er sket. Dersom det er iværkstillet, skal han kontramandere det, at det kan hjemforløves. JT, 13, 264. K.

18. april (Flensborghus) Bjørn Ulfeldt og Steen Brahe fik brev om at likvidere gods ml. K.M. og hr. Joakim Gersdorff. JG begærer gde og gods af kronen i Skåne, Herrisvad Kloster len, Broby: Erland Bendsen og Ole Bendsen. Bjernekulle: Rasmus Pedersen og Asmund Bendsen. Hvorimod han erbyder til fyldest vederlag at udlægge af sine gde og gods i Gønge h., Mammerup: Therkel Jonsen og Niels Jonsen, Niels Pedersen. [Sønder Asbo h.] Sønderlev s. og by: Mikkil Poulsen. [Nørre Asbo h., Pederstrup s.] Vinderup: Sive Bentsen. Adressaterne

får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, JG be-
gærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og
siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen og JG særde-
les for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen
vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad
skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter,
skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke
med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet hr. Peder Vibe til Ger-
drup at være til stede, så han kan forsegle og underskrive med dem.
SkT, 8, 388.

19. april (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff og hr. Christen Thome-
sen (Sehested) fik brev anlangende Henrik Müller. HM har gjort for-
slag til, hvorledes hans fordring på 120.000 rd. uden kongens for store
skade kan afbetales. Adressaterne skal gennemse hans forslag og
handle med ham på kongens vegne, så de kan forstændige kongen om
deres betænkende ved hans ankomst til Kbh. og HM kan bekomme
kongens resolution. Sjt, 33, 62. K.

19. april (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om, at Herman
Mercker i Kbh. må bekomme noget af det eng. prisegoods. Han har be-
gæret at måtte forundes noget af dette i betaling for det, han har at
fordre for forstrækning. Dersom prisegodset efter rigtig registrering
kan andrage videre end de 10.000 rd., som skal udtages deraf til kon-
gens fornødenhed, så og fordring fra Carl Rosenmeyer og Johan Mi-
chelsen i Kbh., som og har anholdt om betaling i samme gods, er kon-
gen tilfreds, at HM må bekomme betaling i det øvrige, så vidt det til-
kommer kongen. Sjt, 33, 62. K. Incl. 17. april og udat.

19. april (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at forord-
ne Mette, enke efter Gebhart Thøtken, fhv. bygmester i fæstningen
Glückstadt, til altfrue på Antvorskov. Han skal overlevere hende inven-
tarium o.a., som altfruen bør have i forvaring. Siden skal han forholde
sig mod hende med løn o.a. Sjt, 33, 63.

19. april (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff og hr. Christen Thome-
sen (Sehested) fik brev om 20.000 dl., som de eng. købmænd skal have.
Af skrivelse fra De Herrer Generalstater af De forenede Nederlande er-
farer kongen, at der skal erlægges 20.000 rd. i rede penge til de eng. køb-
mænd i Kbh. 15 dage efter, at de er ankommet, efter de traktater, som er

sluttet ml. Protektoren over Den engelske Republik og Generalstater-nes deputerede i London. De skal i kongens fraværelse være betænkt på midler, hvorledes de 20.000 rd. kan tilvejebringes. SjT, 33, 63. K.

19. april (Flensborghus) Peder Vibe fik brev om at overvære hr. Joakim Gersdorff til Tundbyholms mageskifte. Kongen har befalet Bjørn Ulfeldt til Møllerød og Steen Brahe til Knudstrup at likvidere gods ml. sig og JG. PV skal være til stede og foregive det, han kan have at sige på kongens vegne, og have indseende med, at kongen sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. SkT, 8, 390.

19. april (Flensborghus) Fru Hilleborg Krafse fik brev om efter sin begæring at være fri for rostjeneste af Hald len, så længe hun er forlenet dermed. JT, 13, 264. Incl. 9. april og udat.

19. april (Flensborghus) Erik Juel fik brev om at forhjælpe Rasmus Christensen til rette. Hvad RC andrager, kan EJ se af hans hosføjede supplikation. EJ skal, så vidt ret er, forhjælpe ham til rette. JT, 13, 264.

20. april (Flensborghus) Konfirmation på en kontrakt oprettet med Christian Fischer, kongens vinskænk, om vin og dens betaling, nemlig 9.900 rd. af Kolding told. Adam Henrik Pentz til Varlitz, kongens hofmarskal, og Frederik von Ahlefeldt til Søgård, overskænk, har tillige med kongens kammerskriver Christoffer Gabel på kongens ratifikation oprettet en kontrakt med CF, at han med det allerførste i Kbh. skal levere 300 ammer uforfalsket god rhinskvind, nemlig 60 ammer, som er vokset 1644, pr. amme 38 rd., 140 ammer af 1651 års vækst, pr. amme 32 rd., 100 ammer af 1653, pr. amme 31 rd., in summa 9.860 rd., hvortil siden er lagt 40 rd. af årsag, at så nøje er blevet tinget ved ham, til hobe 9.900 rd., hvilket skal erlægges i marts 1655 af tolden i Kolding, efter at vinen ustraffeligen er blevet leveret. Lensmanden på Koldinghus befales at lade betale denne sum til CF el. hans fuldm., efter at denne har fremvist kongens hofmarskals el. overskænks kvitteringer, og derforuden skal han imod erlæggelse af pengene aflevere denne forsikring til lensmanden. SjR, 23, 533. Incl. 20. april og udat.

20. april (Flensborghus) Christoffer Lindenov fik brev om at hidskikke en bojert el. lastskude, som kan tilbageføre mobilier o.a. fra Flensborg til Kbh. SjT, 33, 63. K.

20. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at lade Anne, Henrik Meyers af Bremen bekomme korn for 1.000 rd., hvilket kongen har bevilget hende én gang for alle for den fordring, hendes afd. husbond har haft hos kongen. Kongen er tilfreds, at de lader hende bekomme det på de steder, hvor der findes beholdning, og anslår det efter kapitelskøb i de provinser el. stifter, hvor hun bekommer det. Sjt, 33, 64. Orig. i DKanc. B 179i. Incl. 8. marts (2) og 8. april.

20. april (Flensborghus) Bevilling for hr. Henning Valkendorf til at gøre et værtskab på kongens lange sal på klosteret. FT, 7, 166. K.

20. april (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om at forhjælpe Frøde Olufsens arvinger og børn af Vesterland Føhr til rette. Hvad de andrager, kan MS se af deres hosføjede supplikation. Han skal erkyn- dige sig om sagens rette beskaffenhed og så vidt muligt hjælpe dem ved retten el. på anden måde, så de ej billigen har at beklage sig vide- re. JT, 13, 265.

22. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om, at Margrete, Henrik Bishops af Kbh. i betaling må bekomme den told, som findes i toldkisterne på Bornholm til Philippi Jacobi. Det, hun bekommer, skal de afskrive på hendes fordring. Sjt, 33, 64. Orig. i DKanc. B 179i.

22. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at lade hofmester- inden være følgagtigt til hver af de 2 hofjomfruers udfly ligesom tilforn. Kongen agter i Kbh. at gøre 2 af dronningens hofjomfruers bryllup, nemlig jomfru Kirsten Normands og jomfru Else Bülows. De skal være betænkt på middel, så hver af dem kan bekomme sådan udflyning som de forrige hofjomfruer, i særdeleshed som fru Margrete Bielke, Johan Friderich Marskalks til Hadtlø, hvilket de kan se af rgsk. på Rtk. De skal lade hofjomfruerne være det følgagtig, hvilket hofmesterinden Else von Rossow vil begære af dem. Sjt, 33, 64. K. Orig. i DKanc. B 179i.

22. april (Flensborghus) Bevilling for Bo Christensen og Maren Mads- datter at komme i ægteskab. De er beslægtet i 3. led og skal derfor give noget til næste hospital. JR, 12, 272.

22. april (Flensborghus) Karen Simensdatter i Skovby i Framlev h. i Skanderborg len fik brev om hendes mands død. Hun begærer oprejs- ning til at opkræve sandemænd, som kan gøre deres ed og tov om hen-

des mands død, idet han af våde var faldet i en å og druknet. Siden er det forsømt at opkræve sandemænd inden lovlig tid, hvorfor hun ej kan få hans lig i jorden, førend sandemændene har kendt og svoret. Af hr. Anders Billes erklæring erfarer kongen, at sagen skal forholde sig, som hun angiver, eftersom ingen mistanke på nogen findes, at han på anden måde er ombragt. Kongen oprejser sagen, så hun må lade sandemænd opkræve. JR, 12, 272.

22. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev anlangende Frederik Vesthoff, hr. Kaj von Ahlefeldts ridefoged. KvA har andraget, hvorledes FV, nu borger i Kolding, er blevet en sum penge skyldig af kongens kontribution o.a., som han har annammet af Kalvslund og Frøs herreder under Haderslevhus len, da han var betroet ridefogeds bestilling over de 2 herreder, og ikke har erlagt pengene, hvilket SB kan se af hosføjede dokumenter. Han skal tilholde FV at sætte kaution for nævnte sum, som han har oppebåret. Dersom han ikke gør det, skal KvA sikre hans person, indtil han har betalt det skyldige, så kongen ikke lider skade. JT, 13, 265. Indl. 26. og 27. april og udat. (2).

22. april (Flensborghus) Erik Rosenkrantz og bispem i Århus fik brev om at lade Niels Pedersen af Borup i Skanderborg len bekomme underholdning og livsophold af hospitalet dér. Udt. i JT, 13, 265. K. Indl. 1654 u.d. og udat.

23. april (Flensborghus) Hr. Christen Thomesen (Sehested) fik brev om at måtte forløves nogle dage over til Skåne til hans søns bryllup den 7. maj i Malmø. Sjt, 33, 65. K.

23. april (Flensborghus) Fru Hilleborg Krafse fik brev om, at kannike-tjenere skal hjælpe kongens at age korn til Ålborg. Af HKs foregivende erfarer kongen, at kronens bønder til Hald Slot ikke uden deres skade kan age det korn til Ålborg, som hun er befalet at levere. Hun skal på kongens vegne begære af kannikerne i Viborg Domkapitel, at de tilsteder kapitlets tjenere at hjælpe kronens med at fremføre dette korn. JT, 13, 265. K.

24. april (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om postvis at erklære sig om et angivende af Mathias Brøns af Flensborg. Kongen tilskikker MS kopi af MBs supplikation, hvoraf han kan erfare hans angivende. Han skal erkendte sig om alle punkter, så vidt angår

hans len, og postvis erklære sig derom, så og om han eragter, at MB efter hans egen erbydelse kan udgrave den specificerede å. JT, 13, 266.

25. april (Flensborghus) Officerer på Dansborg fik brev om, at 2 båds-mænd tilskikkes dem. Kongen formoder, at adressaterne af adskillige til dem sendte missiver har erfaret, hvor omhyggeligt kongen ønsker at vide, i hvad tilstand de befinder sig i Indien, men har hidindtil intet svar bekommet, muligt formedelst brevene ikke er fremkommet. Kongen har affærdiget nærværende 2 personer med disse breve, så han kan være forsikret, at de kommer adressaterne i hænde, så der med forderligste kan komme efterretning. Eftersom bewindthebberne i Det ostindiske Kompagni er døde, har kongen befalet sin kommissarius Poul Klingenberg at tilskrive dem, hvorledes de skal forholde sig, med befaling til at rette sig derefter som tro undersætter. Han formoder, at de hidindtil har ladet sig befinde med al troskab, og tvivler ej på, at de kontinuerer herefter. Sjt, 33, 65. K. (2).

25. april (Flensborghus) Gabriel Marselis fik brev om at give 2 båds-mænd, som skal til Ostindien, hver 100 styck van achten. Kongen er tilbids at henskikke 2 båds-mænd til fæstningen Dansborg i Indien. Han beder GM efter Poul Klingenbergs skriftlige begæring befordre dem og forstrække hver af dem med 100 styck van achten til deres rejse, så de kan komme med de første ostindiske skibe. Sjt, 33, 66.

26. april (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff fik brev om at lade Carl Rosenmeyer og Johan Mikkelsen i Kbh. hver efter takst af uvildige bekomme for 3.000 rd. af det eng. prisegods for det, de har forstrakt kongen med. Sjt, 33, 66.

26. april (Flensborghus) Otte Pogwisch fik brev om at tilholde forpagteren på Frederiksborg Ladegård at betale Adam Henrik Pentz, hofmarskal, de assignerede penge. AHP har beklaget, at han endnu ikke har bekommet den sum penge, som var assigneret ham af ladegården ved Frederiksborg, og har befalet forpagteren at betale inden Philippi Jacobi. OP skal tilholde ham at gøre dette. Sjt, 33, 66. Incl. 27. marts. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

26. april (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff fik brev om at erkyndige sig om Ludvig Joakim Wedemans sag og forhjælpe ham til rette.

Hvad LJW andrager, kan JG se af hans hosføjede supplikation. Han skal erkyndige sig om beskaffenheden og forhjælpe ham, så han ej vederfares uret. Sjt, 33, 67. K. Indl. 28., 29. og 31. jan. og 6. febr.

26. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at tilholde forpagteren på Frederiksborg Ladegård el. hans forlovere at betale hofmarskallen Adam Henrik Pentz de penge, der er assigneret ham. AHP har beklaget, at han endnu ikke har bekommet den sum penge, som var assigneret ham af ladegården ved Frederiksborg og befalet forpagteren at betale inden Philippi Jacobi. Adressaterne skal tilholde ham at gøre dette. Dersom han ikke bekvemmer sig dertil, skal de forstændige hans forlovere, at de efterkommer deres forløfte, såfremt han ikke indstiller sig som hovedmanden. Sjt, 33, 67. K. Orig. i DKanc. B 179i.

26. april (Flensborghus) Tyge Below fik brev om efter borgmester Roland Andersens supplikation at erklære sig om, hvad dennes formand tilforn har haft for sin bestilling. Hvad RA har andraget, kan TB se af hans hosføjede supplikation. TB skal tilholde den forrige borgmesters hustru og arvinger, at de giver ham rigtig underretning. Da RA også begærer kongens bevill. til at nyde det samme, skal TB udførligt erklære sig derom, og om det var forundt nævnte formand pro officio el. persona, siden vil kongen vide at resolve. FT, 7, 166. K. Indl. 31. marts 1620, 31. juli 1642, 2. og 25. maj.

26. april (Flensborghus) Tyge Below fik brev anlangende Middelfarts færgemands enke. Af supplikation fra Anne, enke efter Jens Lauridsen af Middelfart og TBs erklæring erfarer kongen, at hun er forurettet af borgmesteren, idet hendes færger få dage efter mandens død er frataget hende, uanset at hendes mand selv havde ladet dem bygge med stor bekostning. TB mener også, at kronens højhed er gået for nær, og at borgmesteren intet har med færgerne at befatte, det skal søges hos TB på kongens vegne. TB skal med flid erkyndige sig om, hvorledes der er forholdt dermed i hans formænds tider. Dersom han erfarer, at højheden tilkommer kronen, skal han på kongens vegne tale derpå ved lov og ret. Men har borgmestre og råd på byens vegne rettighed til at bortforpagte færgerne, skal han hos dem formærke, af hvad årsag de har frataget Anne JLS færgerne, eftersom hun har tilbudt at stille nøjagtig kaution derfor. Ellers skal han være hende behjælpelig med lov og ret, så de i det ringeste gengiver hende den afd. husbonds be-

kostning på færgerne. Tilkommer rettigheden til bortforpagtningen kronen, er kongen tilfreds, at hun fremdeles må nyde færgerne, når hun stiller TB kaution. Ellers lader kongen det forblive, som det af arilds tid erfares at have været. Han skal indsende sin erklæring herom i Kanc. FT, 7, 167. K. Indl. 24. april (2), maj u.d., 1. maj (2) og udat.

26. april (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om at forestille Claus Dyre som oberstlt. for Jyske Regiment. Kongen har antaget CD som oberstlt. over Jyske Regiment i Valdemar Lykkes sted. Adressaten skal, når lejlighed giver sig, forestille ham for regimentet, dog skal hans besoldning angå fra brevets dato. JT, 13, 266. K.

26. april (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om at lade Christen Thomsen af Tønder være følgagtig 2 gde, som var sekvestreret formedelst Thomas Thygesens angivende. Kort forleden har MS bekommet befaling til under lenet igen in sequestro at lade annamme 2 af kronens bønder i Åbelle, som var blevet udlagt til pant i rigets gæld til CT af årsag, at TT, borger og indvåner i fæstningen Frederiksodde, for kongen havde angivet, at CT skulle have bekommet mere, end han med rette kunne tilkomme. Af fremlagte dokumenter erfarer kongen, at CT ej havde fået videre til udlæg end andre af rigets kreditorer, nemlig 2/3 af 800 rd. kapital, som han og hans medparticipanter er bevilget. Kongen er tilfreds, at MS igen lader ham de 2 gde være følgagtig, dog at CT efter egen erbydelse pro quota skal fornøje samtlige sine medparticipanter, så vidt de kan tilkomme, af den sum, hvorfor godset er udlagt ham, på det, de ej skal besvære sig over ham. JT, 13, 266. Indl. 9. og 18. juli 1648, 19. dec. 1650 og udat.

27. april (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at akkordere med Otte Pogwisch om Frederiksborg Ladegårds forpagtning. Kongen er tilfreds, at OP bekommer ladegården i forpagtning til Philippi Jacobi førstkommende. De skal akkordere med ham, hvad de eragter, han årligen skal give og med hvilke konditioner, idet de søger kongens bedste. Sjt, 33, 67. K. Indl. udat.

27. april (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om af Kaj Lykke til Rantzausholm at annamme en del korn, som denne har lovet at levere, kvittere for det og lade det henligge i god forvaring. FT, 7, 168. K.

28. april (Flensborghus) Otte Pogwisch fik brev om afslag på en del bønders landgilde i hans len. Af hans beretning erfarer kongen, at en del af kronens bøndergilde i lenet i forledne åringer og dyrtid er blevet øde, og en del er brændt. De skal dog igen være besat af nogen, som er nødet dertil. Følgende kan ikke afstedkomme forleden års landgilde, beregnet fra Philippi Jacobi 1653 til årsdagen, og kongen er tilfreds, at de må være forskånet: Ølstykke: Jens Nielsen 2 pd. rug, 2 pd. byg, 3 td. havre; Laurids Jørgensen 1 pd. 5 skp. rug, 1 pd. 6 skp. byg, 2¹/₂ td. havre, 1 lam, 14 sk. Svedstrup: Anders Nielsen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. havre. 1 lam, 1 gås, 4 høns; Jens Jensen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. havre, 2 mk. 4 sk.; Mads Henriksen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns; Oluf Madsen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 4 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns. Snostrup: Søren Andersen 1¹/₂ pd. rug, 1¹/₂ pd. byg, 3 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns; Torben Andersen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. havre, ¹/₂ td. smør. Lille Lyngby: Niels Jensen 7 skp. rug, 9 skp. byg, 1 lam, 1 gås, 4 høns; Christoffer Hansen 2 mk. Niels Lauridsen 2 mk. Lindholm: Jon Svendsen 1¹/₂ pd. rug, 1¹/₂ pd. byg, 3 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns. Nejede: Niels Olesen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 1 lam, 1 gås, 4 høns. Alsønderup: Peder Olesen ¹/₂ pd. rug, 3 td. byg, 2 mk. 4 sk., 1 lam, 1 gås, 4 høns. Jordhøj: Søren Nielsen 1 pd. 5 skp. rug, 1 gås, 2 høns; Peder Hansen 1 pd. 5 skp. rug, 1 pd. 6 skp. byg, 2¹/₂ td. havre. Skævinge: Anders Clausen 1 pd. rug, 2 pd. byg, 3 td. havre, 11 sk., 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg; Hans Rasmussen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. 1 skp. havre, 6 sk., ¹/₂ lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg; Henrik Lauridsen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 1¹/₂ td. havre, 1 gås, 4 høns. Sigerslevøster¹: Oluf Clemendsen 1 pd. 5 skp. rug, 1 pd. 6 skp. byg, 2¹/₂ td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns; Niels Pedersen 2 pd. rug, 2 pd. byg, 4 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns; Anders Hansen og Jørgen Andersen 17¹/₂ skp. rug, 21 skp. byg, 2 td. havre, 1 gås, 2 høns; Mads Bertelsen 2 td. rug; Oluf Rasmussen 2 td. rug; Jørgen Andersen 2 td. rug; Hans Skomager 2 td. rug; Peder Hansen 3 td. rug. Lyngge: Jens Thordsen 1 pd. rug, 20 skp. byg, 1 gås, 2 høns. Sundbylille: Anders Pedersen 1 pd. 5 skp. rug, 1 pd. 6 skp. byg, 2¹/₂ td. havre, 1 gås, 2 høns. Lillerød: Mads Nielsen 11 skp. rug, 10 skp. byg, 1 lam, 2 høns; Laurids Olesen 11 skp. rug, 10 skp. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns. Holløse: Peder Mortensen 7 skp. rug, 15 skp. byg, 1 td. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 pd. rug, 1 pd. byg som er sået til gården; Hans Nielsen i Græse 24 sk.; Hans Olesen 24 sk. Faurholms Mølle 5 pd. mel. Uvelse: Henning Ibsen 1¹/₂ pd. rug, 1¹/₂ pd. byg, 3 td. havre, 17 sk., 1¹/₂ lam, 1¹/₂ gås, 3 høns. Lystrup: Hans Nielsen 15 skp. rug, 3 td. byg, 2 td. havre; Anders Lauridsen 15 skp. rug, 2 td. byg. Nø-

debo: Niels Høy og Oluf Jensen 1 ott. smør, 1 lam, 2 høns. Sørup: Anders Pedersen 6 skp. rug, 7 $\frac{1}{2}$ skp. byg, 1 lam, 1 gås, 8 høns, 30 æg. Torup: Gudmand Jensen 1 pd. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, 1 $\frac{1}{2}$ mk., 1 lam, 1 gås, 2 høns. Uggeløse: Knud Hansen 1 pd. 5 skp. rug, 1 pd. 6 skp. byg, 1 $\frac{1}{2}$ td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns; Anders Jensen 1 pd. rug. Auderød: Anders Lauridsen 13 skp. rug, 15 skp. byg, 1 lam, 1 gås, 4 høns; Christoffer Pedersen 1 pd. rug, 1 pd. 1 skp. byg, 1 lam, 1 gås, 4 høns. Havelse-lille: Niels Mikkelsen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 td. 1 skp. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns. Det skal blive OP godtgjort i hans rgsk. på Rtk., beregnet fra Philippi Jacobi 1653 til årsdagen. SJT, 33, 68. K. Indl. 27. marts (se under SJT, 33, 66, ovf. s. 112), 20. marts (2) og 22. april. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

1) Kopibogen har *Skiersløfføster*.

29. april (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff fik brev om med forderligste, jo før, jo bedre, at aftakke bådsfolk og bøsseskytter. Item norske soldater, som ikke ordinært behøves ved Holmen og Tøjhuset. SJT, 33, 70.

29. april (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff fik brev om med det forderligste at fortsætte Helsingborgs fortifikation efter modellen. Der ligger største magt på slottets fortifikation. Kongen erfarer af den til ham tilskikkede model ved ingeniør Hoffmand, at stedet kan bringes i temmelig defension, og er tilsinds, at det iværksættes efter modellen med det forderligste. Også, at det fodfolk, som nu ligger i Helsingør, kan komme til hjælp til dem, der nu ligger i Helsingborg. Jo før, der kan begyndes, jo bedre. JG skal gøre den anordning, at arbejdet begyndes med det forderligste, så de denne sommer kan komme i nogen defension. SkT, 8, 390.

29. april (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om, at det, der efter hofmarskallen Adam Henrik Pentz's ordre er udgivet til hofholdningen, må kortes og godtgøres i småtolden. Det, som SBs skriver efter AHPs ordre har udgivet til hofholdningen, må igen betales skriveren af småtolden, som leveres til borgmester Morten Panck i Kolding, efter det af hofmarskallen underskrevne rgsk. Det øvrige af småtolden skal MP levere hofmarskallen. MP skal tage kvittering, og det skal blive ham godtgjort i toldregnskaberne. JT, 13, 267. K. Indl. 30. og 31. marts og 9. april.

29. april (Flensborghus) Erik Rosenkrantz og bispen, hr. Jacob Matthiesen fik brev anlangende hr. Villads Nielsen, sognepræst til Dalbyneder og Kastbjerg sogne. VN andrager, hvorledes Mogens Arenfeldt, da han blev forlenet med Mariager Kloster, har anfanget en proces anlangende en afdød person, som VN i dennes levende live havde udelukket af menigheden, ikke uden højeste fornødenhed, som han formener, så og efter kgl. mandater og andres rådførelse. Om denne sag er kongens befaling tilforn udgået til ER, at han skulle foretage den og efter befunden beskaffenhed dømme, hvilket dog ej er gjort. ER skal med forderligste foretage sagen og uagtet det, der bag på kongens forrige befaling er ført af vidner o.a., dømme i sagen efter de dokumenter, som forelægges ham af begge parter, på det at sagen kan nå sin udgang. Det, han dømmer, skal han under sin hånd og signet give beskrevet fra sig. Ladendes etc. JT, 13, 267. Indl. 10. april.

2.¹ maj (Flensborghus) Konfirmation for Diderik Blome af et brev fra Chr. 4., lyder: Chr. 4. gør vitterligt, at DB har ladet andrage, hvorledes han agter at nedsætte sig i Danmark, med begæring, at kongen vil tillade, at han køber noget frit adelsgoods i riget, hvor han hos adelsfolk kan erlange det, og bruge det med adelige privilegier. Kongen bevilger dette. Kbh. 16. maj 1647. Christian. Kongen konfirmerer dette. Sjr, 23, 534. K. Indl. 16. maj 1647 (Chr. 4., orig.).

1) Kopibogen har 12. maj, K. 2. maj.

2. maj (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale Gabriel Gomez, kongens faktor i Hamborg, hans fordring af først indkommende toldpenge og assignere resten. For nogen tid siden har kongen gjort GG indvisning i 2. termin af de holl. subsidier for 22.670 rd., som kongen er skyldig for adskillige leverancer. Men formedelst freden ml. englænderne og hollænderne gives subsidiepengene ikke mere. GG bør dog betales, og adressaterne skal betale ham frem for nogen anden af de først indkommende toldpenge, som kommer ned fra Norge nu efter Philippi Jacobi, da toldkisterne plejer at åbnes. Dersom de ikke strækker til, skal de gøre ham indvisning på de toldsteder i Norge, hvor der ingen andre assignationer findes, så at han kan blive betalt i år for den ganske sum med påløbne renter, 6 pct., beregnet fra den tid, rente blev bevilget ham efter kongens forrige forsikringsbrev. Sjt, 33, 70. Orig. i DKanc. B 179i.

2. maj (Flensborghus) Selio Marselis og Poul Klingenberg fik brev om penge for de engelske varer. De er for nogen tid siden blev tilkendegivet at være betænkt på veje til at forstrække kongen så mange penge, som de engelske varer andrager, som de har bekommet. Det er kongen højlig magtpåliggende, at pengene fremkommer i rette tid, og han ser frem til, at de indstiller sig til den tid, han behøver pengene. Kongen forsikrer, at han på andre måder vil kontentere dem for det, de tilkommer. Sjt, 33, 71.

2. maj (Flensborghus) Jens Andersen skriver på Møgeltønder fik brev anlangende frihed på en gård. JA begærer, at han må nyde en gård i Møgeltønder birk fri for ægt og arbejde til hans løns forbedring, eftersom han og er tingskriver der i birket. Af hr. Mogens Sehesteds erklæring erfarer kongen, at skriverens løn er ringe. Han bevilger, at JA må nyde en gård i Møgeltønder som nævnt, dog skal han i rette tid udgive den årlige landgilde såvel som al anden rettighed. JR, 12, 273. Incl. 25. april og udat. (2).

3. maj (Flensborghus) Jørgen Rosenkrantz fik brev om, når han besøges derom, og plads bliver ledig, i Sorø Skole at indtage Gregers Iversen og Hans Iversen, sønner af hr. Iver Gregersen, sognepræst til Skjern og provst i Bølling h. og forholde sig mod dem med disciplin o.a. lige ved andre skolebørn dér. Sjt, 33, 71.

5. maj (Flensborghus) Hr. Jørgen Brahe fik brev anlangende Albret Itzen. Hvad AI andrager, kan JB se af hans hosføjede supplikation. JB skal hos tolderne og toldbetjentene i Assens lade erfare, om den toldsvig, som AI beskyldes for, er begået, og indskikke erklæring i Kanc. om dens beskaffenhed. FT, 7, 168. K.

6. maj (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff fik brev om, at Margrete, enke efter Henrik Rosenmeyer, og Johan Mikkelsen vinhandler i Kbh. må bekomme prisegods for 9.000 rd. De har anholdt om, at de i betaling må forundes det hele parti af det konfiskerede prisegods for det, som de har at fordre, som beløber sig i alt til 9.000 rd. De er hver tilforn bevilget 300 rd. af godset, og kongen er tilfreds, at de må bekomme det øvrige af samme gods, som beløber sig til 3.000 rd., med så skel, at JG eragter, at de 3.000 rd. ej behøves til kongens fornødenhed. Men mener han, at de ej kan undværes [ombæres!], da vil de efter egen erbydelse erlægge pengene for det øvrige, som de ej bekommer i betaling. Sjt, 33, 71. Incl. 22. (4) og 27. marts og 3. maj (2).

7. maj (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om at lade skibet Nældebladet følge Jens Lassen, renteskriver, og hans medparticipanter for fragt. Kongen har til fragt bevilget JL og hans medparticipanter skibet Nældebladet, som skal udredes til dem til den forehavende rejse. Dog skal de efter aflagt rejse i fragt give 12.000 sldl. Han skal mod forvalterens revers på samme fragt lade dem være skibet følgagtigt. Sjt, 33, 72. Incl. 26. april.

7. maj (Flensborghus) Peder Vibe fik for sygdommen i Kbh. brev om forlov til at begive sig nogen stund på landet. Kongen erfarer, at den smitsomme syge i Kbh. er antændt i hans nabolag, og at en pige er blevet syg i hans hus. Han er tilfreds, at PV en tid lang må begive sig ud på landet, indtil det kan erfares, hvorledes det bliver beskaffent dermed. Sjt, 33, 72. (Tr.: KD, V, 368-69).

7. maj (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff og hr. Christen Thomesen (Sehested) fik brev om herredagenes opsættelse. Kongen erfarer, at sygdommen i Kbh. tiltager temmeligen og dagligen, så det er vel at befrygte, at den skal tage mere overhånd og siden udbrede sig videre, formedelst mængden af folk, som nu kommer sammen til de forestående herredage såvel som de dér berammede bryllupper. Adressaterne skal rådslå med de andre nu tilstedeværende rigsråder, om de af ovenmeldte årsag ikke befinder det rådeligst, at kongen opsætter de berammede herredage i Kbh. en tid lang, så de bekvemmeligt kan blive holdt på Koldinghus, eftersom kongen er tilsinds i nærværende sommer at holde sit kgl. hof dér. Ligeledes på hvilken tid de eragter det belejligt i værende sommer igen at beramme herredagene. De skal med første post tilstille kongen deres betænkende derom, på det kongen derefter kan vide derom videre at resolve. Sjt, 33, 72. (Tr.: KD, V, 369).

7. maj (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om at være i råd med hofmarskal Adam Henrik Pentz om, hvorledes der skal forholdes med hofstatens bekostning, både indtægt og udgift, så vel som hvem der skal have de dertil forordnede midler under hænde. Kongen har ladet gøre anordning om hoffet og dets bekostning, beregnet fra Philipp Jacobi sidst forleden. Adressaten skal rådføre sig med AHP om, hvorledes den kan iværkstilles, hvorledes der skal forholdes med indtægt og udgift og hvem der skal have pengene under hænde, hvorefter kongen vil resolve. Sjt, 33, 73.

7. maj (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om at lade forestille Anders Lauridsen for Jyske Regiment som major. Kongen har antaget AL som major over Jyske Regiment i Claus Dyres sted. Adressaten skal, når lejlighed gives, forestille AL som major for regimentet, dog skal ALs besoldning begynde fra brevets dato. JT, 13, 267. K.

8. maj (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om at være Poul Dettmar, enspænder hos fyrsten af Gottorp, behjælpelig mod hans ridefoged Christoffer Skuldsen. Hvad PD andrager imod CS, kan adressaten se af hans hosføjede supplikation. Han skal forhjælpe ham til rette, så vidt ret er, så at PD uden ophold bliver tilfredsstillet, for så vidt som hans tilkrav findes retmæssigt. JT, 13, 268. K.

12. maj (Flensborghus) Forleningsbrev for Theodor Lente, kongens holstenske råd og kammersekretær, på et kannikedømme i Roskilde efter mag. Hans Lauridsen. Der vakerer et kannikedømme i Roskilde efter HL. For tro og villig tjeneste bevilger kongen TL dette efter kapitlets statutter, med bønder og al rente, ad gratiam, dog så, at når han ikke er forhindret ved kongens daglige tjeneste, skal han bo og reside-re ved domkirken og gøre slig tjeneste inden kirken og uden som andre residerende kanniker dér og være den gejstlige ordinans og kapit-lets statutter undergivet. Han skal og holde gård og residens ved god bygning og bønderne ved lov og ret og ikke besvære dem med usæd- vanligt pålæg, ej heller forhugge nogen skove dertil. Sjr, 23, 535.

12. maj (Flensborghus) Philip Joakim Barstorff, kongens gemals kam- merjunker, fik følgebrev anlangende Ålholm len. Kongen hilser kro- nens tjenerer under Ålholm Slot, som Frederik Barnewitz til Rudbjerg- gård har haft under forsvar. De skal rette sig efter at svare PJB og give ham deres årlige landgilde, gæsteri, sagesfald, ægt og arbejde. Han skal igen holde dem ved skel, lov og ret. SmR, 7, 74. K.

12. maj (Flensborghus) Befaling til 2 gode mænd om at levere lenet til Philip Joakim Barstorff. Kongen befaler Christoffer Steensen og Flem- ming Ulfeldt at overvære, når fru Ide Grubbe, enke efter Frederik Bar- newitz, overleverer inventarium, breve, registre, jordebøger o.a. på Ny- købing Slot og len til PJB, som kongen har forlenet med dette len. De skal besigtige bygningen og begive sig til skovene og forfare, hvorledes de er holdt ved magt. De skal give det beskrevet fra sig under deres hænder og signeter og overlevere det til PJB. SmR, 7, 74.

13. maj (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at give dr. Jacob Janus, hofmedikus, assignation for 800 rd. på et el. flere visse steder. JJ havde forleden år 1652 bekommet 200 rd. af tolden i Kolding, i 1653 600 rd. af tolden i Ribe, hvilket ej vedkommer den ham forundte årlige pension, hvorfor de 800 rd. på hans pension endnu resterer ubetalt. Adressaterne skal gøre ham assignation for dette på visse steder, et toldsted el. andet, så de med aller forderligste bliver afbetalt. Sjt, 33, 73.

14. maj (Flensborghus) Hr. Christen Thomesen (Sehested) fik brev om at komme til Kolding og dér gøre den anordning, at Danske Kanc. bliver forflyttet dertil. Sjt, 33, 74.

14. maj (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om at være prinsen og hans bror behjælpelig i det, de behøver til deres rejse til Kolding. Det er befalet prinsen og hans bror at begive sig med deres suite fra Kbh. til Kolding. Adressaten skal på kongens vegne være dem behjælpelig med alt, så de uden ophold straks kan fortkomme. Sjt, 33, 74.

14. maj (Flensborghus) Rigens Råd i hver provins fik brev om, at adelens deputerede skal møde i Kolding. Af sine årsager har kongen ladet de berammede herredage i Kbh. opsætte og igen berammet at holdes på Koldinghus 26. juni. Adressaterne skal advare ridderskabets fuldm. i landsdelen N, som var deputeret til førstnævnte herredage, at de til samme tid skal indstille sig i Kolding, hvor kongen vil fornemme deres forebringende. Sjt, 33, 74.

14. maj (Flensborghus) Jørgen Bjørnsen fik brev om at have indseende med alting i Christoffer Lindenovs fraværelse. Kongen har forløvet CL på 2 måneders tid at rejse til Holl. for at forrette sine magtpåliggende ærinder. I hans fraværelse skal JB have indseende med alting, så intet bliver forsømt. Sjt, 33, 75.

14. maj (Flensborghus) Christoffer Lindenov fik brev om at måtte forløves 2 måneders tid til Holland, dér at forrette sine magtpåliggende ærinder. Sjt, 33, 75.

14. maj (Flensborghus) Ove Skade fik brev om, at prinsen og hans bror skal komme til Kolding. Kongen er tilsinds at forandre sin søns hofstat. OS skal gøre den anordning, at han med broderen hertug Georg

begiver sig med sin hofstat og suite fra Kbh. til Kolding, hvor OS skal blive videre forstændiget. Sjt, 33, 75.

14. maj (Flensborghus) En del lensmænd fik breve om at defrayere prinsen på hans rejse til Kolding. Prinsen og hans bror hertug Georg skal begive sig til Kolding med deres hofstat. Når de ankommer til adressaten, skal denne skaffe dem fornøden fordringskab og defrayere dem gennem lenet. Det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 75. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

Lige sådant brev fik Jørgen Seefeld på Ringsted. Hr. Wentzel Rothkirck. Hr. Mogens Kaas. Hr. Henning Valkendorf. Tyge Below. Jørgen Kaas.

14. maj (Flensborghus) Å.b. om forandring af herredagene. For nogen tid siden har kongen med Danmarks Riges Råds samtykke anset for godt at forordne almindelige herredage 22. maj i Kbh. Siden er kongen kommet i forfaring, at sygdommen i Kbh. dagligen tiltager og er så smitsom, at det er at befrygte, at den skulle tage overhånd formedelst folkenes mængde, som kommer tilsammen til herredagene. Derfor har han med Danmarks Riges Råd eragtet for rådsomt at opsætte herredagene. For at undersåtterne ikke skal opholdes for længe, er herredagene igen berammet, Gud til ære og undersåtterne til gavn og gode, at holdes på Koldinghus 26. juni, hvor kongen da med Danmarks Riges Råd vil sidde retterting og hjælpe hver til ret i de sager, som allerede er indstævnet el. indstævnes. Alle, som har en sag, skal møde nævnte tid og sted. Dog skal ingen sager indstævnes, uden de tilforn har været til herreds- og landsting, og der er gangen dom. Laddendes det ingenlunde etc. Sjt, 33, 76. Orig. i DKanc. B 165a og i Odensegård lensark., LAO.

14. maj (Flensborghus) Rigens Råd fik breve om forandring af herredagene. [Identisk med foregående, dog slutningen:] Adressaten skal rette sig efter til samme tid at være tilstede og med kongen og andre rigens råder berådslå om rigets anliggender. Sjt, 33, 77.

14. maj (Flensborghus) Å.b. til borgmestre og råd i Kbh. og på Christianshavn om, at de ikke skal komme med deres sager til herredage i Kolding. Kongen hilser adressaterne og menige borgerskab i Kbh., som har nogen rethængige sager til de herredage, som var berammet at holdes i Kbh. 22. maj. Af sine årsager og med Danmarks Riges Råds

råd er de nu opsat en tid lang og igen berammet at skulle holdes på Koldinghus. Men eftersom alle sager, som har været indstævnet til nævnte herredage, ikke bekvemmeligt kan forhøres el. afhjælpes dér, vil kongen, at de sager, som adressaterne er interesserede i, skal være prolongeret, være sig, de selv har stævnet el. er stævnet. Derfor skal de ikke begive sig til Kolding, eftersom deres tvistige sager ikke bliver forhørt der, men skal fortøve til et andet år, da skal de vederfares lov og ret i deres indstævnede sager, hvorefter de skal vide at rette sig. Sjt, 33, 77. (Tr.: KD, V, 369-70).

Lige sådant brev fik borgmestre og råd på Christianshavn.

14. maj (Flensborghus) Til stiftslensmændene. For nogen tid siden har kongen forordnet almindelige herredage 22. maj i Kbh. Nu erfarer kongen, at sygdommen i Kbh. dagligen tiltager og er så smitsom, at det er at befrygte, at den skulle tage overhånd formedelst folkenes mængde, som kommer tilsammen til herredagene. Derfor har han opsat herredagene en tid lang og igen berammet at holdes på Koldinghus 26. juni, hvor kongen da med Danmarks Riges Råd vil sidde retterting og hjælpe hver til ret, som indkommer med sager og lovligen er indstævnet, hvorom kongen har ladet udgå å.b. til menige almue over alt riget, således som adressaterne kan se af det hosliggende å.b. De skal lade dette forkynde på herredstingene såvel som i købstæderne i N stift [], så undersåtterne kan vide at rette sig derefter. Sjt, 33, 78.

Imellem disse tegn [] blev i Otte Thotts brev indført: Bornholm og Blekinge undtaget, som er befalet at fortøve med deres sager indtil et andet år.

Stiftslensmændenes navne: Jyll.: Hr. Mogens Sehested. Fru Hilleborg Krafse. Erik Juel. Erik Rosenkrantz. Fyn: Hr. Henning Valkendorf. Sjæll.: Hr. Niels Trolle. Skåne: Otte Thott.

14. maj (Flensborghus) Landsdommerne fik brev om herredagene. [Identisk med foregående, idet adressaterne dog skal forkynde det å.b. på landstingene]. Sjt, 33, 79.

NB. I Blekinges og Bornholms breve blev ml. tegnene / \ indført,¹ at skønt kongen havde berammet at holde herredage på Koldinghus 26. juni, så vil han dog ikke have forhørt sager indstævnet fra Bornholm og Blekinge, men det skal bero dermed indtil herredage bliver berammet et andet år. Derfor tilskikker han det å.b. om herredagenes opsættelse.

Landsdommerne i Danmark: Jyll.: Peder Lange. Laurids Below. Fyn: Henning Pogwisch. Sjæll.: Kjeld Krag. Loll. og Falster: Lave Beck. Langeland: Vincents Steensen. Møn: Hans Clausen. Blekinge: Villum Hansen. Bornholm: Niels Nielsen.

1) Tegnene indrammer angivelsen af herredagene 26. juni på Koldinghus.

14. maj (Flensborghus) En del lensmænd fik brev om ved færgestederne under deres len at forkynde opsættelsen af herredagene. Ved å.b. har kongen for nogen tid siden påbudt, at der skulle holdes herredage i Kbh. 22. maj. Kongen erfarer, at sygdommen i Kbh. således dagligen tiltager, at det er at befrygte, at den formedelst folkenes mængde, som skulle komme tilsammen til herredagene, skulle tage overhånd. Derfor har kongen med Danmarks Riges Råd eragtet for rådsomt at opsætte herredagene og igen lade dem holde på Koldinghus 26. juni. Adressaterne skal lade dette forkynde ved færgestederne. Sjt, 33, 80.

14. maj (Flensborghus) Å.b. til bønder og menige almue på Bornholm og Blekinge, at de ikke skal komme til Kolding herredage med deres sager. Kongen hilser herremænd, provster, præster, købstadmænd, bønder og menige almue, som bor på Bornholm og har nogen retsindige sager til de herredage, som var berammet til Kbh. 22. maj. Af sine årsager og med Danmarks Riges Råds råd har kongen nu opsat dem en tid lang og igen berammet dem at skulle holdes på Koldinghus. Men eftersom alle sager, som har været indstævnet til nævnte herredage, ikke bekvemmeligt kan forhøres el. afhjælpes dér, vil kongen, at de sager, som adressaterne er interesserede i, være sig, de selv har stævnet el. er stævnet, skal være prolongeret til et andet år. Derfor skal de ikke begive sig til Kolding, eftersom deres tvistige sager ikke bliver forhørt dér, men skal fortøve til et andet år, da skal de vederfares lov og ret i deres indstævnede sager. Sjt, 33, 81.

Lige sådant brev udgik til provster, præster, købstadmænd, bønder og menige almue i Blekinge.

14. maj (Flensborghus) Hr. Steen Bille forstændiges om, at kongen vil komme til Kolding. Kongen er tilsinds fredag 19. maj med sin ganske hofstat af opbryde herfra og begive sig til Koldinghus Slot, hvor han agter at blive en tid lang. JT, 13, 268. K.

15. maj (Flensborghus) Mikael Marss, kongens hofschuster, fik å.b. om, at ingen skomager i Kbh. el. Christianshavn må gøre hans svende afspændige el. fratage ham dem. MM har beklaget, at der sker ham stor fortræd og indpas af skomagerne i Kbh. såvel som på Christianshavn, idet de fravender ham alle hans svende, så han ikke kan beholde en svend for dem. Derfor bliver kongens hofarbejde undertiden liggende uforfærdiget, eftersom han ej er indtaget i skomagerlavet dér. Han begærer, at kongen vil komme ham til hjælp, så han umolesteret for de andre skomagere kan beholde sine egne svende, som han antager el. lader forskrive til arbejdets fortsættelse. Kongen forbyder alvorligt, at nogen skomager understår sig at fravende MM hans svende og beholder dem på deres værksteder el. arbejde, med mindre det kan have i MMs samtykke. Befindes nogen at gøre herimod og bliver klaget for kongen, vil kongen lade dem søge som modvillige. Ladendes etc. SjR, 23, 536. (Tr.: KD, III, 429). K. Indl. udat.

15. maj (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om i Antvorskov lens jordebog at indskrive noget jordegods, liggende i Antvorskov birk, som fru Margrete Galt, enke efter Bendix Sehested, har afstået. Det har været udlagt hende til pant for krigstjeneste gjort af hendes afdøde husbond, nemlig: Jens Olesen, skylder årligen 1 mk. 6 sk. 3 pen.; Jens Olesen, 1 mk.; Christoffer Graae, 1 mk.; Albret Spaamand, 1 mk.; Anders Jespersen, 2 mk.; nok 1 jord, 1 mk. 6 sk. 3 pen.; Laurids Adamsen i Gudum Mølle, 1 mk. 15 sk.; Erik Knudsen 1 mk. 6 sk. 3 pen.; Laurids Nielsen 19 skp. 1 td. byg. De skal igen lade det indskrive i lenets jordebog og have indseende med, at der årligt gøres rgsk. på Rtk. for det visse og uvisse. SjT, 33, 81.

15. maj (Flensborghus) Wentzel Rothkirck fik brev om under lenet igen at annamme noget gods, fru Margrete Galt har afstået. [Er identisk med det foregående brev, blot skal godset annammes under lenet]. SjT, 33, 82.

15. maj (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff fik brev om at forordne Hans Hansen som proviantskriver i Morten Mikkelsens sted. HH, kongens køkkenskriver, har andraget, at MM, proviantskriver på Provianthuset ved Kbh.s Slot, har tilskrevet ham, at han ville afstå sin proviantskrivertjeneste til ham, når han kommer derover. Kongen har tidl. bevilget HH denne bestilling med så skel, at MM ville afstå den til ham. JG skal indsætte HH som proviantskriver, gørende den anordning, at

MM i dannemænds overværelse til HH overleverer inventarier af viktualier o.a., såvel som ordinære og ekstraordinære takster og bøger, så og, at han forholder sig med underhavende folk, ligesom hans formand har gjort, hvorpå han siden skal søge kongens bestallingsbrev. Sjt, 33, 82. Incl. 15. maj.

15. maj (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff fik brev om at lade hr. Henrik Bielke bekomme et af kronens mådelige orlogsskibe til Island, idet kongen har befalet HB i nærværende sommer at begive sig til Island. Sjt, 33, 83.

15. maj (Flensborghus) Å.b. anlangende fru Margrete Galt, enke efter Bendix Sehested. Efter begæring bevilger kongen MG og hendes faderløse børn årligt 2 læster korn af rug og byg af Koldinghus Slot, så og 1 td. smør. Kongen befaler lensmanden, at han lader hende bekomme dette, hvilket skal blive godtgjort på Rtk. JR, 12, 273. Incl. 20. sept. 1648, 21. maj 1652, 12. febr., 3. marts og udat.

16. maj (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale Gabriel Gomez, kongens generalfaktor i Hamborg, 22.670 rd., $\frac{1}{2}$ med penge og $\frac{1}{2}$ med indivisninger på visse steder. GG har anholdt om at få resolution anlangende betaling af 22.670 rd., som han har at fordrer for leveret gewehr. Kongen eragter, at han efter tilforn givet forsikringsbrev bør betales. GG har dog tilbudt at lade $\frac{1}{2}$ af nævnte sum blive stående hos kongen, med så skel, at den anden $\frac{1}{2}$ straks bliver betalt ham. Adressaterne skal være betænkt på midler, så han frem for andre kan blive betalt for den halve part med rede penge for hans fordring med renter, og at han på den anden halve part får indivisninger til betaling med renter til Philippi Jacobi 1655. Sjt, 33, 83. Orig. i DKanc. B 179i.

16. maj (Flensborghus) Tyge Below fik brev om for ringest mulige pris at lade købe en del øksne i sit len til hofholdningens fornødenhed, og siden efterhånden fremskikke dem til Koldinghus, hvor de skal blive betalt af kongens køkkenskriver. FT, 7, 168. K.

16. maj (Flensborghus) Bevilling til, at Christoffer Skades begravelse må opsættes til 6. juni. JR, 12, 274.

16. maj (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om efterhånden at levere østers på Koldinghus til hofholdningen. Udt. i JT, 13, 268. K.

16. maj (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested, hr. Henrik Rantzau og Henrik Thott fik breve anlangende at indkøbe lam og unge høns o. a. høns og levere dem på Koldinghus. Udt. i JT, 13, 268. K.

16. maj (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev anlangende gemakker på Koldinghus og at købe 2 heste og bygge 2 pramme. Af SBs angivende erfarer kongen, at nogle gemakker på Koldinghus Slot mangler 30 borde, 6 døre og 8 dørlåse. Kongen er tilfreds, at han lader det gøre for ringest mulige betaling. Så og til bøndernes forskånsel lader købe 2 mådelige heste, som udriderne der på lenet kan bruge. I lige måde skal han lade gøre 2 store pramme til at føre ved til slottet, som det tilforn har været brugeligt. Det skal alt sammen blive ham godtgjort i lensregnskabet. JT, 13, 268. K.

16. maj (Flensborghus) Hr. Anders Bille fik brev anlangende, at kansler Didrik von Reinkincks søn skal være kaptajn under militien i Jyll. Kongen har lovet at lade akkomodere DvRs søn, Ernst von Reinkinck, under landmilitien. AB skal lade ham bekomme den første vakerende kaptajnsplads til fods. JT, 13, 269. K.

16. maj (Flensborghus) Henrik Thott fik brev anlangende at lade fersk spegelaks føre til Kolding. Han skal i lenet til hofholdningen lade indkøbe 8-10 gode Randers-laks og fremskikke dem til Koldinghus Slot, hvor de vil blive betalt af kongens køkkenskriver. JT, 13, 269. K.

16. maj (Flensborghus) Mogens Høg fik brev anlangende at føre fersk fisk til Koldinghus. Han skal lade dem vogne til Ødsted s. i Jerlev h., hvor de skal afhentes af Koldinghus lens bønder. JT, 13, 269. K.

23. maj (Koldinghus) Fru Hilleborg Krafse fik brev om at tage borgen af en del personer, som er mistænkt i en mands død. Af hendes angivende erfarer kongen, at en mand fra Katballe i Lysgård¹ er død hastigt, og der tvivles om årsagen dertil, eftersom nogle vil mene, at han har drukket sin død i brændevin, andre, at han er ihjelslagen og endnu andre i den mening, at han er død af den faldende syge, som han har været beladt med, så årsagen til hans død er meget mørk. Herover er en del blevet anholdt af HK, nemlig Jep Andersen i Katballe, i hvis hus han døde, og hans søn Peder Jepsen, i lige måde Hans Johansen i Neder Krustrup, fhv. ridefoged dér på slottet, og Mourids Ibsen i Lysgård, som har været i selskab i JAs hus. De er taget i arrest i den for-

håbning, at sandheden derved skulle komme for dagen. For at personernes avl og bjærgning ikke ganske skal blive forsømt, er kongen tilfreds, at hun må lade dem komme løs på stærk borgen ved liv, blod, gods og formue til sagens uddrag, dog at de, som stiller borgen for dem, skal skaffe dem til stede igen, når påæskes. Imidlertid skal HK forske om sandhed i sagen, så at ingen uskyldig skal lide derover, men dersom nogen befindes skyldig, at han da straffes. JT, 13, 269. Incl. 24. april (2), 8. (2) og 12. maj.

1) Af Incl. ses navnet: Jens Nielsen Lysgaard.

23. maj (Koldinghus) Hr. Steen Bille fik brev om 12 karle og 1 postri-der ml. Haderslev og Kolding. Kongen er tilfreds, at SB, så længe hofholdningen forbliver på Koldinghus, på slottet holder 12 personer, som kan forrette det, der forefalder. Han skal forordne noget til dem til dagløn af kronens bønder i lenet. Han skal herhos gøre den anordning, at der tilforordnes en ridende karl, som 2 gange om ugen, om søndagen og om onsdagen, kan fremføre breve ml. Kolding og Haderslev, så længe kongen bliver med hofstaten. Bekostningen skal blive SB godtgjort. JT, 13, 270. K.

23. maj (Koldinghus) Hr. Steen Bille fik brev om at lade en pram forfærdige, så og om at lade en blæsebælg indlægge i smedjen ved slottet. Af SBs memorial erfarer kongen, at det her ved stedet vil koste 281 sldl. at forfærdige en pram på 28 læster. Kongen er tilfreds, at han for ringest mulige pris lader forfærdige en sådan. I lige måde skal han lade indkøbe en blæsebælg til hofsmeden, mester Johan, og indlægge i smedjen. Det skal blive ham godtgjort. JT, 13, 270. K. Incl. udat.

24. maj (Koldinghus) Peder Reedtz fik brev om at måtte forløves til sin bror Jørgen Reedtz' bryllup, som er berammet til 4. juni i Odense. Sjt, 3, 84. Incl. udat.

24. maj (Koldinghus) Rentemestrene fik brev om, at Rtk. skal flyttes til Kronborg. Når de bliver anmodet derom af hr. Joakim Gersdorff, skal de give sig med Rtk. til Kronborg Slot. Sjt., 33, 84. Orig. i DKanc. B 179i.

24. maj (Koldinghus) Rigens marsk fik brev om, at prinsen i tilkommende sommer skal have sin hoflejr på Skanderborg. Adressaten skal gøre anordning med gemakker o.a., så han kan blive bekvemmelig akkomoderet, når han ankommer. JT, 13, 270. K.

25. maj (Koldinghus) Rentemestrene fik brev om at betale Ulrich von Cronach, bestalter oberstlt., hans resterende besoldning for 6 måneder. Sjt, 33, 84.

26. maj (Koldinghus) Åbent patent til alle lensmænd anlangende salpeter. Kongen hilser alle riddere og riddermænds mænd af lensmændene, som Johan Georg Metzner fremviser dette patent. Kongen har antaget JGM som inspektør over sine salpeterværker, hvorpå han af hr. Joakim Gersdorff til Tundbyholm er givet fornøden instruktion. Adressaterne skal i deres len give ham al den assistance, han behøver efter hans instruktion, så at der sker intet underslæb af bønderne ved ager af salpeterjord til salpeterhytterne. De skal hjælpe ham, på det salpeterværkerne med det forderligste kan komme i brug. De salpeterværker, der er i adressatens len, skal han lade reparere af lenets indkomst efter JGMs angivende. Hans kvittanser til salpetersydere o.a. skal de lade indløse af lenets indkomst, og det skal blive dem godtgjort. Sjr, 23, 537. K. Indl. 30. jan.

26. maj (Koldinghus) Lensmændene i Fyn fik brev om, at bønderne skal arbejde til salpeterværker. Kongen er til sinds at anlægge et salpeterværk i Rugård len. // Adressaterne skal lade lenets bønder hjælpe til hermed efter den anordning, som kongens inspektør Johan Georg Metzner gør. FT, 7, 168. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

I Henning Valkendorfs brev blev indført ml. disse tegn // hvorimod det, som er i hans len, skal ødelægges.

Hr. Mogens Kaas fik brev om, at et særligt skal anlægges i hans len.

Fortegnelse på de lensmænd, som fik breve: Hr. Christen Thomsen, hr. Mogens Kaas, hr. Jørgen Brahe, hr. Henning Valkendorf, Jørgen Kaas, Tyge Below.

26. maj (Koldinghus) Claus Dyre fik brev om at være oberstlt. Kongen antager CD til at være oberstlt. over Jyske Regiment til fods. Han skal være forpligtet til at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade og lade sig bruge til lands og vands, hvorimod kongen bevilger ham til årligt traktement 600 rd., hvilken pension skal begynde fra 26. april og erlægges ham af landekisten i Nørrejylland. Kongen befaler alle officerer så vel som gemene knægter, at de holder CD for deres oberstlt., gørende alt hvad han på kongens vegne befaler, såfremt de ikke vil straffes. JR, 12, 274.

26. maj (Koldinghus) Anders Lauridsen fik brev om majors bestilling. Kongen antager AL til at være major over Jyske Regiment til fods. Han skal være forpligtet til at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade og lade sig bruge til lands og vands, hvorimod kongen bevilger ham årligt traktement som hans formand før ham, så og den bondegård, som hans formand for majors bestilling, hvilket skal begynde fra 7. maj og erlægges ham af landekisten i Nørrejyll. JR, 12, 275.

27. maj (Koldinghus) Frd., hvorledes der i sygdommens tid skal forholdes med de døde. Kongen har været forårsaget i denne svage tid og nu grasserende sygdom at fatte følgende anordning anlangende de dodes lig og deres skikkelse til graven.¹ Enhver, som det vedkommer, såvel som borgmestre og råd i Kbh., tilholdes at holde nævnte anordning. 1. Gejstligheden, borgmestre og råd, kongens fornemste betjente og de fornemste købmænd skal, når de er afgået ved døden, ej stande længere end 4 dage over jorde under 10 rd.s straf.² 2. De andre indvånere, borgere o.a., skal lade deres lig begrave på 2. el. 3. dag under 5 rd.s straf. Ingen må indbydes at komme i huset, men der skal forholdes efter recessen. 3. Bedemændene el. de, der bestiller sligt, må ikke bede flere at bære liget end vel fornødent gøres. Heraf indbydes en part enten i huset, hvor liget er, el. i et andet hus i nabolaget, at de straks kan være til stede, når liget udbæres. De må efter lejligheden, dog mådeligt, beskænkes før liget udbæres, men efter at det er begravet, må der aldeles ingen videre bekostning gøres, hverken med mad el. drikke el. med nogen gæster at bede om aftenen.³ 4. Der må bedes 4 dannekvinder, som kan brede ligbåren og ingen flere. Rector academiæ og provsten med deres betjente skal indfordre bøderne. Det samme skal byfogeden gøre mod dem, der er underlagt byens ret. Af kongens betjente skal bøderne annammes af dem, som de er undergivet. Af bøderne skal den, som angiver, påtaler og indsamler, have 5. parten, det øvrige af de gejstliges skal komme til fattige, syge studenter, mens borgerskabets og kongens betjentes bøder skal anvendes til Pest- og Børnehuset. 5. Så snart klokken er slaget 1, efter at ligene er bestilt til den nye kirke uden for byen, begyndes der at ringes for lig til hvilken kirke, det være kan. Og da ringes for et fornemt lig ikke længere end 2 kvarter, såfremt det er i sognet. Men skal liget bæres af et sogn til et andet, skal gangens længde iagttages og ringes 3 kvarter. Er der lig til flere kirker el. alle, skal forholdes således, at så snart klokken slår 1, el. før, skal der begyndes at ringes til Vor Frue, og liget snarest muligt be-

stedes til jorden, siden i lige måde til Hellig Gejsts, så til Skt. Nikolaj Kirke, så til Holmen og endelig til den tyske kirke. Fordrister klokkeren sig til at ringe længere, skal han give 3 rd. til den kirke, hvor han er klokker, de 2 skal annammes af kirkens kirkeværger, den ene til den, som tilkendegiver det for kirkeværgerne. 6. Så snart det begynder at ringe for noget lig, skal skolemesteren forføje sig med sine kolleger og disciple for huset, hvoraf liget skal udbæres, og man skal straks være færdige med liget og lade båren brede og liget komme ud, og ikke opholde skolen ud over $\frac{1}{2}$ el. i det længste 1 kvarter. Opholdes skolen længere, skal de begive sig derfra til et andet lig el. til skolen, så fremt der ikke er flere lig, el. de, der lader liget begrave, besteder det til jorden uden sang. Dersom skolemesteren el. hørerne lader sig opholde længere, gives til straf 5 spdl., som provsten skal oppebære, de 4 til fattige skolepersoner, den ene til den, der tilkendegiver det for provsten. Alene gejstligheden med borgmestre og råd samt kongens fornemste betjente og de fornemste købmænd bevilges at have den hele skole med latinsk og dansk sang og disciple med kapper på. Derfor skal gives 10 spdl. Mens de andre skal lade sig nøje med den geme- ne skole og sang, og det en hel el. halv skole, som enhver begærer, og betale efter den gjorte takst. 7. Præsterne må ikke gøre længere lig-prædikenen med oplæsning af testamentet end 2 el. i det højeste 3 kvarter, hvorfor testamenterne skal forfattes kortest muligt, og hvis ikke, er det provsten frit for at udelade så meget, som ikke synes ham fornødent. Sjr, 23, 538. (Tr.: KD, III, 429-31. DKL, III, 375-78. Nævnt i CCD, VI, 157). K. Indl. 17. aug. 1652 (trykt frd.). Orig. i Kbh.s Universitets konsistoriums arkiv.

1) Indledningen = indledning til frd. 17. aug. 1652, se KB 1652, 221-23 og CCD, VI, 101-05. 2) § 1 = frd. 17. aug. 1652, § 1. 3) §§ 3-7 = frd. 17. aug. 1652, §§ 3-7.

27. maj (Koldinghus) Hr. Joakim Gersdorff fik brev om at gøre anordning om, at Rtk. med forderligste skal forflyttes til Kronborg. Sjt, 33, 84.

27. maj (Koldinghus) Borgmestre og råd i Kbh., hr. Joakim Gersdorff og de højlerde fik brev om at lade en frd. forkynde. Kongen tilskikker dem en frd., som han vil have holdt i Kbh. i den dér grasserende sygdoms tid. De skal lade den forkynde på tilbørlige steder til alles efterretning. Sjt, 33, 85. (Tr.: KD, V, 374).

Lige sådant brev fik rigens hofmester. Item de højlerde i Kbh.

27. maj (Koldinghus) Ordre om, at Johan Georg Metzner, inspektør over salpeterværkerne, med forderligste hos de salpeterværker, hvor det er at bekomme, lader annamme 1 centner salpeter til at lade gøre noget krudt. Sjt, 33, 85. K.

27. maj (Koldinghus) Hr. Mogens Sehested fik brev anlangende Riber ægter ml. Koldinghus og Riberhus lens bønder. Kronens tjenere i Anst s. i Koldinghus len har andraget, hvorledes de besværes med at køre Riber ægter, idet de skal køre både ægter herfra til Ribe og det, der igen indkommer fra Ribe. De begærer, at de må forskånes og alene køre ægter frem til Ribe, og Riberhus lens bønder forrette de ægter, der kan falde fra Ribe til Kolding. Da kongen finder dette ret og billigt, skal MS gøre den anordning, at Riberhus lens bønder herefter gør de ægter, som kan falde fra Ribe til Kolding. JT, 13, 271. K. Indl. udat. og 23. maj.

29. maj (Koldinghus) Valdemar Lykke fik brev om, at nogle folk skal holde vagt ved Koldinghus. Han skal hidkommandere 100 mand af Jyske Regiment med kaptajn o.a. officerer, som kan holde vagt, så længe kongen har sin hofholdning dér. JT, 13, 271. K.

30. maj (Koldinghus) Hr. Steen Bille fik brev om at lade Caspar Gersdorff af toldkisten i Kolding følge 500 rd. til hofholdningen. Han skal tage hans bevis, og det skal blive ham godtgjort. JT, 13, 271. K.

31. maj (Koldinghus) Bisperne over alt riget fik brev om bøn af prædikestolen anlangende svagheden i Kbh. Kongen er kommet i forfaring, at pesten, som er begyndt i Kbh., temmelig tiltager og griber om sig, hvorved Guds ris og straf for begangne synder synes at overhænge kongens riger og lande, medmindre den grundgode Gud formedelst alvorlig bøn og påkaldelse vil lade sig bevæge til at afvende samme straf og plage. Adressaterne skal gøre den anordning og tilholde alle præster i deres stifter, at de efter prædiken af prædikestolen advarer deres tilhørere, at de af inderste hjerte anråber den barmhjertige Gud, at han for sin godheds skyld vil bevare det øvrige af fædrelandet fra pestilenssmitten, og at sygdommen på de steder, hvor den allerede er optændt, enten faderligen må forlindres el. ganske udslukkes, så alle kan have årsag til at takke hans højpriselige navn. Sjt, 33, 85. (Tr.: KD, V, 374. DKL, III, 379). K. Orig. i Fyns bispearkiv, LAO, i C 4-252 Ribe bispearkiv., LAV.

31. maj (Koldinghus) Valdemar Lykke fik brev om, at ingen passerer fra Kbh. el. Sjæll. gennem Frederiksodde, førend det tilforn er tilkendegivet for kongen, hvem det er, og hvor længe de har været fra nævnte steder. JT, 13, 271. K.

1. juni (Koldinghus) Bestalling for Erik Krag til Bramming som øverstesekretær. Han skal have flittig indseende med Danske Kanc. For hans store tjeneste har kongen tilsagt ham til månedlig besoldning 30 spd. og på 2 heste 20 spd. og derforuden 300 spd. til årsbesoldning og 3 hofklædninger, hvilket skal begynde den 22. juni 1653. Rentemestrene befales at betale ham dette af Rtk. Sjr, 23, 540. K. (med dat. 18. okt. 1653).

1. juni (Koldinghus) Skøde til Anders Willichen, kongens stykhauptmand, på en plads i Kbh.s fæstning. Kongen skøder til AW og hans arvinger et stykke jord til en byggeplads, liggende i Vesterbyen i Kbh.s fæstning, er for til i Roskildegaden 36 al. og bag til lige så bred, siden i længden i Amargadegaden 92 al. og den 4. side ved Niels Madsens plads lige så lang, hvilken plads etc. Sjr, 23, 541. (Tr.: KD, III, 431). K.

1. juni (Koldinghus) Valdemar Lykke fik brev anlangende underholdning af de jyske knægte, som er kommanderet til Kolding. VL skal gøre den anordning, at de 100 mand af de jyske knægte, som efter befaling er kommanderet til Kolding, skal underholdes af de samme midler som de andre af Jyske Regiment, som er beliggende i fæstningen Frederiksodde. JT, 13, 272. K.

2. juni (Koldinghus) Hr. Axel Urup fik brev om at lade hr. Joakim Gersdorff bekomme 7 bøgerender til nogle små damme af kronens skove dér i lenet. Sjt, 33, 86. K.

2. juni (Koldinghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at lade Nicolaus von Merlow, staldmester, være følgagtig 7 rapper til et spand, så og 2 gode rideheste. I lige måde skal stadmesteren udsøge 8 treårige hopper af de bedste af kongens stod, nemlig 2 foxer, 2 sortebrune, 2 rapper og 2 kastanjebrune og levere dem til NvM. Sjt, 33, 86. K. Incl. 1. juni.

7. juni (Koldinghus) Jægermesteren fik brev om uden betaling at lade Erik Rosenkrantz bekomme 6 stykker levende dådyr af dyrehaven ved Skanderborg Slot. Sjt, 33, 86. K.

7. juni (Koldinghus) Hr. Axel Urup fik brev om stedse at forblive i Kbh. i rigens hofmester Joakim Gersdorffs fraværelse. Han skal udgive ordet, tage portens nøgler til sig og ellers søge kongens interesse i det, som kan forefalde. Sjt, 33, 87. (Tr.: KD, V, 374-75). K.

8. juni (Koldinghus) Landsdommerne og en del lensmænd fik brev om forandringen i herredagene. Kongen har for nogen tid siden ved å.b. 2 gange ladet påbyde herredage, 1. gang i Kbh. 22. maj og 2. gang for sygdommens skyld i Kbh. opsat til 26. juni. Men af adskillige årsager og betænkninger med Danmarks Riges Råd har kongen fundet for bedst at opsætte dem endnu videre. Adressaterne /¹ skal lade det forkynde ved færgestederne i deres len./ Sjt, 33, 87.

NB. Til landsdommerne, at / lade det forkynde til landstinget til alles efterretning, dog at de allerede tagne stævninger til de tilforn påbudne herredage skal gælde for fulde til næste herredage /.

Navnene på landsdommerne og lensmændene: Jyll.: Peder Lange. Laurids Below. Fyn: Henning Pogwisch. Loll.[og Falster]: Lave Beck. [Langeland:] Vincents Steensen. [Sjæll.:] Jørgen Seefeld. [Skåne:] Kjeld Krag. [Møn:] Hans Clausen. Hr. Steen Bille. Tyge Below. Hr. Jørgen Brahe. Hr. Mogens Kaas. Hr. Wentzel Rothkirck. Hr. Frederik Reedtz. Hr. Axel Urup. Otte Thott. Hr. Ove Giedde. Arent von der Kuhla. Hr. Hans Lindenov. Erik Rosenkrantz.

1) Se tilføjelsen.

8. juni (Koldinghus) Rigens råd i hver provins fik brev om, at adelens deputerede skal møde i Kolding¹ til herredagene. Kongen har for sine årsager igen ladet de berammede herredage i Kbh. såvel som på Koldinghus opsætte til en anden belejlig tid. Adressaterne skal advare riderskabets fuldm., som i landsdelen N var deputeret til de anordnede herredage, at de indstiller sig til 26. juni i Odense, hvor kongen vil fornemme deres foregivende, og hvor adressaterne også selv skal møde tilstede og der fornemme kongens vilje. Sjt, 33, 88. K.

Rigens råd i hver provins: Jyll.: Rigens marsk. Hr. Oluf Parsberg. Mogens Høg. Hr. Henrik Rantzau. Erik Juel. Gunde Rosenkrantz. Otte Krag. Fyn: Hr. Mogens Kaas. Hr. Iver Vind. Hr. Jørgen Brahe. Sjæll.: Hr. Joakim Gersdorff. Hr. Christen Thomesen (Sehested). Hr. Christoffer Urne. Jørgen Seefeld. Hr. Hans Lindenov. Hr. Frederik Reedtz. Hr. Niels Trolle. Christen Skeel. Skåne: Hr. Ove Giedde. Hr. Tage Thott.

1) Overskriften har *Kolding*, mens teksten anfører *Odense*, hvilket også gælder for K.

9. juni (Koldinghus) Kvittansiarum til Christen Bollesen, forstander for den adelige frie skole Herlufsholm, for Abrahamstrup len. CB har endelig gjort rgsk. for de årlige afgifter af den visse og uvisse årlige indkomst med Dråby sogns tiender og ladegårdens avl til Abrahamstrup len, som kongens far havde bevilget ham i forpagtning for 2.500 enkende rd., de alm. påbudte skatter undtaget. Befalingsmanden på Frederiksborg har haft regnskabet at gøre, fra Philippi Jacobi 1645, da CB først fik gård og len i forpagtning efter Johan Bøgvad, fhv. forvalter dér, og til Philippi Jacobi 1652, da hans forpagtning endte og Jørgen Schulte til Finstrup blev forlenet dermed. CB har sammeledes gjort rgsk. for den årlige afgift, 300 enkende rd., for oldengælden af lenets skove fra Philippi Jacobi 1647 og til årsdagen 1652, så vel som rgsk. for vindfælder, brænde og ris, gærdsel el. staver, som er udvist el. solgt af Abrahamstrup lens skove til præster og bønder af skovfogeden Otte Lauridsen efter kongens befalingsmand på Frederiksborg Slot Otte Pogwischs udgivne seddel. Han har og forklaret og fra sig leveret gårdens inventarium, og er CB intet blevet skyldig efter hans forpagtningsbrev, rgsk. og beviser, som han nu har leveret fra sig i Rtk. til Peder Vibe til Gerdrup og Peder Reedtz til Tygestrup. Kongen lader CB og hans arvinger kvit og fri for yderligere krav. Sjr, 23, 542. Indl. 27. maj (kvitteringen).

9. juni (Koldinghus) Rentemestrene fik brev om efter gjorte afregninger at betale Bjørn Kaas det, han reterer for hans hofjunkertjeneste til 1. juni sidstforleden. Sjt, 44, 88. Orig. i DKanc. B 179i. Indl. 4. juli.

9. juni (Koldinghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at lade dr. Peter Bülche, kongens hofmedikus, være følgagtig 2.000 rd. af sagefaldet, der er faldet i Slagelse af boet efter den ridefoged, der har ihjelskudt sig selv. Han skal tage PBs bevis, og det skal blive ham godgjort i regnskaberne på Rtk. Sjt, 33, 88.

9. juni (Koldinghus) Konfirmation for Otte Thott til Næs på noget gods, han har bekommet fra Sorø Akademi. Der er hos kongen søgt om konfirm. af skøde, lyder: Jørgen Rosenkrantz til Kjeldgård, hofmester for Det kgl. adelige Akademi Sorø, gør vitterligt, at han efter kongens bevill. til OT og hans arvinger har solgt af akademiets gods i Skåne, Ingelsted h., Gjerdrup: Mogens Andersen, skylder årligen 1½ pd. byg, 4 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 18 sk. skat, 20 sk. høstpenge. Herrested h., Store Tuern: Ingmand Svendsen, 1 pd. byg, 2 td. havre, 9 sk. høstpenge. Lynids h., Balkager: Rikert Lauridsen, 2 pd. byg, 4 td. havre, 1 lam, 1 gås, 2

høns, 1 $\frac{1}{2}$ mk. skatpenge, 20 sk. høstpenge; af en ødegd. smst. 1 pd. byg, 2 td. havre, $\frac{1}{2}$ lam, $\frac{1}{2}$ gås, 1 høns, 1 $\frac{1}{2}$ mk. skatpenge, 10 sk. høstpenge, 1 mk. gæsteri, 2 mk. fodernødspenge; Morten Madsen, 2 td. havre, $\frac{1}{2}$ gås, 1 høns, 14 sk. skatpenge, 10 sk. høstpenge, 1 mk. gæsteri, 1 $\frac{1}{2}$ mk. fodernødspenge. Egerup: Anders Bendsen, 2 td. havre, 12 sk. landgilde, 2 mk. gæsteri, 1 mk. høstpenge, 1 mk. fodernødspenge; Anders Pedersen, 2 td. havre, 12 sk. landgildepenge, 2 mk. gæsteri, 1 mk. fodernødspenge, 1 mk. høstpenge. Vester Vemmenhøj: Peder Mortensen, 1 mk. 6 sk. landgildepenge, 1 mk. gæsteri. På akademiets vegne skøder JR til OT disse gde og gods etc. Til vidnesbyrd har JR trykt sit signet og underskrevet og ombudet Hans Bille til Jungetgård og Axel Sehested til Stougård at underskrive og forsegle med sig. Actum Malmøhus 10. maj 1654. JR. HB. AS. Kongen konfirmerer dette. SkR, 6, 347. Indl. 9. juni.

9. juni (Koldinghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om at betale Ulrik Messe bartsvær i Nyborg 108 rd. for Cort Hermans benbrud o.a. bekostning, imidlertid han har ligget i hans hus. Det skal blive ham godtgjort. FT, 7, 169. Indl. 30. maj.

9. juni (Koldinghus) Hr. Henning Valkendorf fik brev om tillige med kongens hofmarskal Adam Henrik Pentz at erkyndige sig om, hvor de 2 bryllupper i Odense bedst kan gøres, nemlig dronningens 2 hofjomfruers, enten dér på Skt. Hans Kloster el. også på rådhuset. De skal erklære sig derom. FT, 7, 169. K.

9. juni (Koldinghus) Christoffer Steensen og Erik Kaas til Bremersvold¹ fik brev om at åbne afd. Gregers Friis' efterladte bo. De skal med det forderligste i overværelse af samtlige interesserede opbryde det, der findes under forsegling i GFs bo og løsøre, og lade det registrere. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. Ladendes det ingelunde etc. SmT, 8, 83.

1) Således selve brevet, mens dets overskrift i brevbogen har *Christian Christoffersen Urne*.

9. juni (Koldinghus) Axel Juel til Volstrup og Christian Christoffersen Urne til Søgård fik brev om at være tilstede på Jørgen Friis' vegne, når Gregers Friis' bo åbnes. Christian Friis, fru Else Friis, enke efter Joa-

kim Beck til Gladsaxe, og Tønne Juel har anholdt om kongens befaling til adressaterne til at møde tilstede på JFs vegne, når GFs forseglede bo bliver åbnet, eftersom det er uvist, hvornår han kan komme ned fra Norge, og interessenterne har højt fornødent at have viden om GFs bos tilstand, som ej anderledes kan bekommes, end af det, der står under forsegling. De får fuldmagt til at møde og på JFs vegne have indseende med, at alting går retmæssigen til. Ladendes det ingenlunde etc. SmT, 8, 84.

9. juni (Koldinghus) Ebbe Gyldenstjerne fik konfirmation på et mageskifte med Sorø Akademi. Kongen er søgt om konfirm. på skøde, lyder: Jørgen Rosenkrantz gør vitterligt, at Falk Gøye efter K.M.s bevill. fra Sorø Akademi til EG har afhændet gde og gods i Kalø, Århusgård og Riberhus len, efter købebrev. JR skøder som hofmester på Sorø på stedets vegne til EG gods, nemlig Kalø len, Øster Lisbjerg h., Skødstrup s. og by: Niels Jensen Møller, skylder årligen 3 ørter rug, 3 ørter byg, 1 fjdg. smør, 12 sk. erridspenge, 10 sk. gæsteri; Thomas Hermensen smst, 1 fjdg. smør, 1 ørte havre. Hjelmager: Niels Thomsen, skylder 1 pd. smør. 6 sk. gæsteri. Bregnet s., Bjødstrup: Jens Eriksen og Niels Jørgensen, skylder 2 ørter rug, 2 ørter byg, 1 ørte havre, 1 fjdg. smør, $\frac{1}{2}$ bolgalt, 1 brændsvin el. 2 mk. 3 sk. høstskat, 15 sk. gæsteri. Århusgård len, Vester Lisbjerg h., Elev: Rasmus Ibsen, 2 ørter rug, 2 ørter byg, 2 ørter havre, 1 fjdg. smør, 1 får, 10 sk. gæsteri; Jens Christensen smst., 2 ørter rug, 2 ørter byg, 2 ørter havre, 1 fjdg. smør, 1 får, 10 sk. gæsteri. Elsted: Jens Nielsen, 3 ørter byg, 3 ørter havre, 1 fjdg. smør, 1 dl. for 1 bolgalt, 10 sk. gæsteri; Rasmus Nielsen, smst., 1 ørte rug, 1 ørte havre, $\frac{1}{2}$ fjdg. smør. Sostrup: Niels Jensen, skylder 3 ørter byg, 3 ørter havre. 1 fjdg. smør, 1 dl. for 1 bolgalt, 10 sk. gæsteri. Nok i Kalø len, [Djurs] Sønder h., Nødager s., Krarup: Jørgen Mikkelsen, $1\frac{1}{2}$ td. rug, $1\frac{1}{2}$ td. 2 skp. byg. Riberhus len, Janderup¹ s., Kærup: Peder Jespersen og Jens Pedersen, skylder $1\frac{1}{2}$ ørte rug, $1\frac{1}{2}$ ørte byg, 12 sk. gæsteri, 3 sk. vognpenge. Billum s., Kjelst: Tue Olufsen, 2 ørter rug, 8 sk. gæsteri, 3 sk. vognpenge. Skast h., Alslev s., Toftnæs: Hans Sørensen, $2\frac{1}{2}$ ørte rug, $2\frac{1}{2}$ ørte byg, 20 sk. gæsteri, 3 sk. vognpenge; Niels Skøt, smst., $1\frac{1}{2}$ ørte rug, $1\frac{1}{2}$ ørte byg, 20 sk. gæsteri, 3 sk. vognpenge; 1 bol på samme gd.s grund, giver årligt 1 rigsmk. Hvilke gde og gods med al tilliggelse osv., EG og hans arvinger skal have. Actum Kolding 8. juni 1654. JR. Gunde Rosenkrantz. Otte Thott. Kongen konfirmerer dette. JR, 12, 276.

1) Kopibogen har *Thandrup*.

10. juni (Koldinghus) Peter Jansen Kønning skibskaptajn fik brev på årlig vartgeld på 400 holl. gylden af Rtk. fra brevets dato. Dog skal han begive sig i kongens tjeneste, når denne lader ham tilsige, da vil kongen traktere ham lige ved andre skibskaptajner. Rentemestrene skal årligt betale ham dette. SJR, 23, 541. K.

10. juni (Koldinghus) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev anlangende Villum Fyren, borger i Kbh., og Jacob Fyren. VF har andraget, at JF for nogen tid siden har bekommet kongens bevill. til selv at være halvsøsteren Maria Hansdatter rådig og hensætte hende til optugtelse, hvor han lystede. Dette mener VF at være sket sig til fortræd og til ikke ringe spot, når han som født væрге efter loven ikke må råde for pigens optugtelse, et værgemål, han har forestået i mange år og bragt til rigtighed, hvorfor han dagligen må udstå fare og eventyr. VF har derfor begæret at måtte bevilges at være pigens rådig i hendes optugtelse o.a. kristelig øvelse, så JFs bevill. ikke skal være ham til forhindring, erbydende at forholde sig mod hende i alting, som han kan forsvare for Gud, kongen og enhver kristelig øvrighed så vel som hende selv. Kongen er tilfreds, at VF uagtet kongens tidl. bevill. må være MH rådig. Adressaterne skal advare JF herom, at han ingen forhindring gør heri, og have fornøden indseende med, at pigens formedelst de tos uenighed ikke bliver forsømt. SJT, 33, 89. (Tr.: KD, V, 375). K. og kopi af brevet. Indl. 19. maj 1653 (K. til kongebrev), 28. og 31. maj.

10. juni (Koldinghus) Peder Truidsen af Øster Lyngby s. i Helsingborg len fik oprejsning i en drabssag. PT andrager, hvorledes han i 1642 er geråden i slagsmål med en bonde i samme sogn, og denne er død. Derfor skal han nu igen tiltales, uanset vidnesbyrd o.a. dokumenter til sagens oplysning for begge parter er bortkommet i sidste svenske fejde. Han begærer derfor kongens oprejsning. Kongen oprejsrer sagen, så han kan indstævne sagen, dog skal det ske uden ophold. SKR, 6, 349. K. Indl. 8. og 21. febr.

10. juni (Koldinghus) Christen Jørgensen Skeel og Kaj Lykke fik brev anlangende Axel Brahes værgemål. I forledne herredage er adressaterne tilfundet at tage ABs værgemål, som Falk Gøye en tid lang har forestået. Kongen erfarer, at de besværer sig formedelst FGs død. Kongen befaler, at de uanset dette skal tage værgemålet for sig og fyldestgøre herredagsdommen. FT, 7, 169. K. Indl. udat.

10. juni (Koldinghus) Hr. Iver Vind og bispen fik brev om at erklære sig om jus til Vejlbj, som Henning Pogwisch begærer. De skal erfare nævnte jus patronatus' beskaffenhed og erklære sig derom, særdeles om der i sognet ikke findes andre adelspersoner, som det kan være præjudicerligt, om den bevilges HP. Så og om kirken har jordegods, hvad beholdning og forråd der findes. Sammeledes om kronens andpart af tienden er lagt til nogen. De skal indskikke deres erklæring i Kanc. FT, 7, 169. K.

10. juni (Koldinghus) Henning Pogwisch fik brev anlangende Rasmus Lauridsen i Harndrup i Hindsgavl len. Hvad RL andrager anlangende et stolestade i Harndrup Kirke, kan HP se af hans hosføjede supplika-tion. Han skal erkyndige sig om dens beskaffenhed og erklære sig derom, på det at den, som vederfares uret, kan hjælpes til rette. FT, 7, 171. K.

10. juni (Koldinghus) Hr. Steen Bille fik brev om af lenets indkomst at betale det hø, som bliver købt af fodermarsken til kuskehestene. Udt. i JT, 13, 272.

10. juni (Koldinghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om, at Ribes borgere skal kortes noget i deres skat. Borgmestre og råd i Ribe har anholdt, hvorledes de har forstrakt 306 rd. 7 sk. videre, end de har udlovet, til kongens bådsfolks kostpenge. Kongen er tilfreds, at de igen må kvitteres i byens skatter, hvilket skal blive MS godtgjort. JT, 13, 272. Indl. 26. april og udat.

10. juni (Koldinghus) Gunde Rosenkrantz fik brev om at erklære sig om Erik Rosenkrantz' mageskifte. ER begærer til magesk. af kronens gde og gods i Kalø len, Eskerød Overgård: 1 gd., Christen Madsen påbor. Balle: 1 gd., Peder Lauridsen. Vorrelundegårde: Peder Jensen og Jens Hansen. Egå: 2 gde, Peder Nielsen og Christen Jensen påbor. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder at udlægge af gde og gods i Balle og Linå.¹ GR skal forfare godsets lejlighed og med det forderligste erklære, om det gods, som ER begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 272.

1) Kopibogen har *Lindov*.

10. juni (Koldinghus) Århus Kapitel fik brev om at erklære sig om Erik Rosenkrantz' mageskifte. ER begærer til magesk. gde og gods af Århus Kapitel, nemlig: Balskov: 1 halvgd., Tyge Pedersen påbor. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder at udlægge af sine gde og gods i Balle og Linå.¹ Adressaten skal med det forderligste erklære, om det gods, som ER begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden dets skade kan mistes fra kapitlet, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 272.

1) Kopibogen har *Lindov*.

10. juni (Koldinghus) Århus bisp fik brev om at erklære sig om Erik Rosenkrantz' mageskifte. ER begærer til magesk. gde og gods af Århus Hospital, nemlig: Balskov: 1 halvgd., Jens Bjørnsen påbor. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder at udlægge af hans gde og gods i Balle og Linå.¹ Bispens skal med det forderligste erklære, om det gods, som ER begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden dets skade kan mistes fra Hospitalet, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 273. Orig. i Århus bispearkiv, C 3-2.027, LAV.

1) Kopibogen har *Lindov*.

11. juni (Koldinghus) Bevilling for fru Karen Krabbe, enke efter Holger Rosenkrantz til Vemmetofte, til at tilkøbe sig en selvejergård. KK andrager, hvorledes en af hendes jordegne bøndergde i Spjellerup by er tilbudt frænderne, eftersom bonden, Hans Bosen, er død, og ingen siden har villet antage den, som vil svare til landgilde og herlighed, men arvingerne tilbød hende den til købs. Hun begærer derfor, at det må tillades hende at tilkøbe sig gården, efter at den lovligen bliver lavbuden. For at KK ej skal lide skade på gården, bevilger kongen dette. Sjr, 23, 544. K. Indl. 28. maj.

11. juni (Koldinghus) Hr. Niels Rasmussen Vrang, sognepræst til Slaglille og Bjernede, fik brev om 2 rd. af hver kirke i Sjæll. NRV har klageligen andraget, hvorledes hans præstegård er afbrændt, med begæring, at kongen vil bevilge, at han må komme til hjælp. Kongen bevilger, at hver kirke i Sjæll.s stift må komme ham til hjælp med 2 rd. Kirkeværger o.a. befales at være ham behjælpelig, så han får dette. Sjr, 23, 544. Indl. 29. og 30. maj.

11. juni (Koldinghus) Rentemestrene fik brev anlangende Kjeld Krags pension af Dueholm Kloster. Kongen har befalet Hans Juel årligt fra Philippi Jacobi sidst forleden af sit lens afgift at levere 800 rd. til KK i stedet for de 800 rd., som Mogens Høg hidindtil har leveret ham for afståelsen af Lyse Kloster. Sjt, 33, 90.

11. juni (Koldinghus) Adam Henrik Pentz fik brev anlangende at levere nogen told fra købstæderne i Fyn til køkkenskriveren. Kongen erfarer, at tolden, som i forleden maj måned er faldet i efterskrevne købstæder, er hidført blandt det andet, som er deputeret til kongens hofstat, nemlig af Nyborg 155 rd., Svendborg 40 rd., Fåborg 114 rd., Kerteminde 80 rd., Odense 55 rd. 3 mk., Middelfart 66 rd., som beløber sig til 510 rd. 3 mk. Endog de ikke er deputeret til hofstaten, er kongen tilfreds, at de bliver leveret køkkenskriveren til tilforn stående bryllupper o.a. ekstraordinære udgifter, hvorfor denne skal gøre rgsk. Sjt, 33, 90. K.

11. juni (Koldinghus) Hr. Henning Valkendorf fik brev om, at bønderne skal age sten til Odense bro. Borgmestre og råd i Odense har på borgerskabets vegne andraget, hvorledes vejene og stenbroerne dér for byen på adskillige steder er meget brøstfældige, så de behøver reparation. Selv om kongen i 1649 har bevilget, at bønderne i de 5 næst omliggende herreder hver måtte age 3 læs sten dertil, så har det ikke kunnet forslå. De begærer derfor igen, at kongen vil bevilge dette af bønderne i de 5 herreder, Odense, Åsum, Bjerger, Lunde og Skam med de 2 underliggende birker, Dalum og Næsbyhoved, af hver helgård 3 læs sten. Af HVs erklæring erfarer kongen, at det befindes således. Han er tilfreds, at kronens tjenere på helgde må fremføre 3 læs små kampesten og halvde halvt så meget. FT, 7, 170. K. Indl. 24. maj og udat.

11. juni (Koldinghus) Bevilling til Nysted på frihed for ordinær påbuden skat. En del af borgerskabet i Nysted andrager klageligen, hvorledes en stor part af deres by nyligen er brændt. De begærer at forundes nogen forskånsel for skat o.a., på det de des bedre kan komme på fode. Kongen bevilger borgerne frihed for ordinær skat i 5 år fra brevets dato. Deslige at de, som har lidt skade, i 5 år må forskånes for landgilde, ægt og arbejde af de jorder, som de har i fæste. Dog skal de imidlertid igen opbygge byen, og lensmanden have indseende med,

at ingen nyder den specificerede forskånsel uden dem, som er skadet af ildebranden. Forbydendes etc. SmR, 7, 75. Incl. 28. maj (2) og 1. juni.

11. juni (Koldinghus) Mag. Knud Lercke, sognepræst til Nysted, fik brev på 2 rd. af hver kirke i Fyns stift. Han har klageligen andraget, hvorledes hans præstegård er brændt, og ansøger om at få bevilget noget til at genopbygge den. Kongen bevilger, at hver kirke i Fyns stift må komme til hjælp med 2 rd. Kirkeværgerne o.a., som har indseende med kirkernes indkomst, befales med det forderligste at lade de 2 rd. fremkomme. Ladendes det etc. SmR, 7, 76. K. Incl. 25. maj, 1. juni og udat.

11. juni (Koldinghus) Philip Joakim Barstorff fik brev om, at borgerskabet i Nysted skal tække deres huse med sten. Kongen kommer i forfaring, at Nysted har lidt stor skade af ildebrand, mest af den årsag, at de har tækket deres huse med stråtag og skælnet med ler. Han skal tilholde borgmestre og råd, at de har flittig indseende med, at borgerne herefter bygger deres huse med tagsten og skælner med kalk, så og, at de, der har dækket med tag, aftager det, og igen tækker med sten. SmT, 8, 85. K.

11. juni (Koldinghus) Mageskifte med Mogens Krag anlangende jus patronatus. MK har til magelæg til kapitlet i Viborg Domkirke udlagt gde og gods i Nørrejyll., Balling, Meld Mølle: Jens Hansen, skylder 12 rd. el. 8 ørter mel. Venø land, Venø by: Søren Lassen og Christen Sørensen, skylder 1 får, 1 gås, 2 høns, 3 snese ferske ål, 1 snes æg, 1 læs tag; Christen Pedersen og Niels Pedersen, $\frac{2}{10}$ ørter rug, $\frac{2}{10}$ ørter byg, 1 Harbopd. smør, $1\frac{1}{2}$ Harbopd. saltet ål, 1 brændsvin, 1 gås, 1 får, 2 høns, 3 snese ferske ål, 1 snes æg, 1 læs tag; Christen Andersen og Karen Lasdatter, skylder $\frac{2}{10}$ ørte rug, $\frac{2}{10}$ ørte byg, 1 Harbopd. smør, $1\frac{1}{2}$ Harbopd. saltet ål, 1 brændsvin, 1 får, 1 gås, 2 høns, 3 snese ferske ål, 1 snes æg, 1 læs tag; Christen Pedersen og Jens Pedersen, $\frac{2}{10}$ ørte rug, $\frac{2}{10}$ ørte byg, 1 Harbopd. smør, $1\frac{1}{2}$ Harbopd. saltet ål, 1 brændsvin, 1 får, 1 gås, 2 høns, 3 snese ferske ål, 1 snes æg, 1 læs tag. Resen: Erik Nielsen, 2 td. rug, 1 td. byg; Mette Lauridsdatter af et gadehus $\frac{1}{2}$ rd. Hede: 1 bol; Niels Lauridsen, 1 td. rug, hvilket gods beløber sig i htk., gæsteri og gadehuse undtaget, 32 td. 1 skp. $1\frac{1}{2}$ fjdgk, med al ejendom, herlighed osv. Herimod har kongen på kapitlets vegne til fyldest vederlag igen udlagt til MK kapitlets jus patronatus til Lime Kirke i

Nørrejylland, såvel som kirkens anpart tiende, så og herligheden til præstegården og hvad deraf hidindtil er givet til kapitlet, item den årlige skyld til Viborg Kapitel af bølgejendommen i Lime, som præsten i Ålbæk har i fæste, nemlig 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 svin, 4 snese ål, 1 sk. grot gæsteri; nok 2 gadehuse smst, som Rimbolt Peder-sens børn har i fæste, skylder årligt 4 snese ål, 1 sk. grot. Dog skal endnu herefter altid som hidindtil den ørte rug og den ørte byg af nævnte bol i Lime følge præsten dér til vin og brød, hvilken Viborg Kapitels højhed og jus patronatus til Lime Kirke, kirkens anpart tiende og præstegården med det, der hidindtil er givet deraf til kapitlet, samt jorder og ejendom med skov, mark osv. MK skal beholde, men kongens anpart tiende af sognet skal herefter som tilforn forblive perpetueret til præsten i Lime, og MK være forpligtet efter ordinansen at udgive den årlige bispens og provstens gæsteri, deslige skal kirken beholde sin tiende o.a. indkomst, så og provsten sin rettighed. Dog skal MK som rette patron beholde højheden over alt, og når nogen præst kaldes, må ingen kaldes uden den, som først er overhørt af bispens og fundet duelig. Dernæst må MK selv sætte kirkeværger, forhøre kirkens rgsk. og disponere dens indkomst, kirken til fremtarv, og være forpligtet at vedligeholde kirken af dens indkomst. MK må selv bruge og forunde kirkens tiende for billigt fæste, når den, der nu har den, er død. Såfremt nogen nød anstøder riget, er kirken og dens tjenere påbudt at komme deres fædernerige til hjælp. Kongen forpligter sig til frit at hjemle MK og hans arvinger nævnte jus patronatus osv. JR, 12, 278.

11. juni (Koldinghus) Mogens Krag's genbrev. [Ligelydende, mutatis mutandis]. Underskrevet af MK, Erik Krag og Jens Rodsteen. JR, 12, 281.

11. juni (Koldinghus) Mogens Høg fik brev om at overvære Gunde Rosenkrantz' mageskifte. Kongen har befalet Jørgen Kruse og Mogens Arenfeldt at ligne og lægge gods ml. sig og GR. MH skal være til stede og foregive det, han kan have at sige på kongens vegne, og have indsende med, at kongen sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. JT, 13, 273.

11. juni (Koldinghus) Hr. Steen Bille fik brev om for ringest mulige bekostning at lade reparere det hus, som urtegårdsmændene i forrige tider havde til husværelse i haven ved Koldinghus. Det skal blive ham godtgjort. JT, 13, 274. K.

11. juni (Koldinghus) Hans Juel fik brev om årligt fra Philippi Jacobi sidst forleden at give Kjeld Krag 800 rd. af sin afgift af Dueholm len. Han skal tage hans bevis, og det skal blive ham godtgjort. JT, 11, 274. Indl. 5. juni.

11. juni (Koldinghus) Jørgen Kruse og Mogens Arenfeldt fik brev om at besigtige gods til magesk. ml. K.M. og Gunde Rosenkrantz. GR begærer til magelæg af kronens gde og gods i Kalø len, Øster Lisbjerg h., Skårupgård, og et bol i Elsted. Hvorimod han erbyder igen at udlægge af sit jordegods i Krannestrup. Hvis det ikke strækker til, erbyder han mere gods, nemlig 1 gd. i Rosved i Kalø Slots mark. Adressaterne får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, GR begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen og GR særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig. Kongen har befalet Mogens Høg at være til stede, så han kan forsegle og underskrive med dem. JT, 13, 274. K. (Efter hr. kanslers ordre).

12. juni (Koldinghus) Bestalling for Christian Gantzel som tenorist. Kongen antager CG at lade sig bruge som tenorist i Kongens Kapel el. andetsteds, når han tilsiges af kapelmesteren. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Kongen bevilger ham til årlig pension 300 rd., hvilket skal begynde fra juledag sidst forleden. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. SJR, 23, 545.

12. juni (Koldinghus) Rentemestrene fik brev om Philip Joakim Barsdorffs indvisning for 1.000 rd. af hans resterende bestall. i Nyborg toldkiste. De skal gøre rigtig afregning med ham, om hvad han kan have at fordre efter de afregninger, som allerede er gjort med ham på hvert sted. For det, der endnu resterer, skal de så vidt muligt betale ham af først indkommende midler, el. gøre ham anvisning, hvor han uden for langt ophold kan søge sin betaling. SJT, 33, 90.

12. juni (Koldinghus) Jacob Grubbe fik brev om, at Lykkebys præst skal besøge Storkøens menighed. Kongen har for nogen tid siden på grund af Storkø kalds ringhed været forårsaget at annekser det til

Lykkeby kald. Af Storkøens supplikation erfarer han, at de for adskillige besværligheders skyld ikke vel kan nødes til at søge Lykkeby Kirke og af JGs erklæring, at de heller ikke er gode alene for at kunne holde en præst. Da præsten lettere kan drage til dem, end en hel menighed komme over søen til Lykkeby, beder kongen JG om at handle ml. præsten, som er kaldet til Lykkeby, og Storkø-mændene, at han betjener dem så ofte, det er muligt, og at de derfor yder ham det, de kan tåle. SkT, 8, 391. K. Indl. 7. maj 1653, 30. jan., 15. marts og 2. maj.

12. juni (Koldinghus) Oluf Hansen Volder, byfoged i Middelfart, fik brev på kronens tiende af en jord på Middelfart Mark kvit og frit for hans bestillings ringhed. Byfogederne før ham har nydt den i forrige tider. FR, 8, 233. Indl. 2. maj og 9. juni.

12. juni (Koldinghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om indvisning for Philip Joakim Barstorff i Nykøbing told for 1.000 rd. af de først indkommende penge i toldkisten. MK skal tage hans bevis, og det vil blive ham godtgjort. FT, 7, 170.

12. juni (Koldinghus) Tyge Below fik brev om dem, der ankommer fra Kbh. til Middelfart. Kongen erfarer, at mange, som hidkommer fra Middelfart, ankommer lige fra Kbh. TB skal gøre den anordning, at ingen ankommer fra Middelfart til Jyll., med mindre de fremviser kongens egen ordre el. pas. FT, 7, 170.

12. juni (Koldinghus) Hr. Henning Valkendorf fik brev om de 2 gde, som fri for landgilde er forundt Georg Thomas Haffenreiffer. GTH har tilforhandlet sig en ejendomsgård i Tommerup, såvel som den næst hosliggende halve gård, som unge Jørgen Nielsen påbor. Kongen bevilger, at han må nyde den fri for landgilde de 3 næste år. Det skal blive HV godtgjort. FT, 7, 171. Orig. i Odensegård lensark., LAO. Indl. 4. maj og udat.

12. juni (Koldinghus) Christoffer Steensen fik brev om at betale Henning Quitzow det, han reterer efter sit bestillingsbrev. Han skal tage HQs bevis, og det skal blive ham godtgjort. SmT, 8, 85. K.

12. juni (Koldinghus) Henning Quitzow fik førlov i 3-4 måneder til at rejse, hvilke steder der lyster ham. SmT, 8, 85.

13. juni (Koldinghus) Mag. Anders Thomsen, sognepræst til Højelse, fik brev om 2 rd. af hver kirke i Sjæll. AT har klageligen andraget, hvorledes hans præstegård er afbrændt, med begæring, at kongen vil bevilge ham må komme til hjælp. Kongen bevilger, at hver kirke i Sjæll.s stift må komme ham til hjælp med 2 rd. Kirkeværger o.a. befales at være ham behjælpelig, så han får dette. SJR, 23, 546. Incl. 16. maj.

13. juni (Koldinghus) Adam Henrik Pentz og Frederik von Ahlefeldt, hofmarskal, fik brev om at gøre en hofordning. De skal til sig tage kongens kammerskriver, Christoffer Gabel, og sammen gøre en hofordning, som skal holdes ved hofstaten og befales hofbetjentene. SJT, 33, 91.

13. juni (Koldinghus) Hr. Axel Urup, Arent von der Kuhla og Otte Pogwisch fik brev om at henlægge bøndernes gewehr i kirkerne. Kongen erfarer, at bønderne i Kbh.s len gør skade i hans vildtbane, eftersom de en tid lang er bevilget at bruge bøsser og gewehr til landets defension. Da intet fjendtligt fra nu af er at formode, Gud være lovet, skal adressaterne gøre den anordning, at bønderne, som har bøsser el. musketter i deres huse, skal henlægge dem i forvaring i deres sognekirke el. et andet vist sted, hvor de kan tage dem, om der gøres behov, på det det i fredstid kan være uden mistanke. SJT, 33, 91. K.

Lige sådant brev fik AvdK og OP om det samme i deres len.

13. juni (Koldinghus) Rentemestrene fik brev om, at Ove Skade må være fri for rostjenestepenge af Agdesiden len. Han har begæret at være fri for dette de 2 år, han har været forlenet dermed. Kongen erfarer, at han i andre måder har udstået bekostninger til rigets tjeneste, og er tilfreds, at han må være forskånet, hvorfor adressaterne skal godtgøre ham det i hans lensregnskaber. SJT, 33, 92. Orig. i DKanc. B 179i. Incl. 20. febr.

13. juni (Koldinghus) Rentemestrene fik brev anlangende Arent von der Kuhla, der har andraget, at han til Philippi Jacobi 1653 for forstrækning o.a. udgift efter kvittanser tilkommer 900 rd., for hvilke han såvel som for andet, som han har forstrakt til fæstningens reparation til Philippi Jacobi 1654, i nærværende år har annammet et parti rug i betaling og ført det til rgsk. efter landkøb, td. anslaget for 1 rd., hvilket er gjort ham til antegnelse af adressaterne, i mening, at det skulle annammes efter kapitelskøb. Da han har forstrakt pengene, og kornet i

denne tid ikke kan gøres i penge højere end for den pris, som er ført til rgsk., er kongen tilfreds, at han må nyde det derfor. De skal godtgøre ham det i regnskabet. SJT, 33, 92. Orig. i DKanc. B 179i. Indl. 20. maj.

13. juni (Koldinghus) Bevilling for hr. Knud Christensen, sognepræst til Kågerød, på 1 rd. af hver kirke i Skåne. KC har klageligen berettet, hvorledes hans præstegård for nogen tid siden er brændt, og begærer at måtte bevilges noget til at opbygge den igen. Kongen bevilger, at hver af kronens kirker i Skåne stift må komme ham til hjælp med 1 rd. og erindrer præsterne om at undsætte ham med noget efter egen diskretion, anseende, at det er kristeligt, at den ene kommer den anden til hjælp. Kirkeværgerne befales at være ham behjælpelig med nævnte rd., og provsterne og præsterne bedes komme ham til hjælp. SKR, 6, 350. K. Indl. 6. juni

13. juni (Koldinghus) Hr. Steen Bille fik brev anlangende afslag for Peder Lassen i Sellerup i Koldinghus len. PL har klageligen andraget, at han formedelst forleden dyre åringer er geråden i største armod, og begærer, at han må efterlades forleden års skyld og landgilde, på det han igen kan komme på fode. Af SBs erklæring erfarer kongen, at PL behøver hjælp og er tilfreds, at han må være forskånet for det nævnte, hvilket skal blive SB godtgjort i hans rgsk. JT, 13, 275. Indl. 10. juni.

14. juni (Koldinghus) Hr. Iver Vind fik brev anlangende K.M.s hoflejr på Dalum. Kongen er tilsinds i tilstående møde i Odense at forblive 1-2 dage på Dalum Kloster. IV skal holde fornødne gemakker i beredskab. FT, 7, 171. K.

14. juni (Koldinghus) Hr. Steen Bille fik brev om et hus i kongens have ved Koldinghus, som kaldes badstuen. SB skal gøre den anordning, at murmesteren i huset kaldet badstuen forfærdiger de ovne, hvortil jernstænger er i beredskab, på det kongens apoteker kan komme til at arbejde der. Så og, at han i samme stue forskaffer 2 borde, en lang og bred skammel, 2 stole og nogle hylder og 2 vandspande, som der kan drages vand i. Slotsfogeden skal og dagligen forskaffe en stærk bondekarl, som kan bære vand og gøre andet, som forefalder. I lige måde i laboratoriet at forskaffe så mange kul, at arbejdet kan begynde. JT, 13, 275. K. Indl. udat.

14. juni (Koldinghus) Hr. Mogens Sehested fik brev anlangende Poul Støffken af Hamborg om nogen toldfordring. PS andrager, at tolderen i Ballum nu mere end tilforn fordrer told af ham af de østers, som han efter forpagtningsbrev lader fiske ved Lister og Amrum, uanset at ingen told af sådan østersfang hidindtil er givet. MS skal erkyn- dige sig om beskaffenheden og tilholde tolderen, at han ingen told fordrer af PS, ej heller gør ham indpas i nævnte østersfang. JT, 13, 275.

15. juni (Koldinghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev anlangende dem, som kommer fra Kbh. Han skal gøre den alvorlige anordning, at ingen, hvem det være kan, som ankommer fra Kbh. til Korsør, kommer derfra til Nyborg, med undtagelse af Rigens Råd og de, som følger po- sten, medmindre de forud har været overliggende 3-4 dage i Korsør el. i Slagelse, el. de fremviser kongens eget pas. Sjt, 33, 92. (Tr.: KD, V, 376).

15. juni (Koldinghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev anlangende dem, som ankommer fra Kbh. Han skal gøre den anordning, at ingen, hvem det end kan være, som ankommer fra Kbh. til Korsør, uden Rigens Råd og de, som følger posten, kommer over fra Korsør til Nyborg, medmindre de 3-4 dage tilforn har ligget stille i Korsør el. Slagelse, el. og fremviser kongens eget pas. Sjt, 33, 92.

15. juni (Koldinghus) Bevilling på et kannikedømme for Rasmus Rasmussen efter afd. Søren Andersen, ty. kancellitjener. Der vakerer et kannikedømme i Lund Domkirke efter SA. Kongen bevilger RR dette efter kapitlets statutter, med bønder og al rente, ad gratiam, dog så, at når han ikke længere er forhindret af kongens tjeneste, skal han bo og residere ved domkirken og gøre slig tjeneste inden kirken og uden som andre residerende kanniker dér og være den gejstlige ordinans og kapitlets statutter undergivet. Han skal og holde gård og residens ved god bygning og bønderne ved lov og ret og ikke besvære dem med usædvanligt pålæg, ej heller forhugge nogen skove dertil. SkR, 6, 351. K.

15. juni (Koldinghus) Christen Lange og Iver Krabbe fik befaling til at besigtige gods til mageskifte ml. K.M. og Jørgen Navl. JN begærer til magelæg gde og gods af kronen under Ålborghus len i Han h., Kolle- rup s., Borup: Jens Laursen påbor selvtredje: Hvorimod han igen er-

byder at udlægge et stykke ny ejendom i Ålborghus len, Gøttrup s. Adressaterne får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, JN begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen og JN særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet Erik Juel at være til stede, så han kan forsegle og underskrive med dem. JT, 13, 276. K.

15. juni (Koldinghus) Erik Juel fik befaling til at overvære Jørgen Navls mageskifte. Kongen har befalet Christen Lange og Iver Krabbe at ligne og lægge gods ml. sig og JN. EJ skal være til stede og foregive det, han kan have at sige på kongens vegne, og have indseende med, at kongen sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. JT, 13, 276.

16. juni (Koldinghus) Jacob Lercke, rådmand og tolder i Nyborg, fik brev på en mølle i Nyborg. Kongen har bevilget JL og hans arvinger en vandmølle, som står tvært over vandløbet af byens grøfter, ml. hans egen våning og volden, som vandet løber under ud i stranden. Hans far har før ham haft bevill. af kongens far. Dog skal den bruges til stampemølle, og han og hans arvinger skal give 1 rd. til den, som har rettigheden til vandløbet. FR, 6, 233. Incl. 13. juni.

16. juni (Koldinghus) Hr. Henning Valkendorf fik brev om rådhuset og kvarter til hofstaten i Odense til de 2 bryllupper. Han skal gøre den anordning til de 2 hofjomfruers bryllup på rådhuset i Odense, at der skal skaffes fornødne borde, stole og bænke, så og at der skaffes fornødne kvarterer til hofjunkerne, så længe brylluppet varer. Så og til så meget af hofstaten efter den rulle, som er underskrevet af hofmarskalen, hvilket skal fremskikkes til HV. FT, 7, 171. K.

16. juni (Koldinghus) Hr. Steen Bille fik brev om at lade Gotfred Skomager, kongens tolder og postmester i Haderslev,¹ bekomme 294 rd. af toldkisten i Kolding for vin, som han har leveret til hofholdningen. Det skal blive ham godtgjort. JT, 13, 277. K. Incl. 6. juni.

1) Kopibogen har *Harslev*.

17. juni (Koldinghus) Hr. Jørgen Nielsen, sognepræst til [Nørre] Nærrå s. på Nørre sletten i Fyn, fik brev på et gangbol. JN har andraget, hvorledes han er kommet til agters, formedelst hans kvæg og fæmon er bortdød af skadelig smitte, og præstegårdens avling er så ringe, at han ej derved kan komme på fode. Herover skal han sidde i stor besværing. Han begærer derfor, at gangboligen i Bastrup by i hans livstid må ligge til præstegårdens avling. Af Henning Valkendorfs erklæring erfarer kongen, at hans angivende er sandfærdigt. Han bevilger derfor, at JN i sin livstid må nyde boligen i Bastrup kvit og fri for den hovning, der går deraf til kronen, dog skal han i rette tid give den årlige landgilde til kongen så vel som kirken. FR, 6, 234. Indl. udat. (2).

17. juni (Koldinghus) Hr. Niels Thomsen, sognepræst til Skorup, fik brev anlangende hjælp af præsterne i Ribe stift 1 års tid. NT har klagebogen andraget, hvorledes hans præstegård for få år siden er brændt. Efter at han med stor bekostning havde opbygget den igen, er den i år igen brændt, så at med hus og gård den meste del af bo og boskab og alt hans korn er brændt. Han begærer, at han må kommes til hjælp. Kongen beder provster og menige præster i Århus og Ribe stifter undsætte ham med nogen hjælp efter deres evne, anseende, at det er kristeligt, at den ene kommer den anden til hjælp. JR, 12, 285. Indl. 10. juni og udat.

17. juni (Koldinghus) Skorup Kirke fik bevilling på 4 rd. af hver kirke i Århus og Ribe stift. Kongen erfarer, at Skorup Kirke i Silkeborg len for kort tid siden er brændt, så at intet uden den bare mur står. Kongen anser for godt, at hver kirke i Århus og Ribe stift til kirkens reparation giver 4 rd., og byder hver, som har indseende med kirkerne, af disses forråd at levere dette til Mogens Høg. JR, 12, 285.

17. juni (Koldinghus) Mogens Høg fik brev om af kronens skove i lenet at udvise hr. Niels Thomsen, sognepræst til Skorup, 8 ege, som kongen har bevilget ham til at opbygge hans brændte præstegård. JT, 13, 277.

19. juni (Koldinghus) Otte Skades forlov. Kongen er tilfreds, at OS må forløves 6 ugers tid at forrette sine magtpåliggende ærinder i Jyll. Han skal gøre den anordning, at intet forsømmes på Kronborg i hans fravær. Sjt, 33, 94. K.

19. juni (Koldinghus) Rigens marsk fik brev om at lade Rudolf Abraham von Podebusk til Kørup bekomme et af de fynske kompagnier ryttere. Kongen har tilsagt RAP på hans ansøgning at være ritmester over et kompagni af den bevilgede rostjeneste i Fyn. Adressaten skal med det forderligste lade ham bekomme et af nævnte kompagnier, så han siden kan søge bestall. FT, 7, 171. K.

19. juni (Koldinghus) Hr. Henning Valkendorf fik brev om at erklære sig om Gregers Høg til Rørbæks supplikation anlangende byfogeden i Kerteminde. Hvad GH andrager, kan HV se af hans hosføjede supplikation. HV skal erkynndige sig om dens beskaffenhed og indskikke erklæring i Kanc. FT, 7, 172. Orig. i Odensegård lensark., LAO. (Heri indlæg 20. okt. 1640 og 22. jan. 1642).

19. juni (Koldinghus) Erik Rosenkrantz og bispen i Århus fik brev om, at Henrik Müller i Kbh. er forundt Klostereng [i Århus]. Møllen i Århus er blevet pantsat til HM efter derpå udgivet pantebrev. HM begærer nu, at et stykke eng, Klostereng, liggende ved dæmningen i mølledammen, må bevilges ham for den samme leje og afgift, som går deraf til hospitalet dér, eftersom det ingen er fæstet til og derforuden ligger møllen til skade, fordi man så tidligt om foråret for engens skyld lader vandet bortløbe, hvorved malingen hindres. Dersom ER befinder, at engen uden skade for hospitalet kan forundes HM, er kongen tilfreds, at han på kongens ratifikation forunder ham den. JT, 13, 277. Orig. i Århus bispeark., C 3-2.027, LAV.

20. juni (Koldinghus) Henning Pogwisch fik brev om at erklære sig om det kapel, hr. Steen Bille til Kærsgård begærer at opbygge i Brenderup Kirke. SB har andraget, at Brenderup s. og kirke skal forøges med en del håndværksfolk, som han har ladet bygge huse til, så en del ingen stole el. pladser i kirken har. Han begærer derfor, at der må udmures et kapel på den ene side af kirken, hvor en del folk kan stå, og at han må lade gøre hans og hans hustrus begravelse derunder. Derimod tilbyder han at ville bekoste det halve kapel, med så skel, at kirken vil lade bekoste den anden halvdel. HP skal erkynndige sig derom og erklære, om det vil være klogt for almuen, som ingen stolestade har, og om kirken har den formue, at den kan opbygge den ene halvdel, og om det kan ske uden kirkens skade. FT, 7, 172. K. Incl. 12. juni.

20. juni (Koldinghus) Erik Rosenkrantz fik brev anlangende Kirsten, dr. Morten Madsens, som med lavdagsbreve søges for nogen kirkegæld. Kongen erfarer, at K og hendes børn forfølges ved retten for en del kirkegæld dér, og lavdagsbreve er allerede brudt over dem. Uanset dette, sidder de retten overhørig og vil ikke rette for sig. ER skal fordre K og hendes børn o.a. interesserede for sig, og alvorligen påminde dem, at de retter for sig, såfremt de ikke vil forårsage, at andre midler bruges, når de ikke vil agte justitiens proces og lovlige fortløb i retmæssige tilkrav. JT, 13, 277. Indl. 17. juni.

21. juni (Koldinghus) Å.b. om kedelførere. For nogen tid siden er udgået å.b. og mandat,¹ hvorved det under kobberets forbrydelse og fortabelse af heste og vogne er blevet forbudt landstrygere og kedelførere at gennemstrippe i købstæderne og landsbyerne og tilforhandle sig alt gammelt kobber til at udføre af riget. Kongens vilje er ikke anderledes, end når det gælder de udenlandske landstrygere, som indkommer her og på falsk vægt tilforhandler sig gammelt kobber, kobbersmedene og grydestøberne her i riget til største skade på deres næring og håndværk. 1. Thi vil kongen have bevilget, at alle de, som er edsvorne og bosatte borgere, som skatter og skylder, må med deres egne tjenere, heste og vogne frit fare gennem landet og forhandle deres varer til borgere, bønder og hvo der begærer at købe dem, og helst de varer, der forarbejdes og sælges på de værker, der er begyndt her i riget. Men det gamle kobber, som de derimod tilforhandler sig el. tager i betaling, må de ikke føre uden for riget, men er forpligtet igen at sælge det. 2. Findes der nogen, som hemmeligt indstjæler kobber og messing i riget og dermed forkrænker kongens told, er sådant forsvæget gods forbrudt, og kongens till. kan aldrig videre nydes. Sjr, 23, 546. (Tr.: CCD, VI, 157-58). K. Indl. 15. juni.

1) Å.b. 14. juni 1649, se KB 1649, 154-55, og CCD, V, 600, jf. reces 1643, II.12.3, CCD, V, 294.

21. juni (Koldinghus) Hr. Christian Friis fik brev anlangende David Hoss på Tøjhuset. Med forundring erfarer kongen, at DH, som han selv har ladet indsætte i Tøjhuset for at lære artilleriet, er afskaffet iblandt en del andre tøjhusfolk. CF skal med forderligste erklære, af hvad årsag han er kommet ud af Tøjhuset. Imidlertid hans erklæring indkommer, skal han indtage DH og befale, at han som hidindtil bliver undervist i det, som vedkommer artilleriet. Sjt, 33, 93. K.

21. juni (Koldinghus) Tolderne i Sundet fik brev om at give Henrik Müller i Kbh. 350 rd. HM har for nogen tid siden gjort kongen forstrækning på 7.500 rd. efter det brev, kongen har givet ham sub dato 5. febr. i nærværende år, hvorpå endnu resterer 350 rd. De skal lade ham erlægge dette af toldkisten i Helsingør, tagende hans bevis derpå, og det skal blive dem godtgjort i toldregnskaberne. Sjt, 33, 93.

21. juni (Koldinghus) Hr. Ove Giedde fik brev anlangende en gård, Poul Cornelissen, ridefoged i Nørre [Asbo] h. er forundt, så og om dennes rettighed dér. Kongen erfarer, at kronens gård Bellinge i Oderljunge s., som var bevilget PC til hans bestilling, nu er forundt partcipanterne i Ørkeljunge Jernværk til pant. Kongen er tilfreds, at PC derimod igen må bruge Helialt, liggende i Oderljunge s., lige med sådan frihed, som han har brugt Bellinge. Deslige at han må nyde den rettighed der i herredet, som hans formand har haft før ham, til at bruge sine egne heste og vogn til herreds- og landsting. Dog skal han derfor efter egen erbydelse tjene kongen med en gerust hest og karl, når påæskes, og ej videre besvære bønderne med herreds- og landstingsrejsjer. SkT, 8, 391. K. Incl. 26. maj 1653 (2).

21. juni (Koldinghus) Ejler Gabrielsen fik brev på en halvgård. Kongen bevilger EG kvit og frit hans livstid at nyde halvparten af en gård i Åkær len, Hads h., Højby, som skylder årligen 3^{1/2} ørte rug, 3^{1/2} ørte byg, 3 ørter havre, 1/2 td. smør, 5 sk. 1 albus folefoder, 1 brændsvin, 15 hestegæsteri. Forbydendes etc. JR, 12, 286. Incl. 24. okt. og 24. nov. 1653 og 21. marts.

21. juni (Koldinghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om talg til hofholdningen. Han befales af kongen at lade sin skriver el. foged være hr. Steen Billes fuldm. behjælpelig til at få noget talg tilkøbs for rede penge i Ribe til hofholdningen. JT, 13, 278. K.

22. juni (Koldinghus) Hr. Steen Bille fik brev om et stolestade, jomfru Sofie Munk begærer i Omme Kirke. SB skal forfare om lejligheden og siden erklære, om stolestadet uden nogen præjudice kan forundes hende, så kongen kan vide at resolve. JT, 13, 278.

23. juni (Koldinghus) Christoffer og Erik Orning fik brev på et skib. CO har på sin og broderen EO's vegne andraget, hvorledes en skipper, Hans Gobrichsen, boende i Bergen, af dem er sat til skipper på deres

skib Fortuna. Forleden år lod han sig befragte af nogle borgere i Bergen for derfra at sejle til Danzig og siden derfra til Bergen. Men efter at han var ankommet til Danzig, lod han sig finde modvillig mod sin købmand, og ville ikke efterkomme sit certeparti og fragtbrev, men vil sælge skibet til den, der ville akkordere med ham. Han solgte skibet uden nogen kommis[sion] af sine redere, så en anden skipper findes nu derpå, og skibet skal være ankommet til Kbh. De begærer at måtte arrestere skibet, hvor det kan antræffes i kongens strømme og havne, indtil skipperen viser sin lovlige adkomst og købebrev, at han lovligt har købt skibet af rette ejermand. Kongen bevilger, at de må arrestere skibet til sagens uddrag, dog skal de straks udføre sagen ved lovlig proces, hvor skibet bliver anholdt, og selv udstå omkostning som følge af, at deres vederpart med rette kan klage el. vinder. SjøR, 23, 547. K. Incl. 22. juni.

23. juni (Koldinghus) Rektor og professorer i Kbh. fik brev anlangende mag. Jørgen Ejlersen, rektor i Kbh. JE har anholdt om for sin lange tjeneste og besværlige arbejde i skolen at måtte nyde loci, sessione et ascensione in academia¹ iblandt de andre professorer næst den, som nu er infimus og før dem, som herefter bliver voceret, med erbydelse desuagtet at betjene skolen, så længe Gud forlener ham helbred dertil. Kongen er tilfreds hermed, og når han bliver dimitteret fra skolen, må han nyde sit senium salario optimo residentiarum et decimarum² lige med andre, som er vocerede før ham. SjøT, 33, 94. K. (Efter kanslers ordre). Incl. 11. marts og udat.

1) have ret til pladser, sæde og forfremmelse på universitetet. 2) nyde sin alderdom med de residerendes højeste indtægt og tiender.

23. juni (Koldinghus) Bevilling for Else Rodsteen og Agate Rodsteen at være deres egne værger. Jomfru ER må selv annamme sit gods og løsøre og i alle måder søge sit eget gavn og bedste. Dog må hun ikke pante, sælge el. afhænde sit jordegods uden med hendes rette værges samtykke. JR, 12, 286.

Lige sådant brev fik AR.

23. juni (Koldinghus) Søren Orning og Jens Bildt fik brev om at være kommissarier på skifte efter Knud Rodsteen. Der skal være skifte efter KR. Adressaterne skal møde på Lengsholm og dér som kommissarier overvære skiftet, havende indseende med, at samtlige interessenter vederfares den del, ret er. Dersom nogen tvistighed kunne falde, skal de

enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 278.

24. juni (Koldinghus) Rentemestrene fik brev anlangende Henrik Müllers fordrings afskrivelse og afregning. Af HMs her indlagte fordring kan de se, hvorledes han er fornøjet for dens prætension. De skal lade fordringen udslette i tegnebøgerne på Rtk. og derhos til efterretning antegne, hvad der er givet ham. Siden skal de gøre rigtig afregning med ham, hvor meget han har annammet på den af kongen givne indvisning i Kbh.s, såvel som i Skt. Annæ told, deslige i Mandals og Nedenæs lens samt Bergens told, så det kan vides, hvad der endnu kan restere med rente. Sjt, 33, 94.

24. juni (Koldinghus) Tyge Below fik brev om at betale Anne, Claus Madsens i Middelfart for hoffets fortæring. Han skal erlægge hende det, der tilkommer hende efter underskrevne beviser, beregnet fra 6. aug. 1653 til 9. juni 1654 sidst forleden. Det skal blive ham godtgjort. FT, 7, 172. K. Orig. i Hindsgavl lensrgsk. Indl. 22. juni (2) og udat.

24. juni (Koldinghus) Hr. Steen Bille fik brev om havre, kostpenge og løn til 2 udridere. Kongen er tilfreds, at de 2 udridere her på slottet, som for kort tid siden er blevet bevilget 2 heste at ride på, til forskånsel for bønderne til hver af hestene må bekomme hver dag 1 skp. havre, lige som posthestene. Så og, at de selv til kostpenge må bekomme om måneden hver 1 rd., ligesom folesvendene, og om året hver til løn 10 rd. Det skal blive godtgjort ham i lensregnskaberne. JT, 13, 279. K. Indl. 13. juni.

25. juni (Koldinghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at lade fru Anne Margrete von Gøtzen, enke efter Jørgen Schulte bekomme 2 af de ringeste foler, som er opstaldet på Antvorskov, som hun kan bruge til et par vognheste. Sjt, 33, 95.

25. juni (Koldinghus) Steen Rodsteen fik brev om at være Frederik Rodsteens værge. Der skal med forderligste foretages skifte ml. Knud Rodsteens arvinger og enke. ST skal møde tilstede på Lengsholm, når skiftet foretages, og være FRs værge, havende i agt, at han vederfares ret. JT, 13, 279.

25. juni (Koldinghus) Christen Lange, Marcus Rodsteen m.fl. fik brev om at være fru Else Vind og hendes børns værge. Der skal foretages skifte ml. Knud Rodsteens arvinger og enke. Adressaten skal møde til stede på Lengsholm, når skiftet skal foretages, og være EVs værge, havende i agt, at hun vederfares ret, og overlevere hende det, hun med rette kan tilkomme. JT, 13, 279.

Lige sådan befaling fik MR til at være værge for jomfru Else Rodsteen og Folmer Urne at være værge for jomfru Agate Rodsteen.

26. juni (Koldinghus) Told- og acciseforvalterne fik brev om at fremskikke månedlig fortegnelse på told og accise. Adressaten [Mikkel Langemack] skal herefter månedligt i Kongens eget Kammer fremskikke fortegnelse på al told og accise, som findes i toldkisterne i Jyll. og Sjæll. under hans inspektion. Sjt, 33, 95.

[K.: Lige sådanne breve fik Henrik Thellemand om Fyn og Smålandene. Ludvig Lorents om Skåne, Bornholm og Blekinge. Laurids Eskildsen om accisen alene i Skåne og Sjæll.]

26. juni (Koldinghus) Jægermesteren fik brev om at lade Ove Bielke bekomme noget levende vildt. Han skal uden betaling lade Didrich Busch af Bergen bekomme 3 levende rådyr, nemlig en buk og 2 hinde, som kongen har givet OB. Han skal lade dyrene levere til ham i Helsingør. Sjt, 33, 95. K.

26. juni (Koldinghus) Caspar Gersdorffs forlov. Kongen er tilfreds, at CG må forløves 4 måneders tid at forrejse til Jyll., for dér at forrette sine magtpåliggende ærinder. Sjt, 33, 95. K.

26. juni (Koldinghus) Johan (Hans) Christoffer von Körbitz fik brev om at være marskal til Joakim Frederik Pentz' bryllup. Da Adam Henrik Pentz som brudgommens far ikke selv kan opvarte ved JFPs forestående bryllup, som kongen agter at gøre i Odense til den berammede tid, skal HCvK indtræde i marskals sted og med Frederik von Ahlefeldt forrette det, der vedkommer marskallens bestilling. FT, 7, 172. K.

26. juni (Koldinghus) Frederik von Ahlefeldt fik brev om at være marskal til Joakim Frederik Pentz' bryllup. Da Adam Henrik Pentz som brudgommens far ikke selv kan opvarte ved JFPs forestående bryllup, som kongen agter at gøre i Odense til den berammede tid, beder kon-

gen FA om at forrette tilbørlig opvartning tilligemed Johan (Hans) Christoffer von Körbitz, som er befalet at træde i marskals sted. FT, 7, 172.

27. juni (Koldinghus) Bevilling til opsættelse af begravelsen af fru Karen Gyldenstjerne, enke efter Godske Lindenov til Lindersvold, indtil hendes søn, Christoffer Lindenov, igen indkommer i riget. Sjr, 23, 548.

27. juni (Koldinghus) Roskilde Kapitel fik brev anlangende dr. Peter Bülche, kongens livmedikus, og Hans Boysen, hofmønsterskriver. PB er forlenet med et gejstligt beneficium i kapitlet og begærer nu, at han må holdes pro residento. Kongen beder kapitlet gøre det, så længe PB er i hans daglige tjeneste, og tilstede, at han nyder privilegier som andre residerende kanniker. Sjt, 33, 96. K. Indl. udat.

Lige sådant brev fik kapitlet anlangende HB.

27. juni (Koldinghus) Rentemestrene fik brev om Hans Dibolt (von Denen) jægermesters fordring. Han begærer, at han må betales noget af sin resterende besoldning for nogle år efter den med ham gjorde afregning. De skal afbetale ham, efterhånden som de har midler. Sjt, 33, 96. K. Orig. i DKanc. B 179i.

27. juni (Koldinghus) Rentemestrene fik brev om løn til kancellibudene, som har beklaget, at de resterer nogle års løn på Rtk., og de har ej nogen midler til deres underhold, mens de skal forblive i Kanc. De skal så snart som muligt lade dem bekomme 1 års løn. Sjt, 33, 96. K. Orig. i DKanc. B 179i.

27. juni (Kolding) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev om at lade brændte tjæretønder. De skal gøre den anordning i Kbh., at der dagligen bliver brændt en del tjæretønder på visse steder i alle gader overalt i byen og besynderlig i de gader, som er mest befængt, så at der flitteligen bliver røget. Dermed er at formode, at den smitsomme sygdom formedelst Guds nådige bistand nogenledes bliver lindret. Kongen har også befalet Jørgen Bjørnsen, viceadmiralen på Bremerholm, til den ende at lade adressaterne efter ansøgning være følgagtig så mange tomme tjæretønder, som findes på Bremerholm el. kan haves. Derforuden skal de gøre deres flid til på andre steder at forskaffe sig så mange af nævnte tønder at bruge til nævnte, el. være betænkt på andre midler

og veje, hvorved de eragter, at samme smitte ved Guds nåde og så vidt muligt ved menneskelig hjælp kan forekommes. Sjt, 33, 96. (Tr.: KD, V, 376).

27. juni (Koldinghus) Jørgen Bjørnsen fik brev om at lade borgmestre og råd i Kbh. være følgagtig så mange tomme tjæretønder, som allerede findes på Bremerholm el. herefter kan have. Sjt, 33, 97.

27. juni (Koldinghus) Hr. Ove Giedde fik brev om at annamme korn af Otte Krag. Kongen vil, at OG efter kongens anordning og mod sit bevis på Helsingborg Slot skal lade annamme det korn, som OK frem-sikker, både af det, adelen godvilligen har udlovet i Bøvling len, og skattekornt sammesteds, hvilket ellers skulle have været leveret på Provianthuset. SkT, 8, 392. K. Incl. 24. juni.

27. juni (Koldinghus) Hans (Johannes) Boysen fik brev på en mølle. HB har i sin gældsfordring hos kronen til udlæg og pant bekommet en mølle ved Mariager, Harlev Mølle, som i det kejserlige indfald skal være blevet ganske ruineret og endnu ligger øde, så der intet findes uden den bare plads, hvoraf han intet kan nyde. Han erbyder igen at opbygge møllen på egen bekostning, så han kan nyde noget deraf, med så skel, at han igen må gives det, han bekoster med bygning o.a., når møllen igen bliver indløst for den kapital, den er pantsat til ham for. Kongen bevilger dette. JR, 12, 286. Incl. udat.

28. juni (Kolding) Rentemestrene fik brev anlangende Peder Juel og hans medhavende herremænds bekostning til kroningen i Sverige. PJ har begæret, at han må godtgøres den ordinære bekostning, som han har været forårsaget at anvende i den nu overståede kroning i Sverige. Kongen er tilfreds, at hans bekostning efter hans underskrevne og til adressaterne fremskikkede opskrift må godtgøres. De skal godtgøre ham det, såvel som de forstrækninger, han har gjort de herremænd, han havde hos sig. Men forstrækningerne til herremændene skal de igen afkorte i disses resterende årlige besoldning. Sjt, 33, 97. K. Orig. i DKanc. B 179i (med Incl.).

28. juni (Koldinghus) Tyge Below fik brev om af Middelfart toldkiste at betale Herman Friis, tolder i Middelfart, 500 rd. for et skib, som er blevet konfiskeret. HF har andraget, at han har bekostet over 500 rd. på det skib af Sønderborg, som for nogen tid siden forløb kongens told i

Middelfartsund, og derfor blev konfiskeret. Han begærer derfor at måtte gives noget på al anvendt bekostning. Kongen er tilfreds, at HF må bekomme 500 rd., og TB skal lade ham bekomme dem af toldkisten for al bekostning på kundskab om skibet og dets anholdelse. Han skal tage hans bevis, og det vil blive godtgjort. FT, 7, 173. Indl. 1. og 15. juni.

28. juni (Koldinghus) Poul Hansen, glarmester på Koldinghus Slot, fik brev om at være fri for skat o.a. byens besværing, ligesom hans formand, imens han forbliver i kongens tjeneste. JR, 12, 287. Indl. 7. og 13. juni.

28. juni (Koldinghus) Jomfru Else Amalie Grubbe fik brev om at være sin egen værge. Hun må selv annamme sit gods og dets indkomst, vist og uvist, samt løssøre og i alle måder anvende det til sin egen gavn og fordel med hendes lavværgeres samtykke. Dog må hun ikke pante, sælge el. afhænde sit jordegods uden med hendes rette lavværgeres samtykke. JR, 12, 287.

28. juni (Koldinghus) Hr. Steen Bille fik brev om at lade Gotfred Skomager, kongens tolder og postmester i Haderslev, bekomme 128¹/₂ rd. af toldkisten i Kolding for vin, som han har leveret til hofholdningen. SB skal tage hans bevis, og det vil blive godtgjort i toldregnskaberne. JT, 13, 279. Indl. 22. juni og udat.

29. juni (Dalum Kloster) Rubeck Pors og Erik Kaas fik brev om at være kommissarier, imens fru Lene Rud, enke efter Jørgen Grubbe, leverer Alexander Grubbes værgemål. LR agter med det forderligste at overlevere værgemålet til sønnen. Adressaterne får fuldmagt til som kommissarier at være til stede. Dersom nogen tvistighed kunne indfalde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signetter give beskrevet fra sig til parterne. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. SJT, 33, 98. K. Indl. 26. juni.

30. juni (Dalum Kloster) Arent von der Kuhla fik brev om korn til Ove Giedde. Han skal lade ham være følgagtig en del af det korn, som findes i forråd på Kronborg, tagende hans bevis. Det skal blive ham godtgjort. SJT, 33, 98.

30. juni (Dalum Kloster) Lensmændene i Sjæll. og Skåne fik brev om afskaffelse af markeder og forsamlinger. Kongen har formedelst den smitsomme syge anset for godt at afskaffe alle markeder og forsamlinger i Sjæll. og Skåne. De skal gøre anordning om, at sådanne bliver forbudt. Sjt, 33, 98. K.

30. juni (Dalum Kloster) Otte Thott fik brev om at lade hr. Ove Giedde efterhånden være noget korn følgagtig, så meget rug, byg el. malt, som han begærer til at fortsætte arbejdet ved Helsingborg, med det, som findes i forråd på Malmøhus. OT skal tage hans bevis, hvorefter det skal blive ham godtgjort. SkT, 8, 392. K.

30. juni (Dalum Kloster) Georg Bilhart, apoteker i Odense, fik told- og accisefrihed på vin o.a. GB må til apoteket årligt told- og accisefri nyde 3 ammer malvasier, 3 ammer spansk vin, 3 ammer fransk brændevin, 3 ammer vineddike og 3 ammer rhinskvin. Forbyndendes etc. FR, 6, 235. Indl. 7. nov. 1653 (se 20. febr., FR, 232, ovf. s. 72), 10. juni og udat. (3).

30. juni (Dalum Kloster) Grev Christian Rantzau og Mogens Kaas fik brev anlangende ikke at tilstede fart ml. Svendborg og Langeland. Kongen erfarer, at den grasserende sygdom tiltager i Svendborg, hvorfor det er at befrygte, at Langeland skal blive befængt. CR skal gøre den anordning, at ingen handel el. overfart ml. Lavind og Svendborg tilstedes, så længe sygdommen er der. FT, 7, 173. K.

Lige sådant brev fik MK, mutatis mutandis.

30. juni (Dalum Kloster) Mogens Høg og Otte Krag fik breve om at være Gregers Høg til Rørbæks børns værger. GH agter i hans og hustruens levende live at holde skifte med børnene, så at enhver kan vide, hvad denne kan tilfalde efter forældrenes død. MH skal være hans datter jomfru Margrete Høgs værge på skiftet og have indseende med, at alt går rigtigt til. FT, 7, 173.

Lige sådant brev fik OK at være hans søn Marcus Høgs værge.

30. juni (Dalum Kloster) Laurids Ulfeldt og hr. Flemming Ulfeldt fik brev om at registrere nogle breve, perler og smykker efter hr. Ebbe Ulfeldt. Adressaterne fik befaling til den 4. juli at tage for sig deres afd. broder EU's skrin, som findes under forsegling, hvori alle hans magtpåliggende breve o.a. findes; de skal åbne skrinet og gennemse og registrere det, der findes deri, desligeste og lade vurdere de perler, dia-

mantstøj og smykker, som bør findes i hans efterladte bo, og siden under deres hænder og signeter give det beskrevet fra sig til enken, fru Mette Grubbe, på det at al vidtløftighed og uenighed i fremtiden kan forekommes. JT, 13, 280.

1. juli (Dalum Kloster) Jørgen Rosenkrantz fik brev om, når han besøges og plads bliver ledig i Sorø Skole, at indtage Søren Nielsen og Christen Nielsen, stedsønner af hr. Svend Sørensen Leht, sognepræst til Lyngby og Albøge sogne, og forordne dem under disciplin o.a. lige ved andre skolebørn dér. SJT 33, 99. K.

1. juli (Dalum Kloster) K.M.s mageskifte med Mogens Friis. MF har til magelæg til kongen udlagt gde og gods af sit jordegods i Nørrejylland. i Århusgård len, Ning h., Malling s., Sønderup: Rasmus Sørensen, skylder $1\frac{1}{2}$ ørte rug, $1\frac{1}{2}$ ørte byg, $1\frac{1}{2}$ ørte havre, 1 fjdg. smør, 1 svin, 1 fodernød, 1 lam, 1 rd. landgildepeng, $\frac{1}{2}$ rd. gæsteri. Ajstrup: Niels Madsen, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, $\frac{1}{2}$ fjdg. smør, 1 svin, 1 rd. landgildepeng, 1 rigsørt gæsteri. Kolt s., Stautrup: Jens Sejersens, 2 ørter byg, 1 ørte 2 skp. havre, $\frac{1}{2}$ fjdg. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 5 rigsørt landgildepeng, 1 rigsørt gæsteri, og er skov til samme gård til 3 svins olden. Beder s., Fløjstrup: Niels Sørensen, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 svin, 1 fødenød, 4 sletmk. landgildepeng, 1 rigsørt gæsteri. Lille Fulden: Rasmus Mikkelsen, 3 td. byg, $2\frac{1}{2}$ td. havre, 1 rd. landgildepeng, og er skov til samme gd. til 4 svins olden; Søren Nielsen, smst. 2 ørter rug, 2 ørter byg, 2 ørter havre, 1 fjdg. smør, 1 svin, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 4 sletmk. landgildepeng, og er skov til 4 svins olden; Erik Hansen, smst., 3 td. byg, $2\frac{1}{2}$ td. havre, 1 brændsvin. Tranbjerg s., Østerby: Søren Nielsen af en ejendom på Østerby Mark, 2 ørter byg, 1 lam, 1 gås. Malling s., Store Nor: Jørgen Jensen, $\frac{1}{2}$ ørte rug, $\frac{1}{2}$ ørte byg, $\frac{1}{2}$ ørte havre, $\frac{1}{2}$ svin, $2\frac{1}{2}$ sletmk. 2 sk. engpeng. Nok Tiset¹ s., Tander: Jens Jensen, 4 ørter byg, 1 fjdg. smør, 1 svin, 1 rd. landgildepeng, 1 rd. gæsteri, og er skov til 3 svins olden. Astrup s., Løjenkær:² Søren Rasmussen, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 fjdg. smør, 1 svin, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 2 rd. landgildepeng og er skov til 18 svins olden. Malling s., Sønderup: Søren Nielsen, $1\frac{1}{2}$ ørte rug, $1\frac{1}{2}$ ørte byg, $1\frac{1}{2}$ ørte havre, 1 fjdg. smør, 1 svin, 1 fodernød, 1 lam, 1 rd. landgildepeng, $\frac{1}{2}$ rd. gæsteri. Fløjstrup: Jens Bodelsen: 2 ørter rug, 2 ørter byg, 10 skp. havre, 1 fodernød, 1 svin, 1 rd. landgildepeng, 1 rd. gæsteri. Beder s., Lille Fulden: Søren Olesen, 2 ørter rug, 2 ørter byg, 1 fjdg. smør, 1 svin, 1 rd. landgildepeng; An-

ders Christensen, 5 skp. rug, 1 ørte 5 skp. byg, 1 svin, 1 rigsort landgildepengge. Nok Holme s. og by: Niels Jensen, 2 ørter rug, 2 ørter byg, 2 ørter havre, 1 svin, 1 fodernød, 2 rd. landgildepengge, med al ejendom, landgilde osv. Til fyldest vederlag har kongen udlagt gde og gods i Århusgård len, Ning h., Mårslet s. og by: Søren Nielsen, 2 sk. landgildepengge, 6 skp. rug, 1 td. byg, 10 td. 3 skp. havre, hvoraf 8 td. 2 skp. er for 11 hestegæsteri, $\frac{2}{3}$ af 1 ko, $\frac{2}{3}$ af 1 får, 1 svin, $\frac{1}{2}$ lam, 1 gås, 4 høns, af stiftets bog 1 sk. 1 albus landgildepengge, 2 skp. rug, 2 skp. byg, 7 skp. havre; Søren Christensen og Rasmus Mikkelsen smst., 3 sk. landgildepengge, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 14 td. 7 skp. havre, hvoraf 12 td. 3 skp. er for $16\frac{1}{2}$ hestegæsteri, $\frac{1}{2}$ td. smør, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 svin; Mads Pedersen, smst., 6 skp. byg, 1 svin, $4\frac{1}{2}$ havre for 6 hestegæsteri; Jens Rasmussen, smst., $\frac{1}{2}$ fjdg. smør, 1 svin, 2 td. 2 skp. havre for 3 hestegæsteri; Mads Nielsen, smst., 4 sk. landgildepengge, 1 ørte rug, 1 ørte byg, $10\frac{1}{2}$ td. 5 skp. havre, hvoraf 8 td. 2 skp. er for 11 hestegæsteri, 1 fedeko, 1 får, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 svin. Nok af Svend Godsets bygge 3 skp. havre. Hørret by: Peder Jensen, $1\frac{1}{2}$ mk. pengge, 4 skp. rug, 4 td. byg, 8 td. 2 skp. havre, hvoraf $7\frac{1}{2}$ td. er for 10 hestegæsteri, 1 td. salt, 1 får, 1 lam, 4 høns, 1 gås, 1 svin; Peder Poulsen smst., 2 sk. landgildepengge, 6 skp. rug, 1 td. byg, 9 td. 3 skp. havre, hvoraf $7\frac{1}{2}$ td. er for 10 hestegæsteri, 1 fjdg. smør, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 svin; Rasmus Rasmussens enke Kirsten Poulsdatter, 2 sk. landgildepengge, 6 skp. rug, 1 td. byg, 9 td. 3 skp. havre, hvoraf $7\frac{1}{2}$ td. er for 11 hestegæsteri, 1 fjdg. smør, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 svin; Jens Nielsen, smst., 2 sk. landgildepengge, $\frac{1}{2}$ td. rug, $\frac{1}{2}$ td. byg, 8 td. 7 skp. havre, hvoraf $7\frac{1}{2}$ td. er for 10 hestegæsteri, $2\frac{1}{2}$ mk. 2 sk., 2 albus, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1 svin; af Nebs Bygge 1 får, $1\frac{1}{2}$ mk., 4 td. 1 skp. havre, hvoraf 3 td. 6 skp. er for 5 hestegæsteri; Rasmus Jensen, smst., 2 sk. landgildepengge, 6 skp. rug, 1 td. byg, 9 td. 3 skp. havre, hvoraf $7\frac{1}{2}$ td. for 10 hestegæsteri, 1 fjdg. smør, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 svin; 1 ødegd. smst., som Peder Pedersen smed påboede, 2 sk. landgildepengge, 6 skp. rug, 1 td. byg, 9 td. 3 skp. havre, hvoraf $7\frac{1}{2}$ td. for 10 hestegæsteri, 1 fjdg. smør, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 svin; Peder Tygesen, smst., $\frac{1}{2}$ fjdg. smør, 6 skp. havre for 1 hestegæsteri. Mallings s. og by: Peder Andersen, 2 sk., 2 får, 5 sk. 2 albus, 3 skp. havre. Kolt s., Edslev: Mikkelt Iversen, 4 sk., 6 skp. rug, 6 skp. byg, 11 td. 6 skp. havre, hvoraf 9 td. 6 skp. er for 13 hestegæsteri, 1 får, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 svin, $\frac{1}{3}$ ko; af bolet og Nebs Bygge 2 skp. havre, 1 får. Og efterskrevne gadehuse, som er bygget på nævnte gd.s grund: Rasmus Hjulmand, Rasmus Jensen, Peder Christensen, Rasmus Sivertsen, så og Niels Rasmussen i Pinds Mølle og 1 øde ejendom på Ask Mark, som

alt er indregnet i nævnte Mikkel Iversens gd.s sæd og avling. Nok kro-
nens gde og gods i Mårslet s. og by, Jens Jensen og Rasmus Sørensen 2
ørter rug, 2 ørter byg, 2 ørter havre, 1 fodernød, 1 svin, 3 sk. grot;
Niels Sørensen, smst., 1 ørte rug, 1 ørte byg, 12 sk. engpenge; Peder
Mikkelsen, smst., 1 ørte rug, 1 ørte byg, 12 sk. engpenge, 1 fodernød,
1 svin; 1 gadehus smst., Jørgen Sørensen ibor, skylder 3 mk. Langballe:
Mikkel Nielsen, 4 sk., 1 td. rug, 10 skp. byg, 11¹/₂ td. 2 skp. havre, hvor-
af 9 td. er for 12 hestegæsteri, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 svin; Rasmus
Jensen og Eske Olufsen (Øvlisen), smst., 4 sk., 1 ørte rug, 1 ørte byg,
14 td. 2 skp. havre, hvoraf 11 td. 2 skp. er for 15 hestegæsteri, 1 lam, 1
gås, 4 høns, 1 svin, 1 lægdsko; Søren Nielsen, smst., 2 sk., 6 skp. rug, 1
td. byg, 10¹/₂ td. 1 skp. havre, hvoraf 9 td. er for 12 hestegæsteri, 1 lam,
1 gås, 4 høns, 1 svin, 2¹/₂ mk. 2 sk. 2 albus penge; af Studs Bygge 3 skp.
havre af ødegårds mark, 2 sk. leding; Mikkel Jensen, smst., 4 sk. leding,
1 ørte rug, 1 ørte byg, 12 td. havre, hvoraf 9 td. er for 12 hestegæsteri,
3 mk. penge, 1 får, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 svin; Rasmus Jensen, 2 ørter
rug, 2 ørter byg, 9¹/₂ td. havre, hvoraf 4¹/₂ td. er for 6 hestegæsteri, 1¹/₂
mk. penge, 1 svin; Jens Nielsen i Dalsgård, smst., 2 ørter rug, 2 ørter
byg, 10 td. havre, hvoraf 7¹/₂ td. er for 10 hestegæsteri, 1¹/₂ mk. penge,
1 svin. Nok Beder s., Seldrup: Øvle Jensen, 2 ørter rug, 2 ørter byg,
9¹/₂ td. havre, hvoraf 4¹/₂ td. er for 6 hestegæsteri, 1 svin, 1¹/₂ mk. pen-
ge, og er skov til 6 svins olden; Mads Jensen, smst., af 1 gadehus, 2 sk.
Astrup s., Drammelstrup: Mikkel og Rasmus Jensen, 2 sk. leding, ¹/₂ td.
rug, 6 skp. byg, 13¹/₂ td. 1 skp. havre, hvoraf 12 td. er for 16 heste-
gæsteri, 2 får, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 1 svin. Gadehuse i Malling: Rasmus
Jensen, 1 mk., 1 hus, Peder Øvli har i fæste. Skåde: Jesper Christensen,
2 hestegæsteri. Skåbling: Jep Hansen, 1 mk. 5 sk. 1 alb. Ingerslev:
Bjørns hus. Kolt: Rasmus Mikkelsen, 1 mk.; Mikkel Lassen, smst., 1 he-
stegæsteri. Ravnholt: Karen Rasmusdatter, 7 sk. 1 albus. Ormslev s. og
by: Mikkel Nielsen, Jens Sørensen, Esben Sværtmand, Jens Hellesen,
Rasmus Andersen og Mikkel Bødker. Vester Lisbjerg h., Søften: Niels
Frandsen, skylder 18 sk. Hvilke gde og gods etc. Efter ordinær stil. Og
skal det være MF frit for at købe sig ejendommen af bonderettigheden
af det jordegne gods. JR, 12, 288. (Udt.: Kr. Sk., 45-46).

1) Kopibogen har *Tising*. 2) Kopibogen har *Limkier*.

1. juli (Dalum Kloster) Mogens Friis' genbrev på mageskifte, efter or-
dinær stil. Underskrevet af MF, Erik Krag og Steen Hohendorff. JR, 12,
292.

1. juli (Dalum Kloster) Erik Rosenkrantz fik brev om at annamme Mogens Friis' mageskiftegods under lenet. MF har til kronen udlagt gde og gods at sit jordegods i Århusgård len, Ning h. [er identisk med mageskiftet i JR, 288, lokaliteterne Malling s., Sønderup; Koldt s., Stautrup; Beder s., Fløjstrup og Lille Fulden; Tranbjerg s., Østerby; Malling s., Store Nor, dog anføres ikke skov og svins olden, se ovf., s. 161]. ER skal annamme disse gde og gods, indskrive det i jordebogen og årligt gøre rgsk. for den visse og uvisse rente og indkomst. JT, 13, 280.

2. juli (Dalum Kloster) Bevilling for Joakim Christoffer von Kahrndorf til toldfrit at udføre 4 heste. Dog skal han tilstille tolderne tilladelsen på stedet, hvor de udføres, eftersom den ej skal gælde mere end denne ene gang. SJR, 23, 549.

2. juli (Dalum Kloster) Hr. Niels Trolle fik brev om at gøre et begravelsessted i Roskilde Domkirke til fru Kirsten Munks børn. Han skal i sommer lade forfærdige en muret grav på et sted i Roskilde Domkirke, som han selv eragter bekvemmeligt dertil, dog ikke i nogen af de kapeller, hvor sprinkelværk og døre allerede forefindes. Når graven er gjort, skal han af den 3. grav i kongens egen begravelse udtage de lig og kister af KMs børn, som er nedsat deri, og indsætte i den nye grav. Bekostningen skal blive ham godtgjort i hans lensregnskaber på Rtk. SJT, 33, 99. K.

2. juli (Dalum Kloster) Anne, Claus Madsens i Middelfart fik brev om at måtte bekomme 20 læs ved for betaling af Hindsgavls skov efter udvisning, hvor det kan ske belejligst og uden skovskade. Lensmanden på Hindsgavl befales at lade hende bekomme det. FR, 6, 235. K.

3. juli (Dalum Kloster) Hr. Niels Krabbe fik brev anlangende Øgge af Mørkemåls lejermål i sit ægteskab. Kongen erfarer, at Ø 3 gange har forbrudt sig med lejermål i sit ægteskab og derfor er dømt til at miste sit liv. Han har derfor begæret, at kongen vil benåde ham på livet. Kongen er tilfreds, at han denne ene gang må benådes, dog skal han straks forsværge landet, så fremt han vil nyde benådningen. SKT, 8, 393. Indl. 4. og 19. juni.

3. juli (Dalum Kloster) Laurids Skinkel og Jørgen Kaas fik brev anlangende Henrik Markdanner til Søgård. HM har for kongen andraget, at der begiver sig nogen tvistighed ml. ham og Henrik Oldeland til Uggerslevgård anlangende denne gård, som HMs forældre skal have haft i

forpagtning, og HO fordrer nu rgsk. Adressaterne har tidl. efter befaling registreret boet på Uggerslevgård efter HO's afd. mor, hvor det formentes, at de fandt adskillige af HO's breve på penge o.a., som han har bekommet af HMs forældre på veksel ud af riget og i andre måder, hvilken deres registrering formentes at være forkommen, eftersom den ej skal være indført i den forretning, som Henrik Gyldenstjerne til Skovsbo og Gregers Høg til Rørbæk har gjort på Søgård, da de registrerede boet der efter afd. Markdanner og overleverede til afd. Melkior Oldeland. Adressaterne skal meddele HM kopi af deres registrering på Uggerslevgård under deres hænder og signeter, på det parterne kan komme til videre oplysning i nævnte tvistighed. FT, 7, 176. K. Incl. 30. juni.

3. juli (Dalum Kloster) Grev Rantzau og hr. Mogens Kaas fik brev om, at der ingen fart må være ml. Tåsinge og Lavind. De har tidl. bekommet kongens befaling anlangende at gøre en anordning, at ingen handel el. overfart må tilstedes ml. Lavind og Svendborg, så længe den begyndte sygdom dér grasserer. For des større sikkerhed skal de forbyde nogen at passere el. komme over til el. fra Tåsinge og Lavind, så længe sygdommen varer. FT, 7, 177. K.

Lige sådant brev fik MK.

4. juli (Dalum Kloster) Erik Kaas til Lindskov fik brev om at være landkommissarius. Af rigsrådet i Fyn har kongen erfaret, at EK lovligen er eligeret til at være landkommissarius i Fyn, og han har for kongen præsteret juramentum fidelitas. Kongen forordner ham til landkommissariusbestillingen på Fyn. Han og de, der er forordnet i samme provins, skal en gang hvert år el. oftere, om tiderne kræver det, forsamle sig for at kommunikere om det, der er anordnet til landets defension, og have opsyn med, at alt efterkommes af det, der af kongen anordnes til landets forsvar, og så vidt muligt remedere mangler og fejl. Det, der ej kan ske af dem, skal de tilkendegive for kongen. Har nogen af gejstlig el. verdslig stand noget at besvære sig over, og begærer at andrage det for Rigens Råd og kommissarierne, skal det stå dem frit for. Siden er Rigens Råd og kommissarierne forpligtet at tilkendegive det for kongen. Dog er det ingen forment selv at forebringe det for kongen el. andre. FR, 6, 236. K.

4. juli (Dalum Kloster) K.M.s mageskifte med Søren Munk. SM har til magelæg til kongen udlagt gde og gods i Ålborghus len, Havbro s. og by: 1 gd., Christen Olsen påbor, skylder årligen 1 ørte rug, 2 ørter byg,

1 ørte havre, 1 pd. smør, 1 skovsvin, 1 fødenød, 2 gæs, 1 lam, 2 høns. Bjerre h., Hornum s. og by: Jens Sørensen, skylder 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 skovsvin, 1 fødenød, 1 pd. smør; 1 gadehus på samme gd.s grund, Peder Sørensen påbor, skylder årligen 1 rd. Gislum h., Farsø¹ s. og by: 1 gd., Morten Sørensen påbor, 1 ørte rug, 3 fjdgk. byg, med al ejendom, herlighed osv. Derimod har kongen til fyldest vederlag udlagt gde og gods i Ålborghus len, Havbro s. og by: 1 gd., Niels Jensen Munk påbor, skylder 4 sk. leding, 1 ørte rug, 2 ørter byg, 1¹/₂ ørte havre, 2 pd. smør, 1 får, 1 lam, 1 gås med 2 skp. havre, 2 høns, 1 svin, 10 sletmk. for 4 td. havre for 12 hestegæsteri, 4 mk. 2 sk. 2 albus kopenge; nok 1 bol smst., Mikkell Simensen påbor, skylder 1 ørte rug, 1 ørte byg, hvilke gde og gods, med al dets herlighed, ejendom, landgilde etc. Ordinær stil. JR, 12, 293.

1) Kopibogen har *Førse*.

4. juli (Dalum Kloster) Søren Munks genbrev efter ordinær stil, underskrevet af SM, Erik Krag og Steen Hohendorff. JR, 12, 293.

4. juli (Dalum Kloster) Konfirmation af en kontrakt ml. borgmestre og råd i Viborg og Oluf Christensen, sognepræst til Gråbrødre Kirke. Kongen er søgt om konfirm. af kontrakten, lyder: OC, sognepræst til Gråbrødre Kirke og dens annexer Asmild og Tapdrup sogne og provst i Nørlyng h., kender, at eftersom Gud har bortkaldet hans medbroder, hr. Laurids Nielsen Aalborg, sognepræst smst., og de efter Chr. 4.s brev har till. til, at når en af dem afgår ved døden, så har den anden, formedelst kaldet er ringe, till. til at holde og lønne en kapellan og nyde sognepræstens indkomst alene. Da ved afståelse af denne ret Guds ære og menighedens nytte og trætte og uenighed forekommes, har OC efter borgmestre og råds og borgerskabets indstændige anmodning afstået dette, på kongens behag, så der altid derefter som tilforn skal være 2 sognepræster til at nyde indkomsten og kaldes af borgmestre og råd og borgerskabet efter ordinansen og recessen, hvilket bevis OC har meddelt dem, for hvilket kongens konfirm. skal anmodes, og underskrevet med egen hånd. Viborg 26. juni 1654. OC. Kongen konfirmerer dette. JR, 12, 294.

4. juli (Dalum Kloster) Ribe Kapitel fik brev om at erklære sig om gods, Malte Sehested begærer til magesk. MS begærer til magelæg af Ribe Kapitels gods i Sale s., Svenstrup: 1 gd., Mads Smed og Laurids Andersen påbor; 1 gd., Niels Bentsen og Jens Bentsen påbor; 1 gd.,

Christen Bentsen og Niels Bentsen påbor; 1 gd., Mads Smed påbor. Svenstrup Hovgård; 1 gd., kaldet Nold. Nør Bjærten: 1 gd., Mads Christensen påbor. Sale by: 2 gde, Tue Nielsen og Oluf Nielsen påbor. Hvorimod MS erbyder at udlægge af hans gde og gods i Bølling h.: 1 gd., kaldet Fastergård, som Jens Nielsen og Peder Olufsen påbor. Egisbelle: 1 bol. Nørre [Horne] h., Forsum: 1 gd., Jens Christensen påbor; 1 gd., Jens Jostsen og Oluf Thomsen påbor; 1 gd., Oluf Henriksen påbor; 2 bol, Peder Andersen og Jens Christensen påbor. Forsum by, Sandholt. Ansager s., Stenderup: 1 gd., som Hans Pedersen påbor. Hvis det ikke kan strække til mod Ribe Kapitels gods, erbyder han ydermere. Adressaten skal med det forderligste erklære, om det gods, som MS begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kapitlet, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 280.

4. juli (Dalum Kloster) Erik Juel skal i lenets jordebog lade indskrive noget gods, som Søren Munk har udlagt til K.M. SM har udlagt gde og gods af sit jordegods i Ålborghus len, Havbro s. og by: 1 gd., Christen Olsen påbor, skylder årligen 1 ørte rug, 2 ørter byg, 1 ørte havre, 1 pd. smør, 1 skovsvin, 1 fødenød, 2 gæs, 1 lam, 2 høns. Bjerre h., Hornum s. og by: Jens Sørensen, skylder 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 skovsvin, 1 fødenød, 1 pd. smør; nok 1 gadehus på samme gd.s grund, Peder Sørensen påbor, skylder årligen 1 rd. Gislum h., Farsø¹ s. og by: 1 gd., Morten Sørensen påbor, 1 ørte rug, 3 fjdgk. byg, EJ skal lade nævnte gde og gods annamme under lenet, indskrive det i jordebogen og årligt gøre rgsk. for den visse og uvisse rente og indkomst. JT, 13, 281.

1) Kopibogen har *Førsle*.

5. juli (Dalum Kloster) Bevilling for Salomon Gerber på vinhandel i Viborg. Han må bruge vinhandel med rhinskvind og fransk vin, som han skal sælge for en billig pris, og han skal efter recessen have rhinskvind i sær hus og kælder, og fransk vin i en anden. Dog skal det være enhver borger i byen såvel som ham selv frit for at udtappe vin i potter. Lensmanden og borgmestre og råd skal have flittig indseende med, at der omgås rigtigt dermed. Forbydendes etc. JR, 12, 295. Indl. udat.

7. juli (Koldinghus) Fru Lene Barnekow, enke efter Tønne Friis til Tølløse, fik brev om, at Peder Jensen skal stille borgen. LB har andraget, hvorledes hendes fhv. faged Pj har taget herredagsstævning over hen-

de til forestående herredage, hvilket hun mener er sket til ophold og hende i længden til skade, eftersom han både til hjemtinget og efter recessen er blevet tilkendt hendes tilkrav, som han er pligtig at betale. Hun begærer, at han må tilholdes at sætte hende forlovere til sagens uddrag. Da det er billigt, at hun ingen skade vederfares over hans stævning, befaler kongen PJ at stille LB kaution for det, hun kan præteredere, med mindre han vil borge for sig selv. Sjr, 23, 549. Indl. 4. og 5. juli.

7. juli (Koldinghus) Hr. Flemming Ulfeldt fik brev på at erklære sig om supplikation fra Niels Mikkelsen, ridefoged på Halsted Kloster. Hvad NM har andraget, kan FU se af hans hosfølgende relation. Han skal erklære sig om dens beskaffenhed og indskikke erklæringen i Kanc. SmT, 8, 86.

7. juli (Koldinghus) Anders Thomsen, tolder i Ballum, fik brev om at søge østersfangst i Jyll. AT har andraget, at der skal findes østerlingfiskeri i Bøvling len såvel som andre len og strømme under den jyske kyst, som endnu ikke har været opsøgt. Han begærer till. til på egen bekostning at søge dette. Kongen bevilger dette, Riberhus len undtaget. Han skal efter egen erbydelse for fiskeriet give kongen derfor eftersom lensmanden der eragter billigt efter fiskeriets beskaffenhed. JR, 12, 295. Indl. 27. juni (2).

7. juli (Koldinghus) Hr. Mogens Sehested fik brev anlangende Vesterland Føhrs bønders toldfrihed. Kongens undersætter af Vesterland Føhr under Riberhus len har andraget, hvorledes de nu mere end tilforn besværes med told af de kreaturer, heste og varer, som de fører fra og til landet. Af MSs erklæring erfarer kongen, at det af toldbøgerne befindes, at de hidindtil har været forskånet for told af varer, der ind- og udføres. Kongen er tilfreds, at de fremdeles indtil videre må være forskånet for told af sådanne varer til egen fornødenhed. MS skal forstændige tolderen dette. JT, 13, 282. (Tr.: CCD, VI, 158-59). K.

8. juli (Koldinghus) Lensmændene i Danmark fik breve anlangende tiender, som ridderskabet må forundes, når de bliver ledige. Ridderskabet har beklaget sig, at mange tiender, som de mod anden besværing kunne have stor hjælp af, når de blive ledige, forundes andre end dem selv. De begærer, at kongen vil tage dette i betænkende. Når der i

adressatens len bliver nogen af kronens anparter af tiende i adelens hovedsogne el. deres annekser ledige, skal han for sædv. fæste og afgift unde dem frem for nogen dem, der beviser kongen og deres fædreland deres villighed, med mindre nogen særdeles betænkende kunne være deri. Hvorpå kongen vil resolve, når det tilkendegives ham. SJT, 33, 99. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

8. juli (Koldinghus) Tyge Below fik brev om at være kommissarius i Peder Langes sted ml. Ribe by og Kærbyl. Kongen har befalet PL og Jørgen Seefeld tillige med andre gode mænd at begive sig på åstederne ml. Ribe og Kærbyl anlangende tvister, berammet til 24. juli. Da PL formedelst andre bestillinger er forhindret, befaler kongen TB at møde tilstede i hans sted og fyldestgøre kongens befaling sub dato Koldinghus 27. juli 1652¹ tilligemed JS o.a. gode mænd. JT, 13, 282.

1) Se KB 1652, 209.

8. juli (Koldinghus) Erik Juel fik brev om, at dr. Jacob Janus skal have 800 rd. af Ålborg toldkiste, når der findes midler, tagende derpå hans bevis. Udt. i JT, 13, 282.

8. juli (Koldinghus) Mag. Frands Rosenberg fik brev om præsternes offer og indkomst i Viborg, imens den sag til herredagen er upåkendt. Tvistigheden ml. præsterne i Viborg kan formedelst herredagens opsættelse ikke så snart komme til ende. Kongen erfarer, at den ene sognepræst, mag. Jens [Pedersen Ostenfeld], imidlertid fast alene oppebærer indkomsten. FR skal på kongens vegne forstændige J, at kongens vilje er, at hr. Kjeld [Andersen Schiwe], som gør lige tjeneste med ham, nu alene skal oppebære tilkommende års indkomst, ligesom J tilforn har gjort, påskeofferet undtagen, som J må oppebære ligesom K også har nydt det. Dette skal kontinuere hvert andet år, indtil sagen er udført. JT, 13, 283. K. Indl. 3. juli 1653, 11. april, 15. maj, 26. (3) og 27. juli og udat.

9. juli (Koldinghus) Arent von der Kuhla fik brev anlangende Hans Niensens forseelse i Tibirke. HN har forset sig med vidnesbyrd i en drabssag. Han begærer, at forseelsen må efterlades ham, så han ikke efter recessen skal straffes på ære el. finger, helst efterdi ingen er tilføjede skade derved. Af AvdKs erklæring erfarer kongen, at HN hårdeligen fortryder forseelsen, og at han selv forklarede sit vinde samme dag. Kongen er tilfreds, at han denne gang forskånes, dog skal han ud-

stå kirkens disciplin ved åbenbart skrifte og derforuden til Vartov Hospital give 50 sldl., som AvdK skal oppebære og inden førstkommende jul levere til Erik Krag mod hans kvittering. Sjt, 33, 100. K. Indl. 22. maj og 25. juni (2).

9. juli (Koldinghus) Jørgen Seefeld og hr. Jørgen Brahe m.fl.¹ fik breve om at være kommissarier ved jomfru Anne Parsbergs værgemåls levering efter Frederik Parsberg. Afd. FP har forestået APs værgemål, som med forderligste skal overleveres til Niels Vernersen Parsberg. Adressaterne får fuldmagt til som kommissarier at være til stede, når værgemålet med rgsk., breve, dokumenter o.a. overleveres til NVP af FPs arvinger, havende indseende med, at alting går, som det bør. Dersom nogen tvistighed kunne falde ml. parterne, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. Sjt, 33, 100. K. Indl. 16. og 31. maj.

1) K. har yderligere Mogens Høg og Jacob Grubbe til Kappel.

9. juli (Koldinghus) Gabriel Marselis fik brev anlangende Peder Pedersen, øverste renteskriver, og Johan Steenkuhl, handelsmand i Kbh. PP og JS har for nogen tid siden fået kongens befaling til adressaten om at betale dem af 1. termins subsidiepenge de penge, som de efter kongens forsikringsbrev sub dato Kbh. 29. nov. 1653 har at fordre for 186 centner krudt, som de har leveret kongen. Denne erfarer, at de endnu ikke har bekommet pengene. Adressaten skal betale dem af nævnte subsidiepenge, tagende deres el. deres fuldmægtigs bevis, derefter skal det blive ham godtgjort i subsidiepengene. Sjt, 33, 101.

9. juli (Koldinghus) Mikkell Langemack fik brev anlangende, at pengene af toldkisterne til hofstaten ej er fremskicket. Med forundring erfarer kongen, at ML ej efter den givne befaling til hofholdningen har ladet levere det, der i juni måned er indkommet i de til hofstaten forordnede toldkister. Han skal straks og ufortøvet åbne alle de under hans direktion til hofstaten anordnede toldkister og hidskaffe pengene, såfremt han ikke vil, at kongen skal være betænkt på andre midler. Herforuden skal han indforske de resterende 400 rd. for forleden maj måned af Næstved toldkiste tillige med de andre og gøre rigtighed

for, hvorfor de ej tilforn er blevet leveret, men tolderne imod toldordinansen er givet till. til at indelukke dem, så de ej er fremkommet til lige med de andre. Sjt, 33, 102. K.

9. juli (Koldinghus) Rigens marsk fik brev anlangende de soldater, som arbejder på fæstningen. Han skal gøre den anordning, at soldaterne på de steder, hvor der arbejdes på fæstningen, gives de [2] parter af kommissen og den 3. i penge. Så og efterdi det gevorbne folk ikke vil lade sig nøje med kommis og arbejde på fæstninger, skal han på bedste maner aftakke dem og i deres sted i hver fæstning indkommandere lige så mange af landfolket, som kan arbejde for de 2 parter kommis og den 3. penge. Da der dog endnu skal være stor infektion i fæstningen Kristianopel, skal han ingen forandring gøre med soldaterne dér, førend sygdommen ophører. Sjt, 33, 102. K. Indl. udat. (kanslerens ordre).

9. juli (Koldinghus) Helsingborg fik skattefrihed i 3 år. Item om frihed i Ålborg Fjord. Efter begæring bevilger kongen, at byen i 3 år fra brevets dato må være fri for skat og borgeleje penge. Ligeledes nyde sådan frihed i Ålborg Fjord o.a. fjorde i Jyll. som Helsingør. Forbydendes etc. SkR, 6, 352. Indl. 20. juni.

9. juli (Koldinghus) Christen Lund, fhv. ridefoged i Kristianstad len, fik brev på som prokurator at bruge Poul Jacobsen, der tilforn har boet i Ørnetoft, men nu opholder sig i Froste h. PJ skal bruges i de sager, som hr. Henrik Lindenov lader ham tiltale for ved retten. Kongen bevilger, at PJ må lade sig bruge af CL i nævnte sager, dog skal han af Kjeld Krag tages i ed, at han i sagen, så vidt det er ham vitterligt, ej handler imod lov og ret. Forbydendes etc. SkR, 6, 352. K. Indl. 11. og 12. jan. og 6. juli.

9. juli (Koldinghus) Rigens marsk fik brev om at anordne, at landkommissarierne i Skåne efterhånden til hr. Ove Giedde lader erlægge 2.000 rd. af kommissarietolden, som skal anvendes til arbejdet ved Helsingborg. SkT, 8, 393.

9. juli (Koldinghus) Henning Pogwisch fik brev om Rasmus Lauridsen i Harndrup anlangende et stolestade. RL har andraget, at hans hustru ikke må nyde sit rette stolestade i Harndrup Kirke. Af HPs så vel som af Tyge Belows erklæringer erfarer kongen, at der findes stor desordre

i kirken, så at flere besværer sig over, at husmændene har deres stolestader i kirken over de, som tiender bedst. Kongen er derfor tilfreds, at kirken opgives [!]. HP skal i lensmandens o.a. interesseredes el. deres fuldmægtiges nærværelse gøre sådan anordning, at enhver dér i kirken bekommer sit stolestade efter recessen, og eftersom han tiender til kirken. FT, 7, 177. K. Incl. 30. juni.

9. juli (Koldinghus) Philip Joakim Barstorff fik brev angående Ålholms reparation. Kongen erfarer, at bygningen på Ålholm er så forfalden, at den behøver reparation. Han er tilfreds, at PJB i år på de steder, han eragter det nødigst, anvender 500 rd., som kongen vil lade ham give af Rtk. el. godtgøre i hans lensregnskab. SmT, 8, 86. K.

9. juli (Koldinghus) Bevilling til, at flere vidner må føres i sagen om præstekald i Viborg. Der har været en indviklet og langvarig trætte i Viborg anlangende et præstekald. Det er for kongen andraget, at der endnu skal findes flere, som kan bære vidnesbyrd til sagens sandfærdige oplysning, som hidtil skal være fortiet og ikke er erhvervet på fersk fod. Kongen bevilger, at sådanne vidner efter lovligt kald og varsel må erhverves og siden udføres ved lovlig proces. JR, 12, 296.

9. juli (Koldinghus) Ulrik Christian Gyldenløve fik pas til toldfrit at udføre 35 heste. Udt. i JR, 12, 296.

9. juli (Koldinghus) Gunde Rosenkrantz fik konfirmation på en kontrakt anlangende tømmer. Kongen er søgt om konfirm. af kontrakt, som Joakim Gersdorff har sluttet med GR om det egetømmer, som denne har liggende ved Fjellerup Strand, nemlig at kongen på egen bekostning skal lade det hente og GR levere det frit til stranden, hvorfor han skal betales for hvert stykke, som er $3\frac{1}{2}$ el. 4 kvarter bredt og 12, 14, 15, 16, 17 og 18 al. langt, 12 rd.; for hvert stykke 3 el. $3\frac{1}{2}$ kvarter bredt og 14, 15, 16 al. langt, 10 rd.; for hvert stykke $2\frac{1}{2}$ og 3 kvarter bredt og 11, 12, 13 al. langt, 4 rd.; for hvert stykke $2\frac{1}{2}$ kvarter bredt og 14, 15, 16 al. langt og derover, 6 rd.; for hvert stykke 2 og $2\frac{1}{2}$ kvarter tykt, 7, 8, 9 og 10 al. langt, 2 rd.; for store krumholter $2\frac{1}{2}$ rd., middel og små tømmer 1 rd., andet små indholt til små bygning, dog nyttigt, stykket 1 sld., dog i længden $\frac{1}{2}$ al. mere el. mindre ikke at regne, og i tykkelsen el. bredden 1 el. 2 tommer ikke at agtes, hvis tømmeret kan være kronen tjenligt. Han skal for dette kortes det første år i lens-

afgiften 1.000 rd. og siden årligen 500 rd., indtil han er afbetalt for tømmerleverancen. Kongen konfirmerer kontrakten. JR, 12, 297. Incl. 4. juli.

9. juli (Koldinghus) Niels Parsberg fik konfirmation på en kontrakt anlangende et stolestade. Kongen søges om konfirm. af Mogens Sehesteds og superintendent over Ribe stift, mag. Frands Rosenbergs forretning anlangende et stolestade i Tise Kirke, som NP har begæret, lyder: MS og FR kendes at have bekommet K.M.s miss., dat. Kbh. 11. nov. 1642¹, lydende, at NP har andraget, hvorledes der i Grinderslev s., hvor hans gård Eskær ligger, er 3 andre herregde, Astrup, Grinderslev Kloster og Nørgård, hvorfor han ikkun har ringe plads i sine stolestader i kirken. Han begærer derfor, at han må have sit stolestade til Eskær i Tise Kirke, som ligger hans gård nærmere end Grinderslev Kirke. Kongen byder dem, at de skal forfare lejligheden og erklære sig, om sådant kan ske K.M. o.a. uden skade, og indskikke erklæringen i Kanc. De har da i dag, 20. marts, begivet sig til Tise Kirke og i NPs, provstens og de fleste af sognemændenes nærværelse for det 1. beset, om der bekvemmeligen kunne udvises ham en plads til et stolestade, hvilket noksom tyktes dem at kunne ske. Dog formedelst kirken er ganske fuld af stole fra det øverste og til det nederste, så det ikke kan ske på kirkegulvet, uden sognefolket skal fortrykkes, syntes det dem både for ham og alle andre bedst belejligt, at han selv skulle lade bygge et pulpitur tværs over kirken under hvælvingen, ml. koret og nederparten af kirken, 4 al. bredt, og det på egen bekostning, kirken uden skade. For det 2., at de bønder og tjenere, som NP har i Tise s. og hidindtil har givet K.M.s skat, at de herefter skal udgive det som tilforn, efterdi hans hgd. Eskær ikke ligger i Tise s., el. han dér bruger nogen avl. For det 3., at NP herefter vil betænke sin rette sognepræst i Breum med offer og det, han af sin gård årligen har foræret ham, så han ikke skal lide mere skade end tilforn. At de har fyldestgjort K.M.s befaling det bedste muligt var, dog alt på K.M.s behag, bekender de med underskrift. Eskær, den 20. marts 1643. MS. FR. Kongen konfirmerer dette. JR, 12, 298. Incl. 20. marts 1643, 30. maj.

1) Se KB 1642, 268.

9. juli (Koldinghus) Gunde Rostrup fik oprejsning. GR har andraget, hvorledes han for nogen tid siden er gerådet i proces med Johan Vexling, indvåner i Ringkøbing, anlangende et pant, som GR er berettiget til i JVs gård i Kolding, efter hans eget pantebrev, for 300 rd.,

hvorfor han har sagt god for JV, med slig kondition, at hvis han derved skulle geråde i nogen skade, og pengene med rente ikke blev erlagt i rette tid, skal han annamme pant i JVs gård. Pengene er ikke betalt af JV, og derfor er han ved herredagsdom dømt til at betale dem med påløbne renter el. lide maning. GR er derfor forårsaget ved dom at søge sit pant, hvilket Niels Iversen, byfoged i Kolding, ej har villet til-dømme ham, af årsag, at gården siden er solgt, og Mikkell Hansen, som har tilforhandlet sig ejendommen af hans medarvinger, har ej fået lovlig varsel, hvorved han formener sig at være forurettet. GR begærer at forundes oprejsning, efterdi han ej i rette tid har kunnet drive sagen til ende. Kongen oprejser sagen, så GR må indstævne den for landsdommerne, dog skal han senest 6 uger fra dette brevs dato lade tage stævning. Forbydendes etc. JR, 12, 300.

9. juli (Koldinghus) Erik Juel fik brev om af Ålborg lens indkomst at lade Erik Krabbe årligt bekomme 200 rd., hvilket skal blive ham godtgjort i lenets rgsk. JT, 13, 283. Indl. 19. april 1652.

9. juli (Koldinghus) Rigens marsk fik brev om, at det herefter ikke tilstedes bønderne i vildtbanen at bruge noget gewehr. Udt. i JT, 13, 283. K.

10. juli (Koldinghus) Iver Kaas og Claus Pors fik brev om at åbne nogle brevskrin i Hindborg Kirke i Hassing h. efter Enevold Kaas' anfordring. EK har andraget, at der i Hindborg Kirke findes 3 skrin under gode mænds forsegling. Heri findes en del ejendomsbreve anlangende Lyngholm og tilliggende gods, grund og ejendom, som nu tilhører ham. Han begærer, at ejendomsbrevene må tilstedes ham. Adressaterne skal med forderligste åbne disse skrin og udtage alle breve anrørende Lyngholm og tilliggende gods og tilstille EK dem. Siden skal de under deres forsegling igen lade skrinene hensætte med de øvrige breve. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 284. K. Indl. 3. juli.

10. juli (Koldinghus) Jørgen Kruse og Mogens Friis fik brev om at besigtige gods til mageskifte ml. K.M., Århus Kapitel og Hospital på den ene og Erik Rosenkrantz på den anden side. ER begærer til magesk. af kronens gods under Kalø len, Eskerod: 1 gd., Overgård, Christen Madsen påbor. Balle: 1 gd., Peder Lauridsen påbor. Vorre: 2 gde, Pe-

der Jensen og Jens Hansen påbor. Egå: 2 gde, Peder Nielsen og Christen Jensen påbor. Item af Århus Kapitels gods i Balskov: 1 halvgd., Peder Tygesen påbor. Af Århus Hospitals gods i Balskov: 1 gd., Jens Bjørnsen påbor. Hvorimod ER erbyder til kongen, kapitlet og hospitalet at udlægge gde og gods af sit jordegods. Adressaterne får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, ER begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen, kronen og kapitlet og ER særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet Gunde Rosenkrantz, kapitularerne og dr. Jacob Matthiesen at være til stede, og på kongens, kapitlets og hospitalets vegne foregive det, de kan have at sige, og siden forsegle og underskrive med adressaterne. JT, 13, 284. K.

10. juli (Koldinghus) Gunde Rosenkrantz, Århus Kapitel og dr. Jacob Matthiesen fik brev. Kongen har befalet Jørgen Kruse og Mogens Friis at ligne og lægge gods ml. sig /F/ og Erik Rosenkrantz. Når lignelsen foretages, skal de lade deres fuldm. møde tilstede og foregive det, de på kapitlets/kongens/hospitalets vegne kan have at sige, så og have indseende med, at kapitlet/kongen/hospitalet sker skel og fyldest og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. JT, 13, 285. Orig. i Århus bispeark., C 3-2.027, LAV.

Ved tegnet /F/ skal forandres i hvers brev således: på Århus Kapitels vegne, på Århus Hospitals vegne.

11. juli (Koldinghus) Hr. Niels Trolle til Troldholm fik konfirmation på en kontrakt ml. ham og Roskilde Kapitel anlangende kongens tiende af Rye s. Kongen er ansøgt om konfirm. af kontrakt, lyder: NT og prælater, kanniker og menige kapitel i Roskilde Domkirke gør vitterligt at have oprettet kontrakt angående kongens anpart af tienden af Rye s. i Voldborg h., hvilken tiende er perpetueret til Duebrødre Hospital i Roskilde. NT og hans arvinger, som har jus patronatus til Rye Kirke, skal uden noget fæste oppebære Rye kirketienende i neget el. skæppen, med vilkår, at NT hvert år om fastelavn til Duebrødres forstander i godt, ustraffeligt korn skal levere 3 pd. rug, 3 pd. byg, 4 td. havre, 5 skp. opmålt boghvedegryn el., om kornet ikke bliver ydet in-

den nævnte tid, da inden Skt. Hansdag midsommer derefter med rede penge betale rug og byg efter kapitelskøb og boghvedegryn efter dyreste landkøb. Deslige skal de med kornet betale forstanderne 3 dl. i mønt, dl. à 64 sk., hvilke penge dog ikke skal udgives førend året efter at NTs hustru, fru Helle Rosenkrantz, som nu har tienden i fæste, er død. Bliver dog sognet ruineret ved krig og fjendtligt indfald, så en stor del af jorden ikke bliver sået, el. grøden fordærvet ved misvækst, hagl el. andet, så man ikke kan få tienden, da kvittes den. Dersom afgiften ikke skulle udkomme til terminen, er tienden dog ikke dermed forbrudt, men NT og hans arvinger på Rygård skal stå til rette for al skade, der kommer deraf, og betale samme års forfaldne fæste, 3 dl. i mønt, om Duebrødres forstandere begærer det. Da kapitularerne befinder, at tienden ved denne kontrakt ikke forandres el. abalieneres fra hospitalet imod fundatsen, men bliver hos de fattige og følger den, som både nu giver den sædvanlige afgift og fæste samt de 3 dl. som gives årligt i stedet for fæste, har de indgået denne kontrakt, forventende K.M.s konfirm. derpå. Til stadfæstelse har NT konfirmeret med egen hånd og segl og prælater, kanniker og menige kapitel med kapitlets segl og notarius' hånd. Roskilde den 17. maj 1654. Kongen konfirmerer dette. SjrR, 23, 550. Incl. 17. maj.

11. juli (Koldinghus) Frd. om bryllupper og begravelser blandt adelen. Jo længere jo mere befindes at tiltage adskillig overflødighed i værtskaber, klædedragt og unødigt fortæring og stor forsømmelse med rejsen, tids- og pengespild. Hermed forårsages Gud til vrede og landeplager, undersåtterne selv forarmes, og alle penge, der samles i landet for at bruges til fremmed pragt og varer, udføres af landet til fremmede, så Guds velsignelse til hans fortørnelse henvendes til at berige fremmede med, og undersåtterne betager sig selv de midler, hvormed de i nødens stund kunne komme deres fædreland til hjælp. Kongen har her ikke kunnet forbigå at tilkendegive sin omsorg herfor. Foruden det, der tilforn er påbudt for at afskaffe unødigt overflødighed, har han efter Rigens Råds råd og begæring fra adelstanden ladet gøre følgende frd. 1. Herefter skal den, der vil gøre bryllup, ikke videre indbyde end dem, der bor i provinsen, hvor brylluppet gøres, uberegnet forældre, søskende, svogre, søskendes mand og kone, farbrødre og morbrødre, fastre og mostre, broder- og søsterbørn. Såfremt venner, som bor i andre provinser, har døtre el. jomfruer i deres huse og daglige brød, forbydes det dem ikke hermed at følge deres fruer. Til brylluppet må ikke være flere end 4 dragefruer. 2. Det er tilladt enhver at

gøre brylluppet på sin gård el. i købstæderne og at lade holde brudevielse enten på salen el. i kirken, hvor de lyster, dog at prædiken og gudstjeneste ikke forsømmes. 3. Spisningen skal være med koldt køkken, som tilforn har været brugeligt, så vidt der på bordet fås rum, og ikke et fad sættes på et andet. Det tillades heller ikke at bruge konfiturre el. andet syltetøj i postejer el. anden mad. Måltidet om mandagen til bryllupperne i købstæderne er herefter afskaffet, fordi kongen er agter det ganske uforholdent, formedelst gæsterne da har ladet sig bespise i deres logementer. Deslige må ikke holdes gæstebud om lørdagen el. tirsdagen, ej heller bespises nogen undtagen dem, som logerer i brudehuset, og det tilstedes ikke brudgommen at gøre særligt gæstebud. 4. Da der begås stor exces således, at pigers og tjenestefolks bryllupper tit koster så meget, som en adelsmand kan gøre sin datters bryllup for, tillades det ej at indbyde flere end 4 par af adelstanden, enten på gårdene el. i købstæderne og 10 par i det højeste af gejstlig og borgerlig stand. Brylluppet må ej heller vare længere end 1 dag. 5. Angående begravelserne må ingen bedes videre end de, som bor i den provins, hvor arvingerne agter at gøre begravelsen, foruden forældre, børn, søskende, svogre, farbrødre, morbrødre, fastre og mostre og den dodes søskendebørn og rette arvinger, om nogen af dem er i de andre provinser. Under Sjæll. regnes Loll. og Falster, under Fyn Langeland og under Skåne Blekinge. 6. I købstæderne tillades intet værtskab el. bekostning med spisning el. drik for de indbudne videre end for dem, som ligger i begravelsesgården, og dragefruerne, når liget er i byen og ikke dagene tilforn, og det med 8 retter og ikke derover, enten begravelsen sker i købstæderne el. på gården. 7. Dragefruerne, som ikke må være mere end 6, el. andre tillades ikke at drage og ganske klæde ligstuen, som nu er brugeligt, men alene at bruge en himmel over liget. Borde og bænke draget med hjemmegjort drejl og lærred og al ligbegængelse og bekostning må kun vare 1 dag, hermed ikke ment de dage, liget føres til og fra byen. 8. Ingen må klæde flere tjenestefolk i sørgeklæder end 10 el. 12. 9. Beslag på ligkister må alene være den dodes våben og gravskrift med sorte jernhængsler på kisten. 10. Al trådknipling, hvidsøm, strikning og udsyning på linned skal være afskaffet og herefter ikke bruges til noget bryllup, begravelse el. andet værtskab. Den, der gør herimod, har forbrudt 500 rd. til landekisten efter frd. af 1651.¹ SjR, 23, 552. (Tr.: CCD, VI, 161-64). K. Orig. i DKanc. B 165a.

1) Frd. 24. sept. 1651, § 21, CCD, VI, 72.

11. juli (Koldinghus) Frd. om prokuratorer, kald og varsel, opsættelser og faredage. Landsdommerne i Jyll. beklager, hvorledes trætter mægtigt tiltager og forlænges, både for det misbrug, en del prokuratorer forårsager, og for den vidtløftighed med varsel og stævning, hvormed processen nu alt for meget forlænges af dem, som søger at opholde mere end befordre justitien. Kongen har derfor med Danmarks Riges Råd eragtet nødigt at påbyde denne frd. 1. Ingen prokurator skal admittes til rettergang videre, end recessen¹ tillader, således, at dersom nogen på landet vil bruge prokurator, skal de tage herskabets forskrivelse derpå. Anser landsdommerne det for godt og nødigt til sagens oplysning, bør hovedmanden selv o.a. interesserede møde, når det begæres. 2. Varsel for vinder på ejendom skal gælde, når jorddrotten og de, som bruger ejendommen, gives lovligt varsel efter recessen.² Vidnesbyrd, som har vundet i sager el. deres arvinger, gøres det ikke fornødent at stævne el. give varsel, med mindre de beskyldes for, at deres vinder er usandfærdige. Men når vinder alene beskyldes for processen og ikke angår deres ære, skal ikke stævnes videre end hovedmanden, som er vederpart. Stævnes de dog for at forklare og få eksamineret deres vinder og forhøres med andre, bør de møde. 3. Med opsættelse til landstinget har kongen anset, at der skal forholdes således i Jyll., at sager ikke opholdes for længe, nemlig at landstingsstævningen 1. gang påskrives på landstinget, så sagen er optaget til en vis tid og termin, hvilken stævning derefter lovlig forkyndes, påskrives til herredsting og det bevises, at genpart deraf er tilbudt den indstævnedede hovedmand, el. også bør på herredstinget tilbydes genpart af stævningen og, om det begæres, sådan tilstilles. Møder nogen lovlig stævnet til landstinget ikke el. lader svare for sig, gives billig kost og tæring efter dommernes kendelse. 4. Da der på adskillige steder har været adskillige skik og sæder med faredage, skal herefter alle steder forholdes således, at den bonde, som vil flytte fra sin gård, skal opsiges sit fæste efter lovligt kald og varsel 3 tingdage efter hverandre fra Skt. Hansdag midsommer og 4. tingdag derefter tage det beskrevet. Herimod må med skudsmål ingen forhindring gøres. Derefter må bonden flytte til Philippi Jacobi dernæst, dog at han efter opsigelsen retter sig til forskrevne tid med landgilde, ægter, arbejde o.a. rettighed til herskabet såvel som svarer til bygfældigheden, som findes til Philippi Jacobi dag. Vil husbonde, at bonden skal så rugsæden, skal frøgælden derfor gives ham igen. Sjr, 23, 555. (Tr.: CCD, VI, 159-60). K. Orig. i DKanc. B 165a.

1) Reces 1643, II. 6.16, CCD, V, 267-71. 2) Reces 13. dec. 1558, § 14, CCD, I, 16-17.

11. juli (Koldinghus) Lensmændene fik brev anlangende at forkynde de tilskikkede 3 trykte forordninger, dat. 11. og 14. juli. Sjt, 33, 103. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

11. juli (Koldinghus) Hr. Knud Ulfeldt og Iver Krabbe fik brev om at udse, hvor der kan udvises jorder til Helsingborgs borgere og slottets ladegård. Kongen har bevilget, at der til borgerskabet i Helsingborg må udlægges fyldest vederlag af slottets ager og eng for den jord, de har mistet formedelst den nye fortifikation. Dersom adressaterne mener, det ikke vel kan ske, at ladegården skal være inden for portene på Helsingborg, således at det gøres fornødent at udse en anden ladegårdsplads med en del af de omliggende bøndergårdes jord, så skal de med forderligste begive sig til Helsingborg og efter den takst, som er gjort til at flytte borgerskabets huse, efter stedernes besigtigelse forfatte deres betænkende derom, og med flid fornemme, hvilken ejendom borgerskabet dér skal miste. Over slotsmarken skal de afmærke og udpæle det, der igen inden for og uden for fæstningen bør forundes dem til skel og fyldest. Så og angive, hvor der igen kan anvises dem pladser til bygningen. De skal have i agt, hvorledes enhver af borgerne har bekommen den jord, som de bruger i marken, og om den er beliggende på slottets el. byens mark, så som det kan vides, om den ikke tilforn er bevilget dem el. deres formænd af lensmanden, og hvad der årligt bør gives deraf til slottet. Ligeledes, hvilke af de næst omliggende bøndergde der igen kan udlægges til ladegården, og hvor den bekvemmeligen kan opbygges, om den ikke eragtes vel at kunne forblive inden for slotsporten. De skal indskikke udførlig relation i Kanc. om alt. SkT, 8, 393. K.

11. juli (Koldinghus) Hr. Søren Hansen, sognepræst, Hjortsvang, fik bevill. på 1 rd. af hver kirke i Århus stift til reparation af hans præstegård, som er brændt. Udt. i JR, 12, 301.

11. juli (Koldinghus) Hr. Søren Hansen, sognepræst, Hjortsvang, fik brev på en tiende. SH andrager, hvorledes kronens anpart af korn- og kvægtienden af Linnerup s. skal have været perpetueret til sognepræsterne i Hjortsvang for kaldets ringhed, hvilket hans formænd derfor hidindtil har nydt. Han beklager, at det derpå udgivne kgl. benådningensbrev er brændt tilligemed præstegården. Af erklæring fra Mogens Høg erfarer kongen, at det forholder sig således. Han bevilger derfor, at SH og hans eftermænd må beholde nævnte tiende ligesom deres formænd. JR, 12, 301. Incl. 27. marts.

11. juli (Koldinghus) Niels Hansen Ravn i Næsborg fik konfirmation på noget jord. Kongen søges om konfirm. af fæstebrev udgivet af Erik Juel, lyder: EJ kendes, at han på K.M.s vegne har fæstet til NHR et stykke kirkejord på Næsborg Mark, vesten ved kirken, kaldes Kirketorp, som hans far Hans Ravn har opladt for ham, hvilken jord NHR må beholde sin livstid, med så skel, at han årligen og i rette tid yder den sædvanlige afgift, som gives deraf til Næsborg Kirke, og ikke forbyder sig imod recessen. Ålborghus, den 28. marts 1654. EJ. Kongen konfirmerer dette. JR, 12, 302. Indl. 28. marts (2) og 11. juli.

12. juli (Koldinghus) Å.b. om landsting i denne pesttid. Kongen hilser undersåtterne, som bor i Sjæll. og søger landstinget der. Da det er at befrygte, at den smitsomme syge, som begynder at grassere i kongens lande, med tiden skal tage mere og mere overhånd, forbyder kongen alle, i købstæder og herreder, hvor der er sygdom, indtil videre¹ at søge landstinget. Sjr, 23, 556. (Tr.: CCD, VI, 164-65). K.

Lige sådanne breve udgik til alle landstingene.

1) Blev hævet igen ved å.b. 5. febr. og 1. marts 1655.

XX. juli¹ (Koldinghus) Bestalling for Ove Juel som resident i Sverige i 3 næstfølgende år. Han skal befinde sig tro og flittig, fremme kongens og hans landes bedste og hindre skade og ellers rette sig efter den instruktion, som kongen har medgivet ham. Kongen bevilger ham til årlig besoldning og til rejser og ekstraordinære udgifter 4.000 spd., som årligt skal gives ham af rentemestrene, og som skal begynde fra brevets dato. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 557.

1) Datoen er ikke anført.

12. juli (Koldinghus) Rigens Råd fik brev om at forskrive adelen i Nørrejyll. til en belejlig tid og da 1. begære, at efterdi snart er forløbet de åringer, de har bevilget at holde soldater af deres gods og sogneryttere, at de da endnu fremdeles bevilger det som en stor styrke til deres egen konsevation. Dernæst 2. / at adelen endnu vil samtykke noget til fæstningen Frederiksoddes færdiggørelse, eftersom åringerne på den udlovede hjælp er forbi / med erbydelse, at det også skulle gives af kronens. Efterdi mange findes efterladende og uvillige til at komme fædrelandet til hjælp, skal adressaterne foreholde adelen i provinsen, om de ikke synes fornødent, at alt, som kongen med samtlige Rigens Råd og de fleste af adelstanden samtykker til fædrelandets defension,

bør at holdes for så fuldkomment, som var det vedtaget af alle, anseende, at ingen, som vil være delagtig i sin konservation, kan vægre sig at samtykke de midler, som gøres fornødne, og af de fleste er befundet nødvendige. Det, som bliver besluttet, vil kongen, at ridderskabet forstændiger ved deres deputerede til førstkommende herredage. Sjt, 33, 103. K. Indl. udat.

Lige sådant brev fik Rigens Råd i Sjæll., undtaget hr. Frederik Reedtz, om at forskrive adelen i Sjæll.

NB. Imellem de 2 tegn / / skal i brevet til de sjæll. rigsråder indføres: at adelen i Sjæll. vil samtykke i noget til Kbh.s fæstnings færdiggørelse. Item: i brevet til Rigens Råd i Skåne ligelydende blev ml. de 2 tegn / / indført: at adelen i Skåne vil samtykke i noget til fæstningen Helsingborgs fortifikation.

Lige sådant brev fik FR om at forskrive adelen i Loll., og ml. de 2 tegn / / indført: at adelen der vil bevilge noget til fæstningen Nakskovs fortifikation, ligesom tilforn skete, der det først begyndte. Item i Rigens Råds breve til Fyn og Langeland udelades teksten ml. disse 2 tegn / /.

12. juli (Koldinghus) Landsdommerne fik breve om landstingenes opsættelse formedelst den grasserende pest. Kongen tilskikker å.b. anlangende forbud mod landsting med så skel, at den smitsomme syge skulle tage overhånd. Han skal lade det forkynde på landstinget. Sjt, 33, 104. K. Indl. udat. (se under Sjt, 33, 102, ovf., s. 171).

Det å.b. findes i registranten.

Landsdommernes navne: Jyll.: Peder Lange. Laurids Below. Fyn: Henning Pogwisch. Langeland: Vincents Steensen. Loll. og Falster: Lave Beck. Møn: Hans Clausen. Sjæll.: Jørgen Seefeld. Skåne: Kjeld Krag. Blekinge: Villum Thomsen. Bornholm: Niels Nielsen.

12. juli (Koldinghus) Bisperne i Danmark fik breve om præstekalds forsyndelse i denne pesttid. Adressaten skal i sit stift gøre den anordning, når noget præstekald vakerer på de steder, hvor pesten og den smitsomme syge er begyndt at grassere, at kaldet igen bliver forsynet enten med en studiosus el. skibspræst, om nogen findes i stiftet, el. også ved andre midler, som han selv eragter bedst, så at de syge, som behøver præstens hjælp, ej bliver forsømt, mens en anden igen bliver kaldet og ordineret til det vakerende kald. Til denne præsts underholdning skal adressaten forordne så meget af kaldets indkomst, som de eragter billigt efter kaldets lejlighed, så at han ikke har forrettet sin

tjeneste forgæves, men desto villigere skal lade sig finde dertil. Sjt, 33,104. (Tr.: CCD, VI, 164). Orig. i Fyns bispearkiv, LAO. (Tr.: DKL, III, 380-81). Orig. i C 4-252 Ribe bispeark., LAV.

13. juli (Koldinghus) Rigens Råd fik brev om ulighed ml. dem, som holder sogneryttere. Det er at befrygte, at der findes stor ulighed ml. dem, som holder sogneryttere, så bønderne i længden ikke kan udstå det. Adressaterne skal med lensmændene i hvert len gøre den bedste anordning på de steder, hvor forandring er fornøden, havende i syn-derlighed i agt, at rytterne ikke aftvinger bønderne for høj betaling, på det sådant i fremtiden ikke skal blive årsag til, at denne store defension ikke skulle kunne kontinuere. Sjt, 33, 105. K.

Lige sådant brev fik Rigens Råd i Sjæll., undtaget hr. Frederik Reedtz. Item FR om at forrette det samme med lensmændene i Loll. og Falster. Item Rigens Råd i Skåne.

13. juli (Koldinghus) Peder Vibe fik brev om af lenets [Herrisvad Kloster] indkomst af afgiften fra Philippi Jacobi 1653 til årsdagen 1654 at betale 522 rd. 5 mk. og 6 sk. til Mathias Budde efter den med ham gjorde afregning for hans hoftjeneste. Han skal tage hans bevis, og det skal blive ham godtgjort. SkT, 8, 394. Orig. i Herrisvad Kloster lensrgsk.

13. juli (Koldinghus) Mag. Niels Bang, sognepræst til Dalum og Sanderum, fik brev på Sanderum annekspræstegård for sin, sin hustrus og børns livstid. NB andrager, at han har fundet Dalum præstegård så øde og nederfalden, at han af sine egne midler har anvendt stor bekostning på dens reparation, hans efterkommere til gavn. Han begærer derfor, at han og hans arvinger må få nogen erstatning derfor. Kongen bevilger, at han, hans hustru og børn efter ham deres livstid må nyde annekspræstegården med al tilliggelse som præsterne der hidindtil, så efterkommende præster i Dalum og Sanderum sogne aldeles intet skal have at befatte sig med den i nævntes livstid. Dog skal han, hans hustru og børn holde anneksset ved god bygning, og hermed er ikke ment, at hans hustru, om hun overlever ham, skal afkortes noget for denne gård og af efterkommende præster i kaldet af det, som tilkommer hende efter ordinansen, eftersom gården alene forundes dem som erstatning for omkostning på Dalum præstegård. Men efter hans, hustruens og børnenes død skal arvingerne intet have at prætere, men gården hjemfalder til sognepræsten. FR, 8, 237. K. Indl. 4. juli (2).

14. juli (Koldinghus) Frd. om rentepenge, som erlægges til 11. dec. i Kbh. Recessen¹ tilholder, at alle i Sjæll. og Skåne på rente udsatte penge skal forrentes til den 14. dag før jul. Da det for adskillige forhindringer let kan ske, at sådant ikke præcis kan efterkommes den dag, og sligt heller ikke andetsteds er brugeligt, gør kongen vitterligt, at han anser for godt at forklare recessen således, at når betalingen sker inden for de 8 dage, som bør regnes for betalingsuge, beregnet fra 11. til 18. dec., da er udgivet hånd og segl efterkommet, og betalingen agtes god. Sjr, 23, 557. (Tr.: CCD, VI, 165. KD, III, 432). K. Orig. i DKanc. B 165a.

1) Reces 1643, II. 15.15.1, CCD, V, 311.

14. juli (Koldinghus) Ms. til lensmændene anlangende skattebrevene. Disse vanskelige og besværlige tider har forårsaget kongen mægtig og ekstraordinær bekostning med defension til lands og vands ved kostbar udrustning at underholde den ringe militie, som af hensyn til landets sikring ikke kan afskaffes. Fæstningernes besætning til fæderne-landets frelse udkræver også stor bekostning, foruden den store gæld, som riget i forrige onde tider er geråden i. Hvor ugerne kongen det end gjorde, har han med Danmarks Riges Råds samtykke eragtet for godt at lade undersåtterne besøge om en alm. skat og landehjælp, som adressaten nærmere kan erfare af medfølgende å.b. Adressaten skal straks lade det forkynde for bønderne og menige almue i sit len, og derefter lade dem lægge og skrive for samme skat og have indseende med, at det går ligeligt og ret til, så den rige hjælper den fattige. Ingen skal være forskånet, hverken fogeder, herredsfogeder, delefogeder, skrivere el. andre, uden alene bønder, der er forarmede, så de ikke kan give deres landgilde el. skat¹ hvilket skal bero på nøjagtige tingsvidner, som adressaten selv skal påskrive, hvorefter det skal godtgøres. Hvis nogen bonde forskånes, som burde give skat, skal han tilkendegive, af hvilken årsag det er sket. Dog er det bevilget adelen selv at lægge deres egne tjenere, men forsømmer de det, skal han have det i agt. Især skal han have indseende med, at ingen regnes for halve gde uden de, der er det. I lige måde skal han have inspektion med, at ågerkarle og de, der bruger stort køb, forprang og handel med korn og øksne, lægges i skat og giver efter deres formue. For at der ikke skal begås underslæb, skal han tilholde hver sognepræst at levere et rigtigt mandtal, når han begærer det, på alle karle og drenge i hans sogne og de bønder, de tjener el. er hos, hvad enten det er på kronens, adelens el. gejstlighedens stavn, så ingen bliver forskånet,

uden en karl hos hver sognepræst, som efter ordinansen skal være fri, og de, som er soldater. Bøndersønner, som er hos forældrene, skal give skat ligesom andre tjenestekarle og drenge, eftersom de kan være dygtige til at tjene hos andre. Efterdi der klages over, at tjenestefolk for løn i disse gode åringer ikke vel kan bekommes, er for godt anset, at de, som er så føre, at de kan tjene for deres føde og dog ikke gør det, skal give dobbelt skat mod andre tjenestefolk, enten de opholder sig i købstæderne el. på landet. Når skattebrevene er forkyndt til tinge, må ingen tjenestekarl, søn el. dreng begive sig andetsteds hen, uden han tilforn leverer sin husbond det, han bør at give til denne skat el. leverer det til den, hvor han har sit ophold, el. husbonden selv at svare til skatten. Pengeskatten skal indfordres til 3 uger efter Michaelis, og han skal til landkommissarierne overlevere *den 3. part af pengeskatten, som går af hver 10 fæstegårde såvel som² den 3. part af pengeskatten, som går af hver 10 selvejrgde, som er i læg, samt halvparten af den anden skat, som oppebæres af tjenestefolk, håndværksfolk o.a., og den 4. part af skatten, som skal udgives i købstæderne. De andre 2 3. parter af pengeskatten samt det, den halve part af rug og byg oppebåret af fæstegde og selvejrgde bliver solgt for, såvel som den 2. halve part af skatterne af tjenestefolk, håndværksfolk o.a., og de tre parter af købstadskatten /leveres til NN / og den 2. halvpart af rug og byg efter Rigens Råds anordning til magasinerne. Han skal gøre sin største flid at tilvejebringe pengene i rd., dog at de, der ikke har hele dalere, i stedet giver 6 sletmk. for hver dl. SjT, 33, 105. K. Orig. i DKanc. B 165a, i DKanc. B 165a (til Jørgen Seefeld), i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO.*

Imellem disse tegn / / skal forandres i brevene til hr. Steen Bille, Erik Juel, Mogens Høg, Erik Rosenkrantz, hr. Henning Valkendorf, hr. Niels Trolle, Otte Thott som følger: Skal adressaten til videre anordning selv beholde hos sig.

Riberhus, Lundenæs og Bøvling: at levere til hr. Steen Bille. Vestervig, Åstrup, Dueholm og Ørum: at levere til Erik Juel. Skivehus og Hald: at levere til Mogens Høg. Mariager, Dronningborg, Skanderborg, Åkær, Stjernholm og Kalø: at levere til Erik Rosenkrantz. De fynske lensmænd og de fra Langeland at levere til hr. Henning Valkendorf. De sjæll., loll. og af Falster at levere til hr. Niels Trolle. De skånske til Otte Thott.

1) Her en tilføjelse: dette skal alene indføjes i Bøvling skattebreve til Otte Krag: desligeste de, som bor på de steder, hvor den smitsomme syge grasserer, anse-

ende, at al den samling fra de steder kunne give årsag til, at sygdommen udsprede videre. 2) Den hér kursiverede tekst er hér indsat efter tilsvarende skattebrev af 10. aug. 1655.

14. juli (Kolding) Å.b. til bønderne om skatterne. Kongen hilser bønder og menige almue, hvem de end tjener. [Motivering som i forrige brev]. Kongen har agtet for godt at besøge dem om en alm. pengeskat i så måde, at hver 10 jordegne bøndergde, hvadenten de er bønder, som ejendommen tilhører, el. de er fæstet til andre, skal lægges i læg og give 30 rd., daleren beregnet til 6 mk. da., samt 5 td. rug og 5 td. byg. Sammeledes skal hver 10 bønder, som ikke har frit jordegods, men har fæstet deres gde og bruger avl, lægges i læg og give 15 rd. og 5 td. rug og 5 td. byg. Hver smed, skrædder, skomager, muremester o.a. håndværksfolk på landet skal give 1 rd.; møllere, som bruger avl, skal give i skattepenge og korn som fæstebønder, og de, der ikke bruger avl, 1 rd.; hver pebersvend skal give 2 enkende rd., hver tjenestedreng, som tjener for fuld løn, 1 rd., og de, som ikke tjener for fuld løn $\frac{1}{2}$ rd.; bøndersønner, som er hjemme hos forældrene, skal give som andre tjenestekarle og drenge, eftersom de kan være dygtige til at tjene hos andre for fuld el. halv løn; da der klages over, at tjenestefolk for løn i disse gode åringer ikke vel kan bekommes, er det anset for godt, at alle de, som er så føre, at de kan tjene for deres føde og dog ikke vil el. lader sig leje på helt el. halvt år, skal give dobbelt skat mod andre tjenestefolk, enten de opholder sig i købstæderne el. på landet. Hver gadehusmand skal give 1 rigsort, dog hvis armod er så stor, at de, så vel som alle andre sådant ikke formår, da forskånes efter rigtige tingsvidner. Lensmændene skal have opsyn med, at sådant skrives og indkræves rigtigt, at mandtallet forfattes efter sognepræstens angivende under hans hånd og siden med regnskaberne oversendes til Rtk. Når skattebrevene er læst, skal ingen tjenestekarl, søn el. dreng, begive sig bort, uden han har leveret det, han bør, til sin husbond el. til den, hvor han har sit ophold; hvor han siden findes, skal han bevise, til hvem han har betalt sin skat, el. husbonden selv svare dertil og betale. Hvor flere bønder bor på én gård, jordeggen el. fæstegods, skal hovedmanden, den bedste i gården, kræves for hel, de andre som inderster for halv skat. Hver ugedagsmand, som bor for kongens slotte, klostre og gårde, skal give 1 enkende dl. og $\frac{1}{2}$ td. rug el. byg, hvad han bedst kan afstedkomme. Ingen skal være fri, hverken fogeder, skrivere el. andre, uden alene adelens egne ugedagsbønder, som bor for deres egne sædegde, som de holder avl på og ligger i sognet. Fritagne er de bøn-

der, som er så forarmede, at de ikke kan udgive deres landgilde el. skat, være sig kronens el. adelens tjenere, hvilket skal bero på nøjagtige tingsvidner, som lensmændene selv skal påskrive; disse tingsvidner skal meddeles bønderne uden udgift. Herhos skal lensmændene have indseende med, at ingen regnes for ugedagsbønder uden de, som bør regnes derfor. Adelen er bevilget selv at lægge deres egne tjenere. Skatten skal være ude senest 3 uger efter førstkommende Michaelis. Kongen har befalet NN. i egen person, undtagen på de steder, den smitsomme syge er begyndt, og ikke ved nogen anden, at lade skrive samme skat og lægge bønderne sammen, så den rige hjælpe den fattige, og have indseende med, at det går ligeligen til, og siden oppebære og fremskikke skatterne.¹ Sjt, 33, 108. (Udt.: CCD, VI, 166-67). K. Orig. i DKanc. B 167e. (til Jørgen Seefeld).

NB. I Sølvborg og Kristianopol len skal kun gives halv skat.

1) Brevet er i øvrigt som å.b. 18. jan. 1639.

14. juli (Kolding) Å.b. til købstæderne om skat. [Motivering som i forrige brev]. Kongen har eragtet for godt at besøge dem om en mulig hjælp i rd., og takseret købstaden N.N. til N.N. rd., hver dl. til 6 slmk., hver tjenestedreng skal give 2 spd. og hver købsvend efter sin formue, hvilket skal udgives senest 3 uger efter Michaelis til lensmanden, der skal have tilsyn med, at der omgås retfærdelig med lignelsen. Sjt, 33, 111. (Udt.: CCD, VI, 167-68). K. Orig. i Holbæk rådstuearkiv, LAK.

Sjæll.: Kbh. 3.000 rd., Helsingør 800, Køge 600, Næstved 400, Skælskør 250, Roskilde 200, Kalundborg 400, Slangerup 150, Holbæk 350, Korsør 100, Ringsted 60, Nykøbing Sjæll. 60, Præstø 60, Vordingborg 100, Stege 100, Store Heddinge 60. *Loll. og Falster*: Nakskov 600, Mariibo 150, Nykøbing Falster 250, Stubbekøbing 150,¹ Saksøbing 60. *Fyn*: Nyborg 562, Odense 1.144, Kerteminde 270, Svendborg 562, Fåborg 136, Assens 354, Rudkøbing 100, Middelfart 228, Bogense 200. *Skåne*.² Ysted 600, Lund 200, Falsterbo 10, Simmershavn 60, Kristianstad 60³, Sølvborg 60, Rønneby 120, Skanør 40. *Jyll.*: Ålborg 1.600, Ribe 1.040, Århus 902, Randers 768, Viborg 522, Horsens 624, Kolding 604, Vejle 380, Varde 312, Skagen 20, Thisted 240, Nykøbing Mors 42, Sæby 136, Lemvig 216, Ebeltoft 100, Hjørring 84, Hobro 42, Skive 64, Mariager 156, Ringkøbing 222, Grenå 82.

Lensmændene, som fik breve: Hr. Steen Bille, Koldinghus. Hr. Mogens Sehested, Riberhus. Peder Reedtz, Lundenæs. Otte Krag, Bøvling. Hr. Oluf Parsberg, Vestervig Kloster. Malte Sehested, Åstrup. Erik Juel, Ålborghus. Hr. Christian Friis, Mariager Kloster. Fru Mette Grub-

be, Skivehus. Fru Hilleborg Krafse, Hald. Henrik Thott, Dronningborg. Erik Rosenkrantz, Havreballegård. Hr. Anders Bille, Skanderborg. Mogens Høg, Silkeborg. Hr. Henrik Rantzau, Åkær. Laurids Ulfeldt, Stjernholm. Hans Juel, Dueholm. Gunde Rosenkrantz, Kalø. Manderup Due, Ørum. Fyn: Tyge Below, Hindsgavl. Hr. Jørgen Brahe, Hagenskov. Jørgen Kaas, Rugård. Hr. Henning Valkendorf, Odensegård. Hr. Mogens Kaas, Nyborg. Grev Rantzau, Tranekær. Sjælland: Hr. Wentzel Rothkirck, Antvorskov, Korsør og Sæbygård. Hr. Hans Lindenov, Kalundborg. Jørgen Seefeld, Holbæk. Hr. Niels Trolle, Roskilde. Otte Pogwisch, Frederiksborg og Abrahamstrup. Hr. Christoffer Urne, Dragsholm. Hr. Axel Urup, Kbh. Christen Skeel, Tryggevælde. Jørgen Reedtz, Jungshoved. Fru Margrete Skeel, Møn. Hr. Frederik Reedtz, Vordingborg. Jørgen Rosenkrantz, Sorø. Jørgen Seefeld, Ringsted. Arent von der Kuhla, Kronborg. Lolland: Hr. Flemming Ulfeldt, Halsted Kloster. Philip Joakim Barstorff, Ålholm. Falster: Ove Skade, Nykøbing. Skåne: Hr. Ove Giedde, Helsingborg. Hr. Knud Ulfeldt, Landskrone. Kjeld Krag, Froste h. og Helne Kirke. Peder Vibe, Herrisvad Kloster. Hr. Henrik Lindenov, Kristianstad. Jacob Grubbe, Kristianopel. Hr. Tage Thott, Børringe Kloster. Otte Thott, Malmøhus. Hr. Niels Krabbe, Sølvborg. Hr. Joakim Gersdorff, Bornholm.

1) Nysted synes glemt. 2) Helsingborg mangler, tidl. anført med 300. 3) Skal formentlig som tidl. være 108.

14. juli (Kolding) Å.b. til provster og præster om skat. [Motivering som i forrige brev]. Kongen har anset for godt at besøge dem om en mulig hjælp, således at hver af dem såvel i købstæderne som på landsbyerne skal give 8 spd. (og i Blekinge 4 spd.), hver dl. til 6 slette mk., og skal provsterne i hvert herred ligne ml. præsterne. Pengene skal udkomme i det seneste til 3 uger efter Michaelis førstkommende og leveres til N.N. superintendent.¹

SjT, 33, 114. (Udt.: CCD, VI, 168). K. Orig. i C 4-252 Ribe bispeark., LAV. 1) Brevet er i øvrigt som å.b. 18. jan. 1639.

NB. Dr. Laurids Mortensen, bisp i Sjælland. Dr. Peder Vinstrup, bisp i Skåne. Dr. Laurids Jacobsen, bisp i Fyn. Dr. Jacob Matthiesen, bisp i Århus stift. Dr. Peder Kragelund, bisp i Ribe stift. Mag. Frands Rosenberg, bisp i Viborg stift. Dr. Anders Andersen, bisp i Ålborg stift.

14. juli (Kolding) Å.b. til bisperne om præsteskat. [Motivering som i forrige brev]. Kongen har anset for godt at besøge alle provster og præster om en alm. skat, således som adressaten kan erfare af hosføje-

de å.b. Han skal under sin hånd og signet tilstille hver provst i stiftet en kopi af det å.b., hvilket han på kalente el. anden belejlig tid skal lade forkynde for menige præster i hvert herred og befale dem at ligne skatten ml. præsterne og siden indfordre skatten og levere den fjerde part med mandtal til landkommissarierne i N.N. landsdel,^a så den fremkommer inden den bestemte tid. Sjt, 33, 114. K. Orig. i C 4-252 Ribe bispeark., LAV.

q) og resten til hr. Henning Valkendorf (i Fyn), hr. Niels Trolle (i Sjæll.), Otte Thott (i Skåne), hr. Steen Bille (i Riberhus stift), Erik Rosenkrantz (i Århus stift), Erik Juel (i Ålborg stift), Mogens Høg (i Viborg stift).

14. juli (Kolding) Å.b. til kapitlerne om skatten. [Motivering som i forrige brev]. Kongen har anset for godt at besøge dem om en mulig hjælp. De, som har noget pro persona, skal udgive N.N. rd. i det sene- ste 3 uger efter Michaelis førstkomende / dog så, at de, som har noget pro officio forskånes heri, og af det gods, som kapitlet har mistet, gives ej heller noget, ikke heller af det, som ligger til universitetet i Kbh. / og at de selv ligner det, således at enhver udgiver af sit præbende, efter som han har indkomst i kapitlet, så det udkommer og til nævnte tid 4. parten bliver leveret til landkommissarierne i N.N. landsdel,^a alt i spdl. Sjt, 33, 115. (Udt.: CCD, VI, 168-69). Orig. i C 4-252 Ribe bispeark., LAV.

q) og resten til hr. Niels Trolle i Sjæll.s stift, hr. Steen Bille i Ribe stift, Otte Thott i Skåne stift, Erik Rosenkrantz i Århus stift og Mogens Høg i Viborg stift.

Det ml. de 2 tegn / / skal alene indføres i brevene til Roskilde Kapitel.

Roskilde Kapitel 594 rd. 4 ort 15 sk. 5 pen. Ribe Kapitel 600 rd., dog skal i denne sum afkortes det, som det tilkommer mag. Niels Jørgensen at udgive, som nyder sit pro officio. Lund Kapitel 700 rd. Århus Kapitel 264 rd. 2 mk. Viborg Kapitel 300 rd., når de 50 rd. er frataget, som de i kapitlet bliver forskånet for.

14. juli (Kolding) Landkommissarierne fik brev om annæmmelse af skatten. Kongen har befalet, at 3. parten af pengeskatten, som i nærværende år går af selvejer- og fæstegods, samt halvparten af den anden skat, som oppebæres af tjenestefolk, håndværksfolk o.a., såvel som den fjerde part af kapitlernes, gejstlighedens og købstædernes skat i Nørre- jyll. skal gå til adressaten. Han skal efter skattebrevene annæmme den-

ne skat af lensmændene, kvittere dem og siden anvende pengene til betaling af militien i provinsen. Sjt, 33, 116. K.

Lige sådant brev fik Henrik Podebusk og Erik Kaas, landkommissarier i Fyn og Langeland. Item Lave Beck og Otte Pogwisch i Sjæll. Otte Thott, Niels Krabbe og Kjeld Krag i Skåne, Christoffer Steensen i Loll. og Falster.

14. juli (Kolding) Stiftslensmændene fik breve om annammelse af skatten. Kongen har befaleet, at der til adressaten skal leveres 2 3.parter af pengeskatten og det, halvparten af rug og byg kan blive solgt for, som i nærværende år går af selvejer- og fæstegods, samt halvparten af den anden skat, som oppebæres af tjenestefolk, håndværksfolk o.a., såvel som de 3 4.parter af kapitlernes, gejstlighedens og købstædernes skat i Sjæll.s stift. Han skal annamme denne skat af lensmændene tilligemed skatten af sit len efter derom udgået ms., beholde dem og kvittere. Sjt, 33, 116. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

Stiftslensmændene, som fik breve: Hr. Niels Trolle i Sjæll. Otte Thott i Skåne. Hr. Henning Valkendorf i Fyn. Hr. Steen Bille i Ribe stift. Erik Rosenkrantz i Århus stift. Erik Juel i Ålborg stift. Mogens Høg i Viborg stift.

NB. Kapitlerne skal alene nævnes i de stifter, hvor kapitlerne er.

14. juli (Kolding) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev om svendeskate. Kongen har med Danmarks Riges Råds råd og bevill. ladet påbyde en alm. skat, som skal udgives i det seneste 3 uger efter førstkommende Michaelis. Adressaterne skal forholde sig efter kongens tidl. brev til dem anlangende drengeskatten af Kbh. og lade levere 600 spd. til landkommissarierne i Sjæll. Sjt, 33, 117. (Tr.: KD, V, 376-77). K.

14. juli (Kolding) Rentemestrene fik brev om at gøre afregning med Frederik von Fittinghoff og betale hans resterende gage som hofjuncker til 1. maj sidst forleden. Sjt, 33, 118. K. Orig. i DKanc. B 179i.

14. juli (Kolding) Jørgen Rosenkrantz fik brev anlangende mag. Rasmus Johansen Brochmand. Kongen erfarer, at RJB af JR og samtlige professorer på Det kgl. Akademi Sorø er blevet foreslået til at betjene den der vakerende historiarum profession, så og siden efter akademiets statutter har disputeret og derpå er approberet. Kongen vil gerne have hans elekcion konfirmeret. JR skal på kongens vegne installere ham. Sjt, 33, 118. K.

14. juli (Koldinghus) Jacob Grubbe fik brev om at forstændige landkommissarierne i Skåne, hvor meget korn der behøves til Kristianopels fæstning. De har for nogen tid siden bekommet kongens befaling til at forsyne fæstningen Kristianopel med korn og flæsk. De har nu for kongen andraget, at et konsiderabelt parti rug, byg og flæsk er didskikket, men da fæstningens provision ikke er dem bekendt, har de begæret, at de må forstændiges, hvor meget der behøves af hver slags til fæstningens og garnisonens konservation. JG skal forstændige dem dette, besynderlig om nogen krig skulle påkomme, hvorefter de siden kan have at rette sig. SkT, 8, 395. Indl. 20. dec. 1653, 29. juni.

14. juli (Koldinghus) Hr. Iver Vind fik brev om, at han må forunde Dalum Klosters bønder surskov til bageved. Bønderne i Dalum birk begærer, at de årligt må forundes noget bageved af Dalums skove. Af IVs erklæring erfarer kongen, at Dalums skov ikke kan tåle dette, medmindre den er surskov. Kongen er tilfreds, at de må forundes dette. FT, 7, 177. K. Indl. 3. juli (2).

14. juli (Koldinghus) Thomas Madsen i Varde fik beskærmelsesbrev. TM andrager, hvorledes han for nogen tid siden i Varde er geråden i slagsmål med Peder Nielsen i Forumlund, som overfaldt ham med hug og slag, hvorefter PN er blevet dræbt. Sandemændene i Varde har derfor svoret TM fra hans fred, hvormed han mener at være forurettet. Han begærer derfor kongens beskærmelsesbrev, så han sikker og fri kan indstævne sagen for sine overdommere til videre oplysning og påkendelse. Kongen bevilger dette, dog skal han straks lade sagen påtale og selv personligen møde i rette alle steder. JR, 12, 303.

14. juli (Koldinghus) Henrik Thott fik brev anlangende Herman Hahne, borger i Odense. HH andrager, at han hos borgmestre og råd i Randers har nogen gæld at fordre på vegne af Jacob Nielsen af Ålborg og hidintil ej har kunnet erlange sin betaling, eftersom det forventes, at arvingerne til en del af de folk, som har udgivet gælds-brevene, skal findes udenlands, uanset at det skal være byens gæld. Derfor formener HH, det bør betales af de borgmestre, som nu er. HT skal så vidt muligt hjælpe HH til rette i sagen, så han kan komme til ende. JT, 13, 285. Indl. 4. juli.

14. juli (Koldinghus) Erik Juel fik brev om at annamme en officersgård under Ålborg len og igen udlægge en anden. Kongen er tilfreds, at EJ under lenet igen annammer den gård i Kær h., i Østergåser, som Anders Pedersen¹ påboede, skylder årligen 1 td. ål, 3 dl. gæsteri; så og et lidet værested, Mølholt, med en ringe mølle derhos, som Peder Jensen påbor, skylder tilsammen årligen 3 pd. mel, $\frac{1}{2}$ fjdg. smør, $\frac{1}{2}$ lam, $\frac{1}{2}$ gås, 1 høne, $\frac{1}{2}$ svin, $\frac{1}{2}$ fødenød, hvilken gd. af Chr. 4. har været bevilget afd. Henrik Sandberg, fhv. oberstlt. over Jyske Regiment til officersgård. I denne gårds sted skal EJ udlægge en gård i Jetsmark s., Bisgård, eftersom det af gl. tid har været en officersgård, skylder årligt 4 pd. byg, $\frac{1}{2}$ svin, $1\frac{1}{2}$ pd. smør, 1 lam, 1 gås med havre, 2 høns, 8 hestegæsteri med 1 gadehus. Eftersom herredsfogeden i Kær h. bor på denne Bisgård, skal EJ gøre den anordning, at herredsfogeden tager afgiften af den gård dér i herredet, som hans formand har haft før ham for sin bestilling. JT, 13, 286. Indl. 30. juni.

1) Kopibogen har blot *Andersen*, Indl. AP.

15. juli (Koldinghus) Manderup Due og Jørgen Marsvin fik befaling til at besigtige gods til mageskifte ml. K.M. og Jørgen Seefeld på Ringsted. JS begærer til magelæg hospitalets bondegård under Ålborghus len, Hellum h., Bælum s., Lille Brøndum by. Hvorimod han igen erbyder at udlægge af hans jordegods i Havbro s. og by, som Jens Simonsen og Gunde Sørensen påbor. Adressaterne får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, JS begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen på hospitalets vegne og JS særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes; dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet Erik Juel og dr. Anders Andersen, superintendent i Ålborg stift, at være til stede, så de kan forsegle og underskrive med dem. JT, 13, 286. K.

15. juli (Koldinghus) Erik Juel og bispem i Ålborg fik brev om at overvære Jørgen Seefelds mageskifte. Kongen har befalet Manderup Due og Jørgen Marsvin at ligne gods ml. sig på Ålborg Hospitals vegne og JS. Adressaterne skal være til stede og foregive det, de kan have at sige

på hospitalets vegne, og have indseende med, at hospitalet sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. JT, 13, 287.

16. juli (Haderslev) Henrik Villumsen fik brev om hans forretning i England. Af traktatprojekt, som de engelske har tilstillet HV, har kongen fornemmet deres begæring, så vel som hvorledes HV har konciperet traktaten, som er leveret til dem, og hvad han har svaret på de tvistige punkter. Kongen er tilfreds med hans koncept, såvel som svaret, men dersom de ikke vil være fornøjet dermed og står på deres mening, skal han søge enten at udelukke el. i nogen måde limitere ordene i 5. artikel: *neque recipiet vel in sua dominia, terras, regiones, portus, sinus aut districtus recipi permittet ullum ex rebellibus aut profugis alterius,*¹ eftersom det jo er nok, når der ikke sker dem assistens i nogen måde. Dersom de endelig begærer at ordet *hostibus* skal blive, må det ske, helst efterdi denne traktat sker med de hollandskes kommunikation, thi ellers ville en artikel deri, at pagter, som var oprettet med andre, med dette ikke skulle optages. I den 6. artikel om lighed med hollænderne i Norge skal han persistere hårdt, han ikke er mægtig til at samtykke i noget, og undgå det med al mulig middel. Men dersom han fornemmer, at de derfor ville rumpere traktaterne, hvilket kongen dog ikke formoder, skal han lade det indgå. Dersom hollænderne kunne hindre noget heri, påtvivler kongen ikke, at de vil gøre det. Med den 11. artikel om Glückstadts told har han gjort vel, at han ikke har samtykt, at der skulle tales, det skal han fremdeles undgå på alle mulige måder. Men skulle de urgere, da må det samtykkes. Den 12. artikel om udførsel af forbudt tømmer må endelig udelukkes, eftersom ingen nation er bevilget det. Dersom alle andre nationer synes insuffienter, så er dog skovenes tilstand således, at de ikke kan tåle sådan udførsel, med mindre de forhugges. Der skal drives på at komme til ende med traktaten, jo snarere jo hellere. SJT, 33, 118. Incl. 6./16. marts (2) og udat.

1) ikke heller modtage el. lade modtage nogen oprørere el. andre flygtninge i sine magtområder, lande, regioner, havne, bugter el. distrikter.

16. juli (Haderslev) Hr. Joakim Gersdorff fik brev om at forskaffe 2.000 rd. til Ove Juel, som kongen har antaget som resident hos kongen af Sverige. Efter hans begæring har kongen forløvet ham til at forblive i Danmark til Mauriti. JG skal skaffe ham de 2.000 rd., de 1.000, som er forundt ham til hans udflytning, de 1.000 til hans besoldning. SJT, 33, 119.

16. juli (Haderslev) Tyge Below fik brev om at levere 10 skippd. flæsk til fæstningen Frederiksodde og tage øversten Valdemar Lykkes el. kommandantens bevis. Det skal derefter blive ham godtgjort. FT, 7, 178. K.

16. juli (Haderslev) Hr. Mogens Sehested og Tyge Below fik brev anlangende hofstatens indkvartering i Ribe og Middelfart. Kongen er til sinds i Ribe at lade indkvartere en del af den medhavende hofstat. MS skal gøre den anordning, at de, som did ankommer, bekommer fornødent kvarter efter den rulle, som hofmarskallen Adam Henrik Pentz underskriver. Dog har de, som bliver forskrevet did, selv for rede penge at betale det, de bekommer i deres kvarter. JT, 13, 287. K.

Lige sådant brev fik TB om kvarter i Middelfart.

17. juli (Flensborghus) Mageskifte med Gunde Rosenkrantz til Vindinge om gods i Sjæll. GR har til magelæg til kongen udlagt gde og gods i Sjæll. [genbrev: Havnelev] 1 gd., Jep Jørgensen påbor, skylder årligen 2 mk, 3 pd. byg. Lille Heddinge: 1 gd., Jørgen Torsden påbor, skylder 2 mk. 4 sk., 2 pd. byg, 2 [genbrev: 3] td. havre, 1 fodernød. Nok gde og gods i Nørrejyll.: Krannestrup: Gregers [genbrev: Gravers] Sørensen, skylder 3 ørter rug, 3 ørter byg, 2 ørter havre, $\frac{1}{2}$ td. smør, 1 brændsvin, 1 staldokse, 7 [genbrev: 8] hestegæsteri. Af Krannestrup Mark 1 ørte byg, 1 fjdg. smør. Lisbjerg h., Torsager s., Rostved: 1 bol, Rasmus Jørgensen påbor, skylder 4 dl. landgildepenge. Derimod har kongen til fyldest vederlag igen udlagt til GR af kronens gods i Sjæll., Lejestofte: Laurids Nielsen, skylder $4\frac{1}{2}$ sk. ledingspenge, 18 sk. 2 alb. erridspenge, 42 sk. 2 alb. gæsteri, $4\frac{1}{2}$ skp. byg, 1 td. havre, $\frac{2}{3}$ ko, 3 høns. Jep Mortensen $6\frac{1}{2}$ sk. ledingspenge, 18 sk. 2 alb. erridspenge, 21 sk. 1 alb. gæsteri, $3\frac{1}{2}$ skp. byg, 1 td. havre, $\frac{1}{2}$ og $\frac{1}{6}$ bolsvin, 2 høns. [genbrev: Peder Jensen, skylder 2 sk. leding, 9 sk. 1 alb. erridspenge, 21 sk. 1 alb. gæsteri, 1 skp. byg, $\frac{1}{2}$ td. havre, $\frac{1}{6}$ bolsvin, 1 høns]. Nok af kronens gde i Nørrejyll., Skårupgård: Peder Nielsen, skylder 3 ørter rug, 3 ørter byg, 3 ørter havre, 1 td. smør, 1 brændsvin, 5 mk. gæsteri. Hvilke gde osv. (efter ordinær stil). SJR, 23, 558.

17. juli (Flensborghus) Gunde Rosenkrantz' genbrev. (Ligelydende med foregående, mutatis mutandis, jf. dog bemærkningerne). SJR, 23, 559.

17. juli (Flensborghus) Lund Kapitel fik brev om at erklære sig om gods, som fru Karen Lykke, enke efter Gabriel Kruse til Snellerød begærer til magesk. af kapitlets gde og gods, liggende i Skåne i Froste h., Nørre Rørum s., Ågerup, et hus, som er udbygget af samme gd.s grund, Ole Pedersen påbor. Hvorimod hun til fyldest vederlag erbyder at udlægge til kongen på Lund Kapitels vegne gde og gods i [Vester] Gønge h., Tørup s., Kampholm, som Svend Mikkelsen og Striker Svendsen påbor. De skal erklære, om det gods, som hun begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden kapitlets skade kan mistes, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. SkT, 8, 396.

17. juli (Flensborghus) Jacob Grubbe fik landkommissariepas. JG forårsages ofte at forrejsse fra et sted til et andet i Danmark i den ham betroede landkommissariebestilling. Kongen befaler alle lensmænd, fogeder, borgmestre og rådmænd o.a., som på kongens vegne har befaling, når de besøges af ham el. hans fuldm. med hans pas at forskaffe dem 2 borgervogne el. 3 gode bøndervogne med heste og fri færges over færgestederne, så han kan komme af sted uden ophold. JR, 12, 303.

17. juli (Flensborghus) Jacob Lauridsen Grubbe fik konfirmation af et skøde. Kongen ansøges om konfirm. af et skøde, lyder: Jørgen Rosenkrantz kendes, at eftersom Falk Gøye efter K.M.s bevill. har solgt en andel af Maribo gods i Jyll. tilhørende Sorø Akademi til JLG, skøder JR hermed til ham gods i Lundenæs len, Nørre (Horne) h., Sønder Vium s., Vejrup: Niels Jepsen, 1 $\frac{1}{2}$ ørte rug, 1 $\frac{1}{2}$ ørte byg, 12 sk. gæsteri, 3 sk. vognpenge. Esbøl: 1 gd., Jep Pedersen og Christen Bertelsen, 2 $\frac{1}{2}$ ørte rug, 2 $\frac{1}{2}$ ørte byg, 20 sk. gæsteri, 3 sk. vognpenge; 1 bol på samme gd.s grund, 9 sk. Skast h., Skarris¹ Klemmensen, 1 $\frac{1}{2}$ ørte rug, 1 $\frac{1}{2}$ ørte byg, 12 sk. gæsteri, 3 sk. vognpenge; Thomas Lauridsen, smst., 1 $\frac{1}{2}$ ørte rug, 1 $\frac{1}{2}$ ørte byg, 12 sk. gæsteri, 3 sk. vognpenge; Laurids Thomsen og Thomas Lauridsen, 2 $\frac{1}{2}$ ørte rug, 2 $\frac{1}{2}$ ørte byg, 12 sk. gæsteri, 3 sk. vognpenge. Alslev: Jacob Mortensen, 1 $\frac{1}{2}$ ørte rug, 2 ørter byg, 16 sk. gæsteri, 3 sk. vognpenge, hvilke gde og gods med ejendom osv. JLG skal beholde. JR har oppebåret nøjagtig betaling. JLG skal herpå søge K.M.s konfirm. i Kanc. Til vitterlighed JR. Gunde Rosenkrantz. Jørgen Kruse. Odense, den 11. juli 1654. Kongen konfirmerer dette. JR, 12, 304.

1) Kopibogen har *Skaas*.

19. juli (Flensborghus) Hr. Niels Krabbe fik brev om at foreholde borgerskabet i Rønneby og Sølvborg, at alle i Rønneby, som bruger søhandel, skal være edsvorne borgere i Kristianopol, og dem i Sølvborg i Kristianstad og have dér huse, og ikke fra andre steder hente deres varer, som kommer søværts. Dette skal begynde nu til påske, og NK skal lade det forkynde i lenet. SkT, 8, 395. K.

19. juli (Flensborghus) Hr. Jørgen Brahe til Hvedholms mageskiftebrev på jus til Barløse Kirke. JB har til magelæg til kongen udlagt gde og gods i Nørrejyll., som tilforn var udlagt i pant, nemlig af Sejlstrupgårds gods, Haverslev s., Lørsted: Anders Andersen, skylder årligen 1 pd. rug, 2 pd. byg, 3 td. havre, 1 pd. smør, 1 svin, 1 gås, 2 høns, 1^{1/2} mk. gæsteri; Christen Pedersen, skylder 1 pd. rug, 2 pd. byg, 3 td. havre, 1 pd. smør, 1 svin, 1 gås, 2 høns, 1^{1/2} mk. gæsteri. Nok i Haverslev by, som han beretter at være udlagt af kronen videre, end bønderne giver til landgilde: Christen Sørensen 1 td. byg, ¹/₂ td. havre, 1 svin; Svend Christensen, 2 td. byg, 1 td. havre, 1 svin, med al godsets ejendom etc. Til fyldest vederlag udlægger kongen kronens højhed og jus patronatus til Barløse Kirke, såvel kirkens anpart tiende, som er 4 pd. rug, 4 pd. byg, 3 ørter havre, hvoraf 1 ørte havre tilkommer landsdommeren i Fyn med Assens provsti, som og herligheden til præstegården og degnestavn. Item al nævnte kirkes rettighed til disse kirkejorder: 1 liden ø, Bosholm, i Årø Sund, med 2 andre småholme, skylder årligen 6 mk. voks; 1 skovlod, skylder 3 mk. voks; 2 agre i Sivekær, er 12 skp. land, skylder 6 skp. byg; item 1 toft på Heslemark, Tåretoft¹, skylder, når den er i vang, 1 ørte byg; endnu 1 ager ved Blagstrup, skylder, når den sås, 3 skp. byg. Nok den 12. fuor over al næsgrund,² hvoraf gives årligen 10 sk. 1 alb. Nok 1 gd. i Barløse, Niels Mikkelsen, skylder årligen 2 pd. byg, hvilket JB og hans arvinger skal beholde etc., dog er JB ikke berettiget at afkorte præsten el. degnen det ringeste, men det at nyde efter ordinansen, så og studieskat og cathedraticum forbeholden, og kirken skal beholde sin tiende o.a., så og provsten, og JB er forpligtet at levere kronens anpart af korntiende af Barløse s. i rette tid. Dog skal JB beholde højheden af nævnte som patron, og når præst kaldes, må ingen kaldes uden den, som først er overhørt af bispem og fundet dygtig. JB må sætte kirkeværger, forhøre kirkeregnskaber og disponere indkomsten og er pligtig at holde kirken ved lige. Han må selv bruge og forunde kirkens tiende, hvem han lyster. FR, 6, 238.

1) Genbrevet har Tanretoft. 2) Således står der tydeligt også i genbrevet, men teksten er uforståelig.

19. juli (Flensborghus) Hr. Jørgen Brahes genbrev [ligelydende med foregående, mutatis mutandis]. Til vidnesbyrd har JB underskrevet med egen hånd og signet og ombedet Erik Krag til Bramming og Steen Hohendorff til Rønneholm til vitterlighed forsegle og underskrive med sig. FR, 6, 242.

19. juli (Flensborghus) Jacob Grubbe fik konfirmation af et mageskifte. Kongen søges om konfirm. af et tingsvidne såvel som en derefter udgivet erklæring anlangende et magesk. ml. JG på den ene og præsten i Bork i Lundenæs len på den anden, lyder: Tingsvindet: Mads Madsen i Tombisgård, herredsfoged i Nørre (Horne) h., Niels Madsen i Asbøl og Christen Christensen smst. gør vitterligt, at torsdagen 15. dec. 1653 var på tinget stævnet Peder Reedtz' fuldm. Axel Nielsen i Vittarp, ridefoged på Lundenæs, som der fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd, Niels Madsen, Christen Christensen, Christen Enevoldsen i Lundsby, Jens Jensen i Palgård, Jens Christensen i Egvad¹ præstegård, Iver Davidsen i Vejrup, Las Mikkelsen i Sønder Bork og Otte Eskelsen i Tøstrup, vandt alle ved deres ed, at de så og hørte på tinget, at Jørgen Adersen i Nørre Bork,² Jens Hansen, Eskild Sørensen, Christen Mikkelsen, Niels Jørgensen, smst., Niels Hansen i Sønder Bork, Las Nielsen Nyland smst. og Christen Andersen i Obling stod i dag for tingsdom og vandt, at de den 9. dec. sidstforleden var på Sønder Bork Mærsk, der at se og syne efterskrevne enge, eftersom de lovligen var taget dertil og af gode mænds fuldm., Jens Christensen, slotsskriver på Lundenæs, og Axel Nielsen på den ene side og af JGs fuldm. Ib Jensen, foged på Hvam,³ på den anden side blev påvist: først en eng, Moseeng, er 10 skår bred, hvilket de synes årlig kunne give 1 stort læs hø; en eng, Åeng, 4 skår bred, kan give 3 små læs hø; en eng, Nøgeleng, 20 skår bred, 8 læs hø; en eng, Vesterkærseeng, 5 skår bred, 7¹/₂ læs hø årligen; en eng, Grobeng, 4 skår bred, syntes de kan give årligen 3¹/₂ læs hø. Hvilke enge er frit gods og kan give til sammen årligen 22 læs hø. Samme dag så de en eng imellem Hvam³ og Hede, Tangsig, som tilforn har ligget til Nørre Bork præstegård, hvilken eng de syntes kan give årligen 21 læs hø, denne begærede JG til magesk. for de 5 enge på Sønder Bork Mærsk. På det sognepræsten i Bork og hans efterkommere kan have fuldkommen fyldest for samme, da afstod JGs fuldm. IJ her for retten det ene læs hø, som hans husbonds enge er bedre end Tangsig, og her fremkom præsten, hr. Søren Christensen i Bork, for tingsdom og bekendte, at det var med hans vilje, og efter hans begæring, formedelst de 5 engskifter er

præstegården bedre belejligt end Tangsig. Og stod SC, AN og IJ til vederståls ting, da dette vindesbyrd blev beskrevet, under deres signatur. Erklæringen formelder således, at for nogen tid siden er K.M.s miss., dat. Kbh. 6. juni 1653, kommet til slottet i JCs husbond Peder Reedtz' fraværelse, formeldende, at PR skulle erkyndige sig om beskaffenheden af nogle enge, som JG erbyder at ville give til vederlag for engen Tangsig, liggende til Nørre Bork præstegård, og om det eragtes, at engen for belejligheds el. anden herligheds skyld uden skade kunne mistes fra præstegården, så og om JGs vederlag kunne være nøjagtigt, JC skulle da på vegne af præsten gøre mageskiftet til ende. JC har erfaret dette og tilendgjort mageskiftet efter tingsvidne af Nørre (Horne) herreds ting 15. dec. 1653. Lundenæs 9. juli 1654. JC. Kongen konfirmerer dette. JR, 12, 306.

1) Kopibogen har Øgvad. 2) Kopibogen har Nørborg. 3) Kopibogen har Houomb.

19. juli (Flensborghus) Konfirmation af et gammelt kongebrev anlangende jordskyld til Ålborg Hospital. Kongen ansøges om konfirm. af et brev fra Fr. 2., lyder: Findes i Jyske Registre, 1578, fol. 307.¹ Kongen konfirmerer brevet. JR, 12, 309.

1) Se KB 1578, 520, brev af 25. nov., der dog taler om kvægtiende.

19. juli (Flensborghus) Rigens råd i Jyll.¹ fik brev anlangende den handel og trafik i Frederiksodde og Vejle. Adressaterne skal med forderligste forskrive nogle af borgmestre og råd og nogle af borgerne i Vejle og foreholde dem, at eftersom kongen har eragtet fornødent til fæstningen Frederiksoddes konservation og forbedring at vende mest mulig trafik derhen, i betragtning af, at forrige ufredstider har vist, i hvilken usikkerhed de levede, som opholder sig i de åbne små steder, som findes på landsbyen, og hvorledes disse byer er blevet brugt mere til ophold og kvarter for en fjende end undersætter til bedste. Kongen har eragtet at føre dem det til sinde, til den ende, at de, som vil bruge nogen handel til søs, skal gøre det i Frederiksodde, eftersom kongen er tilsinds at forbyde al søhandel på Vejle, dog tilforn at advare dem, at de bekvemmeligere kan rette deres lejlighed. Adressaterne skal anvende den største flid på at disponere de fleste muligt godvilligen derhen. JT, 13, 288. K. Indl. 18. jan. og 8 febr. 1655.

1) Af K. fremgår navnene: rigens marsk, hr. Oluf Parsberg, Mogens Høg, hr. Henrik Rantzau, Erik Juel, Gunde Rosenkrantz og Otte Krag.

19. juli (Flensborghus) Malte Sehested fik brev om under kronen at annamme hr. Jørgen Brahes pantegods i Sejlstrup len. JB har til kronen afstået gde og gods, som han har haft i pant, nemlig Haverslev s., Lørsted: Anders Andersen, skylder årligen 1 pd., rug, 2 pd. byg, 3 td. havre, 1 pd. smør, 1 svin, 1 gås, 2 høns, 2¹/₂ mk. gæsteri; Christen Pedersen, skylder 1 pd. rug, 2 pd. byg, 3 td. havre, 1 pd. smør, 1 svin, 1 gås, 2 høns, 1¹/₂ mk. gæsteri. MS skal annamme det under lenet, indskrive det i jordebogen og årligt gøre rgsk. for den visse og uvisse rente og indkomst. JT, 13, 288.

20. juli (Flensborghus) Arent von der Kuhla fik brev om at annamme nogle ostindiske varer, som De Herrer Generalstater har fremskikket til kongen og dronningen ved den holl. resident o.a. Han skal forvare dem på Kronborg i de vokslagenpakker, som de nu findes i. SJT, 33, 119. K.

20. juli (Flensborghus) Tyge Below fik brev om at forskaffe fornøden havre til K.M.s heste, som er beliggende i Middelfart, af det, som er udlovet og leveret af adelen, og siden for mindst mulig pris lade indkøbe havre og lige så hø, når det ikke længere kan strække til. Det skal blive ham godtgjort i lenets afgift for nærværende år. FT, 7, 178. K. Orig. i Hindsgavl lensrgsk.

20. juli (Flensborghus) K.M.s mageskifte på Ribe Kapitels vegne med Erik Krag. EK har til magelæg til kongen på kapitlets vegne udlagt gde og gods i Skast h., Fåborg s., Vrenderup: 1 gd., Jes Christensen, Christen Eskesen og Jep Christensen påbor, skylder årligt 1 ørte rug, 1 ørte byg, ¹/₂ td. smør, 1 svin, 1 foderokse, 2 rd. gæsteri, med al ejendom, herlighed osv. Kongen har derimod til fyldest vederlag udlagt af Ribe Kapitels gods i Gørding h., Tømmerby: Abelone Ingvors, skylder 1¹/₂ ørte rug, 1¹/₂ ørte byg, 1 svin, 1 rd. gæsteri, hvilken gd. og gods med al ejendom etc. Efter ordinær stil. JR, 12, 310.

20. juli (Flensborghus) Erik Krags genbrev efter ordinær stil. Underskrevet af EK, Steen Hohendorff og Niels Kruse. JR, 12, 310.

20. juli (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev anlangende mageskifte ml. Erik Krag og Bramming præst. EK har andraget, hvorledes han er kommet til forening med præsten i Bramming anlangende et magesk., som han vil gøre med denne. MS skal erkyndige sig om dets

beskaffenhed, og finder han, at det kan ske uden præstens skade, skal han på kongens videre ratifikation gøre det til ende. JT, 13, 289.

21. juli (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om at lade ske eksekution over Laurids Jensen soldat. Af hosfølgende dom erfarer kongen, at LJ er dømt til at arkebuseres og miste sit liv for drab på sin kammerat Svend Bendtsen. AU skal med forderligste lade ske eksekution. Sjt, 33, 119. K.

21. juli (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om at skikke Anders Hansen bysvend af Køge på Bremerholm. Kongen erfarer, at AH ved landstingsdom for sin begåede forseelse er dømt i kongens nåde og unåde. Han skal skikkes til Bremerholm, dér at arbejde i jern, med mindre han agter at indstævne dommen for sin overdommer til førstkommende herredage. Sjt, 33, 120. K.

21. juli (Flensborghus) Jørgen Bjørnsen fik brev om, at hans kok skal være kok på Holmen. Kongen erfarer, at kokken, der er antaget som kok for bådsfolket på Bremerholm, er død. Han er tilfreds, at nærværende Hans Eskildsen kok må bekomme bestillingen og årligt nyde løn som den forrige. Sjt, 33, 120.

21. juli (Flensborghus) Fru Anna Rantzau, enke efter Just Høg, fik brev om at måtte søge Hoed Kirke. Hun har ansøgt om bevill. til, at hun med sin gårds folk må søge Hoed Kirke, og at præsten må betjene hende og dem, når de behøver det, eftersom denne kirke ligger straks ved hendes gård Lykkesholm, mens Lyngby Kirke er beliggende langt fra denne ad onde veje, så at de derfra ej kan være hjemme, besynderlig om vinteren, førend straks lys skal antændes. Kongen bevilger dette, dog skal hun som tilforn lade præsten i Lyngby bekomme sin retlighed. JR, 12, 310.

21. juli (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om at annamme 10 rd. årligt af Poul Støffken. Af relation fra dertil forordnede kommissarier erfarer kongen, at stedet ml. Danmark og fyrstendømmet Slesvig, som er forundt PS til i 20 år at fange østers, er stridigt og disputerligt. Kongen anser for godt, at han for de stridige steder ml. Ribe og Haderslev i de 20 år skal udgive 10 rd. til Riberhus og 10 rd. til Haderslev. MS skal årligt annamme de 10 rd. og føre dem til rgsk. JT, 13, 289.

22. juli (Flensborghus) Niels Banner fik brev om at erklære sig om mageskifte med fru Ingeborg Arenfeldt, enke efter Ernst Normand. Hun begærer af kronen 2 små halve gde i Sjæll. under Abrahamstrup len, Horns h., Skuldelev, som Christen Sørensen og Christoffer Lauridsen påbor. Hvorimod hun til fyldest vederlag erbyder at udlægge af sit jordegods i Sjæll. i Abrahamstrup len, Vejleby,¹ Laurids Jensen påbor. NB skal erklære, om godset, hun begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan agtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. Sjt, 33, 120. K.

1) Kopibogen har *Villebye*.

22. juli (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om årligt at give Peter Bysser, ingeniør, 500 rd. PB har i nogle år været opholdt ved Kbh.s fæstningsværk, hvorover en anden er forordnet over det landkompagni, han har haft i Fyn. Adressaten skal af den sjæll. landekiste lade ham betale hans årlige traktement, som er 500 rd. fra den dato, han har mistet det i Fyn. Sjt, 33, 121.

22. juli (Flensborghus) Arent von der Kuhla fik brev om at skikke Bertel Jensen til Holmen. Kongen erfarer, at BJ, som er anholdt på Kronborg for tyveri, ved birketingsdom for sin begangne forseelse er dømt til galge og gren. Kongen er tilfreds, at han denne gang bliver forskånet på livet, dog at han skal fremskikkes til Bremerholm og indtil videre arbejde i jern, med mindre han indstævner dommen for sin overdommer til befrielse. Sjt, 33, 121. K.

22. juli (Flensborghus) Arent von der Kuhla fik brev om personer, der skal forsværge landet. Kongen erfarer, at 3 personer, Constantin David, badskærsvend, Jacob Duwick, bagersvend, og Hans Pedersen, soldat, som er anholdt i Helsingør for begået tyveri, ved bytingsdom dér er dømt til at arbejde i jern på Bremerholm. Da sagvolderen ej vil forfølge dem, er kongen tilfreds, at alle 3 denne gang må blive forskånet og lades løs på deres frie fod, dog skal de straks forsværge kongens riger og lande, med mindre straffen skal stå dem åben, såfremt de herefter betrædes noget sted i kongens riger og lande. Sjt, 33, 122.

22. juli (Flensborghus) Hr. Iver Vind fik brev anlangende afslag for 2 bønder i hans len, for hvem det er brændt. Mads Knudsen og Christen Rasmussen af Højme har klageligen andraget, at deres huse og gde

med al deres middel er brændt af lynild. De begærer noget af kronens skove til bygningstømmer, så og nogen forskånsel for landgilde, ægt og arbejde. Af IVs erklæring erfarer kongen, at deres angivende er sandfærdigt, og er tilfreds, at de får noget til bygningstømmer og må være forskånet for 1 års landgilde, ægt og arbejde. Det skal blive ham godtgjort. FT, 7, 178.

22. juli (Flensborghus) Tyge Below fik brev om at lade forfærdige en skibsbro ved Stribsodde på det sted, der er udvist, som ikke efter højeste anslag kan koste over 150 rd., hvilket han skal tage af de penge, som er kontribueret til samme plads. FT, 7, 179. K.

22. juli (Flensborghus) Jørgen Eskesen i Møballe i Skanderborg len fik konfirmation på et kongebrev. JE begærer konfirm. af et benådningssbrev fra Chr. 4. til Anne Ovesdatter, lyder: findes i Jyske Registre, 1609, fol. 412.¹ Da det med tingsvinde bevises, at JE er af Simen Thomsens byrd, som brevet første gang lød på, stadfæster kongen brevet i JEs livstid. JR, 12, 311.

1) Se KB 1609, 2.

22. juli (Flensborghus) Mogens Høg og Laurids Below fik brev om at være kommissarier på skifte ml. fru Ingeborg Arenfeldt, enke efter Ernst Normand, og hendes børn. IA agter at foretage skifte ml. sig og sine børn. Adressaterne får fuldmagt til som kommissarier at møde til stede og have i agt, at samtlige arvinger så vel som IA vederfares den del, ret er. Dersom nogen tvistighed kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 289.

22. juli (Flensborghus) Mogens Arenfeldt og Christian Jørgensen Urne fik brev om at være værge for fru Ingeborg Arenfeldt, enke efter Ernst Normand, og hendes datter. Der skal foretages skifte ml. IA og hendes børn. Adressaten skal overvære, når skiftet foretages, og være IAs værge, havende indseende med, at hun vederfares den del, ret er. JT, 13, 290.

Lige sådant brev fik CJU at være jomfru Anna Cathrina Normands værge.

22. juli (Flensborghus) Otte Krag fik brev om at lade Ulrik Christian Gyldenløve af Ringkøbing toldkiste bekomme 475 rd., tagende hans bevis derpå. Udt. i JT, 13, 290.

22. juli (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om at forestille Henrik Linderoth som oberstvagtmester for Skånske Regiment, forordnende årligt traktement, som er 400 rd. Udt. i JT, 13, 290. K.

23. juli (Flensborghus) Hofmarskallen fik brev om af de ordinære tolde og indkomster at deputerer en vis sum til hvert embede. Kongen eragter for bedst, at vise af de forordnede tolde og indkomster årligt bliver lagt til hver sin klasse el. embede i kongens hofstat, nemlig sær til køkken, kælder, stald osv. Adressaten skal give sit skriftlige betænkende fra sig om, hvilke tolde og indkomster han eragter bekvemmeligst til hver sit embede. Siden vil kongen vide at resolve. Sjt, 33, 121. K.

23. juli (Flensborghus) Lensmændene i Sjæll., Skåne og Blekinge, så og lensmændene på Hagenskov, Koldinghus og Riberhus fik brev om at lade Mikkel Langemack være følgagtig den beholdning af tolden under deres len, som er destineret til hofstaten. Kronens tolde, såvel som Skt. Annæ told og accisen, som falder på deres lens toldsteder i købstæderne, er deputeret til hofholdningen, hvilke ML er befalet at fremføre til de steder, hvor hofholdning er. Adressaterne skal til ham el. hans fuldm. fremsende de beholdninger, som findes ved toldstederne. Så og gøre den anordning, at deres nøgle i deres fraværelse kan findes hos en anden, så at ML ej skal rejse forgæves. Sjt, 33, 122. K.

23. juli (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at lade Ulrik Christian Gyldenløve bekomme 2 unge foler blandt dem, der findes ved Antvorskov Slot, og som kan eragtes at være stærke og dygtige til kaptioler. Sjt, 33, 123.

23. juli (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om af sit lens skove ved Svendborg at lade hr. Henning Valkendorf, hvor det mindst kan være til skovskade, bekomme 5 ege, som kan være tjenlige til 2 mølleaksler og nogle tykke egebord. FT, 7, 179. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

23. juli (Flensborghus) Erik Rosenkrantz og bispen i Århus fik brev om at indtage Anders Thygesen i Århus Hospital. Item Maren Rasmusdatter af Bomholt. I lige måde fik Henrik Thott og bispen i Århus brev om at indtage Johanne Andersdatter og Anna Andersdatter. Udt. i JT, 13, 290. Orig. i Århus bispeark., C 3-2.027, LAV.

24. juli (Flensborghus) Bestalling for Hans Hansen som proviantskriver på Provianthuset ved Kbh.s Slot. Han skal være kongen og hans riger huld og tro og være flittig og uforsømmelig. Kongen bevilger ham årligt ligeså meget som Morten Mikkelsen har haft før ham og skal begynde fra Philippi Jacobi sidst forleden. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 560.

24. juli (Flensborghus) Christen Eriksen Monrad fik brev om at nyde et præbende i 4 år. Kongen har for nogen tid siden for nogle år forlenet en søn af tidl. biskop, dr. Erik Monrad med et præbende i Ribe Kapitel. Kongen bevilger hermed, at CEM må nyde samme præbende 4 år over det forrige benådningsbrev, og længere end det tilforn efter bispens død var bevilget sønnen. JR, 12, 312.

24. juli (Flensborghus) Mogens Arenfeldt fik tilsagn på Hald Slot len til Philippi Jacobi 1655. Udt. i JT, 13, 290. K. Orig. i Mogens Arenfeldts privatark., RA.

26. juli (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at efterregne gods ml. kronen og Mogens Friis, om det ene kan opløbe mod det andet. MF har tilforhandlet sig noget af kronens gods, nemlig Mårslet s. og by: Jens Jensen og Rasmus Sørensen, som beløber sig i htk. anslagen landgilde 9 td. 3 fjdgk., ejendom 13 td. 2 skp. $1\frac{1}{3}$ fjdgk.; Niels Sørensen, smst., landgilde 3 td. 1 skp., ejendom 5 td. 4 skp.; Peder Mikkelsen, smst., landgilde 4 td. 1 skp., ejendom 4 td. 4 skp. Langballe: Mikkel Nielsen, landgilde 4 td. 5 skp. $1\frac{1}{3}$ fjdgk., ejendom 10 td. 3 skp.; Rasmus Jensen og Eske Olufsen, smst., landgilde 8 td. 2 skp. $1\frac{1}{3}$ fjdg., ejendom 11 td. 7 skp.; Søren Nielsen, smst., landgilde 5 td. 1 skp., ejendom 13 td. 5 skp. $1\frac{1}{3}$ fjdgk.; Mikkel Jensen, smst., landgilde 7 td. 1 skp., ejendom 12 td. 4 skp. $2\frac{2}{3}$ fjdgk. Rasmus Jensen, landgilde 9 td. 2 skp., ejendom 11 td. 5 skp. Dalsgård: Jens Nielsen, landgilde 8 td., ejendom 12 td. 2 skp. Hørret by: Jens Nielsen, landgilde 1 td. 2 skp. $\frac{2}{3}$ fjdgk. Hvorimod MF til kronen har udlagt af sit gods 3 ejendomsgd, som han igen i nævnte gods' sted beholder til pant, indtil det igen bli-

ver indløst til kronen, nemlig Tiset¹ s., Tander: Jens Jensen, som beløber sig i htk. anslagen landgilde 12 td. 4 skp. $2\frac{1}{3}$ fjdgk., ejendom 26 td. 1 skp. $1\frac{1}{3}$ fjdgk. Astrup s., Løjenkær: Søren Rasmussen, landgilde 14 td. 2 skp. $2\frac{2}{3}$ fjdg., ejendom $27\frac{1}{2}$ td. Malling s., Sønderup: Søren Nielsen, landgilde 13 td. 1 skp. $1\frac{1}{3}$ fjdgk., ejendom 25 td. 1 skp. $2\frac{2}{3}$ fjdgk. Fløjstrup: Jens Bodelsen, landgilde 10 td. 1 skp., ejendom 17 td. $2\frac{2}{3}$ fjdgk. Beder s., Lille Fulden: Søren Olesen, landgilde 12 td., ejendom 22 td. 6 skp.; Anders Christensen, landgilde 3 td. 5 skp. 2 fjdgk., ejendom 19 td. Herforuden er MF til ejendom forundt af sidste gods, som er pantsat ham til forsikring for forstrækning til flådens udrustning, nemlig: Beder s., Seldrup: Øvle Jensen, andrager i htk. landgilde 9 td. 3 skp. $1\frac{1}{3}$ fjdgk., ejendom 17 td. 2 skp. Astrup s., Drammelstrup: Mikkell og Rasmus Jensen, landgilde 3 td. 5 skp. $2\frac{2}{3}$ fjdgk., ejendom 23 td. 1 skp. $1\frac{1}{3}$ fjdgk. Edslev: Mikkell Iversen, landgilde 3 skp. $2\frac{2}{3}$ fjdgk. Hvorimod MF til kongen igen har udlagt til ejendom og beholder til pant af hans gde og gods, nemlig: Holme s. og by, Niels Jensen, andrager i htk. landgilde 15 td., ejendom 30 td. $2\frac{2}{3}$ fjdgk. Adressaterne skal særdeles for landgilde og ejendom efterregne godset og erfare, om hver af nævnte slags opløber lige mod hverandre. Dersom de befinder det så, skal de af pantebogen udslette pantegodset, som er forundt ham til ejendom og i stedet indskrive det, han giver og beholder til pant, indtil det igen bliver indløst. Ellers skal de tilskikke kongen relation om den befundne beskaffenhed. Sjt, 33, 123.

1) Kopibogen har *Tising*.

27. juli (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om af sit lens indkomst at betale Bjørn Kaas til Støvringgård 1.341 rd. 4 mk., som han resterer for hans hofjunkertjeneste, halvparten til Martini førstkomende, den anden halvpart til Philippi Jacobi 1655. Han skal tage hans bevis, og det skal blive ham godtgjort på Rtk. FT, 7, 179. K.

27. juli (Flensborghus) Bevilling for Christen Jacobsen, rektor i Nykøbing Skole på Falster, til at stedes til kald, endog han ikke er 25 år gammel. Kongen erfarer, at den inderlige og vellærde person CJ er kaldet til sognepræst i Væggerløse s., endog han ikke er fulde 25 år gl. Af Ove Skade til Kærbygårds erklæring erfarer kongen, at han af Gud er benådet med gode gaver på prædikestolen, og at han har forholdt sig skikkeligen. Kongen bevilger, at han må beholde kaldet, som han lovligt er kaldet til, og lade sig præstevie og kollationere. SmR, 7, 76. K.

28. juli (Flensborghus) Anordning om, hvorledes der skal forholdes i Helsingør i sygdommens tid. Kongen erfarer desværre, at den nu graserende smitsomme syge er optændt i Helsingør. Efter øvrighedens anmodning har han anset for godt, at følgende poster skal holdes dér i denne svage tid: 1. For at afværge ond luft og stank skal alle i byen for sit fortov holde gader, stræder og rendestene vel rene; enhver, der findes forsømmelig heri, skal hver gang bøde 6 mk. til de fattige. 2. For des bedre at holde sådant ved lige, skal alle svin holdes af byen; dersom de befindes, skal de være forbrudt til de fattige. 3. Ingen må tilstedes i denne svage tid at didføre el. falholde klæder el. andre varer fra Kbh. el. andre befængte steder; meget mindre tillades nogen at herberge med sådanne varer, under sammes forbrydelse til de fattige. 4. Såfremt nogen vognmand el. færgemand understår sig at didføre sådanne klæder og varer fra samme befængte steder el. indtage nogen der i byen i deres huse, bøder denne 10 rd. hver gang; har de ikke formue dertil, da straffes på kroppen nogle dage. 5. Når sygdommen er begyndt i noget hus, skal de, som bor dér, holde samme huse og vinduer til gaden vel tillukte og ikke gå ud el. komme blandt folk., ej heller tilstede nogen uvidende at komme ind til sig. Er det hos en bager, må han ej falholde brød så længe, denne svage tid varer. 6. Ingen må holde noget lig ubegravet efter den 3. dag i det allerlængste under 10 rd.s straf til de fattige. Befindes nogen formuende, som ikke agter sådan straf, da gives dobbelt el. mere. 7. Alle bryllupper, værtskaber og forsamlinger skal ophøre så længe, den svage tid varer, under 20 rd.s straf. Vil nogen i ægteskab, da skal de lade sig sammenvie i overværelse af nogle få af deres gode venner og følge til og fra kirken. 8. Ingen må imod recessen gå ind i huset, hvor den døde er, undtagen 2 af de nærmeste slægtninge. Siden skal de igen skilles fra hinanden på gaden, når de kommer fra kirken, under 4 rd.s straf. 9. Dersom nogen tjenestefolk bliver syge, da skal madfader og madmoder være forpligtet at forskaffe dem nødtørftig underholdning og husværelse, om de ej selv vil have dem i deres huse, under 10 rd.s straf til de fattige. 10. Enhver, som bliver behæftet med sygdommen, skal uden forhaling næst kristelig beredelse bruge det hellige sakramente og i tide søge råd og middel hos postmesteren Gotfried Frøling, badskær der sammesteds, som er antaget dertil, at han skal kurere de syge for billig betaling, men de fattige uden. 11. Herefter skal alle rette sig, og borgmestre og råd og byfogeden have flittig indseende hermed. SjR, 23, 561. (Tr.: CCD, VI, 169-71). K.

28. juli (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om at tage i ed Peder Bloch, som kongen har tilforordnet til tilligemed Herman Garman, tolder i Bergen, at have inspektion med toldvæsenet nordenfjelds i Norge. Sjt, 33, 125.

28. juli (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om, at de må forløves i 6 ugers tid fra Rtk. i Helsingør, formedelst sygdom grasserer dér. Kongen erfarer, at den grasserende sygdom nu desværre også er antændt i Helsingør. Han anser for godt, at Rtk., som er beliggende dér i byen, på 6 ugers tid må suspenderes, så at adressaterne imidlertid må forløves derfra. Sjt, 33, 125. Orig. i DKanc. B 179i.

29. juli (Flensborghus) Bevilling for hr. Tage Thott til Eriksholm til at indføre 1 td. rummeldøs og 2 td. hamburgerøl til egen fornødenhed. Forbyndes etc. SkR, 6, 353. K.

29. juli (Flensborghus)¹ Otte Thott fik brev anlangende Bare Kirkes reparation af Thorupgårds indkomst. Af OTs angivende erfarer kongen kirkens store brøstfældighed, og at dens jus ligger under Thorupgård. Kongen er tilfreds, at når det nødvendigeste på kirken er takseret, må det forfærdiges af gårdens indkomst, så vidt kirkens egen indkomst ikke kan strække til. SkT, 8, 397. K.

1) I margenen står: NB. Rigens marsk fik brev at stille Henrik Lindenov til oberstvgtmester for Skånske Regiment i Jørgen Urnes sted. Er indført i Jyske Tegnelser 22. juli 54 fol. 290.

29. juli (Flensborghus) Steen Reedtz og Christian Barnekow fik brev om at oplukke nogen kammerser på Uggerupgård efter begæring fra hr. Henrik Lindenov til Øvids Kloster. HL har andraget, hvorledes han af Bartholomæus Mikkelsen i Kbh. har tilforhandlet sig den indførsel i Ugerup hgd. og underliggende ejendom, som denne har bekommet for sin fordring efter afd. fru Maren Urup. Han beklager, at den største part af kammerser og værelser på gården er forment ham, ved noget løsøre, som af adressaterne er indsat og dørene tillukket og forsejlet med deres signeter. Han begærer kongens befaling til adressaterne, og denne giver dem fuldmagt til at ryddeligggøre HL så mange kammerser og værelser, som kan falde ham nyttig, af dem, som står under deres forsejling. De skal gøre rigtig registrering af det løsøre o.a., som kan findes deri, og igen lade det indsætte på et andet kammer el. en sal under deres forsejling. Dersom en af dem for lov-

ligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuld-magt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. SkT, 8, 397.

29. juli (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev anlangende at gøre anordning om posten og markeder og torvedage i den nu grasserende sygdom. Kongen har gjort den anordning, at den Viborg post, som går fra Jyll., herefter indtil på videre anordning for fares skyld ej skal gå på Kolding, men på landsbyen Seest,¹ hvor han tager vognskifte. SB skal forstændige postmesteren i Kolding, at han dér kan lade af-fordre de breve, som kommer herfra, og dem, som ankommer fra Jyll., og skal udskikkes hid, levere dér igen. Herforuden skal han gøre den anordning, at alle markeder og torvedage i denne svage tid bli-ver afskaffet og opsat til en anden tid, når den gode Gud behager at gøre nogen forlindring i den nu grasserende sygdom. Han skal og så vidt muligt gøre, at den begyndte sygdom der i byen igen dæmpes, og ej tilstede nogen at indkomme der i byen el. på slottet, som kommer fra Sjæll. el. andre befængte pladser, langt mindre at passere derigen-nem her hid, uden de, som fremviser kongens ekspres ordre, til hvil-ken ende SB kan holde dag- så vel som nattevagt i alle porte. JT, 13, 290. K.

1) Således K., mens kopibogen har *paa den landvey Seesse*.

30. juli (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om at lade gøre afreg-ning med de gevorbne folk og siden aftakke dem. Kongen er tilfreds, at der bliver gjort rigtig afregning med alle de gevorbne folk, hvor de og logerer, og at de siden efterhånden bliver aftakket og i deres sted på fæstningerne indlagt landfolk, de undtaget indtil på videre, som ligger på Kronborg. Men på de steder, hvor sygdom grasserer, skal han lade forblive dermed en tid lang. Med de aftakkede officerer og gemene knægte skal han akkordere, om nogen vil nedsætte sig i købstæderne el. på landsbyen, da er kongen tilfreds, at de for deres lange tjeneste indtil videre må være skattefri. JT, 13, 291. K.

31. juli (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at erklære sig om Peder Jensen i Fjaltring s. i Bøvling len, som findes for højt indskrevet i jordebogen. Af PJs supplikation og af Otte Krags erklæring derom er-farer kongen, at i den jordebog, der er leveret OK af hr. Mogens Sehe-sted og underskrevet af dennes fuldm., er PJ indskrevet for 1 svin og 1 hestegæsteri, som han formener er påskrevet mere, end der bør udgi-

ves af ham. Adressaterne skal efterse i jordebøgerne, som for Bøvling len findes på Rtk. og erklære sig om den befundne beskaffenhed. Sjt, 33, 125. K.

31. juli (Flensborghus) Hofmarskallen fik brev om at levere skibet Salvator til Gabriel Gomez, kongens generalfaktor. Han skal lade taksere skibet, som findes nu her med alt ankertov, sejl o.a., og siden efter inventarium levere det til GG. Sjt, 33, 126.

31. juli (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om at erklære sig om Avernakø Kirkes tiende, som sognemændene begærer. De andrager, at de ikke af deres egen formue el. kirkens årlige indkomst kan lade den opmure, som de har foretaget, hvorfor de begærer, at de selv perpetuerlig må beholde kirkens tiende uden noget rgsk. derfor, erbydende sig derimod at opbygge og vedligeholde kirken på egen bekostning. MK skal erklære., hvem der nu har tienden i fæste, og om han eragter, at kirkens anpart af tienden efter deres begæring og imod deres tilbud uden nogen præjudice kan forundes dem. Han skal tilstille kongen erklæringen. FT, 7, 180. K.

31. juli (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om at lade præsten på Avernakø bekomme 10 læs ved af Nyborg lens skove i stedet for 10 læs af Korshavns skov. Hr. Hans Lauridsen, sognepræst på Avernakø, andrager, at han af kongens far var bevilget¹ 10 læs ved årligt til ildebrændsel af Korshavns skov, som nu for 16 svins olden er blevet pantsat blandt andet af kronens gods til Otte Krag. MK skal lade HL bekomme 10 læs ved af kronens næstliggende skove i hans len, hvor det bedst kan ske uden skovskade. FT, 7, 180. K.

1) Ses ikke i KB fra ca. 1633, da HL fik embedet, og frem til Chr. 4. s død.

31. juli (Flensborghus) Brev anlangende 2 rd. af hver kirke i Hardsyssel til reparation af Holstebro Kirke og skole, som kongen erfarer ved brand er geråden i så stor ulykke, at de ikke kan holdes ved lige af byens menighed, med mindre de må bevilges nogen hjælp. Kongen bevilger, at der af hver kirke i Hardsyssel provsti må gives 2 rd. til reparation af kirken og skolen, og befaler enhver, som det vedkommer, at lade 2 rd. af hver kirke være følgagtig. JR, 12, 312.

31. juli (Flensborghus) Gunde Rosenkrantz fik brev om fra grev Christian Rantzaus gård Gessingholm at annamme 200 td. rug, 200 td. byg og 100 td. havre, som han skal modtage af CRs fuldm. dér. Han skal kvittere ham, og lade kornet henligge i god forvaring med andet godvilligt udlovet korn. JT, 13, 291.

31. juli (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om af toldkisten i Kolding, når middel findes, og efter at de tidl. assignationer er betalt, at betale Henrik Krefting af Bremen 578 rd. for adskillig slags øl til hofholdningen. Han skal tage hans bevis, og det skal blive godtgjort. Dog skal Hans Daniel af Slesvig nyde betaling for vin, han allerede har leveret, for den sum, hvorpå han har kongens indvisning i nævnte toldkiste. JT, 13, 292.

1. aug. (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om at lade forsegle det, som slotsfogeden Joakim Waltpurger på Kbh.s Slot har haft i forvaring af kongens, om han afgår ved døden. Dersom JW skulle komme noget til el. afgå ved døden i den svage tid, skal AU lade forsegle og i god forvaring beholde alt det, som JW har haft i forvaring, på det at alt i sin tid, når den gode Gud vil, at tiderne forandres, kan have sin rigtighed. SjT, 33, 126.

1. aug. (Flensborghus) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev om at tilholde Peder Christensen, borger i Kbh., at sætte Antonius Ottesen, borger i Odense, borgen. AO har andraget, hvorledes han har været forårsaget ved retten at søge PC for 340 dl., som denne er blevet skyldig på værgemålsregnskab og af adressaterne tilkendt at betale for AOs hustru, hvis formynderskab han har forvaltet nogen tid efter disses anordning. PC har taget stævning over dommen til førstkommende herredage og ikke rettet sig efter adressaternes dom, alene for at forholde AO hans fordring. AO begærer, at PC må tilholdes i retten at depone-re beløbet med rente og omkostning indtil sagens uddrag el. og sætte kaution. Adressaterne skal gøre dette. SjT, 33, 126.

1. aug. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at erklære sig om, hvor meget sagesfaldet efter Oluf Pedersen i Slagelse, der ihjelskød sig selv, kan andrage. Kongen erfarer, at sagesfaldet efter OP af landsdommerne i Sjæll. er tilkendt kongen, men borgmestre og råd

dér har hos ham anholdt, at sagefaldet må forundes dem, eftersom deres by for kort tid siden har lidt stor skade af ildebrand. WR skal erklære, hvor meget sagefaldet kan andrage, og med forderligste deraf til dr. Peter Bülche, kongens livmedikus, erlægge 2.000 rd., som denne er forundt. Siden vil kongen resolve om det øvrige, med mindre borgmestre og råd indstævner landsdommerens dom til førstkomende herredage, hvilket skal stå dem frit for. Sjt, 33, 127. K.

1. aug. (Flensborghus) Kobberup sognemænd fik brev om at måtte komme 3 rd. af hver kirke, som har noget forråd, i Hald len til at omstøbe deres klokke. Udt. i JR, 12, 313.

1. aug. (Flensborghus) Hr. Niels Knudsen, sognepræst til Vestervig og Agger, har andraget, hvorledes hans formand, afd. Christen Poulsen Resen, efter Chr. 4.s befaling er forundt kronens anpart af korntienden af Snedsted s. i Thy for fæste og sædv. afgift, for Agger sogns ringheds skyld, idet sognet er forødet af sandflugt og vands opstemmelse på ager og eng, så bønderne ingen korntiende formår at give. Denne tiende har NK og nydt efter sin formand. Han begærer, at tienden af Snedsted s. må forundes ham og hans efterkommere præster for sædv. stedsmål og årlig afgift. Kongen bevilger dette, dog skal de i rette tid betale den årlige afgift på Ørum Slot. JR, 12, 313.

2. aug. (Flensborghus) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev om at gøre en anordning i denne grasserende sygdoms tid. Kongen erfarer, at den skadelige pestilens mere og mere tager overhånd, hvorfor han forårsages med den ganske hofstat at entholde sig derfra, hvor gerne han end ville være der. Uanset dette holdes der ingen orden el. skik med begravelser efter kongens mandater og forordninger, så det er at befrygte, at den ganske by bliver ruineret, med mindre Gud faderlig vil se i nåde. Kongen befaler adressaterne som øvrighedspersoner i byen at optænke alle mulige midler, hvorved den heftige sygdom nogenledes ved Guds bistand kan formindres el. ganske forekommes. Til den ende skal de indtil videre afskaffe alle markeder, torvedage o.a. forsamlinger dér i byen, og ikke tilstede nogen at befatte sig med at sælge de afdødes klæder el. bortføre dem derfra, på det sygdommen ej skal udsprede. I lige måde skal de gøre forbud mod, at håndværksfolk og svende besværes videre med begravelse og ligbegængelse end meldt i tidl. frd., anseende, at det er bedre, at disse overtræder deres lavsregler, end at det gemene bedste lider skade.

I øvrigt skal de, som det tilforn ofte er befalet, lade byens gader og stræder renholde så vidt muligt, helst i disse tider, og anordne, at enhver lader ryge med tjære, enebær, malurt el. andet for sin dør på gaden, helst i de gader, hvor der er megen sygdom. Herover er at formode, når al menneskelig hjælp så vidt muligt bliver brugt, at den nådige Gud igen vil lade sig forbarme ved bøn og påkaldelse, som i sådanne farlige tider bør være første og sidste middel. Kongen tvivler ikke på, at adressaterne både heri og med besøgelse o.a., som optænkes kan, så det kommer menigheden til bedste, gør sådan anordning, som eragtes tjenlig, og anvender al mulig flid, før sygdommen uden nogen redning ganske og aldeles tager videre overhånd. SjT, 33, 128. (Tr.: KD, V, 377-78). K.

2. aug. (Flensborghus) Miss. til Otte Krag om at gøre den anordning, at herredstingene i de herreder, hvor pesten grasserer, bliver suspenderet og opsat, så de ikke holdes, førend forlindring af sygdommen. JT, 13, 292. (Tr.: CCD, VI, 171). K.

2. aug. (Flensborghus) Otte Krag fik brev om at suspendere og lade opsætte herredstingene i de herreder, hvor pesten grasserer. JT, 13, 292.

3. aug. (Flensborghus) Bestalling for Hans Goedegast som fasanvogter under Korselitse i Falster. Han skal være flittig og tro, og kongen har tilsagt ham til årlig besoldning 30 rd. og 4 rd. månedligt til kostpenge, så og et læs brændevad hver uge, og til en dreng 10 rd. og til kostpenge månedligt 2 rd. Derforuden årligt til krudt og bly 5 rd. til at ødelægge rovfuglene o.a., som beskadiger fasanerne, foruden 24 sk. af hvert par fødder af rovfugle, som han fremviser. Det skal gives ham af skriverstuen på Nykøbing Slot og begynde fra Michaelis førstkommande. Lensmanden befales at lade ham bekomme dette. SmR, 7, 77. K.

3. aug. (Flensborghus) Ove Skade fik brev anlangende Hans Goedegast, som er antaget som fasanmester ved Korselitse. OS skal til førstkommande Michaelis aftakke den, der nu findes, og tilsige ham, at han skal levere kongens bestall. fra sig, så HG kan tiltræde til samme tid. Han skal lade HG, når han begærer det, være en bondevogn med tilhørende heste følgagtig og bekomme 8 td. hvede og 4 td. byg. Det skal blive ham godtgjort. SmT, 8, 86. K.

3. aug. (Flensborghus) Hr. Henrik Rantzau fik brev om at lade hr. Søren Pedersen, sognepræst til Hundslund, bekomme 3 ege til bygningstømmer. SP har andraget, hvorledes han nyligen er kommet til Hundslund præstegård, som er meget forfalden, og der er ingen skov der til, hvor han kan bekomme bygningstømmer el. brænde. Han begærer, at kongen vil forunde ham noget. Af HRs erklæring erfarer kongen, at nævnte præstegård er meget forfalden, og hjælp behøves. Kongen er tilfreds, at SP må bekomme 3 ege på de steder, hvor det kan være til mindst skovskade. JT, 13, 292.

3. aug. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om, at Christen Iversen i Løvlund må forløves fra herredsfogderiet i Slavs h. og en anden sand mand indsættes i hans sted. CI begærer, at han må entlediges fra herredsfogedbestillingen, eftersom han ikke længere kan betjene den for alderdom og svaghed. Af SBs erklæring erfarer kongen, at der ikke findes flere af kronens tjenere i herredet, som kunne tjene at være herredsfoged, uden alene 4 sandemænd, hvoraf kun én skal være vederhæftig. Kongen er tilfreds, at CI må entlediges og én af de vederhæftigste sandemænd forordnes i hans sted, dog at CI igen påtager sig sandemandsbestillingen. JT, 13, 293. K.

4. aug. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at lade dr. Jacob Janus, kongens hofmedikus, bekomme to 4 år gamle sortebrune heste, enten vallakker el. hingste, af dem, som findes på Antvorskov Slot. Sjt, 33, 129. K.

5. aug. (Flensborghus) Bevilling for dr. Jacobus Janus, kongens hofmedikus, til toldfrit at udføre 2 heste. Dog skal han tilstille tolderne bevillingsbrevet på stedet, hvor de udføres, eftersom det ej gælder mere end denne ene gang. Sjr, 23, 563.

5. aug. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at lade Piere Petkum bekomme 300 rd. til rejsepenge, idet kongen har befalet denne at begive sig til England til Henrik Villumsen og kongens deputerede. Sjt, 33, 129.

5. aug. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at anslå jægermesteren 1.000 td. korn, som er forundt ham af Dragsholm Slot for hans besoldning, til 5 mk. tønden. Han har andraget, at han ej kan bekomme mere end 5 mk. for tønden. Kongen er tilfreds, at de ej heller an-

slår dem højere end det i hans betaling, på det han ej skal lide for stor skade. Sjt, 33, 129. Orig. i DKanc. B 179i.

5. aug. (Flensborghus) Otte Pogwisch fik brev om at lade fogeden på Hørsholm fra Frederiksborg Slot få så meget hø., som han begærer. Sjt, 33, 130.

5. aug.¹(Flensborghus) Grev Christian Rantzau fik brev om, at en, som er grebet i tyveri på Langeland, må forsværge riget. Af CRs angivende erfarer kongen, at en person ved navn Peder Jensen i en landsby under lenet har stjålet en kåbe, ca. 5-6 sldl. værd, hvorfor han er grebet og med kosterne ført til slottet. Da sagvolderen ej begærer fangens yderste efterstræbelse, men gerne vil kvittere ham, er kongen tilfreds, at han så vidt benådes, at han skal forsværge riget og ej mere lade sig finde, under den straf, som han med tyveriet har fortjent. FT, 7, 174. K.

1) I marginen står: NB. Juli måned findes næst efter august.

5. aug. (Flensborghus) Henrik Thott fik brev om i Århus at lade levere 600 td. korn, som Hugo Lützwow er forundt af hans len, til den købmand, han har solgt det til. JT, 13, 293.

6. aug. (Flensborghus) Oluf Brockenhuus og bispen i Sjæll. fik brev om i Dragsholm len at kende på et kald, hvorom der er tvist, nemlig Vig og [Nørre] Asmindrup sogne, idet en del af almuen dér skal have udvalgt nogle kaldsmænd, som ikke skal have været af de bedste i sognene. De har uden rådføring med provsten kaldet en kapellan andetsteds fra til sognepræst. Hr. Christoffer Urne mener, at han ikke kan tage deres kaldsbrev til fulde, og eragter det fornødent at indstævne det for adressaterne til påkendelse. De skal kende derpå og give det beskrevet fra sig. Sjt, 33, 130. K.

6. aug. (Flensborghus) Hr. Christoffer Urne fik brev om et tvistigt præstekald i hans len. Af hans angivende erfarer kongen, at der er tvist om et præstekald i Ods h., nemlig Vig s. og [Nørre] Asmindrup anneks, idet en del af almuen dér skal have udvalgt nogle kaldsmænd, som ikke skal have været af de bedste i sognene. De har uden rådføring med provsten kaldet en kapellan andetsteds fra til sognepræst. Kongen erfarer, at ingen begærer at stævne dette kald, og da det i disse tider er vanskeligt længe at opholde noget kald, så og bliver betænkeligt at lade kal-

de fra Kbh., er kongen tilfreds, dersom CU eragter det fornødent, at kaldsbrevet, dersom han formener ikke at kunne tage det til fulde, indstævnes for Oluf Brockenhuus og bispen. De kan dømme i sagen, til hvilken ende kongen skikker CU sin befaling til dem. Sjt, 33, 130. K.

6. aug. (Flensborghus) Jørgen Bjørnsen fik brev om at erklære sig, om master til flåden el. på Holmen behøves. Frederik Boysen har andraget, at han har 10 tylter gode og store master, som han vil lade levere til skibsflåden, såfremt kongen begærer det. JB skal erklære, om master er fornødne, og tilstille kongen erklæringen, hvorefter denne vil vide at resolve. Sjt, 33, 131.

6. aug. (Flensborghus) Hans Juel fik brev anlangende, at Rakkeby Mølle i hans len, som er brændt, må nyde 1 års afslag. Christen Simonsen, møller i Rakkeby i hans len, andrager klageligen, at møllen for nogen tid siden er brændt, både hus og mølleværket, så vel som hans formue. Han begærer, at kongen vil forunde ham noget afslag på landgilden. Af HJs erklæring erfarer kongen, at hans angivende er sandfærdigt, og at han behøver afslag. Kongen er tilfreds, at CS må forskånes for 1 års landgilde, dog skal han igen opbygge møllen på egen bekostning. Det skal blive HJ godtgjort på Rtk. JT, 13, 293.

7. aug. (Flensborghus) Mageskifteskøde til hr. Joakim Gersdorff. til Tundbyholm. JG har til magelæg til kongen udlagt af sine gde og gods i Skåne i [Vester] Gønge h., Tørup s., Mammerup: 1 gd., Therkel Jonsen og Niels Jonsen påbor, skylder 4 pd. smør, 1 fodernød, 30 sk. dagsværk, 7 mk. gæsteri; 1 gd., Therkel Jensen og Niels Pedersen påbor, skylder 2 pd. smør, $\frac{1}{2}$ fodernød, $3\frac{1}{2}$ mk. gæsteri., 15 sk. dagsværk; der er skov til nævnte 2 gde til 48 svins olden inden for deres eget markskel. Sønder [Asbo] h., Sønderslev s. og by: Mikkel Poulsen, skylder 4 pd. landgildesmør, 1 fodernød, 1 teje, 1 td. havre. Nørre [Asbo] h., Pederstrup s., Vinderup: Sive Bentsen, skylder 1 pd. smør, 1 mk. landgilde; der er skov til nævnte gd. til 48 svins olden. Tosterup s. og by: 1 gd., Niels Olsen, skylder 4 pd. smør, 4 td. havre, 1 dl. gæsteri, med alle gdes og gods' ejendom, herlighed etc. Til fyldest vederlag udlægges kongen af kronens gde og gods i Skåne, Herrisvad Kloster len, Broby: 1 gd., Erland Bendsen, skylder 4 pd. smør, 1 fodernød, $1\frac{1}{2}$ td. havre, 3 mk. gæsteri; 1 gd., Oluf Bendsen, skylder $\frac{1}{2}$ td. smør, 1 fodernød, 1 dl. gæsteri. Bjernekulle: 1 gd., Rasmus Pedersen, skylder 14 skp. havre, 1 teje, 2 mk. 4 sk. landgilde, 1 dl. gæsteri; 1 gd., Asmund Bend-

sen, 3 pd. smør, 1 skp. byg, 4 skp. havre, 1 mk. landgilde, 1 dl. gæsteri; der er skov til de 2 gde i Bjernekuhle til deres hjemmefødte svin i fællesskoven hos de andre dér i byen. Hvilke gde og gods med deres ejendom etc. JG skal beholde etc. SkR, 6, 353.

7. aug. (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorffs genbrev [identisk med foregående, mutatis mutandis]. Til vidnesbyrd har JG trykt sit signet nedenfor og underskrevet og ombedt Peder Vibe og Peder Reedtz forsegle og underskrive med sig. SkR, 6, 355.

7. aug. (Flensborghus) Anordning om Middelfartsunds gennemfart.¹ Kongen kommer i forfaring, hvorledes en part af undersåtterne understår sig at passere Middelfartsund og ikke komme i land for enten at angive sig el. bevisliggøre, hvorfra de kommer el. om deres indehavende gods er fortoldet, meget mindre at ville lade sig visitere i den vrang mening, at toldordinansens artikel 28² ej vedkommer dem, uanset at den udtrykkelig formelder derom. Da sligt kan misbruges til at forkrænke kongens told, befales det alle undersåtter, som herefter passerer nævnte sund, at de angiver sig, ligesom i Bælterne, og fremviser deres toldseddel, hvorfra de er kommet. I lige måde, når nogen kommer fra Tyskland, har de at anmelde sig, at annamme toldseddel derpå, at lade sig visitere og sådant at lade tegne af toldbetjenten dér på toldseddelen, dog at tolden ikke bliver erlagt dér, men på det sted, hvor godset losses. FR, 6, 244. (Tr.: CCD, VI, 171-72). K.

1) Anordningen blev kasseret ved ms. 7. okt. 1654, se s. 246-47. 2) Ordinans 14. maj 1651, § 28, CCD, VI, 19-20.

7. aug. (Flensborghus) Peder Vibe fik brev om at annamme Joakim Gersdorffs mageskiftegoods under lenet. JG har til magelæg til kronen udlagt af hans gde og gods i Skåne, [Vester] Gønge h., Tørup s., Mamerup: 1 gd., Therkel Jonsen og Niels Jonsen påbor, skylder 4 pd. smør, 1 fodernød, 30 sk. dagsværk, 7 mk. gæsteri; 1 gd., Therkel Jensen og Niels Pedersen påbor, skylder 2 pd. smør, 1/2 fodernød, 3 1/2 mk. gæsteri., 15 sk. dagsværk. Sønder [Asbo] h., Sønderslev s. og by: 1 gd., Mikkil Poulsen, skylder 4 pd. landgildesmør, 1 fodernød, 1 teje, 1 td. havre. Nørre [Asbo] h., Pederstrup s., Vinderup: Sive Bentsen, skylder 1 pd. smør, 1 mk. landgilde. Tosterup s. og by: 1 gd., Niels Olsen, skylder 4 pd. smør, 4 td. havre, 1 dl. gæsteri. PV skal annamme disse gde og gods under lenet, indskrive det i jordebogen og gøre rgsk. derfor. SkT, 8, 398.

7. aug. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at lade Hans Daniel Friers af Slesvig bekomme 2.837 rd. af toldkisten for vin til hofholdningen, med forderligste og førend Henrik Krefting af Bremen får noget efter den ham givne assignation. SB skal tage hans kvittering, og det skal blive godtgjort ham på Rtk. JT, 13, 294.

8. aug. (Flensborghus) Dr. Anders Andersen fik brev anlangende en studiosus ved navn Evert Røring, født i Ålborg. Kongen erfarer, at ER er kaldet til sognepræst i Vendsyssel, og han kan ikke så hastigt på grund af opgivelsen af akademiet i Kbh. bekomme sit testimonium fra universitetet. Af AAs erklæring erfarer kongen, at ER for nogen tid siden har fremvist sin attestasjon og dimission. På det kaldet i denne tid ikke skal opholdes for længe, er kongen tilfreds, at ER efter foregående overhørelse må blive præsenteret for lensmanden, konfirmeret af ham og siden indviet i embedet. JT, 13, 294.

8. aug. (Flensborghus) Hr. Steen Bille og hr. Mogens Sehested fik brev om forbud mod at rejse til Kliplev Marked. Kongen erfarer, at der inden kort tid skal holdes marked i Kliplev, hvorved er at befrygte, at den grasserende sygdom skal udsprede. Adressaterne skal gøre den anordning, at ingen passerer gennem deres len til dette marked, men de skal alvorligt på kongens vegne forbyde dette. JT, 13, 294. K.

Lige sådant brev fik MS om at gøre den samme anordning i Ribehus len.

10. aug. (Flensborghus) Tolderne i Kbh.¹ fik brev om at restituere Christian Fischer tolden af 6 stykker vin. CF andrager, at Verner Klau-mand, rådmand i Kbh., på hans vegne har erlagt told og accise af 6 stykker vin, som kongens vinskænk Henrik Vinterberg har annammet til hofholdningen. Når toldkisten åbnes, skal adressaterne tilbageleve-re CF el. hans fuldm. denne told. SJT, 33, 131. K.

1) Af K. fremgår navnene: Johan Schmit og Jens Boyesen.

10. aug. ¹ **(Flensborghus)** Skøde til hr. Mogens Sehested til Holmgård på mageskiftegoods. MS har til magelæg til kronen udlagt af sine gde og gods i Nyborg len, Vindinge h., Ørbæk s., Æble: Anders Nielsen, skylder årligen 2 pd. byg, 3 td. havre, 1 foderokse, 1 fjdg. smør; Hans Lauridsen smst., skylder 2 pd. byg, 3 td. havre, 1 foderokse, 1 fjdg. smør; Laurids Hansen, skylder 2 pd. byg, 1 foderokse, ¹/₂ ott. smør, 5 sk. er-

ridspenge, $\frac{1}{2}$ lam, $\frac{1}{2}$ gås, 1 høns, 2 mk. $1\frac{1}{2}$ sk. gæsteri; Hintse Jensen, skylder 2 pd. byg, 1 foderokse, $\frac{1}{2}$ ott. smør, 5 sk. erridspenge, $\frac{1}{2}$ lam, $\frac{1}{2}$ gås, 1 høns, 2 mk. $1\frac{1}{2}$ sk. gæsteri. Er skov til disse gde til 40 svins olden. Frørup s. og by: 1 husmand, Niels Andersen, skylder 1 mk. huspenge; Mads Nielsen, skylder 3 pd. byg, 1 ørte havre, 1 bolgalt, 1 fjdg. smør, 1 foderokse, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. gåsehavre, 4 høns, 2 mk. gæsteri. Skellerup s. og by: Morten Pedersen, skylder 1 pd. byg, 1 ørte havre, 1 ott. smør, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, med alle disse gdes ejendom, herlighed osv. Til fyldest vederlag har kongen igen udlagt af kronens gde og gods i Fyn, Nyborg len, Gudme h., Gudbjerg s. og by: Christen Nielsen, skylder årligen 1 pd. byg, 15 skp. landgildehavre, 15 skp. gæsterihavre, $1\frac{1}{2}$ ott. smør, 2 mk. gæsteri, 10 sk. 2 alb. landgildepengge, 1 lam, 1 gås, 2 høns; Gamaleel Jensen, skylder $1\frac{1}{2}$ pd. byg, 1 ørte landgildehavre, 1 ørte gæsterihavre, 3 kvarter smør, 1 bolgalt, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1 fodernød, 2 mk. 10 sk. 2 alb. gæsteri, 1 mk. erridspenge; Peder Pedersen, skylder 1 pd. byg, $\frac{1}{2}$ ott. smør, 1 ørte gæsterihavre, 2 får, 1 lam, 1 gås, 3 høns, $\frac{1}{2}$ fodernød, 2 mk. 10 sk. 2 alb. gæsteri, 12 sk. erridspenge; Jesper Jespersen, skylder $1\frac{1}{2}$ pd. byg, 1 ørte gæsterihavre, 1 ørte landgildehavre, 1 bolgalt, 2 mk. 10 sk. 2 alb. gæsteri, 1 mk. erridspenge, 3 kvarter smør, 1 fodernød, 1 lam, 1 gås, 4 høns; Hans Eriksen (Hjeriksen), skylder $1\frac{1}{2}$ pd. byg, 1 ørte gæsterihavre, 12 skp. landgildehavre, 3 kvarter smør, 1 bolgalt, 1 fodernød, 2 lam, 1 gås, 3 høns, 2 mk. 10 sk. 2 alb. gæsteri, $1\frac{1}{2}$ mk. erridspenge; Laurids Rasmussen, skylder 18 skp. byg, 10 skp. landgildehavre, 10 skp. gæsterihavre, 1 lam, 1 gås, 2 høns, $\frac{1}{2}$ fodernød, 12 sk. erridspenge, $\frac{1}{2}$ ott. smør, 1 mk. 5 sk. 1 alb. gæsteri; Jens Eriksen (Hjeriksen), skylder 18 skp. byg, 10 skp. landgildehavre, 10 skp. gæsterihavre, 12 sk. erridspenge, 1 mk. 5 sk. 1 alb. gæsteri, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 3 kvarter smør. Er skov til disse gde til 30 svins olden. Nok husmænd: Bertel Madsen, skylder 10 sk. 2 alb. huspenge; Christen Andersen, skylder 10 sk. 2 alb. huspenge; Erik Rasmussen 1 mk. 5 sk. 1 alb.; Christen Pedersen 1 mk. 5 sk. 1 alb. huspenge. Nok Peder Eriksen (Hjeriksen), ejendomsbonde, skylder 3 ørter byg, 1 ørte gæsterihavre, 1 fjdg. smør, 2 mk. 10 sk. 2 alb. gæsteri, 1 lam, 1 gås, 2 høns. Er skov til denne gd. til 12 svins olden. Hvilke gde og gods med al ejendom, herlighed etc., stjl ord. FR, 6, 282.

1) Står sidst under 1655.

10. aug. ¹ (Flensborghus) Hr. Mogens Sehesteds genbrev på forskrevne mageskifte, mutatis mutandis. FR, 6, 285.

1) Står sidst under 1655.

10. aug.¹ (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om at annamme hr. Mogens Sehested til Holmgårds mageskiftegods under lenet. MS har for magelæg til kongen udlagt af hans gde og gods i Fyn, Vindinge h., Ørbæk s., Æble: Anders Nielsen, skylder årligen 2 pd. byg, 3 td. havre, 1 foderokse, 1 fjdg. smør; Hans Lauridsen smst., skylder 2 pd. byg, 3 td. havre, 1 foderokse, 1 fjdg. smør; Laurids Hansen, skylder 2 pd. byg, 1 foderokse, $\frac{1}{2}$ ott. smør, 5 sk. erridspenge, $\frac{1}{2}$ lam, $\frac{1}{2}$ gås, $\frac{1}{2}$ høns, 2 mk. $1\frac{1}{2}$ sk. gæsteri; Hintse Jensen, skylder 2 pd. byg, 1 foderokse, $\frac{1}{2}$ ott. smør, 5 sk. erridspenge, $\frac{1}{2}$ lam, $\frac{1}{2}$ gås, 1 høns, 2 mk. $1\frac{1}{2}$ sk. gæsteri. Er skov til disse gde til 40 svins olden. Frørup s. og by: 1 husmand, Niels Andersen, skylder årligen 1 mk. huspenge; Mads Nielsen, skylder 3 pd. byg, 1 ørte havre, 1 bolgalt, 1 fjdg. smør, 1 foderokse, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. gåsehavre, 4 høns, 2 mk. gæsteri. Skellerup s. og by: Morten Pedersen, skylder 1 pd. byg, 1 ørte havre, 1 ott. smør, 1 lam, 2 gæs, 4 høns. MK skal lade dette annamme under lenet, indskrive i jordebogen og årligen gøre regnskab for den visse og uvisse indkomst. FR, 6, 285.

1) Står sidst under 1655.

10. aug.¹ (Flensborghus) K.M.s mageskifte med hr. Mogens Sehested. MS har for magelæg til kongen udlagt gde og gods i Fyn, findes i de fynske å. b. JR, 12, 313.

1) Udat., men brevet, der henvises til i fynske å.b., har denne dato.

11. aug. (Flensborghus) Rasmus Nielsen i Vierne fik brev anlangende hans hustru Maren Jensdatter, at hun må benådes for hendes forseelse med 2 af hendes børn, som hun har ligget ihjel. RN har andraget, at hans nyfødte barn er blevet fundet død hos moderen, og det er nu anden gang, hans hustru er fundet i sådan forseelse. Han foregiver, at sligt mere er forårsaget af hendes, så vel som samme sidste barns skrøbelighed, end af hendes uskikkelige levned. Han begærer derfor, at forseelsen må efterlades hende, så at hun denne gang må blive forskånet på livet. Af det hende givne sognevinde erfarer kongen, at ingen har andet at sige, end at MJ har ført et kristeligt og skikkeligt levned. Hun har ej med uskikkelighed været årsag til sine 2 børns død, men det er sket af en ulykkelig hændelse. Dertil har hun været meget svag, noget efter hendes barselsseng, så at hun og er blevet båret på senge, såvel som hendes barn var meget svagt og skrøbeligt, så at der er blevet bedt for det i kirken nogle søndage førend det døde. Kongen tilgiver MJ denne gang, dog skal hun give noget af hendes formue til næste hospital, eftersom lensmanden eragter ret efter hendes midlers beskaffenhed. FR, 6, 245.

11. aug. (Flensborghus) Hr. Jørgen Brahe fik brev om at ingen må passere over Assens færgersted i denne svage tid uden pas og dem, der fremviser H.M.s pas. Han skal gøre den anordning, at ingen fra de steder, hvor den grasserende sygdom er antændt, må komme over ved Assens, undtagen posten og de, som er med ham samt de, som fremviser kongens pas. FT, 7, 174. (Tr.: CCD, VI, 172). K.

11. aug. (Flensborghus) Niels Lykke fik brev om at være oberstvagtmester til hest i Jyll. Han skal være forpligtet til at søge kongens og hans rigers bedste og hindre skade. Udt. i JR, 12, 314. K.

11. aug. (Flensborghus) Erik Rosenkrantz fik brev om af toldkisten i Århus at lade oberstkænk Frederik von Ahlefeldt bekomme 720 kur.dl., tagende derpå hans bevis etc. Udt. i JT, 13, 295.

11. aug. (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om, at H.M. har betroet Niels Lykke oberstvagtmestercharge etc. Udt. i JT, 13, 295. K.

12. aug. (Flensborghus) Bevilling for Jørgen Rosenkrantz til Kjeldgård til at lade indføre 1 fad Zerbsterøl til egen fornødenhed. Sjr, 23, 563.

12. aug. (Flensborghus) Bevilling for Anders Hansen og Mette Pedersdatter at komme i ægteskab sammen. De er i 3. led beslægtet og skal give noget til Frederiksodde. Udt. i JR, 12, 314.

12. aug. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev anlangende Christen Pedersen drabant. CP har andraget, at der til Kolding fra Helsingør er ankommet en skude, tilhørende Jens Davidsen, hvorpå skal findes en sort halvkiste tilhørende CP, hvori findes hans breve og mobilia, som er ham højlig magtpåliggende. Kongen er tilfreds, at CP ved broderen Søren Pedersen i Bække må lade afhente halvkisten. Men dersom der findes nogle klæder hos, skal de forblive på skuden indtil videre anordning, eftersom de er did kommen fra befængte steder. JT, 13, 295.

13. aug. (Flensborghus) Stygge Høg fik brev om ufortøvet igen at begive sig ind i riget, hvor han skal blive forstændiget om kongens vilje. Sjt, 33, 132. K.

14. aug. (Flensborghus) Ove Skade fik brev om at forordne apotekerens i Nykøbing til at handle med vin, imidlertid sygdommen varer i vinskænken Knud Bendsens hus dér. Kongen erfarer, at den grasserende sygdom er begyndt i KBs hus, hvorfor de, som behøver vin i disse tider, ej kan handle med ham. Da han er privilegeret der i byen alene at handle med vin, er kongen tilfreds, at apotekerens dér må falholde vin indtil sygdommen igen ophører i KBs hus. SmT, 8, 87. K.

15. aug. (Flensborghus) Otte Thott fik brev om at akkordere med dem, som bor i toldboden i Malmø, at de afstår det til toldvæsenets fornødenhed dér. OT skal handle med borgmestre og råd, at den toldbod, som er opbygget på broen dér, hvori nu bor folk, kan aftrædes til toldforvalteren, så han kan bruge den til toldvæsenet, når den tid er forbi, hvor borgerskabet er forundt toldfrihed. SKT, 8, 399. K.

15. aug. (Flensborghus) Tyge Below fik brev om at forskaffe hofprædikanten, dr. Johan Dideriksen (Bartskær) fornøden brændevad, så længe han på grund af sygdom er opholdt i Gamborg el. andetsteds under hans len. Han har for sygdommens skyld begivet sig fra Kbh. til præsten i Gamborg. FT, 7, 174. K.

16. aug. (Flensborghus) Jægermesteren fik brev om at lade hr. Gregers Krabbe årligt bekomme det vildt efter kontrakten, som er oprettet ml. den forrige prinsesse og ham. Kongen erfarer, at GK resterer 10 stykker stort vildt efter kontrakt ml. kongens kære søster,¹ enkeprinsessen, og ham, nemlig at han skulle nyde 6 stykker ædel vildt, fordi han [ej] skulle skyde el. lade jage i fælleden i Toreby og Majbølle sogne på Loll., som er indgravet til friheden. Adressaten skal lade ham bekomme dette vildt, de 8 stykker af Koldinghus lens og de 2 af Silkeborg lens vildtbane. Sjt, 33, 132. K.

1) Der er tale om kongens *suigerinde*, prinsesse Magdalena Sibylle, enke efter den udvalgte prins Christian.

16. aug. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre dronningens fruentimmere betalt, så vel som dem i børnestuen for deres resterende besoldning til Philippi Jacobi sidst forleden. Kongen erfarer, at de til Skt. Hans sidstforleden resterer 2.215 rd., så og andre betjente på børnestuen 548 rd. De skal gøre den ordning, at samtlige med forderligste bekommer deres betaling for det, de resterer med til Philippi

Jacobi sidst forleden, da de tillige med andre hofbetjente skal nyde deres betaling efter den anordning, som er gjort fra den tid. Sjt, 33, 132. K.

16. aug. (Flensborghus) Arent von der Kuhla fik brev om at være David Bockell behjælpelig til kantoret i den tyske kirke i Helsingør. Det er for kongen berettet, at kantoren i den tyske kirke i Helsingør er død. Kongen er tilfreds, at DB må bekomme kantoret, med så skel, at kongen alene har jus dertil, men dersom det tilkommer tilhørerne at kalde en kantor, skal AvdK gøre sit bedste hos dem, som råder derfor, at DB kan blive forfremmet dertil. Sjt, 33, 133. K.

16. aug. (Flensborghus) Rigens råd i Jyll. fik brev om reparation af Bredstrup og Kongsted kirker. Kongen er anholdt om hjælp til de 2 kirkers brøstfældighed. Af hr. Steen Billes erklæring erfarer han, at de 2 kirker er de allerbrøstfældigste af alle kirkerne i indherrederne i Koldinghus len, og hvis Bredstrup Kirke ikke inden vinter bliver repareret, vil hvælvingen med fast den ganske kirke falde ned. Til reparationen findes ingen penge hos kirkerne, af årsag, at den bedste del af kirkernes beholdning er udgivet til opbyggelse af kirkerne i fæstningen Frederiksodde. Adressaterne skal erklære, om de ikke eragter, at de 2 kirker kan nedbrydes, og materialerne indføres i Frederiksodde, hvoraf kan opbygges en kirke, i stedet for Ullerup Kirke, som tilforn er forordnet at indflyttes i fæstningen, så de 2 kirkers sognefolk igen kan søge Ullerup Kirke, som skal være stor og vel ved magt. Eller om de eragter, at Ullerup Kirke ikke kan undværes [ombæres], om de 13 bøndergde i Ullerup s. ikke da kunne lægges til Bredstrup s., når Ullerup Kirke bliver afbrudt, på det Bredstrup Kirke derved des snarere kan komme til middel. De skal med forderligste sende kongen udførlig betænkende herom. JT, 13, 295. K.

17. aug. (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om, at pottemagerne i Kbh. indtil påske må have deres ovne i byen. De andrager, at de i denne besværlige tid ikke uden største skade efter tidl. frd. kan afbryde deres ovne og igen opsætte dem på den plads, som bliver udvist dem af adressaten. Kongen er tilfreds, at indtil førstkommende påske må blive de pottemagere, der har så lovlige ovne, at de efter granskning kan være uden fare. Men derefter har de, så vel som smedene, uden videre ophold at afbryde og igen opbygge på de forordnede steder, hvis ikke deres værksteder skal blive nedbrudt, om de

vægrer sig, og de blive anset som dem, der overtræder kongens mandat. AU skal lade vedkommende forstående dette. Sjt, 33, 133. (Tr.: KD, V, 378). K.

17. aug. (Flensborghus) Otte Thott fik brev anlangende borgerskabet i Malmø, som formedelst byens fortifikation mister huse, pladser og enge. Kongen er tilfreds efter den forhandling, som OT har haft med borgmestre og råd, at disse må nyde så meget af deres enge, som er bevilget dem af kongens forfædre, så vidt det bliver beholdt af dem og ikke bliver i vandet, der bliver opstuvet til fæstningens fornødenhed. For de enge, der bliver sat i vand, skal han igen lade udvise så meget af byens vester fællend, så at enhver kan blive tillagt fuldt vederlag for det, som han mister. Men for deres udlagte penge, nemlig af hver person, som har anvendt 200 sldl., så og det, de har anvendt på grøfter og diger, må de efter OTs forslag nyde deres betaling af tolden, som gives imidlertid det øvrige af deres frihedsår varer. Hvad angår deres gde og haver, som skal nedrives for fæstningens reparation, hvilke er takseret for 4.983 rd. 32 sk., vil kongen vide at resolve, hvorledes de kan komme deres betaling SkT, 8, 400.

17. aug. (Flensborghus) Hr. Christen Jensen Blichfelt fik brev om at måtte stedes til kald. Kongen bevilger, at CJB må kaldes til hvilket kald, som han lovligen efter ordinansen o.a. forordninger kan blive kaldet til. Han er tilforn dømt fra sit kald Heglinge i [Vester] Gønge h., fordi han ikke ville meddele alterets sakramente til en bonde og en soldat. JR, 12, 314.

17. aug. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at udvise jomfru Sofie Munk et stolestade i Omme Kirke, hvilket hun har begæret. Af SBs erklæring erfarer kongen, at der i Omme Kirke er rum nok nede i kirken til at opsætte en stol el. flere på kvindesiden, således at de, som holder sig til stolestadet i SMs gårds stol, således kan sidde ned. Kongen er tilfreds, at SB gør den anordning, at hun som en adelsperson selv alene dér i kirken bekommer et stolestade. JT, 13, 296. K.

18. aug. (Flensborghus) Jørgen Rosenkrantz fik brev om, at professorerne og eksercitiemestrene på Sorø på egen bekostning må lade gøre et dige dér. De har begæret, at det måtte tillades dem at lade opkaste et dige som en halv tranché fra søen hen til Den filosofiske Gang, til at sikre adgangen dér til stedet mod at adskillige slags folk, om hvem de

beklager sig, helst i disse svage tider, overløber dem mod deres vilje. Af JRs erklæring erfarer kongen, at deres forslag ikke alene er gavnligt for stedet, men også for sammenlukkelsen, hvorfor JR også af sine egne midler har bevilget en sum penge. Kongen er tilfreds, at det sættes i værk, så diget sættes på det specificerede sted, og der på diget sættes så høj en port, at ingen kan komme derover. Dog at det sker efter erbydelse af professorer og eksercitiemestre, som giver dertil uden kronens bekostning. Sjt, 33, 133. K.

18. aug. (Flensborghus) Bevilling for Hack Vind til at lade sig vie til jomfru Marie Høj på salen. Udt. i JR, 12, 315.

18. aug. (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om, at indtil anden anordning sker, skal ingen markeder holdes i hans len. JT, 13, 296. K.

19. aug. (Flensborghus) Hans Dibolt (von Denen) fik brev om uden betaling at forskaffe Christoffer Lindenov vildt til hans mors begravelse, nemlig 2 store dyr og 3 rådyr, og lade dem skyde i Vordingborg len, hvor det kan være vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 134. K.

19. aug. (Flensborghus) Bevilling for Corfitz Ulfeldt til at lade sig vie til jomfru Catrine von Ahlefeldt på salen. Udt. i JR, 12, 315.

20. aug. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om toldens oppebørsel ved Kolding i denne grasserende sygdoms tid. Kongen erfarer ved denne grasserende sygdom i Kolding, at kun få fremmede så vel som indlandske, som ind- og udfører varer, tager deres vej gennem Kolding, men rejser omkring andetsteds, kongens told og rettighed til forklejning. SB skal gøre den anordning, at tolderne i Kolding enten selv el. ved andre lader oppebære tolden i Seest el. Vranderup, hvor vejen går forbi, af de varer, som går forbi og ikke toldes i Kolding, og ellers ved toldbetjenten og rytterne have indseende så vidt muligt på de steder, hvor der bæres tvivl om ulovlig ind- og udførsel. JT, 13, 296. K.

21. aug. (Flensborghus) Otte Pogwisch fik brev om at forskaffe frit foder og mål til kongens heste, som kommer fra Antvorskov, item om hø til Hørsholm. Kongen har befalet en af sine beridere på Antvorskov Slot at begive sig derfra til Frederiksborg Slot med så mange heste, som han har til rede. OP skal lade ham bekomme fornødent foder,

når han ankommer, og eftersom han tilforn har bekommet kongens befaling til at lade fogeden på Hørsholm bekomme det hø, han begærer, er kongens vilje ikke, at han skal lade noget af dette års indavlede hø være følgagtig derfra, men af det gamle fra forleden år. SJT, 33, 134. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

21. aug. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at lade en berider fra Antvorskov begive sig til Frederiksborg med så mange heste, som han har under hænde. Kongen erfarer, at der findes så mange heste og foler opstaldet på Antvorskov Slot, så det er at befrygte, at foderet ikke strækker til. WR skal gøre den anordning, at den ene berider begiver sig til Frederiksborg Slot med så mange heste, som han har at afrette, hvor han skal forblive. SJT, 33, 135. K.

21. aug. (Flensborghus) Hans Nielsen, fhv. borgmester i Sæby, fik brev anlangende en gårds landgilde. For tro tjeneste har kongen bevilget HN hans livstid afgiften af en af kronens bondegde i Thy, som Niels Nielsen påbor, er årligen 10 td. byg, 5 td. havre, 1 svin, 2¹/₂ mk. gæsteri, 1 pd. smør. Efter HNs begæring bevilger kongen, at hans hustru Anne Jensdatter efter hans død må nyde samme afgift sin livstid. JR, 12, 315.

22. aug. (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om at lade Ulrik Christian Gyldenløve til Ulriksholm bekomme 300 rd. af Nyborg el. Kerteminde toldkiste. MK skal tage UCGs bevis, hvorefter det vil blive afkortet i dennes fordring. Det vil blive MK godtgjort. FT, 7, 175.

22. aug. (Flensborghus) En del lensmænd i Jyll.¹ fik brev om at erklære sig om rug, havre og smør, som kan leveres til hofholdningen her. Adressaten skal erklære, hvor meget han kan levere på Provianthuset ved Kbh.s Slot af lenets indkomst. Heraf skal han intet overskikke til Provianthuset, førend på videre anordning, eftersom kongen behøver samme species til hofholdningen her. Han skal med forderligste, efter at han har fremskikket erklæringen, bekomme kongens videre ordre. JT, 13, 296. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO. Indl. 28. aug.

Lige sådant brev fik hr. Mogens Kaas og hr. Henning Valkendorf om byg alene.

1) Af K. fremgår navnene: Laurids Ulfeldt, Mogens Høg, Erik Rosenkrantz, Erik Juell og hr. Henrik Rantzau.

22. aug. (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested og hr. Steen Bille fik brev, hver udi sit len, anlangende en person, Rasmus Diderich von Bredow, som er blevet dræbt.¹ Kongen erfarer, at en adelig person ved navn RDvB er blevet ihjelskudt og fundet død ml. Flensborg og Bov, hvorom formenes, at hans tjener Jens Nielsen *F* skal have nogen kundskab, eftersom han skal have begivet sig tilbage fra ham med hans hest og måske igen retireret sig ind i Nørrejyll. Adressaten skal erkyndige sig i sit len om denne person, og om han dér kan betrædes, at han da lader ham anholde til sandhedens oplysning. JT, 13, 297.

NB. Ved tegnet *F* blev indført til *SB*: hvis bror, Peder Nielsen, skal have tjent adressaten tilforn som foged.

1) Overskriften er hér ændret, idet kopibogens overskrift, i modstrid med brevet, taler om en person, som RDvB skal have dræbt.

22. aug. (Flensborghus) Hans Juel fik brev om at erklære sig om havre, som skal leveres til hofholdningen. HJ har andraget, at provianskrivervren på Provianthuset ved Kbh.s Slot skal være tilkendegivet, at der af HJ ej kan annammes mere havre, end de 300 td., som han har leveret efter den akkord, som er gjort med ham af rentemestrene. Dersom HJ inden forestående vinter vil levere det øvrige af denne havre her i Flensborg til hofholdningen, vil det blive afkortet efter samme akkord i hans lens afgift, lige så fuldkomment, som hvis han havde leveret det på Provianthuset. Han skal med det forderligste erklære sig herom. JT, 13, 297. K.

23. aug. (Flensborghus) Peder Charisius fik brev anlangende staternes erindring om restitution for de engelske skibe og gods, som er bevilget undersåtterne. De Herrer Generalstater af De forenede Nederlande har tilskrevet kongen om restitution for nogle af deres engelske skibe, som er bevilget nogle af kongens undersåtter, såvel som de varer, der er blevet solgt. Han skal overlevere hosfølgende skrivelse til tilstedeværende Herrer Stater til gensvar og derhos på kongens vegne på bedste maner tilkendegive, at kongen afventer at være forsikret om de engelskes endelige resolution angående den restitution, som bør ske til hans undersåtter for den skade, de er blevet tilføjet af de engelske formedelst den gjorte arrest i Kbh. Derefter vil kongen mod Generalstaternes besværing resolve nabovenligen og bekvemme sig til alt, der kan eragtes ret. Han vil forsikre sig imod, at Generalstaterne som gode naboer og fortjente unierede skal begære, at kongens undersåtter ikke får nogen satisfaktion på én el. anden måde. Heraf kan indbyrdes for-

trolighed tiltage desto mere, så den ene i slige el. andre mærkelige tilfald kan være den anden forbunden. Siden skal PC forstændige, hvorledes han befinder, at hans erindring bliver optaget af dem. Derefter vil kongen vide at resolve. Sjt, 33, 135. Orig. i TKUA, speciel del, Nederlandene, RA.

23. aug. (Flensborghus) Poul Klingenberg fik brev om at give Gert den Bacq hans årlige besoldning. Kongen har antaget GdB som skibshøvedsmand. Denne beklager sig, at han ikke kan affordre den ham forundte årlige besoldning på Rtk. uden bekostning, formedelst han er bosiddende i fæstningen Glyksborg. PK skal årligt kontentere ham den efter bestallingsbrevet givne besoldning. Det skal blive PK erlagt af Rtk., når han fremviser bevis. Sjt, 33, 136. K. Incl. 23. juni.

23. aug. (Flensborghus) Bevilling for Anders Nielsen soldat og Johanne Lauridsdatter i Nørre Rørum, Froste h., i Skåne til at indlade sig i ægteskab, idet de er beslægtet med hver andre i 3. led og har forset sig med lejermål. Dog skal de udstå kirkens disciplin og for deres forseelse afsone efter deres formue og derforuden bevisliggøre, at de ej er nærmere beslægtet. Forbydendes etc. SkR, 6, 358. K.

24. aug. (Flensborghus) Hans Dibolt (von Denen) fik brev om at lade Corfitz Ulfeldt til Matrup til hans bryllup bekomme 2 store dyr, hvorfor han har erlagt betalingen i Kongens eget Kammer. Han skal lade dem skyde i Skanderborg len på steder, hvor det kan være vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 136. K.

24. aug. (Flensborghus) Slotsfogeden på Kbh.s Slot, Joakim Waltpurger, fik brev om at lade Kjeld Friis være hans tøj i hr. Corfitz Ulfeldts gård følgagtig. Sjt, 33, 136. K. Incl. 19. jan.

24. aug. (Flensborghus) Tolderne i Øresund fik brev om til Christoffer Gabel at lade levere de penge, som findes i toldkisten, sammen med de penge, som Selio Marselis i Christiania har leveret til Jan Mikkelsen. De skal ved en af toldskriverne hidskikke de penge, der befindes i toldkisten. Denne toldskriver skal også lade annamme de penge, som SM har leveret til JM, og fremføre dem med de øvrige. Dog skal han ikke rejse videre med pengene end til Assens færgeshus, hvor Christoffer Gabel, kammerskriver, el. hans fuldm. skal møde og annamme dem mod kvittering. Sjt, 33, 137. K.

24. aug. (Flensborghus) Bevilling for Frederik Mortensen Snering på Gåbense færge med derhos liggende krohus o.a. i hans livstid, så længe han holder gode færger og krohuset i hævd. Han skal ikke imod kgl. forordninger og mandater overføre nogen hemmeligt el. åbenbart. Ej heller med ubillig færgeløn molestere dem, der overføres. Forbydendes etc. SmR, 7, 77.

25. aug. (Flensborghus) Hans Dibolt (von Denen) fik brev anlangende at lade Niels Banner til Ringstedgård uden betaling bekomme tre store dyr og 5 dådyr, som han skal lade skyde i Abrahamstrup len på steder, hvor det kan være vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 137. K.

26. aug. (Flensborghus) Laurids Seefeld og bispem i Århus fik brev om at lade indtage Mogens Pedersen felbereder af Skanderborg i Horsens Hospital etc. Udt. i JT, 13, 298.

27. aug. (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested og Claus Juel fik brev om at besigtige et stykke jord, der omtvistet af Christen Thuesen, rådmænd i Ringkøbing, og to mænd på Holmsland. CT har andraget, at der er tvist ml. ham på den ene og Christen Jensen i Kirkeby og Jens Jensen i Gadegård på Holmsland på den anden, anlangende et stykke ejendomsjord, som han tilholder sig efter breve og dokumenter, hvorimod de fremviser breve, som de formener hentyder til samme ejendom. Da landsdommerne i Nørrejyll. sub dato Viborg Landsting 1. marts sidst forleden har henvist sagen til granskning, har CT begæret denne kgl. befaling til adressaterne, at de skal begive sig til åstederne, besigtige dem og efter fremlagte dokumenter adskille dem. De får fuldmagt hertil og efter fremlagte dokumenter enten forhandle med parterne i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. Ladendes det ingenlunde etc. JT, 13, 298.

28. aug. (Flensborghus) Overskænken fik brev om at lade enhver af følgende hofbetjente være deres deputat af kælderens følgagtig. Han skal lade Theodor Lente, kongens holstenske råd og kammersekretær, være følgagtig 1 amme rhinskvin af kongens kælder, så og månedligt 1 td. Rostockerøl el. andet fremmed øl, så og 1 td. spisekælderøl. I lige

måde én gang for alle af kælderer enhver af følgende hofbetjente amme rhinskvin og månedligt 1 td. Rostockerøl el. andet fremmed øl, så og 1 td. spisekælderøl, nemlig dr. Peter Bülche, kongens hofmedikus, mag. Johannes Brehmer, kongens tyske hofprædikant, og Christoffer Gabel, kongens kammerskriver, hvorimod han skal gøre den anordning, at de dagligen intet videre får af kongens kælder på deres vartegn. Sjt, 33, 137. K.

28. aug. (Flensborghus) Hofmarskallen fik brev om at give en del hofbetjente 100 rd. til husholdning. Kongen har bevilget Theodor Lente 100 rd. til husholdning, beregnet fra 1. sept. og til april måneds udgang, eftersom han har forflyttet sin ganske familie for den grasserende syge, og det vil falde ham for tungt at underholde sig uden for riget på egen bekostning. Af samme årsag har kongen bevilget følgende daglige hofbetjente til hjælp til deres husholdning uden for riget 100 rd. til samme tid, nemlig dr. Peter Bülche, kongens hofmedikus, mag. Johannes Brehmer, kongens tyske hofprædikant, Christoffer Gabel, kongens kammerskriver, Borchart Lüders kongens køkkenskriver, mester Marcus Schmeden, kongens livbartsvær. Adressaten skal gøre den anordning, at hver af dem bekommer 100 rd. af de midler, som er deputeret til ekstraordinære omkostninger, dog at ingen af dem holder det for en retting. Sjt, 33, 138.

28. aug. (Flensborghus) Jægermesteren fik brev om uden betaling at forskaffe borgmester Thomas Brodersen [Risbrig] i Odense et stort dyr, som han skal lade skyde i Koldinghus len på de steder, hvor det kan være vildtbanen til mindst skade. Sjt, 33, 139. K.

28. aug. (Flensborghus) Hr. Lucas Pedersen, sognepræst til Ry, fik brev anlangende en tiende. Kongen bevilger, at LP årligen for kaldets ringheds skyld må oppebære afgiften af kronens anpart af tienden af Rye og [Sønder] Vissing sogne, som hans formand før ham har haft, og beholde den, så længe han betjener kaldet. JR, 12, 315.

30. aug. (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om, at de nye amageres præst på den tidl. ladegårds mark er død. Kongen er tilfreds, at amagerne efter anmodning må handle med præsten i Rødovre, at han i nogle år forretter gudstjeneste hos dem, indtil de kan komme bedre på fode og selv efter privilegierne kalde en præst. Sjt, 33, 139. (Tr.: KD, V, 378-79). K.

30. aug. (Flensborghus) Niels Banner fik brev om opsigelse af hans pension fra Philippi Jacobi sidst forleden. Kongen har opsagt den pension, der har været ham forundt af Norge, fra Philippi Jacobi sidst forleden, da han blev forlenet med Abrahamstrup. Sjt, 33, 139. K.

30. aug. (Flensborghus) Bispem i Fyn fik brev anlangende hr. Gotfred Hansen, sognepræst til Snøde og Stoense. GH har klageligen andraget, at han formedelst en hastig svaghed har forset sig med uddelingen af det højværdige alterets sakramente og udgivet vin før brødet. Han begærer, at han må forundes nogen nåde for den begangne forseelse. Da kongen af erklæring fra hr. Christian greve af Rantzau til Breitenburg erfarer, at GH tilforn har forholdt sig skikkelig i sit præsteembede, er han tilfreds, at GH så vidt må benådes efter recessen, forblive i kaldet og holde en kapellan. Dog må han ej selv forrette noget for alteret el. på prædikestolen. Ellers skal bispem gøre den anordning, at præsten forholder sig efter recessen med dem, som i så måde har kommunieret. FT, 7, 175. K. Indl. 13. og 23. aug.

30. aug. (Flensborghus) Christian Rantzau fik brev om, at hr. Gotfred Hansen til Snøde og Stoense må blive ved sit kald og holde en kapellan. GH har andraget, at han formedelst en hastig svaghed har forset sig med uddelingen af det højværdige alterets sakramente, og givet vinen før brødet. Han begærer derfor at måtte forundes nogen nåde. Da kongen af CRs erklæring erfarer, at han tilforn har forholdt sig skikkelig i sit præsteembede, er kongen tilfreds, at han må benådes at blive i kaldet og holde en kapellan. Dog må han ej selv forrette noget for alteret el. på prædikestolen. FT, 7, 175. K.

30. aug. (Flensborghus) Laurids Nielsen Thrane, borger i Viborg, fik brev om at måtte komme til sakramentet. LNT har andraget, at Peder Lange og Laurids Below for nogle år siden over ham har fældet en dom, som han har haft til by- såvel som landsting og har indstævnet til førstkommende herredage. Han begærer, at han imidlertid indtil sagens uddrag ved herredagen som andre Guds børn må tilstedes at bruge sin saligheds middel og ej forhindres derfra formedelst landsdommernes dom. Kongen har bevilget ham dette. JR, 12, 316.

31. aug. (Flensborghus) Arent von der Kuhla fik brev om til førstkommende Martini at måtte forløves fra Kronborg. Sjt, 33, 139. K.

1. sept. (Flensborghus) Hofmarskallen fik brev om at lade Gabriel Gomez, kongens generalfaktor og hofprovisor, bekomme det bedste anker og tov, så og det flag, som er kommet fra Bremerholm, og nu findes hos skibet Salvator i Flensborg, hvilket kongen har bevilget ham. Kongen er tilfreds, at adressaten lader det bageste anker og tov og flag med det andet skibet tilhørende redskab være GG følgagtig. Dog skal denne reversere anker og tov lige så godt, når det begæres af ham. Sjt, 33, 139. K.

1. sept. (Flensborghus) Jægermesteren fik brev om at lade hr. Christen Thomesen (Sehested) uden betaling bekomme 10 levende dådyr af dyrehaven ved Skanderborg Slot. Sjt, 33, 140. K.

1. sept. (Flensborghus) Jørgen Rosenkrantz fik brev om, når han besøges hermed, og plads bliver ledig i Sorø Skole, at annamme Frands Pedersen Møller, søn af afd. hr. Peder Møller, fhv. præst ved Kongsberg i Norge, og forordne ham under disciplin lige ved andre skolebørn dér. Sjt, 33, 140. K.

1. sept. (Flensborghus) Arent von der Kuhla fik brev om at lade Maturin Esovart tilholde at levere de rette originaler af de faktoribøger, kvittanser, rgsk. og købmandsbreve, som er fremsendt til byfogeden i Helsingør. Kongens dansemester Daniel Pillierier (Pollou, Pilloye) andrager, at han befrygter, at ME, som findes i arrest hos byfogeden i Helsingør, skal afgå ved døden af den grasserende syge dér, eftersom han har alle deres faktoribøger m.m., som er gjort imens de var i kompagniskab, hvortil ME hidindtil ej har villet svare, hvor flittigt han end er blevet anmodet derom. AvdK anmodes om ved rettens middel at lade ME tilholde, at han til byfogeden skal levere de originale faktoribøger m.m., som er skrevet og fremsendt fra 24. april 1651 indtil slutningen af 1652, hvor de kan forblive i god forvaring til sagens uddrag. Byfogeden kan under sin hånd udgive vidimerede kopier, når det gøres for nødvendent. Sjt, 33, 140. K. Incl. udat.

1. sept. (Flensborghus) Tyge Below og bispen i Fyn fik brev om at erklære sig om Gamborg og Udby sogne kan annekseres. Hvad mag. Hans Hansen Aalborg, sognepræst til Gamborg, andrager for kongen, og hvad han begærer for kaldets ringheds skyld, kan TB se af hans hoføjede supplikation. TB skal erklære sig, om de 2 sogne bekvemmeligen og uden præjudice kan annekseres, når den gamle præsts enke i

Udby efter hans død efter ordinansen bekommer sin afgift af kaldet. Han skal tilstille kongen erklæringen, hvorefter denne vil resolve. FT, 7, 180. K. Incl. 27. okt.

1. sept. (Flensborghus) Tyge Below fik brev om at lade forbyde alle markeder i sit len. Kongen har anset for godt at lade afskaffe alle markeder formedelst den smitsomme syge, som er antændt på adskillige steder. TB skal straks forbyde og afskaffe alle markeder i sit len. FT 7, 181. (Tr.: CCD, VI, 173). K.

1. sept. (Flensborghus) Å.b. om opsættelse af Viborgs markeder.¹ Kongen har anset for godt, formedelst den smitsomme syge, som er antændt adskillige steder i riget, så vidt muligt at lade markederne afskaffe på en del steder. Af samme årsag befaler kongen, at førstkommende Mauritii marked, som skal holdes i Viborg, bliver aldeles afskaffet, så og at alle andre markeder indtil videre anordning bliver opsat dér i byen. JR, 12, 316. (Tr.: CCD, VI, 172-73). K.

1) Ophævet ved brev 21. dec. 1654 for Ribes borgere og 29. dec. 1654 for Viborgs borgere, se ndf., s. 302-03 og 304.

1. sept. (Flensborghus) Hans Johansen, fhv. ridefoged på Hald Slot, fik lejde i en drabssag. HJ har andraget, hvorledes han af sandemænd i Lysgård h. er svoret fra sin fred og banemand over Jens Nielsen Vestergård i Lysgård, med hvem han havde været i selskab hos Jep Andersen Kattalle, og som døde dér i huset, efter at HJ var bortgået. Han mener sig dermed højlig at være forurettet. Han begærer derfor, at han må forundes sikkert og frit lejde, så han til sit livs og blods frelse kan påtale sagen og lovligen udføre den. Kongen bevilger ham dette, dog skal han straks påtale sagen og personligt møde for retten alle steder. JR, 12, 316.

1. sept. (Flensborghus) Landsdommerne i Jyll. fik brev anlangende landstinget. Det er at befrygte, at den smitsomme og her i riget grasserende sygdom skal udsprede videre og tage overhånd ved de forsamlinger, som sker til landstingene. Dersom adressaterne fornemmer, at sygdommen er begyndt at antændes på andre steder, end hvor den allerede er begyndt nu, er kongen tilfreds, at landstinget opsættes til førstkommende snapsting. Da kan enhver igen antage og udføre sin sag, som han nu slipper den. Imidlertid skal adressaterne flittigt give agt på, at ingen søger landstinget af de herreder, byer el. sogne, hvor sygdom allerede er begyndt. JT, 33, 299. (Tr.: CCD, VI, 172).

1. sept. (Flensborghus) Fru Hilleborg Krafse fik brev om at forkynde å. b. om Viborgs markeder. Udt. i JT, 13, 299.

3. sept. (Flensborghus) Peder Juel fik brev anlangende Brønshøjs præst. Kongen erfarer, at præsten i Brønshøj, som for nogen tid er blevet beskyldt for at være barnefader af et kvindfolk, der har mistet sit liv pga. sit ombragte og i dølgsmål fødte foster, nu skal findes i Stockholm. Kongen har befalet hr. Axel Urup at tilskikke PJ dommen så vel som alle dokumenterne i sagen. PV skal remonstrere sagen således, at det kan blive forholdt med præsten, eftersom de ml. rigerne oprettede traktater tilholder. Kongen tvivler ikke på, at kongen i Sverige samtykker, at justitien efter traktaterne har sin gænge med denne dom, andre til afsky, når en person af frygt for den fortjente straf løber over fra ét rige til et andet. Sjt, 33, 141. K.

4. sept. (Flensborghus) Hr. Henning Valkendorf fik brev om at forskaffe H.M.s heste fornødent staldrum, havre, hø, strøelse o.a., så længe de bliver liggende på Skt. Hans Kloster i Odense, idet kongen har befalet sine beridere og folk, som med stald og heste har opholdt sig i Middelfart, at begive sig til Skt. Hans Kloster og forblive med dem dér indtil videre. Det skal blive ham godtgjort på Rtk. FT, 7, 181. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

5. sept. (Flensborghus) Bestalling for Ludvig Rosenkrantz til som skibshovedsmand at lade sig bruge til lands og vands. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Kongen bevilger ham til årlig besoldning 400 rd., som skal begynde fra brevets dato. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 563. K.

5. sept. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at godtgøre Laurids Ulfeldt havre og flæsk, han har leveret til hoffet. Hofmarskallen Adam Henrik Pentz har af LUs fuldm. her ved Flensborg til hofholdningen modtaget 480 td. havre, td. betinget for 2¹/₂ mk., så og 2 skippd. 4 lispd. flæsk. for 10 rd. pr. skippd. Adressaterne skal godtgøre LU det i hans lensregnskaber. Sjt, 33, 141. K. Orig. i DKanc. B 179i.

5. sept. (Flensborghus) Hr. Laurids Sørensen, sognepræst til Vivild og Vejlbj, må tage sin søn Eske Lauridsen som kapellan. LS har andraget, at han for alderdom og skrøbelighed forårsages at tage sig en medtje-

ner. Han begærer at måtte tilstedes som kapellan at tage sin søn EL, som er bevilget af øvrigheden og menigheden der på stedet, endog han ikke er sine fulde 25 år efter recessen, med så skel, at han har sine rigtige testimonia fra akademiet og af øvrigheden efter eksamen befindes duelig til det hellige præsteembede efter ordinansen. Forbydendes etc. FR, 6, 246.

5. sept. (Flensborghus) Bevilling for Erik Høg til at gøre bryllup på gammel maner. Han må gøre sin datter, jomfru Ingeborg Krabbes bryllup efter gl. og hidindtil brugt sædvane, eftersom bryllupsbrevene findes at være udskrevet, førend kongens sidste frd. om brylluppers forandring. JR, 12, 317.

Lige sådant brev fik Corfitz Ulfeldt, at han må lade gøre sit bryllup på nævnte maner.

5. sept. (Flensborghus) Gunde Rosenkrantz fik brev om, at han må forskikke sin søn Holger Rosenkrantz i fremmede lande, endog han ikke er sine fulde 20 år. Udt. i JR, 12, 318.

6. sept. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale Ejler Pedersen, kongens stodemester på Antvorskov Slot, hans rest, som efter den med ham gjorte afregning andrager 1.420 rd. De skal betale ham af Stavanger lens visse og uvisse indkomst for 1653, og kan den ikke strække til, skal de betale ham af resterende års indkomst af samme len. Sjt, 33, 142. K. Orig. i DKanc. B 179i.

9. sept. (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev anlangende slotsfogeden, altfruen, vinskænken o.a. på Kbh.s Slot. Kongen erfarer, at AU efter hans tidl. befaling har begivet sig til Kbh.s Slot og dér befalet husfogeden og tårngemmeren at forblive der til videre anordning. Kongen er tilfreds, at husfogeden efter sin begæring må have nogle af sine folk hos sig, men han må ikke besøge sin kvinde el. andre i byen. Vinskænken må heller ikke komme derop, hvad skade vinen så end skulle tage, ej heller møntmesteren el. hans folk, hvad arbejde de end kan have for. Men pusereren skal han lade forblive og fortsætte arbejdet, dog at han mindst muligt kommer ned i byen. Oldfruen kan, om hun vil, begive sig ud til sine piger på ladegården og blive der indtil videre, og de kan nyde deres løn. Desuden skal han alvorligt tilholde husfogeden, at han dagligt lader gemakkerne rense og ryge flittigt i dem og altid holde slotsporten tillukket og ikke tilstede

noget menneske, hvem det end kan være, at komme videre på slottet, end som anført ovenfor. Om enten han el. de, som er inde, skulle blive syge, skal de straks begive sig andetsteds hen i byen, idet han så vidt muligt skal have indseende med, at slottet ved Guds nådige bi-stand kan blive bevaret fra den grasserende sygdom. Sjt, 33, 142. (Tr.: KD, V, 379).

9. sept. (Flensborghus) Jørgen Kaas fik brev om at erkyn- dige sig om en person, som har myrdet Rasmus Diderich von Bredow. Kongen erfarer, at møllerens bror ved kongens gård Rugård, Niels Jensen, som for- menes at have myrdet en adelsperson, RDvB, her uden for Flensborg, nyligen skal have været hos nævnte bror, hvor han da solgte de heste, han havde med. JK skal gøre største flid til, at samme person kan blive pågrebet, om han findes dér i lenet, og mølleren alvorligt tilholdes, at han tilstår, hvor broderen har begivet sig hen. Så og hvor hestene er blevet solgt el. kommer fra. Det, JK kan erfare, skal han forstændige Joakim von Bredow og derforuden være ham beforderlig i sagen, så vidt han behøver det. FT, 7, 181. K.

10. sept. (Flensborghus) Albret Baltser Berns' enke og arvinger fik brev om at gøre Gerhardts Treschow en veksel til London i England på 300 rd., hvilket kongen igen mod hans kvittering vil lade betale til adressaten. Sjt, 33, 143.

12. sept. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale Frederik Otte Budde og Ludvig Rosenkrantz deres rest. De skal, efterhånden som midlerne strækker til, betale FOB hans resterende hofjunkerbe- stilling, som efter den af hofmønsterskriver Hans Boysen gjorde afreg- ning andrager 937 rd. 3 mk. Sjt, 33, 143. K. Orig. i DKanc. B 179i (2).

Lige sådant brev fik de om at betale LR, nu skibshøvedsmand, i lige måde 506 rd. 12 sk.

13. sept. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at give dr. Jacob Janus, kongens hofmedikus, af de først nedkommende toldpenge af Norge 500 rd., hvilket ikke skal kortes i hans besoldning, og tage hans bevis. Sjt., 33, 143. Orig. i DKanc. B 179i.

13. sept. (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om at lade for- ordne en værge for Kirsten [Olufsdatter], enke efter Mads Lassen [Lime] af Ribe. Hvad KO andrager, kan MS se af hendes hosføjede

supplikation. Han skal tilforordne hende en værge efter hendes begæring og være hende behjælpelig, så hun vederfares det, ret er. JT, 13, 299.

14. sept. (Flensborghus) Peder Vibe fik brev på, at Eggeslevmagle kirketiende altid skal blive til hans gård Gerdrup. Wentzel Rothkirck har til PV fæstet kronens anpart af tienden af Eggeslevmagle s., hvorpå PV nu begærer konfirm., så og begærer bevill. til, at hans arvinger må beholde tienden for 30 rd. i fæste, hver gang den falder fæsteløs. Kongen konfirmerer og bevilger dette, dog skal arvingerne i fæste give 30 rd. til lensmanden på Antvorskov Slot, når den skal fæstes på ny, samt til Skt. Mortensdag senest sædv. årlig afgift, 1 pd. rug, 2 pd. byg og 1 skp. boghvedegryn, som leveres til hospitalet i Slagelse, samt til skolemeisteren i Slagelse 5 pd. korn efter fundatsen, alt i godt, ustraffeligt korn. Sognemændene befales at tiende efter recessen. Sjr, 23, 564.

14. sept. (Flensborghus) Hr. Frederik Reedtz fik brev om at tilholde borgmestre og råd i Næstved at lade mag. Christen Clemensens efterladte bo forsikre, idet kongen erfarer, at denne er død. Det skal ske til bedste for hans efterladte børn, indtil det er sikkert for fare af sygdom. Sjt, 33, 144.

14. sept. (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om at erklære sig om noget jord, som hr. Anders Bille til Damsbo begærer til magesk. fra præsten i Jordløse under Nyborg len. Haven ligger nede ved stranden, er i længden 300 favne og i bredden 46 favne, så og til 1 pd. land 2 læs engbund, så vel som skov til 4 svins olden. Hvorimod AB vil udlægge lige så meget grund i længden og bredden, af såland og engbund, oldenskov og underskov med al anden herlighed, hvormed præsten selv er benøjet. MK skal med flid erkendige sig om beskaffenheden, og dersom han finder, at det kan ske uden præstens skade, skal han på kongens ratifikation gøre det tilende. FT, 7, 182. K.

14. sept. (Flensborghus) Kirsten [Olufsdatter], enke efter Mads Lassen af Ribe, fik brev om at måtte tale på en sag på ny. Hun andrager klageligen, at hendes husbond, da han var betroet tolders bestilling i Ribe, for toldens oppebørsel skal have sat 2 borgere som forlovere, Laurids Baggesen og Niels Sørensen, hvilke også efter deres beretning efter hendes husbonds død på hans vegne har betalt en sum penge, hvorfor de har taget udlæg i hans efterladte gods, rørende og urøren-

de, og selv ladet det registrere, vurdere og omgået dermed, som de selv lystede. Ikke desto mindre har de nogle år efter søgt hende ved dom og dele for 700 og nogle dl., som de har skrevet til rest, som forrige udlæg ikke havde kunnet betale. Efter slig medfart har hun måttet rejse fra byen, eftersom ingen formynder havde været tilforordnet hende, hvorved hun formener sig højlig forurettet. Hun begærer, at kongen vil give hende oprejsning i sagen, at hun på ny kan lade den påtale. Kongen oprejser sagen, dog skal hun straks procedere sagen. Forbydendes etc. JR, 12, 318.

14. sept. (Flensborghus) Peder Lange, Vincents Bille, Axel Juel og Laurids Below fik brev anlangende en sag at indstævne for dom ml. hr. Hans Lindenov og hr. Christian Friis. CF har andraget, at kongens befaling for nogen tid siden var udgangen til 4 gode mænd om som kommissarier at skulle være tilstede, når HL gjorde CF rgsk. for hans hustrus, Øllegaard Gyldenstjernes værgemål. Denne kommission er ikke efterkommet, formedelst 2 af kommissariernes død, nemlig Frederik Parsberg og Falk Gøye. Derfor er denne kongens befaling til adressaterne blevet begæret, at de kunne hjælpe dem til endelighed med CFs hustrus arv. Adressaterne får fuldmagt til at indstævne begge parter i rette for sig, tagende sagen med dens dokumenter for sig og forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Dersom en af parterne efter lovlig stævning ikke selv møder el. frem-sikker sin fuldm., skal de dog for sig tage breve, dokumenter og rgsk., som af parterne tilforn er blevet indlagt for de forrige kommissarier, og forhjælpe dem til endelighed. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 299.

15. sept. (Flensborghus) Mikkell Langemack fik brev om at levere de penge, han af tolden har medført til Hans Boysen d. Y., kongens hofmønsterskriver, fra de til hofstaten assignerede toldsteder, og siden månedligt skikke dem hid med den agendes post. Det gøres ej fornødent, at han selv altid hidfører pengene. Indtil videre skal månedligt med den agende post alene hidskikkes de penge, som herefter kan falde på de assignerede toldsteder i Sjæll., med rigtig specifikation. Pengene skal han adressere til HB og overlevere med den agende post. Sjt, 33, 144. K.

15. sept. (Flensborghus) Niels Madsen af Mariager og hans hustru, som er kommet 16 uger for tidligt, fik brev om at stå skrifte i Mariager. Udt. i JR, 12, 319.

16. sept. (Flensborghus) Arent von der Kuhla fik brev anlangende at gøre anordning dér på slottet i denne grasserende sygdoms tid. Kongen erfarer, at den grasserende pestilenssygdom er kommet på Kronborg. Han skal gøre den anordning, at alle Rtk.s betjente o.a., som nu findes på slottet, med forderligste skal begive sig med Rtk. ned i byen, på den store toldbod el. andetsteds, så at ingen bliver deroppe uden alene husfogeden, som skal rense og ryge i gemakkerne og andetsteds på slottet og på slotspladsen, så at det, som allerede er begyndt, ved Guds bistand igen kan afvendes. Sine egne folk på slottet skal han også henskikke i byen el. andetsteds, så der foruden husfogeden ej er flere end soldaterne, der forser vagten. Han skal advare Otte Skade, at han så vidt muligt har indseende med, at de soldater, som bliver syge, straks kommer ned, og de, som allerede er syge el. har været det, ej tilstedes at komme derop. Sjt, 33, 144.

16. sept. (Flensborghus) Jørgen Brahe fik brev anlangende stolestader i Hagenskov lens kirker, hvor kongen erfarer, at der er stor uordentlighed i adskillige kirker, idet stolestaderne forårsager stor uenighed ml. sognemændene, da enhver ikke nyder sin stolestade efter sine vilkår og gårds brug, så at en part har for ringe og en anden for meget. Nogle steder befindes det også, at kvindfolkene står på karlesiden og karlene derimod på kvindesiden. JB skal lade gøre god orden og skik med stolestaderne i nærværelse af Henning Pogwisch som kirkernes forsvar under Assens provsti, så og herredspræsterne el. deres fuldm., efter recessen og gårdenes brug, som de burde tiende, og ikke som de nu tiender, på det alting kan have sin rigtighed og ej så ofte forandres, enten formedelst armod el. i andre måder. FT, 7, 183. K.

16. sept. (Flensborghus) Jørgen Brahe fik brev anlangende Skydebjerg gård. Kongen erfarer, at det allerede er forløben, at Henrik Davidsen i Skydebjerg gård efter herredagsdom ej har kunnet sætte vissen el. loven at opbygge samme gård, som er ganske forfalden og fast i adskillige måder siden dommen fordærvet. Kongen vil, at den forbliver en fri ejendomsgård, dersom der findes nogen, som vil købe den. JB foregiver, at en selvejerbonde i Årup dér i lenet vil tilforhandle sig gården, med så skel, at han må sælge den 3. part af Årupgård, som han nu har,

til en, som har de 2 parter. Kongen er tilfreds, at han gør dette og deraf gør en hovning, med så skel, at den, der vil sælge denne 3. part, igen vil købe Skydebjerggård og deraf gøre og give deraf som en ejendoms-gård bør gøre. FT, 7, 183. K.

17. sept. (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om af sit lens indkomst at lade levere 1.000 td. byg her til hofholdningens fornødenhed. Kongen behøver en del byg til hofholdningen i stedet for det øl, som skulle forskaffes fra bryggerset ved Kbh.s Slot i kælderen, og nu ej kan hentes derfra for den grasserende sygdom. Kongen beder MK af hans lens indkomst inden vinteren at forskaffe 1.000 td. byg og dertil for ringeste mulige pris fragte fornødent skiberum. De assignationer, som tilforn er gjort i lenet, skal han afbetale af de andre species i jordbogen. Det skal alt blive ham godtgjort på Rtk. FT, 7, 184. K.

19. sept. (Flensborghus) Bevilling for Ernst Diderich Wulf, kongens kammerskriver, til toldfrit at udføre to hopper. Dog skal han tilstille tolderne bevillingsbrevet på stedet, hvor de udføres, eftersom det ej gælder mere end denne ene gang. Sjr, 23, 565.

19. sept. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at tilholde Anders Jensen, Niels Madsen og Jens Høg i Pjedsted at gøre rgsk. over for Lorents Boysen, fiskemester ved Koldinghus Slot. LB andrager, hvorledes han i nogle år har betjent skriverstuen på Koldinghus. Når han år efter andet har været i Rtk. med sit rgsk. og været borte fra slottet, skal hans underskriver AJ, som nu er bosiddende i Vejle, så og NM af Kolding og JH have oppebåret både penge af lenets indkomst o.a., hvorfor de endnu ikke efter mange påmindelser og egne løfter skal have givet nogen rigtig forklaring, uanset LB i Rtk. har måttet klarere. Han begærer derfor, at de 3 personer må tilholdes at indlevere deres rgsk. til ham og forklare dem og det af hans indkomst, de har oppebåret, og betale ham det, de med rette bliver skyldige. Kongen befaler dem så vidt muligt være ham behjælpelig og tilholde de 3, at de uden videre undskyldning overleverer deres rgsk. til LB og forklarer dem. JT, 13, 299.

22. sept. (Flensborghus) Laurids Ulfeldt, hr. Steen Bille, Erik Quitzow og Tyge Below fik befaling til at være ridemænd på Vævlinge Hede ml. fru Anne Brahe, enke efter Ejler Quitzow til Lykkesborg, og Henrik Gyldenstjerne til Skovsbo. AB andrager, hvorledes der begiver sig tvistighed ml. hende og HG, hvorpå der efter herredagsdom afsagt i se-

neste herredage i Kbh. bør komme ridemænd. For at sagen kan komme til ende, har de begge betroet adressaterne dertil. De får fuldmagt til at begive sig til Vævlings Hede og som ridemænd efter parternes dokumenter og anbringende erfare sagens beskaffenhed, og siden forhandle sagen med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de give beskrevet fra sig til parterne under deres hænder og signeter. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal de, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. Ladendes ingen etc. FT, 7, 184. K.

22. sept. (Flensborghus) Konfirmation af bevilling til fru Mette Grubbe, enke efter Ebbe Ulfeldt til Urup, anlangende Valdemar Lykke og Grinderslev Klosters kirke. Kongen søges om konfirm. af bevill. givet på kongens behag til Valdemar Lykke af MG, lyder: MG kendes, at VL hos hende har anholdt om at hun vil bevilge ham at opbygge et pulpitur i Grinderslev Klosters kirke bag alteret, som prioren i Grinderslev Kloster i forrige tider har haft sin gang igennem, hvorom hans udgivne forpligt videre formelder, lyder: VL kendes, at han med dette å.b. bepligter sig og arvinger på Grinderslev Kloster, at fru MG har forundt ham en dør, som prioren i klosteret tilforn havde sin gang igennem i kirken ikke alene at åbne, men også at opsætte et pulpitur bag og ved alteret på VLs egen bekostning, til at bruge til sin gård Grinderslev Kloster og selv at vedligeholde, så det er MH og Grinderslev Kirke uden bekostning. Derforuden vil VL til sin sognekirke forære sit store sejerværk med en stafferet skive, som han med det forderligste på egen bekostning opsætter i tårnet, at slå på den store klokke. Den, som skal tage vare på sejerværket, (som VL synes bedst, om det ringer aften og morgen,) vil han give landgilden af et bol i Hindborg h., Otting s. og by: Niels Vind, nemlig årligen 1 pd. smør og 1 mk. arbejdspenge, hvilket bols landgilde altid herefter skal følge Grinderslev Kloster kirke til nævnte brug, dog herligheden deraf til VL selv. Actum Grinderslev Kloster 5. aug. 1654. VL. Da det er brugeligt i alle klostre, at de døre, der i gamle dage har været brugt, og de, som dér havde at befale, har haft deres gang igennem, og det endnu er brugeligt ved klosteret, vidste hun ikke at kunne nægte hans begæring, efterdi døren har altid ligget til klosteret og ej kan blive nogen i sagen til skade (eftersom hun har ladet sin ridefoged besigtige det). Pulpituret kommer også bag alteret og er enhver uden forhindring og kirken til zirat, hvilket VL vil gøre på sin egen bekostning og selv vedligeholde

og derforuden til kirken give et stort sejerværk, og herforuden tillagt en landgilde. Dat. Skivehus, den 26. august 1654. MG. Kongen konfirmerer dette. JR, 12, 319. K. Indl. 25. og 26. aug.

24. sept. (Flensborghus) Johan Lorents organist¹ til Skt. Nikolaj Kirke i Kbh., fik brev på et vikarie i Roskilde Domkirke. Vicariatus Sct. Gertrudis vakerer ved Roskilde Domkirke efter afd. Jacob Ørn. Kongen bevilger JL det ad gratiam, med bønder og tjenere og al tilliggelse, dog skal han gøre slig tjeneste inden kirken og uden som andre vikarier dér og være den gejstlige ordinans og kapitlets statutter undergivet. Han skal i rette tid årligt give de 9 pd. korn og 9 sk. grot, som gives af de 3 bøndergde, som er annekseret til vikariatet, og efter fundatsen er perpetueret til de fattige i Roskilde, tagende kantorens og sakristanens kvitteringer. Han skal og holde bønderne ved lov og ret og ikke besvære dem med usædvanligt pålæg, ej heller forhugge nogen skove dertil. Sjr, 23, 565.

1) Brevets tekst har blot Lorents organist.

24. sept. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale Claus Hønic (Hønicke), borger i Kbh., 1.600 dl. på hans fordring af Aggershus lens indkomst for 1653, og hvis det ikke kan strække til, skal de kontentere ham for det øvrige af nærværende års indkomst af samme len. Sjt, 33, 145. Orig. i DKanc. B 179i. Indl. 19. marts.

24. sept. (Flensborghus) Laurids Pogwisch fik brev om at måtte gøre sin datters bryllup med Anders Lange efter gl. sædvane. JR, 12, 321. K.

26. sept. (Flensborghus) Mag. Vitus Bering, kongens historikus, fik brev på et kannikedømme i Roskilde Kapitel. Der vakerer et kannikedømme i Roskilde Kapitel efter afd. dr. Thomas Lindemann, ty. præst til Skt. Petri Kirke i Kbh. Kongen bevilger VB det ad gratiam efter kapitlets statutter, med bønder og tjenere og al tilliggelse, dog så, at når han ikke er forhindret i kongens tjeneste, skal han residere ved domkirken og gøre slig tjeneste inden kirken og uden som andre residierende kanniker dér og være den gejstlige ordinans og kapitlets statutter undergivet. Han skal holde residensen ved god hævd og bygning, så og holde bønderne ved lov og ret og ikke besvære dem med usædvanligt pålæg, ej heller forhugge nogen skove dertil. Sjr, 23, 566. Orig. i DKanc. B 165b.

26. sept. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at måtte være, hvor de vil, til Martini førstkommende. De må for den grasserende syge endnu forblive fra Kbh. Sjt, 33, 145. K.

26. sept. (Flensborghus) Hr. Frederik Reedtz fik brev om at tilholde Poul Upmand, tolder i Næstved, at sætte kaution til sagens udfald ved herredagen for toldsvig, han har begået. Morten Torbensen Hasebart, toldbetjent i Næstved, har andraget, at tolderen dér, PU, har fordristet sig til imod sin ed at lade opskibe noget gods uden rigtig medfart efter toldordinansen og derforuden bemægtiget sig godset imod de over ham erhvervede domme ved rådstuen og landstinget. Ydermere skal han være forfulgt med høringsdele for sin efterladenhed og overtrædelse af kgl. mandat, idet han ej har villet udgive den bevilgede kontribution af ind- og udskibet gods, nemlig $1\frac{1}{2}$ sk. af hver dalers værd i 2 år. Han har i sagen taget kongens stævning til førstkommende herredage, hvilket MTH formener er til tidens ophold, så det er at befrygte, at både kongen og byen skal lide skade. FR skal tilholde PU, at han enten på kongens og byens vegne stiller nøjagtig kaution for så meget, som sagen andrager, el. hos borgmestre og råd til sagens uddrag deponer så mange penge, som han søges for. Sjt, 33, 146. K.

26. sept. (Flensborghus) Hr. Henning Valkendorf fik brev om at tilholde borgerskabet i Odense at betale resterende skat. Kongen erfarer, at det resterer med noget af 6 år af byens og bådsmændsskat, nemlig for 1649, 50, 51, 52, 53 og 54, årligen 100 rd. HV skal alvorligt tilholde borgerskabet, at det med forderligste lader dette fremkomme el. erklære, af hvad årsag det indeholder så mange års skatter. FT, 7, 185. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

27. sept. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at forstændige møntmesteren, at han må tage sit værktøj fra slottet ned i byen, på den gl. mønt el. andetsteds i Kbh., hvilket de skal forstændige ham. Dog vil kongen have forbeholdt sig profitten af mønten, så at det ikke bruges til andet end efter kongens ordre. Sjt, 33, 146. K.

27. sept. (Flensborghus) Alle lensmændene i Danmark fik brev om at indskikke fortegnelse på det rug, byg el. havre, der findes i behold hos dem af den godvillige kontribution såvel som lenets indkomst, når derfra bliver taget det, som allerede er anordnet brugt til magasiner og garnisoner.

Post scriptum: Den beholdning, der findes hos adressaten af det oven for specificerede korn, skal han inden vinter overskikke til Provi-anthuset ved Kbh.s Slot. Sjt, 33, 147. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO.

27. sept. (Flensborghus) Hofmarskallen fik brev om at måtte forløves 4-5 uger til at rejse til Mecklenburg for at forrette magtpåliggende ærinder. Sjt, 33, 147. K.

27. sept. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om, at renteskriverne igen må rejse fra Helsingør til Kbh., dog at de ej førend videre anordning må komme på Rtk. el. befatte sig dermed, videre end det, de kan forrette i deres huse. Adressaterne skal forståelige dem dette og gøre den anordning, at Rtk. bliver tillukket vel. Sjt, 33, 147. K.

29. sept. (Flensborghus) Manderup Brahe fik brev om at måtte forløves til at rejse uden for riget på fremmede steder til førstkommende påske. Sjt, 33, 148. K.

30. sept. (Flensborghus) Otte Pogwisch fik brev om at lade gudstjeneste, så vel som prædiken, sakramenternes forrettelse, brudevielse o.a. forrette i skolen ved Frederiksborg i denne grasserende sygdoms tid. Dog at der ej sker synderlig forandring i skolen, men at det højværdige alterets sakramente uddeles ved et bord i stedet for alteret, og at dåben forrettes af et bækken i stedet for fonten. Hvad angår messesærk og messehagler, kan præsten låne det fra en kirke på landsbyen, hvor det er dobbelt i forråd, eftersom kongen ej gerne ser, at noget udtages el. bruges af slotskirken der. Sjt, 33, 148.

30. sept. (Flensborghus) Erik Juel fik brev om at hidskikke 1.300 td. havre inden vinter. Kongen behøver nu en del havre til hofholdningen, og intet kan for den grasserende sygdom afhentes i disse tider. EJ skal med forderligste og inden vinter hidskikke 1.300 td. havre af lenets indkomst og for ringest mulige pris fragte fornødent skiberum. Det skal blive ham godtgjort på Rtk. JT, 13, 301.

Lige sådant brev fik Erik Rosenkrantz om i lige måde at hidskikke 1.750 td. havre og dertil at fragte fornødent skiberum.

30. sept. (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev anlangende H.M.s folks indkvartering i Ribe. Borgerskabet i Ribe besværer sig over

hofbetjentene, som en tid lang har været indkvarteret. MS skal med borgerskabet gøre en sådan anordning, hvorved han eragter det borgerskabet mindst til besværing, så at enhver enspænder bekommer en seng til sig selv og en til sin tjener, enhver af øvrige edelknaber en seng; men dersom de er logerede sammen, kan hver 2 have en seng og deres præceptor én. Hver musikanter, trompeter og drabant skal og have en seng. Her foruden skal han anordne, at enhver af førnævnte personer bekommer mådelig ild og lys af sin vært i tilstundende vinter. Dersom han ej kan være benøjet med det, som værten selv nyder, dersom nogen begærer over det, som før er nævnt, af sin vært, være sig surt, salt el. andet til sin fornødenhed, da skal han selv forskaffe det. Dette skal MS på kongens vegne forstændige enhver, som det vedkommer, og midle det så vidt, at borgerskabet bliver tilfreds med indkvarteringen, eftersom kongen ikke gerne ser, at hans hofbetjente bliver henlagt af frygt for sygdom andetsteds, ej heller, at borgerskabet bliver for meget graveret. Herhos skal han på kongens vegne lade forbyde, at nogen fordrister sig til på marken el. ved ladegården at skyde efter duer el. andet, hvorved ildebrand el. ulykke kunne forårsages. Dersom nogen dér omkring betrædes i marken med bøsse, skal han lade bøsserne fratage og tilkendegive hofmarskallen det til videre straf. JT, 13, 301.

1. okt. (Flensborghus) Tyge Below fik brev om at tilholde tolderen i Middelfart at erklære sig om tolden af Melchior Rambergs gods af Flensborg. Hvad MR andrager mod tolderen i Middelfart, kan TB se af hans hosføjede supplikation. Han skal tilholde tolderen med forderligste at erklære over for kongen, af hvad årsag han nu fordrer mere end tilforn af dem, som sejler gennem Bæltet, videre end den ordinære strømtold efter toldordinansens klare bogstav. Før end han bekommer kongens videre resolution derpå, skal han ej fordrer på den af skipperen udgivne obligation på 384 rd. FT, 7, 186. K.

2. okt. (Flensborghus) Laurids Pogwisch fik brev anlangende Frederik Klinge, stadsskriver i Flensborg. Hvad FK andrager mod adressaten, kan denne selv se af hans hosføjede supplikation. Han skal gøre ham den del, ret er, så kongen ej videre skal blive molesteret derom. JT, 13, 302.

2. okt. (Flensborghus) Erik Juel fik brev anlangende Feder Hansen og Henrik Kohl af Øsel. Hvad FH har ladet andrage mod HK, kan EJ se af hosføjede supplikation. Han skal efter hans begæring tilholde de voldtiftsmænd, som de på begge sider har betroet den ml. dem værende

tvistighed, at de giver beskrevet fra sig det, der er bevist dem om den sag, og det, der er passeret, og hvorledes det befindes at være gået med FHs breve. Siden skal EJ hjælpe FH så vidt ret er til rette, at han kan komme til ende. JT, 13, 302.

3. okt. (Flensborghus) Peder Vibe fik brev om toldpenge af Norge, så vel som hvorledes der skal forholdes med Rtk.s breve og papir. Kongen har befalet lensmændene i Norge med forderligste at åbne toldkisterne og lade nedskikke de penge, der ikke allerede er udgivet efter as-signation el. ordre, ved dem, som han forordner at sejle med dem med Marselis' galiot. Han skal forordne en dygtig person til dette og levere pengene til Thomas Thomsen, øverste renteskriver. Eftersom kongen ej gerne ser, at noget af Rtk.s bøger el. papir, som har været i Helsingør, så hastigt el. før videre ordre bliver ført op på Rtk. i Kbh., er han tilfreds, at bøger og papir bliver forvaret i TTs hus. Men bøgerne, som registerbogen over kvittanserne, restansbøger og kopibogen af forleningsbreve, item lensjordebøger o.a., som dagligt behøves, må han beholde hos sig til fornøden brug og forvare dem i en særlig kiste. Men skulle hans hus blive befængt med sygdom, skal han ikke lukke nævnte kiste op el. bruge nogen af bøgerne el. papiret, men tillukke og besegle og indtil videre ordre beholde alt hos sig. Den uorden, som kan følge af Rtk.s udflytning, skal han bedst muligt forekomme. Sjt, 33, 148. Orig. i DKanc. B 179i.

4. okt. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale fruentimmeret deres rest af de jyske toldpenge, som Mikkell Langemack skal fremføre. Kongen har befalet ML at lade åbne alle toldkisterne i Nørrejylland, Ribe og Kolding undtaget, og udtage pengene, som ikke allerede er assigneret til andre, og levere til adressaterne. De skal af pengene betale dronningens fruentimmeres resterende besoldning, beregnet fra 1. maj. Sjt, 33, 149. K. Orig. i DKanc. B 179i.

4. okt. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at måtte betale de overblevne bådsfolk 1 års løn med korn, som skal fremskikkes fra lenene. Dette ligesom officererne har bekommet det. Til den ende har kongen befalet lensmændene over alt riget at fremskikke en rigtig fortegnelse over det korn, rug, byg el. havre, som er i beholdning af den godvillige kontribution såvel som af lenets indkomst, når derfra bliver taget det, der allerede er anordnet til magasiner og garnisonerne o.a. Sjt, 33, 149. Orig. i DKanc. B 179i.

4. okt. (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om at befale Ludvig Lorents, provinsialtoldforvalter i Skåne, Blekinge og Bornholm, når Malmøs forundte toldfrihed er forbi, at have kongens told og accise i agt dér af byen. LL formener, at den Malmø forundte toldfrihed inden kort tid er forbi. Han begærer derfor at vide, hvorledes han skal forholde sig. Adressaten skal gennemse de privilegier, hvorved byen er forundt frihed for told og skat, og derefter efter befunden beskaffenhed befale toldforvalterne at have kronens interesse med told og accise dér ved byen i agt, efter at deres frihedsåringer er fuldendt. Sjt, 33, 150. K.

4. okt. (Flensborghus) Mikkel Langemack fik brev om at åbne toldkisterne i Jyll. undtaget dem i Ribe og Kolding, og til rentemestrene overlevere pengene, som ikke allerede er assigneret til andre. JT, 13, 302.

4. okt. (Flensborghus) Lensmændene i Jyll. fik breve om at lade toldkisterne åbne. Kongen har befalet Mikkel Langemack straks at udtage pengene af alle toldkisterne i Nørrejyll. Når han el. hans fuldm. besøger adressaten, skal han lade toldkisterne åbne og lade pengene, som ikke allerede er assigneret til andre, være ML el. hans fuldm. følgeagtig. JT, 13, 302. K.

NB. Hr. Mogens Sehested at åbne toldkisten i Varde og hr. Steen Bille i Vejle.

5. okt. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om, efterhånden som der bliver midler, at betale Børge Pallesen Rosenkrantz, hofjunker, hans resterende besoldning til 1. maj, nemlig 346 rd. 5 mk. 2 sk., efter afregning gjort af Hans Boysen, hofmønsterskriver. Sjt, 33, 150. Orig. i DKanc. B 179i.

6. okt. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Jens Lassen, renteskriver, betalt af det, der resterer af forgangen års kontribution i Stavanger len for det smør, han forleden år har leveret til flåden, efter den gjorte kontrakt. Sjt, 33, 151.

6. okt. (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff fik brev anlangende det priseskib, som hr. Henrik Bielke har taget under Island, en skipper fra Harlingen i Frisland, Jochum Peitersen, som med skibet Egernet ville fiske tørfisk i Island imod kompagniets privilegier. Kongen har befalet HB at lade hænde dom over skibet og indehavende gods. Dersom ski-

bet ved dom bliver konfiskeret, vil kongen forunde det til HB, der vil erlægge bådsfolkene det på deres hyre, så og til kongens bådsfolk udbyde de 25 skippd. fisk, som er fundet på skibet. JG skal førstændige HB dette, når dom er gået. Sjt, 33, 151.

6. okt. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre den anordning, at de norske toldpenge skal føres til Korsør og der annammes og udgives af Thomas Thomsen, øverste renteskriver, som skal tilskrives, at han kan annamme dem dér og igen udgive dem efter ordre. Af disse toldpenge skal de også betale Gabriel Gomez, kongens generalfaktor og hofprovisor, den sum af hans besoldning, som kongens sidste til dem udgåede befaling melder om. Sjt, 33, 151. K. Orig. i DKanc. B 179i.

7. okt. (Flensborghus) Bispem i Sjæll. fik brev om at introducere mag. Daniel Pheiff som sognepræst til den tyske kirke el. Skt. Petri Kirke i Kbh. i afd. dr. Thomas Lindersmands sted. Adressaten skal introducere ham til stillingen i menigheden. Sjt, 33, 152. (Tr.: KD, V, 380). K.

7. okt. (Flensborghus) Bevilling for Vilhelm Worm af et kannikedømme efter dr. Ole Worm. Der vakerer et kannikedømme i Lund Domkirke efter OW. Kongen bevilger VW dette efter kapitlets statutter, med bønder og al rente, ad gratiam, dog så, at når han ikke er forhindret ved kongens daglige tjeneste, skal han bo og residere ved domkirken og gøre slig tjeneste inden kirken og uden som andre residerende kanniker dér og være den gejstlige ordinans og kapitlets statutter undergivet. Han skal og holde gård og residens ved god bygning og bønderne ved lov og ret og ikke besvære dem med usædvanligt pålæg, ej heller forhugge nogen skove dertil. Thi forbyder kongen etc. SkR, 6, 359. K.

7. okt. (Flensborghus) Henrik Thellemand fik brev anlangende tolden i Middelfartsund. HT har nyligen ved vrang beretning, som det synes, imod kongens vilje og mening tilvejebragt et kgl. å.b. af 7. aug.,¹ hvorved det synes, at trafikken ml. kongens lande snarere skulle ødelægges end formeres, eftersom de trafikerende derefter skulle betale den fuldkomne told af medførende varer på 2 steder, nemlig først i Middelfartsund og siden på det sted, hvor godset losses. Kongens mening var, at der ikke skulle forholdes anderledes med den gennem Mittel-

fartsund sejlene end efter den udgangne toldordinans,² nemlig at de, der gennemsejler Middelfartsund og ej i Øresund el. Bælt har erlagt den ordinære og hidindtil brugelige strømtold efter Øresunds toldrulle, bør erlægge den dér og lade sig visitere for videre rigtigheds skyld og fremvise toldseddel fra det sted, hvorfra de kommer, på de varer, de angiver el. har inde. Men den anden ordinære told af varen, efter sidst udgange toldrulle, har de at erlægge på det sted, hvor godset losses, være sig i Danmark el. udenfor, eftersom de ej mere end på ét sted kan besværes med erlæggelse af samme told. HT skal lade dette forstående på tilbørlige steder og med forderligste indskikke mandatet af 7. aug. i Kanc. FT 7, 185. (Tr.: CCD, VI, 173-74). K.

1) Se KB 1654, ..., jfr. s. ... [klage fra Melchior Ramberg af Flensborg]. 2) Ordinans 14. maj 1651, se CCD, VI, 9-21.

8. okt. (Flensborghus) Otte Pogwisch fik brev om at tilholde mester Enevold, kongens smed, at skaffe en svend, som kan beslå kongens heste. Smeden skal have opsyn med kongens ridestald, så vidt angår hestenes beslag o.a., som vedkommer hans håndværk. Derfor skal OP også godtgøre ham løn for en svend. Det skal blive OP godtgjort på Rtk. Sjt, 33, 152. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

8. okt. (Flensborghus) Christen Skeel fik brev anlangende hr. Pors Munck, sognepræst til Strøby og Varpelev. Kongen erfarer, at PM ved landemodets dom er dømt til at sættes til rette, fordi han har fordristet sig til imod ægteskabsartiklerne at trolove Frands Andersen i Varpelev og hans tjenestekvinde Karen Madsdatter, som han har besøvet i sit ægteskab og avlet et barn med. Han begærer, at forseelsen må efterlades ham, eftersom han på det højeste undskylder sig, at han ikke har vidst, at det var imod ægteskabsartiklerne, og ej heller tilforn har forset sig med lignende. Kongen er tilfreds, at han benådes, dog skal han andre til eksempel for samme forseelse til de fattige udgive 10 rd., som han skal levere til CS. Sjt, 33, 152. K.

8. okt. (Flensborghus) Hr. Ove Giedde fik brev om at være værge for fru Maren Mormand, enke efter Jørgen Suab. MM har andraget, at hun geråder i trætte med nogle af sine børn, som disputerer med hende om en arv, som for kort tid siden er tilfaldet hende. Hun begærer derfor, at hun må få forordnet en værge, som kan antage sig hendes sag og udføre den ved retten, eftersom hun ej selv er kyndig deri, ej heller har nogen slægt el. venner, som kan gøre det på hendes vegne.

Kongen beder OG være hendes værge og lade hendes sag mod børnene udføre ved lov og ret. SkT, 8, 401.

8. okt. (Flensborghus) Tyge Below fik brev om at forstændige toldereren i Middelfart, at han ej skal fordrre videre af Melchior Ramberg end den ordinære strømtoold. Af erklæring fra toldereren Herman Friis i Middelfart erfarer kongen, at den under 7. aug. forleden udgangne befaling har givet årsag til irring og misforstand, som om kongens mening har været, at fremmede, som sejler gennem Bæltet, skal erlægge videre end den ordinære told, hvorefter toldereren har taget kaution af MR i Flensborg for så meget, som den ganske told af hans indehavende skibsladning kunne andrage, nemlig 384 rd. TB skal på kongens vegne advare toldereren, at han af MR ej fordrer videre end den ordinære og hidtil brugelige strømtoold efter Øresunds toldrulle og sidst udgangne toldordinans, og at han igen tilstiller pengene her udover efter nævnte kaution. FT, 7, 186. K. Incl. udat.

9. okt. (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om 10 falke, som H.M. har foræret landgreve Fritz, af dem, som nyligen er kommet fra Island. AU skal befale kongens falkonerer, som er kommet med dem, at han begiver sig med alle de falke, som han har hos sig, til Ringsted Kro, når landgreven kommer did, så denne selv kan udtage dem. Sjt, 33, 154.

10. okt. (Flensborghus) Henrik Villumsen fik brev anlangende de engelske traktaters udveksling og hans afsked fra England. HV skal på kongens vegne traktere med Protektoren af England, Skotland og Irland om udveksling af ratifikation af de sluttede traktater, om muligt in tertio loco, nemlig enten i Hamborg, Amsterdam el. andetsteds, inden den tid, som meldes i traktaterne. Kan han tilvejebringe det, skal han derefter tage sin afsked, rekommandere Piere Petkum til at forblive derefter in loco som kongens agent, til hvilken ende hermed også fremskikkes fornødent kreditiv og medfølgende instruktion. Efter at han på kongens vegne har forsikret Protektoren om at underholde al fortrolig venlig korrespondance, og at de oprettede traktater fra kongens side skal blive holdt, kan han med første lejlighed begive sig på hjemrejsen. Eftersom ingen hos kongen har anholdt om at blive inkluderet i traktaterne, skal han ej heller erin-

dre om nogens inklusion, med mindre De Herrer Staters kommissarier af De forenede Nederlande lader sig formærke derom. Sjt, 33, 153.

10. okt. (Flensborghus) En del lensmænd fik breve om at defrayere landgreve Fritz (Frederik) af Hessen, der agter at begive sig gennem Danmark til Sverige. Adressaten skal lade ham forskaffe selvtiende el. selvtolvte fornødne vogne med heste gennem sit len og defrayere ham med suite. Sjt, 33, 154. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO.

Lige sådant brev fik hr. Jørgen Brahe, hr. Henning Valkendorf, hr. Mogens Kaas om frie færger, hr. Ove Giedde, Jørgen Seefeld, hr. Niels Trolle, Otte Pogwisch, Arent von der Kuhla om frie færger.

10. okt. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om mageskifte, som Peder Vibe begærer. PV andrager, at han har tilforhandlet sig noget af kronens gods i Antvorskov len, som er udlagt til gældens afbetaling, nemlig i Sønderjellinge: Laurids Madsen, skylder årligen 1^{1/2} mk., 2 pd. byg, 1 td. havre; Peder Nielsen, skylder 1^{1/2} mk., 2 pd. byg, 2 td. havre. Gierslev s., Knudstrup: Jeppe Ibsen, 3^{1/2} pd. byg, 2 lam, 2 gæs; Peder Ibsen, 5 td. byg, 1 lam, 1 gås, 2 høns. Kirke Helsing s. og by: Niels Christensen, 1^{1/2} mk. 4 sk. 3 pen., 1 pd. rug, 2 pd. byg; Peder Eriksen, skylder 3 sk. grot, 3 pd. byg. Finderup s., Herslev: Hans Lauridsen, 1/2 lødemk., 3 pd. byg, 3 td. havre. Han begærer, at dette gods må omveksles med andre af kronens gde og gods i Antvorskov len, nemlig Tystofte: Hans Andersen, skylder 41 sk. 3 pen., 1 pd. rug, 1 pd. byg; Peder Esbensen, 41 sk. 3 pen., 1 pd. rug, 2 pd. byg; Rasmus Jensen, 1 dl. gæsteri, 3 pd. byg. Lundby¹: Peder Nielsen, 1 mk., 1^{1/2} pd. rug, 1^{1/2} pd. byg, 3 td. 1 skp. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns; Vincents Jensen, 1 mk., 1 pd. 6 skp. rug, 1 pd. 6 skp. byg, 2^{1/2} td. 1 skp. havre, 1 gås, 2 høns; Peder Pedersen, 30 sk., 2 pd. rug, 2 pd. byg, 4 td. havre, hvilke gde og gods PV begærer må forundes ham til magesk. mod førstnævnte, så han må beholde det i pant med lige konditioner. Kongen erfarer, at det begærede gods tilforn har været udlagt til kronens gæld lige så vel som det andet, men er kommet under lenet af årsag, at ikke så meget skulle udlægges derfra. Kongen beder WR med det forderligste erklære, om det gods, som PV begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, deslige om hver td. htk. kan agtes

lige så højt mod hverandre, og indskikke erklæringen i Kanc. Sjt, 33, 154. K.

1) Kopibogen har *Liungbye sogn*.

10. okt. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale Claus von Buchwald hans resterende hofjunkerbesoldning, som efter hofmønsterskriver Hans Boysens afregning udgør 450 rd. Sjt, 33, 156. Orig. i DKanc. B 179i. Indl. 8. aug.

10. okt. (Flensborghus) Bevilling til dr. Laurids Jacobsen, superintendent over Fyns stift, til at være forskånet for værgemålet for sine broderbørn. Efter begæring bevilger kongen, at LJ må være fri for værgemål for sin brors, afd. hr. Niels Jacobsens børn, eftersom han dog skal svare til Odense Gymnasiums skoles og de fattiges udestående penge efter fundatsen, så og derforuden dagligen besværes med sit embedes forretning, så at både han og børnene kan lide skade derover i fremtiden. Hvorimod hans endnu levende bror og svoger skal tænke sig at antage værgemålet. Ladendes det ingenlunde etc. FR, 6, 247.

10. okt. (Flensborghus) Bevilling for Hans Svendsen, boende ved Skanderborg Slot, til alene at måtte holde vin for Skanderborg, hvilket han har begæret. Af Anders Billes erklæring erfarer kongen, at det både for kirkerne deromkring og den rejsende er gavnligt, at der kan holdes vin fal. Kongen bevilger HS alene at handle med vin og det for den pris, den nu sælges for. JR, 12, 321. K.

10. okt. (Flensborghus) Erik Rosenkrantz fik brev om officersgårde i hans len. Efter hans forslag er kongen tilfreds, at han i nogen tid må forunde andre af kronens bønder dér i lenet den frihed for skat, arbejde og rejser, som de bønder en tid lang for 4 rd. årligt har haft, som bor på de gde, der i forrige tider er udlagt til officererne, eftersom han mener, at de ved den frihed skulle kunne komme på fode, og at de, som bor på officersgde, må gøre arbejde og give skat i de andres sted. Han skal derved gøre den anordning, at officererne derved intet afgår, men at landgilden til de gde, som nyder denne frihed, bliver solgt og pengene ligesom tilforn leveret til landkommissarierne, så og, at officererne igen bekommer de samme anviste og tilforn udlagte gde, om de i nogen tid selv vil besidde gårdene. Han skal have indseende med, at kronen intet afgår i årlig rettighed. JT, 13, 303. K.

11. okt. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Selio Marselis i Christiania betalt for 6.686 rd. 3 ort 23¹/₂ sk. af Drammens og Svinesunds toldsteder. Kongen erfarer, at SM hos kronen til 2. aug. sidst forleden efter afregning med ham har at fordre nævnte beløb for jern og søm leveret efter kontrakt. Adressaterne skal betale ham dette uden rente af først indkommende told af Drammens og Svinesunds toldsteder, efter at de foregående assignationer først er fuldgjorte. Sjt, 33, 156. Orig. i DKanc. B 179i.

11. okt. (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev anlangende betaling af Henrik Müller i Kbh. Kongen har lovet HM betaling af nærværende års skatter for den sum penge, han forstrakte kongen med forleden omslag, så også at erlægge rente af de penge, hvor han har kongens assignation på Skt. Annæ told over alt riget så og i kronens told i Kbh. af de midler, som er deputeret til gældens afbetaling, så vidt han kan befindes at tilkomme efter afregning, og han ej allerede har oppebåret på den ham gjorde assignation. Adressaten skal gøre den anordning, at HM bliver afbetalt for førnævnte to poster af de midler, som er nævnt. Sjt, 33, 157.

11. okt. (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om at lade betale Herman Mercker i Kbh. en andel rentepenge. Kongen har tilsagt HM hen imod førstkommende jul at erlægge renten af hans fordring, så vidt som han har kongens forsikring lydende på rente af de midler, som er deputeret til gældens aflæggelse. Adressaten skal gøre den anordning, at HM bliver fornøjet for renten af nævnte fordring. Sjt, 33, 157. (Tr.: KD, V, 380).

11. okt. (Flensborghus) Bestalling for Christen Therkelsen som skovri-der på Bornholm. Kongen forordner CT til med største flid og vindskibelighed at tage vare på kronens skove på Bornholm, at intet dyr skydes el. ødelægges, lille el. stort. Kommer han over nogen, som skyder el. ødelægger dyr, el. befindes nogen gående med lange rør uden for alfarvej i skovene, skal han gøre sin yderste flid, at han kan blive dem mægtig og føre dem til Hammershus Slot. Kan han ikke blive deres overmand, skal han følge efter dem og udspørge, hvem de er el. tilhører, og siden tilkendegive det for lensmanden, og ikke se igennem fingre med nogen. På samme måde med krybskytter af almuesfolk, og vil de ikke give ham besked, hvem de tilhører, har han fuldmagt til at skyde et lod i dem og ikke lide skade el. tiltale. Det er ham under høje-

ste straf forment uden befaling selv at skyde dyr el. forurette nogen af kronens bønder. Befindes nogen slig brøde hos ham, skal lensmanden lade ham straffe. Han skal have indseende med, at ingen holder geder, som kan løbe ind i skovene og gøre skade på underskoven. Kan han finde nogen geder, og de tilforn er forbudt, må han skyde dem el. lade dem drive til Hammershus Slot. Han skal også skyde hunde. Ligeledes skal han have indseende med, at intet hugges i skovene uden lensmandens bevill., og have agt på, at ingen af skovfogederne lader hugge nogen træer, uden de tilforn er mærket og udvist. Han skal forholde sig troligen og flittig efter sin ed og være lensmanden på Hammershus lydlig. For hans tjeneste bevilges han årligt til besoldning 16 gl. dl., en sædv. hofklædning og foder til en hest, og hver måned til kostpenge 4 dl., som lensmanden på Hammershus Slot årligt skal give ham. Det skal begynde fra brevets dato. SkR, 6, 359. K.

11. okt. (Flensborghus) Erik Juel og Malte Sehested fik brev om at overvære et mageskifte, som Jørgen Rosenkrantz vil gøre med Børglum Klosters bønder. JR har andraget, at Børglum Klosters Mark, som er lagt til klosterets avl, ikke alene er meget beblandet med bøndernes, men endog så indknebet, at den ikke kan holdes i hegn, som den burde, eftersom den er så fælligbunden med bøndernes, foruden anden fortræd og viderværdighed, som skal forårsages af nævnte bønderkøren både over og igennem klosterets mark, når de med pløjen, såen el. høsten skal til el. fra deres mark. Han agter derfor at gøre magesk. med dem med det andet jord, som skal ligge dem langt nærmere. Adressaterne skal møde til stede og have indseende med, at bønderne ej sker for kort. Dersom det kunne hænde sig, at JR blev forårsaget at lægge noget af jorden øde el. og, at han ikke bekvemmeligt kunne gøre dem fuldkommen udlæg, skal de kende på, hvad afslag de bør nyde i deres landgilde for det, de mister. JT, 13, 303.

12. okt. (Flensborghus) Lensmændene i Danmark fik breve om restans hos købstæderne. Kongen erfarer, at det af Rtk.s bøger befindes, at den meste del af købstæderne skylder deres årlige bys- og bådsmændsskat, somme for mange, somme for mindre. Adressaten skal tilholde borgmestre og råd i lenets købstæder med Rtk.kvittanser at bevise, hvorledes de har klareret disse skatter el. og fremlægge kgl. benådning, at de er forskånet. Det, der befindes uklareret, har de at erlægge til rentemestrene inden førstkommende Martini. Dersom de findes forsømmelige, skal de uden forskånsel give rente. Dersom nogen bys øvrighed be-

findes at have oppebåret nævnte skatter og beholdt pengene hos sig og anvendt dem til egen profit, skal de ikke alene betale den ordinære rente deraf, men bør også af adressaten tiltales ved retten, enten de er i live el. deres arvinger. Efter at adressaten har hændet dom over sådanne, vil kongen resolve over dommens indhold, hvorledes der skal forholdes, når han er forstændiget af adressaten. SjT. 33, 157. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO.

Lensmændene, som fik breve: Hr. Mogens Sehested. Hr. Sten Bille. Otte Krag. Manderup Due. Fru Margrete Grubbe. Malte Sehested. Erik Juel. Hr. Christian Friis. Fru Hilleborg Krafse. Henrik Thott. Erik Rosenkrantz. Gunde Rosenkrantz. Laurids Ulfeldt. Tyge Below. Hr. Henning Valkendorf. Hr. Mogens Kaas. Hr. Jørgen Brahe. Grev Rantzau. Wentzel Rothkirck. Hr. Hans Lindenov. Hr. Christoffer Urne. Jørgen Seefeld. Jørgen Seefeld. Hr. Niels Trolle. Otte Pogwisch. Arent von der Kuhla. Hr. Axel Urup. Christen Skeel. Hr. Frederik Reedtz. Fru Margrete Skeel. Hr. Ove Giedde. Hr. Knud Ulfeldt. Otte Thott. Hr. Henrik Lindenov. Hr. Niels Krabbe. Jacob Grubbe. Hr. Joakim Gersdorff. Philip Joakim Barstorff. Hr. Flemming Ulfeldt. Ove Skade.

12. okt. (Flensborghus) Bestalling for Hans Zeder til som kaptajn på Bornholm at lade sig bruge til lands og vands. Han skal være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Kongen bevilger ham til årlig besoldning lige som hans formand dér på landet har haft, og det skal begynde fra brevets dato. SkR, 6, 362.

13. okt. (Flensborghus) Mikkell Langemack fik brev på årligt at nyde 500 rd. for at fremføre tolden til hofstaten. ML er befalet at rejse til alle toldsteder i riget, såvel de, der er forordnet til kongens hofholdning, som de andre, for at føre pengene derfra til befalede steder. Kongen forunder ham til løn herfor årligt 500 rd., beregnet fra Philippi Jacobi 1654. Han må annamme de 200 rd. af pengene, han fremfører, af hvilket toldsted assigneret til hofholdning han lyster. De andre 300 rd. må han annamme af de øvrige toldsteder, hvor han vil. SjR, 23, 567. K.

13. okt. (Flensborghus) Rentemestrene fik breve om at betale dr. Peter Bülche, kongens livmedikus, hans resterende besoldning til 1. maj sidst forleden, hvilket efter hofmønsterskriver Hans Boysens afregning andrager 220 rd. SjT, 33, 159. Orig. i DKanc. B 179i.

14. okt. (Flensborghus) Christen Skeel fik brev om magasinkorn, skattekorn og mel. CS har begæret at vide kongens vilje på følgende pointer: Hvor skattekornet nærværende år skal leveres: Eftersom der ingen loftsrum findes på Tryggevælde dertil, skal han lade det henligge på de steder, som tilforn har været brugeligt. Magasinkornet, så vel som melet, som haves i forråd, og som CS beretter fordærvet af rotter og mus, skal han inden vinter ved rigtigt mål lade levere på Provianthuset ved Kbh. s Slot, hvorimod kongen vil lade erlægge lige meget af hver slags efter målet, om det skulle gøres fornødent. Fornødent skiberum skal han forskaaffe for ringest mulige pris og lade betale af leneets indkomst, og det skal blive ham godtgjort i regnskaberne. SJT, 33, 159. K.

14. okt. (Flensborghus) Tønne Huitfeldt fik brev om, at han må forløves i 6 uger til at rejse til Norge for at føre sin afd. søsters lig derop. Siden skal han igen indstille sig i sin befalede garnison. SkT, 8, 402.

14. okt. (Flensborghus) Mikkel Langemack fik brev om at åbne alle toldkisterne i Skåne og Blekinge, som er forordnet til hofstaten, og hidforskaaffe pengene deri til hofstatens fornødenhed. Han skal levere dem til Hans Boysen, kongens hofmønsterskriver, efter kongens tidl. befaling. SkT, 8, 402.

15. okt. (Flensborghus) Bevilling for Christoffer Gabel, kongens kamerskriver, til toldfrit at udføre en skibsladning egetømmer. CG skal med det forderligste skikke noget egetømmer og trælast, ladet i Jesse Clausen af Hindeloopens skib, Dat Watterhund, til Holland for at forhandles der. Kongen bevilger denne ene gang, at skibet må være toldfrit på kongens strømme, dog skal JC overlevere denne bevill. til tolderen på det første sted i riget, han angiver sig, da den ej skal gælde mere end denne ene gang. Sjr, 23, 567.

15. okt. (Flensborghus) Erik Juel fik brev om til hofholdningen at hidskikke 20 td. smør tillige med den havre, som er befalet, tagende derpå hofmarskallens bevis. JT, 13, 304.

16. okt. (Flensborghus) Bevilling for Otte Pogwisch til 3 års prolongation på forpagtningen af Faurholm Ladegårds jord, beregnet fra Philipp Jacobi førstkommende. Bønderne liggende til Frederiksborg skal drive ham så meget af jorden, som han agter at bruge til eget behov.

OP skal af jorden årligt give 400 sldl. og gøre rgsk. derfor. De bygnin-
ger, han lader opsætte, er på hans egen bekostning, og han må sælge
dem, når han vil el. ikke længere beholder jorden. Da han har an-
nammet jorden uden sæd, skal de, som får den efter ham, betale sæ-
den deri. Sjr, 23, 568. K.

16. okt. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at lade
Henrik Bishops enke bekomme betaling af Korsør toldkiste for Ro-
stockerøl. Hun har på adskillige tider i kongens vinkælder til hofhold-
ningen indleveret Rostockerøl, Barsbier og Convent, nemlig 11. maj
sidst forleden Rostockerøl 4 $\frac{1}{2}$ læst 5 td., td. beregnet for 11 mk. lyb.,
Barsbier 7 td., td. for 3 $\frac{1}{2}$ rd., Convent 6 td., td. 3 $\frac{1}{2}$ rd. Nok 12. juli Ro-
stockerøl 2 læster 5 td., Barsbier 1 læst, Convent 1 læst, td. for 11 mk. 8
sk. lyb. Nok for nylig på Flensborghus Rostockerøl 3 læster 2 td., Bars-
bier 1 td., Convent 11 td., td. i lige måde for 9 mk. lyb. Kongen er til-
freds, at hun må bekomme betaling derfor af toldkisten i Korsør, ind-
til hun er betalt. Og det vinter øl, som er akkorderet med hende at le-
vere med forderligste, er kongen tilfreds, at hun må blive betalt af
nævnte told, når Frederik von Ahlefeldts kvittering derpå bliver frem-
vist, at øllet er leveret efter den akkord, han har gjort med hende. Det
skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 159.

16. okt. (Flensborghus) Otte Pogwisch fik brev om at betale de kgl. be-
tjente ved Frederiksborg deres løn og kostpenge med korn af lenets
indkomst og lade det anslå efter land- el. kapitelskøb, eftersom han
bedst kan akkordere med dem, søgende så vidt muligt kronens bedste.
Det skal blive ham godtgjort på Rtk. Sjt, 33, 160. K. Orig. i Frederiks-
borg lensark., LAK.

16. okt. (Flensborghus) Hr. Axel Urup, Arent von der Kuhla, Otte Pog-
wisch og hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at indskikke fortegnelse på
årlige genanters udgifter af lenet, enten efter bestall. el. besoldning,
være sig i penge, proviant el. andet. Sjt, 33, 160. K. Orig. i Frederiks-
borg lensark., LAK.

Lige sådant brev fik AvdK om Kronborg lens udgifter, OP om Frede-
riksborg len, WR om Antvorskov len.

16. okt. (Flensborghus) Otte Pogwisch fik brev om at måtte forløves 4
uger fra Frederiksborg for at forrette sine magtpåliggende ærinder.
Sjt, 33, 161. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

16. okt. (Flensborghus) Otte Pogwisch fik brev om at måtte akkordere med mestermanden i Roskilde, at han årligen forretter for 100 sldl. skorstensfejerarbejde på Frederiksborg. Kongen erfarer, at skorstensfejeren ved slottet ej længere kan forestå sin bestilling, og er tilfreds, at OP handler med mestermanden i Roskilde om, at han påtager sig det for en årlig løn, nemlig 100 sldl. Sjt, 33, 161. K.

16. okt. (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om, når tid er, at lade slagte de svin, han bekommer til oldengæld, og hidskikke flæsket til hofholdningens fornødenhed, tagende Adam Henrik Pentz' bevis, hvorefter det skal blive ham godtgjort. FT, 7, 187. K.

17. okt. (Flensborghus) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev anlangende Antonius Knips bogholder Steen Knudsen og Johan Noen. AK har andraget, hvorledes hans tidl. bogholder, SK, har anstillet sig meget umanerlig imod ham i hans fraværelse, idet han efter byfogedens dom har ladet hans midler i Kbh. arrestere og vurdere, som skulle han være ham noget skyldig. Han mener sig forurettet ved byfogedens dom og agter at lade den indstævne for sin overdommer og med SKs egen hånd og revers bevise, at han intet er ham skyldig. Han har derfor begæret kongens befaling til adressaterne, at de skal være ham behjælpelig med at få godset, idet SK skal være løs og ledig og ingen vis bopæl har. Adressaterne skal tilholde SK og hans svoger JN, at de intet lader forrykke af AKs gods og middel, men igen lader det hensætte i hans tidl. bolig i nærværelse af hans tjener Johan Benitef, indtil sagen er lovligen indstævnet og påkendt. Dersom SK og JN ikke er vederhæftige el. intetsteds bosiddende, skal de tilholde dem, at de sætter adressaterne kaution indtil sagens uddrag. Sjt, 33, 161. K.

17. okt. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale Ove Skade hans resterende besoldning indtil datum, så meget, som han kan tilkomme efter bestallsbrevet. Sjt, 33, 162. Orig. i DKanc. B 179i.

18. okt. (Flensborghus) Gabriel Gomez, kongens generalfaktor og hofprovisor, fik brev på skibet Salvator, på ca. 80 læster, som kongen har forundt ham. Sjr, 23, 569.

18. okt. (Flensborghus) Å.b. om, at tolderne i Danmark skal sende Mikkil Langemack ekstrakt af indkommende told. ML er befalet efterhånden at indsamle alle indkommende toldpenge af toldstederne i

riget og levere dem på befalede steder. Det befales alle toldere og toldbetjente månedligt at tilstille ML en rigtig ekstrakt over al indkommende told og accise, så han kan rette sig derefter, når pengene udtales. Sjr, 23, 570. K.

18. okt. (Flensborghus) Gabriel Gomez fik pas til Vestersøen. GG agter med det forderligste med sit skib Salvator, ca. 80 læster drægtig, at lade udføre en del brændeved i Vestersøen gennem kronens strømme. Kongen befaler sine skibskaptajner, udliggere, toldere og toldbetjente o.a., som GGs skib hænder for at komme, at de lader det frit passere mod toldens erlæggelse ved kongens undersætter. Kongen begærer af fremmede, at de ingen forhindring gør samme skib. Sjr, 23, 570.

18. okt. (Flensborghus) Privilegium for Robert Colnet på glasbrænding. Kongen bevilger, at RC må bruge sit glasbrænderhåndværk i Danmark og Norge og i 10 efterfølgende år nyde toldfrihed, både på materie, som han lader hente udenlands, og på det glas, som han forskikker til lands el. vands uden riget el. ml. rigerne, og som befindes at være gjort på hans glasbrænderi. RC tilbyder derimod at lade brænde så fine kristlien glas som dem, der bliver indført, og forhandle dem 1 sk. lyb. ringere end dem, der sælges af udenlandske. Kongen vil lade ham udvise et frit hus i Kbh. til glasbrænderiet, og har til en begyndelse forundt ham den materie, som allerede findes i Kbh. RC skal efter eget tilbud årligt i 10 år forfærdige og uden betaling levere 50 ekstraordinære pokaler med glas dertil, stk. af 1 rd. Nok 250 store spidsglas à 12 sk., nok 500 ordinære spidsglas, stk. à 5 sk., nok 250 ølglas, stk. à 5 sk. Til det arbejde, kongen derforuden lader gøre hos ham, vil han selv forskaffe fornøden materie og brændeved. Sjr, 23, 570. (Tr.: KD, III, 432-33). K.

18. okt. (Flensborghus) Mikkel Langemack fik brev om at åbne alle toldkisterne på Bornholm, som er forordnet til hofstaten, og hidforskaffe pengene deri til hofstatens fornødenhed, tilligemed toldpengene af Skåne og Blekinge, efter kongens tidl. befaling. SkT, 8, 403.

19. okt. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at lade hr. Hannibal Sehested bekomme 2.000 rd. af toldkisten i Kolding. SB skal efter tidl. ordre og indtil videre lade JS som tilforn bekomme de 2.000 rd. af

hans pension, som han årligt er bevilget af toldkisten i Kolding, nemlig $\frac{1}{2}$ til hver Philippi Jacobi og den anden $\frac{1}{2}$ til hver Martini. Det skal blive SB godtgjort. JT, 13, 304. Orig. i DKanc. B 167a.

20. okt. (Flensborghus) Bevilling for Hans Ripstdorff til at være buntmager. Kongen antager HR som buntmager, i hvilken tjeneste han skal være tro og troligen omgås det, han betros at forarbejde el. forvare, og ikke forbytte el. fortuske det. For sin tjeneste får han årligt 30 rd., hvilket skal begynde fra brevets dato. Rentemestrene befales at betale ham dette. Sjr, 23, 569. K.

20. okt. (Flensborghus) Hr. Frederik Reedtz fik brev anlangende Poul Poulsen, studiosus, som begærer at være kapellan. PP har andraget, at Udby kald i Vordingborg len, hvortil kongen har jus patronatus, betjenes af en meget gl. mand, mag. Jens [Nielsen Woldum], så at han for sin høje alderdom ikke kan forestå sit kald med frugt. Han begærer derfor, at han må forordnes til kapellan og nyde noget derfor. FR skal erkynlige sig om dets beskaffenhed, og dersom det befindes rigtigt, er kongen tilfreds, at PP efter lovlig medfart må være hans kapellan og nyde noget af kaldet, som FR kan eragte ret og uden præstens skade, såfremt PP findes dygtig. Sjt, 33, 162. K.

21. okt. (Flensborghus) Bevilling for hr. Wentzel Rothkirck til Krosgård til toldfrit at indføre 2 td. Hamborgerøl denne ene gang til hans egen fornødenhed. Sjr, 23, 571.

21. okt. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at måtte lade bero med tiltale mod de 4 rådmænd og byfogeden i Slagelse, som har været i Oluf Pedersens bo. Item om 2.000 dl. til dr. Peter Bülche, kongens livmedikus. Af WRs angivende erfarer kongen, at han har anfanget en proces mod 4 rådmænd og byfogeden i Slagelse, som har begivet sig i boet efter den dræbte OP, som ombragte sig selv, og dér åbnet og gennemset det, der var dér, førend WRs fuldm. var overværende. Da kongen af WRs erklæring erfarer, at deres skyld ikke er så stor som deres forseelse af misforstand og uagtsomhed, er han tilfreds, at han lader processen falde og ej holder dem til kønsed. Dog skal de lade deres prætension om den dræbtes hovedlod falde, hvorom de har taget stævning til førstkomende herredage, endog den er tilkendt kongen ved bytinget og landstinget. Siden skal han af den dræbtes bo og hovedlod lade PB bekomme 2.000 rd. efter forrige ordre. Sjt, 33, 163. K. Incl. 27. juni 1656.

21. okt. (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff fik brev om, at Jørgen Bremer må være tolder i Køge. Det er for kongen berettet, at toldereren i Køge er død, og han er tilfreds, at JB må blive tolder. JG skal forordne ham dertil og tage ham i ed. Sjt, 33, 164.

21. okt. (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om at tinge pagerne i kost i Ribe. Han skal handle med én i Ribe, der kan holde kongens pager og deres præceptor til kost. Det, han udlover derfor om ugen, skal han betale af lenets indkomst. Her foruden skal han også betale 59 rd., som pagerne til 11. okt. er blevet skyldige dér i byen for deres kost. Så og til pagernes anden fornødenhed levere deres præceptor 40 rd. og for et halvt års salær til ham selv 50 rd. Det skal alt blive ham godtgjort efter rigtigt bevis på Rtk. JT, 13, 304.

22. okt. (Flensborghus) Hr. Niels Trolle fik brev om, hvorledes han skal sælge skattekornt, som bønderne skal give i skat og han gøre i penge, hvilket han har begæret at vide. Kongen er tilfreds, at han sælger det dyrest muligt, enten efter kapitelskøb, efter højeste landkøb el. som han sælger sit eget korn. Sjt, 33, 164. K.

24. okt. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at lade betale kansleren, hr. Christen Thomesen (Sehested), hans resterende besoldning til 1. maj sidst forleden, hvilken efter hofmønsterskriver Hans Boysens afregning andrager 480 rd. Sjt, 33, 164.

24. okt. (Flensborghus) Peder Charisius fik brev om at undskylde hos (General)staterne, at der ej før er svaret på deres skrivelse af H.M., så og at foreslå, at sagen kunne komme til kommissarier. Hvad De Herrer Generalstater af De forenede Nederlande nyligen ved deres skrivelse har begæret af kongen, kan PC se af hosføjede kopi af deres skrivelse. Han skal ved først givne lejlighed på bedste manér undskylde, at kongen ej har svaret så hastigt på deres skrivelse. Derhos skal han tilkendegive, at kongens intention er, at sagen kommer til konference ved kommissarier, som er forordnet af begge parter. Dersom han finder at Generalstaterne inklinerer dertil, hvilket kongen ej påtvivler, skal han med det forderligste forstændige kongen derom, på det han kan resolve derpå. Sjt, 33, 164.

24. okt. (Flensborghus) K.M.s skøde på gods, Erik Rosenkrantz har bekommet til mageskifte. ER har for magelæg til kongen udlagt gde og

gods i Øster Lisbjerg h., Todbjerg¹ s., Linå:² Troels Pedersen, skylder årligen 1 ørte rug, 2 ørter byg, 1 ørte havre, 1 ott. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 6 skp. byggæsteri, skov til 1½ svin; Christen Nielsen, smst., 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 ott. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 6 skp. gæsteri, skov til 1½ svin; Jens Pedersen, smst., 1 ørte rug, 2 ørter byg, 1 ørte havre, 1 ott. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 6 skp. byggæsteri, skov til 1½ svin; Niels Sørensen, 1 ørte rug, 2 ørter byg, 1 ørte havre, 1 ott. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 6 skp. byggæsteri, skov til 1½ svin. Todbjerg s., Balle: Jens Iversen, 1 ørte rug, 2½ ørte byg, 2 ørter havre, 1 ott. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns. I lige måde havde han af sit jordegods udlagt til Århus Kapitel 1 gd., liggende i Øster Lisbjerg h., Todbjerg s., Linå: Jens Sørensen, 1 ørte rug, 2 ørter byg, 1 ørte havre, 1 ott. smør, 1 svin, skov til 1½ svin, den øvrige landgilde af denne gd. skal årligt ydes til Århus Hospital, eftersom den findes specificeret ved hospitalets gård, men al herligheden følger kapitlet. Herforuden har han og udlagt til Århus Hospital 1 gd. i Todbjerg s., Linå: Søren Tostesen, 1 ørte rug, 2 ørter byg, 1 ørte havre, 1 ott. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 6 skp. byggæsteri, skov til 1½ svin; og eftersom denne gd. ej kan opløbe i landgilde så højt som hospitalets gods, har ER udlagt til hospitalet en andel af en gårds landgilde, som Jens Sørensen i Linå påbor, og nu er udlagt til kapitlet, nemlig 6 skp. byg, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, hvilket årligt skal ydes til hospitalet, med al godsets ejendom, herlighed osv. Kongen har til fyldest vederlag igen udlagt til ER af kronens, kapitlets og hospitalets gde og gods i Øster Lisbjerg h., Hornslet s., Eskerød hgd.;³ Christen Madsen, 4 ørter rug, 5 ørter byg, 3 ørter havre, ½ td. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 får, 1 lam, 1 gås, 2 skp. havre, 4 høns, skov til 60 svin. Todbjerg s., Sønder Bendstrup: Peder Andersen, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 2 ørter havre, 1 ott. smør, 1 svin, 8 hofheste. Mørke s., Balle: Peder Rasmussen, 2½ td. rug, 2 td. 2 skp. byg, 5 td. havre, 1 ørte gæsterihavre, 1 ott. smør, 5 slmk. I stedet for 1 td. sild, 1 svin, 1 lam, 1 gås, 4 høns. Nok Århus Kapitels gde og gods i Øster Lisbjerg h., Mørke s., Balskov: Jens Bjørnsen, 1½ ørte rug, 1½ ørte byg, 9 skp. byggæsteri, 2 skp. gåsehavre, 1 svin, 1 gås, 4 høns, skov til 4 svin. Nok af Århus Hospitals gde og gods i Balskov: Tyge Pedersen, 3 ørter byg, 3 ørter rug, 1 svin, 2 dl. gæsteri, 1 dl. engpenge, 8 svins olden. Hvilke gde og gods med al deres ejendom etc. Ordinær stil. JR, 12, 322. (Udt.: Kr. Sk., 48-49).

1) Kopibogen har *Thøbyerg*. 2) Kopibogen har *Linov*. 3) Betegnelsen *hovedgård* er uforståelig; tidligere, jf. s. 139, står da også *Offuergaard*.

24. okt. (Flensborghus) Erik Rosenkrantz' genbrev til K.M. efter ordinar stil, mutatis mutandis. Til vitterlighed Erik Krag, Steen Hohendorff. 12, 324.

24. okt. (Flensborghus) Endnu et Erik Rosenkrantz' genbrev til Århus Hospital. Til vitterlighed Erik Krag, Steen Hohendorff. 12, 324.

24. okt. (Flensborghus) Erik Rosenkrantz' genbrev til Århus Kapitel. Ordinær stil, mutatis mutandis. Til vitterlighed Erik Krag, Steen Hohendorff. 12, 324.

24. okt. (Flensborghus) Gunde Rosenkrantz fik brev om at annamme Erik Rosenkrantz' mageskiftegods under Kalø len. ER har for mangelæg til kronen udlagt gde og gods af sit jordegods i Øster Lisbjerg h., Todbjerg¹ s., Linå:² Troels Pedersen, skylder årligen 1 ørte rug, 2 ørter byg, 1 ørte havre, 1 ott. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 6 skp. byggæsteri, skov til 1^{1/2} svin; Christen Nielsen, smst., 1 ørte rug, 2 ørter byg, 1 ørte havre, 1 ott. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 6 skp. gæsteri, skov til 1^{1/2} svin; Jens Pedersen, smst., 1 ørte rug, 1^{1/2} ørte byg, 1 ørte havre, 1 ott. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 6 skp. byggæsteri, skov til 1^{1/2} svin; Niels Sørensen, 1 ørte rug, 2 ørter byg, 1 ørte havre, 1 ott. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 6 skp. byggæsteri, skov til 1^{1/2} svin. Todbjerg s., Balle: Jens Iversen, 1 ørte rug, 3 ørter byg, 2 ørter havre, 1 ott. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns. GR skal annamme nævnte gde og gods under lenet, indskrive det i jordebogen og årligt gøre rgsk. for den visse og uvisse rente og indkomst. JT, 13, 304.

1) Kopibogen har *Tøyberg*. 2) Kopibogen har *Linov*.

25. okt. (Flensborghus) Jørgen Rosenkrantz fik brev om, når han besøges derom og plads bliver ledig, i Sorø Skole at indtage hr. Niels Poulsens sønner i Vejrum ved navn Poul og Frands Nielsen, forholdende sig mod dem med disciplin o.a. lige ved andre skolebørn dér. SjT, 33, 165. K.

26. okt. (Flensborghus) Ove Skade, hr. Flemming Ulfeldt og Philip Joakim Barstorff fik brev om at hidskikke fortegnelse på alle species af deres lens jordebog, og hvad hver kan sælges for. Adressaten skal med forderligste til Flensborghus hidskikke en rigtig fortegnelse på jordebogens visse indkomst af lenet og derhos specificere, hvor højt

han for penge i nærværende år kan sælge hver species, idet han gør sit bedste til, at kornet kan sælges dyrest muligt. Hvad han bliver budt, skal han straks forstående kongen, førend han slutter noget fuldkomment køb, og herpå vente kongens resolution. SmT, 8, 87. K.

Lige sådant brev fik FU og PJB.

26. okt. (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om en gård i Riberhus len, som hr. Gregers Krabbe begærer fri for ægt og arbejde. GK andrager, at han har været forårsaget ved dom at lade tage i betaling en gård tilhørende delefogeden Villum [Han]sen i Tanderup i Riberhus len, for det, han har oppebåret af det uvisse i sit delefogderi, uanset at GK på Rtk. har gjort rigtighed derfor. Han begærer, at hans tidl. skriver, Christen Thomsen, i 1-2 år må beholde denne gård fri for ægt og arbejde, dog uden nogen forskånsel på landgilde el. skat el. andre årlige udgifter, på det han desto snarere kunne bekomme en anden, som kan besidde den, så at GK igen kan bekomme sine penge, som gården er taget for. MS skal erklære, om GKs begæring kan bevilges uden skade for de andre bønder i lenet, og med det forderligste tilstille kongen erklæringen. JT, 13, 305.

27. okt. (Flensborghus) Bevilling for jomfru Karen Bille til at sælge sit arvegods efter afdøde Tønne Bille. KB har begæret bevill. til med sine lavværgeres samtykke at sælge en del gods i Fyn, som er tilfaldet hende arveligen efter hendes farbror, TB. Af erklæring fra hendes bror og rette lavværge Christoffer Bille til Mejlgård erfarer kongen, at hendes begæring er til hendes gavn. Kongen bevilger derfor, at hun må sælge dette gods og anvende pengene med hendes lavværgeres samtykke. Forbydendes etc. FR, 6, 248. K.

27. okt. (Flensborghus) Otte Krag, Jørgen Kruse, Jørgen Rosenkrantz og Morten Skinkel fik brev om at være kommissarier på skifte efter Christoffer Pax. Der skal holdes skifte efter CP, ml. fru Hilleborg Bille og hendes søn. Adressaterne får fuldmagt til som kommissarier at overvære skiftet og på belejlig tid og sted indstævne arvingerne med deres værger for sig, skiftende alting ml. dem efter loven, være sig jordegods, løsøre, tilstående el. bortskyldig gæld. Dersom nogen tvistighed kunne falde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom

en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 306.

27. okt. (Flensborghus) Jørgen Seefeld fik brev om at være lavværge for fru Hilleborg Bille, enke efter Christoffer Pax, på skifte med hendes søn efter hendes afd. husbond. HB har andraget, at hun på skifte med hendes søn efter CP behøver en lavværge, som kan have indseende med, at hun vederfares den del, ret er. JS skal være hendes lavværge på skiftet, havende indseende med, at alt går lovligt til. JT, 13, 306.

28. okt. (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om af fru Anne Margrete von Gøtzen, enke efter Jørgen Schulte til Finstrupgård, i Fåborg at annamme en del rug, som hun har udlovet. Han skal lade det henlægge blandt andet udgivet korn i god forvaring. FT, 7, 187. K.

28. okt. (Flensborghus) Ove Skade fik brev om intet at lade spinde hos bønderne i denne sygdomstid i Nykøbing len. Som det sædvanligt har været, behøver han ej heller at lade indkøbe hertil. SmT, 8, 88. K.

28. okt. (Flensborghus) Ove Skade fik brev om bøndernes ærtevænger i Nykøbing len. Han skal på kongens vegne gøre alvorligt forbud på Falster mod, at kronens bønder fordrister sig at indtage nogen ærtevænger dér i lenet, så at underskoven derved fordærves, eftersom de også selv derforuden lider skade ved sådanne ærtevænger, idet de fordærver jorden med ærterne, som de sår deri. SmT, 8, 88. K.

28. okt. (Flensborghus) Ove Skade fik brev om at gøre anordning ved færgestederne i Falster om alt, som bliver skudt og overført. Kongen kommer i forfaring, at der på Falster undertiden findes dyr skudt, og det kan ej vides, hvem der skyder dem. På det sligt kan forekommes, skal OS gøre den anordning, at færgemændene, såvel i Gåbense som i Guldborg færge, på kongens vegne alvorligen tilholdes at holde rigtig fortegnelse ved dag og datum på alle de skytter, som med noget vildt, lidet el. stort, bliver overført fra Sjæll. gennem Falster til Loll. el. fra Loll. gennem Falster til Sjæll. Fortegnelserne skal de lade levere på Nykøbing Slot, når der er behov el. det begæres, på det man kan erfare, hvad vildt der bliver overført på færgestederne. SmT, 8, 88.

28. okt. (Flensborghus) Mag. Laurids Christensen Thrane, sognepræst til Viborg Domkirke, fik brev på et vikarie i Århus Domkirke. Efter begæring har kongen formedelst den ringe indkomst, som sognepræsten til Viborg domkirke har at leve af, givet denne det vikarie i Århus Kapitel, som vakerer efter afd. Jacob Ørn, Vicariatus Sti. Johannes, hvilket sognepræsten, som nu er, LCT, og efterkommere skal beholde, og være undergivet den gejstlige ordinans, som er udgået om religionen, og kapitlets statutter, holde bønderne ved lov og ret og ikke besvære med usædvanligt pålæg og ej heller forhugge de skove, der ligger til. Thi forbyder vi etc. JR, 12, 324.

29. okt. (Flensborghus) Hr. Christian Friis fik brev om at forordne Johan Evertsen til at eksercere de nyantagne artillerifolk. Kongen erfarer, at en stor del af de gamle, eksercerede folk ved feltartilleriet er døde af den skadelige pestilens. I deres sted er antaget andre ueksercerede, som dog ikke kan blive eksercerede, eftersom officererne enten er forløvede fra stedet el. døde. Kongen er tilfreds, at en løjtnant, JE, antages og forordnes til at eksercere dem og nyde stykløjtnanttraktament. Sjt, 33, 165. K.

29. okt. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at lade Jens Lassen bekomme korn for 800 rd. JL andrager, at han efter nøjeste fortingning med adressaterne i 1653 forstrakte kongen med en del varer, hvoraf størstedelen resterer ubetalt med 800 rd. Han begærer, at han må bekomme korn i betaling. Kongen er tilfreds, at de lader ham bekomme korn efter landkøb el. renteritakst, eftersom de bedst kan akkordere med ham til kronens fordel. Sjt, 33, 166. Orig. i DKanc. B 179i.

29. okt. (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om at gøre anordning om, at Tønne Huitfeldts norske underofficerer under dennes kompagni i Helsingborg bliver betalt, enten af landekisten i Skåne el. ved andre midler, for det, de kan restere af deres traktament fra 18. okt. til 18. dec. 1653. SkT, 8, 403. K.

29. okt. (Flensborghus) Dr. Johan Crendshaffner og dr. Christen Henrich fik brev om at eksaminere apoteket i Viborg og Århus. For kongen er indkommet adskillige klager over apotekerne i Viborg og Århus, at de ikke er således forsynet, som de bør efter privilegierne. Adressaterne skal straks begive sig dertil og gennemse dem, om de er så forsvarli-

gen forsynet, som de bør. Hvorledes de finder dem, skal de under deres hænder give beskrevet fra sig og med forderligste indskikke i Kanc. JT, 13, 307.

29. okt. (Flensborghus) Rigens marsk fik brev om, at fru Mette Grubbe til Philippi Jacobi førstkommende må være fri for den rostjeneste, som holdes af Skivehus. JT, 13, 307.

29. okt. (Flensborghus) Laurids Ulfeldt fik brev anlangende Maren Sørensdatter af Horsens. MS har andraget, hvorledes hendes nuværende mand, Peder Nielsen, var trolovet med en anden kvinde i Malmø, Anna Jacobsdatter, førend han kom i ægteskab med hende. Han er af Lund Kapitel fradømt AJ og skal blive hos MS, eftersom han ingen legemlig omgængelse har haft med den anden. Dog er han efter denne kapitelsdom blevet sagsøgt af LU og ved retten tiltalt for slig forargelse og ved Horsens byting dømt til at straffes på Bremerholm. Hun begærer, at han må benådes for denne straf, eftersom hun ved højeste ed benægter at have vidst, at PN havde indladt sig med den anden. Da kongen af alle sagens omstændigheder erfarer, at PN ingen legemlig omgængelse har haft med AJ, er han tilfreds, at han denne gang benådes, dog skal han, eftersom LU agter, at han kan, udgive noget til de fattige i Horsens og udstå kirkens disciplin ved åbenbart skrifte. JT, 13, 307.

30. okt. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om oldensvin, som skal hid til hofholdningen. Når tid er, skal han indsamle de skovsvin, som han i år bekommer til oldengæld i lenet, og tilkendegive Adam Henrik Pentz, hofmarskallen, hvor mange de er, og hvornår de kan blive drevet hen til Haderslevhus len, hvor de kan blive annammet og ført hen til hofholdningen. Han skal tage AHPs bevis derpå, og det skal blive ham godtgjort. JT, 11, 308.

1. nov. (Flensborghus) Henrik Villumsen Rosenvinge fik brev om at forrette adskilligt med Simon Petkum, kongens agent dér, før han rejser fra landet. Kongen beder HVR før dennes bortrejse fra London tilstille SP alle de supplikationer, som er leveret ham om kongens undersåtters partikulære sager, som er begyndt i England og endnu hænger i proces. Kongen vil også lade ham bekomme noget til at holde en korrespondent i de havne, hvor den eng. armatur til søs sker, særdeles Dover el. Dūnes, så og Porthmouth (Porsmūyen) el. Plymouth (Pley-

müyen), det skal HVR lade ham forstændige. Når han forstændiger kongen, hvor meget han årligt behøver til en korrespondent på hver af de nævnte steder, vil denne resolve derpå. SJT, 33, 166. K.

1. nov. (Flensborghus) Lensmændene i Fyn, Langeland, Loll. og Falster fik brev om at åbne toldkisterne i deres len, hr. Jørgen Brahe undtaget. Kongen har befalet Mikkel Langemack straks efter Martini at udtage pengene af toldkisterne i Fyn, Langeland, Loll. og Falster. Adressaterne skal, når han el. hans fuldm. besøger dem, lade toldkisterne i lenet åbne og lade pengene, som ikke allerede er assignerede, være ML og hans fuldm. følgagtig. FT, 7, 188. K.

[Lensmændene:] Tyge Below. Hr. Henning Valkendorf. Hr. Mogens Kaas. Grev Rantzau. Ove Skade. Hr. Flemming Ulfeldt. Philip Joakim Barstorff.

1. nov. (Flensborghus) Mikkel Langemack fik brev om med det forderligste efter Martini at åbne toldkisterne i Fyn, Langeland, Loll. og Falster, den i Assens undtaget, udtage pengene, som ikke allerede er assigneret til andre, og overlevere dem til rentemestrene. FT, 7, 188. K.

1. nov. (Flensborghus) Erik Juel fik brev anlangende fhv. rådmand Thomas Lauridsens efterladte bo i Ålborg. Af EJs beretning erfarer kongen, at TL for nogen tid siden er død og har efterladt sig stor vidtløftighed, så arv og gæld er blevet fragået. Herved har borgmestre og råd i Ålborg været forårsaget at indkalde kreditorerne i hans efterladte bo til 11. dec. til at annamme det, de kan tilkomme. EJ skal tilholde borgmestre og råd, at de forordner 4 el. 6 uvildige mænd, som til bedste for de indenlandske så vel som de udenlandske kreditorer kan foretage TLs bøger og føre afregning med debitorerne om det, de findes anskrevet for, så det kan være til ende til kreditorernes ankomst. De, der efter bøgerne findes skyldige, skal indstævnes af de dertil forordnede mænd til at gøre rigtighed, og dersom de har rgsk. og fordring at gøre, skal de til nævnte tid gøre rigtig afregning. Såfremt nogen, som bliver indstævnet, ikke møder, har de siden at tilregne sig selv den skade, de kan bekomme deraf. JT, 13, 308.

1. nov. (Flensborghus) Mikkel Langemack fik brev anlangende at føre toldpengene til Flensborg. ML skal ved sin tjener føre alle toldpenge af Jyll. til Flensborg og levere dem til Erik Krag mod kvittering, hvorefter det skal blive ham godtgjort. JT, 13, 309. K.

1. nov. (Flensborghus) Hr. Henning Valkendorf, Laurids Ulfeldt, Henning Pogwisch og Herman Kaas fik brev om at handle ml. hr. Steen Bille og Ebbe Gyldenstjerne om Koldinghus' ladegård. Adressaterne får fuldmagt til som kommissarier på belejlig tid og sted at indstævne SB og EG og efter fremlagte dokumenter og det, der befindes betalt på Rtk., enten forhandle med dem i mindelighed, hvad de eragter, det kan have kostet at opbygge ladegården ved Koldinghus Slot, el. adskille dem ved endelig dom, angående det, SB skal give EG i penge for det, han har bekostet på ladegården. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 309.

2. nov. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at forordne Vrandrup bønder til at age den jyske post til og fra Haderslev indtil sygdommen i Kolding forlindres. SB skal gøre den anordning, at bønderne fører posten til og fra Haderslev, hvorimod de, som hidindtil har ført posten, i de andres sted igen kan gøre arbejde til Koldinghus. Eftersom SB mener, at Vrandrup bønder ikke har så gode heste, som dem i Seest, skal han dog mage det således, at posten indkommer, og at bønderne ej besværes for meget, indtil Gud igen gør nogen forlindring til det bedste med sygdommen i Kolding. JT, 13, 310. K.

3. nov. (Flensborghus) Bestalling for Mathias Carstensen til at være rejsekøkkenskriver i stedet for Hans Hansen, nu proviantskriver på Kbh.s Slot. Han skal være kongen huld og tro, ramme hans bedste og hindre skade. Han skal næst hofkøkkenskriveren, Laurids Jørgensen, og i hans fravær have flittig indseende i køkkenskriveriet og spisekældrene. Især skal han tilkendegive sin troskab i alt det, der bliver leveret til hofstaten i hofkøkkenskriverens fraværelse, og forholde sig dermed efter hofmarskallens befaling. Han skal bevise hofmarskallen og køgemesteren tilbørlig respekt og være hofkøkkenskriveren behjælpelig i alt, forfærdige ugeregnskaberne og ellers være villig i alt. Han skal ikke bruge underslæb i indtægt og udgift, ej heller være nogen følgagtig for gunst, hverken i hoffet el. udenfor, uden hofmarskallens ordre. Han skal rette sig efter hofkøkkenskriverens bestall., hvoraf er meddelt ham kopi. Kongen bevilger ham til årlig besoldning 100 rd., som skal erlægges ham på de steder, hvor kongens hofbetjente herefter be-

kommer deres besoldning, foruden de drikkepenge, som gives i køkkenskriveriet, hvori han skal participere ligesom sin formand. Det skal begynde 1. maj 1655. Sjr, 23, 572. (Nævnt CCD, VI, 174). K.

3. nov. (Flensborghus) Laurids Jørgensen fik brev på at være hofkøkkenskriver. Han skal være kongen huld og tro, ramme hans bedste og hindre skade. Især skal han lade sig finde tro, når noget leveres af le-nene el. Provianthuset til kongens hofstat, være sig korn, smør, flæsk, talg, øksne, får, lam, svin o.a., så intet annammes uden det, der befindes godt. Befinder han det anderledes, skal han tilkendegive det for hofmarskallen el. i hans fraværelse hofkøgemesteren. Når viktualier bliver købt for rede penge el. kredit, skal hofkøkkenskriveren efter hofordningen tilkendegive det for hofmarskallen el. i hans fraværelse hofkøgemesteren, og intet handle uden deres samtykke. Han skal have indseende med udspisningen af alle viktualierne, som dagligt og til hvert måltid gøres fornødent i køkkenet, så intet forkomes el. uddeles på steder, hvor det ikke henhører, men bliver udspist efter hofmarskallens anordning, nemlig ved hvor mange borde og hvor mange retter, der skal gives på hvert bord, så at spisningen hverken formeres el. formindskes uden hofmarskallens viden. Han skal ikke bortgive noget til nogen uden for hoffet for at erlange gunst og venskab uden hofmarskallens samtykke. Til hvert måltid skal han ved underskrevet seddel tilkendegive køgemesteren, hvad han har leveret til køkkenet, og når det bliver anrettet, skal han selv være til stede, men er han forhindret formedelst vigtigt forfald, skal rejsekøkkenskriveren være der og ikke skriverdrengene alene antegne det, der forfalder i køkkenet. Til hvert måltid skal han give hofmarskallen og køgemesteren en seddel på udspisningen ved anrettelsen på alle borde og retter efter hofordningen, på det hofmarskallen kan have bedre rigtighed, når ugeregnskabet skal underskrives, og køkkenskriveren være uden mistanke. Hofmønsterskriveren er også forpligtet, når ugen ender, at slutte sit ugeregnskab og i næst påfølgende uge overlevere sit rgsk. til hofmarskallen, når han gør anfordring til at underskrive. Han skal tilkendegive hofmarskallen, når han bekommer rede penge, så at denne ved underskrivelsen af ugesedlerne kan erfare, hvad der bliver indkøbt med rede penge, og at kreditten ikke bliver brugt for meget; så og, at folkene, som tilforn blev spiset i borgestuen, bekommer deres kostpenge. Han skal ikke tillade nogen indkøbere el. skriverdrengene at komme ind i køkkenskriveriet uden hofmarskallens el. køgemesterens vidende, og ingen antages dertil, uden

at de er kendt som komne af ærlige folk og stiller kaution, eftersom samme indkøbere har barpenge under hænder. Hofmarskallen skal derfor have indseende med, at der uden al passion dertil bliver antaget sådanne personer, som er tjenlige. Herforuden skal hofkøkken-skriveren bevise hofmarskallen og køgemesteren tilbørlig respekt, og levere sine rgsk. på Rtk., efter at de er underskrevet af hofmarskallen. For hans tjeneste giver kongen ham 150 kur.dl. og en hofklædning på hans egen person og på en indkøber 20 kur.dl. og en hofklædning, deslige på 2 skriverdrengene 2 kur.dl. og 2 hofklædninger, hvilken besoldning skal erlægges ham på de steder, hvor kongens hofbetjente herefter bekommer deres besoldning, hofklædningerne på Klædekammeret. De drikkepenge, som gives i køkkenskriveriet, skal han participere i ligesom sin formand. Det skal begynde 1. maj 1655. Sjr, 23, 573. (Nævnt CCD, VI, 174, med bemærkning, at det er anset for unødvendigt at indtage instruksens tekst).

3. nov. (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om at lade Peder Pedersen, renteskriver, og Johan Steenkuhl, borger i Kbh., bekomme deres betaling for krudt af subsidiepenge, som er kommet fra Generalstaterne og står i beredskab hos Herman Isenberg i Kbh. Adressaten skal gøre anordning herom. Sjt, 33, 166.

4. nov. (Flensborghus) Theodor Lente, kongens holstenske råd og kammersekretær, fik for sig, sin hustru og arvinger brev på at være fri for 6.- og 10.-penge, om nogen af dem vil flytte fra Danmark. Sjr, 23, 576.

4. nov. (Flensborghus) Theodor Lente fik brev på at måtte anordne, hvorledes der efter hans død skal forholdes ml. hans hustru og børn. TL har begæret at måtte bevilges potestas testandi, så at han må disponere formue ml. hustru og børn. Da han er kongens holstenske råd og ty. sekretær, er han ikke direkte undergivet den danske lov, og for at der ikke skal gives årsag til uenighed ml. hans arvinger, bevilger kongen dette, så det, han disponerer imellem dem, efter bogstavens indhold skal efterkommes efter hans død. Sjr, 23, 576. K.

4. nov. (Flensborghus) Hans Boysen fik brev om at give Columbe de Beaufort 100 rd. til husholdning, beregnet fra 1. sept. til april måneds udgang, eftersom han for den grasserende sygdom har måttet forflytte sin ganske familie. Det skal blive HB godtgjort. Sjt, 33, 167. K.

4. nov. (Flensborghus) Overskænken fik brev om at lade Columbe de Beaufort af kongens kælder bekomme en amme fransk vin¹ og månedligt 2 td. spisekælderøl. Sjt, 33, 167. K.

1) Overskriften har *rhinskvin*.

4. nov. (Flensborghus) Bevilling for Thue Svendsen af Øster Emmitslev i Gønge h. og Johanne Andersdatter af Vester Emmitslev i Gønge h. til ægteskab. Hun er beslægtet i 3. led med hans tidl. hustru Elline Troelsdatter, dog skal de bevisliggøre, at de ikke er nærmere beslægtet. SkR, 6, 362. K.

4. nov. (Flensborghus) Hr. Jens Berntsen Falenkamp, sognepræst til Nykirke i Nørrejyll., fik oprejsning i en sag. JBF andrager, hvorledes hans søn, som han har holdt til skole i Horsens, på Hellig Trefoldigheds søndag, den 21. maj sidst forleden er omkommet i Lindskov ved Horsens. Han agter igen på ny at lade sagen påtale, eftersom synsmændene af Horsens, som 22. maj derefter i hans fraværelse har synet hans døde søns legeme, til bytinget ganske har forbigået kendetegn til dødsårsagen, hvilket dog andre synsmænd, siden han er kommet hjem til hans hus den 30. maj, har synet og siden vundet deres syn til Nørvang herredsting den 31. maj. JBF begærer derfor oprejsning til igen at påtale sagen ved lov og ret. Kongen oprejser sagen, dog skal han straks gøre den anhängig og lovligen forfølge den. Forbydende etc. JR, 12, 325.

4. nov. (Flensborghus) Laurids Ulfeldt fik brev om at være hr. Jens Berntsen Falenkamp, sognepræst til Nykirke, beforderlig som eftermålsmand efter hans søn. Kongen har bevilget JBF oprejsning til at tale ved lov og ret på hans søns død, idet denne omkom 21. maj sidst forleden i Lindskov ved Horsens. LU skal forhjælpe ham til rette, så han uden vidtløftigt ophold kan vederfares det, ret er. JT, 13, 310.

5. nov. (Flensborghus) Hans Lindenov fik brev om at skikke Hans Christensen hattemagers svend af Kalundborg til Holmen. Kongen er tilfreds, at HC, som til herreds- og landsting er dømt fra livet, fordi han for nogen tid siden har ihjelslået en rytter, denne gang for adskillige betænkningers skyld benådes på livet og straffes i jern på Bremerholm. HL skal henskikke ham dertil. Sjt, 33, 167. K.

6. nov. (Flensborghus) Slotsfogeden på Kbh.s Slot, Joakim Waltpurger, fik brev om med 2 renteskrivere at udtage Kjeld Friis' tøj af hr. Corfitz Ulfeldts gård i Kbh. De skal udtage det gods, der findes under forsegling og med rette tilhører KF, hvilket de skal tilstille ham el. hans fuldm. Sjt, 33, 168. K.

7. nov. (Flensborghus) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev anlangende Antonius Knip og Steen Knudsen. AK mener sig at være forurettet af sin fhv. tjener SK og agter derfor at søge ham ved retten. Adressaterne skal tilholde SK nøjagtigen og ved sin ed bekræfte, at den af ham fordrede sum penge hos AK tilkommer ham så retmæssig, som han foregiver, så og, at han for retten fremlægger sit rgsk., hvorefter han fordrer samme gæld, og hvoraf AK er blevet ham den skyldig, om han ikke af AK har fået sin løn til Philippi Jacobi sidst forleden, så og at SK svarer på de retmæssige spørgsmål, som AKs fuldm. kan stille ham, og adressaterne skal have indseende med, at begge parter vederfares ret. Sjt, 33, 168. K.

7. nov. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale Christoffer Gabel, kongens kammerskriver, hans resterende besoldning til 1. maj, som efter hofmønsterskriver Hans Boysens afregning andrager 288 kur.dl. Sjt, 33, 168. Orig. i DKanc. B 179i.

7. nov. (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om af skatterne at give Joakim Gersdorff 1.000 rd., som han har forstrakt til Kbh.s befæstning. Kongen har erfaret, at JG har forstrakt 1.000 rd. til at forfærdige volden ved Nørreport ved Kbh. AU skal med det forderligste og til Luciaæ dag førstkommende af skatterne igen betale ham hans forstrakte penge. Det skal blive ham godtgjort. Sjt, 33, 169. (Tr.: KD, V, 380). K.

7. nov. (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om at tilholde ingeniøren på Helsingborg at afstikke gader og pladser på de pladser og haver, som findes nede i byen inden for volden, og tilstille hr. Knud Ulfeldt og Iver Krabbe en rigtig underskrevet plan og kort. De, som mister haver der nede i byen, skal igen udvises pladser på slottets overmark. SkT, 8, 403.

7. nov. (Flensborghus) Hr. Knud Ulfeldt og Iver Krabbe fik brev anlangende Helsingborg. Af beretning fra hr. Christen Thomesen erfarer kongen, at adressaterne formener, at borgerskabet i Helsingborg, som

mister jord på grund af fæstningen, bedst og kronen mindst til skade kan få udlæg i bøndergde. De skal med forderligste erklære, hvilket bøndergods de eragter mest uden skade for kronen kan udlægges, eftersom de selv uden nogen takst kan erfare efter befunden beskaffenhed på åstederne. Angående byggepladserne har kongen efter deres betænkning tilholdt ingeniøren på fæstningen, at han efter deres forslag skal afstikke gader og pladser på de pladser og haver, som findes nede i byen, og tilstille dem en plan og kort. De, som mister haver nede i byen, kan igen få pladser på slottets overmark. Når deres erklæring og forretning efter kongens tidl. befaling bliver tilstillet ham, vil han vide at resolve, så og, hvor han vil have ladegården, enten inden el. uden for fæstningen. SkT, 8, 403.

7. nov. (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev anlangende Peder Hansen af Fåborg, som har forset sig med malttold. PH andrager, at hans hustru imod hans vilje har forset sig og imod toldordinansen og på en håndkværn malet 2 skp. mel. Herved er han af borgmestre og råd dømt til at have malten forbrudt, håndkværnen at slå i stykker og derforuden at give 50 rd. til straf. Han begærer, at forseelsen må efterlades ham og han være fri for kongens anpart af de 50 rd., eftersom borgmestre og råd, provinsialtoldforvalterne og toldbetjentene af medlidenhed har eftergivet deres anpart. Befindes det, at de vil gøre dette, er kongen tilfreds, at forseelsen må efterlades og kronens anpart eftergives. FT, 7, 188.

7. nov. (Flensborghus) Henning Pogwisch og Ejler Høg fik befaling til at være kommissarier på skifte ml. Erik Kaas og hans datter, jomfru Sidsel Kaas. EK agter at holde skifte med datteren. Adressaterne får fuldmagt til som kommissarier at overvære skiftet, og dersom tvistige poster kunne indfalde, skal de enten forhandle med dem i mindelighed el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til de interesserede. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. FT, 7, 189. K.

8. nov. (Flensborghus) Jægermesteren fik brev om uden betaling at skaffe Caspar Gersdorff vildt til hans datters bryllup, nemlig 4 store dyr og 4 dådyr, som han skal lade skyde i Skanderborg len på de steder, hvor det kan være vildtbanen mindst til skade. Sjt, 33, 169. K.

8. nov. (Flensborghus) Lensmændene i Danmark fik brev om at gøre i malt det skattekorn, som findes hos dem og ikke kan blive solgt inden vinteren, så og om at slagte oldensvin. Adressaten skal i forestående vinter lade kornet af årets indkomst gøre i malt, såvel som skattekornet påbudt i dette år, så vidt som han ikke straks kan få det solgt. Sjt, 33, 182. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK., i Odensegård lensark., LAO.

Post scriptum: De oldensvin, som gives i år i adressatens len, skal han lade slagte, og når flæsket er røget fremskikke det til Proviandhuset ved Kbh.s Slot.

NB. I brevene til dem, der står o ved, blev post scriptum ikke indført: Hr. Steen Bille o. Hr. Mogens Sehested o. Hr. Oluf Parsberg o. Erik Juel. Henrik Thott. Erik Rosenkrantz. Mogens Høg. Hr. Henrik Rantzau. Laurids Ulfeldt. Hr. Mogens Kaas o. Hr. Henning Valkendorf. Hr. Axel Urup. Arent von der Kuhla. Hr. Wentzel Rothkirck. Jørgen Seefeld, Ringsted. Hr. Frederik Reedtz o. Hr. Hans Lindenov. Otte Pogwisch. Fru Margrete Skeel. Hr. Christoffer Urne. Hr. Ove Giedde. Ove Thott. Hr. Henrik Lindenov. Hr. Niels Krabbe. Jacob Grubbe.

8. nov. (Flensborghus) Lensmændene i Danmark, som har len på afgift, fik brev om at gøre i malt det skattekorn, som ikke kan blive solgt inden vinteren, så og om at slagte skovsvin. Adressaten skal i forestående vinter lade skattekornet, som er påbudt i år, gøre i malt, så vidt som han ikke straks kan få det solgt.

Post scriptum: De oldensvin, som gives i år i oldengæld i adressatens len, skal han lade slagte, og når flæsket er røget fremskikke det til Proviandhuset ved Kbh.s Slot. Sjt, 33, 182. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK. K.

NB. I brevene dem, der står o ved, blev post scriptum ikke indført: Peder Reedtz o. Otte Krag o. Manderup Due o. Malte Sehested. Hr. Christen Friis. Fru Margrete Grubbe o. Hans Juel o. Fru Hilleborg Krafse. Gunde Rosenkrantz. Hr. Anders Bille. Grev Rantzau. Hr. Jørgen Brahe. Hr. Iver Vind. Tyge Below. Jørgen Kaas. Jørgen Seefeld, Holbæk. Hr. Niels Trolle. Jørgen Reedtz. Christen Skeel. Niels Banner. Hr. Knud Ulfeldt. Kjeld Krag. Hr. Tage Thott. Peder Vibe. Rigens hofmester.

8. nov. (Flensborghus) Ove Skade fik brev om til Proviandhuset at hidskikke det skatteflæsk, som endnu findes i beholdning på Nykøbing Slot, med så skel, at der er så meget forråd, at det kan betale

fragten, hvis skiberum dertil allerede gøres fornøden. Han skal befragte det af lenets uvisse indkomst, og det skal blive ham godtgjort. SmT, 8, 89. K.

9. nov. (Flensborghus) Tyge Below fik brev om at gøre 58 td. byg i malt. Af TBs beretning erfarer kongen, at der på Hindsgavl Slot findes 58 td. gl. byg. Da det ikke kan erstatte fragten til at overskikke det til Provianthuset efter tidl. befaling, skal han beholde det hos sig og gøre det i malt med dette års indkomst af kornskat. FT, 7, 189. K.

9. nov. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om at gøre noget af forgangen års korn i malt etc. Udt. i JT, 13, 310.

9. nov. (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev anlangende Vilum Trellund, skoleholder i Kbh. Hvad VT andrager mod Hans Vilumsen i Tanderup, kan MS se af hans hosføjede supplikation. Han skal så vidt muligt være ham beforderlig på rettens vegne, så at han efter dommens indhold af HV vederfares det, som er billigt. JT, 13, 310.

10. nov. (Flensborghus) Hr. Iver Vind, hr. Jørgen Brahe og hr. Henning Valkendorf fik brev anlangende Odenses borgere. Borgmestre og råd andrager på vegne af det menige borgerskab, at deres menighed og borgerskab i nogen tid lang er kommet således til agters, at de ej kan afstedkomme deres resterende skatter fra sidst forleden svenske fejde. Adressaterne skal fordre borgmestre og råd for sig og erkyndige sig om, hvad årsag de foregiver, hvorfor de så længe har indeholdt skatterne, desuden forhøre anden deres nødtørft, derefter deliberere om middel og veje og betænke, hvorledes de mener byen kan hjælpes. De skal tilstille erklæring om posterne, de mest beklager sig over, så de igen kan komme på fode og være kronen til tjeneste og erlægge resterende skatter og det, som bliver påbudt til landets defension. FT, 7, 190. K.

11. nov. (Flensborghus) Peter Kalthoff fik brev om at tilskikke H.M. s murmester en mønsterrulle på de tøjhusfolk, som endnu findes ved stedet. SJT, 33, 169. K.

11. nov. (Flensborghus) Rønnov Bille og Lave Beck fik brev om at likvidere gods ml. KM og Peder Vibe. PV har begæret, at han må forundes af kronens gde og gods af Antvorskov len til en veksling mod

andet pantsat krongods, som han har tilforhandlet sig, og at dette gods må bevilges ham til pant i stedet for det andet, nemlig Tystofte: Hans Andersen, Peder Esbensen, Rasmus Jensen. Lundby¹: Peder Nielsen, Vincents Jensen, Peder Pedersen. Hvorimod han erbyder at udlægge gde og gods pantsat til ham af kronen, liggende i Antvorskov len, som er udlagt til gældens afbetaling, nemlig i Sønder Jelling: Laurids Madsen, Peder Nielsen. Gierslev s., Knudstrup: Jep Ibsen, Peder Ibsen. Kirke Helsing s. og by: Niels Christensen, Peder Eriksen. Finderup s., Herslev: Hans Lauridsen. Adressaterne får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, såvel det, PV begærer, som det, han vil udlægge, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen og PV særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der omveksles. Det, de forfarer, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet hr. Wentzel Rothkirck at være til stede og foregive det, han på kongens vegne kan have at sige. Adressaterne skal advare WR derom, når de foretager besigtigelsen, så han kan forsegle og underskrive med dem. Sjt, 33, 169. K.

1) Kopibogen har *Liungbye sogn*.

11. nov. (Flensborghus) Henrik Juel fik brev om at forløves fra sin opvartning hos Peder Juel til Hundsbæk og begive sig til Danmark. Sjt, 33, 171. K.

11. nov. (Flensborghus) Bevilling for Oluf Mortensen af Åhus by i Kristianstad len og Anne Mikkelsdatter til ægteskab. De er beslægtet i 3. led. De skal give efter deres formue til de fattige i Kristianstad Hospital og bevisliggøre, at de ikke er nærmere beslægtet. SkR, 6, 363. K.

12. nov. (Flensborghus) Jørgen Bjørnsen fik brev om at indlevere en rigtig fortegnelse på de folk, som endnu findes på Holmen, så vel som hvilket gammelt tømmer Hans Mandixen, materialskriver i tømmerhaven, har leveret fra sig. JB skal med forderligste tilstille kongen en rigtig mønsterrulle med de folk, som endnu er på Holmen. Derhos skal han ved upartiske og dem, der har forstand derpå, lade taksere det gamle tømmer, som HM har leveret fra sig, hver slags for sig, på det at det efter sådan pris kan blive ført til rgsk., som det nu befindes brugeligt i tømmerhaven. Sjt, 33, 171.

12. nov. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at overvære likvidation af Peder Vibes gods i Antvorskov len. Kongen har befalet Rønno Bille og Lave Beck at lignede og lægge gods ml. sig og PV, som er bevilget denne til omveksling. WR skal være til stede og foregive det, han kan have at sige på kongens vegne, og have indsende med, at kongen sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. Sjt, 33, 171. K.

12. nov. (Flensborghus) Hr. Joakim Gersdorff fik brev anlangende Oluf Daa, om de penge, hr. Henrik Lindenov skal være hr. Corfitz Ulfeldt skyldig. Af HLs beretning erfarer kongen, at OD har foregivet at have annammet i betaling af CU HLs obligation på 4.000 rd., som han er CU skyldig, hvilke penge OD har opsagt til 11. dec. Derfor begærer HL at vide, hvorledes han skal forholde sig med hovedstol og rente. Kongen har endnu ej resolveret, hvad han i lige tilfald vil lade foretage med CUs tilståede penge. JG skal, som HL selv tilråder ham, indeholde pengene hos sig indtil OD skaffer kongens till. til, at han må erlægge ham pengene, foregivende, at han ikke tør betale pengene uden kongens bevill., eftersom hans håndskrift lyder på CU og ikke på OD, så og at HL tilforn har angivet pengene hos JG på kongens vegne og efter befaling. Men når OD vil forskafe kongens till. til at betale dem, vil han tilbyde at gøre det efter håndskriftet. Hvad OD resolverer el. hvad JG fornemmer, han vil begynde, derom skal JG forstående kongen. Sjt, 33, 172.

12. nov. (Flensborghus) Dr. Peder Kragelund fik brev om, at Peder Sørensen Vedel må stedes til kald, endog han ikke er 25 år gammel. Nærværende studiosus har andraget, at han forhindres i at lade sig høre til vakerende kald i Haderslevhus len, som han lovligen er præ-senteret til, eftersom han ej er sine fulde 25 år gammel efter recessen. Dersom han i liv og levned intet andet kan siges, end det, der er skikkeligt, og han herom har testimonia fra akademiet i Kbh., så at intet andet er i vejen end hans mindreårige alder, er kongen tilfreds, at han må lade sig høre og præsentere til nævnte kald, dog at alt derforuden går efter ordinansen o.a. kgl. frd. JT, 13, 311. Orig. i C 4-252 Ribe bispeark., LAV.

13. nov. (Flensborghus) Bestalling for Jacob Robbins d. Y. som skibsbygmester. Han har lovet at være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Kongen bevilger ham for hans

tjeneste årligt 600 rd., som skal begynde fra brevets dato. Han skal også være forpligtet til at undervise de personer i sit håndværk, som er i kongens tjeneste, og hvert år, når han annammer sin besoldning på Rtk., skal han overgive en fortegnelse på disse personer. Rentemestrene befales årligt at give ham besoldningen. Sjr, 23, 577. K.

13. nov. (Flensborghus) Hr. Hans Lindenov fik brev om af sit lens indkomst at levere 800 td. havre ved Sundby Færge til Otte Pogwisch. Han skal tage hans bevis, og det vil blive ham godtgjort. Sjt, 33, 172.

13. nov. (Flensborghus) Hr. Christoffer Urne fik brev om af sit lens indkomst ved Sundby Færge til Otte Pogwisch at levere så meget havre, som han årligt plejer at levere. Han skal tage hans bevis, og det vil blive ham godtgjort. Sjt, 33, 173.

13. nov. (Flensborghus) Otte Pogwisch fik brev om at give Adam Henrik Pentz, hofmarskal, 1.200 rd. af Frederiksborg Ladegårds afgift, hvorpå denne for nogen tid har fået kongens assignation. Samme tid var besluttet, at 18 td. smør af ladegården skulle have været leveret til kongens eget taffel, hvilket da skulle have været kortet i afgiften. Efterdi smørret nu ikke mere behøves, eftersom hofstaten ej er blevet holdt i riget, skal han til AHP af ladegårdsafgiften erlægge 1.000 rd. og de resterende 200 i tilkommende år. Han skal tage AHPs bevis, og det vil blive godtgjort ham i ladegårdsafgiften. Sjt, 33, 173. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

14. nov. (Flensborghus) David Danell, kongens skibshøvedsmand, fik brev om at annamme skibet Lindormen og sejle med det til Kbh. Han skal annamme orlogsskibet Lindormen liggende ved Flensborg med inventarium af redskab o.a. efter det inventariumsregister, som Henrik Würger, kongens faktor i Lybæk, leverer og med første gode vind begive sig til Kbh. Når han kommer der, skal han overlevere skibet med tilbehør efter inventariet til viceadmiralen på Holmen, Jørgen Bjørnsen, til at indlægge i flåden hos andre orlogsskibe. Sjt, 33, 173. K.

14. nov. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at give skibsbyggemestrene noget af deres besoldning. De skal lade Jacob Robbins d. Æ. af hans resterende besoldning bekomme 500 rd. Sjt, 33, 174. Orig. i DKanc. B 179i.

Lige sådant brev fik de om skibsbygmester Jacob Robbins d. Y. at have 300 rd. af hans resterende besoldning. Orig. i DKanc. B 179i.

14. nov. (Flensborghus) Jørgen Bjørnsen fik brev om at annamme skibet Lindormen af David Danell og lade det indlægge i flåden. Kongen har befalet DD at begive sig fra Flensborg til Kbh. med orlogsskibet Lindormen og overlevere det til JB efter inventarium, som Henrik Würger af Lybæk har leveret derpå. JB skal annamme det og lade det henligge i flåden. Sjt, 33, 174. K.

15. nov. (Flensborghus) Arent von der Kuhla fik brev om at måtte forløves fra Kronborg indtil førstkommende jul. Sjt, 33, 174. K.

15. nov. (Flensborghus) Bevilling til, at fru Ide Gøyes begravelse må opsættes 14 dage el. 3 uger, efter at hendes søn Henrik Juel er hjemkommet. JR, 12, 326.

16. nov. (Flensborghus) To skovridere fik bestall. i Frederiksborg og Kbh.s len. Kongen forordner Frederik Hansen til med største flid og vindskibelighed at tage vare på kronens skove i Frederiksborg len, at intet dyr skydes el. ødelægges, lille el. stort. Kommer han over nogen, som skyder el. ødelægger dyr, el. befindes nogen gående med lange rør uden for alfarvej i skovene, skal han gøre sin yderste flid, at han kan blive dem mægtig og føre dem til Frederiksborg Slot. Kan han ikke blive deres overmand, skal han følge efter dem og udspørge, hvem de er el. tilhører, og siden tilkendegive det for lensmanden, og ikke se igennem fingre med nogen. På samme måde med krybskytter af almuesfolk, og vil de ikke give ham besked, hvem de tilhører, har han fuldmagt til at skyde et lod i dem og ikke lide skade el. tiltale. Det er ham under højeste straf forment uden befaling selv at skyde dyr el. forurette nogen af kronens bønder. Befindes nogen slig brøde hos ham, skal lensmanden lade ham straffe. Han skal have indseende med, at ingen holder geder, som kan løbe ind i skovene og gøre skade på underskoven. Kan han finde nogen geder, og de tilforn er forbudt, må han skyde dem el. lade dem drive til Frederiksborg Slot. Han skal også skyde hunde. Ligeledes skal han have indseende med, at intet hugges i skovene uden lensmandens bevill., og have agt på, at ingen af skovfogederne lader hugge nogen træer, uden de tilforn er mærket og udvist. Han skal forholde sig troligen og flittig og være

lensmanden på Frederiksborg lydige. For hans tjeneste bevilges han årligt til besoldning 16 gl. dl., en sædv. hofklædning og foder og mål til en hest, og hver måned til kostpenge 4 dl., som lensmanden på Frederiksborg Slot årligt skal give ham. Det skal begynde fra brevet dato. SJR, 23, 578. K.

Lige sådan bestall. fik Casper Lindener at være skovrider i Kbh.s len.

16. nov. (Flensborghus) K.M.s konfirmation på et mageskiftebrev. Erik Krag har begæret kongens ratifikation af et magesk., som denne har gjort med hr. Jens Pedersen, sognepræst til Bramming og Hunderup sogne om Bramming præstegård imod en gård af EKs i Tømmerby, som Abelone Ingvords nu påbor, og den bygning, som findes på Bramming præstegård, hvilken EK på egen bekostning vil lade forflytte og opsætte til Hunderup præstegård. Så og lade præsten og hans efterkommere være følgagtig de enge, som hidindtil har fulgt Bramming præstegård, liggende i Lille Darum, Terpager og Tømmerby marker, mens det øvrige af præstegårdens tilliggende ager og eng o.a. ejendom herefter skal følge EK. Af Mogens Sehesteds erklæring og de uvildige mænds forretning, som er indleveret i Kanc., erfarer kongen, at mageskiftet befindes at være præsten til Bramming og Hunderup både på ejendom og herlighed ganske uden skade. Derfor konfirmerer kongen mageskiftet. Stil ordin. JR, 12, 326.

16. nov. (Flensborghus) Erik Krags genbrev. [Ligesom foregående, mutatis mutandis]. Stil ordin. Til vitterlighed Ove Skade. Hugo Lüt-zow. JR, 12, 326.

16. nov. (Flensborghus) Christen Pedersen i Torning under Silkeborg len fik oprejsning i en sag. CP andrager, hvorledes Hans Johansen, fhv. ridefoged på Hald Slot, Jep Andersen i Katballe og Mourids Ibsen i Lysgård den 2. april kom i hans frænde Jens Nielsens hus i Lysgård og ledte ham fra hans hus frels, karsk og sund, men efter 3 timer blev han ført hjem død og blev ikke på stedet beset af dannemænd, men begravet usynet. Herover er hans døde legeme efter Mogens Høgs befaling igen blevet optaget af jorden og beset af dannemænd, og da er på ham synet 2 blå slag, som formenes at være årsag til hans død. Sagen er siden blevet drevet ved sandemænd for at udlede JNs bane, som ridefogeden HJ derfor har svoret fra hans fred, hvilket sandemandstov er underkendt ved landstinget, så vidt angår HJ, af årsag, som forment, at

sandemændene har udeglemt nævnte syn af deres afsigt. Han begærer derfor kongens oprejsning, at sagen på ny kan foretages, uagtet alt, som hidtil er passeret. For at sandheden i sådan tvivlrådige sag kan udledes, oprejser kongen sagen, så eftermålsmanden igen må lade den påtale, dog skal CP straks gøre sagen anhängig i retten og siden lovligen udføre den. JR, 12, 329.

18. nov. (Flensborghus) Hr. Niels Trolle, bispren og samtlige hospitalsforstandere i Roskilde fik brev anlangende Roskilde Hospitals lemmer. Kongen erfarer, at der i hospitalet findes nogle, der er føre og stærke og formedelst letfærdigt levned ej er sådan benådning værdig. Adressaterne skal med flid erkendige sig om dettes beskaffenhed, tagende for sig personer, som befindes at have gjort sådan benådning uværdig, og afskaffe dem, så andre nødtørftige kan forordnes i deres sted. Sjt, 33, 175. K.

18. nov. (Flensborghus) Jægermesteren fik brev om uden betaling at lade Mogens Friis bekomme 6 levende dådyr af Skanderborg dyrehave. Sjt, 33, 175. K.

18. nov. (Flensborghus) Erik Rosenkrantz fik brev om at være Kirsten Johansdatter, enke efter dr. Morten Madsen, behjælpelig med retten. Hvad hun har andraget mod kapitlet i Århus, kan ER se af hendes hof-føjede supplikation og medfølgende dokumenter. ER skal så vidt ret og landslov tilsteder forhjælpe hende og hendes børn til rette. JT, 13, 311. Indl. 19. juni.

18. nov. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev anlangende kongens ørredfiskeri ved Vejle. Kongen vil, at SB ej bortfæster det ørredfiskeri ved Vejle, som er forundt Laurids Lauridsen i Vejle hans livstid, når det ved hans død bliver ledigt, førend han har forstændiget kongen det og bekommet hans ordre. JT, 13, 311. K.

19. nov. (Flensborghus) Hofmarskallen fik brev om at lade holde hofret over en drabant, som beklages at have forurettet sin vært her i Flensborg. Sjt, 33, 175.

19. nov. (Flensborghus) En del lensmænd fik brev om at defrayere landgreve Frits (Frederik) af Hessen, som agter at begive sig fra Sverige gennem Danmark. De skal forskaffe ham selvtiende el. –tolvte 2

borgervogne og fornødne bøndervogne med heste gennem lenet. Det skal blive dem godtgjort. Sjt, 33, 175. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK, i Odensegård lensark., LAO.

19. nov. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Henrik Ditlev Holk indvisning i Hald len for hans resterende besoldning fra 8. maj sidst forleden, nemlig for 375 rd. efter afregning af Hans Boysen. Det skal blive godtgjort i lensafgiften. Sjt, 33, 175. Orig. i DKanc. B 179i.

19. nov. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at befale Johan Garman at nedføre de øvrige toldpenge, som ikke fremkommer med galioten. Kongen erfarer, at alle toldpengene fra Norge ikke kan komme ned med den opskikkede galiot. Førstkommende skal de befale JG, at han inden jul her til forskaffer alle de øvrige toldpenge, hvor de og findes over hele Norge, være sig norden- el. søndenfelds, og ikke kommer ned med førnævnte galiot. JG skal handle med Selio Marselis om, at denne inden jul ved en veksel lader dem erlægge i Korsør, så fremt de ej ved andre midler kan komme ned inden den tid. Sjt, 33, 176. K. Orig. i DKanc. B 179i.

19. nov. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at lade forfærdige og hidskikke en jordebog på Spjellerup gods under Antvorskov len. Det har en tid lang fulgt afd. Johan Friis og hans arvinger. Han skal tage for sig alle bønder og lade dem til tinge ved ed forklare, hvad enhver årligt giver til skyld og landgilde, og sende kongen rigtig fortegnelse derpå. Sjt, 33, 176.

21. nov. (Flensborghus) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev om at hjælpe Jochum Wulff til rette med hans kreditorer. Kongens taksator på toldboden i Kbh., JW, har klageligen andraget, hvorledes han formedelst disse forledne besværlige åringer, både ved den grasserende sygdom o.a. ulykkelig tilfald, er kommet meget til agters på sin handel og næring, så han befrygter, dersom hans kreditorer vil angribe ham og ej har tålmodighed med ham, at han da vil blive ganske ruineret, med mindre de vil give ham respit, idet han erbyder efterhånden at kontentere enhver, eftersom han kan få indkrævet sin tilstående gæld, så at ingen med rette kan beklage sig. Adressaterne skal så vidt muligt hjælpe JW til rette hos hans kreditorer og forhandle med dem, at han ej i en hast bliver overilet af dem med betaling, men at de har medli-

denhed med ham og giver ham respit til at betale på terminer, helst efterdi han erbyder, at alt, han herefter kan vinde, skal blive anvendt til hans kreditorer. Sjt, 33, 177. (Tr.: KD, V, 381). K.

21. nov. (Flensborghus) Lemvigs borgere fik brev om at være forskånet for at holde 8 bøsseskytter. Borgmester og råd og menige borgerskab i Lemvig har andraget, at deres by er takseret til 12 bøsseskytter, men for byens ringhed er de benådet i 5 år fra 1650, så de er forskånet med 8 personer, hvilket ender til førstkommende påske. De begærer, at de fremdeles må nyde nogen benådning. Af Otte Krags erklæring erfarer kongen byens slette tilstand, så at borgerskabet højlig behøver forlindring formedelst deres slette næring og få skuder, som nu findes der ved byen. Kongen bevilger, at de indtil videre ej skal holde mere end 8 bøsseskytter. JR, 12, 331. K. Incl. 9. juni, 3. og 6. nov.

22. nov. (Flensborghus) Lucia Propis, enke efter Christoffer Propis, fik brev på, at hun indtil kongens tilbagekomst til Kbh. må forblive i sin afd. husbonds våning og nyde den skipperkost, han var forundt. Sjr, 23, 580. K.

22. nov. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om af Nordlandenes indkomst at give Helene von Westphalen, kongens børns hofmesterinde, 240 rd., som hun har anvendt til hendes rejse ind i Danmark. Sjt, 33, 177. Orig. i DKanc. B 179i.

22. nov. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Simon Petkum, kongens agent i London, en veksel på 300 rd. Sjt, 33, 178. Orig. i DKanc. B 179i.

23. nov. (Flensborghus) Mikkell Langemack fik brev om at åbne alle toldkisterne i Sjæll., som er forordnet til hofstaten, og hidforskaffe pengene til hofstaten, idet de skal leveres til Hans Boysen. Sjt, 33, 178. K.

23. nov. (Flensborghus) Konfirmation for Jens Nielsen, ridefoged på Helsingborg, på hr. Ove Giedde til Tommerups fæstebrev på en vang, kaldet Gallevangen ved Helsingborg. Kongen er søgt om konfirm. på Ogs fæstebrev, lyder: OG gør vitterligt, at han på K.M.s vegne til Jens Nielsen har fæstet vangen, som afd. Peder Lauridsen i Helsingborg efter afd. hr. Anders Billes fæstebrev hidindtil har brugt. Han skal be-

holde den sin livstid, dog på vilkår, at han årligt til slotsherren på Helsingborg Slot yder 1¹/₂ fjdg. smør. Til vidnesbyrd har OG trykt sit signet og underskrevet. Actum Tommerup 9. nov. 1654. OG. Kongen konfirmerer dette. Forbydendes etc. SkR, 6, 363. K. Indl. 9. nov.

24. nov. (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om at levere Henrik Müller Jonstrup Vang og kapellet i (Kongens) Lyngby Kirke. Kongen har til HM pantsat Jonstrup Vang under Kbh.s len. AU skal lade ham levere vangene ved fuldkomment syn. Ligeledes skal han lade ham levere det kapel i (Kongens) Lyngby Kirke, som er bevilget ham imod en vis sum penge til kirken. Sjt, 33, 178. K.

24. nov. (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om, at Rasmus Christensen må være tolder i Næstved. RC har anmodet om tolderiet i Næstved. Dersom toldereren Poul Upmand befindes ej længere at kunne forestå det, er kongen tilfreds, at adressaten imod nøjagtig kaution antager RC i dennes sted. Sjt, 33, 178. K.

25. nov. (Flensborghus) Hr. Christen Thomesen (Sehested) fik brev om at måtte flytte Danske Kanc. til Odense. Han skal også forskrive kancelliherremændene dertil. Sjt, 33, 179. K.

25. nov. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at lade hertug Christian Ludvig bekomme 2 sortbrune heste. For nogen tid siden har kongen givet CL et spand brune heste, hvoraf en del er blevet utjenlige. I deres sted har kongen igen foræret ham 2 andre. WR skal af kongens foler udvælge to af samme hår og lade dem brænde [mærke]. Sjt, 33, 179.

25. nov. (Flensborghus) Erik Kruse og Erik Banner fik brev om at likvidere gods ml. K.M. og fru Karen Lykke, enke efter Gabriel Kruse til Snellerød. KL har til magelæg begæret kapitlets gd. og gods i Skåne, Ågerup: Ole Pedersen påbor. Hvorimod hun til fyldest vederlag vil udlægge gd. og gods i Skåne, Kampholm: Svend Mikkelsen og Striker Svendsen påbor. De får fuldmagt til at begive sig til nævnte gde og gods, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det andet, så kongen på kapitlets vegne og KL særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Kapitlet skal selv holde sin tre-

dingstiende af det gods, som igen gives, efter dets privilegier. Det, de forretter, skal de under deres hænder og segl give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet kapitularerne at møde, når besigtigelsen foretages, og foregive, hvad de kan have at sige, så de siden kan forsegle og underskrive med adressaterne. SkT, 8, 405.

25. nov. (Flensborghus) Lund Kapitel fik brev om at overvære fru Karen Lykkes mageskifte. Kongen har befalet Erik Kruse til Engeltofte og Erik Banner til Boserup at ligne gods ml. sig på Lund Kapitals vegne og fru Karen Lykke, enke efter Gabriel Kruse til Snellerød. De skal lade deres fuldm. møde og foregive det, de kan have at sige på kapitals vegne, så og have indseende med, at det sker fyldest, og siden forsegle og underskrive med kongens mænd. SkT, 8, 406.

25. nov. (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev anlangende Øster- og Vesterland Føhr så vel som Amrums undersåtter. Hvad fyrsten af Gottorps undersåtter på Østerland Føhr andrager imod kongens på Vesterland Føhr og Amrum, kan MS se af deres hosføjede supplikation. MS skal erkendte sig om deres beskaffenhed og tilholde kongens undersåtter at rette sig efter alt, der er billigt, og siden erklære sig om, hvorledes han befunder det el. hvad anordning, han vil gøre, og indskikke erklæringen med den her hosfølgende supplikation i Kanc. JT, 13, 312. K.

26. nov. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale Frederik Hansen, fhv. hofskytte og nu skovrider i Frederiksborg len, hans resterende løn- og kostpenge. Sjt, 33, 179. K. Orig. i DKanc. B 179i.

26. nov. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om til fru Else von Rossow, dronningens hofmesterinde, at erlægge det, som er udtaget til udfly til tidl. hofjomfru Kirsten Normand, Joakim Frederik Pentz', og hofjomfru Else Bülow, Philip Joakim Barstorffs, videre end der allerede er betalt. EvR har andraget, at en del varer er blevet udtaget til nævnte bryllupper af KN og EB, hvilket endnu resterer ubetalt, eftersom de 160 rd., som tilforn er udgivet, ej har kunnet strække til, hvilken rest andrager: adskillige varer 136 rd. 12 sk., for kammerdug 18 rd., for adskilligt, som skrædderen har udtaget 4 rd. 9 sk.; herforuden har kongen bevilget hver af dem 100 rd. i stedet for deres brudesenge. De skal erlægge pengene til EvR. Sjt, 33, 179. Orig. i DKanc. B 179i.

26. nov. (Flensborghus) Rigens hofmester fik brev om at akkordere med Henrik Würger om skibet Lindormen. Kongen tilskikker adressaten HWs specifikation og rgsk. for Lindormen, som han har ladet bygge til kronen, hvilket han skal gennemse og siden akkordere med HW, hvad denne skal have over det, som han allerede har bekommet. Han skal søge kongens bedste. Siden skal han tilstille betænkende, ved hvad middel HW kan komme til sin betaling, hvorefter kongen vil resolve. Sjt, 33, 180. K.

26. nov. (Flensborghus) Stiftslensmændene fik brev om at erlægge skatten i Odense og Kolding. Adressaten har tilforn bekommet befaling til af lensmændene i Skåne stift at annamme $\frac{2}{3}$ -parten af penge-skatten, så og det $\frac{1}{2}$ af det, rug og byg af selvejer- og fæstegods bliver solgt for, samt $\frac{1}{2}$ af den anden skat af tjenestefolk, håndværksfolk o.a., såvel som de 3 parter af kapitlet, gejstligheden og købstæderne. Han skal fremskikke en rigtig fortegnelse over, hvad disse skatter såvel som dem af hans eget len andrager og hvor meget i rd., siden fremskikke pengene til hr. Henning Valkendorf, så de kan være leveret inden juleaften, gørende sit bedste, at de fremkommer i spdl. Han skal tage HVs kvittering, og det skal blive godtgjort. Sjt, 33, 180. K. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

Lige sådant brev fik hr. Niels Trolle om lensmændene og skatterne i Sjæll., Loll. og Falster, så og kapitlets, gejstlighedens og købstædernes skatter smst. at levere til HV. Item Erik Juell om at annamme skatterne af Vestervig, Dueholm, Åstrup og Ørum len, så og gejstligheden og købstæderne i Vendelbo stift at levere til hr. Steen Bille. Mogens Høg af Skivehus og Hald len, så og kapitlet og gejstligheden i Viborg stift at levere til SB. Erik Rosenkrantz af Mariager, Dronningborg, Skanderborg, Åkær, Sjernholm og Kalø len så og kapitlet og gejstligheden i Århus stift i lige måde at levere til SB.

26. nov. (Flensborghus) Philip Joakim Barstorff fik brev om at erklære sig om peninsul, som Jørgen Pallesen Rosenkrantz til Krenkerup begærer i Ålholm len. JPR har begæret for årlig og sævd. afgift at måtte forundes peninsulen i Loll. i Fuglse h., kaldet Hyldekrog, hvor ingen bønder bor, men der er 30-40 læs hø. Hvilken peninsul Henrik Rantzau til Schmoel har haft sin livstid. PJB skal erklære sig om, hvem der har haft denne peninsul siden HRs død og ved hvad bevill., og siden indskikke i Kanc. SmT, 8, 89. K.

26. nov. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev anlangende at betale Kaj von Buchwald. SB har tilforn fået kongens befaling til af toldkisten i Kolding at betale KvB hans resterende hofjunkerbefoldning. SB skal fornøje ham efter den tidl. befaling, så snart der er middel dertil. JT, 13, 312.

26. nov. (Flensborghus) Peder Lange fik brev anlangende Margrete Andersdatter. MA har begæret kongens befaling til adressaten, at hun må tilstedes den rest, som Erik Lunov er blevet skyldig af hendes gods' indkomst. Af PLs erklæring erfarer kongen, at hun billigen burde have haft den rest til sin underholdning, da EL var forordnet til at være hendes værge. Så og, at hun behøver det dagligen, efterdi hun bor i en købstad og har en ringe ting til underholdning foruden de få rentepenge, hun bekommer, siden godset er blevet solgt. Kongen er tilfreds, at hun må tilstilles disse penge og selv være dem rådig. JT, 13, 312.

26. nov. (Flensborghus) Hr. Henning Valkendorf og hr. Steen Bille fik brev om at annamme skatterne af de andre stiftslensmænd. Kongen har befalet, at $\frac{2}{3}$ af pengeskatten, det, som $\frac{1}{2}$ af rug og byg bliver solgt for, og $\frac{1}{2}$ af den anden skat af tjenestefolk, håndværksfolk o.a. såvel som $\frac{1}{2}$ af kapitlets, gejstlighedens og købstædernes skat i Sjæll.s stift og af Loll. og Falster ved hr. Niels Trolle og af Skåne stift ved Otte Thott inden jul skal leveres til adressaterne. De skal annamme dem af NT og OT og kvittere dem og indtil videre beholde pengene. Det, de tidl. har annammet af lensmændene, gejstligheden og borgerskabet i Fyn og Langeland, skal de lade være i beredskab til samme tid i rd. in specie og fremskikke en rigtig fortegnelse over, hvad skatterne, såvel som af deres eget len, kan andrage, og hvor mange deraf er i rd. JT, 13, 313. K.

Lige sådant brev fik SB at annamme skatterne af Erik Juel i Vendelbo stift. Af Mogens Høg i Viborg stift. Af Erik Rosenkrantz i Århus stift, og derhos fremskikke fortegnelse, hvad de i Ribe stift såvel som i hans eget len kan andrage.

27. nov. (Flensborghus) Christoffer Lindenov fik brev om at korrespondere med Poul Klingenberg. Kongen har antaget PK som admiralitetsråd og befalet ham at have indseende med det, som forefalder ved flåden og på Holmen. CL skal herefter flittigt korrespondere med ham og advare de andre betjente ved flåden og på Holmen, at de adviserer ham og bruger hans råd. Sjt, 33, 181. K.

27. nov. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at lade Peder Juel bekomme til hans folks livré til bilageret i Sverige, så vel som det, han har forstrakt sine herremænd. Kongen har godtgjort PJ hans omkostninger på hans folks livré til kongen af Sveriges bilager, hvilket andrager 415 rd. Adressaterne skal sende dem på veksel el. i anden måde. I lige måde skal de betale ham det, han har forstrakt 2 medhavende herremænd, Maximilianus Rosenkrantz og Henrik Juel, hvilket skal andrage 670 rd. og igen kan blive afkortet i deres hofjunkertraktament. Sjt, 33, 181. Orig. i DKanc. B 179i.

27. nov. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at måtte antage 1.300 td. byg og lige så meget rug af fru Hilleborg Krafse i hendes lensafgift. Kongen har bevilget HK, at hun må levere nævnte med landgildemål i stedet for hendes lensafgift af Hald len, hver td. efter renteritakst. De skal gøre indvisning i dette til en af kronens kreditorer, som kan annamme rugen ved Hjarbæk Fjord og byggen ved Nykøbing Mors og godtgøre hende det i hendes afgift, når det er leveret. Sjt, 33, 183. Orig. i DKanc. B 179i.

27. nov. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om førstkommende marts at lade Christian Fischer bekomme penge af toldkisten i Kolding for vin, foruden den ham tilforn gjorde assignation på 3.746 rd. for fransk vin, som han har leveret til hofholdningen. Nok 3.706 rd. for rhinskvin, som han har leveret til kongens vinskænk i Kbh. Dersom nævnte penge ikke strækker til fuldkommen betaling, skal han lade det, der bliver ubetalt, betale med rente 6 pct. af først indkommende toldpenge. SB skal tage hans bevis, hvorefter det vil blive godtgjort. JT, 13, 314.

28. nov. (Flensborghus) Fuldmagt for Cornelius Lerche, kongens resident hos kongen i Spanien, til på kongens vegne at sætte konsuler på søhavnene i Spanien, på hvad sted han eragter det fornødent til kongens og hans rigers gavn. Sjr, 23, 580. Orig. i TKUA, Speciel del, Spanien, RA.

28. nov. (Flensborghus) Cornelius Lerche tilskikkes kongens fuldmagt til at sætte konsuler på søhavne i Spanien, hvor det gøres fornødent. Sjt, 33, 183. K.

28. nov. (Flensborghus) Dr. Anders Andersen, (biskop i Ålborg), fik brev om at forordne 2 provster i Han h. Kongen erfarer, at provsten i

Han h. er død, og at det er beskaffent således med landet, at én provst formedelst fjorden ikke kan forrette inspektionen med kirkerne. Kongen er tilfreds, at AA til bedre opsyn med kirkerne dér i herredet forordner 2 provster. JT, 13, 314. K.

29. nov. (Flensborghus) Bevilling for Nakskovs borgere på en begravelse. Borgmestre og råd i Nakskov har på egne og borgerskabets vegne begæret at måtte mure en begravelse i deres kirke under det nye kor på den måde, som det er sket i Skt. Knuds Kirke i Odense, og at forhøje kirkegulvet med den jord, der kastes op. Kongen bevilger dette, dog at de lader det gøre på egen bekostning. Forbydendes etc. SmR, 7, 78. K.

30. nov. (Flensborghus) Borgelejevbreve. Kongen har forordnet efterskrevne købstæder at udgive borgeleje penge efter denne fortegnelse. *Jyll.*: Ribe 42 personer. Ålborg 52. Randers 29. Vejle 14. Grenå 8. Ebeltoft 10. Århus 33. Kolding 24. Lemvig 12. Horsens 18. Varde 10. Thisted 10. Ringkøbing 10. Skive 8. Hobro 6. Sæby 11. Hjørring 9. Viborg 26. Nykøbing Mors 11. Skagen 4. *Fyn*: Odense 36. Nyborg 16. Kerteminde 16. Fåborg 8. Bogense 8. Rudkøbing 10. Middelfart 11. Svendborg 19. Assens 10. *Sjæll.*: Næstved 18. Store Heddinge 7. Skælskør 10. Stege 7. Ringsted 4. Kalundborg 16. Holbæk 16. Slangerup 9. Præstø 6. Køge 24. Vordingborg 7. Nykøbing Sjæll. 9. Helsingør 20. Roskilde 6. Korsør 4. Hillerød 1. *Loll. og Falster*: Nakskov 28. Nysted 9. Stubbekøbing 10. Sakskøbing 6. Maribo 14. *Skåne*. Lund 14. Helsingborg 8. Skanør 5. Falsterbo 1. Ysted 28. Simmershavn 8. Rønneby 12. Borgmestre og råd i nævnte byer skal gøre den anordning, at borgeleje pengene, som skal udgives fra 1. nov. 1654 til påskeaften, den 14 april 1655¹, beregnet 9 sk. pr. person om dagen, straks fremskikkes med nærværende bud uden nogen afkortning. Dog skal borgmestre og råd og menige borgerskab uhindret nyde det afslag, som tilforn er forundt dem på visse års tid. SjR, 23, 580.

Efter dette koncept udgik forskrevne breve i 3 partier, nemlig: *Jyll., Fyn og Langeland 1, Sjæll., Loll. og Falster 1, Skåne 1.*

1) Kopibogen har 1654.

30. nov. (Flensborghus) Nærværende brevviser, Peder Andersen, er af færdiget i Nørrejyll., Fyn og Langeland til købstæderne for at indfordre borgeleje penge og fremføre dem til Rtk. Lensmændene befales at tilholde borgerskabet i købstæderne under deres len, at de uden al forsømmelse erlægger pengene og fra hvert sted medgiver ham et rig-

tigt bevis, at deraf kan vides, hvis forsømmelse det er, om pengene ikke fremkommer til rette tid. I lige måde, at de på egen bekostning forskaffer budet fri vogn og heste til næste købstad, fri færger over færgestederne og frit underhold til mad og øl. SjrR, 23, 582.

Herefter udgik 2 foruden dette, et til Skåne og et til Sjæll., Loll. og Falster.

30. nov. (Flensborghus) Bestalling for Anders Sørensen som sadelmager på Antvorskov. Han skal forfærdige det sadelmager- og remmesniderarbejde, både nyt og flikkeri, som gøres fornødent i kongens ridedald og folestald der på slottet. Han skal selv forskaffe sig lærred, gurtgarn, talg, hårlim, søm, ringe, store og små, fortinnet og ufortinnet, samt alt andet dertil, undtaget rå oksehuder, som berideren skal forskaffe ham, som han selv skal berede og igen levere til berideren. Han skal forfærdige alt det arbejde, der kan forefalde fra staldene, undtagen nye sadler, der skal betales ham. Han skal også holde ved lige i folestalden, krybbegrimer, klappegrimer, dækkengjorder, tog-sadler, som bruges til staldhestene, o.a., alt på sit eget, bortset fra råhuder. Kongen tilsiger ham derfor årligt 100 rd., som skal begynde fra brevets dato. Lensmanden på Antvorskov bedes give ham dette. SjrR, 23, 583. K.

30. nov. (Flensborghus) Lensmændene i Jyll. fik brev anlangende generalmønstring. Af adskillige årsager agter kongen en generalmønstring på rytteriet i Jyll. nødig. Adressaten skal gøre sin yderste flid for, at alting med sognerytterne i lenet kan være i den skik, at fædrelandet kan have tjeneste deraf. Findes der noget steds nogen vanskelighed, som adressaten ikke selv kan bringe til rette, skal han specificere det og indskikke relation i Kanc., på det kongen kan tænke på middel. Han tvivler ikke på, at undersåtterne af adel jo selv forstår, hvad spot og skade det ville være, om sådant nyttigt og reputerligt værk skulle sættes tilbage formedelst nogen ringe forhindring. JT, 13, 314. K. (2).

1. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre afregning med Gabriel Rennsberg og gøre ham indvisning i Falsters uvisse indkomst. GR har andraget, at han resterer 4 års rente af sin kgl. obligation lydende på 2.544 rd., nok 1 års rente af en på 3.000 rd. Adressaterne skal gøre afregning med ham og for resterende rente gøre ham indvisning i betaling i dette års uvisse indkomst af Falster. Sjt, 33, 184. Orig. i DKanc. B 179i.

1. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at lade Mathias Bolt, kongens skibskaptajn, bekomme korn for hans rest af det, som er leveret i Fåborg af den godvillige bevill. Dersom der ikke findes så meget, skal de forskaaffe det øvrige på andre steder, hvor der findes noget af det godvilligt udgivne korn. Sjt, 33. 184. Orig. i DKanc. B 179i.

1. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at lade Henrik Tancke, kongens skibskaptajn, bekomme proviant for 100 kur.dl. af Provianthuset ved Kbh.s Slot, såfremt han ej tilforn tillige med kongens andre skibskaptajner har bekommet korn i betaling. Sjt, 33, 184.

1. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at lade Henrik Bishops enke og arvinger bekomme 1.300 td. rug og 1.300 td. byg ved indvisning hos Hilleborg Krafse af Hald len af det korn, denne er bevilget at give for en del af afgiften af lenet. De skal anslå tønden for 1 rd. Sjt, 33. 184. Orig. i DKanc. B 179i.

1. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre afregning med Hans Villumsen af Odense om hans $\frac{2}{3}$ -parts fordring. Kongen er tilfreds, at HV lige med andre af rigets kreditorer må blive godtgjort $\frac{2}{3}$ af hans fordringssum, hvorpå noget er blevet ham betalt med kronens udlagte gods, nemlig så meget, som $\frac{2}{3}$ af 10.000 andrager. De skal gøre rigtig afregning med ham om hele summen, som han med rette kan fordre, og hvad han har bekommet i betaling, på det det kan vides, hvor højt de $\frac{2}{3}$ af hans fordring beløber, og hvad der er ubetalt, så han efterhånden kan søge sin betaling, når noget falder. Sjt, 33, 185. Orig. i DKanc. B 179i.

1. dec. (Flensborghus) Philip Joakim Barstorff fik brev om at lade Rødby mænd bekomme ildebrændsel. Menige indvånere og ejere i Rødby begærer ildebrændsel af de forfulnede træer i skoven dér ved byen. PJB skal tilholde den, som bekommer det, igen at plante træ i samme skov, på det at skoven ikke ganske skal forhugges. Han skal have tilbørlig indseende dermed. SmT, 8, 90. K.

1. dec. (Flensborghus) Philip Joakim Barstorff fik brev om at tilholde menige kronbønder at lade kaste en grøft om Kallebirk og Soesmark skov og siden vedligeholde den. SmT, 8, 90. K.

1. dec. (Flensborghus) Ove Skade fik brev om, at bønderne i Falster må give rug for deres byglandgilde. Menige bønder på Falster andrager klageligen, at de i forleden sommer ved misvækst har lidt stor skade på deres bygsæd i vårmarken. De begærer derfor, at det må forundes dem at give rug i stedet for byg. Så og, at de i stedet for den påbudne pengeskat må udgive korn. Hvilket kongen af OSs erklæring erfarer er sandt. Da kongen ej er betjent med rug i stedet for byg, skal OS med flid gøre sit til, at de, som ej kan afstedkomme byg, i stedet må udgive penge, nemlig 1 rd. pr. td. Hvad skatten belanger, skal han anvende sin flid, at de efter skattebrevens indhold bliver indkrævet samlet og leveret på forordnede steder. SmT, 8, 90. K.

2. dec. (Flensborghus) Grev Rantzau fik brev om, hvorledes han må sælge kornet af Tranekærs indkomst, nemlig som følger: 1 td. hvede for 7 mk., 1 td. byg for 5 mk., 1 td. rug for 3½ mk., men det gl. korn af forleden års indkomst skal han sælge så dyrt som muligt. Det skal blive ham godtgjort på Rtk. FT, 7, 190. K.

2. dec. (Flensborghus) Mogens Høg, Erik Juel, Manderup Due og Jørgen Seefeld fik brev om at være kommissarier ved overlevering af værgemål for fru Ingeborg Krabbe, enke efter Anders Sandberg. Der skal være indfaldet nogen tvist ved overlevering af værgemålet for IK. Adressaterne får fuldmagt til på belejlig tid og sted at indstævne de interesserede for sig og enten forhandle med dem i mindelighed om alle tvistigheder el. adskille dem ved endelig dom. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig til parterne. Dersom en af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal den, som kommer tilstede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig og efterkomme befalingen. JT, 13, 315.

3. dec. (Flensborghus) Bevilling for kongens skibskaptajn David Dannel (de Neel) på den våning i kongens boder tværs over for Holmens port, som Herman Lygtemager (Lichtmager) sidst boede i og nu er død fra. SjR, 23, 584. (Tr.: KD, III, 433).

3. dec. (Flensborghus) Hr. Mogens Sehested fik brev om i sit len at indkøbe 6-8 skippd. talg til hoffet etc. Udt. i JT, 13, 316. K.

5. dec. (Flensborghus) Bevilling for Leonhard Lauridsen af Helsingør til derfra toldfrit at udføre en del bjerget gods, som er kommet fra

Norge til Helsingør, og af 2 kæmnere dér vurderet for 6.000 rd. Dog skal han overlevere tolderne tilladelsen dér smst., anseende den ej skal gælde mere end denne ene gang. Sjr, 23, 584.

5. dec. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om at lade Georg Thomas Haffenreiffer bekomme resten af hans fordring af resten af sa-gefaldet fra Slagelse, som er faldet efter den, som har ihjelskudt sig selv, nemlig resten efter at dr. Peter Bülche efter forrige bevill. har fået 2.000 rd. Dersom resten ej kan opløbe så højt som hans fordring, skal de tage hans bevis på så meget, som han bekommer. Sjt, 33, 185. K.

5. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at give Philip Joakim Barstorff indvisning for 2.000 rd. af hans resterende besoldning i Trondhjem bys told, $\frac{1}{2}$ til førstkommende Skt. Hans, $\frac{1}{2}$ til Martini, hvilket de skal afkorte på hans afregning. Sjt, 33, 186. Orig. i DKanc. B 179i.

5. dec. (Flensborghus) Hr. Christoffer Urne fik brev anlangende David Melving af Helsingør og Nicolas Gibs i Nykøbing Sjæll. Hvad DM andrager, kan CU se af hans hosføjede supplikation. Han skal så vidt muligt hjælpe ham til rette og tilholde NG, at han ved ed bekræfter, hvad der er bevist, så og, at han mod nøjagtig kvittering til DM erlægger de penge, som han befindes at være skyldig til Willom Rids, så NG kan være befriet for WRs fordring. Sjt, 33, 186.

5. dec. (Flensborghus) Philip Joakim Barstorff fik brev anlangende Herritslev mænd, som det er brændt for. Niels Pedersen, Peder Nielsen, Rasmus Mikkelsen, Jørgen Jensen, Niels Hansen og Rasmus Jensen, bomænd i Herritslev, anholder klageligen, at deres huse og gde for 2 år siden er brændt med bo og boskab. De er blevet benådet og forskånet for 1 års landgilde, beregnet fra Philippi Jacobi 1652 til årsdagen. Uagtet dette, har de måttet udgive den halve landgilde til enkeprinsessen, hvor udover de nu er geråden i gæld og vidtløftighed. De begærer, at de fremdeles må forundes nogen forskånsel, så de igen kan komme på fode. Af PJBs erklæring erfarer kongen, at de behøver hjælp, og er tilfreds, at de må være forskånet for 2 års landgilde, beregnet fra Philippi Jacobi 1654 til årsdagen 1656. Det skal blive ham godtgjort i Rtk. SmT, 8, 91. K.

5. dec. (Flensborghus) Erik Rosenkrantz fik brev om en vej, som skal forandres i hans len. For kongen er andraget den store fare og besværighed, som forårsages af alfarvejen fra Harmark til Århus igennem 3 store åer, kaldet Langvad, Knobvad og Damsvad, over hvilke man ikke kan komme uden stor livsfare, særdeles om vinteren. Derfor søges kongens bevill. til, at landevejen må lægges over Hinnerup Mark ved Vester Lisbjerg h. i Århusgård len, hvor de to åer et kugleskud neden for den gamle afkørte vej samles på ét sted, hvorover en bro bekvemmeligen skulle kunne gøres. Af ERs erklæring erfarer kongen, at dette angivende er sandfærdigt, og at de 3 åers vandløb er både farlige og vanskelige at komme over, særdeles når det har regnet og i synderlighed om vinteren. ER skal handle med dem, der er interesserede i de begærede vejes forandring, dog at de, som begærer vejen, lader den, såvel som broen, forfærdige på egen bekostning og siden holde ved lige. JT, 13, 316. K.

6. dec. (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om at være Mikkel Wessell af Lybæk beforderlig. Hvad MW andrager mod borgmestre og råd i Svendborg, kan MK se af hans supplikation. Han skal forhjælpe ham til hans retmæssige fordring og tilholde borgmestre og råd at lade ham vederfares ret. FT, 7, 191. K.

6. dec. (Flensborghus) Bispem i Ribe fik brev anlangende stipendier til en studiosus i Haderslev. Skolens forstandere i Haderslev har andraget, at kongens far har forordnet stipendier til en studiosus, som studerer på universitetet, hvilke skulle tages af de kirker, som med den gejstlige jurisdiktion hører under Ribe stift, men med den verdslige jurisdiktion så vel som jura patronatus under Haderslevhus len, så at der ved disse kirkers årlige rgsk. skulle tages 1 rd. Adressaten skal erkynde sig om beskaffenheden, og dersom det befindes, skal han lade indsamle pengene, og om muligt dobbelt, nemlig 2 rd. af hver kirke i nærværende år, eftersom berettes, at dette stipendium i 2 år resterer ubetalt, hvilket han mod kvittering skal lade levere til skolens forstander i Haderslev. JT, 13, 316. K.

7. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at anslå Hugo Lüt-zow korn, som han i betaling af besoldning forleden år har bekommet i Dronningborg len, for 5 mk. tønden, hvorefter de skal godtgøre ham det i hans afregning. SJT, 33, 186. K.

7. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Henrik von der Wisch indvisning på 2 terminer i Århus toldkiste til betaling af hans resterende besoldning, som efter adressaternes overslag andrager 321 rd. 28 sk. Nok fra 1. marts 1653 til 1. marts sidst forleden efter afregning gjort af Hans Boysen 525 rd. Sjt, 33. 187. Orig. i DKanc. B 179i. Incl. 22. febr.

9. dec. (Flensborghus) Bestalling for Vilhelm Villumsen som skovrider. Kongen forordner breviseren VV til med største flid og vindskibelighed at tage vare på kronens skove i Hald len., at intet dyr skydes el. ødelægges, lille el. stort. Kommer han over nogen, som skyder el. ødelægger dyr, el. befindes nogen gående med lange rør uden for alfarvej i skovene, skal han gøre sin yderste flid, at han kan blive dem mægtig og føre dem til Hald Slot. Kan han ikke blive deres overmand, skal han følge efter dem og udspørge, hvem de er el. tilhører, og siden tilkendegive det for lensmanden, og ikke se igennem fingre med nogen. På samme måde med krybskytter af almuesfolk, og vil de ikke give ham besked, hvem de tilhører, har han fuldmagt til at skyde et lod i dem og ikke lide skade el. tiltale. Det er ham under højeste straf forment uden befaling selv at skyde dyr el. forurette nogen af kronens bønder. Befindes nogen slig brøde hos ham, skal lensmanden lade ham straffe. Han skal have indseende med, at ingen holder geder, som kan løbe ind i skovene og gøre skade på underskoven. Kan han finde nogen geder, efter at de tilforn er forbudt, må han skyde dem el. lade dem drive til Hald Slot. Han skal også skyde hunde. Ligeledes skal han have indseende med, at intet hugges i skovene uden lensmandens bevill., og have agt på, at ingen af skovfogederne lader hugge nogen træer, uden de tilforn er mærket og udvist. Han skal forholde sig troligen og flittig og være lensmanden på Hald Slot lydige. For hans tjeneste bevilges han årligt til besoldning 16 gl. dl., en sædv. hofklædning og foder og mål til en hest, og hver måned til kostpenge 4 dl., som lensmanden på Hald Slot årligt skal give ham. Det skal begynde fra brevets dato. JR, 12, 331. K.

11. dec. (Flensborghus) Hr. Niels Trolle fik brev om at indtage Anders Hansen, murmestersvend, i Roskilde Hospital. Kongen er tilfreds, at AH, som murstykket af Roskilde Kirkes tårn for 1¹/₂ år siden faldt på, må komme i Roskilde Hospital. De skal indtage ham og forholde sig mod ham lige ved andre hospitalslemmer. Sjt, 33, 187.

12. dec. (Flensborghus) Arent von der Kuhla fik brev om af Kronborg lens skove at forskaffe 1.000 skafter til skovle og hakker af el og hassel. Bønderne kan selv straks tage korken af dem og på foråret lade dem levere til hr. Axel Urup. Sjt, 33, 187. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

Lige sådant brev fik Otte Pogwisch om at forskaffe 1.000 skafter af Frederiksborg len.

13. dec. (Flensborghus) Århus Kapitel fik brev anlangende de gamle og mutilerede bøger, som kongen erfarer findes ved domkirken. Han er tilfreds, at de lader bøgerne vurdere og forhandler dem til bedste for domkirken. JT, 13, 317. K.

13. dec. (Flensborghus) Århus Kapitel fik brev om at møde tilstede, når lignelsen ml. kapitlets og Christen Jørgensen Skeels gods skal foretages. Kongen har befalet Christoffer Bille og Erik Bille at ligne og lægge gods ml. sig på Århus Kapitels vegne og CJS. Adressaten skal lade sin fuldm. møde til stede og foregive det, han kan have at sige på kapitlets vegne, og have indseende med, at kapitlet sker skel og fyldest, og siden forsegle og underskrive med nævnte gode mænd. JT, 13, 317.

13. dec. (Flensborghus) Mogens Høg fik brev om, at Jørgen Rosenkrantz må bekomme 10 ege, som kongen for betaling har bevilget ham af kronens skove, tjenlige til bygningstømmer. MH skal lade ham dem udvise på de steder, hvor det kan være skoven mindst til skade, dog skal JR selv bekoste savløn o.a. omkostning. JT, 13, 317.

13. dec. (Flensborghus) Christoffer Bille og Erik Bille fik brev om at begive sig til det gods, som Christen Jørgensen Skeel begærer til magesk. CJS begærer til magelæg gde og gods af Århus Kapitel i Sønderhald h., Fløjstrup by: gde og huse, som Niels Sørensen, Jens Jensen, Rasmus Christensen og Søren Jensen besidder. Hvorimod han igen erbyder at udlægge til kapitlet af hans gde og gods, nemlig mod gården i Fløjstrup, som NS bebor, den gård i Vrønding, Anders Pedersen besidder. Mod de andre gde og huse i Fløjstrup, som JJ, RC og SJ påbor, en gård i Tebstrup i Voer h., som Christen Ibsen og Peder Jensen påbor, item 2 af de gde i Balle, som bedst er ved magt, idet han erbyder at lade godset i Balle forbedre med bygning således, at det kan udstå en granskning. De skal begive sig til nævnte gde og gods, granske og forfare dets ejendom og siden ligne og lægge det ene imod det an-

det, så kongen på kapitlets vegne og CJS særdeles for ejendom og landgilde sker skel og fyldest, anseende, at kongen vil have så megen landgilde igen som den, der bortskiftes, dog hvad skovene sig belanger, skal der forholdes som sædv. Det, de forretter, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig og indskikke med besigtigelsen i Kanc. Kongen har befalet kapitularene at være til stede og på kapitlets vegne foregive det, de kan have at sige, og tillige med adressaterne forsegle og underskrive. JT, 13, 318.

15. dec. (Flensborghus) Christen Skeel og Jørgen Seefeld fik befaling til sammen med Jørgen Rosenkrantz at forfærdige den forandring, som er gjort med bøndernes landgilde i Sorø birk. JR har andraget, at der skal være en stor del bønder i Sorø birk, som skylder meget på deres landgilde, så de ikke kan udgive den uden deres største ruin, hvorover en del gde står øde. Han formener, at dersom de må gøres afslag på en part rug, at de derimod kan give smør, kan de ikke alene komme på fode, men endogså blive ved magt. JR finder dette gavnligt og har til den ende opsøgt byer og bønder på andre steder i birket, som giver temmelig smørlandgilde, hvorfor de vel kunne kortes noget deri og give korn i stedet, så de i så måde kunne oprette det, der er sket for kort med forrige afslag af korn for smør. De skal tillige med JR forfærdige forandringen på kongens ratifikation. Sjt, 33, 187.

15. dec. (Flensborghus) Christen Albretsen Skeel og Jørgen Enevoldsen Seefeld fik befaling til at tage Sorøs jordebog for sig og konferere den. Jørgen Rosenkrantz andrager, at afd. Falk Gøye, tidl. hofmester på Sorø, efter kongens befaling har solgt en stor del gods i Jyll. og Skåne og mageskiftet en del bort, og derimod købt en andel af Sjæll. Formedelst FGs hastige død, har JR ingen jordebog kunnet bekomme. Adressaterne skal tage Sorøs jordebog for sig, konferere den og udelukke gods, som er solgt, og igen indføre det, som er købt. De skal under deres hænder og signeter overlevere denne jordebog til JR, som siden kan gøre rgsk. derefter. Da der endnu ikke er købt gods for alle pengene, skal de i jordebogen antegne det, JR har købt, for hvilke penge JR skal gøre rgsk., indtil godt og stedet velbejljligt gods kan opspørges. Sjt, 33, 188. K. Indl. udat.

15. dec. (Flensborghus) Jørgen Rosenkrantz fik brev anlangende professorerne og ekserciatiemestrenes huse og våninger, så og at handle med professorerne om husene, som er usolgt, at annamme enten i be-

vill. el. for rede penge. Af JRs angivende erfarer kongen, at en part af professorerne og eksercitiemestrene på Sorø har købt de huse, de bor i, en part derimod nyder stedets huse, som med omkostning holdes ved lige. Da stedet ikke godt af sin indkomst kan reparere sin egen bygfældighed, har kongen samtykt forslaget, at alle professorer og eksercitiemestre gøres lige, så at den ene som den anden køber sit husværelse, dog at de siden gives husleje efter den anordning, som er gjort af kongens far. Kongen fornemmer, at klosterets mark, som er øde, og er forundt professorer og en part borgere for årlig afgift, skal være en så ringe fordel, at det fast intet forslår mod den gavn, JR formener stedet kunne have, om marken for betaling måtte tillægges professorer o.a. betjente for gamle fordringer, de kunne have fra Henrik Ramels og Falk Gøyes tider. Kongen er tilfreds, at JR handler med dem herom, og deler huse og jorder ml. dem, som vil annamme dem i betaling el. tilforhandle sig dem for penge og dermed afbetale deres gamle fordring. Dog med vilkår, at stedet forbeholder sig ret til at indløse huse og jorder, om det i fremtiden kunne komme på fode, så sådan løsen kunne ske. Dog skulle forbedring på husene godtgøres efter uvildig taksering. Og kongen vil have stedet forbeholdt Sorø Sø, så ingen uden stedet skulle have rettighed at fiske dér. Sjt, 33, 189. K.

16. dec. (Flensborghus) Arent von der Kuhla fik brev om, at Christen Madsen Kudsch må bekomme huset ved Hammermøllen, beliggende en fjerdingvej fra Kronborg. Huset har tilforn Laurids Fyrbøder haft, som tog vare på Teglstrup Vang, og han berettes nu død. CMK må sin livstid nyde den besoldning, som nævnte forrige vangvogter havde. Sjt, 33, 190. K.

16. dec. (Flensborghus) Jørgen Rosenkrantz fik brev om, når plads bliver ledig, i Sorø Skole at indtage 2 brodersønner, Christen og Dominicus, af Caspar Brandt, borgmester i Korsør, og forholde sig mod dem med disciplin o.a. lige ved andre skolebørn dér. Sjt, 33, 190.

16. dec. (Flensborghus) Å.b. om Riseberg Kirkes reparation. Kongen erfarer, at kirken er således forfalden, at dersom den ikke hjælpes i tide, bliver den ganske ruineret, især fordi den ej kan repareres af sin egen ringe indkomst. Kongen bevilger, at hver kirke i Skåne og Blekinge må komme til hjælp med 2 rd. Kirkeværgerne o.a., som har at råde kirkernes indkomst, befales med det forderligste at lade de 2 rd. fremkomme. Ladendes det etc. SkR, 6, 364. K.

16. dec. (Flensborghus) Peder Vibe fik brev om Riseberg Kirkes reparation. Af kirkeværgernes foregivende og PVs erklæring erfarer kongen, at Riseberg Kirke er så forfalden, at den inden få år bliver ganske ruineret, med mindre den hjælpes i tide. Kongen er tilfreds, at de sten, som behøves til dens reparation, må tages af kongens gård Herisvads ruderibus. Hvilket bygningstømmer der kan gøres fornødent af lenets skove, vil kongen resolve, efter at PV har ladet specificere, hvad der agtes nødt. SkT, 8, 401.

17. dec. (Flensborghus) Borgmestre og råd i Kbh. fik brev om at forunde Antonius Knip den begærede opsættelsestid imod hans tidl. tjener Steen Knudsen. Hvad AK andrager, kan de se af hans hosføjede supplikation. De skal forunde ham den begærede opsættelse og have indseende med, at retten administreres tilbørligen. SjT, 33, 190. K.

17. dec. (Flensborghus) Jægermesteren fik brev anlangende dyr til den spanske konges residerende minister i Kbh., som nu opholder sig på Hørsholm. Han skal månedligt lade ham uden betaling bekomme et rå- el. dådyr af vildtbanen. SjT, 33, 191. K. Incl. udat.

17. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre afregning med Jens Lassen, renteriskriver, om det korn, han har bekommet i betaling, efter den pris, som landgildekornet på Antvorskov Slot bliver solgt for i år. SjT, 33, 191. Orig. i DKanc. B 179i. (her Incl. = K.).

17. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om til Kieleromslag at erlægge 3.000 rd. af skatterne i Sjæll. til enkeprinsessen. I lige måde at lade Ide Lunge, enke efter Palle Rosenkrantz, bekomme 3.000 rd. af nærværende års skatter i Skåne til indløsning af det pantsatte gods på Loll. SjT, 33, 191. Orig. i DKanc. B 179i.

17. dec. (Flensborghus) Otte Pogwisch fik brev om at lade fogeden på Hørsholm bekomme 100 læs hø fra slottet til de hopper, som findes på gården og tilhører dronningen. SjT, 33, 191. K. Orig. i Frederiksborg lensark., LAK.

17. dec. (Flensborghus) Hr. Hans Lindenov fik brev om, af hvad årsag sognepresten i Skælskør, hr. Augustinus Hansen, ikke måtte nyde indfæstningen af den specificerede tiende. Hvad AH andrager, kan HL se

af hans hosføjede supplikation. Han skal erklære, af hvad årsag han ej har nydt indfæstningen af den specificerede tiende efter recessen. Sjt, 33, 192. K.

18. dec. (Flensborghus) Bevilling for Henrik Pedersen på kronens mølle Stenholt Mølle i Frederiksborg len uden stedsmaal og fæste. Han må sin livstid beholde møllen, som nu er ledig efter Knud Pedersen, for landgilden deraf, 7 $\frac{1}{2}$ pd. 4 skp. mel. Han skal på egen bekostning vedligeholde møllen med al tilbehøring, dog skal han intet have at bestille med det fiskeri, som findes ved møllen, eftersom kongen vil have dette til sin hofholdning. SjR, 23, 584. K.

18. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at afbetale Ove Skade hans resterende besoldning af først indkommende toldpenge fra Norge, således som de tilforn har bekommet kongens befaling til. Sjt, 33, 192. Orig. i DKanc. B 179i.

18. dec. (Flensborghus) Konfirmation af fæstebrev udgivet af fru Hilborg Krafse, enke efter Frands Pogwisch. Kongen er søgt om konfirm. af HKs fæstebrev til Jacob Olsen og Christen Olsen, lyder: HK kendes, at hun har sted og fæst til JO og CO kongens anpart af korn-tienden af Romlund, Fiskbæk og Vorde sogne i Nørlyng h., som deres far Oluf Byrgesen i Bollergård¹ godvilligen har opladt, hvilken de må nyde deres livstid, med kondition, at de årligen i rette tid, senest til fastelavn, på slottet af Romlund s. yder 3 td. rug, 2 td. byg, af Fiskbæk s. 2 td. rug, 1 $\frac{1}{2}$ td. byg, og af Vorde s. 4 td. 6 skp. rug, og ellers forholder sig efter K.M.s forordninger og recessen. HK befaler på kongens vegne menige sognemænd at tiende retfærdeligen og yde det i kærven. Hald, den 18. maj 1654. HK. Kongen konfirmerer dette. JR, 12, 333. K.

1) Kopibogen har *Boller*.

19. dec. (Flensborghus) Gabriel Marselis fik brev om at betale Gerhard Treschow 300 rd., hvilket igen skal blive GM erlagt af rentemestrene. Sjt, 33, 192.

19. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at måtte bruge møntens profit til pengene til bådsfolkene og Baltzer Seckmand, kongens skriver på Klædekammeret, i 6 måneder fra 1. jan. førstkomme. Sjt, 33, 192. K.

19. dec. (Flensborghus) Hr. Mogens Kaas fik brev om at hjælpe Henrik Hansen til rette i den sag, som han har med borgmestre og råd og byfogeden i Fåborg. Hvad HH andrager mod disse, kan MK se af hans supplikation. Han skal forhjælpe HH til rette, så han uden vidtløftigt ophold kan komme til ende, så at han ej med rette kan klage videre derover. FT, 7, 191. K.

19. dec. (Flensborghus) Bevilling til studiosus Jens Olsen, at provsten skal underskrive hans kaldsbrev. JO har andraget, at han lovligen er kaldet i sin afd. fars sted til sognepræst til Tingsted s. på Falster. Men eftersom der fattes 7 uger i, at han har fuldendt sine fulde 25 år, har viceprovsten ikke villet underskrive hans kaldsbrev. JO begærer, at kaldet må forundes ham, eftersom der fattes ikkun lidet i hans fulde år. Kongen bevilger dette, så han må blive kollationeret og ordineret, såfremt han kan stå tilbørligen in examine for superintendenten. Forbydendes etc. SmR, 7, 78. K.

19. dec. (Flensborghus) K.M.s skøde til Jørgen Seefeld på Ringsted. JS har for magelæg til kongen på Ålborg Hospitals vegne udlagt gd. og gods af sit jordegods i Ålborghus len, Havbro s. og by: Jens Simonsen og Gunde Sørensen, skylder årligen 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 2 pd. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1 ørte byggæsteri med al ejendom, herlighed osv. Derimod har kongen til fyldest vederlag igen udlagt af Ålborg Hospitals gods i Ålborghus len, Hellum h., Bælum s., Lille Brøndum: Christen Sørensen, skylder 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 2 pd. smør, 1 svin, 1 rd. gæsteri, hvilken gd. og gods med al ejendom, herlighed etc. Ordinær stil. JR, 12, 334.

19. dec. (Flensborghus) Rektor i Ålborg fik brev anlangende en tiende. Til rektors underholdning har kongen perpetueret kronens anpart af korntienden af Stavning s., som konrektor tilforn har haft. JR, 12, 335.

19. dec. (Flensborghus) Otte Krag fik brev om at gøre anordning om de fattiges underholdning i Hee s. Af angivende fra hr. Jens Christensen Giødstrup, sognepræst til Hee og provst i Hind h. erfarer kongen, at de 12 rd.s rente af de 200 rd. kapital, som der i sognet er perpetueret til de fattiges underholdning, i disse åringer kan uddeles til flere fattige i sognet, eftersom han formener, flere i sognet kan underholdes deraf. Kongen er tilfreds, at de 12 rd. må uddeles til så mange fattige dér i sognet, som OK eragter, de kan strække til. Dog skal han

med præsten dér have indseende med, at ingen uden de mest nødvendige bekommer af pengene. JT, 13, 318. K.

19. dec. (Flensborghus) Otte Krag fik brev anlangende kvægtiende i Hee s. Efter OKs begæring er kongen tilfreds, at han selv årligt må oppebære kronens anpart af kvægtienden af Hee s. for den årlige pris, som plejer at føres kongen til rgsk. JT, 13, 319.

19. dec. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev anlangende marked ved Harte Kirke. For nogen tid siden har kongen formedelst den graserende sygdom ladet forbyde markeder i Nørrejyll. Efter at sygdommen nu igen nogenledes ophører, er kongen tilfreds, at fastelavnsmarkedet, som tilforn plejer at holdes i Kolding, i tilstundende år må holdes ved Harte Kirke. Dette skal SB lade publicere. JT, 13, 320. K.

20. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at betale Peder Juel 600 rd., som han har udgivet til bilageret i Sverige til foræring ved hoffet. SJT, 33, 192.

20. dec. (Flensborghus) Tolderne i Sundet fik brev om at udtage de toldpenge, der findes i Øresunds toldkiste, og fremskikke dem ved en toldskriver til Haderslev. SJT, 33, 193. K.

20. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at afbetale enker og fader- og moderløse børn, ungefær 150 personer, som har restsedler, efter advenant 10 pct. i tørfisk, kød, smør, flæsk, rug, byg og malt af Provianthuset ved Kbh.s Slot, eftersom de har at fordre, nemlig for hver 10 sldl. 2 lispd. tørfisk for 1 rd., 4 lispd. kød for 1¹/₂ rd. 1 mk., 2 td. rug for 2 rd. og 2 td. byg el. malt anslaget for 2 rd. SJT, 33, 193.

20. dec. (Flensborghus) Hr. Steen Bille fik brev om et mageskifte ml. Jørgen Høg og præsten i Tyregodlund. JH begærer i Nørvang h. til magesk. at bevilges en gård i Vesterlund, som præsten i Tyregodlund har til annekspræstegård, skylder årligen til præsten 1 ørte rug, 1 ørte malt, 1 ørte havre, 1 fjdg. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 rigsort, 1 ørte havregæsteri. Hvorimod han erbyder til fyldest vederlag til præsten at udlægge en gård i Tyregodlund, hvoraf han giver ham skyld og landgilde, eftersom gården ligger ager om ager med hans præstegård, han bor i, skylder årligen 1 ørte rug, 1 ørte malt, 1 Harbopd. smør, 1 svin, 1 fødenød, 1 lam, 1 gås, 1 rd. gæsteri. Hvis præstens gård beløber sig høje-

re på skyld og landgilde end JHs, formener han, det kan ydes af gården, hvorved præsten skal være tilfreds. Adressaterne skal erkyndige sig om gårdes og gods' beskaffenhed, og dersom de eragter det begærede magesk. kan være præsten og hans efterkommere uden skade, skal de på kongens ratifikation gøre det til ende. JT, 13, 320.

21. dec. (Flensborghus) Bevilling for Nyord bomænd under Jungshoved len til at opsætte en vejrmølle. Samtlige bønder på Nyordland har andraget den store besværlighed, de har for at få brødkorn malet, eftersom de skal henføre det meget langt over vandet til møllerne i Sjæll. De begærer, at de må bevilges at opsætte en vejrmølle. Af Jørgen Reedtz til Vedøs erklæring erfarer kongen, at deres angivende er sandfærdigt, at de lider stor nød for at få malet, helst når det er storm og om vinteren is isbrud, hvor de i mange uger ikke kan komme noget steds til land. Derforuden skal de vandmøller i Vordingborg len, hvor de skal have malet, sjældent have vand om sommeren. Derfor bevilger kongen, at de på egen omkostning må lade opsætte en vejrmølle. SJR, 23, 585. K.

21. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at assignere mag. Hieronymus Weitz af det korn og smør, som Jørgen Seefeld resterer med af Koldinghus. De skal anslå korn og smør efter takst og landkøb i penge, som kornet og smørret gjaldt det år, han blev det skyldigt, og siden assignere HW pengene, hvilket denne skal afskrive på sin fordring. SJT, 33, 193.

21. dec. (Flensborghus) Å.b. om, at Ribes borgere igen må søge snapsingsmarked i Viborg og andre markeder i Jyll. Kongen erfarer, at den tilforn grasserende pestilens og sygdom nu igen af Guds nåde nogenledes er ophørt. Da han har erfaret, at ingen sådan sygdom hidintil har grasseret i Ribe el. Viborg, har han efter anmodning bevilget, at undersåtterne og borgerne i Ribe herefter igen som tilforn med deres kramvarer må søge markedet, som holdes til førstkommende Viborg snapsting,¹ såvel som alle andre ældre markeder og købstæder i Nørrejyll., og dér efter deres privilegier med deres købmandskab søge deres næring, som de bedst kan. JR, 12, 335. (Tr.: CCD, VI, 175). K.

1) Jf. å.b. 1. sept. 1654, ovf., s. 231, og CCD, VI, 172-73.

23. dec. (Flensborghus) Jørgen Rosenkrantz fik brev om at tilholde berideren på Sorø, at han skal lære kongens page Mogens Krabbe at

ride. Hvad angår hans kost og underholdning, har kongen befalet Wentzel Rothkirck at skaffe ham penge. Sjt, 33, 194. K. Orig. i DKanc. B 174.

23. dec. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev anlangende Mogens Krabbe. Kongen er tilsinds at lade sin page MK lære at ride på Det kgl. adelige Akademi Sorø. Adressaten skal månedligt skaffe ham så meget i kostpenge, som han hidindtil har bekommet hos ham. Det skal blive ham godtgjort på Rtk. Sjt, 33, 194. K.

24. dec. (Flensborghus) Bevilling for Peder Vibe og hans arvinger til at beholde Spjellerup gods i pant i 60 år. Kongen har bevilget hr. Joakim Gersdorff at indløse det Spjellerup gods i Korsør len, som en tid lang har været pantsat til afd. Johan Friis' arvinger, for den sum, hvorfor det var pantsat, nemlig 500 rd., hvilket gods JG med kongens samtykke har afstået til PV. Da PV i Kongens eget Kammer har indleveret 2.500 rd. over de 500 rd., som godset tilforn var pantsat for, bevilger kongen, at han og hans arvinger må beholde godset til pant for de 3.000 rd. i 60 år fra brevet dato. Imidlertid må PV og hans arvinger nyde godset med skov, olden, jagt, efterdi det ikke ligger i kongens vildtbane, og al anden herlighed som andre adelspersoner, skattefrihed alene undtaget. I ligemåde bevilges de at nyde ildebrændsel til Gerdruggård af vindfælder, sur- og underskov o.a. unyttige træer. Men det bygnings-tømmer, som behøves til Spjellerups reparation, skal udvises af lensmanden på Korsør Slot. Førre PV annammer pantegodset, skal han besigtige skoven ved uvildige og lade taksere olden og derpå erholde det ved kongens skøde. SJR, 23, 586.

24. dec. (Flensborghus) Rutger Middeldorff og Hans Junge af Hamborg fik brev om at søge markeder i Viborg. Kongen erfarer, at den tilforn grasserende pestilens i kongens lande nu igen nogenledes op-hører. Da han erfarer, at ingen smitsom sygdom endnu har grasseret i Hamborg, bevilger han, at RM og HJ igen som tilforn med deres kramvarer må søge markedet til førstkommende Viborg snapsting og dér fortsætte, som de bedst ved og kan, når de erlægger kronens rettighed i tolden. JR, 12, 336. K.

27. dec. (Flensborghus) Hr. Axel Urup fik brev om, at han skal forlenes med Møns land. Kongen har til 1. maj førstkommende forlenet Frands Brockenhuus med Kbh.s len, hvorimod han til samme tid vil

have AU forlenet med Møn. Han skal overlevere Kbh.s Slot med inventarium, breve, registre o.a., som dertil hører, til FB. Sjt, 33, 194. K.

27. dec. (Flensborghus) Frands Brockenhuus fik brev om, at han til 1. maj førstkomende skal forlenes med Kbh.s Slot. Sjt, 33, 194. K.

29. dec. (Flensborghus) Bestalling for Børge Pallesen Rosenkrantz til som skibshøvedsmand at lade sig bruge til lands og vands. Han skal være kongen og hans riger huld og tro, ramme deres bedste og hindre skade. Kongen bevilger ham til årlig besoldning 400 rd., som skal begynde fra Philippi Jacobi 1654. Rentemestrene befales årligt at give ham dette. Sjr, 23, 587. K.

29. dec. (Flensborghus) Viborgs borgere fik brev om, at der igen må holdes markeder i Viborg, som var forbudt¹ formedelst den grasserende pest. [Ensyldende med foregående, dvs. JR, 12, 336, 24. dec.]. Udt. i JR, 12, 336. (Nævnt i CCD, VI, 175).

1) Å.b. 1. sept. 1654, se ovf., s. 231, og CCD, VI, 172-73.

29. dec. (Flensborghus) Kapitlet i Viborg fik brev om at erklære sig om noget kapitelsgods, Christen Albretsen Skeel begærer til magesk. CAS begærer til magesk. af Viborg Kapitels gde og gods i Sønderlyng h., Læsten:¹ Jens Andersen, Jens Jensen og Søren Jensen, Christen Nielsen og Jens Pedersens enke og Søren Nielsen af et gadehus. Hvorimod han til fyldest vederlag erbyder at udlægge af hans gde og gods i Sønderlyng h., Sønderbæk:² Anders Knudsen, Jørgen Andersen. Og Korning el. Hedegård: Niels Mortensen. Dersom det befindes, at kapitlets landgilde beløber sig højere end det af hans, erbyder han at gøre udlæg i en gd. i Årup. Adressaten skal erklære, om det gods, som han begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld kan mistes fra kapitlet, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 321.

1) Kopibogen har *Leyste*. 2) Kopibogen har *Synderberg*.

29. dec. (Flensborghus) Hr. Christian Friis fik brev om at erklære sig om noget gods, Christen Skeel begærer til magesk. af kronen, nemlig i Sønderlyng h., Læsten: 5 gde, Jens Lassen og Niels Pedersen, Christen Kjeldsen og Poul Christensen, Peder Pedersen og Peder Nielsen, Søren Mikkelsen og Niels Pedersen. Nok efterskrevne husmænd: Christen Jensen, Christen Jensens enke, Christen Thygesen, Laurids Jen-

sen, Christen Lydiksen. Hvorimod han til fyldest vederlag vil udlægge af gde og gods i Sønderlyng h., Rejstrup: Mourids Christensen, Christen Sørensen og Jens Christensen, Dynes Thomsen, Christen Christensen. Vorning: Niels Pedersen. Dersom det befindes, at kronens landgilde beløber sig højere end det af CSs, erbyder han at gøre udlæg for samme landgilde i sin gård i Årup. CF skal erklære, om det gods, som han begærer, for belejligheds el. anden herligheds skyld uden lenets skade kan mistes fra kronen, og om vederlaget kan eragtes nøjagtigt, og indskikke erklæringen i Kanc. JT, 13, 321.

30. dec. (Flensborghus) Bevilling for Nysteds borgere til toldfrihed for 100.000 tagsten til hjælp til at bedække deres brændte huse, nemlig for Valentin Jostsen, Mikkell Hansen, Laurids Nielsen, Hans Smid, Laurids Rasmussen, Søren Madsen, Søren Smed, Mikkell Mailand, Peder Jacobsen, Poul Bertelsen, Jesper Jensen, Anders Chue, Hans Nielsen, Peder Camper, Blasius Murmester, Hans Østen, Jacob Jacobsen, Claus Nielsen, Niels Jespersen, Mads Bøcker, Peder Jensen, Christen Sørensen, Peder Enevoldsen, Niels Mikkelsen, Thomas Gedsøre, Laurids Hansen, Gert Dynesen, Otto Skomager, Jørgen Juel, Hans Bøcker, Mikkell Troelsen, Mikkell Valtin, Dorete Gabrielsdatter og Johannes Mesch Smed. For at intet underslæb skal begås, skal på dette brev af tolderen indskrives ved dag og datum hver gang tagsten indføres, indtil tallet på 100.000 bliver fuldgjort. Benådningen skal deles blandt samtlige pro kvota, så at den fattige så vel som den rige nyder sin fordel deraf. Forbydendes etc. SmR, 7, 79.

31. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at afbetale Diderik Blome 346^{1/2} rd. 1^{1/2} ort af først nedkommende norske toldpenge efter hans forsikringsbrev. Sjt, 33, 194. Orig. i DKanc. B 179i.

31. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre den anordning, at fru Anne Margrete von Gøtzen, enke efter Jørgen Schulte, årligen bekommer 1.000 rd. af Kalø lens afgift, beregnet fra Philippi Jacobi sidst forleden. Det skal kortes lensmanden i lenets afgift. Sjt, 33, 195.

31. dec. (Flensborghus) Marskallen og Christoffer Gabel fik befaling til at akkordere med Gabriel Gomez, kongens hofprovisor og generalfaktor i Hamborg, om at levere speceri til hofholdningen. GG har tilbudt at levere det, som behøves af konfektur, sukker, svesker o.a. spe-

ceri i kongens apotek i Kbh., for så billig en pris, som det kan indkøbes for med rede penge, og på egen bekostning forskafe det på hvad sted, det begæres, 2 gange om året, til påske og Michaelis. Adressaterne skal fornemme hans forslag og efter dets befundne beskaffenhed akkorde-re med ham på kongens ratifikation om det, han skal levere til hofholdningen i tilkommende 2 år, beregnet fra Philippi Jacobi 1655 til årsdagen 1657, så og for hvad pris hver slags skal betales ham, ligesom det kunne være indkøbt med rede penge. Hvad betalingen angår, skal de også slutte med ham og navngive hvad sted, de eragter bekvemmeligst af de steder, som er forordnet til hofholdningen, hvorpå kongen vil vide at resolve. Sjt, 33, 195. K.

31. dec. (Flensborghus) Hr. Wentzel Rothkirck fik brev om på Peder Vibes vegne at tilbyde Oluf Daa 500 rd. for Spjellerup gods. Det er befalet PV at erlægge de 500 rd., som Spjellerup gods har været pantsat for til Johan Friis' arvinger. WR skal tilbyde de 500 rd. til OD, som sidst har tilholdt sig godset. Men annammer han ikke pengene og udleverer pantebrevet, skal WR med forderligste og uden videre ophold mod pengenes erlæggelse hænde dom og siden forstændige kongen derom, på det han kan bekomme ordre om, hvorledes kongen vil have forholdt dermed. Sjt, 33, 195. K.

31. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev om at gøre Poul Klin- genberg indvisning i Dronningborg len på 1.000 td. havre, som han resterer for sin generalpostmesterbestilling forleden år. De skal gøre den anordning, at han mod kvittans bekommer de 1.000 td. havre, hvorefter lensmanden, Henrik Thott, kan blive godtgjort. Sjt, 33, 195. Orig. i DKanc. B 179i.

31. dec. (Flensborghus) Bevilling for fru Anne Margrete von Gøtzen på 1.000 rd. årligt af Kalø len, beregnet fra Philippi Jacobi 1654, så længe, hun forbliver ugift og enke. Kongen har befalet rentemestrene at erlægge hende pengene af Kalø lens afgift. FT, 7, 191. Orig. i DKanc. B 174.

31. dec. (Flensborghus) Hr. Henning Valkendorf og hr. Steen Bille fik brev anlangende de påbudne skatter. Adressaten skal med forderligste til Haderslev fremskikke de penge af den påbudne skat, som de efter kongens befaling har annammet fra de andre len, såvel som af deres eget, og mod kvittering levere dem til Johan Thomsen, toldskriver i

Helsingør, som nu er dér, med rigtig specifikation af, hvor meget der er indkommet fra hvert len, særdeles i rd. in specie og særdeles i anden mønt, idet de skal gøre deres største flid, at de fleste fremkommer i rd. JT, 13, 322. Orig. i Odensegård lensark., LAO.

Lige sådant brev fik SB om at levere pengene af lenene i Jyll., så vel som af hans eget len, til JT.

31. dec. (Flensborghus) Johan Thomsen i Helsingør fik brev om at annamme skatter af hr. Henning Valkendorf og hr. Steen Bille. Kongen har befalet HV og SB til sig at lade levere de penge, som indkommer af de påbudne skatter af lenene. Kongen befaler JT at blive dér og mod kvittering annamme pengene, som fremskikkes af dem med rigtig specifikation af, hvor meget der er indkommet af hvert len, særdeles i rd. in specie, særdeles i anden mønt. JT skal med forderligste hidskikke rigtig fortegnelse, hvorefter han vil blive videre forstændiget om kongens vilje. JT, 13, 322.

Ordlister og registre

Ordliste 1646-54

Ordlisten i dette bind medtager også de ord, som er forklaret i de foregående otte bind, og udgør således en samlet ordliste til bindene 1646-1654.

Medtaget i ordlisten er ord, hvis betydning ikke skønnes umiddelbart forståelig for alle værkets benyttere, fordi de enten er fremmedord eller danske ord, der er gået af brug eller anvendt i en anden betydning end i nutiden. Ord, som kan findes i almindelige ordbøger eller leksika, eller hvis betydning fremgår af sammenhængen, er dog normalt ikke medtaget. I øvrigt beror udvælgelsen på et skøn, som sikkert let kan anfægtes. Ord, hvis betydning ikke har kunnet fastslås med rimelig sikkerhed, er som regel udeladt af listen. I øvrigt må også en del af tolkningsforsøgene tages med et vist forbehold.

Latinske ord og vendinger er gengivet i den form (tal og kasus), hvori de forekommer i teksten.

abalienere, afhænde.

absentes, fraværende, boende andetsteds end i stiftsbyen.

accidenser, indtægter.

accordentia, aftale vederlag.

actu, virkelig, faktisk.

advenant, à l', for de efterfølgende, kommende

afbede, gøre afbigt for.

»*affusterne*«, affutager, kanonunderlag.

affødning, afkom, tillæg af husdyr.

afsig (8 mænds a.), dom el. kendelse, der afsiges af synsmænd el. særlige dommere.

afsked, aftale el. overenskomst.

afskære fæstning, fmlt. reducirer fæstningsarealet.

afskånselspæle, nedrammede pæle til beskyttelse af bolværket.

afspændig, ulydig, oprørsk.

afstinge en sag, afgøre el. sone en forseelse med bøder.

afvijsjorder, afvigning; uoverensstemmelse, forskellighed.

akkommodere, skaffe ophold.

allecant, fmlt. d.s.s. alcantara, en stærk siciliansk dessertvin.

altare B. Virginis in medio Capellæ, den sal. jomfrues alter midt i kapellet.

altare B. Virginis prope horologium, den sal. jomfrues alter nær ved uret.

altare S. Canuti Regis, den hellige kong Knuds alter.

alterhavre, en afgift af præsterne i Skåne, opr. til ærkebispem, efter reformationen til kongen.

altfrue, oldfrue.

ambere, tragte, stræbe efter.

anhængig, gøre en sag a. hos retten, indbringe en sag for retten.

ankerstok, en slags skibsbrød, vel af form som en ankerstok (tværstangen på et anker).

»*annihere*«, advisere.

annus gratia, nådsensår.

annona, årsgrøde.

anrejsepenge, rejsepenge.

antage ad referendum, uden at binde sig forpligte sig til at forelægge det fremførte (for kongen).

arkebusere, henrette ved skydning.

- arklimester*, bestyrer af artillerimagasin.
- armatur*, udrustning
- artzney smed*, fntl. smed, der også virker som dyrlæge.
- Astrea*, retfærdighedens gudinde.
- avenuer* (ved fæstning), bred gade
- bagflod*, oversvømmelse af vand, der samler sig bag en sluse el. dæmning.
- »*ballemaillie*«, d.s.s. pallemaille, en plads til spil med kugle og boldtræ. Jf. Pall Mall i London og Palmaille i Hamborg.
- bantel*, bandoler, skulderrem til at bære våben i.
- bar*, dvs. i mønt, ikke i veksler el. anvisninger.
- barkholter*, svære planker, i almindelighed af eg, der danner den del af yderbeklædningen (skibssiden), som ligger lige under dækket og giver skibet langskibs styrke. Der kan være flere over hinanden.
- barkuner*, svære egesperir.
- barsbier*, øl fra Barth i Pommern.
- »*barskafft*«, rede penge (jf. tysk: Barschaft).
- Bartholomæi dag*, 24. august
- bartisan*, partisan, en slags spyd m. modhager.
- battere*, (fransk *battre*) gennemstrejfe, afsøge.
- »*baurter*«, betydningen uvis.
- bedage* (om betaling) give længere frist.
- beder*, ekstraordinære skatter.
- behag*, på kongens, under forudsætning af kongens efterfølgende godkendelse.
- bellekorn*, ?bælgkorn, s.d.
- »*benketing*«, bænketting, unyttig snak på en bænk, vel: sammenkomst uden særligt formål.
- beneficia pro personis*, personlige beneficier.
- besnelle*, *besnilde*, bedrage, føre bag lyset.
- besøge* (i forbindelse med skatter o.l.), henvende sig om hjælp.
- besøgning*, visitering.
- bestaller*, ansat el. beskikket af øvrigheden.
- bestandt*, blive, holde stand, stå sig.
- betees*, indrømmes, blive til del.
- betrædes*, overraskes på fersk gerning, pågribes.
- betrådet*, betrådt.
- bewintheber*, *bewindhebber*, overopsynsmand el. forstander for en skibsudrustning el. et handelsselskab.
- bibliotecaris ordinarius og perpetuus*, fastansat lønnet bibliotekar.
- »*biilegger*«, håndduge, servietter.
- birkefrihed*, frihed for at høre under den ordinære jurisdiktion og ret til selv at udnævne *birkefrihed* (birke)dommer, -foged.
- bismer*, foruden et vejeinstrument også en vægtenhed.
- bjærgning*, *bjæring*, det, hvormed man har sit udkomme.
- bliant*, et slags kostbart tøj.
- blind sag*, sag, som er vanskelig at finde rede i.
- bobien*, vatteret, sort stof.
- boden*, grund, område.
- boel-brænde*, *boel-ved*, fntl. bulbrænde, -ved, brænde af træstammer, kløvebrænde.
- boeslod*, formue, alt hvad en person ejer bortset fra jord, en ægtefælles andel i det fælles bo.
- bolgall*, gildet svin, der svares i afgift (af et bol).
- bolsaner*, flag, vimpler.
- bona altaris Barbaræ Senioris*, den ældste Barbaras alters gods.
- bona altaris Erasmi*, Erasmus' alters gods.
- bona altaris Sancti sepulcri*, den hellige gravs alters gods.
- bona altaris Vilhelmi*, Vilhelms alters gods.
- bona communia og mensalia*, fælles- og altergods.

- bondetorvelæs*, norm for størrelse af et læs.
- bonis communibus tamquam non residents*, fælles gods lige med ikke-residerende.
- »*bordtecher*«, bordtæpper.
- borgelejepege*, afløsning for indkvartering i købstæder af hofsinder, faste landsknægte, bøsseskytter m.fl.
- borskersvend*, fntl. ung, ugift håndværkssvend.
- boskæppe*, mul. d.s.s. byskæppe, svarende til 3/4 tønne.
- bossebom*, formentlig baksebom, stor bom brugt til at flytte kanonerne med.
- bottelier*, bouteiller, mundskænk.
- bovert*, bojert, ældre betegnelse for et mindre fartøj af jagtform.
- brandskib*, b. eller brander betegner sædv. et mindre skib m. brandbare sager, der sendes mod fjendtlige skibe for at antænde dem; kan muligvis også betegne skib til at fragte brænde med.
- brevpenge*, afgift for udfærdigelse af breve.
- brokar*, firkantet kiste fyldt med sten, hvorpå bropælene anbringes.
- bruchsolv*, brudsølv, gammelt, ubrugeligt, itubrukt sølv, anvendt som råmateriale.
- brudt*, også åbnet, f.eks. breve.
- bryhan*, en slags hvidtøl.
- brændsvin*, svin, der skal på olden, og derfor brændemærkes m. ejerens bomærke.
- brøde*, bøde.
- buller*, træstammer.
- butenværk*, ydre forsvarsværk.
- bygge*, bygning, hus, bolig.
- bælgkorn*, bælgkorn, sæd bestående af bælgplanter.
- børnepenge*, arvepenge, tilhørende børn, forvaltet af deres værge.
- »*baand patientier*«, fntl. faste patienter el. lign.
- canonici*, korherrer, indehavere af kanonikater.
- canonici coeteri*, øvrige kanniker.
- canonici nobiles*, adelige kanniker.
- canonie*, kanonikat.
- cantoriet*, sangkor, kapel.
- capitain(e) des armes*, våbenmester.
- carnices*, spansk mål for salt.
- carteck*, muligvis art klæde.
- casu necessitas*, af nødvendighed el. tvang.
- casu conscientie*, samvittighedssag.
- catedraticum*, afgift af præster og kirkeejere til biskop el. universitet.
- censura*, bedømmelse.
- centner*, vægtenhed på 112 skålpund.
- civilitet*, høflighed, anstand.
- collationere*, gennemse, jævnføre (med hinanden).
- comital*, følge.
- commissarios provinciales*, provinskommissærer, landkommissærer.
- commoditeter*, bekvemligheder, fordele.
- comparere*, fremstille sig for, møde for (retten).
- comportement*, adfærd, opførsel, forhold.
- composita*, sammensatte lægemidler.
- compositbog*, fntl. nodebog, kan dog også være en håndbog m. anvisning på sammensætning af forskellige bestanddele, fx lægemidler.
- constantier*, uforanderlige størrelser.
- contentere*, tilfredsstille, fyldestgøre ved betaling.
- contumacia*, trods, ulydighed, ulovlig udeblivelse.
- copielius*, i kopi
- cordeg(u)arde*, *corps de garde*, vagthus, vagt.
- corpus*, legeme, evt. samling af gods.
- »*dag*«, udsættelse.
- dannemænd*, pålidelige, hæderlige mænd.
- data occasione*, ved given lejlighed.
- dauidici*, *dauidi corum*, *dauidsdagne*, la-

- tinskolekor, der udførte sang i kirker og huse.
- decimanter*, tiendeydere.
- defrayere*, holde én fri, underholde, skaffe fri fortæring, rejse m.m.
- de nye våninger*, Nyboder.
- degen*, kårde.
- degnestue*, vel skolestue.
- dele*, retsafølgelse.
- delefoged*, en af lensmanden udnævnt foged i herredet, der især skulle føre de forefaldende retssager.
- deputat*, embedsindtægt, som nydes foruden den årl. løn.
- deputere*, henlægge, bestemme.
- dessein*, plan.
- digehave*, fnt. have omgivet af dige.
- Dionysii dag*, 9. oktober.
- diskant*, kor af skoledrenge.
- disputere publice absq(ue) præside*, disputere offentlig uden bistand (af en respondent).
- distrahere*, kan betyde: fordele.
- dominium*, besiddelse, ejendomsret.
- doms afsigt*, se afsigt.
- donat*, latinsk sproglære.
- donkraft*, transportabel løftemaskine.
- »*drage*« på søerne, mede
- drift*, indtægter (bøder el. indeholdelse) af husdyr, som træffes uden for områder, som ejermanden har brugsret til.
- drill*, stram militær eksercits.
- drøgen*, tørring.
- drøglæder*, et slags stærkt læder
- dugsvend*, taffeldækker, tjener, som varter op ved bordet.
- dælehave*, oplagsplads for tømmer, særligt om magasinet på orlogsværftet.
- dæler*, planker
- dæleskriver* (på *Bremerholm*), skriver, der syner, måler og holder opsyn med dælerne (plankerne) og andet tømmer.
- dønn*, Hvidkilde dønn, betydningen uvis.
- edelknabe*, adelig dreng.
- efter recessen holde maning*, se maning.
- eftermaning*, senere rejst krav.
- eftermåls mænd*, i drabssager den dræbtes nærmeste mandlige arvinger, som det påhvilede at forfølge drabet.
- eftertale*, bagtalelse, talen ondt om, dårligt ry.
- »*egekaner*«, egebåde.
- eisensnider*, stempelskærer.
- ekke*, ægt, pligtkørsel, se ægt.
- ekkepenge*, aflønningspenge for ægter, kørsler.
- ekker*, trådkugle til pynt, på omhæng og lign.
- eloquentiæ professor*, professor i veltalenhed.
- eludere*, narre, undgå.
- embede* (fx *bagerembedet*), pga. håndværkerlavenes monopol, der også omfattede pligter, betegnedes udøvelse af håndværket som embede.
- empiria* (evl. *impiria*), betydningen uvis.
- emter*, flertal af amter, embeder; lav.
- endels*, hvad der er en enkelts særlige ejendom, særeje.
- enfagt*, enkelt.
- engbjæring*, høhøst.
- engharke* (jysk) harke, en hårbundet tør eng, mager, med lyng og ris bevokset hede og kær
- engpenge*, afgift for ret til høslæt el. græsning i en eng.
- enkend*, enkelt. *Enkende daler*: rigsdalere i 1 rigsdalermønter, ikke skillemønter.
- enspænder*, bereden tjener, især sådan som benyttedes til ordonnans- el. kurértjeneste.
- erridspenget*, arbejdspenge.
- erudition*, lærdom.
- eskadron*, underafdeling af rytterregiment; om flåde: nu eskadre.
- esse*, (nuværende) tilstand.
- eventyr*, ansvar og risiko.

examinatores ordinandos, eksaminatorer af personer, der skal ordineres.

exemptorie, undtagelse, fritagelse (for forpligtelse).

exulant, forvist, landflygtig, udlænding

fabritorio, fabrik.

fadbord, fadebur, det udstyr, som fulgte kgl. personer på rejse.

fadbordsægter, kørsel med fadeburet.

fadknapholt, se knapholt.

faldport, større falddør, især ved fæstningsværker og sluser.

faldsbøder, bøder for ulovlig udeblivelse fra retten efter lovlig stævning.

falkenteser, se falkonetter.

falkonetter, små drejelige skibskanoner.

»*famsløcker*«, har med fiskeri at gøre, men betydningen er usikker.

fangelig, til at få, opnåelig.

fastelavnborgmestre, if. frd. 7/4 1619, § 9 skulle borgmestrene i lensmandens overværelse omveksles hvert år på fastelavnssøndag.

»*fældingsdomme*«, domme, hvorefter de dømte ikke kan stå til troende eller vidne i retten.

fellavetsvansen, den bageste opadbuede del af kanonlavetten, hvorpå denne hviler, foruden på hjulene.

»*fenneler*«, fntl. (små) faner (jf. tysk: Fähnlein).

fisk (til skibsstykker/kanoner), stille-redskab til at give kanonen forskellig højde med, også kile.

ffjorfole, fole, som er født det foregående år.

ffjorføl, føl, som er født det foregående år.

»*flaschfoder*«, flaskefoder, et slags natstol, kloset.

flux, snart, næsten.

fly (*vejene*), bringe i orden, istandsætte.

foder, vinmål på 960 potter.

foderdug, tøj, der bruges som for.

fodermarkspenge, afgift for brug af fodermark, en mark, som er tilsæt med sommerstaldfoder, bestemt til at høstes og opfodres i grøn tilstand.

fodernød, *fødenød*, kvæg, som af fæstere skulle holdes på foder for godsejeren.

»*foerverk*«, foderværk, pelsværk.

fogedgæsteri, afgift som afløsning for ret for fogden m. hest til overnatning og forplejning.

foleknægt, staldkarl.

forarges, her: forringes.

fordedige, forsvare.

»*fordele*«, *lade sig*, lade sig indstævne 3 gange til tinge for vitterlig gæld.

fordrag, forlig, overenskomst.

fordringskab el. *fodringskab*, måde, hvorpå nogen el. noget transporteres, befordring, kørsel.

»*fordrives*« (hvor tolden f.), hvor der drives (stude m.v.) over, uden at der svares told.

foretage, behandle, gennemgå (fx et regnskab).

forfang, afbræk, hindring.

forfare, erfare.

forfornede, det samme som fornede, s.d.

forfulnede, rådnede.

forfærdige, udfærdige, reparere, istandsætte.

forhugge, spærre med fældede træer.

forhverve, erhverve.

forhøre (*et regnskab*), gennemgå kritisk, revidere.

forket (*stok*), stok med gaffel på enden til at støtte bøssen.

forkort, forringelse, skade.

forlag, udlæg, forskud.

forligning, sammenligning.

forlovet, se forløvet.

forløbe, løbe bort.

forløfte, borgen, kaution.

forløvet (*forlovet*), fået (givet) tilladelse til at rejse.

- forløvningsmand*, forlover, sponsor, kautionist.
- formandshavre*, afgift.
- fornede* (træer), frønnede, visnede, udgåede, vindfældede.
- formumstig*, fornuftig.
- forord*, aftale, betingelse.
- forprang*, handel før ankomsten til byens torv, ulovligt køb af bøndernes landbrugsprodukter før de nåede til byens torv.
- »*forrygtt*«, fjernet.
- forsat* (i *landgilde*), for højt ansat.
- forse*, forsynde sig imod et bud, begå forseelse.
- forsel*, forsæt, skriftligt indlæg i retssag.
- »*forsette*« (sin kunst), fmtl. videreudvikle el. lign.
- »*forsnerge*« *landet*, fmtl. fejl for »forsvuerge«, forsværge, der kan betyde give afkald på, love at forlade.
- forstilling*, forreste del af et sammensat køretøj, hvortil trækdyrene spændtes, f.eks. kanon med forstilling.
- forstændige*, give at forstå, underrette om.
- »*fortaugd*«, måske: fortøvet, forhalet.
- fortos*, mure med fortos, muligvis fejlskrift for fortov, mindre jordstykke foran el. omkring hus el. gd.
- forvandter* (i Ty. Kanc.), ansat, embedsmand.
- forvanter*, slægtninge.
- forvendes*, fratages, løsrives, berøves.
- fransk pistol*, ældre guldmønt.
- »*fredkeppe*«, fmtl. frede, indhegne m. risgærde el. lign.
- fredspenge*, afgift
- frihed* (en bys), privilegeret område, hørende til en købstad.
- »*fuld køb gjort*«, afsluttet bindende handel.
- fjrrør*, geværer, afdeling udstyret m. geværer.
- fjædrift*, kvægavl, græsning, græsningsret.
- fæmon*, kvæg.
- fødefole*, hest, som af fæsteren skal fodres for godsejeren.
- følgagtig* (*lade være f.*), lade få, overlade til.
- førlov*, afgift for tilladelse (for en fæster) til at føre sit gods bort el. for tilladelse til at føre arv ud af den jurisdiktion, hvor den er faldet.
- »*første middel*«, først indkommende penge.
- gangbolig*, hus, for hvilket der i stedet for leje gøres overi (gangdage).
- gelejdsbrev*, brev, der giver beskyttelse, gelejde: beskyttende ledsagelse
- gemæs*, i overensstemmelse med.
- genant*, fastsat betaling i penge el. naturaler for bestemte ydelser.
- generalrestseddel*, se restseddel.
- generalstaterne*, fællesregeringen for De forenede Nederlande, bestående af repræsentanter fra de enkelte lande.
- genel*, fordel, indtægt.
- geruste heste*, heste tjenlige til krigsbrug.
- geråd*, råd, midler.
- geschier* (vogn- og geschiermester), seletøj.
- gevald(t)iger*, profos ved et regiment, skulle eksekvere krigsrettens domme.
- gevyrts*, krydderi.
- gevær*, forsvars- og angrebsvåben, i fuld gevær: i fuld udrustning.
- gewehr*, håndvåben af alle slags, (jf. sidengewehr).
- gewurtz*, krydderier.
- gild og gæv*, vederhæftig, god, dygtig.
- gitov*, tov, hvormed sejl bjerges, el. hvorpå teatertæpper hviler i sammenfoldet stand; her: tov som bruges ved fremstillingen af sejl-dug.
- glapsluse*, *glapstignbord*, sluse, stignbord, som kan glide, er bevægelige. Me-

- ningen er fntl., at de virker automatisk.
- glim*, fiskegarn
- gotling*, en slags skibskanon.
- grangivelig*, nøjagtig.
- gravamina*, besværinger, klager.
- greisemølle*, ?græsmølle (s. d).
- gribsjord*, jord, som ikke er rebet, og som man frit kan tage af til dyrkning.
- gring*, møntstøbning.
- grot*, møntbetegn., der angiver større værdi end den normale, fx kun 5 sk. grot på 1 mk. i st. f. 6 sk.
- gro(v)brad*, groffenbrad, større el. mindre stykke køgt el. stegt oksekød.
- græsmølle*, vandmølle, der kun bruges om vinteren.
- græsøksne*, sommergræsset kvæg, ofte beregnet til eksport.
- grønvej*, lidet befærdet, græsbevokset vej.
- gurt garn*, gjordgarn.
- gyldenstykke*, (silke)stof, helt gennemvævet med guld- el. sølvtråde el. -bånd.
- gyrt garn*, muligvis garn, der er sat i stand.
- gæsterihavre*, afgift i havre i st. f. gæsteri.
- gårdmand*, her: medfæster, jf. hovedmanden.
- gårdsæde*, person, der af en gårdejer havde fået overladt brugen af en jordlod mod at hjælpe til med dyrkningen af gårdens jord.
- gåsehavre*, afgift i havre som følger med ydelse af gæs.
- halden el. hallen*, vissen, fortørret.
- hampebrøde*, if. O. Kalkar: Ordb. til det ældre da. Sprog: redskab til at bryde hamp med; må dog fntl. her (1650, 110) have en anden betydning.
- »hamstocker«, hammerstænger, stænger på en slags fiskegarn.
- »hand ross«, håndhest, hest som føres ved hånden af en rytter.
- hanevejerpenge*, afgift, men betydningen uvis.
- harbopund*, landgildepund på 1/9, 1/10, 1/11 el. 1/12 tønde.
- havre kierre*, betydningen uvis.
- hederider*, en art skovbetjent.
- »heringgarn«, sildegarn.
- herregæsteri*, afgift til afløsning af godsejerens ret for sig og sine heste til overnatning og forplejning.
- herrehavre*, havre som afgift til godsejeren.
- herrellys*, bedste slags tællelys.
- hirdtz-farvet*, tysk Hirsch el. hirts, hjort.
- hjemmelsted*, sted eller persons udtalelse, der giver hjemmel for noget.
- hofden* (ved Østerås udløb i Ålborg i Limfjorden), vel hofde.
- »hoffheste«, hovheste, heste, der bruges til hovarbejde; her (1650, 322) fntl. pligt til at stille en h. et vist antal dage.
- hofklædning*, klæder til hofbrug, stadsklæder, evt. en art uniform.
- holdsvogn*, vogn, som skal holdes i beredskab til befordring over en vis strækning.
- holdsægt*, pligt til at stille befordring (ægt) til rådighed.
- hollandsk skrot*, se skrot.
- »hollende« (ege), visne, udgåede.
- holl*, muligvis = gehalt, indhold, værdi.
- hopmand*, *hopffmand*, hovedmand, befalingsmand, kaptajn (jf. ty.: Hauptmann).
- »horsimer«, vel hørsimer, reb flettet af hør.
- hoveddomsager*, hvoddomsager, den tværpløjede ager for enden af de lange agre, pladsen, hvor ploven vender.
- hovedmanden*, her: den ene (den ledende) af to el. flere fæstere på samme gård; jf. gårdmand.
- hovedsag*, den af 2 el. flere i forb. m. hinanden stående retssager, som

- er den oprindelige og har draget de(n) anden(dre) m. sig.
- huggenbånd*, humlestage.
- hulglas*, om hule genstande af glas, som flasker og glas.
- husbondhold*, afgift som anerkendelse af underordningsforhold til en husbond, for vornede: afgift for tilladelse til at tage midlertidig tjeneste andetsteds.
- husere*, gå rundt fra hus til hus.
- husleje*, nattelogi.
- hvid*, lille mønt (1/3 skilling).
- hænde dom*, erhverve, få, opnå dom.
- hængestokke*, vel bjælke el. lodret søjle anbragt på en drager på en bro for at støtte den
- hævd*, vedligeholdelse, holde i orden.
- hævegøg med tros(se)*, muligvis en slags kran i form af vippe med reb.
- hævetøj*, løfteværk, hejseværk.
- højf(e)*, forager, skovfremspring.
- høringsdele*, en særlig proces, idet *høringer* var 6 mænd, som blev udnævnt af herreds-, by- el. birkefogeden og forhørte sager; *dele* er proces, rettergang.
- håndskrift*, dokument med underskrift, gældsbev.
- iligen*, i en fart.
- immuniteter*, friheder, forrettigheder.
- impediment*, hindring.
- in bonis communibus*, i de fælles goder el. det fælles gods.
- in publica disputatione*, i offentlig disputats.
- in sequestro*, se sekvestration.
- inconveniens*, ubejlelighed, besvær, ulempe, bryderi.
- indejer*, jf. udejer.
- indførsel* (fx i en gård), adkomst til med rettens følge at foretage eksekution el. udlæg i ejendommen.
- indgangspenge*, afgift ved optagelse i lav.
- indlager (at holde i.)*, at forpligte sig til ophold et bestemt sted, til en forpligtelse er opfyldt, fx en gæld betalt.
- indtægt*, jordstykke taget ind til dyrkning.
- indtæppe*, indhegne.
- infestere*, hærge, hjemsege.
- infirmus*, lavere, under.
- innepenge*, pengeafløsning af pligtarbejde.
- insufficienter*, utilstrækkeligt.
- intercession*, forbøn, mægling, mellemkomst.
- interesse*, her: renter.
- isbrud*, det at havisen bryder op og begynder at smelte, også om tømbrud på veje.
- isensnider*, stempelskærer.
- jagerbom*, klyverbommens forlængelse, det yderste stykke af sprydet på skibe.
- »*jeffring*«, fmtl. fordeling, udlodning.
- »*jegerheste*«, jægerheste, jagtbeste, jf. »hoffheste«.
- jernfang*, ting, redskaber af jern.
- jerngøtlinger*, skibskanoner.
- judices consistoriales*, konsistorialdommere.
- julehellig*, julehelligdagene.
- juramentum fidelitas*, troskabsbed.
- jus optandi in capitulo*, ret til at vælge i kapitlet.
- jus patronatus*, kaldsret.
- juxta senium in officio*, næst efter den ældre i embede, efter anciennitet.
- kaldsmænd*, 7 mænd, som i tiden før Danske Lov valgtes af sognemændene til at kalde ny præst.
- kalente*, sammenkomst, specielt af et herreds præster, en behandling af sager af fælles interesse.
- kalentegods*, gods, der tilhører el. har tilhørt et gejstligt kalente (broderskab), som modtager afgift heraf.

kancelliforvandler, embedsmand i kancelliet.

kantin, stof, hvidt slør.

kapitelskøb, kapitelstakst (jf. markeds-køb).

kapitular, medlem af kapitel.

kapitulation, aftale om vilkår for militær tjeneste, diplomatisk overenskomst.

kaprioler, spring.

karemærker, bomærker

kartove, kort og tyk kanon.

kast (*ligge i*), ligge i fællesskab, blandet med.

kavringbrød, små runde brød.

kejse, kåre, vælge.

kielegruemunden, kedelgrubemunden, indfyrringsåbningen til en indmurret kedel.

klapholt, se knapholt.

klappegryme, klapgryme, hovedtøj med klappræer til heste.

klipper, kleppert, undersætsig, stærk (og hurtigløbende) hest.

klyvjern, smederedskab, muligvis kløvejern.

kløp, lille agerstykke af uregelmæssig form, især om lille dyrket plet som tillæg til en større agersamling.

knapholt, d.s.s. klapholt, mindre planer af eg eller bøg, især til bødkerbrug.

knæpstob, fntl. stob (bæger) m. hank. »*knæpmelinger*«, har med fiskeri at gøre, men betydningen uvis.

kobberslange, mindre kanon.

kobberstykker, kanoner af kobber (malm). Billeder trykt med kobberplader.

komment, skål.

kommis, hærforråd, egtl. betroet gods.

kommisariatold, se småtold.

»*kongstød*« *el. stød*, kongestød, afgift til kongen, en art landgilde, betalt af især jordegne gårde i penge el. byg, men især havre. 1 stød = 3 skp. havre.

konsistorium i Ålborg, betegnelsen k.

bruges i Danmark normalt kun om den forsaml. af professorer v. universitetet, som udgør dets øverste myndighed. Her er fntl. tale om tamperretten i Å., bestående af stiftslensmd., biskop og evt. fl. gejstlige, der dømte bl.a. i ægte-skabssager.

kontentere, tilfredsstille.

køpenge, dels betaling for køer i fællesgræsning, dels afløsning af ydelse af ko el. part deraf i skat el. landgilde.

korduane, særlig slags fint (spansk) læder af bukke- el. gedehud, opkaldt efter den sp. by Cordoba.

korter, kvarter (smør), 1/4 fjerding el. 1/2 otting.

krat, vel karat.

kredens knive, knive til forsmagning før retten serveredes.

krybbegryme, hovedtøj til hest.

kulegraver, kirkegårdsgraver.

kusk, 1) vogn, 2) vognfører.

kuskheste, heste, som tilstodes en højere officer ved en armé på feltfod til hans trænusk.

kvittans, kvittering for det årlige regnskab.

kvittansiarum, generalkvittering for en embedsperiode.

kæphave, kæp = stav, stok.

kærv, neg (tiende i kærven i modsætning til tiende i skæppen, dvs. i aftærsket korn).

kølemunden, køllemunden, indfyrringsmunden til (malt)kølle.

kørnekrudt, finere krudt.

labores, arbejder.

lademager, person, der laver lavetter til kanoner el. skæfter il håndskydevåben.

ladeskovl, skovlignende redskab, hvormed løst krudt (ikke i kardus) fyldes i el. udtages af en kanon.

ladninger 10 og 12, se *lødiger*.

»*lagett*« *fisk*, fisk, som er lagt i lage.

Lambertii dag, 17. september.
landekøb, faktiske handelspriser, i modsætn. til kunstigt fastsatte priser, fx kapitelstakster.
landemodeafsigt, se afsigt.
 »*landkyndiget*«, kendt i landet (landsdelen).
laveren, i *l.*, ved krydsning, til søs.
leding el. *ledingspenge*, gives ligesom landgildepenge næsten alene af jordegne bønder; er i 1600-tallet en pengeafgift, hvormed den opr. ledingspligt in natura er afløst; havnen er det læg af gde., som skulle stille én mand til ledingen.
 »*lederne*«, affutager, kanonunderlag af bjælker.
leg. fol. præced., lege folio præcedente, læs foregående side.
 »*leggere*«, liggere, kgl. bude el. tjener, slotsfogeder, betjente ved et toldsted.
 »*lehnung*«, lening, udbetaling af sold til soldater.
lektier, skoleklasser.
liberi, bibliotek, bogsamling.
licentere, afskedige.
literas attestationis et admissionis, attestations- og adgangsbreve.
litis pendentia, uafgjort, endnu ikke pådømt sag, en sags anhängighed, indankning.
livsbrev, dokument, brev, hvorved noget tilsiges, forlenes én på livstid.
 »*loddingen*«, udlodningen, jf. »*jeffning*«.
 »*lodskifte*«, betydningen uvis, mul. hoveri på afdelte lodder.
losemente, logement, herberg, logi.
loven og vissen, borgen, kaution, sikkerhed.
løgdsko, formentlig ko, der ydes af flere, i et lægd.
løb(e), smørsmål, hvis størrelse varierer fra landsdel til landsdel.
lødiger, 12 og 14, håndskydevåbens ka-

liber, idet tallene angiver, hvor mange kugler, passende til pågældende løb, der gik på et pund.
løfte, komme i løfte for, kautionere, borge.
løsholter, vandrette tømmerstykker midt i bindingsværk.
løskyndingsbrev, løskynde er at opsiges, forkynde ophævelse af kontrakt el. en indgået forpligtelse.
lån (på mark), muligvis *lon*, mellemrum mellem agre.

malvasier, sød vin, opkaldt efter den græske by Malvasia di Romania.
maning, adeliges pligt til at blive i indlager (s. d.), dvs. et nærmere fastsat sted, til gæld er betalt.
manutection, beskyttelse (af privilegium).
markeds køb, pris i fri handel (jf. kapitelskøb).
markskelsgrob, grøft, som danner markskel.
mars (?march) *havre*, afgift.
mastovn, masovn, højovn til at smelte jern i.
medfart, fremgangsmåde, behandling.
menge (*vin*), blande.
menlykke, indskæringerne i en nøglekam og de jern i låsen, der svarer til dem.
mensalibus communibus, fælles men-salgods.
mensam pastoris, præstens bord (underhold).
metaltykker, kanoner af bronze.
mergrøn, havgrøn.
merlång, line slået af 2 finere garn.
merseklæde, *mærsklæde*, mærsæt er den platform, som på større skibe omgiver den øvre del af den egtl. mast; m.klædet er den sejldug, der omgiver platformen.
messenger, bud, sendebud.
Michaelis, Mikkelsdag, 29. september.
middel, person(er) udvalgt el. beskik-

- ket til at udøve myndighed (fx retsens middel, menige købstæders middel).
- mindremand*, mand, der er dømt fra sin ære, også mindreværdig person.
- minorenitet*, mindreårighed.
- modvilligvis*, utilbøjeligt, modvilligt, af våde.
- motter*, mat(t)er, medhjælpere hos orlogspersonel.
- munition*, krigsfornödenheder, krigsmateriel.
- munk* indretning ved afløb fra fiskedam, i form af et vandret udløbsrør gennem dæmningen og det i forbindelse hermed stående lodrette el. skrå damrør, hvori afløbet reguleres ved hjælp af skodder.
- munsterplads*, sted, hvor hærafdelinger samles til mønstring.
- murleder* lægte, vandret tømmer oven på indre kant af en bygnings side-mure som underlag for bjælkerne.
- musterhaft*, mønsterværdig, eksemplarisk.
- musteus plys*, muligvis laurbærfarvet plys.
- mutination*, oprør.
- mælkedeje*, malkepige, mejerske.
- mærføl*, hoppeføl.
- mærsk*, marsk.
- mørser*, kort, svært kasteskyts (d.s.s. mortér).
- mål*, fodring, malet korn, hestefoder.
- nam*, domhavers ret til at bemægtige sig noget af den dømtes løsøre til sikkerhed.
- nederfældig*, sagfældet, sagsøgt, person som pga. udeblivelse el. mangel på bevis ikke har friet sig for anklage.
- nybygge*, ny bygning, ny ejendom.
- »*ny(e)*«, vel nymåne (i forventning om, at denne giver udsigt til frost og dermed godt føre til transport af træer o.a.).
- nye våninger*, de, Nyboder.
- nøglesmed* låsesmed.
- observande*, skik og brug.
- officia capitularia*, kapitelembeder.
- officium procuratoris generalis in capitulo et officium procuratoris scolæ cum episcopo*, generalprokurorebedet i kapitlet og embedet som prokurator for skolen sa. m. biskoppen.
- oldengæld*, afgift for retten til at have svin på olden.
- oldingegang*, udpegning af ret markskel ved oldinge, dvs. de dertil af tinget betroede erfarne mænd.
- omdrag*, henstand.
- omslag*, termin (Kieleromslag).
- opdragelse*, vistnok = opdrag, opgave
- opkræve nævningsmænd, rebsmænd*, udnævne, udpege n., r.
- oprejsning*, æresoprejsning, gengivelse af juridiske rettigheder, bevill. til at fortsætte el. påanke en sag, skønt den gældende el. fastsatte frist er udløbet.
- opskrævne* (mænd), skriftligt tilsagte.
- opskrift*, opgørelse over.
- opskrive*, opsigte skriftligt.
- »*optages*«, her: opsættes, udsættes el. hvornår sagen genoptages.
- optaget sagen*, standset, ophævet sagen.
- optere*, vælge.
- opvarle*, overvære, have tilsyn med, sørge for underhold til.
- ordele*, dømme, afgøre.
- ordinansen*, kirkeordinansen af 1537(39).
- ore*, uopdyrket udmark, benyttet til græsning.
- »*orloffsøm*«, orlogssøm, en slags søm.
- osmund*, jernklumper, jern.
- overbødig*, villig til, indforstået med.
- overhøre* (*vidnesbyrd el. dokumenter*), granske og vurdere.

ovnsmunden, indfyrringsåbning til ovenen.

pagte, forpagte.

paille-maille, *paillemail*, boldspil, med bold el. kugle af træ, også om pladsen, hvor det spilles, også *baille-maille*.

pajement, betaling.

pakel, postpakke, stykgods.

»*paltebogen*« i *Lund*, p(j)alte, norsk navn for optegnelser, særl. jordebøger. »En Lunde landebog skulde kaldes Pjalte« (O. Kalkar).

pantegård, forskrivning for partgård, s.d.

pantsvend, pandsvend, jagtbetjent, som opstiller og passer panderne (jægernettene).

pantesvend, betjent ved udpantning.

parapet, brystværn på vold el. skanse.

partgård, fntl. del af en gård, gårdspart.

pasbord, pas.

pastores rurales et urbanos, landsby- og købstadpræster.

patrimonium, fædrearv.

pæbersvende, ugifte, ofte unge, mænd, som rejser rundt og sælger varer på landet.

pension, regelmæssigt årl. vederlag for ydet tjeneste.

peregrinere, rejse i fremmede lande.

periculere, komme i fare.

perpetuerlig brug, i, i varigt brug.

perpetuere, henlægge til varig (evig) ejendom el. underhold.

petersenum, *petersemun*, petersemen, en art vin.

Philippi Jacobi, 1. maj.

pibe, vinmål, ml. 432 og 588 potter.

pii vita pia, den frommes fromme liv.

pipholt, d.s.s. pipenholt, træ (af eg el. fyr) til render.

pligtsfoged, opsynsmand med arbejdsfolk.

plitzkarl, pligtskarl, arbejdsmand.

plovhave, en særlig afgift til de siden

slutningen af 1100-tallet oprettede spedalskhedshospitaler; efter spedalskhedens forsvinden forsat lige til vore dage svaret af nogle af Århus-egnens herreder til den stedlige Skt. Karensgårds arvtager, det alm. hospital i Århus.

pochenslager, paukeslager.

portion, andel af kapitelsgods.

posarikammeret, betydning uvis.

potestas testandi, myndighed til at vidne.

post tertium tutoris annum, tutor, der normalt betyder værge el. formynder, må her stå for prælat el. kanik, som er tillagt et præbende.

posteriteten, efterkommerne, eftertiden.

potaske, gl. navn for kaliumkarbonat, der bl.a. anvendes ved glasfremstilling; udvandt i ældre tid af planteaske, der brændtes i jerngryder.

potestas testandi, ret til at testamente-re (på særlig måde).

praxis Testamenti (anamneseos) Jesu Christi, udøvelse af Testamentets ihukommelse af Jesus Kristus. (Jf. Lukas 22,19, 1. Korinthierbrev 11, 24-25 og Hebræerbrevet 10,3).

pro aliqua parte salarii, salær til den anden part.

procuratoria, fuldmagter, bemyndigelser.

profect in studiis, fremgang i studierne, standpunkt.

professor hebraeae linguae, prof. i hebraisk sprog.

professor matheseos, prof. i matematik.

profos, skarpretter.

pro residente, som residerende, havende bopæl ved kapitlet.

pro tempore, forkortet p.t., for tiden.

promotio doctoralis, udnævnelse af doktorer.

promotiorialskrivelse, anbefalingskrivelse.

præceptor, læremester, hovmester.

præsumere, forudsætte, formode.
puseren, måske pudseren, person der udfører pudsearbejde.
pumplæder, kærnelæder.
pædagogier, opdragelsesvirksomhed.
pøkere, skibsdrenge.
 »på et hår«, fuldstændig ens.
på kongens behag, ratifikation, under forudsætning af, med forbehold for kongens efterfølgende godkendelse.
påløb, adgang, adkomst.

quartus theologus, fjerde teolog (af professorerne på universitetet).

rançon, *ranson*, løsepenge, løskøbelse.
ransonere, løskøbe, tilbagekøbe krigsfanger.
ransvoret, ved ed beskyldt for ran.
rapert, underlag til en kanon.
rapper, (ravn)sort hest.
ratione officii, ifølge embedspligt.
recessen, når intet andet er anført, er talen om Chr. 4.s reces af 1643.
reconsiliere, forsone, forlige, forene på ny.
rectâ lineâ, i ret linje.
recuperere (sit helbred), genvinde, genoprette.
redesvend, husholder, forvalter, jf. dugsvend.
 »redthoffuit«, betydning uvis.
 »reen om, ren om ren, sideløbende agre.
regimentsstykker, en slags feltskyts.
reitererede, gentagne, fornyede.
rejsepenge, afløsningspenge for kørsler (rejser).
remedere, råde bod på, forbedre.
remsnider, nærmest = sadelmager.
renteritakst, en af Rentekammeret fastsat omregningstabel til penge for korn og andre naturalier.
replica, gentagelse, gensvar, genmæle.
residentes, residerende, på stedet boende.
restsæddel, anvisning, obligation på et

tilgodehavede restbeløb; *generalrestsæddel*, samling af flere restsæddelers beløb i én.
rethængig, vistnok om et forhold, som skal for retten.
retranchement, forsikansning.
revers, forpligtelsesdokument.
reversal, fortegnelse over dokumenter.
revieret, bredden.
revle, gulvbjælke el. bræt, der sømmes på tværs af brædder, som skal sammenføjes til en flade.
ridemænd, mænd, der skal dømmes som overinstans i skeltrætter.
riddermændsmænd, væbnere, herremænd, der ikke har modtaget riderslag.
risch hamp, rigaisk hamp.
 »*rochell*«, rokkel, rokke, hellefisk.
rode, længdemål på 6 sjæl. alen.
 »*ronden*«, *i*, i omkreds.
rotgieter, metalstøber.
ru(g)foder, halmfoder.
runderibus, af rudera, ruiner.
rummeldøs, øl fra Ratzeburg.
rummål (*ruemål*), udstrakt, stort mål, ikke nøjeregående.
rumpere, bryde, sønderrive.
 »*rundelet*«, fntl. runddelen, fremskudt forsvarsværk.
ruptur, brud.
rustbære, mul. det samme som rustvogn (s.d.).
rustvogn, trosvogn, bagagevogn.
rustvognsheste, heste til trosvogne.
rustvognskusk, trosvognskusk.
 »*ryler bier*«, fntl. en omgang rytterøl.
rømningsgods, gods, løsøre, ejendele forladt ved rømning.
rådstuevinde, tingsvidne afgivet på rådstuen.

Sacellum beatæ virginis og portio Knudstrup in decimis Vicariatus Erasmii, Den hellige jomfrus kapel og Knudstrups andel af Erasmus' vikaries tiende.

- sagefald*, bøder, ret til at oppebære retsbøder.
- sagsvolder*, den, der rejser sag.
- salen*, *bryllup på salen*, bryllup kunne efter tilladelse holdes hjemme, på salen, altså ikke i kirken.
- salveguardie*, sauve-garde, salvegarde, sikkerhedsvagt.
- sandemænd*, livsvarigt udpegede lokale mænd, der skal afgøre markeskeltvister og andre trætter, el. afgive erklæringer herom til brug ved domstolene.
- sandemænds lov*, sandemænds afgørelse.
- sankevidne*, upådeligt vidne, falsk vidne.
- savedæler*, savskårne planker.
- »*schjørte*«, fntl. d.s.s. skørte, afkorte.
- secret*, mindre segl.
- seebier*, formentlig en slags øl.
- sejermagere*, urmagere.
- sejerværk*, ur.
- sekvstration*, beslaglæggelse af omstridt ejendom og overgivelse af den til en tredjemand til foreløbig forvaltning.
- selvanden* (-*tredje osv.*), sig selv og én (to osv.) mere.
- senium*, alder.
- sentere*, afsige dom el. kendelse.
- sermon*, prædiken.
- session*, sæde (i forsamling).
- sidegewehr*, se gewehr.
- sidenmoer*, 1. led betyder silke, 2. leds betydning uvis.
- signet*, lille segl, stemplet med signetring.
- simplicia* (*simplicibus*), fntl. lægeurter.
- sjettepenge*, afgift til kongen på 1/6 af arv, der føres ud af riget.
- skaftekorn*, korn siddende i strået, utærsket korn.
- skanseklæde*, sejldug langs rælingen af skansen, agterdækket.
- skatgæsteri*, gæsteri, der gives som afgift.
- skatteko*, skat i form af en ko el. part af en ko, som et læg ydede i fællesskab.
- skelne*, *skielne*, fuge, også understryge.
- skibslader*, lavetter til skibsbrug.
- skikkelig*, kan betyde velegnet, kvalificeret, se indledningen til KB 1647.
- skoledegn*, løbedegn, latinskoleelev, der virker som degn i nærliggende sogne. Jf. sædedegn.
- skovessen*, skueret, tysk Schauenessen.
- skovmærke*, redskab til at slå mærke i træer med.
- skovvogn*, forpligtelse til at møde med vogn til transport af tømmer el. brænde.
- skrabeter*, måske andet ord for fribytter.
- skriværk*, en skæppe skriverkorn, afgift af gårdene i korn til retsskriveren.
- skrot*, schrot (holl.), råvægt el. bruttovægt, en mønts hele vægt (i modsætning til *værd*, lødighed, indhold af ædelt metal).
- skrubber*, ?skrobeter, ?sørøverskib.
- skrufisk*, skruet fisk, fisk presset i tønder ved hjælp af særlig skrueindretning.
- skursnævninger*, nævninger (i Jyll.), som opr. skulle afgøre sager om ledingsskatten, der svarede af selvejerbønder, siden om disses skatterestancer i det hele taget.
- skydehest*, hest afrettet til jagt og til at stå for skud, dvs. ikke reagere.
- skærbåd*, fladbundet, halv- el. hel-dæksbåd m. årer og sejl og udstyret m. kanoner.
- skøvl* (kobberplade), ?skovl.
- sletter*, ?arbejder, der glatter, udjævner planker.
- »*slindre*«, slinde, hugge bark af, tilhugge groft, rette op.
- slotslov*, forpligtelse til at holde et slot til rådighed for kongen (el. hvem gældende statsforfatning tilsiger).
- slådejord*, lavning, større fladt stykke land.

slåer, planker, revler o.l.

smalle tønder, almindelige korn-tønder, i modsætning til de større Ribetønder.

småfæmit, ?fæmon, kreaturer.

småtold, både ind- og udførselstold af forsk. varer, fx salt og fisk. Blev fra 1638 opkrævet af landkommissarierne og betegnes derfor også kommissariatetold.

sneebakke, ved mølleanlæg, men betydningen uvis.

»*snedkniffue*«, vel snitteknive.

soldatesken, betegner ofte helheden af en stats soldater.

spargeres, rygtes.

specier, krydderier.

specie, rd. in, speciedaler, hele daler-mønter, dalere i rede penge, klin-gende mønt.

spindepenge, afgift (på 4 sk. pr. hel-gård) som afløsning for pligten til at yde hovspind.

springsjord, muligvis af sprænge: ud-magre, udpine.

»*stable*« *ret markskel*, markere det rette skel v. hj. af stokke el. sten.

»*stacke faffner*«, fmtl. korte favneved.

stafferet (kiste), forsynet med det nød-vendige.

stagenet, ?fiskeket på stang.

»*stande for fulde*«, stå ved fuld magt.

statisk, vedr. staten, brugt om Neder-landene, ud fra *Generalstaterne*.

stavre, tynde stolper i husvægge, hvorom flettes halm el. ris til ler-klining.

steds mål, indfæstning.

»*steffne*« (*dammene ... steffnis*), stævne, opstemme vand.

»*steg*«, pæle, stager, stolper.

stelsten (stilsten), stenart, der bruges til indvendig mur el. bund i højovne.

»*stennde*«, fmtl. møde for, stå til an-svar ved.

stiffuerie, fmtl. trodsighed, opsætsig-hed.

stiftsbog, bog indeholdende oversigt

over de gejstlige embeders indkomster m.m.

stilholt, stilleklods på rappert.

stilsten, se stelsten.

stítov på et skib, betydning uvis.

stod, en flok af heste, en hingst og dens hopper.

stokknægt, medhjælper for profossen.

stor mil, den gl. danske mil på ml. 9 og 10 km fortrængtes i løbet af 15- og 1600-tallet af den kortere tyske mil på ml. 7 og 8 km.

strick, kobbelt.

strygen, strygen af flaget på orlogsskab, som hilsen.

stråvåd, ?strogvod, strygevod (der trækkes).

stud, afgift, skat.

studieskat, afgift, som efter reformationen skulle udredes af landsbykirkerne i Sjæll. og Skåne til universitetet.

stug(ager), -(eng), d.s.s. stuf, stuv, jordstykke uden for fællesskab.

stunde til, søge imod, tragte, stræbe efter.

stutmester, stodemester, tilsynshavende ved et stod (heste).

stuv, *stuf*, jordparcel frasolgt bondegård, jordstykke uden for fælles-jorden.

styck von achten, spansk mønt = 1 piaster à 8 realer.

stykke, vinmål (ml. 960 og 1920 potter).

stykkeklader, *stykkekladninger*, fmtl. affutage, underlag for kanonrørene.

stykker, kanoner.

stykkestøber, kanonstøber.

stykknægt, soldat, der kører kanoner el. vogne, virker som oppasser, hestepasser m.v.

stýlo usitato, i den sædvanlige stil.

stævnedag, skiftedag.

støbning, kornet sættes i støb, dvs. til spiring i vand, og bliver til malt.

stød, se kongstød.

stødhavre, opr. studhavre, afgift i havre til foder for rytteriets heste.

støkegarn, afgift, muligvis garn til lunter, idet stykkekrudt = kanonkrudt.

suppositives, stedfortrædere.

surskov, skov med dårlig bund, krat.

sub poena confiscationis, under straf af konfiskation.

sub suspensione ab officio, under embedets fortabelse.

sundkorn, afgift i korn for fri fart over sund.

svanefjeder, fntl. en vandhane af en bestemt form og kapacitet.

sve(g)bue, *svibuer*, stræbebuer, hvælvingsbuer o.l.

sædedegn, degn med bopæl i sognet. Jf. løbedegn.

sætte visse el. loven, *visse* er sikkerhed, borgen, *love* er at gå i borgen.

sølvpop, hofbetjent, som forestår sølv- og guldtøjet og har ansvaret for sølvkammeret.

søsling, seksling, lille mønt på 6 penninge.

såre, lidende, svage, skrøbelige.

sårsmål, retssag ang. tilføjelse af sår. Også alvorlige el. store sår.

»*tage fred*«, meningen er fntl., at han har hindret manddraberen i ved at svare mandebod at blive svoret fred af den dræbtes frænder.

tale (derpå med lov og ret), gøre fordring, sagsøge.

tartarar, tyrker.

»*techer*«, tæpper.

tegnæbog, optegnelsesbog, notitsbog.

teje, afgift bestående af 1 lam, 1 gås og 2 høns.

»*temper*« *dage*, tamperdage, dvs. de 4 dage årl., hvor tamperretten holdes.

tempore interregni, i tiden mellem den ene konges død og den næstes indsættelse.

tengårdssted, fast fiskegård, beregnet til fangst af vandrefisk i åløb.

»*tepperis*«, gærderis.

»*thousadel*«, ?togsadel, rejsesadel.

tiende i kærven, tiende i negene, udtaget på marken.

tiende i skæppen, tiende af det af-tærskede korn.

tiendepenge, afgift af udlændinges dødsbo til kongen og byen.

»*tiengaurn*«, betydning uvis, måske = tiendegarn, garn af hvis fangst der svares tiende.

tilforsict, tillid.

tilfødning, forøgelse af husdyrbestanden ved fødsel.

tilgedan, hengiven, knyttet til én ved troskab.

tilholde sig, gøre krav på, hævde sin ret til.

tindelørte, ørte på 10 skæpper.

tingsvinde, tingsvidne.

tog, holde tog og slagorden, tog: skare af mennesker, som bevæger sig fra et sted til et andet.

togsadel, rejsesadel.

tohår og *trehår*, betegnelser i forbindelse med fløj, men betydningen uvis.

toll, tomme(r).

tolumandskæppe, skæppe på 1/12 tønde.

tolumandsørte, ørte på 12 skæpper.

»*torne bolches mark*« og »*thor bolches mark*«, betydningen uvis, muligvis er der tale om misforståelser i teksten.

»*tractu*«, egn.

traktare, *traktament*, underholde, underhold.

trass, rhinsk tuf, i knust tilstand brugt som cement.

trave, optællingsenhed for kornneg, bundter af rør, lyng, koste m.m.

tredingstiende, *kongens*, den tredjedel af tienden, som opr. tilfaldt bispen (bispetiende), overgik ved reformationen til kronen (kongetiende).

tremarksbøder, til idømmelsen af t. er knyttet æreløshed.

- tribulere*, skræmme, ængste, pine, plage.
- trincerer*, tranche, skyttegrav.
- trium regum*, helligtrekonger.
- »troer hælde, hende til«, med pligt til at stå til ansvar.
- trommelere*, trompeter, hornblæser.
- tutores*, værger, formyndere.
- tutores templi*, kirkeværger.
- tuturatus*, fntl. beskytter, forsvarer.
- »tycher«, fntl. en slags søm, måske = dykkere.
- tømmerads*, vel tømmerværk.
- tørstetræ*, rhamnus, slægt af vrietorn.
- ubevaret* (være person ubevaret), holde sig fra.
- udbrede*, i mark, udstrække, forøge.
- uddrag*, *sagens*, sagens endelige afgørelse.
- uddrift*, adgang til græsning.
- udejer*, person, bonde, som bor uden for en landsby, et sogn, men har jord deri.
- udliggere*, vagtposter, skibe på vagttjeneste.
- udlove*, overlade en ejendel til en anden.
- udlæske*, udslette.
- »udminde«, opsigte til fraflytning.
- udmærke*, vistnok for sig selv liggende jord.
- udmønstrede*, vragede, udskudte, udskilte.
- »udskuddet«, landmilitssoldaterne.
- udsprenchle discours*, udbredt rygte.
- udstrippe*, udpine.
- »udtæres«, fortæres, opfodres.
- uendelig dom*, dom, som gør sagens endelige udfald afhængig af bestemte senere indtrædende omstændigheder.
- uførme*, forurette, handle ilde med.
- ugedagsmænd*, -tjenere, fæstere, som opr. gjorde én ugl. hovdag, og som bor i det sogn, hvori hovedgden ligger.
- uminde*, med, uden tilladelse.
- umusterede*, muligvis ikke-mønstrede, ikke registrerede
- uperturbereret*, uantastet, uforstyrret.
- upligt*, skade, især ved forhugning af skov.
- urgere*, lægge stor vægt på.
- uturberet*, uantastet, uforstyrret.
- »vader«, mul. vod, fiskegarn.
- vakere*, stå ledigt, om embede.
- val*, egtl. *valg*, visse håndværkssvendens ret til at vælge arbejdsgiver blandt mestrene, således hos snedkere og skomagere.
- »walbirch«, valbirk, ær eller birk med knudret ved.
- valliant*, tapper, modig.
- varhaftig*, i overensstemmelse med sandheden, sandfærdig.
- vase*, vej dannet af risknipper med påfyldt jord.
- »wecke« på søerne, hugge hul på isen, holde våger åbne.
- vedbyg*, byg som godtgørelse for træ, brænde.
- vedekke*, pligtkørsel med brænde.
- vedekkepenge*, afløsning for pligtkørsel med træ, brænde.
- vedermåls ting*, ting, hvor en anklaget besvarer anklage, til gensvar el. genmæle.
- vedhavre*, havre som godtgørelse for træ, brænde.
- »vedheftet«, fntl. fæstet.
- vedtøftig*, fattig, trængende.
- veiderne*, vedjerne, vidjerne, sømærkerne.
- »weractig«, væragtig, våbenfør.
- vibirk*, hvidbirk.
- Viborgpund*, landgildepund på 1/18 tønne.
- vicarie altaris Sanctæ Catharinæ senioris*, den hellige Catharinas alters vikarie.
- vicarii*, indehavere af vikarier, kapellaner.
- viderligt*, noget v. i sinde, noget fjendtligt i sinde.

vidt udseende (*krig, tider, breve*), farlige, uberegnelige, uheldsvangre.

»*wiitgarn*«, har med fiskeri at gøre, men betydningen uvis.

vildtbane, samlet jagtdistrikt.

vinde, vidne.

visker, redskab til rensning af bøsse- og kanonløb.

vissen og borgen, forblive, blive i forvaring som sikkerhed.

vognskud, rene egeplanker (til klædning af vægge, skibssider o.l.).

vokeret, udnævnt, kaldet.

volbom, vol = stok, stav.

voldsvoren, egtl.: med ed svoret skyldig i vold; også: kendt skyldig (i en gældssag) pga. udeblivelse fra retten.

Vor Frue dag, 8. sept.

vorder, 1 vorde = 10 fisk.

vædekepenge, se vedekkepenge.

væggerum, fag (fx af en lade).

»*være om*«, søge at få fat på.

værested, hus, bolig, opholdssted.

værkbasse, underofficer af fortifikationsetaten.

værn, forsvar, beskyttelse.

ydekul, kul (trækul), der skal ydes som landgilde.

zeugværker, tøjværer.

zoll, (tysk) tomme.

ægt, ikke, pligtkørsel, jf. *ekke*.

æreklædning, festklædning.

øre skyldjord, sjæll. jordvurderingsenhed (1 mark skyldjord = 8 øre skyldjord).

ørte, ørtug, mål for korn, mel og malt, bestod alt efter egn og vare-sort af et vekslende antal skæpper.

åbodspenge, kan betyde bl.a.: afgift for forbedring, evt. erstatning for skade på ejendom.

årsknægte, soldater hvervede på åremål, ét el. flere.

åråd, voldeligt overfald.